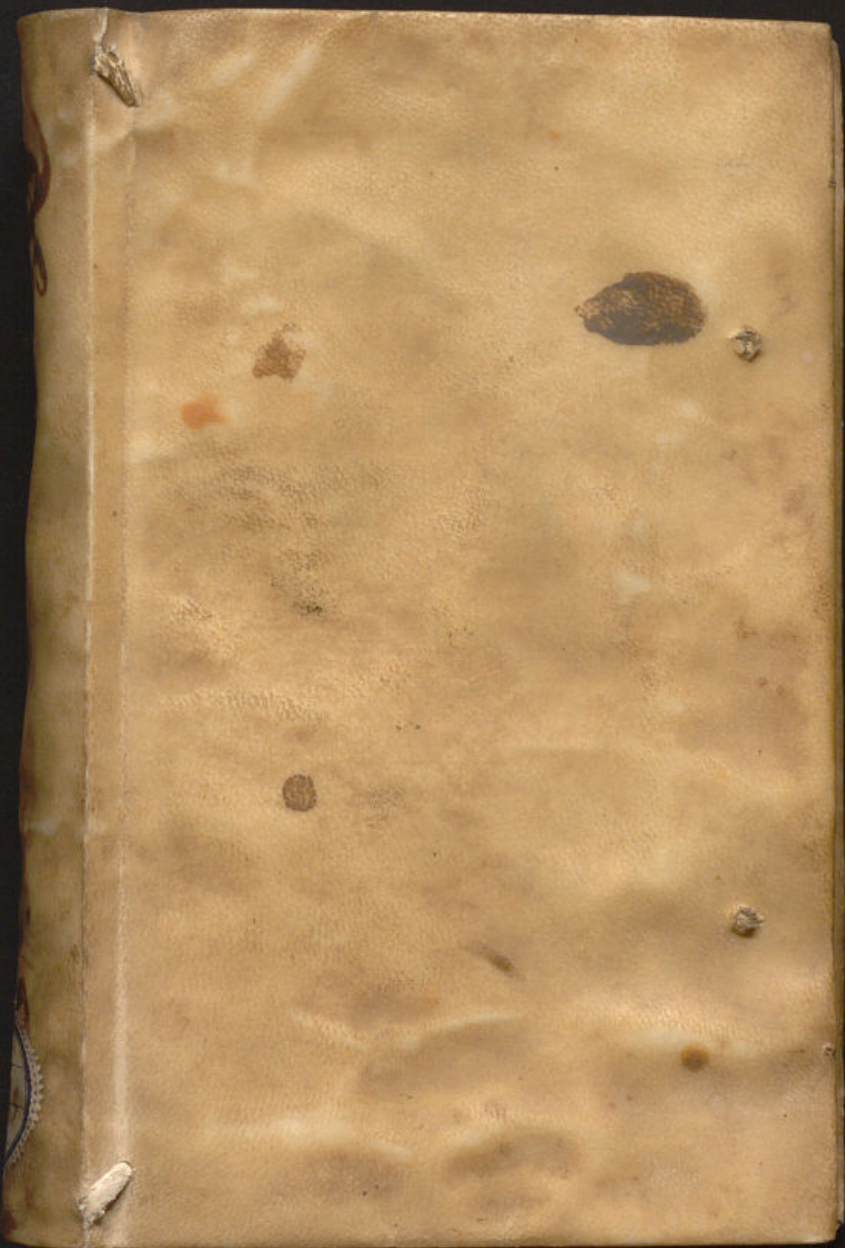

85
Kammern.

~~29-0-6~~

~~17~~

270-732

696862011

+ 2
M
C

+ Del Collegio della Compagnia de Jesus de granada. Libreria
I. BAPTISTÆ

MANTVANI CARMELITÆ, THEO-

LOGI, PHILOSOPHI,
Poëtæ & Oratoris claris-
simi Operum

TOMVS SECVNDVS.

*Cum Indice librorum, qui hoc Tomo
comprehenduntur.*

ANTVERPIÆ

Apud Ioannem Bellerum, sub insigni
Aquilæ aureæ.

1 5 7 6.

100

C O N T E N T A

Parthenices prima quæ Mariana nuncupatur Lib. III.

Ad B. Virginem Mariam Votum post febrim accerriman.

Ad eandem Virginem pro extinguenda pestilentia.

Parthenices Secunda quæ Catharina dicitur Lib. III.

Parthenices Tertia B. Margarete Agon.

Parthenices Quarta B. Agathe Agon.

Parthenices Quinta B. Lucie Agon.

Parthenices Sexta B. Apollonia Agon.

Parthenices Septima B. Cecilie Agon.

De vita B. Dionysij Areopagite Lib. III.

De vita B. Georgij Martyris Lib. I.

De vita B. Ludouici Morbioli Bononiensis Carmen.

In laudem B. Ioannis Baptistæ Carmen.

In B. Albertum Carmelitam Siculum Carmen

Fastorum Lib. XII. secundum duodecim anniuenses digesti

Vita sua epitome ad Posteritatem.

Virtu
viro, sa
ier

fiat, qu
rum cor
Latini
hac leg
promiss
cessitas
Sed qu
vt dicit
retinac
in calc
Crassus
tos aliq
aut alte
quem
vicissu

Virtutibus atque scientia præstanti
viro, sacrae Theologiæ professori, M. Ioanni Ma-
ierio, per inferiorem Germaniam Carmeli-
tarum Prouinciali, F. Laurentius Cu-
pærus Carmelitanus Montis
Gerardi. S. P. D.

*Natura comparatum est, cui hac in re
magno postmodum ars etiam adiu-
mento fuit, vt oratio quæcunque,
quaque de re instituitur, omnisque
adeo sermo quo animi mentisque
conceptum exponimus, aut numeris
fiat, qui Græcè ποσειδι dicuntur, ita vt certa syllaba-
rum constitutione μέτρα sint, quæ & Στοιχία. Græci,
Latini versus, carmina & modos appellant, aut soluta
hac lege libera feratur, quam prosam vocamus, quasi
promissam, quod procedentem nulla compositionis ne-
cessitas ad eandem legem vocet, astringat, aut implicet.
Sed quanquam liberior hæc interim oratio sit, & planè,
vt dicitur, sic & verè soluta sit, & sine vinculis aut
retinaculis ipsa sibi moderetur, clausula tamen eius, vt
in calce tertij de Oratore apud Ciceronem grauitè
Crassus præcipit, diligentius seruandæ sunt, vt in cer-
tos aliquos pedes decurrant, quos aut chorios, aut heroos,
aut alternos esse oportebit, aut in pæane illo posteriore
quem Aristoteles probat, aut ei pari cretico, quorum
vicissitudines efficiant, vt neque ij satientur, qui au-*

EPISTOLA

dient, fastidio similitudinis, nec nos id quod facimus opera deita facere videamur.

Ac fuere quam plurimi illustrissima eruditionis viri qui in vno huiuscemodi sermonis genere claruerunt. Marcus enim Tullius Cicero imprimis extra omnem controuersiam linguæ Latinæ parens, in oratione soluta omnes omnium sæculorum scriptores tantum excelluit, vt si Erasmi Ciceroniano credimus, ad hunc nihil sacri satis, nihil satis elimatum esse possit, cui Casarem quoque Sallustium et Liuium subiungi debere equidem existimo, reliquos verò innumerabiles oratoriæ eloquentiæ viros curiosulis dijudicandos relinquo. Hoc duntaxat obiter interim addo, Christianæ professionis nostræ etiam magno & excellenti ingenio permultos esse viros puros, tersos, quorum dictio facillima quia perspicua, quibus nihil est asperum vel hiulcum, nihil durum, nihil anfractibus fragosum, nihil hyperbatis impeditum, æquabilia vniuersa ac plana, sed interim acuta, quorum compositio iure reprehendi nequeat, in his B. Hieronymus, Lactantius, Cyprianus, & cõsimiles permulti: adeo vt Tulliani manes in horũ sententiã porrecta victoriæ herbariã diu cõcessuri fuerint, & misso gentilismo verum Deũ vero cultu sine errore veneraturi fuerint, si in ea incidisset tempora, quibus non multo post hũ floruerunt.

Alterum porro nempe pedestris orationis genus exhibuere nobis opidò quàm exactè Virgilius Maro atq; Quidius Naso, quibus P. Terentium Comicum propter Romanæ linguæ castimoniam, quem Cicero in sinu & manibus semper propemodum gestasse dicitur, coniungendum

gendu
Poët.
quos
Christi
thurn
conseq
tereat
Diac
Ve
libera
cos fe
nimo
est bo
parte
toricæ
Lact
bros,
scrip
& ca
hunc
stolis
duos
mum
tium
sub a
Itali
care
conf
scrip
gendum

DEDICATORIA

gendum non absre dixerim. Atqui ne Christianis suos Poetas deesse quis credat, iuxta hos ethnicos vaniloquos, maximo iure Luuencum, Prudentium, Sedulium Christi mystas colloco, quod hi quoque dum heroo cothurno Christum celebrant, suam laudē & gloriam sunt consequuti nunquam intermorituram, vt interim præteream Ambrosium, Gregorium, Fortunatum, Paulum Diaconum, aliosque non paucos.

Verum enimvero qui vtrumque genus orationis, libera inquam, & legibus metricis subiecta apud ethnicos feliciter attigerit non temere, ni fallor inuenis: quinimo quanquam non omnia possumus omnes, & nulla est bona quæ ferat omnia tellus: Christiani tamen hac in parte præstamus ethnicis, qui & oratoricæ & versificatoricæ dictionis iuxta doctos felicesq; scriptores habemus Lactantium, qui prosa VII. diuinarum Institutionum libros, librumq; de Ira vnū, & de Opificio Dei vnū conscripsit, versibus verò Phœnicem, Passionem Domini, & carmen de eiusdem Resurrectione conscripsit. Præter hunc etiam L. Annaeum Senecam tam familiaribus epistolis prosaicis, quàm tragædijs clarum habemus, nisi duos fuisse Senecas, quod quidam credere malūt, assereamus. Cæterum extra omnē dubitationē Seuerinū Boëtium oratorem & poëtam nacti sumus clarissimum, qui sub annum domini DXXIII. à Theodorico Arriano Italiae rege apud Ticinum cum socero suo Symmacho in carerem coniectus, eoq; Christi martyre facto, illic de consolatione Philosophiæ, partim prosa, partim versibus scripsit, quo libro soceri sui viri sanctissimi laudes com-

EPISTOLA

memorat, quamobrem consulatu Probi iunioris etiam *re is dis*
Theolo
 Boëtium Rex interfecit.

Ceterum & hunc et illos desumpto iã profã iã carmi *dum fili*
 nis graphio Baptista Mätuanus, qui saculo post Christi *spicuum*
 decimoquarto exeunte floruit, nõ modò est assequutus, *se huic se*
 etiã post se reliquit, qui quidquid mēte cõcepisset, *utroq; dere est*
 hoc orationis genere expressit optimè, vt quoties sese *et sibus h*
 nimo et volūtate cõieciisset in versum verba sequerētur *compa*

Sponte sua numeros carmenque veniret ad aptos: *quasi e*

Et quod tentasset dicere, versus erat. *rè iuxt*

Sane non aliter quàm Antipater ille Sidonius *Ecclesi*
 ceroni tantopere laudatus, qui solitus est versu *terq; n*
 hexametros, aliosque, varijs modis atque numeris *funburus,*
 dere ex tempore semper, ita quoties Baptista noster *so. Por*
 luta oratione voluisset vt i, opidò quàm disertè *mentua hu*
 cogitata eloqueretur, neque id tenui duntaxat & *fin*
 neruis orationis habitu, sed submissiore interim *alibi, ali*
 bi sublimiore & pleno, nõnunquam etiam illo qui *partid*
 ceptus vtriusque generis quadam mediocritate *laudatur*
 Tenuit etenim omnem antiquitatem exemplorum *vim,*
 neque legū interim aut Iuris ciuilis nec Medicinæ *ignad*
 rus fuit: sed Theologiam ex professo triiuit, ita vt *ex illi*
 primum philosophiæ parte quæ Logice appellatur, *quæ*
 est verborum, orationisq; atque argumentationis *pleni*
 cognitio (fuit enim Latinè, Gracè, & Hebraicè *iuxta*
 doctus) ad eam quæ de rerum natura disserit, *hinc ver*
 a deam quæ de moribus, ex qua ad primam illam *philoso*
 phiam, quam Metaphysicam Græci, nos supernatura *le*
 lem & transmundanã, in qua de Deo & rebus *incorpo*
 rei

DEDICATORIA

etiam reus differit Aristoteles, atq; ex hac demum ad Christianam
 Theologiam, quam & numeris omnibus absoluit, gra-
 dum sibi parauerit, quod libri quos tibi offero P. R. per-
 Christum spicuum facient. Nam in Parthenicis, Fastis, & alijs
 huius secundo Tomo insertis, quam varium & elegans vi-
 dere est artificium Rhetoricum, quam accuratè suis ver-
 sibus hœcœses, hypotyposes, prosopopœias, metaphoras,
 comparationes, amplificationes, aliasq; id genus figuras
 quasi emblemata et lumina quædam inspergit: quam ve-
 rè iuxta atque piè incorruptos illos primitiua nascentis
 Ecclesiæ Christianæ mores ob oculos nobis ponit, graui-
 terq; nostrorum temporum corruptelam castigat, & quis
 verus sit cultus Numinis commonstrat.

Porrò studium hoc atq; officium offerendi Præstantiæ
 tuæ hunc Tomum secundum, pro plurimis tuis erga me
 beneficijs, vt gratum sit, etiam atq; etiam oro & obsecro.
 Theodorus quidem Pulmannus vir tam in præcastigan-
 dis exëplaribus, quam in formis corrigendis lögè solertis-
 simus, magno fuit huic operi adiumento, sed ego quia in
 ordinem meliorem digessi Mätuani Patris nostri libros,
 pluribusq; locis partim ex vetustis codicibus, partim ex
 ingenio diligenter restitui, & quia apud oēs omnium ordi-
 num ac gentium mortales cõmuni lege sensuq; receptum est,
 vt filij, qui patrũ suorum legitimi hæredes scribuntur, de-
 bitam sibi hæreditatem adeant, quin hosce Patris nostri
 labores iam denuo euulgandos alicui Patrono dedicẽ, præ-
 sertim tibi, nullo equidẽ iure, vt autumo, prohibebor. Va-
 le sospes: Antuuerpiæ ad Scaldim anno. MD. I. C.
 LXXVI. Kalendis Februarijs. Calculo Rom.

BAPTISTÆ MAN-
TVANI CARMELITÆ,
THEOLOGI, PHILOSOPHI,
Oratoris & Poëtæ clarissimi,
Epistola Dedicatoria

AD LODOVICVM FVSCARIVM, ET
*Ioannem Baptistam Refrigerium, viros inte-
gerrimos, quibus Parthenicen Marianam
dicat, dedicat que.*

Ubellum meum, cui quòd Maria
Virginis historiam cõtinet, Par-
thenice titulus est, duorum an-
norum lucubrationem tibi Lo-
douico & Ioanni Baptistę Refri-
gerio dicare, & sub vestrorũ no-
minũ inscriptionibus edere constitui. Et ne qui
hoc ab re & temerè factũ existimet, causam bre-
uiter explicabo. Nuper in Cœnobium nostrum
diræ pestilentiaẽ immisso veneno, toti vrbi cœ-
peramus esse timori, pellebamus non à collo-
quio tantũ, verũ & à conspectu hominum,
& ab omni humano commercio, tanquam Ba-
silisci, qui solo visu noxij dicuntur, longè pro-
hibebamur. Attoniti eramus, lababant genua,
nutabant animi, domi mors imperabat, foris bru-
male frigus, quotidie pluuiæ, annonæ caritas, &
publica

EPIST. DEDICATORIA

publica fames, bellorum strepitus, hominum saluti suę consulentium seuera custodia, aqua & igni interdicti videbamur, vndique timor, vndique calamitatum confertissima acies aduentare nunciabatur, interclusi eramus, nec vlla videbatur eua dendi via, omnia mortem intentabant, & erat vna salus miseris nullam sperare salutem. Tu cum Refrigerio nostro (credo à Deo missus) in atra densissimæ noctis caligine cæcutienti mihi tanquam cum aurora matutinus lucifer diem aperuisti, spem vitæ confirmasti, xenia misisti, in amplas ac magnificas ædes tuas hospitio me suscepisti, lautissimè & elegantissimè pauisti. Nec (quod magis miror) videbaris hæc tanta peregrino & hospiti præstare, sed parenti, sed Deo ipsi, nullum clementiæ, nullum misericordiæ, nullum liberalitatis officium prætermisisti, omnia omnium virtutum munera mihi ritè persoluisti. Erat mecum Frater Petrus Neuolarius calamitatum mearum semper fidissimus comes, & Bernardinus Tridinus, qui beneficiorum vestrorum magnitudinem admirantes, sæpius aiebant, se (nisi oculis vidissent) nunquam credituros, in hoc corrupto seculo tantum in quoquam superesse virtutis. Vos calamitatem meam in foelicitatem conuertistis. Vos mihi quod Diomedes Daunus, quod Vlyssi Alcinous, quod Euander Aeneæ, quod progenitori nostro Helix fuit Sareptana mulier, quod Christo Zachæus & Lazarus. Et proculdu-

EPISTOLA

bio Lodouice, mihi hæc omnia consideranti verum videri posset, quod vulgò fertur, tuam scilicet gētem ex antiqua illa stirpe Romanæ virtutis propagatam, & à Fusco quodam, qui tum ærario præerat, cū Romanorum colonia Bononiam missa est, nomen & genus accepisse. Huic tam claræ origini cognomen adstipulatur, attestatur antiquitas tua, & tuorum maiorum dignitas respondet, tuorum & morum integritas, & publica fauet opinio. Quis enim non credat tam claræ præstantique familiæ egregium aliquod fuisse principium? Facile igitur & ego in hanc sententiam venirem, nisi altera verior tuæ gentis constaret origo. Nam populi Bononiensis annales & diaria perscrutantibus, euidens est tuam fuisse vnam ex ijs nobilibus potentibusque familijs (sic enim illas appellant) quas post miserabilem patriæ tuæ stragem & deplorandam euersionem, ad instaurandum vrbis decus Lotarius Imperator Bononiam misit, sed hanc originem omnium vitrix obscuravit antiquitas. Dignissima & proculdubio venerandæ maiestatis fuit hæc origo gentis tuæ, sed longè maioris gloriæ splendorisque est tot præstantium ciuium (vt stemmata docent) feracissimam fuisse, tot præclara virorum ingenia tulisse, tot virtutibus quasi stellis quibusdam claruisse, tot laude dignos nepotes progenuisse, quorum quidam non ad minutarum sordidarumque, sed maximarum & Reipublicæ valdè vtilium re-

rum

DEDICATORIA

rum negociationem se contulere, & summa fide, diligentia, solertia, patrimonium amplificantes, nouas ædes extruxerunt, extructas expoliuerunt aueruntque, fundos comparauerunt, diuitijs opibusque longè lateque resplenduerunt, quarum partem inopi, partem templo, partem suis opportunè ponentes, optimorum ciuium, pijsimorum Christianorum sibi meritò nomen acquisiuerunt. Quidam summa cum gloria legum studia sequuti non suo tantum, verùm & futuro seculo mirum in modum profuerunt, qualis Egidius fuit, cuius adhuc in Diui Dominici Cœmiterio marmoreum sepulchrum magnis extructum impensis ostenditur. Fuerunt complures alij, quorum quum oportuit opera & consilio Respublica vsa est, & qui summa pietate patriam complexi, res præclaras prudenter fortiterque gessere, qualem Pomeum perhibent equitem auratum, & Iure consultissimum, rerum humanarum diuinarumque peritissimum. De cuius acri ingenio, strenuitate, facundia, & in omni priuato publicoque munere præstantia, quotidie apud maiores natu cum admiratione sermo est, & omnium qui eum nouerunt iudicio, summum patriæ decus fuit, & ornamentum. Extant apud te, Lodouice, commentarij complures orationum, diuersis in legationibus ab eo scitè, doctè, sapienterque habitatum, in quibus disciplinarum omnium sacrarum præcipuè scripturarum cognitio, ingens dicen-

di

EPISTOLA

dum vehementia, & immensa patriæ charitas
 elucescit. Extam claris igitur fontibus non po-
 tuerunt nisi optima flumina deriuari: Nec mirum
 est te virtutum amatorem, & cultorem esse pro-
 bitatis, quæ tui generis radicibus incocta est: pro-
 pterea nec per longa temporum spacia, nec per
 mala huiusce vitæ nostræ cōtagia potuit eneruari.
 Est profectò (vt videre videor) magnum virtutis
 adiumentum claris ortum esse parentibus. Solent
 enim iuuenes, quialiquid indolis habent, ne de-
 generare videantur, maiorum suorum dignitatem
 æmulari, & ad paternarum laudum aspirare foeli-
 citatem: sic Philippi nomen Alexandrum, sic ma-
 ioris Aphricani gloria minorem Scipionem, sic
 Cæsaris Iulij fama Octavianum excitauit, sic de-
 nique Pyrrhus Achilleides animosus imagine pa-
 tris. Te quoque Lodouice, quanquam Deo &
 natura ducente, tuisque annitentibus studijs vir-
 tutem amas, non parum antecessorum tuorum te
 iuuare possunt imagines, quorum mores æquare
 vt arduum & difficile: sic certè & pulchrum est,
 & laudabile. Te verò Refrigeri silentio præterire
 non possum, ne tuorum in me meritorum, quæ
 propè infinita sunt, oblitus videar. Scribam igitur
 quæ & necessitudinis nostræ fuerint exordia, &
 eiusdem perpetuò conseruandæ sint munimenta.
 Ex eo tempore quo primùm Bononiam veni,
 semper animaduerti te grauitatem, vitæque ho-
 nestatem, cum optimis litterarum studijs, sic con-
 iunxisse

DEDICATORIA.

iunxisse, vt facillè conijcere possem, te in optimum & præclarum virum breui euasurum, quod rei comprobauit euentus. Nam ad præsens nec meliorem, nec eloquentiorem ciuem te habet feracissima præstantium ingeniorum Bononia. Tu Pompeianæ magnanimitatis, Catonianæ integritatis æmulator, tanto patriæ tuæ factus es ornamento, vt de te dici possit illud Maronis nostri.

Vitis vt arboribus decori est, ita vitibus vuæ.

Vt gregibus tauri, segetes vt pinguibus aruis,

Tu decus omne tuis.

Extant enim plures abs te editæ orationes & epistolæ Ciceronianam maiestatem redolentes, ex quibus quantum ingenio & doctrina polleas, facillè dignosci potest: vnde nec sine magna animi voluptate eas legere ac perlegere possum. Extant & Poëmata tua, quæ Tusca lingua plurima composuisti, tanto ornatu, tanta venustate, tanta felicitate condita, vt & mihi & omnibus quibus vni sunt, in miraculo habeantur. Taceo tuam in patriam pietatem, & in amicos fidem & constantiam. Placuit mihi semper in primis tua in Deum Optimum sancta religio. Sæpius quidem sacraloca & Cœnobia adis, Dei bonos seruos colis & veneraris. Placuit item quòd parentem tuum peritissimum olim Physicum, qui Auicennam & Hippocratem dum viueret publicè interpretans, Medicinam florentissimè docuit, incredibili quodam studio & pietate semper obseruaueris. Præte-

reo

EPISTOLA

reo splendoras affinitates, partes in patria & extra honores: hæc enim quoniam fortunæ bona sunt, nec quenquam meliorem faciunt (licet secundum Peripateticos ad humanæ fœlicitatis cōsummationem faciant) nunquam ad amandum quempiam me allicere potuerunt. Sed vt sermonis nostri principio finis consentire videatur: vnde digressi sumus reuertamur. Beneficia nuper à vobis in me collata recensebam, vt non leuem fuisse causam ostenderem quæ ad præfati libelli mei donationē, & ad hoc tenue gratitudinis munus me adhortata est, illorsū nostra tendebat oratio. Solebant Romani veteres eum qui ciuem seruasset in bello, corona quæ Ciuica dicebatur insignire, quòd si apud eos tantus honor erat, qui alium seruasset, quāti ego, ne ingratus sim, te Refrigeriūq; facere debeo, qui nō conciuēs meos & fratres tantum, sed me ipsum, Deo monēte viamq; monstrāte, seruastis? Decorari vos oportet hac nostra, etsi paupere corona, tamen quod à generosa mente proueniat, digna quam læta fronte & tranquillo vultu accipiatis, quæ cœlestis & veræ beatitudinis vobis sit præsagium, virtutum vestrarum monumentū, & amicitiaē nostræ pignus immortale. Ab ineunte ætate cum sub paternæ disciplinaē cura educarer, & postquam ad sancti montis Carmeli seueritatē me contuli, vbi inter viros qui Heliā Heliseumq; Prophetarum sanctissimos exprimere conantur, iam diu vixi, semper que accipi

DEDICATORIA.

cepi, beneficiorum acceptorum nullo pacto de-
 re memoriam amittere, sed oportere de referuan-
 da gratia semper cogitare, & nunquam obliga-
 tionem dissimulare. Quantas igitur potero gra-
 tias referam, quas si referre negabit inopia, verbis
 agam, sin agere nequiuerò, saltem habebò. Ad
 præsens ergò munusculo isto contenti eri-
 tis, quod vobis tota mentis intentione
 dico, facturus multò ampliora si
 possem. Valete.

D. ERASMVS ^{autò damnatus} ROTERODA-
 mus, Iacobo Vuimphelingio suo
 Salutem dicit.

VVIVIMVS, valemus, tui meminimus, te ama-
 mus omnes, & si tuo fiat commodo, aduentum
 quoque tuum expectamus, Nouum testamentum iam
 ad metam properat. Hieronymus bellè procedit.
 Demiror iudicium Sapidì. Iuro quisquis is fuit, qui
 hoc illi persuasit, nihil illo ineptius. Malim hemi-
 stichium Mantuani, quàm treis Marullicas myriadas.
 Cura vt reualescas, & podagram vnà cum scabie pro-
 fliges. Scripseram Abbati Volsio, verùm Epistola pe-
 rijt, nescio cuius culpa: Scripsi ne querereris me non
 scripsisse. Benè vale, salutat te cæterus omnis
 doctissimus, me excepto, tuique aman-
 tissimus, me non excepto. Basti-
 lea postridie Purifica-
 tionis. Anno
 XVII.

Ioannis Gallinarij ad Lectores carmen, vt missis Gentilium poetis,
Baptistæ Mantuani lectionibus Christianis fructuosio-
ribus intendant.

Diuersum est hominis studium, diuersa voluptas,
Qui Phœbi Musas, Mnemosinēq; colit.
Hic Colophoniaci numerosa volumina vatis,
Hic legit Aseræi carmina tersa senis.
Vultq; Sophocleo post intumuisse cothurno,
Et leuibus soccis scommata multa ciet.
Hic voluit docti præfulgida scripta Catulli,
Battiadæ hic molli carmina facta lyra.
Alter amat miserum, quem Cynthia cepit ocellis
Hic legit, assiduo quem tenet igne focus.
Hic Mitylenæo chordas intendere plectro
Concupit, & cithara concinuisse leui.
Hunc Peligneo iuuat indulgere Nasoni,
Et curis Coi Callimachique viri.
Horrida grandiloqui studet hic post bella Maronis
Papini siluis, Thebaidemq; capit.
Prælia Thessalicis hinc alter lustrat in aruis,
Et Libycum in Latios Annibalem isse viros.
Hic demum placida Iuuenalis dogmata mente
Rimatur, numeros & Venusine tuos.
Tu mage Christifonis animum oblectare poetis,
Discas & castos perstreptare modos.
En Baptista pio trahit aurea pensa susurro:
Et telam Attalicis texuit ipse notis.
Quæ sacra Parthenices Mariæ, quæ gesta recenset
Costidis, & nostro monstra fuganda solo.
Inseruit magnæ præfulgida regna Cybelles,
Cuncta per ætherias pinxit & astra vias.
Et, veterum monumenta virum memoranda canendo,
Perdidicit radijs insinuare suis.
Nullus est expers moris, non vllius artis:
Diuina credes hunc cecinisse tuba.

F I N I S.

B

M

P A

AD

Virgi

Atta

Sea

Nunc

Et ma

Tu mi

Quam

Vota

BAPTISTAE
MANTVANI CAR-
melitę Theologi

PARTHENICES PRIMAE LI-
ber primus.

AD LVDOVICVM FVSCARIVM ET IO-
annem Baptistam Refrigerium Ciues Bo-
nonienses.

*S*ancta Palestina repetens exordia
Nymphæ,
Difficiles ortus, & formidata pro-
fundo
Incrementa Ioui, mores, hymenæaq;
festa

*Virginis, & sacri referam miracula partus,
Actaq; & acceptos mundi melioris honores.*

*Sed neq; pierij fontis: neq; phocidis vnda
Nunc vada sunt tentanda mihi, maiore camæna
Et maioris opus nuuc est openuminis: ergo
Tu mihi diua faue cælum cui militat omne,
Quam trepidant erebi sedes, cui terra fretumq;
Vota precesq; ferunt, nostro tu sola labori*

A

Sic

BAPTISTAE MANTVANI

Sis praesens, operiq; tuo largita futuro
 Praesidium, nostra veniens illabere menti.
 Tulicet à nostro spacijs ingentibus orbe
 Disiungere, suos quantum polus eleuat ignes:
 Non tamen humanos casus oblita, tuumq;
 Nil partes a genus, vigili mortalia cura
 Suscipis, & lachryma tangunt tua pectora nostra.
 Tu placidum terris sydus, quod liberat omnes
 A pelagi feruore rates, quod luce benigna,
 Saturni Martisq; graues eliminat iras.
 Tu nobis Elice, nobis Cynosura per altum
 Te duce vela damus portus habitura secundos,
 Tu mare, tu ventos, tu sydera cuncta, Deumq;
 Concilias, tu tuta salus, tu pacis origo,
 Tu commune bonum, generis tu gloria nostri,
 Huc ades, & ceptos praesenti numine cursus
 Dirige, & infirmam rege per vada carula puppim:

Anna diu vanos secum plorauerat vsus
 Connubij, sterilemq; thorū, tristemq; hymenaeum
 Propterea duplicesq; manus, frontemq; supinam
 Attollens, humili superos ita voce precata est.

Numina, quae regitis caelos, quae voluitis astra
 Vos penes est genus omne boni, vos omnia rerum
 Semina seruatis, gremium telluris inane est,
 Et sine fruge solum nisi sumat ab aethere vires.
 Sive per astrorum cursus, radiosq; calentes,
 Sive Dei solo (qui temperat omnia) nutu,
 Venimus ad canos frigescentemq; senectam,

Et m
 Long
 Clau
 Conj
 Flu
 Cur
 Mor
 Pall
 Quo
 Terr
 Vix
 Ded
 Con
 Crea
 Qu
 Et f
 N
 Coll
 Long
 Ex
 Iam
 Ossa
 Flet
 Pro
 Non
 Long
 Plu
 Nob

Et nostra sine prole dies abiere iuuenta,
 Longa infœlicis thalami consortia sine
 Claudimus infausto, vir pluribus exulat annis.
 Conspectus hominum fugiens, domus orba magistro
 Fluctuat amisso ceu nauis in equore clauo.
 Currimus in fatum, tacitisq; recedimus annis,
 Mortuaq; atatis pars est iam maxima nostra.
 Pallida præteriti spacium mors occupat aui,
 Quod super est expectat hians, iam plena meorum est
 Terra cadaueribus, consanguineosq; sepulchra
 Vix capiunt, soli steriles seruamur in omne
 Dedecus, & certe breuis est felicior aui
 Conditio, primo Deus indulgisse parenti
 Creditur, & fragili bene consuluisse senectæ,
 Quum vetuit primos iterum decerpere fructus,
 Et fruges gustare quibus produceret annos.
 Nam quid longa dies homini nisi longa dolorum
 Colluuiæ? longi patientia carceris atas
 Longior, est cursus vitæ labyrinthus, in ipsum
 Ex vtero ingredimur, per limina mortis abimus,
 Iam capulo instamus, nec adest, qui lumina claudat
 Ossauæ componat tumulo, tepidisq; sepulchrum
 Fletibus irroret, nobiscum it tota sub vmbra:
 Progenies, nec erit nostris qui marmora signet
 Nominibus deserta domus tabescet, & istas
 Longæui sudoris opes, quas legimus ambo
 Pluribus obsequijs, hæres ignotus habebit,
 Nobiscumq; cadent nostri monumenta laboris.

A 2

Cernite

BAPTISTAE MANTVANI

Cernite communes amborum numina curas,
 Et seruate genus, cernant se in stirpe parentes,
 Et sua natorum videant in vultibus ora:
 Sint qui nos faciere referant, gestuq; nepotes,
 Progeniemq; suam nostro de nomine dicant.
 Sint qui nos proavos numerent, & stemmata longo
 Limite deducant, iterataq; nomina ponant.
 Pignora longæua concedite numina matri;
 Quæ celebres ad vestra ferant altaria cultus,
 Pinguibus & priscum donis imitentur Abelem.
 Sapius à vobis hoc exorasse precando
 Antiquas est fama nurus: & supplice voto
 Collapsum genus, atq; domos seruasse cadentes:
 Sic alacer Samson, sic & formosus Ioseph,
 Sic puer Isaacus satus est, & filius Anna,
 Qui primum liquido Regem perfudit oliuo.
 Talibus orabat sterilis, gemituq; sonoro
 Crebra dabat longos inter suspiria plactus.
 Audijt omnipotens, animuq; in vota precesq;
 Flexit, & infuso caluerunt viscera fœtu.
 Cœpit & humanos paulatim sumere vultus
 Semen, & in nostram sensim transire figuram:
 Vt quum vere nouo tepe facta rosaria multa
 Vestit frondis honor, primum dure scit in orbem
 Folliculus, barbaq; comam producit acuta.
 Mox inflare sinus, tunicasq; implere virentes
 Incipit, & concreta diu sub cortice proles
 Turget, agens rimas tenues & vertice summo

Purpurea

Purp
 Post
 Expl
 Pand
 Flos h
 Sic no
 Emer
 Discr
 Cor pr
 Vital
 Illicp
 Disce
 Tum s
 Iusit
 Spirit
 Mox c
 Creui
 Os ros
 Syder
 Amb
 Protu
 Ramo
 Vi sol
 Hæc su
 Cernit
 Omne
 Inferi
 Natur

Purpureas ostendit opes, rubicundaq; labra.
 Postremò quim pulchra suos aurora colores
 Explicat, & vitreum glomerant noua gramina rorem,
 Panditur omne decus, valuisq; emissus apertis
 Flos hiat, & leto arridet venientibus ore.
 Sic noua progenies vtero congesta parentis
 Emerfit non tota simul, sed singula certo
 Discreuit formans opifex Deus ordine membra.
 Cor primum, ex illo quoniam descendit in artus
 Vitalis calor à pleno ceu flumina fonte.
 Illic prima domus vitæ, postrema per illud
 Discedens terris animus vestigia ponit.
 Tum superum pater illius procul ire caducas
 Iussit ab hospitio curas, habitacula dixit
 Spiritibus, dulcemq; mihi seruate recessum.
 Mox cerebri concreta domus, quæ plena pudicis
 Creuit imaginibus, castoq; imbuta pudore.
 Os roseum sine labe dedit, fronti q; decorem
 Sydereum, & latos formæ celestis honores,
 Ambrosiaq; comas tinxit, mox vbera pectus
 Protulit, in teretes humeri fluxerelacertos,
 Ramosasq; manus, quas hac pater imbuit arte,
 Vt solos fierent habiles pietatis ad vsus.
 Hæc sunt membra quibus diuinæ mentis imago
 Cernitur humanis animis impressa, quibusq;
 Omne opus æthereo dignum tentamus olympo.
 Inferiora magis pecudum seruare videntur
 Naturam, moresq; feros, tamen omnia semper

purea

BAPTISTAE MANTVANI

Officijs habuit sanctis accommoda virgo.
 Non tam multiplici diuorum munere, non tot
 Delicijs, non tam grato Pandora decore
 Claruit, a screi cantu celebrata poëta.
 Sic ope caelesti quam vis humana negabat
 Materni soboles inijt tentoria ventris.
 Omne quod excellens opus, & sublime futurum est
 Difficiles ortus habet, incrementa q; tarda.
 Sic inuonemus alcida, sic tardior exit
 Populeis abies ramis, sic abiete pinus
 Segnior, & pino longe viuacior ilex
 Et robusta larix igni impenetrabile lignum:
 Nam magis opprimitur partu natura potenti,
 Plusq; operæ impendit, grandi seu pondere pressa
 Plaustra gemunt magis, & magno sub vomere tauri
 Sudat, & obluctans vires labor haurit onustas,
 Sic opus in longum differt, fini q; resistit.
 Ast ubi natura diuum superaddita virtus
 Adiuuat, vt remis lembus fugit actus & aura,
 Sic leuis ad metam pronopat et orbita cursu.
 Sed quia longauam fecit discordia litem
 Assimilem q; iugi loris, qua Gordius olim
 Nexuit atq; Iouis phrygijs suspendit ad aram
 Dedalea q; domus errori Pasiphæo,
 Conceptus ne sacer fuerit, vel sorde paterna
 Illitus, antiqui referam certaminis orsum,
 Et sobolis nostræ infelix repetetur origo.
 Quom pater humentes redigens in corpora glebas

Vite

Vital
 Vino
 Vtr
 Iust
 Etfa
 Vinc
 Act
 Sedp
 Viper
 Mox
 In re
 Tam
 Sider
 Illa,
 Dixi
 Tum
 Fran
 Blan
 Iusti
 Et d
 Seru
 Vex
 Pos
 Dul
 Ferr
 Calc
 Ocia
 Nox

Vitalem humanos auram spiraret in artus,
 Vinoua progenies pugnam tuta iret in omnem
 Ultra animi claras dotes & corporis arma
 Iustitiam cœleste decus superaddidit, vnde
 Et fati rigidas leges, & funera posset
 Vincere, & ambrosia vesci, summoq; potiri
 Aetheris hospitio, superumq; assuescere mensis,
 Sed postquam vetitas fruges, & noxia mala
 Vipereis decepta dolis admouit ad ora,
 Mox astræa domos hominum pertesa, rediuit
 In regnum sublime patris, miratus Olympi
 Tam celerem reditum dominus, quare (inquit) ad arcem
 Sidereas mi gnata volas, terramq; relinquis?
 Illa, pater fallax hominem delusit imago
 Dixit, & à tectis egressa rebellibus adsum,
 Tum genitor meditans refecare piacula tanta
 Fraudis, ait, careant posthac custodibus istis.
 Blandi patrum segnes facit indulgentia natos.
 Iustitia nudi discant sudare famemq;,
 Et diuturna pati ieiunia, frigus & imbres
 Seruitium, & fati sortem experiantur amaram.
 Vexati sapient, iocunda & amabilis aetas
 Post brumam, & ianos steriles, gelidosq; decembres
 Dulcior est, quid sint tranquilla commoda pacis
 Ferrea bella docent, homini labor vtile semper
 Calcar erit segni, pigros rubigine sensus
 Ocia corroduunt, sopitaq; pectora torpor
 Noxius obliquat, ferrum si transit in vsus

BAPTISTAE MANTVANI

*Asiduos splendore micat, vultuq; nitenti
 Audet ad argenti decus aspirare superbum.
 At si longa quies ierit fuscatur, & atram
 Vertitur in scabiem, celeriq; absimitur auro.
 Inter multa hominum fata infœlicia, damno
 Non erit hoc minimo, tristem sperata, superbum
 Iam præsens, amissa facit fortuna dolentem.*

*Hæc pater, & mortem, mox implacabile monstrum
 Hactenus obuinctam textis adamante cathenis
 Carcere dissoluit cæcoq; emisit ab antro.
 Cui terris regna ampla dedit, pelagiq; per vndas
 Atq; per aërios tractus, rarosq; per ignes
 Quos phœbi germana sinu complectitur amplo,
 Et quædam scythicis chalybum durata caminis
 Tela dedit, quædam lernæo infecta veneno.
 Nec satis hæc, aliud telum let aliud addit,
 Nam gladij rostrum, caudamq; trigonis aquosi
 Qua quondam magno fatum intentauit Vllysi
 Thelegonus Circes vsus fatalibus armis,
 Præfixit iaculis, stygiaq; extinxit in vnda.
 Mox iecur exemit monstro, præcordia bile
 Carulea infecit, celeresq; innexuit alas.
 Hæc fuga iustitiæ nostris mala cuncta diebus
 Intulit, hæc abiens nobis monimenta reliquit,
 Quæ patres ab auis, & nati à patribus omnes
 In seriem mittunt per sæcula longa nepotum.
 Hoc vitium prima veniens ab origine sumpsit
 Fomitis & duri nomen crudele tyranni.*

Nam
 Imp
 Let
 Hos
 Inge
 His p
 Cypr
 Nota
 Semp
 Prop
 Dum
 In no
 H
 Part
 Ant
 Conco
 Indu
 Com
 Pecc
 Pabu
 Semi
 Disse
 Sunt
 Incu
 Ista b
 Iam
 Perd
 Spor

Nat

Nam scelerum accendit flammam, & colla superbis
 Imperijs humana premit, cocytidas undas
 Letheosq; amnes spargit, stygiumq; venenum.
 Hos superum facit immemores, curasq; nocentes
 Ingerit, his animos audacibus incitat ausis,
 His phlegethontæas iras inspirat, olentem
 Cyprigenam, fraudum matrem, cui cuncta veneni
 Nota ministeria & phœbeæ carmina Circes
 Semper habet comitem, prima hæc discrimina culpa.
 Propterea magnum dixere Promethea vates
 Dum studet æthereis furari è nubibus ignem
 In nostras traxisse domos morbumq; necemq;.

His igitur ne membra malis obnoxia sanctæ
 Parthenices essent ista pater obstitit arte.
 Antetener sacra fœtus quam viueret aluo,
 Conceptus ne prima nouos exordia pullis
 Induerent maculis, mens ne sincera, nitensq;
 Communem imbiberet labem, ne pigra liquore
 Pectora lethæo fierent, quæ lactea magno
 Pabula & amplexus fuerant latura Tonanti,
 Semine confusas sordes, & virus inustum
 Dissecuit, fœlici anima mox imbuuit artus.
 Sunt tamen audentes contra sentire, nec illos
 Incusamus habent quo setueantur, & olim
 Ista hominum communis erat sententia, verum
 Iam senio exanguifrigens sua robora sensim
 Perdit, & amissa iam maiestate recedit
 Sponte sua, ceditq; nouo Latonia Thæbo.

BAPTISTAE MANTVANI

At quoniam sacra legis de fontibus hausta
 Creditur, ex omni nondum est explosa theatro.
 Iudicio necdum sancti damnata senatus
 Qui vaticani Romana palatia saxi
 Et piscosa regunt sulcantem cœrula puppim,
 Sed prior (vt nobis æquum sentire videtur)
 Dignior est, & grata magis nato atq; parenti.
 Nam legi assurgens Maria decus addit, opusq;
 Materna dignum attribuit pietate tonanti.
 Adde q; & multis fert adiumenta fidemq;
 Roborat infirmam, nam nec venisse sub aluum
 Sordelaborantem tali sublimia cœli
 Numina nonnulli ingenio prestante putarunt.
 Religio maior, pietas animosior, istam
 Consummata fides legumq; peritia fecit.
 Altera verborum textum & fastigia tantum
 Summa videns, abstrusa Dei mysteria nescit.
 Quod si siderei tanto splendoris honore
 Fulget, vt aeterno qui temperat ordine mundum
 Gestarit gremio, lactauerit vberē dulci,
 Strinxerit amplexu, summoq; vocarit Olympo,
 Quare illam in nostras opus est detrudere sordes,
 Et turpi infestare luto? mortalibus æquas
 Cui pater aethereas mentes subiecit & astra?
 Scrutandum potius si quæ præconia iungas
 Lius ad inuentas per plurima sæcula laudes,
 Nulli adeo viua x animi solertia, nulli
 Tam sælix aderit florentis gloria lingua,

Vi M
 Quo
 Ant
 Quo
 Festa
 Quo
 Cūm
 Viri
 Tran
 Quo
 Pect
 Resti
 Quo
 Ocy
 Quo
 Men
 Rob
 Nec
 Inf
 Corp
 Pro
 Illi
 Per
 In n
 Ips
 An
 Don
 Qui

PARTHE. MARIA. LIB. I.

Ut Maria possit laudes aquare loquendo.
 Quæ data sunt illi nunquam mortalibus ullis
 Antea concessit nec post concedet Olympus,
 Quoduis creta iowi Chorybantia cymbala pulset.
 Festaq; thyrseifero celebrarit gratia patri.
 Quod miseros pelagi nautas subtraxit ab undis?
 Cum iam præcipites fluctus aquilonis & austri
 Viribus aduersis cælo aquarentur, & ipsa
 Transtra per effusi certissima fata tulissent?
 Quot traiecta graui seruauit pectora telo,
 Pectora, pæonias quæ non valere per artes
 Restitui, nec opis nostræ poscentia quicquam?
 Quotq; etiam tetrosqualentes carcere fractis
 Ocyus obijcibus manicisq; resoluit ahenis?
 Quot famis exhaustos macie vix ægra trahentes
 Membra, datis cælo dapibus miserata reduxit
 Robur in antiquum, viresq; refudit in artus?
 Nec minus ingenti vitiorum mole sepultos
 Infixosq; luto & toto tellure iacentes
 Corpore, diuini lustrauit numinis aura?
 Propterea totum surgentia templa per orbem
 Illius immensam laudem regniq; perennis
 Perpetuos fascès & sine carentia iura
 In nostrumq; genus summum testantur amorem,
 Ipsa est aduersis commune in rebus asyllum.
 Anteprecès etiam necdum obsecrata, fauorem
 Donat & ad miseros maternas explicat vlnas.
 Quid niuis astuæ pluuias, quid mœnia dicam

BAPTISTAE MANTVANI

Littore piceno impensis communibus orbis
 Condita, & adriaco conuecta cubicula ponto?
 Quid ues fluentinas ades, delubraq; donis
 Aucta peregrinis referam siculiq; sedentem
 Littoribus Drepani molem, qua maximus olim
 Cælicolum & legis custos Albertus auitos
 Aequauit patres, patriamq; accepit olympo
 Et custodite aeternum pietatis honorem:
 Perpetuos igitur merito soluemus honores,
 Conceptusq; die venient ad templa quotannis
 Orgia, & aeterno Mariae primordia ritu
 Annuus ardentis cultus reuocabit ad aras.

Tum pius hibernum Chiron Titana premebat,
 Cui comes in lucem nitidis argenteus alis
 Ibat olor, phæboq; suos cedebat honores,
 Quom fœcunda sibi concepto semine mater
 Diuinum illabi cœpit sentire fauorem.

ET iam signiferum nouies lustrauerat orbem
 Lucida maturos soluens Latonia partus.
 Conuenere nurus, circumfusq; iacenti
 Mite puerperium matri, dextroq; rogabant
 Sydere vitales fœtum prodire sub auras.
 Latior Eoos proles Hiperionis ardens
 Alipedes iungebat equos, postremaq; sancta
 Erigones iam regna legens vicina corona
 Sydera & Alciden geminos qui interiacet angues
 Ad superos nigro secum reuocabat ab orco.
 Portitor hellæus nitido cum Gorgonis ore

Stellata

Stellata dux noctis erat, cum pistrice longo
 Eridanus tractu claris lucebat in astris,
 Quum noua progenies fœlicibus edita fatis
 Phœbeam primum lucem, mortaliaq; ora
 Vidit & humana transmissio limine vita
 Decidit in patriam luctus, regnumq; laborum.
 Candida, nascentem mox vt videre puellam
 Omnia iocundo fulserunt sydera cœlo.
 Arrisere poli summoq; auditus ab axe
 Conventus, proliq; nouæ pœana canorum
 Argutumq; melos diui cecinere, paternas
 Velarunt aulae domos, pendebat in illis
 Longa patrum series, primiq; parentis origo
 Et colubri delusa dolis stringebat eburna
 Poma manu virgo, gladioparanympus, & igni
 Exilio damnabat auos, adolebat ad aras
 Pinguia sacra puer flamma stridente, supinos
 Tollebat vultus & numina sancta colebat,
 Annosiq; senes stabant cum prole, columnas
 Vnam perpetui de marmore roboris, vnam
 Fictilibus muris plastes formabat, aquarum
 Flammarumq; minas contra, quia nouerat olim
 Ventura excidio terræ neptunia regna
 Vulcaniq; graues astus, puerile secutus
 Obsequium senior quernæ sub tegmine frondis
 Deplorabat auum, cæco quem fixerat archi.
 Et faber incudem feriens & follibus actis
 Aera coquens, ferrum varios constabat in vsus.

BAPTISTÆ MANTVANI

Sola mari in toto super alta cacumina puppis
 Nabat, & imbrifera pascabant æquora nubes:
 Vitifatorq; pater miti delusus Iaccho
 Monstrabat nudum pueris ridentibus inguen:
 Primus hic undosum sulcauit nauibus æquor:
 Quoduis prima ratis credatur Iasonis Argo,
 Primus hic effossa vitem supponere terra
 Cæpit, & apricis mites de collibus vuas
 Tollere, dircaõ licet hac sit gloria Baccho.
 Ardua terrigena voluebant saxa gigantes
 Conati molem superis æquare superbam.
 Lanigeras Habraamus oues per littora pascens
 Sacra dabat saxoq; gemens pudibunda secabat.
 Latior adducta medi remeabat ab orbe
 Cum consortepuer, cæliq; ex arce pluebat
 Sulphur, & athereis ardebant ignibus vrbes.
 Bissenipatres longa cum stirpe nepotum
 Pabulaq; Aegypto seruans præsagus Ioseph
 Frigida defuncti referebant ossa parentis.
 Regna nouis fugiens longè perterrita monstris
 Trans mare purpureum nili ducebat ab oris
 Dux animo vultuq; pius magno agmine longum
 Vulgus, & erecti dirimebant æquora fluctus.
 Ipse dabat sacros ritus, arcamq; locabat
 Legiferam, lateq; arabum deserta peragrans,
 Iusq; ferens populo sterili de marmore dulces
 Eliciebat aquas, optatos arida fontes
 Absorbebat humus, fugiensq; in gramina flumen

Iba
 Cul
 Tu
 Ign
 Scr
 Inu
 Con
 Cla
 Im
 Tu
 Str
 Pa
 Ind
 At
 Bell
 Et a
 Pal
 Eze
 Et
 Fer
 Oste
 Hin
 Tra
 Tec
 Mu
 Cap
 Ser
 Clau

PARTHE. MARIA. LIB. I.

Ibat, & obliquo lambebat saxa recurſu.
 Culmina Pauchæos tollebant ardua montes
 Turiferiſq; iugis hærentia nubila ſupra
 Igne Deus fumoq; latens in vertice ſummo
 Scribebat legis duplici noua fœdera ſaxo.
 Inuiſam ſuperis gentem ſemenq; ſuperbum
 Concaua terribilitellus ſorbebat hiatu,
 Clamabatq; ruens iam ſemiſepultus Abiron.
 Impia ſublimes vitulos ſtatuaq; bicornem
 Turba Deum mentita, manus tollebat & ora.
 Strenuus indigenas populos abigebat Ieſus
 Parta ſuis æquo permensus limite regna.
 Inde ſenatorum turbam regeſq; togatos,
 Atq; ſacerdotum ſeriem, patroſq; triumphos,
 Bellaq; & æthereo ſurgentiã templa tonanti,
 Et docti Salomonis opes, roboamq; ſuperbum
 Palladia textor ſiſis intexerat arte.
 Ezechia illuſtres morbos, ſolemq; reuerſum
 Et Phaethontæos verſis temonibus axes,
 Ferre ſuos retro curſus, iterumq; relabi
 Oſtentabat opus longæua in ſæcula ductum:
 Hinc Eleazarus diuina volumina regi
 Tradebat Phario, ſenibus diſtincta magiſtris.
 Teſta voluptates varias, diuerſaq; tempe
 Multipliceſq; auium plumas & carmen habebant
 Captiuam totiens gentem nunc ire tyrannis
 Seruitum Aſſyrijs, iuga nunc Aegyptia ferre,
 Claſſaq; trans altos hominum tot milia montes

BAPTISTAE MANTVANI

Et templi euerfas Solymaeq; resurgere mole,
 Pendula monstrabant picto velaminatextu.
 Quinq; triumphales currus, & praelia fratrum
 Diuisum populi, regnum postrema tenebat
 Pars operis tanti, circum viuentia semper
 Brachia tortilibus ramis fundebat Achantus.
 Prima coronarunt redolentibus atria fertis,
 Graminibusq; fores & limina summa virebant,
 Perq; vias famularamos sparsere comantes.
 Lata dies egit festos vicinia passim,
 Totapuellariresonarunt compita cantu.
 Ornabat roseoridens cunabula vultu,
 Dulciaq; attollens in matrem lumina virgo.
 Quomtraheret dulces lactantia pectore succos
 Stringere complexu natam, ferre oscula fronti
 Non erat ausa parens, nec enim mortalis in illa
 Humanushe decor, sed erat caelestis imago,
 Aetherea sq; vigor flammis & sidera vincens,
 Mira supercilij grauitas, pondusue venusta
 Frontis, eximia fulgentes indole vultus,
 Suspendas hominum mentes, atq; ora videntum
 Per longas immota moras retinere solebant.
 Non infesta fuit luctu, non ebria somno:
 Sed vigilans risuq; genas ornata modesto,
 Nunc matri arridebat ouans, nunc paruula tendens
 Brachia, vicino miscibat dulcia patri
 Murmura, dixisses studio gestire loquendi.
 Temporis innocui nondum discesserat atas,

Plenaq;

Ple
 S
 Ae
 Virg
 Ing
 Mo
 Ven
 Con
 Prop
 Ven
 Dese
 Flor
 Virg
 Her
 Num
 Alb
 Lam
 Instr
 Matr
 V
 Quo
 Et ia
 Seru
 Quon
 Affu
 Brac
 Add

PARTHE: MARIA: LIB. I.

Plenaq; iam docili formabat verba palato.

Mos erat antiquis longum seruatus in auium
 Aedepuellares annos includere sacra,
 Aetatemq; Deo teneram, primumq; dicare
 Virgineae florem vitae, & generare pudoris
 Ingenui curam, sanctosq; inducere mores.
 Mox ubi vestitum prima lanugine tempus
 Venerat, in thalamos ibant hymenaeq; tecta,
 Coniunctaq; viris proli indulgere solebant.
 Propterea legum memores, & moris auiti
 Venturi Solymam trima cum prole parentes
 Deseruere solum, Galilaeaq; Nazareth arua.
 Floribus intextis & odoro gramine cinxit
 Virginis ora parens, stellata lumina frontis
 Herebant caelo, teneroq; in pectore clausum
 Numen erat, niueo tunicae talaris amictu
 Albebant humeri, quam circumtextus oliuae
 Laureus ambibat torques ad colla, per imas
 In strophium flexis palma ibat frondibus oras,
 Matris opus, molliq; sinus variauerat auro.

Ventum erat ad magni templum sublime Tonantis,
 Quò ducunt ter quinq; gradus de marmore viuo.
 Et iam porrectis curuabat prona lacertis
 Serua manus summum ad limen latura puellam
 Quom mox virgineo conceptum pectore numen
 Affuit, & retrahens prompta sinuata ministra
 Brachia, debilibus plantis animoq; vigorem
 Addidit, & supra etatem fiducia creuit.

B

Protulit

BAPTISTAE MANTVANI

Protulit audaces sublata cyclade passus
 In sublime volans virgo, turbamq; relinquens.
 Sicut vbi multa volitant ad littora puppes,
 Ocius illa subit portum, quæ mole minori
 Labitur, & melius velis & remige fertur.
 Vertice iam summo magni penes atria templi
 Stabat, vbi ascensu fessos solata parentes
 Risit, & æternum curuato poplite numen
 Cum nuribus venerata pijs in claustra recessit
 Virgineæ secreta domus, fleuere parentes
 Cognataq; nurus, gemitumq; dedere ministra
 Quando conspectu vultus abitura nitentes
 Vertit, & induxit sublata in tecta sacerdos.

Tres vnà comites habitant Eros, Elpora, Pistis,
 Sydereus fronti quibus est nitor: aurea prima
 Vestis & ardentipictum face pectus & igne.
 Ast aliam cæli vultus imitata serenos
 Lenategit, quam corda, manus intexta supina
 Tollentes sparsim variant: Toga Pistios artus
 Candida & argenti niueo splendore coruscans
 Nocturna q; fugans vmbra caliginis ambit.
 Multa sinus & colla virens ornabat iaspis,
 Quæ nigros abigit lemures, vanumq; timorem.
 Prima patris summi stirps immortalis, & auum
 Non metuens, annis aliæ, longaq; senecta
 Interitum passuræ, olim quoq; cardine fixo
 Per sua cessabit vestigia currere mundus.
 Parthenices ista ventura ad limina nympha

Quatuor

Qua
 Pub
 V. i
 Voc
 Men
 Alt
 Ad
 Qua
 Clau
 Vidi
 Iam
 Clau
 Mife
 Ipsa
 Prin
 Et no
 Noct
 Infor
 Oscu
 Amp
 Prog
 Et va
 Ut do
 Effig
 Nam
 Hum
 Dum
 Clara

Quatuor egregias secum duxere sorores,
 Pulchram Metrioten, Phrenandreamq̄ potentem
 V.ribus, atq̄ grauilites componere doctam
 Voce Dicaspolian, memoriq̄ futura videntem
 Mente Prometheam, summo genus æthere missum.
 Alta Panomphæi subeuntes tecta Tonantis
 Ad Mariæ thalamos famulam misere Siopen,
 Quæ prægressa citos vt mouit ad ostia passus
 Clausaq̄ per tenues vigilare cubicula rimas
 Vidit, heras nutu vocat, ingressumq̄ ministrat.
 Iam nocturna quies operas, manuumq̄ labores
 Clauserat, & mollis per opaca cubilia somnus
 Miserat extinctis pallentes ignibus vmbra.
 Ipsa diem tepidæ reparabat lumine testæ,
 Primænamq̄ patrum genesim, mundiq̄ recentis
 Et noua monstriferæ repetens miracula virgæ,
 Noctis in occiduam pronam iam vertice Calpen
 Insomnis taciti ducebat temporis horas.
 Oscula post, & prima data iam verba salutis
 Amplexusq̄ pios, genus, antiquamq̄ suorum
 Progeniem, & studijs quibus oblectentur, & arte
 Et varios mores, diuersaq̄ nomina gentis
 Vt docuere sua, nostri vigilantius oris
 Effigiem, dixere, alto sub pectore serua.
 Nam quedam hostiles nostris sub vultibus vmbra
 Humanas ambire solent, & fallere mentes.
 Dumq̄ fita multiplices dant accipiuntq̄ loquelas
 Clara per Eoos fluctus aurora rubebat:

BAPTISTAE MANTVANI

Flammaq; surgebat niueis argentea bigis
 Luciferi, gelidos spargens in gramina rores.
 Et cupiens prolem, dulcesq; reuifere nidos
 Garrula sub lucem modulos iterabat hirundo.

Tum pater omnipotens ita compellare coauos
 Aggressus comites, regni quibus vna potestas,
 Quos rerum par cura tenet (nam nomina rebus
 Pura tribus, tamen vna subest essentia simplex)
 Numina que aeterno mecum regnatis Olympo:
 Et quibus vnus honos, eademq; potentia mecum,
 Principio informem grandicum corpore massam
 Fecimus, & cælum in latos sinuauimus orbes,
 Scitis vt à nobis animos & lumina vertens
 Inque suum conuersa decus, propriumq; nitorem
 Contemplata graui sub pallida tartara casu
 Spirituum pars magna ruit, quam sulfuris ardor
 Sub nigris specubus tenet aeternumq; tenebit,
 Necdum Phæbus erat, nec claro lucifer ore
 Ante diem surgens primo rutilabat ab ortu,
 Nondum manè rubens pulchros aurora colores
 Induerat, nec luna suos accenderat ignes:
 Cùm modo facta cohors turpem meditata rapinam
 Imperium nostri sperare audebat Olympi.
 Propterea immensum scelus, indebilis error
 Aeternum durat, nec enim mutabilis illa est
 Naturæ sortita genus, quo lapsa recessit
 Fixa manet, quod mente semel complexa recepis
 Inconcuſſa tenet semper nec amata relinquit.

At neq; nos illi vota ad meliora fauemus,
 Tunc hominem (meministis enim) qui flectere sese
 Possset & a nobis animo verti, atq; reuerti
 Condidimus, magni quo damna rependere casus
 Fas foret, & vacui complere sedilia cœli.
 Et iam magna cohors hominum quibus ætheris arcem
 Annuimus mœret longas pertesa latebras:
 Exiliq; rogat finem, sed debita primo
 Pœna vetat sceleri, vocat hinc amor, inde reclamant
 Iustitia leges, negat hæc, petit ille fauorem.
 Iudicium veros decet & clementia reges:
 Sed neq; mortali poterit sata sanguine proles
 Iustitia placare minas, & soluerenodos.
 Adde, quod a vanis terra est reuocanda Deorum
 Cultibus, atq; Deo iam seruitura triformi.
 Non opus humanis tractandum viribus istud,
 Hoc opis est tantum nostræ, qui condidit orbem
 Liberet, artificem qui fundamenta locauit
 Instaurare domum decet, & sarcire ruinam:
 Nate mei speculum vultus, & mentis imago
 Ars mea nate precor terras inuisæ iacentes,
 Atq; tuis onus hoc humeris, hanc suscipe curam.
 Illa puellares inter pulcherrima turbas:
 Quæ nobis totiesq; manus, totiesq; supinam
 Attollit frontem, & tota suspiria nocte
 Ingeminat vigilans, terrenis libera curis
 Orta tibi est, illam non aspernabere matrem.
 Post ubi tempus erit lateri contermina nostro

BAPTISTAE MANTVANI

Fiet, & ingentes mundi tractabit habenas.
 Cernis vbi modico surgunt capitolia saxo
 Templâ Iouis falsi, mediam qua diuidit urbem
 Tybris, & Etruscos conuoluit in æquora fontes?
 Illa tui sedes regni, cum pulsa Deorum
 Turba, tibi veteres aras & templa relinquet.
 Te Libyes, Asiaq; colent latissima regna,
 Europæ magis arua tamen, tibi Roma latine
 Gentis apex, Phæbumq; videns Hispana cadentem
 Doris, & algentem regio qua sustinet arcton
 Seruiet, atq; nouo tellus lustrabitur imbre
 Tunc tua cum proprijs iungent insignia reges,
 Et crucis aërias signabit purpura turres.
 Me magis Assyriæ gentes Indi q;, Arabesq;
 Atq; Palestinæ populi nouere, sed olim
 Forsitan & nostro letabitur Aphrica nexu:
 Templaq; spiritui ponet celeberrima sancto.
 Talibus Omnipotens nato mandata ferebat,
 Nota salutiferæ placuit sententia proli.
 Nam quia mens eadem tribus est, eademq; voluntas
 Semper idem sentire omnes & amare necesse est.

Est locus Aemoria, Macedumq; propinquior aruis
 Orchomenum dixere, tenet modo Vandala pubes,
 Illic perspicuo vitrei sub gurgite fontis
 (Vt perhibent) olim dum Dorica regna manebant,
 Tres Charites habuere domos, dulcemq; recessum.
 Hæc simul assumptis, iuga qua Pimplæa colebant,
 Mæmosyne natis, primos liquere penates,

Ornatq;

Ornataq̄ comas hederis, & virgine lauro
 Assyrios petiere lares, Iordanis ad amnem,
 Qui missus Libano Cyprium festinat in equor.
 Ut venere, vadis lauere nitentibus omnes
 Quicquid labis erat, venerandaq̄ limina sancta
 Parthenices ingressa cohors, ad mutua primūm
 Oscula, & ad dulces mox se vertere loquelas.
 Et tandem dextrisq̄ datis & fœdere factō
 Perpetuas illi se iurauere sodales,
 Et quocunq̄ iret comites dixere futuras.
 Jamq̄ vigil primam virgo perceperat artem
 Atq; coloratas voces, linguaq̄ nitorem,
 Mensura, numeriq; modos, cœliq; meatus,
 Et quas luna vias, & quas obseruet Apollo,
 Et quos Mercurius trahat, & Venus aurea gyros,
 Et varias cœli vires, & nomina norat.
 Nam dum plebs Indœa Deo parebat Olympi
 Sciuit iter, pueris etiam fuit agnitus æther.
 Assiduis veterum studijs, oracula diuum
 Peruigiliq; legens cura, Mosemq; piūmq;
 Esaiam, mœstisq; virum qui versibus urbem
 Plorat, ab ingenio curas, à lumine somnos
 Sedula pellebat, paruo sua vota sacello
 Supplicibus palmis narrabat, & ore supino,
 Ocia nulla die carpens, nulla ocia nocte,
 Cura cibi, somniq; breuis quæ pasceret artus.
 Pauperibus mensis genium fraudabat & ora,
 Et castigato tolerans ieiunia ventre,

BAPTISTAE MANTVANI

Carmina discebat, sanctiq; poëmata regis.
 Qui tetricis olim fidibus cantabat ad aras
 Sacraq; fatidico psallebat ad orgia cantu.
 Quicquid habent sacra diuina volumina legis:
 Quicquid inest Arabum libris lustrarat, & omni
 Graiorum annales, Romanorumq; triumphos,
 Et quantum latij fudissent arma cruoris
 Punica, quot bellis rubuit naualibus aequor:
 Qui Troiam petiere duces, quo milite Persas
 Rex Macedum, Parthosq; truces superarit, & Indos.
 Monstra quot Alcides domuit, quo remige Cretam
 Dædalus ad gelidas fugiens annauerit Arctos:
 Et quibus adiutus pennis equus aliger auras
 Presserit, & dulcem plantis excusserit undam.
 Hippolyti castos, & Bellerophontis amores,
 Illustres Helena raptus, & Phyllidis ignes:
 Biblidaq; incestam, curas & vulnera Thybes.
 Tarpeiaq; dolos, & gratam Phorcida Glauco,
 Pomaq; Cydippes, Oribhiamq; furenti
 Sublatam borea, Clymenen, & Belides ausas
 Cæde maritales thalamos implere, piūq;
 Pectus Hypermestra, versasq; in saua virorum
 Funera Lemniades, Hellen, Cinyraq; puellam,
 Tres quoq; Syrenes, & Amazonas, Oedipodaq;
 Fata domus norat, nymphasq; heroidas omnes.
 Quicquid in his tumidum, quicquid crudele, proca:
 Et quæcunq; pius non attestantia mores
 Offendit damnabat, apes imitata legendo.

Nunclenampingebat acu, nunc pensa trahebat
 serica & immixtis per licia pendula filis
 Vela sacerdotum sacros texebat in usus
 Terrenum nihil ore sonans, inclusa, latensq;
 Plena Deo pectus, toti gratissima caelo,
 Non robusta nimis, teneros neq; debilis artus,
 Incolumis, morboq; carens, non mole sepulti
 Corporea sensus, crines, caput, ora, sinusq;
 Brachia, colla, manus, postremaq; membra ligarat
 Solerti compage Deus, promptissima menti,
 Ingenioq; acies, atq; insuperabile robur,
 Nervosaq; animo vires, semperq; voluntas
 Iustitia, rectiq; memor, moderamine certo
 Discordes anima motus, luxumq; domabat.
 Qualis purpureo radians carbunculus ore
 Obscuros inter lapides gemmasq; minores
 Splendet arenoso qua tingitur India Gange,
 Qualia sylvestres inter pineta miricas
 Quae tollunt sublime caput, ramosq; comantes,
 Frondifer Aemonias ubi Pelion aspicit vrbes,
 Vel qua Parrhasy surgunt iuga summa Lycai,
 Parthenice mea talis erat, iam grandior auro
 Iam socianda viro, Lucinaq; apta labori
 Virgineos inter cœtus, comitesq; puellas.
 F. Esta dies aderat, Solymi qua diuite mensa
 Pinguis sub viridi celebrant conuiuia fronde,
 Antiqua memores vite, quum immite superbi
 Imperium regis patres fugere per altos

BAPTISTAE MANTVANI

Incolumes fluctus, Arabum deserta peragrans
 Sub diopopulus mensam ponebat, & umbras
 Frondibus obductis texebat, & arbore caesa.
 Posteritas igitur casus imitata parentum
 Sub ramis cœnare solet, cùm septima luna
 Imperat, & lampas claudit phœbaa coronam.
 Tunc igitur Solymas arces, charamq; reuisens
 Progeniem, mater sic est affata puellam.

Nata meo quondam suauissima pondera ventri,
 Dulce patris summi donum, mea summa voluptas,
 Postquam parua lares nostros & limina nota
 Liquisti, nunquam ne tua te cura parentis,
 Vlla ne te patriæ mouit pietatis imago?
 Optasti ne sinus nostros intrare? senemq;
 Cernere, quem longæua grauant iam membra parenti!
 Debilitat vires, sensus obtundit, amorem
 Diluit, & nobis affert obliuia tempus.
 Ipse pater, sacra postquam te clausimus æde,
 Quotidie menses digitis percurrit, & annos,
 Hæc duo lustra, putat duo sæcula, sustinet egre
 Tam longæ tormenta mora, iam vidimus, inquit,
 Aequæuas Maria thalamos intrasse puellas.
 Aspice quàm firmo surgat iam stipite laurus
 Natali defixa die, iam brachia baccis
 Vestit, & ingentem ramis iam porrigit umbram.
 Sic ait, & caderet paucis in fata diebus
 Ni te forte suos paruum post tempus ituram
 Credat in amplexus, dudum tibi multa parauit

*Xenia, tu nostra requies, tu sola senecta
 Gloria, tu fessa producere tempora vita,
 Tu truncare potes, nec opum nos amplius ardor
 Sollicitat, nec spes tangit res solubilis aui,
 Sola places, cura s̄q̄ leuas tu sola seniles.
 Sicut enim occidui magnes ad syderis astrum
 Vergit, & arctoo nunquam discedit ab axe,
 Sic solet in natos amor inclinare parentes
 Hoc natura iugum peperit, placida q̄ ligavit
 Compede, non fertur superos Vulcanus in orbis
 Mole pari, non saxa ruunt ex aëre tantis
 Viribus: ipse suos sol deseret ante meatus,
 Et fluere alterno cessabunt aequora cursu,
 Quam te nata patris, quam te mea cura relinquat.
 Vt Pario sculpti durant in marmore vultus,
 Nec metuunt pluuias, hyemes, Boream q̄ niuosum,
 Sic penetrans arcana animis præcordia nostris
 Heret, & in nobis semper tua viuit imago.
 Sermonem tu luce paris, tu somnia nocte.
 Ah quoties dum cura mihi est clamare ministram
 In mea dulce tuum nomen sese ingerit ora?
 Ah quoties festa redeunt vbi gaudia luce,
 Lata q̄ per pingues resonant conuiuia mensas
 Te memoro? votis omnes te ardentibus optant.
 Et quia solus abest tuus hic, mea viscera vultus,
 Vilescit mihi quicquid adest, non excitat aures
 Tibia, non tristem mulcent obsonia linguam.
 Vlla nec infirmos capiunt solatia sensus.*

Iocundum

BAPTISTAE MANTVANI

Iocundum sine te nihil est, & viuimus in te,
 Nostra nec in nobis vita est, qua sustinet artus
 Aura tuos, nobis animam sensumq; ministrat.
 Et vitæ sumus vmbra tua. Pia cura parentum
 Incipiat (quando amborum sic postulat etas
 Iam senio curuata graui) te nata mouere.
 Hac tua dilecta tam longa absentia frontis
 In quot me gemitus, in quot suspiria mittit?
 Vnica tu soboles, generis spes vnica nostri,
 Debetur tibi tota domus, tibi seruiet vni
 Et pecus, & culta felicia iugera villa,
 Sic nostras partimur opes, pars optima templo
 Altera fors inopi, seruit pars tertia nobis.
 Tu quoscunq; voles illas mutabis in vsus,
 Sit tamen & vita tecum qua militet omni
 Cura Dei, qui nec falli nec fallere nouit.
 Magna Deo cura est hominum qui numina curant.
 Ipse maritales, post primi exordia mundi,
 Instituit tadas, æternaq; fœdera sancti
 Connubij, quò post veterum defuncta parentum
 Corpora sint qui corda ferant, qui numina norint,
 Quiq; ad diuinos gignant noua pignora cultus.
 Sic pietas æterna manet, renouataq; proles
 Accipit à patribus doceat quod & ipsa nepotes.
 Duratura, Deus, quadam semperq; futura
 Condidit, hæc ex se gigni prolemq; creare
 Nil opus est, nec sol solem, nec sydera sydus
 Seminat, aëst quadam fato subiecta, neciq;

Protu

Pro
 Cum
 Sum
 Sic p
 Ann
 Hora
 Sic L
 Sic E
 Et qu
 (Nar
 Prop
 Culto
 Nata
 V
 Per r
 Adm
 Dedi
 Char
 Quod
 Signi
 Quen
 Miser
 Hæc t
 Strin
 Si sine
 Nec t
 Name
 Nec fi

Protulit, hæc sese generant, eademq̄ manere
 Cum nequeant, in prole manent, simulachra parentum
 Sunt nati, penes hos opus est sit cura nepotum.
 Sic proles ex prole fluit, ceu lubricus annus
 Annus agit, mensis de mense renascitur, horam
 Hora refert abiens, & ab arbore pullulat arbor.
 Sic Dauid a pater tulit, Ezechiasq̄ Manassem,
 Sic Esromus Aram genuit, Salomona Naason.
 Et quia maiores atas tua venit ad annos
 (Nam tibi ni fallor bis septima voluitur atas)
 Propterea natosq̄ viro, nobisq̄ nepotes,
 Cultoresq̄ Deo debes, satis ad e morata es,
 Nata redi, nostraq̄ libens succurre senectæ.

Vocibus his virgo in fletus prorupit, & iban
 Per roseos vultus lachrymæ, quas chara legebat
 Admoto siccans oculos velamine mater.
 Dediticit fletum, & pressis singultibus orsa est:
 Chara parens tantum materni flumen amoris
 Quod lachrymis, gemituq̄ tumet, quod plenus acerbis
 Significat curis & solitudine sermo,
 Quæ non corda domet vel ferrea? lumina quæ non
 Miserit in fletus, tepidoq̄ impleuerit imbres?
 Hæc tua tanta parens pietas mea viscera dudum
 Stringit & accensam mouet ad suspiria mentem
 Si sineret, quo inclinat amor vestigia ferre.
 Nec tot opus lachrymis nec tot singultibus esset,
 Namq̄ animus totis vota in tua viribus iret,
 Nec fuit à teneris quicquam mihi dulcius annis

Quidam

BAPTISTAE MANTVANI

Quàm morem gerere, & votis parere parentum;
 Sed cœleste meum tulit in contraria pectus
 Numen, & impatiens studijs ingentibus ardor
 Sollciat, cogorq; nouo parere furori:
 In noua cœpta meos sensus, imasq; medullas
 Impulit æthereus genitor, magis ardua nobis,
 Et melior tentanda via est, Deus ire per altum
 Suadet iter, q̄si est vobis aliena voluntas
 Curaq; non eadem, veniam, diuina sequenti
 Iussa date, & quò fert cœlum conuertite mentem.
 Me mea virginitas, impollutiq; pudoris
 Immortalis amor, gratam fecere Tonanti,
 Ille meo amplexu fruitur, semperq; virentis
 Flore pudicitix, thalamum fortasse subire,
 Atq; maritales potero coniungere tædas.
 Non poterit maculare meum Venus illa cubile,
 Virgineumq; decus, custodiet ipse pudorem
 Quidedit hæc mihi votapater, castiq; nitorem
 Corporis, & mentem nullum mihi polluet æuum.
 Hæc eadem sanctos mouit sententia Vates,
 Et magnos habet auctores, temeraria forsan
 Dicerer, & propriè malè consuluisse saluti,
 Ausa per ignotos calles si prima fuisset
 Vadere, & ambiguus solam me credere ventis,
 Rumpereq; audaci nondum vada cognita gressu.
 Clara per hos magnus liquit vestigia calles
 Elias, Eliadesq; viri gratissima cœlo
 Progenies, visura suo ds semine diuos,

Sicst

Tu g

Lon

Ipsè a

Sic v

H

E

Castal

Temp

Et vos

Est A

Palmi

Et mar

Alluit

Terra f

Vnius l

Suscipi

Ascalo

Persidi

Fulta s

Hic vet

Antiqu

Regiate

Impery

Illic sole

Altaq; c

Illuc ex c

Dona De

Sic stat, & immotum tenet hac sententia pectus.
 Tu genitrix patiare oro, & solare parentem
 Longauum, cur & sese sciat esse Tonanti,
 Ipse aderit, senioq; graues solabitur annos.
 Sic virgo, & mater lachrymantem amplexa recessit.

Hic Maria natale solum, sedemq; paternam
 Et genus antiquum paucis memorate puella
 Castalides, es enim memori vos omnia mente
 Tempora, vos terra tractus, pelagiq; tenetis,
 Et vos Parthenica comites, famulaq; fuistis.
 Est Arabes inter Cadmae q; Sidonis arua
 Palmiferamq; Pharon, Libycis qua iungitur oris,
 Et mare quod lato fecunda murgite Cyprium
 Alluit, Assyrii pars non ignobilis agri,
 Terra ferax, belloq; potens, atq; incluta cultu
 Vnius Iudæa Dei, clara oppida, claras
 Suscipit apricis positas in collibus vrbes,
 Ascalon hic, & Gaza potens araria quondam
 Persidis antiquæ, magna sedet edita mole.
 Fulta supercilio præruptiq; aggere montis.
 Hic vetus Andromeda vinculis insignis Ioppe
 Antiqua prior illuue, summo ardua colle
 Regia tecta Sion, & pulchram sustinet arcem
 Imperij caput, & Solymi moderamina regni.
 Illic solennes aras Dauidica proles,
 Altaq; candenti posuit de marmore templa.
 Illuc ex omni turba regione solebant
 Dona Deo & primæ frugis portare maniplos.

BAPTISTAE MANTVANI

Illic triticeæ Cereris domus inclyta, Christo
 Conscia nascenti montanaq; Nazareth, amba
 Illustrem tenuere locum, genus ista paternum,
 Altera maternum Maria dedit, ista Tonantis
 Conceptu felix, ortu felicior illa.
 De patria satis hac, post hac de sanguine dicam.
 Ismeria soror Anna fuit, regalis origo
 Et soboles magni veniens Davidis ab alto
 Sanguine, Zacharia coniunx sata semine prime.
 Tres triplici partu Marias, tribus Anna maritis
 Progeniuit, sanctum, & summo genus a there dignum,
 Prima Deo sacros partus dedit, altera natos
 Quatuor Alpheo: Iudam, Simona, Iacobum,
 Et qui iustitie clarum cognomen habebat.
 Tertia de natis tibi quos Zebedee duobus
 Edidit, ad Calpen vnum transmisit, & vnus
 (Si populi praestanda fides rumoribus vlla est)
 Viuus Amazonijs Ephesi sepelitur in agris.
 Sicq; duos inter studuit concludere natos
 Regnantem Latio Christum, Romaq; tenentem
 Imperium, laeuam tellus Asiatica, dextram
 Gens Hispana tenet, regnum inter vtramq; latinum.

Baptista

B
T

Riti
Exp
Ira
Supp
Non
Sum
Ciuib
Nam
Ant
Tem
Ex a
Passu
Rus c
Dux

BAPTISTÆ MAN-
TVANI CARMELITÆ
THEOLOGI PARTHENI-
ces Marianæ, Liber Se-
cundus.

ANXA responsogenetrix in tecta redi-
bat

Multa mouens animo, nec enim sen-
tentia nata

Visa satis legi, prisciſq; accōmoda pa-
trum

Ritibus, in vacuos etenim, partuſq; carentes
Expertesq; thoros sobolis, ſuper oſq; Deumq;
Iraſci tunc fama fuit, dirumq; minari
Supplicium in ſteriles vteros, multo ante maritum
Non aliam ob cauſam paſſum conuitia norat,
Summotumq; procul templo ſpectantibus ipſis
Ciuibus, & tristem caſum miſerantibus vltro.
Namq; vir ardentis votum poſiturus ad aras
Ante habitam prolem, dum ſe in ſecreta tuliſſet
Templa, ſacerdotum ſtrepitu diſcedere ſacro
Ex adyto iuſſus fuerat, turpemq; repulſam
Paſſus, & hoc patriam fugiens ob dedecus vrbem
Rus coluit, pluresq; latens inglorius annos
Duxerat in luctu tristem ſine coniuge vitam.

C

Sicut

BAPTISTAE MANTVANI

Sicut ubi amisso thalami consorte, per agros
 Sola volat turtur, nitidis nec potat in undis,
 Ne comitis prisci tristetur imagine visa.
 Nec viridi post hac fertur considerare trunco.
 Sed miseram diuina sentis clementia sortem
 Prospiciens, Annaq; preces, & dona gementis
 Misit Olympiaca celerem de sede ministrum,
 Qui dedit hęc mandata viro, tua tecta reuise,
 Consortem solare agram, mæstosq; penates.
 Anna tibi letos partus, prolemq; datura est
 Fœmineam, magno sanctæ dabis omine natæ
 Fatidicum ductumq; maris de sydere nomen
 Et Mariam dices: Anna mandata minister
 Attulit hęc eadem mirantiq; insuper addit
 Hos monitus, Limen nota pete concita portæ.
 Qua tibi rus itur, sacris hic mane per actis
 Obuius occurret coniunx, gressu illa citato
 Venit ad urbana (quæ dicitur aurea) portæ
 Limen, & offendit redeuntem rure maritum.
 Illic suscepti hospitio communis amici
 Amplexu, longisq; vna sermonibus illam
 Consumpsere diem, & certi de prole futura
 Mane suos petiere lares, gauisa reuersum
 Tota domus largo dominum suscepit honore.
 Hęc igitur mæsto voluens sub pectore mater
 Aegra fatigabat tacitis præcordia curis,
 Et gradiens tali secum sermone locuta est.
 O Cura, o vani proposteritate labores.

O dolor ô pietas infortunata parentum
 Ostudium infelix, ubi res, & tempus & ipsa
 Viscera, & exhaustas in solitudine mentes
 Triuimus, vt canis caput aspersere dolores,
 Linquimur, immemores demens incuria natos
 Separat à nobis, meritorum oblita propago
 Non æquat curas, & non respondet amori.
 Sed quid te frustra miseram coquis Anna? quod ipsi
 Fecimus, hoc patimur, patres vt amauius ipsi
 Sic nostrum nos semen amat, taxamur eodem
 Iudicio, sic fata ferunt, suspiria perdis.
 Iste modus rerum mundi productus ab ortu
 Transmeat ad gentem per secula nostra futuram.
 Singultire potes, turgentia lumina fletu
 Exhaurire licet, sed ferrea fata mouere
 Non potes, aëre pellant sine carbasa venti,
 Quod dederit fortuna libens amplectere litus,
 Forsitan vtilius, quàm tu tibi consulat aura.
 Conquestum Dauida diu, pueroq; iacenti
 Produci petuisse dies, auertere mortem
 Non valuisse ferunt, audit Deus omnia, prestat
 Optima, mortales audent orare quod optant.
 Opprime succensum studijs melioribus ignem,
 Nec sine supremas animi dolor occupet arces.
 Talibus (vt fama est) curis dementia quosdam
 Cepit & in saltus atq; in deserta ferarum
 Lustra tulit, pater Aiacem narrare solebat
 In sanum matuisse pecus dum quereretur hostem

BAPTISTÆ MANTVANI

Et furias idem meminire citabat Orestis
 Quem comes ad scythicæ vexit delubra Diana.
 Magna quidem credo quoties pugnatur in agris
 Aduersaq; volant acies in pralia surgit
 Tempestas, sed mens etiam cum nocte dieq;
 Extollit strepitus, & grandi corda pauore
 Concutit, & recte tetrici dixere parentes
 Quatuor aduersis miscentur vt aquora ventis,
 Eoo, Zephyro, Lybyco, gelidoq; Aquilone,
 Sic totidem nostras ingenti turbine mentes
 Subuerti furijs, pectusq; in pralia mitti.
 Spes leuat arreptos, metus alto à vertice fluctus
 Deijcit, hinc animum pulsat furibunda voluptas,
 Inde dolor, fluctus seu fracti fluctibus altum
 Clamorem ingeminant, piceis abscondita nymbis
 Nec radios fundit ratio, nec vela gubernat.
 Felices quicumq; istis à syrtibus altam
 Visuri pacem loca sunt in tuta recepti.
 Nam neq; mens vllam secus est habitura quietem,
 Nec letos sensura dies, nec dulcia sæcla.
 Propterea quid te miseram coquis Anna, dolores
 Et tristem dedisce metum, natura repugnat
 Moribus his, monstrare via compendia possunt
 Languentes, gelidiq; senes, at scandere montem
 Sole sub ardenti viridis male sustinet ætas.
 De virtute loqui minimum, virtutibus vti
 Hoc Samsontis opus, tamen assuetudine longa,
 Assiduiq; operis tractu formatur, & in se

Virtutem

Virtutem natura trahit, praeludia multa
 Egregias artes pariunt, in pace, togaq;
 Bella diu miles discit, mox obuiat hosti
 Impiger, & firmum parat ad certamina pectus.
 Sapius à placitis mens est arcenda, diuq;
 Seruitio duranda graui, nam prona, sequaxq;
 In peiora ruit nisi lora retraxerit vsus,
 Ast vbi iam legis patiens, assuetaq; vinclis
 Sessori parere potest, quo iusserit ibit,
 Tunc vbi tempus erit casu cum tristis acerbo
 Sors aderit, fert aequales rationis habenas.
 Ante negat, velut indomita ceruice iuuenctus
 Aut velocis equi soboles animosa, priusquam
 Imposito scierit gressum glomerare magistro.
 Ars vbi possessam mentem complexa subegit,
 Quò virtus, quò sancta vocant oracula vertet,
 Nam neq; tunc labor est duos tolerare labores.
 Quid si nata virum refugit? si nulla nepotum
 Posteritas, quid nostra iuuant post fata nepotes?
 Iustitiam coluisse sat est, nullius egebis
 Subsidio defuncta, pios si vixeris annos.
 Sapius in natis sauum pater educat hostem
 Cumq; suo ignorans interfectore iocatur.
 Saepesibi lachrymas, sperant dum gaudia, matres
 Atq; suæ pascunt ventura opprobria genti.
 Propterea vanos hominum noua fabula mores
 Exprimit, hoc pelagus Galilea quod alluit arua
 Extimuisse ferunt, olim cum vidit in orbes

BAPTISTAE MANTVANI

Nubila conuolui, volitare per aëra montes
 Credidit, at postquam largus de nubibus imber
 Depluit, vnde prius damnum interitumq; timebat
 Incrementa tulit, fusa procul æquoris vada.
 Fallitur in dubijs hominum solertia rebus,
 Corda nec euentus capiunt humana futuros.
 Id quoq; nonnunquam mentes solatur amaras,
 Quod durare nihil patitur fortuna, vicesq;
 Mobilis alternat, ventoq; simillima proram
 Nunc premit, à puppi placida modò murmurat aura.
 Forsan & hos luctus minus importuna sequentur
 Tempora, sælices iterum Deus afferet annos.
 Talia voluenti parua iam Nazareth arces
 Apparent, nigro rutilans surgebat ab ortu
 Vesper & ingenti phæbum demiserat vmbra
 Carmeli sublimis apex, in mœnia mater
 Nazareth, & fessis intrat sua limina plantis.
 Vt pater accepit chara noua nuncia nata
 In mœrore diu iacuit, curisq; sepultus
 Impexi capitis canos squalere, situmq;
 Ducere, & à mento tristem concreescere barbam
 Sustinuit, nec enim potuit cohibere querelas,
 Parcere nec lachrymis, nec dissimulare dolorem.
 Crebra diu mœstum traxit suspiria pectus.
 Et iacuit ceu truncus iners, & inutilis arbor
 Frondibus amissis sine terræ fertilis imbre.
Res tandem prolata palam peruenit ad ipsas
 Sacrorum & templi doctas antistitis aures,

Quem penes arbitrium nodos aperire latentes
 Iuris & obscuros legum dissoluere casus,
 Ipsius imperijs altam conscendit in arcem
 Concilium, venere senes anigmata legum
 Rimari soliti, & dubijs responsa parati
 Reddere. Iamq; vltro multum, citroq; locuti
 Cum certi nihil afferrent, iamq; humida noctis
 Tempora suaderent sacros demittere patres,
 Quarendum qua sit caeli sententia tandem
 Communi sanxere prece, & solennia templo
 Sacra dari, & dubijs orari numina rebus.

Atq; ita sedato res est certamine visa
 Iudice digna Deo, quando est non reddere magnum
 Vota nefas, violare piam res impia legem.

Interea sumptis diuorim nuntius alis
 Parthenicen adiens placidis ita vocibus insit.
 Nympha puellarum caelo gratissima salve.
 Cuius apud superos iam pridem cognita virtus
 Floret, & in nostros crescit ventura penates,
 Ne trepida, tua vota pater firmavit & auxit,
 Nulla tuum Venus est vnquam visura cubile,
 Virginitas aeterna tibi concessa volente
 Confessu toto superum, tibi gloria Vesta
 Et triuiae debetur honos, inuicta sequentur
 Virginei tua signa chori, quos more diana
 Nunc pede, nunc iaculo, nunc exercebis & arcu,
 Ursula virginea dux & regina cohortis
 Hoc explebit opus, tandemq; in sydera magnum

BAPTISTÆ MANTVANI

Agmen aget cel: brem referens ex orbe triumphum.
 Teihyos occidua populi, littusq; Britannum,
 Et getiidi faciles pugnas gens accola Rheni
 Dulciaq; arrecto cernent spectacula vultu,
 Laus igitur te magna manet, rude vulgus, & impos
 Iura sacerdotes non intellecta fatigant,
 Et Deus ingratas atra caligine mentes
 Tardat, & in pœnam scelerum deludit inani
 Corda metu, rident superi seu grandior ævo,
 Securussq; animi iuuenis, si pectora quando
 Infantum obscura trepidant formidine noctis,
 Ipse adero, nam veni huius certaminis ergò.
 Lex ea qua fieri matres, & nubere cogit
 Lata est, cum pauper veniens ad templa senatus
 Paruaq; plebs humiles sacrum ponebat ad aras.
 Postquam magna virum creuit fortuna, tribusq;
 Vix duodena solo capitur, seruare pudorem,
 Et thalamum nescire fuit præstantius, ergò
 Heliadas errasse putant? iam sæcula postquam
 Expertes veneris degunt bisquina propinquant,
 Hi populis exemplar erant, ne crederet vllus
 Fsse nephas syncerum esse, & dediscere tēdas.
 Tu tamen es tradenda viro, qui frigidus annis
 Atq; tui consors voti, custosq; pudoris
 Non inuasor erit, tacita nos arte mouemus
 Corda hominum, non tot fingunt se Prothea quondam
 Immutasse modis nec tot variasse figuras,
 Quot formis animos hominum mutamus, aguntur

Quo
 Offi
 Vi
 Sido
 Quo
 Cui
 Tu
 Ibo
 Vix
 Corp
 T
 Conu
 Rugo
 Volu
 Canic
 Et tr
 Sanct
 Carm
 Terti
 Concu
 Iam l
 Reddi
 Tum
 Ad su
 Sacro
 Ingre
 Abstu
 Sumer

Quo minime credunt, sed nos in sancta vocamus
 Officia, aſt alij tardant, retinentq; vocatos.
 Vt quando in leui ſtat ferrea lamina diſco
 Si dextra magneta loces, adamantina ſiniſtra,
 Quo veniat neſcit, dubitatq; vtrinq; vocata
 Cui faucat, cuius magis hortamenta ſequatur
 Tu voti ſecura omnem mihi deſere curam.
 Ibo & peruigili tractanda remetiat arte,
 Vix ea finierat cum fracta nube ſolutum eſt
 Corpus, & in ventos aſſumpta receſſit imago.

Tempora velata tenſis ad ſydera palmis
 Conuenere nutus, pueri, trepidaq; puella
 Rugoſiſq; ſenes tremulo pia murmura mento
 Voluere certabant, ſuperosq; mouere precando
 Canicie oſtenſa diuis, & vertice nudo.
 Et tremulis circum lucentes ignibus aras
 Sancta Sacerdotes, albaq; in veſte miniſtri
 Carmina, & inſigni celebrabant orgia ritu,
 Tertia lux aderat poſtquam vulgata per omnem
 Concilij concordis erat ſententia turbam.
 Iam labor orantes, & diſſidentia tardos
 Reddiderant, ſegni frigebant peſtora motu.
 Tum diuina preces mens qua non deſpicit aequas
 Ad ſummum ſecreta dedit reſponſa choragum
 Sacrorum, tenues fugit leuis ille per auras
 Ingreſſusq; ſenis nocturna cubicula ſomnos
 Abſtulit, & tali eſt aggreſſus voce pauentem.
 Sumere thraicia virgas de fronde tribules

BAPTISTAE MANTVANI

Quemq; suam, & ferri sumptas in templa iubeto.
 Mane reuertantur, cuius frondere cacumen
 Videris, illius Domino coniunge puellam.
 Hæc ait, & motis abiens euauit alis.

Manè senex sol ante iubar quam tolleret vndis
 Conuocat ex templo patres, missoq; per vrbis
 Compita, perq; domos populum præcone coëgit.
 Confluxere omnes, campo plebs densa patenti
 Vix capitur, surdum spaciota per atria murmur,
 Confusumq; sonat, pede pes, & pectore pectus,
 Virq; viro premitur, ceu quum collecta theatro
 Stabat Roma graues simul auditura tragædos.
 Conuentu senior patrum stipante sacerdos
 Exiit, & tandem populo diuina silenti
 Iussa aperit, didicitq; tribum, iussitq; solutos
 Connubio acciri, virgisq; in templa relatis
 Vota precesq; iterant, magicis componere quidam
 Philtra veneficijs, Circaaq; carmina, & herbis
 Phasidibus voluere nonas inducere frondes.
 Horum vnus vetitas artes edoctus, vt alnum
 Intempesta diem tacitis nox abstulit vmbriis,
 Solus in aëria turris fastigia secum
 Arma togasq; ferens sacrauit manibus aram
 Sub dio, testis nemo nisi ventus, & astra.
 Nocturnasq; preces iterans præscire volebat
 Parthenices ne sibi thalamum sperare liceret.
 Ecce per aërios tractus magno agmine ab Orco
 Spiritus obscuris ad turrim annauigat alis.

Qua
 Bra
 At
 Far
 Soll
 Ae
 Alt
 Quo
 Circ
 Am
 Sici
 Exu
 Spen
 Que
 Fabi
 Ne fi
 Qua
 Nos
 Vito
 Tar
 Lux
 Teff
 Diui
 Pæn
 Elyse
 Pro
 Hi p
 Act

Qualis vbi veniens ad fœda cadauera vultur,
 Brachia præcipiti iactat plumosa volatu.
 Atq; gradum sistens nigrosic incipit ore.
 Fare, quid infernas nocturnis cantibus aures
 Sollicitas, quasita dari responsa vetantur.
 Aetherea prohibent animæ, numenq; triforme,
 Altius abstrusum latet hac in virgine quiddam,
 Quod disci sciriq; nephas, sententia nostros
 Circumfert anceps animos, sortisq; futura
 Ambigui casus multaq; ambage latentes.
 Sicut cum modo sol nubes modo nubila solem
 Exuperant, nunc lætatur nunc mæret arator,
 Spemq; metumq; inter dubius, ne discere tenta
 Quæ quoq; doctorem fugiunt, communia quedam
 Fabimur, addentes quæ nec didicisse pigebit
 Ne frustra videre Deos in vota vocasse,
 Quandoquidem te non minimo dignamur amore.
 Nos inspectores scelerum hoc sumus orbe, futuri
 Vitores alio, sæui sunt vincla dracones,
 Tartarus est carcer, sunt verbera, frigus & ignes,
 Lux incerta diem spargit per nigra malignam
 Tecta, sonant late planctus, plebem ordine terro
 Diuidimus, primopurgati crimine circo
 Pœnarum expertes degunt, ea tecta vetustas,
 Elysium vocat, hac vates & longa parentum
 Progenies demptis habitant statione duobus.
 Hi partus spectare novos dicuntur, & arcem
 Aetheream sibi promittunt, finemq; propinquum

Exiliū

BAPTISTAE MANTVANI

Exilij mussant, apud hos de virgine quadam
 Plurimus, & multa tectus caligine sermo
 Vertitur, hi nec adhuc faciem videre tremendam
 Regis Olympiaci, sola hac & maxima pœna est.
 Sedibus his quosdam venturo numina saclo
 Sufficient, hos à nobis nulla auferet atas.
 Alter habet fontes animas, quibus igneus ardor
 Eximit infectum scelus, & telluris odorem.
 Hec (nisi soletur pax expectata, quiesq;)
 Vix tormenta ferant, tanto locus astuat igne.
 Tertius infelix hominum genus orbis in amplo
 Carcere conuoluit, magis hæc discedit ab astris
 Introrsumq; fugit regio, penetralia nostri
 Principis, hic altis animæ fornacibus ardent
 Spe vidua, nullamq; audent sperare quietem.
 Iuppiter huc multas, multas huc mittit Apollo,
 Mercurius multas, nec non Saturnus & auctor
 Bellorum, Phæbe innumeras & nata Diones.
 Pellitur huc quicquid cœlum fastidit, & hircus
 Despiciant superi obliquis, fors vltima rerum hic.
 Nos verò, quoties animas magus euocat Orco,
 Illarum assumpta mentimur imagine vultus
 Carmimibus, folijs, auibus fumoq; ligati
 Dicimur, & circumductis in puluere signis.
 Sed veluti plerisq; alijs ita fallitur isto
 Mens hominum, veniunt vltro, vestraq; salute
 Solliciti manes vobis ventura loquuntur.
 Dixit, & alato discessit in aëra tergo.

Perculsus

Per
 Pœn
 Can
 Cura
 Mori
 Setu
 Per
 Viue
 Imbi
 Incol
 Temp
 Edidi
 Verti
 Ad I
 Cum
 Hispid
 Proto
 Ante
 Nang
 Vincul
 Vipere
 Insidia
 Et cele
 S Ed
 Frig
 Elegit
 Cui cau
 Mane r

Perculsum trepida iuuenem formidine sortis
 Pœnituit, secumq; putans audita, seueros
 Carmeli patres adiit (tunc omnis Eremiti
 Cura fuit penes hos, & calibis oia vita)
 Moribus auxilium fractis habiturus, vt altam
 Setulit in montis requiem, syluasq; silentes
 Per secreta tulit gressum spalea, virumq;
 Viuendi cœleste genus miratus, amorem
 Imbibit immensum cœli, seq; ipse perosus
 Incola Carmeli vixit, tandemq; voluto
 Tempore, cum magno fidei misteria Paulo
 Edidicit, Maria primus cum patribus adem
 Vertice Carmeli posuit, sociosq; vocatos
 Ad Iordanis aquam lustralibus abluit vndis.
 Cum Baptista noua iaceret primordia gentis
 Hispidus hirsuta villosa tegmine capræ,
 Protographus Lucas Agabum vocat, omnia multo
 Ante videns animo fuit, interpretq; futuri.
 Nanq; catenarum nodos & ferrea Paulo
 Vincula pradixit, longosq; per æquora cursus,
 Vipereos morsus, Simoniacosq; volatus
 Insidiasq; suæ gentis, bellumq; sub ipso
 Et celebrem palmam, venturaq; fata Nerone.
 Sed Deus elatas studium cui fallere mentes,
 Frigentem & casto solitum seruire pudori
 Elegit de plebe virum, cui cana senectus,
 Cui caua sulcantes crispabant tempora rugæ.
 Mane reuertuntur, scrutatiq; ordine virgas,

BAPTISTAE MANTVANI

*Ut videre senis summum frondere cacumen,
 (Illud Thraiciae de Phillidis arbore tractum
 Vimen erat, longaeq; nuces in fronde virebant)
 Inuidit, ceciditq; animis fraudata iuuentus.
 Ut quando in somnis aurum se credit auarus
 Inuenisse dolos meditans exultat inani
 Letitia, mox euigilans sua somnia maestus
 Voluit, & in tristes abeunt noua gaudia curas.
 Ducitur in medium senior, plausuq; sonoro
 Susceptus, iussusq; gradu discumbere summo
 Obstupuit, nec enim senio iam fractus Ioseph
 Ad tam insperatos animum tollebat honores,
 Venerat edicto cupidus parere relictam
 Mens vel ad incudem vel ad aerea signa vocabat,
 Et tanta haec fieri de se spectacula nunquam
 Crediderat, iuuenes post tam manifesta repulsam
 Omina perpepsi demissis frontibus ibant.
 Et rerum ignaris, tam florida virginis ora
 Non bene coniungi gelida turpiq; senectae
 Murmur erat, tamen & virga noua signa virentis
 Maesta per ancipites ducebant pectora curas.
 Discessere loco, virgisq; abiere relictis.*

*Interea matrum longa comitante caterua
 Adduxere nurus insignem in templa puellam,
 Cuius ad aspectum, quanquam transcenderet ore
 Omne decus mortale, tamen suppressa libido
 Omnis & extincto semper Venus igne quieuit.
 Ac si feruentem gelidos in dorida rores,*

Palladios

Pal
 Ar
 Por
 Fæn
 Lique
 Tot
 It co
 Agr
 Iung
 Sand
 Iam
 Festa
 Vota
 Lati
 Canic
 Inter
 Comp
 (Ipse
 Vir, st
 Illect
 Offici
 Mult
 Com
 Inter
 Iucun
 Soluit
 Instat
 Ornan

Palladiosq; super calcem diffuderis imbres.
 Ardua quadruplici surgebant ordine templa
 Porticuum, communis erat pars extima cunctis
 Fœmineis etiam turbis, quas menstruus humor
 Liquerat, ingrediens igitur diffusa secundo est
 Tota cohors circo, miti sacra pronuba nuptæ
 It comes, accedit iuncto vir & auspice longum
 Agmen agens, mediam volitans hymeneus in ædem
 Iungite clamavit fœlici sydere dextras,
 Sanctaq; longæua connectite fœdera vita.
 Iamq; pio coniuncta seni, celebrataq; longa
 Festa die, dictæ laudes, & reddita summo
 Vota patri, lati q; omnes intectæ reuersi.
 Latior aduentu nata generi q; sedebat
 Canicie compta, nitido velatus amictu
 Inter vtrumq; parens, manibusq; vtrumq; tenebat
 Complexus generum dextra, natamq; sinistra,
 (Ipse etenim quamuis Maria sit vitricus Annæ
 Vir, tamen ardenti referebat amore parentem,
 Illectus forma, ingenio, pietate, pudore,
 Officio, & sanctos venerans in virgine mores)
 Multaq; connubio super, atq; recentibus actis
 Commemorans, toti grates soluebat Olympo,
 Interdumq; iocans, & debilis immemor aui
 Iucundos mouet ore sales, risuq; modesto
 Soluitur, & vires animo præbente ministris
 Instat, & appositis sterni cœnacula mensis
 Ornari q; iubet thalamos, & limina multa

BAPTISTAE MANTVANI

Fronde coronari, spargiꝑer omnia flores
 Atria purpureos, hederis vestire columnas,
 Virgineaqꝫ fores lauro, folijsqꝫ Minerue
 Cedrinas velare trabes, spargiꝫ recentes
 Sub pedibus violas, & hiantia lilia summo
 Vertice, quæ intales mater nutruerat vsus,
 Serpilliqꝫ comas semper viuentis, in orbem
 Texebant nymphae, filoqꝫ inserta ligabant
 Gramen odoriferum, castias excisaqꝫ cultris
 Balsama marmoreis, nardi fragrantis aristas
 Cinnamaqꝫ & crines suaue spirantis amomi.
 Teqꝫ amarante locant, te mollis amarace, & horti
 Quicquid alunt Cilices, quicquid Panchaia, quicquid
 Idalijs saltus redolet domus, omnia plausu
 Latitiaqꝫ sonant, hilaris labor omnia miscet.

Dumqꝫ ita feruet opus, sponsi Deus ora sopore
 Pressit, & irati sub imagine nuntius oris
 Visus adesse seni, vultu qui sancta seuro
 Hæc mandata dedit, teneros tibi iungimus annos
 Non seram vt frustra in venerem tua languida virtus
 Ardeat, amplexus, gremiumqꝫ in virginis huius
 Ire caue, iussuqꝫ Dei ne sperne monentis.
 Paruit, & memori seruauit somnia mente,
 Atqꝫ cupidineos sensit non amplius ignes.
 Iamqꝫ dapes, & vina ferunt paterasqꝫ coronant
 Discumbunt hilares circum longo ordine mensas,
 Et sæcunda animis celebrant conuiuia lætis.
 Postquam pressa fames, & pectora mitis Iacchus

Leniuit

Leniuit curas abigens, frontisq; seueræ
 Triste supercilium, cythara præludere eburna
 Cæpit, & argutas aptare in carmina voces
 Lydius, hic tactis æquabat Ariona neruis, ⁊
 Orpheaq; & clarum Dirceo Amphionaplectro.
 Carmen erat: Summæ dorso fundata Sionis
 Regia, qua quondam Solymi moderamina sceptri
 Stirpis Iesseæ princeps exercuit, armis
 Inclutus, & pacis studijs præclarus, ab illo
 Virginis atq; virigenus, antiquamq; trahebat
 Progeniem, & mixta numerabat stemmata gentis.
 Addebat Noes fluctus, puppimq; natantem
 Innocuasq; rubi flammæ, & limina nunquam
 A foribus seiuncta suis, plebiq; patere
 Nescia, & vnus gressum admittentia regis,
 Calantemq; Deos ficto Labanida vultu,
 Velleraq; & siccos magni Gedeonis imbres.
 Atq; vt fiscellam placida gestauerit vnda
 Nilus, & infantis miserat am fata puellam,
 Et conuulsa nouas virgulta ferentia frondes.
 Adiungebat vt peregrinas æquore cedros
 Compositis ratibus condenda ad templa vehebant
 Sidonij, vt multo paries effulserit auro,
 Miratumq; gradus hominem, qui clara petebant
 Sydera, & ingentem diuini fœderis arcem,
 Et quam fatidico populis Balahamus eois
 Carmine prædixit flammam, sydusq; futurum.
 Sed iam præcipiti Phæbus sub tartara curru

D

Ibat,

BAPTISTAE MANTVANI

Ibat, & occiduis aries sua merserat vndis
Vellerat, & ardenti surgebat scorpius ore.

*J*Amq̄ soporiferatempus dare membra quieti
Suaserat, at virgo secreti sola cubilis
Clauſa loco, curis aperit cœlestibus alnum
Pectus & in summum sensim leuat athera mentem.
Vnam ad se comitum vocat in penetralia tecti
Præstantem egregio vultus, animiq̄ decore,
Mnemosyne genitrix illi, pater vsus, ab ipsa
Cœlesti genus arce trahit, nam conditor orbis
Est auus, hanc Grayi sôphiam dixere priores,
Nare sagax, oculis penetrans caua tartara, & altum
Aethera, nullius lingua, non vllius artis
Inscia, labe carens, vitij infesta, pudore
Circumfusa genas, & iaspide pectus & auro
Splendida contexto, causas & nomina rerum
Per media eximis gradiens ad summa, Deumq̄
Et mundi metitur iter, hac indice virgo
In somnis ducens taciturna tempora noctis
Contemplatur vt irerum longæua propago
Texta sit, vnde prior mundi descendit origo,
Et chaos & syluam informem, discretaq̄ formis
Corpora paulatim varias induta figuras
Vt propria petijſſe suis loca viribus apta.
Vtq̄ grauem liquido suspenderit aëre terram
Omnipotens opifex, duplici cum prolis honore.
Oceanumq̄ suis complexum fluctibus orbem
Fuderit, athereis incluserit ignibus auras.

Vtq̄
Al
Vt
Syd
Err
Vt p
Ne v
Pha
Atq̄
Clar
Et r
Volu
Atq̄
Vt sup
Certa
Alti
Orbi
Et te
Vltim
Lani
Et ge
Syde
Atq̄
Et iu
Viro
Corn
Et liq̄
Atq̄

Vtq̄ feris terras, mare piscibus, aëra cessit
 Alitibus, varijs ornans animantibus orbem.
 Vt vaga perlustret phœbe duodena quotannis
 Sydera fraternum fugiens iter, & modo tractus
 Erret ad austrinos, Elycen modo visat ad arcton.
 Vt procul à phœbi Venus & Cyllenius igne
 Ne volitent, verso referant vestigia gressu.
 Phœbus vt obliquo nunquam discedat ab orbe,
 Atq̄ viam retrò gradiens obseruet eandem,
 Claraq̄ nocturnis splendoribus imbuat astra.
 Et rubicunda feri quæ lex incendia Martis
 Voluat, & egregium iubar & Iouis ora benigni,
 Atq̄ senempigrum curuata falce minantem.
 Vt super oclauæ radiantia sydera cœli
 Certa lege meant & scintillare videntur.
 Altius extollens mentem curuamina noni
 Orbis, & aeterno splendentem lumine mundum
 Et tennes miratur aquas glacialis Olympi,
 Vt imensa formata volumina molis.
 Lanigeri sublime decus, taurumq̄ nitentem.
 Et geminos Helena fratres, auersaq̄ cancri
 Sydera quæ Aethiopes vrunt, Indosq̄, Arabesq̄,
 Atq̄ Molorchæum stellata fronte leonem,
 Et iubar Erigones, æquataq̄ brachia libræ
 Viro samq̄ Nepam videt, Aemoniasq̄ sagittas,
 Cornuaq̄, ægoceri gelidis humentia nymbis,
 Et liquidos vrnæ rores ventosq̄ cientem,
 Atq̄ Dioneos lucenti tergore pisces,

BAPTISTAE MANTVANI

Hinc dextra, leuaq; faces ardore coruscas
 Suspicit, & cæli claros examinat ignes,
 Pleiades septem, quarum minima vna latere
 Dicitur, & pluuias Hyades, pavidamq; Capellam,
 Post rapidum leporem, Iugulas & Procyon vstum;
 Morbosamq; canem, & coruum cratera tenentem,
 Inde coronata rutilans Minoidis astrum,
 Et non longa situm post interualla sagitta
 Sydus, & athereis errantem tractibus hædum.
 Orpheamq; lyram, & flammis lucentibus aram
 Suspiciens cæli, æternos meditatur honores,
 Cursibus alternis mundum ferri, atq; referri
 Ex austro in boream, ex borea miratur in austrum,
 Et fieri vt gelidam tellus coniecta sub arcton
 Dum bibit athereos admoto sole calores
 Mitis & humane reddatur idonea vita.
 Mens calefacta Deo, sanctisq; exercita curis
 Atq; laborando vires & robur adepta
 Altius it, semperq; magis terrena relinquit,
 Iam superis admixta domos explorat, & arcem
 Et solium sublime patris, quod plurima circum
 Turba leues animi volitant, decimoq; sedenti
 Orbe Deo assistunt vigiles, & cuncta fideli
 Iussa ministerio peragunt, versantq; rotatu
 Sydera perpetuo quidam, mortalia quidam
 Facta regunt, pressasq; graui sub mole tuentur
 Corporis humanas mentes, & regna gubernant.
 Omne per hos exercet opus pater, ipse quieto

Tranquillus

Tran
 Virg
 Mi
 Atq;
 FN
 FE
 Fatid
 In gen
 Codic
 Obui
 Praci
 Corp
 Ofelix
 Et ma
 Quapa
 Magna
 Non eg
 Credid
 Tu vet
 Limin
 Inglu
 Fædus
 Te tua
 Et tibi
 Omibi
 Concep
 Dicite
 Incolit

Tranquillus sceptro sedet, & complectitur orbem.

Virginis hæc cura, seseq; oblita virumq; ,

Miscetur diuis, cæliq; palatia lustrat.

Atq; thoro recubans summo spaciatur Olympo.

Interea virgo thalami dum sola recessu

Excubat occulto per longa silentia noctis

Fatidici vatis, quem ferrea turba gementem

In geminas secuit dentato robore partes

Codice versato, primum locus ille legenti

Obuius occurrit, grauidam qui virginis aluum

Præcinit, & magni prolem mortale Tonantis

Corpus, & humane subituram incommoda sortis.

O felix nimium (dixit) quæcumq; futura es

Et matres longè ante alias dignissima virgo,

Quæ paritura Deum, fruituraq; cælibe lecto

Magna senescenti renouas miracula mundo.

Non ego communi patrum te labe volutam

Crediderim, stalem cui dant oracula palmam.

Tu vetus extingues vitium, sceleriq; reclusa

Limina concludes, tu protoplastis acerbam

Ingluuiem delebis, agens noua sæcla, nouumq;

Fædus, & humanum supra genus omne fereris.

Tæta, te ventura omnis mirabitur ætas.

Et tibi perpetuis ardebunt ignibus aræ.

O mibi (si tantum non est audere superbum)

Conceptus liceatq; tuos vultusq; tueri.

Dicite Carmeli qui sancta silentia montis

Incolitis vates, vatumq; aterna propago

BAPTISTÆ MANTVANI

Quos imitanstadas sum dedignata iugales.
 Dicite, quæ regio iubar hoc quæ proferet ætas,
 Credimus è terris venturam, an ab æthere summo
 Lapsuram, tali ne hominum debetur origo?
 Dumq̄ ita cœlesti mentem succensa calore
 In laudes ignara suas prorumpit, Olympo
 Labitur & veniens fulgentes explicat alas
 Nuntius & celeri penetrat secreta volatu
 Limina, ad ingressum subite perterrita lucis
 Extulit attonito titubantia lumina vultu.
 Et formam mirata viri tabescere castum
 Pectus, & insidias metuens pallefcere cœpit.
 Aliger arguta referans noua nuntia voce
 Pone metus (inquit) superis gratissima virgo,
 Letus ab ætherea venio tibi nuntius arce
 Aeterni iucunda ferens mandata Tonantis.
 Conceptura novos vllosine semine fetus
 Et prolem paritura Dei, materq̄ futura es
 Stirpis olympiaca, tactus non passa viriles.
 Et Deus ipse tuam veniens labetur in aliam
 Gressibus occultis, tuaq̄ intra viscera corpus
 Ipse sibi formans post non æ tempora phœbes
 Exiet humana velatus imagine forma,
 Arma ferens pacis venit, atq̄, saluti fer orbi,
 Propterea sanctam dabis attestata salutem
 Nomina in immensum crescet, venturaq̄ magno
 Sacula consensu templis congesta super bis
 Dona ferent illi, rutilo qua surgit ab ortu

Lucifer, Hesperias & qua declinat in vndas,
 Qua micat arctophylax, latum qua sustinet orbem
 Axis inocciduus, resonans qua nascitur auster,
 Imperio premet omne genus, telluris & vnda
 Possessurus opes, cæliq; habiturus honorem
 Perpetuum, & mundum æquatis recturus habenis.
 Sed neq; fulgentes auro radiante coronas
 Nec tyrios regum feret ornamenta colores.
 Non illi sublime domus dabit ardua culmen,
 Marmora nec tollet subeuntibus alta columnis
 Vuenti, non Martis opus, non area tela
 Tractabit, rigido non oppida milite cinget,
 Nec ruet aërias arces, non æquora grandi
 Classe premet, non hinnitus laudabit equorum,
 Nec que bella mouent horrenti classica cantu,
 Ferrea nec mittet captos in vincula reges,
 Nec populo illustres ducet spectante triumphos.
 Scilicet hæc homines curant, nos alta tenentes
 Qui regimus totum damus hæc non querimus orbem.
 Non illi humana bellum est cum gente, superbum
 Spirituum genus atq; procax, atroq; quod ausu
 Diuinum ingenti iam vulgo vsurpat honorem
 Impetit, huc belli vires, huc dirigit omne
 Robur, & hæc agitur non ferro pugna, sed astu.
 Quid fieri maius poterit, quam trudere diuos
 Sedibus antiquis, & auito pellerè regno?
 Sed grauis humanas premit ignorantia mentes,
 Nam quod promittunt venturo oracula Christo

BAPTISTAE MANTVANI

Imperium mortale putant, vatemq; futurum
 Terrena tantum ducunt à stirpe, Deumq;
 Esse negant, hinc errorum descendit origo :
 His delusa dolis & eisdem ambagibus olim
 Perfida posteritas longum sperabit in aeuum:
 Speratamq; videns non apparere salutem,
 Exilijq; moras longi mirata, nec audens
 Vera sequi, nugis & spe pascetur inani.
 Felices annos, & quæ tua protulit atas
 Aurea, non Caesar renouauit secula, verum
 Tuq; puerq; tuus, nam primi dulcia mundi
 Tempora conuerso cœperunt currere gressu.
 Leta quies oritur, niueis pax aurea pennis
 Descensura leues humeris circumligat alas.
 Iamq; mei nocuos ignes, infestaq; terris
 Sydera compescunt comites, Oriona sæuum
 Icarijq; canis rabiem, pedibusq; rapinam
 Stringentem curuis aquilam, teretemq; sagittam,
 Cæteraq; ingratos hominum meditata dolores
 Astra premunt, flammâq; iubent regnare fauentes.
 Nuntius hæc: humilis firmato pectore virgo
 Imperio, dixit, magni parere Tonantis
 Cogimur, & miti curuans caput annuit ore,
 Candida virginitas, simplex prudentia, velox
 Et matura fides, humilisq; modestia totos
 Letitia impleuit cœlos, & sydera cantu.
 Tum diuina grauem subitis conceptibus aluum
 Extulit, atq; sinus soboles extendit onustos.

Sicut in adductos penetrat cum lubrica folles
 Aura, cauernosum surgens tumor exit in orbem.
 Mirata est creuisse vterum natura, suumque
 Esse negavit opus: trepidas ut virginis aures
 Aliger afflauit caelesti nuncius ore,
 Diulgata polo res est, mysteria norunt
 Aetherei ciues, Maria tunc atbere toto
 Nomen honoratum, caeli cantata theatris:
 Virginitas fecunda fuit nondum agnita nigris
 Manibus, inferno ve Ioui, sub hypostasin vnam
 Natura coiere duae, quae copula diuos
 Gentis in immensum nostra conuertit amorem.
 Nec graue caelitibus fuit ipsa relinquere summi
 Tecta patris, nostraque dies cum virgine longos
 Ducere, & occulti referare negocia caeli,
 Ipse puellari forma, mentiisque decore
 Latior accito diuum pater agmine, sanctos
 Alloquitur ciues, circumstantemque coronam
 Spirituum, alloquio patris exultauit Olympus.
 Vix prius multa sublimem laude puellam
 Extulit, illustres atavos, & nomina clara
 Gentis Iessae referens, delataque caelo
 Sacra piosque animos antiqua stirpis, inanem
 Luciferi ostendit sedem (contermina semper
 Regali fuit illa throno, sceptroque Tonantis)
 Tum memorans veteres rixas, primaeque bella,
 Cur non vna omnes habeant habitacula diui,
 Discreti que locis habitent, quare altior illos

BAPTISTAE MANTVANI

Orbis habet, cur lunam alij, cur Cyprida quidam,
 Mercuriumq; colant, cur sic partitur Olympum
 Lex eterna docet, cur scandant sydera mentes
 Terrigenæ, quamnam ratio persuaserit illis
 Deberi athereos cœlestia tecta per orbis
 Monstrat, & hæc dictis posuit sententia finem.
 Sicut luciferi locus hic sublimior inter
 Eminet æterni numerosa sedilia regni:
 Sic virgo, quam parua domus angustia claudit
 (Et Mariam pressa monstravit acumine virge)
 Humanis animis longè est præstantior, illi
 Non fati ratio, non cœli mobilis ardor
 Destinât hoc solium, sed lege coercita mentis
 Libertas & noster amor, sic fatus. At omne
 Letitia fremuit cœlum diffusa voluptas
 Cœlestes animos rapuit, sonuere theatra
 Plausibus, assensu superum vulgata per omnes
 Elysij campos magni est sententia patris.
 Temporeq; ex illo semper toto ethere virgo est
 Angelicis prælata choris, & dignior omni
 Agmine spirituum, rutilo Cyllenia quanto
 Marte minor flamma est, vel quâtum Delia tristi
 Cedit auo, tellusq; Ioui, Venus aurea Phœbo.
 Iunctus erat soli trepida non immemor Helles
 Corniger, Orion non exurgebat & Argo
 Palluerat, gelidam vergens auriga sub arcton
 Præcipiti curruntido sub Apolline tectus
 Ibat, & occiderant Hlyades, hædiq; parensq;.

ToMore

Tollere fulgentem medio nox humida cursu
Caperat Aegoceron, primisq; emissus ab undis
Spectabat geminos erecta fronde cadentes.

Plena Deo mater, foetuq; animosa latenti
Transiuga, trans altos saxosa cacumina montes.

Se tulit, ad sera fecundam prole parentem
Cognatamq; nurum, partus visura beatos,
Virgineoq; sinu paruum strictura nepotem.
Dumq; viam carpit pedibus calcata pudicis
Gestit immensum tellus, & dulcia longo
Tempore seruauit presso vestigia dorso.

Tota venustatem regio mirata decusq;
Aetherea frontis, fusumq; per ora pudorem,
Arrisit procul omnis ager, nemus omne virentes
Exorto iam vere comas curuauit, & ibat
In flores tunc omne solum, fragrantia rura
Purpureas passim violas & candida passim
Lilia fundebant, nitidis e fontibus unde
Voluebant dulces cursu crepitante susurros.

Assyrij colles assurrexere, Taboris
Se iuga flexerunt, dominam speculatus ab alto
Vertice Carmelus, caput inclinavit apricum.
Coniferas pinos, & odoriferas cyparissos
Blandior alternis fletebat nutibus aura,
Aura laborantis, tenui spiramine, circum
Colla sinusq; volans, & candida virginis ora.
Terra suas monstrabat opes & lucidus aether
Nubibus expulsis vultu ridebat aperto.

Crinibus

BAPTISTAE MANTVANI

Crinibus auratis solitoq; decentior, acres
 Sol vrgebat equos, tersoq; ardebat Olympo.
 Qualis erat prima genitor qua condidit illum
 Luce Deus, quum clara nouis splendoribus astra
 Alta per insuetos ferrent vestigia gressus.
 Attulerat sextum grauidæ iam Delia mensem,
 Et pleni languebat anus sub pondere ventris.
 Hæc erat Hismeriæ claro sata sanguine, magni
 Zachariæ coniunx, cui nomen Elizabeth, annis
 Iam grauis, hæc longo sterilem se fleuerat auo.
 Oranti tandem diuum data munere proles
 Indice porrecto demonstratura Tonantem,
 Et lotura sacro venientem flumine turbam.
 Vi consanguineas iuxerunt oscula matres
 Mutua, & iniecti strinxerunt colla lacerti,
 Grandior afflatu vicini numinis infans
 Gestit & subito dominum confessus honore,
 Maternam insolitis concussit motibus aluum.
 Tunc anus aduentu chara latata puella
 Et succensa Deo dixit, tu ne illa propago
 Expectata diu nobis, promissaq; nostris
 Patribus & sacro ratum celeberrima cantu,
 Quam mea iam sero genuit mater tera partu?
 O decor, o summo facies dignissima caelo
 Te tandem terris superi ostendere, quid vltra
 Tristia prima uae flemus conuiuia matris?
 O veterum spes longa patrum, spectabilis almam
 Quæ reparas aurora diem, quæ distulit ortus

Nox tam longa tuos, quæ causa ignota sub vmbria
 Hoc illustre iubar tenuit, nec protulit ante
 Lumen Olympiacum radios? ô quanta sepultos
 Cura tui proavos tenuit, panduntur ab alto
 Aethere felices anni, noua nascitur ætas.
 Sydera tu mundo reſeras, tu tartara claudis,
 Tu genus inſtauras hominum, profugamq; paterno
 Soluis ab exilio gentem, fortiſſima certe
 Delbora, bellatrixq; potens, animoſa virago
 Quæ ducis Aſſyrii caput atq; fluentiatabo
 Colla ſecans, pauidos hoſtes dare terga coëgit.
 Ipſaq; Perſarum quondam gratiſſima regi,
 Quæ genus vltia ſuum ſummo dedit oſcula ſceptro
 Clara fuit, multoq; nitens reſplenduit oſtro,
 He ſummum meruere decus, laudemq; ſuperbam.
 Tu tamen has omnes ſuperas, tu ſacula portans
 Aurea, ſæminei tollis conuitia ſexus.
 Iam Deus antiquæ commiſſa piacula fraudis
 Ponet, & irasſci terris iam deſinet æther.
 Fortunata parens, ſælidxque viſcere ſancto
 Proignes, ſancta q; puer qui clauditur aluo.
 Non erit hæc tua vana fides, nec muneris huius
 Latorem fruſtra credendum eſt æthere miſſum.
 Ipſe pater, qui cœpit opus formabit ad vnguem,
 Irrita nec tanta fiet exordia laudis.
 O me ſælitem tua q; licet ora tueri,
 Sicq; tuos olim liceat mihi cernere partus
 Atq; meo geſtare ſinu, quam lata futura eſt,

BAPTISTAE MANTVANI

Quam iucunda dies, quom nostra tuebimur ambæ
 Pignora, versari simul atq; incedere iunctis
 Gressibus, & lata fari & colludere fronte,
 Vna atas ambobus erit, par cura, par cui
 Terminus & viuent vna duo pectora mente.
 Quam benè mortali superum clementia morbo
 Consuluit vulnus virgo, medicamina virgo
 Contulit, illa necis, dedit hæc primordia vitæ
 Illa tulit belli causas, hæc semina pacis.
 Illa venenosæ stygijs lactata Megææ
 Iberibus gelido conceptum pectore virus
 Expuit in natos, nigroq; afflata colubro
 Ingenus omne suum spumam eructauit Auerni:
 Cuius odor postquam cælos & tectâ Tonantis
 Attigit, ex templo valuas offensa patentes
 Numina clauserunt, totusq; excanduit ether.
 Ista salutari totam se proluit imbre
 Nectarei fontis, vitalia pocula, dulces
 Ambrosiæ succos plenis crateribus hausit.
 Mellifluosq; bibens latices, quos magnus ab hortis
 Elias Eois mittit, se in flumina vertit
 Lactea, quæ semper plenis currentia ripis
 Omne solum lustrant, hæc ad spectacula versus
 Ipse pater clausi limen reserauit Olympi.
 Vnde igitur mihi tantus honos, vnde ista repente
 Gaudia prorumpunt? vt semine plena Tonantis
 Fœmina sacratos ferat ad me alimina gressus?
 Hæc anus, at senior vocis cui clauserat vsus
 Imbecilla fides cano venerabilis ore
 Signa dabat, flexaq; Dei ceruice parente

Hospitio suscepit ouans, oculisq; manuq;
 Aethera monstrabat prius & mox hospitis aluum.
 Regia parthenice diuino afflata calore
 Iucundum cecinit carmen, non Lesbiatale
 Fœmina, facundi non Teia musa poëta
 Non satus Eumolpho, non ipse œagrius Orpheus,
 Non sonuit Dircea chelis, qua docta superbit
 Gracia, qua sese iactat Cadmea propago.
 Id quamquam nostro minus est tractabile versu
 Subijciam tamen, & sensum non verba reponam.

Magnificè regem mea mens extollit Olympi,
 Et Deus exhilarat sancto mea viscera plausu.
 Ingentiq; meos vestiuit numine sensus.
 Vidit enim pectus supplex, humilemq; ministram.
 Propterea ventura canent me cuncta beatam
 Sacula, namq; modis in me surgentia miris
 Omnipotens rerum miracula suscitât auctor.
 Ipsius æterno clementia flumine torrens
 Ingenus omne fluit, sicut de doridis aluo
 Perpetui voluunt plenis vada cursibus amnes.
 Explicuit forti vires animumq; lacerto,
 Atq; suo elatas dispergens robore gentes,
 Exiit excelsos, humilesq; in scepra vocauit,
 Esuriem saturans inopum, dimisit inanes
 Qui terræ rimantur opes, diuina videntis
 Suscepit miserans puerigenus, atq; fidele
 Semen, vt antiquis responsa parentibus olim
 Habraamo natisq; dedit, proliq; nepotum.

Luna ter vmbrosam radijs impluerat orbem,

Iunctaq;

BAPTISTAE MANTVANI

Iuncta q̄ fraternos toties amiserat ignes,
 Quom cœtu comitata graui Dauidica virgo
 In patriam reduci flexit vestigia gressu.
 Humida littoreus iam brachia tollere cancer
 Cœperat, & claros Procyon abscondere vultus,
 Et iam flaua Ceres campis albebat apricis.
 Fronde coronatus matura per hordea messor
 Ibat & incuruis spoliabat falcibus agros,
 Iam longo sudore madens, grauibusq; flagellis
 Robustas armata manus, tritura per omnes
 Assyriæ campos, & dulcia rura Coaspis,
 Sternebat fragiles calamos, paleasq; volantes,
 Atq; sub ardenti sonitum dabat area Phœbo.
 Pallida conceptum facies prodebat & aluus
 Maiori suspensa sinu, pectusq; leuatum
 Exili vox clausa sono, manifesta latentis
 Signa dabant fœtus, nam nec celare tumorem
 Cura fuit, nunquam fœcundi pondera ventris
 Dissimulauit, agens tenues ad pectora vittas.
 Sicut enim trepidare facit mens conscia culpæ,
 Sic animi simplex probitas, & cognita virtus,
 Efficit impavidum pectus, fugit impius, vltro,
 Iudiciumq; pauet, frontem pius audet apertam
 Tollere, non regis vultum, non iudicis ora
 Non rigidos licitorum enses formidat, vt acres
 Non metuit flammæ aurum, non verbera ferri
 Dura potens adamas, nec onusta pondera palma.
 Arx est ipsa sibi virtus, ipsa eruit arces,

Ip
 Ir
 H
 Qu
 Mi
 Ex
 Qu
 Cur
 Cui
 Chl
 Vic
 For
 Cau
 Præ
 Qu
 Stri
 Reg
 Imp
 Præ
 Fun
 Atq
 App
 Zeno
 Sed
 Proj
 Par
 Grat
 Quo

Ipsa feras hominemq; domat, non horret inermis
 Ire per hostiles cuneos, inimicâq; castra.
 Hoc externa docent, & nostra plurima gentis
 Quae facerent exempla fidem, cur Scauola dextram
 Misit in ardentem prunas & brachia flammis
 Exurenda dedit? pauor est tot millibus vnus,
 Quem proprijs, virtus, gladijs armauit & hasta.
 Cur tranauit aquas Tyberinaq; flumina virgo,
 Cui populus statuam posuit Romanus equestrem?
 Chlælia, quo clypeo Tuscum quibus ensibus hostem
 Vicit? ei lorica fuit, catapultaq; virtus,
 Fortior vna viris, Ducibus præstantior vna,
 Cautior vna fuit mulier, cui prouida virtus
 Præstitit ingentes animos & ferrea corda,
 Quum ducis ausa fuit correpto guttura cultro
 Stringere, & in peram caput insertare tyranni.
 Regulus ad Lybicas iterum freta nauigat arces
 Impavidumq; vltro caput ad tormenta reportat:
 Prætereo Christi passos immania testes
 Funera, Laurentiq; ignes Pauliq;, catenas,
 Atq; reuertentem sua per vestigia Petrum.
 Aspice ridentem Siculi mandata tyranni
 Zenonem, & regis versos in vulnera ciues.
 Sed quid rem minimè dubiam fulcire probando
 Prosequimur? nihil est virtute potentius, ergo
 Parthenices moniti exemplis, quæ scimus Olympo
 Grata, sequi studioq; opus est seruare tenaci.
 Quod superi laudant, quid si mortalia linguis

BAPTISTAE MANTVANI

Ora venenatis carpant? sub iudice cælo
 Viuendum, demens quisquis mutabile vulgi
 Vivit ad arbitrium, nobis concordia diuûm
 Sola sat est, si quando meos Deus arbiter actus
 Approbat, indocta quid me contraria turba
 Flebit ab incepto vitæ sententia cursu?
 Non erat hæc Semele Bacchi, non Ilia mater
 Romuleæ gentis, nec magni Athlantis Hermis
 Maia parens, Danaëue auri delusa nitore.
 Non erat Alcida genitrix, nec Agenore nata:
 Filia nec Cæi, nec se mirata iuuentam
 Inachis, illicitos falso quæ nomine partus,
 Admissumq; scelus titulo vestiret Olympi.
 Hæc erat alma parens, veri q; insigne Tonantis
 Hospitium, regis superum immortale sacellum.
 Et quoniam diuûm tenuit consortia semper
 Plusquàm hominum, superis fidens neglexit inane
 Iudicium, nugasq; hominum, miracula ventris
 Esse Dei si norat opus, cur debuit vllis
 Occultare dolis? ipso quas auspice cælo
 Debuit insidias hominum? quæ bella vereri?
 Quas trepidare manus? igitur secura tumentem
 Ipsa sub ora viri sine fraudibus attulit aluum.
 Vir tamen occurrens vt virginis ora reuerse
 Pallida conspexit, tumidumq; exurgere ventrem
 Saucius, vt nigro qui nescius obuiat angui,
 Obrigit, gelidum tremuit sine sanguine pectus.
 Dissimulat tamen & ficto tegit ore dolorem.

Quid

Quid faciat, quò se vertat, quid deniq; captet
 Consilij nescit, ceu quando ignota viator
 Compita defixæ incumbens examinat hastæ.
 Ut iactata salo varios secat æquore cursus
 Navis, & arbitrio venti bacchatur & vnda.
 Nunc surgente freto, pressa salit ardua puppi,
 Nuncruit in proram, fundoq; illisa, carina
 Dat gemitum, resonant Borea insultante rudentes.
 Sic incerta viri secum luctatur & æstro
 Mens agitata, graui curarum fluctuat æstu.
 Dumq; ita concutitur, nigris nox humida bigis
 Induxit somnos, & inertia presserat altus
 Membra sopor, celeri cùm nuntius a there lapsu
 Venit & has miras simulauit imagine voces.
 Sancte senex, quæ tanta tuam vesania mentem
 Impulit, vt tantum credas in virgine crimen?
 Pone leues animos, claudiq; sub illius aluo
 Disce Deum, sicut virides produxit Aronis
 Virga carens humore comas, floremq; coruscum,
 Sic ignara viri diuinum regia virgo
 Semen, & athereos accepit viscere partus.
 Cæleste est quod cernis opus, tuq; ipse minister,
 Et custos vtriq; datus, nato atq; parenti.
 Sic maternus honor, sanctaq; illæsa manebit
 Fama pudicitia, neu quis temerarius ausit
 In caput illius quicquam crudele minari.
 Adde q; à stygijs nesciri manibus istos
 Vult Deus ingressus, occulto tartara Marte

BAPTISTAE MANTVANI

*Venit & ardentem debellaturus auernum.
 His igitur curis liber ne despice sanctum
 Virginis os & dulce decus, moresq; venustos.
 Incipe mentis inops placidi cognoscere cæli
 Munus, & hospitio magni latare Tonantis.
 Hinc decus æternum referes, hoc munere nomen
 Immortale paras, partemq; acquiris Olympi.
 Crede, fides est grata Deo, quia credidit vltro,
 Seminis est vestri princeps Abrahamus & auctor.
 Nil magis auertit cælum à telluris amore
 Quàm scelus ingratae mentis, quæ corde maligno
 Muneris authorem nullo dignatur honore.
 Propterea Solymis fatum graue finibus instat,
 Nam neq; numinibus pro donis vota futuris
 Vlla dabunt, sed dira leues incuria turbas,
 Et stupor obtusæ mentis, commenta, dolosq;
 Texere compellet, fraudemq; mouere nefandam.
 Tu cælum superosq; petes, multò ante beatam
 Virgineos inter cætus, tibi vidimus adem.
 Infelix quicumq; dies producet in illud
 Exitium patriæ, tantas cui cernere clades
 Fata dabunt Phrygiæ celebrata incendia Troiæ
 Atq; Numantini strepitus, Libycæq; ruinae
 Et pulchræ casus Ephyres, Thebanaq; bella,
 Atq; Syracusij planctus, & quicquid acerbi
 Hactenus ardenti Mauors exercuit ira
 Excidijs collatum istis (tam seua futura est
 Tempesta) horrore carens & mite putatur.*

Romanus

Rom
 Ing
 Ille
 Con
 His
 Leu
 Nub
 Ast
 Quo
 Por
 Est
 T
 Exp
 Acc
 Lat
 Fron
 Dun
 Vela
 App
 Ath
 Et q
 Ecco
 Av
 Non
 Nun
 Car
 Dis
 Rell

Romanas acies Solymam Deus armat in arcem.
 Ingentiq; parat genus hoc abo lere tumultu.
 Ille ego qui vetui quondam tibi virginis huius
 Concubitus, ista e caelo noua nuncia porto.
 His abiit dictis, & iam lux prima rubentes
 Leucothea thalamos lustrans pallentia noctis,
 Nubila, siccabat, Venerisq; emerferat astrum,
 Astrum, quo gelidi veniunt in gramina rores
 Quodq; reuertentem praedicans lumine Phœbum
 Porrigit exiles umbras, quæ gloria solum
 Est concessa tribus Veneri, Phœbo, atq; sorori.

Talibus admonitus discusso membra sopore
 Explicat, & largo senior conuiuia luxu
 Accelerans cogit ciues, & gaudia totis
 Lata ciet turbis, splendet domus, atria multa
 Fronde virent, agiles cursant per tecta ministri.
 Dumq; aulea trahunt & versicoloria tectis
 Vela ligant, pueri simplex & garrula turba
 Apparere procul, pendentia brachia tanquam
 Athorace cadant varios sine pectore vultus
 Et quasi trunca virum mirantur corpora tolli.
 Ecce puellaris chorus, & venerabile matrum
 Agmen adest, vehiturq; seni noua nupta marito.
 Non tuba, non cytharæ deerant, caua tibia cantus
 Nunc Phrygios, nunc Mæonios, nunc Dorica versat
 Carmina, iucundo resonat vicinia plausu.
 Discumbunt, dapibusq; fames ubi pulsa, ministri
 Reliquias & crusta legunt, crystallina tollunt

BAPTISTAE MANTVANI

Myrrhinaq; albentes maculas vbi purpura cingit
 Vasa Corinthiacis crateribus amula, mensas
 Sublatis spoliant mantilibus, vna decore
 Praecipuo fuit, occiduus quam miserat Athlas
 Littore de Libyco, Citrea de semine syluae,
 Hanc circumdederant validis emblemata signis
 In quibus elato sternebat vulnere Samson
 Allophilos, malamq; manu vibrabat onagri,
 Et latis raptos humeris cum cardine postes
 In montis rapido cursu iuga summa ferebat.
 Missaq; per segetes oleasq; incendia late
 Nubem eructabant fumi, caeloq; volabant,
 Mellaq; percussi stilantia ab ore leonis
 Pascebant heroa, liquor de dentibus ibat
 Plurimus & sitibunda viri saliebat in ora.
 Et septem plicibus soluebat brachia vinclis
 Ore tonans, oculis ardens, vultuq; tremendus.
 Atq; oculis captus dextra laevaq; columnas
 Ruperat, & fractis ruerat domus ardua tectis.
 Fulcra toreumatibus suberant tornata recuruis,
 Artis opus Tyria, prima haec spectacula discus
 Obtulerat, salibus paulatim ad seria sermo
 Flectitur, & per facta patrum memoranda recurrit.
 Sermo erat antiqui senis insperata voluptas
 Et melior fortuna, orbam cui lumine frontem
 Rettulit in lucem fellis medicamen aquosi.
 Tempore quo prima surgebant maenia Roma,
 Et Numa diuinos ritus & sacra docebat.

*Ut duce comperto iuuenis venisset in orbem
Cui nomen Medea dedit, cum Phasidis agros,
Thessalaq; Aesonidæ fugisset regna mariti.
Utq; vir octauus fœlici sorte puellam
Duxit, & à Medo diues remeabat Araxe.
Quæq; recedenti nata mandat parentes
Tradiderant inter lachrymas, iterataq; sæpè
Oscula narrabant, & factò sine quierunt.*

E 4 Baptista

BAPTISTAE MAN-
TVANI PARTHENICES
MARIANAE, LIBER
Tertius.

M a mare, iam tellus Italo deterrita
Marte

Caesaris imperium, Romanaq; iura se-
rebat.

Pax erat, & domitum late placauerat
orbem

Tuta quies, nusquam litui, non arma sonabant.
Et sua bifrontem ducebant limina Ianum,
Nudus in herbis fecam redigebat Martia fulcem
Arma faber, segnes fodiebant ensibus agros.
Iam Marius Cimbros, Rheniq; subegerat arua.
Iulius audaces Araris, Rhodaniq; colonos,
Aemathium Paulus regem, Graecosq; loquaces
Duxerat insigni capitolia ad alta triumpho.
Hesperiam, Mauros, Numidas, Libyamq; potentem
Scipiade, Magnus Nilum, Syriamq; Arabesq;
Hircanosq; sinus, & pontica regna, fretumq;
Quod Phryges & Cylicum disiungit ab Hellade campos
Vicerat. Euandri collem metuebat Olympus
Et Tyberim magno pater Ennosigaeus honore
Suscipiens inter nymphas, & numina ponti

Ducebat

Duce
Leta
Fun
Aug
Indig
Cesa
Pres
Cum
Iamq
Turb
Hospit
Confu
Cong
Porti
Iam p
Pollu
Lustr
Prop
Ligna
Paru
Et cir
Fraxi
Fomit
Excu
Binaq
Prom
Adm
Ligna

Ducebat septum, celebriq; in sede locabat.
 Lata Ceres agris cultum referebat, & altum
 Fumabant pressor robusti vomere tauri.
 Augustus rerum Dominus regna, oppida, & ipsos
 Indigenas redigi in scriptis mandar, & ibant
 Casareis omnes censum nomenq; daturi
 Præsidiibus, veterem patriam Davidis Ioseph
 Cum consorte graui Bethlemica regna petebat.
 Iamq; suburbanas ædes intrarat, & urbem
 Turba frequens complebat, erant plena omnia multo
 Hospite & ingenti strepitu, plenaq; sonabant
 Confuso clamore domus, promiscua vulgi
 Congeries atra sub apertis nocte iacebant
 Porticibus, nulloq; tegi vagus aduena tecto
 Iam poterat, sicut populo cum maximus omni
 Pollicitus veniam scelerum post quina sacerdos
 Lustra vocat turbas, Romana in templa fideles.
 Propterea exesi montis sub rupe cauata
 Ligna senex ramosa ferens ex arbore caesa
 Paruula congesto fixit præsepia fœno.
 Et circum iumenta locans asinumq; bouemq;
 Fraxinea strauit saxosa cubilia fronde:
 Fomiteq; apposito circum, de marmore flammæ
 Excudit & claris noctem fugat ignibus atram.
 Binaq; saxa via lapidoso ex aggere vellens
 Pronus humi duo scamna breuem conuoluit in usum:
 Admotaq; vxore focus stridentia postquam
 Ligna diu lachrymas nebulaq; humente vapores

BAPTISTAE MANTVANI

Eicere graues oculus, & libera pulsis
 Vndiq; flamma micat fumis, spelæa ligatoⁱ
 Claudit & hybernum prohibet velamine frigus.
 Mox inopem e dorso cœnam deportat a selli,
 Cantharus & passa Cereris cum frugibus vna,
 Carica, iuglandes, & cum cariotide mala,
 Et siliqua dulces, & parui caseus orbis.
 Delitiâ ruris nocturna hæc pabula mense.
 Ut dapibus sedata fames, de tempore partus
 Colloquium subiit, nonum iam currere menscm.
 Natalisq; instare dies vt constitit, orant
 Antè grauescentem ne sarcina deserat aluum
 Quàm patrium limen repetant, notosq; penates.
 Propterea tarde, quantum valere senecta
 Inualidæ vires, Mariæ curam exhibet omnem,
 Sollicita pietate senex, iam languidus ignis
 In cineres ibat, leuibusq; albere fauillis
 Cœperat & blando nutabant lumina somno.
 Vestibus explicitis agra cum coniuge fessus
 Procumbit senior, tepidoq; obductus amictu
 Stertit, anhelanti stertit spelunca susurro.
 Deciderant vmbra nemorum, sine crinibus omnis
 Arbor erat, nidosq; auium monstrabat inanes.
 Stabat apex Lydi gelida niue candidus Hemi.
 Thaurus hyperboreos albenti vertice flatus
 Accipiens, hyemem Assyrias spargebat in vrbes.
 Menalon, & Rhodopen, Pholoen, Erymanthon, & Co
 Ideas rupes, Apœniniq; cacumen

Exuerat frigus penetrans aquilonis acuti,
 Siccaq; brumales vrebant arua pruina.
 Astrictiq; citos vndis glacialibus amnes
 Perdiderant cursus, & clausa vitrea nymphe
 Tecta subintrabant, tepidis vbi Mulciber antris
 Conditus hybernat, sic sanguine tinctus Enypheus
 Ausonio, sic Thrax Pindo qui labitur Hæbrus,
 Populiferq; Padus, Lacedæmoniusq; Eurotas,
 Et Tanais, gelida celerem qui diuidit vndam
 Hyrgis aqua, scythicusq; Hypanis, Xanthus, Simoisq;
 Vix Arabes horti, calida vix arua Syenes,
 Vix ager Hesperidum, vix ipse virebat Hymetus.
 Halcyonis fœta varijs noua pignora pennis
 Iam tolli audebant primosq; efferre volatus.

Attulerat medio nox alta silentia cursu,
 Astraq; per tenebras tremulis ardentia flammis
 Lustrabant dubio frigentem lumine terram.
 Occiderant ignes, & caligauerat antrum,
 Quom subito matris clausa puer editus aluo
 Expulit vmbrosam cœlesti lumine noctem.
 Aduenere chori superum, promptiq; agilesq;
 Dulce ministerium nato exhibuere Tonanti:
 Et dulces cecinere modos, tulit ora repente
 Territus hac nouitate senex, & strata cubili
 Membra leuans, pueri numen recubantis adorat.
 Iam leuis, & partu nullos experta dolores
 Sustulit infra tem virgo, pannisq; volutum
 In præsepe tulit, iumentorumq; sub ora

BAPTISTAE MANTVANI

Mitia, ubi tractis alternus anhelitus auris
 Spirabat pueri tepidos in membra calores.
 Fortunata ambo, atq; omnipralata ferarum,
 Et pecudum numero, seu sit qua lactea Cyro
 Vbera porrexit, seu sit qua lucet in astris
 Hirta Iouis genitrix, seu sit qua pavit Iberum
 Cerua ducem, cedant Phrygi, qui sancta leones
 Plaustra Deum matris subeunt, Bacchiq; ministræ
 Lynces, & rapidae truculenta animalia Tygres,
 Et lupa qua geminos aluit Mauortia fratres:
 Quiq; trahunt Martis currus, Phœbiq; iugales,
 Vos sola e cunctis diuini conscia partus,
 Infantiq; Deo primum exhibuistis honorem:
 Discite primates orbis, qui sceptrâ tenetis:
 Tegmine qui bifido frontem, qui sacra rubenti
 Tempora velatis pileo, quibus ora superbo
 Inflat honor fastu, miseram non temnere sortem:
 Hic puer obscuri quom primum limina mundi
 Attigit, elata docuit deponere frontis
 Alta supercilia, atq; humilem vestire figuram.
 Prima hæc in nostros obiecta est machina mores,
 Informemq; ista reparauit imagine vitam
 Mitia sic iumenta inter mitissima proles
 Virginis innocua iacet, ad spectacula toto
 Cœlicolum conuersa cohors miratur Olympo.
 Ima caper cœli, cancer suprema tenebat,
 Et caput attollens sæcli regina vetusti
 Erigone, iunctosq; videns descendere pisces

Prosperit

Prospexit teneros clementi lumine partus.
 Sunt quoq; qui summum traxisse per aethera caudam
 Fronde sub ardenti mersa Phlegethonte draconem
 Commemorent: genesimq; velint fecisse sinistram:
 Sed pia virgineę prolis clementia legit
 Ipsa sibi genus idfati, non astra tulerunt:
 Nam neq; sublimi Dominum, qui regnat Olympo
 Credimus à cælo in pœnam violenter adactum.

Tum quoq; montanis, latum pastoribus, agmen
 Diuorum apparens, regem clamauit Olympi
 Querite, qui natus modico iacet abditus antro,
 Ite citi, ne vos nox intempesta retardet.
 Candida formose iam pendet ad vbera matris,
 Infantem fouet ipsa sinu, noua gaudia mundus
 Accipit, & rerum melior contextitur ordo.
 Descendit promissa salus, pia numina mundo
 Seruauere fidem, fœlicia sacula currunt,
 Et cum prole noua, cælo noua labitur atas.
 Pax noua terrigenis oritur, noua gloria cælo,
 Hęc diui, gressus illi mouere citatos,
 Ingressiq; lares, dulcem videre puellam
 Pascentem teneros lactanti pectore partus.
 Nam iubar immensum cælo deduxerat infans
 Illustriq; die noctis disiecerat umbram.
 Mirati lucem insolitam, summumq; decorem
 Virginis, osq; viri sanctum capitisq; verendi
 Canicem sacram, pulchraq; simillima matri
 Pignora, virgineum labris mulgentia pectus,
Poplitibus

BAPTISTAE MANTVANI

Popliiibus flexis, miti sub imagine, clausum
 Numen adorarunt, mox ad sua septa reuerſi
 Miſerunt celebrem vicina per oppida famam.
 Non erat Oleniam fama hæc nutrire capellam
 Cretæa ſub rupe Iouem, neq; tecta canisiris
 Paſcere Cecropias, Vulcania furta, ſorores.
 Sed fauſtos veniſſe dies, ſperataq; multum
 Tempora, qua Vates, qua prædixere Sibylla
 Tempore, voce, loco varijs, at ſenſibus iſdem.
 Diſparitas facit iſta fidem, nam Perſica primum
 Hæc cecinit, poſt hanc Libycæ telluris alumna.
 Delphicaq; & Cumas veniens à Chalcide virgo,
 Antiquumq; trahens cognomen ab æquore rubro:
 Et Samia, & regi qua terna volumina Priſco
 Attulit, anguſtaq; fretum quam nominat Helles,
 Et Phrygio nutrita ſolo, quaq; ardua tecta
 Tyburis & magna coluit iuga proxima Rome.
 Hæc, cum diuinos cultus & ſacra pararent
 Auguſto, cum plebe patres, cita Tyburis arcem
 Liquit, & ingentes veniens ad Cæſaris aulas
 Fulgentem nitido monſtrauit in æthere circum,
 Irideq; incluſam parua cum prole parentem.
 Atq; manum tendens, vultuq; ad ſydera verſo.
 Ille puer Deus eſt, inquit, tu deſine Cæſar
 Velle coli, pueroq; aras, ac templa relinque.
 Ille regit cælos, atq; immortalis Olympi
 Poſſidet imperium, & fatalia temperat aſtra.
 Ille facit pronam tauri incandescere frontem.

Et T
 Fle
 Atq
 Chir
 Imbr
 Meß
 Flor
 Chaſ
 Imbr
 Nubi
 Ille f
 Lora
 Tu ſc
 Regn
 Nec
 Prin
 Paris
 Te ſu
 Tend
 Pone
 Teq;
 Eſſe ſ
 Prin
 Hæc a
 Iar
 Noni
 Mem
 Quom

Et Titanis equos ad aquatica brachia cancri
 Flecfit, & ardentem sub virgine temperat astum.
 Atq; suas seruare vices vaga sydera iussit,
 Chironem torpere gelu, caprumq; niuosis
 Imbribus, & glacie strictos requiescere campos:
 Messibus aestates, hyemem niue, purpureum ver
 Floribus, autumnum pomis & frugibus implet.
 Chasmataq; & terræ motus, ventosq; sonantes,
 Imbrifera sq; facit nubes, fulmenq; per ipsa
 Nubila contorquens, violentos excutit ignes.
 Ille fretum leuat, ille premit, vitaq; necisq;
 Lora tenens, superis leges imponit, & Orco.
 Tu sceptrum mortale geris, te serica nondum
 Regna, nec Eoæ nouerunt littora terræ.
 Nec Scythia glaciale fretum, neq; consita Nili
 Principio tellus, nec inhospita rura Syenes.
 Parua breui te Roma sinu concludit, & audes
 Te superis equare, viamq; ad sydera tentans,
 Tendis ad obscuræ pallentia flumina Lethes.
 Pone precor, Cæsar fastus Auguste superbos,
 Teq; (licet tractes vasta telluris habenas)
 Esse sub immenso positum reminiscere summi
 Principis imperio, cui rerum æterna potestas.
 Hec ait, & patrios petijt sic fata penates.

Iam puero iuxta mores, legemq; paternam
 Nomen, & indigena dederant insignia gentis.
 Membraq; pertulerant cultros recutita cruentos.
 Quom nouus Eoo criniti syderis ardor

BAPTISTÆ MANTVANI .

Monit ab orbe Magos, qui, vel quia forsitan astrum
 Ante diem partus multò videre, vel ipsa
 Quod iumenta magis cursu venere citato,
 Immersum paucis iter exegere diebus.
 Herodis monitu, postquam monstrata Tonantis
 Tecta subingressi puero tria dona dedere,
 Ad Persas aliud per iter rediere colonos.

*F*amq; quater decies croceos Tithonia coniunx
 Extulerat vultus, postquam Lucina beatos
 Miserat in lucem cœlestia semina partus.
 Cepheus occiderat, iam sol lustrabat Aquari
 Vicinas Aquilæ partes, verisq; redibat
 Temperies, zephyros pulsis aquilonibus Athlas
 Soluere tentabat cœliq; aperire decorem.
 Regia post partum virgo, qua limina nunquam
 Liquerat, & breuibus tectis abscondita, nondum
 Venerat ad Solymas arces, altamq; Sionem,
 Peruigil ante diem petijt cum prole, viroq;
 Et cum pauperibus donis Salmonia templa.
 Munus erat veteri gentis de more, pudicæ
 Turturis, aut Paphiæ duo pignora parua columba.
 Ista sacordoti Solyma paupercula matres
 Munera pro natis deferre in templa solebant
 Luce quater decima, minor hæc tamen hostia, maior
 Agnus erat, lex ipsa noui post tempora partus
 Ante maritales thalamos intrare negabat.

Tum meritis, longoq; senex venerabilis æuo,
 Et claro Symeon vultu, niueaq; decorus

Canicie plusquam grauitas anniq̄ sinebant
 Sollicito gressu celsam properabat in adem.
 Sanctus, enim, qui munda solet per pectora labi
 Spiritus incessu celeri Simeona ferebat
 Ut voti fieret compos, matrisq̄ futuros
 Euentus rerum caneret, sauosq̄ dolores,
 Ne collata sibi forsā mysteria voluens
 Efflueret fastu pectus muliebri superbo.
 Hunc Deus assiduis orantem fletibus olim
 Audierat tandem, & noctis responsa per umbram
 Tradiderat, non ante sui ventura sepulchri
 Funera, quā fracto Deus illucesceret Orbi,
 Inciperentq̄ noua noua secula currere gentis.
 Hic igitur dulcem materno pectore natum
 Accipiens, letis animis & fronte serena
 Dulce Deo carmen, meritasq̄ exoluere grates
 Cœpit, & ex alto missam clamabat Olympo
 Progeniem, & prisca venisse piacula culpa,
 Et sic fatidicis soluit sua vocibus ora.
 Iam mea sancte pater, fueras velut ante locutus,
 Vltima pacifico concludis tempora fine.
 Namq̄ salutarem partum tua maxima dona
 Vidimus his oculis, his sustentauimus vlnis.
 Immensam referas lucem, populiq̄ sub ora
 Mittis, ut omnigenas cœlesti numine gentes
 Clarificet, crescatq̄ tua noua gloria plebi.
 Tum matri conuersus ait, tua pectora virgo
 Languor, & ingenti dolor implacabilis ictu

F

Stringet

BAPTISTAE MANTVANI

Sringet, agens altum mæsta in præcordia vulnus
 Tu genitum flebis plusquam fleuere sorores
 Heliades fratrem, plusquam vaga luxit Osirim
 Vxor, & Andromache paruum Astyanactia, Ceresq;
 Progeniem à nigro raptam Plutone sub umbras.
 Heu miseram Halcyonen videor, tristemq; videre
 Thesea, per dios Ariadnam querere campos.
 Tantalidem fletu, lachrymis Cisseida vinces.
 Sed patere & forti tolerans ferto omnia mente.
 Mercibus his emitur cælum, taliq; petuntur
 Aetherei portus & vitæ littora vento.
 Ipse tibi vires Deus impluet, ipse cadentem
 Eriget, & tecum casus comes ibit in omnes.
 Et tandem lachrymæ in risus, in dulcia mæror
 Gaudia transibit, toto veneraberis orbe
 Terrarum, & summi regina vocabere cæli.
 Ipse salutari socios vbi lauerit olim
 Amne puer, nostrumq; ad se genus omne vocarit,
 Terrigenæ tibi sacra ferent, tibi candida seruat
 Saxa Paros, tibi thura legunt adolenda Sabai.
 Ipse tibi largos dudum Carmelus honores
 Cogitat, & natos felicibus educat antris,
 Qui tibi perpetuam niueo testentur amictu
 Mundiciem, montisq; tuum cum nomine nomen
 Aeterna compage ligent. Tu mundior auro,
 Tu niue candidior, Veneris tu clarior astro.
 Nec tua virginitas partu vitata, nec vllis
 Iste tuus poterit maculis nigrescere candor.

Propterea

Pro
 Legi
 Te
 Hac
 Lum
 Tunc
 Carn
 Temp
 Et qu
 Obui
 Voce
 Hac s
 Asia
 Ann
 Temp
 Non c
 Cunct
 HA
 In
 Inuidi
 Succen
 Rex er
 Gentis
 Perdit
 Amiss
 Ipse ig
 Protin
 Tinxit

Propterea nec adhuc fueras obnoxia morem
 Legitimum, & iuste poteras his parcere donis.
 Tempus erit, quo sera olim nostri memor atas
 Hac sacrum solemne die tibi ponet ad aras,
 Luminaq; ornata longo feret ordine pompa.
 Tunc tuus aurata gradiens in veste sacerdos
 Carmina nostra canet, nubemq; effundet odoram,
 Templata per & gratum rapiet procul aura vaporem.
 Et quoniam vestris mea sunt vestigia plantis
 Obuia, posteritas hanc appellabit Hyphanten
 Voce diem Graia, crebrisq; erit ignea tadis.
 Hac senior vates, eadem praesaga canebat
 Assidue & repetens turbas vulgabat in omnes
 Anna, Deo qua longa sui sacrauerat aui
 Tempora, non illam noctes excedere templo
 Non cogebat hyems, non ignea solibus aestas.
 Cunctaq; sub memori seruabat pectore virgo.
HAec igitur fama nouitas, caeliq; per altos
 Incedens tractus vultu noua flamma corusco
 Inuidia stimulis, odijq; ardente veneno
 Succendere animos regis, mentemq; superbam.
 Rex erat Herodes Solymis, de sanguine cretus
 Gentis Idumae, sceptrum Iudaea propago
 Perdiderat, saeuumq; ferens inuita tyrannum,
 Amisos regni veteris plorabat honores.
 Ipse igitur regis metuens hac signa futuri
 Protinus innocuo Bethlehemica rura cruore
 Tinxit, & effusa ingenti per tecta, per agros

BAPTISTAE MANTVANI

Cæde, domos lachrymis impleuit, & æthera planctu,
 Mærentes Erebi campos in fontibus umbris.
 Sed neq; quod scelus infelix tentauit adeptus.
 Nam vigilante leui dederat pater ista ministro,
 Quæ ferret mandata seni, cui tradita dudum
 Cura noui partus fuerat, teneræq; parentis.
 Subtrabe venturo puerum matremq; periclo,
 Et pete Niligenas, cladem & seuissima iussa
 Rex parat infanti, sparso iam rura natabant
 Sanguine, de matrum sinibus sua pignora miles
 Auferet, allidens teneras ad marmora frontes,
 Atq; in frustra secans paruos crudeliter artus
 Sparget, & ingenti resonabunt omnia luctu.

Territus hoc monitu senior, vicina petiuit
 Regna Phari, & Libycis contermina Syrtibus arua.
 Hermopolimq; domum totam perduxit in urbem,
 Mox Theben, quondam portis celeberrima centum
 Mœnia, pensilibus tectis, templisq; Deorum
 Claruit, imperium quom rex Busiris habebat.
 Dehinc Memphitis agros, feriunt ubi sydera celsa
 Pyramides, opus æterna memorabile fama.
 Hic tandem hospitio patrij susceptus amici
 Artifices versare manus, victumq; labore
 Rimari, & dura studuit succurrere sorti.
 Utq; erat ingeniopræstans, vsuq; peritus
 Assiduo, & quoniam rebus solertia maior
 Semper adest miseris, animumq; exercet egestas,
 Virtutis non pauca sua monumenta reliquit.

Ips
 Pra
 Sen
 Pron
 Ar
 Cetr
 Litte
 Silui
 Aug
 Et P
 Aeth
 Finxi
 Aequ
 Temp
 Hoc f
 Hoc o
 Conge
 Latiu
 Tum
 Diuit
 Gesser
 Vnus
 Perdo
 Cyren
 Mox
 Suscep
 Cultor
 Stirps

Ipse Myron laudasset opus, laudasset & ipse
 Praxiteles, nec Phidiaco cessisset honori.
 Seu ferrum, seu mallet ebur, seu sculper e cedrum
 Promptus erat, tabulis omnes inscripsit ahenis
 Arsacidæ, Parthosq; duces, & gentis Achivæ
 Cecropidas, & qui regni tenuere Latini
 Littora Murranos, post quos Troiana propago.
 Silivius Albana stabat cum prole, sedensq;
 Augustus cum patre alto sublimis in auro.
 Et Ptolemæorum seriem, Nilumq; per agros
 Aethiopum curvis voluentem flumina ripis
 Finxit, & excelsam nocturna lampade turrim
 Aequore lucentem Phario, sparsaq; regentem
 Tempestate rates, & fessos turbine nautas.
 Hoc fabri senioris opus, nec vile recepit
 Hoc opere ex tanto pretium, parvam ve peculi
 Congeriem, his studijs vitam, exiliumq; trahebat
 Latius, & magno victum quarebat alumno.
 Tum Romæ parebat ager Memphiticus, olim
 Diuitis Aegypti sceptrum Ptolemæa propago
 Gesserat, at regni princeps, ac seminis auctor
 Vnus Alexandri comitum fuit, ipse potentem
 Perdomuit Libyam, circumq; iacentia regna:
 Cyrenes, Arabumq; procul lata arua subegit.
 Mox tantas Philadelphus opes, patre digna propago,
 Suscepit sophiæ specimen, clarusq; Mineræ
 Cultor, & imperium tenuit cum fratre Cerauno.
 Stirps extrema domus tanta Dionysius auro

BAPTISTAE MANTVANI

Et virtute minor, nec nomine dignus auorum,
 Omne sua gentis decus obscurauit, & vno
 In scelere extincta est longaua gloria laudis.
 Hic fuit extinctor, magni qui Caesaris arma
 Fortunaeq; graues fluctus pro ciuibus & pro
 Libertate tulit patria, cui numina, si non
 Et caelos fortuna regit, post fata dedisse
 Atria crediderim stygijs minus aspera campis. •
 Tunc erat Hermopoli, folijs pomoq; salubri
 Vtilis agrotis arbor, quae virgine visa
 Pignore cum paruo summum flexisse cacumen
 Fertur, & occulti numen sensisse Tonantis.
 Haec erat à Medis arbor translata colonis
 Perpetuò frondens, & Medica mala ferebat.
 Parthenices primo ingressu, simulachra per omnem
 Legimus Aegyptum, subita cecidisse ruina,
 Et collisa solo iacuit resupinus Anubis,
 Cornibus auratis folio ruit Isis ab alto.
 Occidit ex templo luctu quaesitus Osiris
 Sicut cum trepidi per caeca silentia Fures
 Noctis eunt taciti, vigilantq; ad furta, repente
 Si densas abigat lux improuisa tenebras
 Diffugiunt, lucemq; timent, ceduntq; diei.
 Attoniti vates illis responsa diebus
 Nulla dabant, stabatq; oculos immotus aruspex.
 Sparsa sacerdotes timido legere deorum
 Frustra ministerio, coepit tunc perdere vires
 Caca superstitio, veri q; exurgere patris

Cultus, & occulto superum latrea favore.
 Quo studio natum, qua sollicitudine mater
 Sancta, quibus curis, & qua curauerit arte,
 Non si mille mihi Boreas inflauerit ora,
 Milleq; veloces surgant in cœmina lingua,
 Expressisse satis liceat, tollebat in vlnas
 Et figens oculis oculos, præcordia flammis
 Dulcibus vrebatur, teneros amplexibus artus
 Stringebat lachrymans, rosea dabat oscula fronti,
 Vbereq; exerto dulcem inuitabat ad escam,
 Expertem sermonis adhuc, nec verba valentem
 Soluere progeniem, summoq; ardebat amore.
 Quom primum dulces infans proferre loquelas
 Cœpit, & alternis vestigia figere plantis,
 Mater eitunicas habiles ordita, nouumq;
 Vestis opus, niueo puerum velauit amictu,
 Suspiciensq; polos, inquit, date Numina vesti
 Incrementa meæ, pueri cum corpore semper
 Crescat, & ad sanctos vltro se accommodet artus.
 Non gladium, tineamue ferat, non trita senectæ
 Cedat, & hæc nostri durent monumenta laboris.
 Sic ait, & tenui gaudentem cyclade natum
 Spectabat defixa oculos, dextraq; regebat
 Ambiguos gressus, in pignore prouida semper
 Sollicita mens matris erat, pia voluere verba,
 Et superum laudare patrem studiosa monebat,
 Atq; manu victum querens sub paupere tecto
 Assiduum tractabat opus, non mobilis illi

BAPTISTÆ MANTVANI

Frons erat, aut subito pectus mutabile motu.
 Grata sed illius mentem, vultumq; decoro
 Pondere firmabat grauitas, non mœsta nec atrum
 Torua supercilium, nec aperto effusa cachinno
 Sed clara & miti facies condita lepore:
 Non ridens, non tristis erat, sed mixtus utroq;
 Vultus, humiq; oculos semper conuersa nitentes,
 Offuscare decus, viuamq; abscondere formam
 Cura fuit, semper vulgus manifesta q; semper
 Compita, congressus hominum vitauit & ora.
 Gaudia natus erat, natus solatia, natus
 Curarum lenimen erat, matri ista voluptas
 Sola fuit, terram membris habitabat, Olympum
 Mente, nec à studijs potuisset talibus vnquam
 Diuelli, pietas imis immensa medullis
 Haeserat, & firmas virtus incocta sub alto
 Pectore radices, pulsa vndiq; sorde, per omnes
 Spargebat latè sinceri corporis artus.
 His superaddiderat diuina semina lucis
 Cœlestiq; pater, totam lustrauerat igne,
 Non illam terrenus amor, non vlla caduci
 Cura boni, non spes vita, non tristis imago
 Horriferæ mortis, nec honor, nec fama mouebat.
 Hic fuit à prima seruatus origine semper
 Viuendi modus, ad gelidi nigra vsq; sepulchri
 Limina. Sicut enim assiduis quæ vapulat vndis
 Dura silex immota manet, nec murmura ponti,
 Nec metuit ventos, tempestatesq; sonor as,

Quòq; magis premitur, tantò fit lauior astu.
 Sic inconcussum firmato robore pectus:
 Fortuna quascunq; minas, quoscunq; labores,
 Aerumnasq; tulit, patiens terit omnia virtus.
 Aegyptus pluuiam nescit, sed lata quotannis
 Cùm premit aequorei sol humida brachia cancri
 Arua rigat Nilus, verùm his facundior annis
 Exijt, & campos melioribus imbuit vndis.
 Largius & segetes illis, & poma diebus
 Protulit omnis ager, præsentia numina tellus
 Sensit, & illius radijs fœlicibus ather
 Intima maiori compleuit viscera partu.

F Am ferus Herodes fato sublatu ad vndam
 Raptus erat stygiam, aterna cruciandus Erymne.
 Et post prima fugam iam septima venerat astas
 Tempora, iamq; pedes puer exercebat & ora
 Rectius, & formæ dulci florebat honore,
 Quom diuis iterum Galilæa monentibus arua
 Ocyus Aegypti laribus petiere relictis,
 Nec Bethlehem tetigere domos, nec rura Sionis.
 Archelaus nam tunc Solyma regnabat in ora,
 Natorum primi Herodis fœuissimus, illo
 Post lustrum expulso dulci cum pignore mater
 Longæuisq; senex, ad primi maxima veris
 Orgia, quom typico faciunt solenniter agno
 Conuenere, puer subita sese abdidit umbra
 Nubis, ab aspectu matris sublatu, in alta
 Tempa sacerdotes inter, legisq; magistratos,

BAPTISTAE MANTVANI

Mirantem vario tenuit problemate turbam.
 Tres illum gemebunda dies, tres anxia noctes
 Agnatos notosq; inter per rura, per urbem
 Cum tremulo consorte parens quasiuit, & auras
 Quæstibus impleuit, lachrymisq; tepentibus ora,
 Sæpius hæc iterans, magni, minate, Tonantis
 Progenies, si terram habitas, te ostende parenti,
 An potes ardorem hunc afflicta spernere mentis?
 Si cælos, æterna patris si regna petisti,
 Me quoq; depositis in sydera collige membris,
 Vel viuam me tolle precor, quò veneris, æquum est
 Me quoq; nate, sequi, tuus est ex sanguine sanguis,
 Ex membris tua membra meis, ex corpore corpus,
 Quod toties alimenta dedit tibi lactea pectus,
 Ferre potes tantis curarum molibus angi?
 Tertia lux aderat, cum se querentibus vltro
 Obtulit & media sese monstrauit in æde.
 Tunc illum formosa parens amplexa, quid, inquit,
 Nate, tot in lachrymas, tanta in suspiria mittis
 Me miseram, tristemq; virum, tum lumina tollens
 In matrem genitus, dulces se misit in vlnas.
 Et post ter senas hyemes, quom sydera capri
 Linqueret Hydrophoro iuueni vicinus Apollo,
 Cæligenam sobolem placido sermone precata est,
 Tethyos vt latices dulci mutaret Hiaccho,
 Albaq; purpureos assumeret vnda colores,
 Ornaretq; nouo conuiuia sancta liquore.
 Tum primum veteri Deus innotescere mundo

Cæpit, & antiqui nebulas excludere sæcli.
 Propterea stygio feruens Iudæa furore
 Terribiles illi pœnas, commentaq; fraudis
 Struxit inaudita, sub iniquo iudice tandem
 Damnatum fixere cruci, quem pallida mater
 Contemplata diu stetit, & suspiria ducens
 Cum vellet clamare sonus non affuit ori.
 Ploranti lachrymæ deerant, cum tangere corpus
 Tentat, & ad tristes extendere brachia plantas,
 Phydica similis statua sine sensibus hæsit.
 Corda sopor gelidus clausit, caua lumina nubes
 Texit, & amisso ceciderunt robore membra.
 Ast ubi collapsam famula, comitesq; leuarunt,
 Atq; fatigatos sensim vigor imbuit artus,
 Conuerso ad natum tales dedit ore querelas.
 O decus, ô placidum diuinæ frontis honorem,
 O faciem, ô mitis, clementia lumina, vultus,
 O sine fraude manus, ô nescia criminis ora.
 Ora meo toties gremio inclinata, meaq;
 Contrectata manu toties, primisq; sub annis
 Hoc misero nutrita sinu, gestata lacertis
 Membra meis toties, summoq; ex æthere miris
 Lapsa modis, quæ me facitis sine coniuge matrem.
 Non ego vos (etsi Symeon crudelia fata
 Precinuit) tanto credebam nata dolori,
 Nec paritura mihi tantum mœroris, & ausus
 Est quisquam scelus hoc ingens? non horruit ergo
 Mens humana nefas tantum, quid criminis in te

Nate?

BAPTISTÆ MANTVANI

Nate? quid & tanta potuit quis fingere culpa?
 Tanta ne letheos manes audacia mouit?
 Tanta ne terrigenas homines dementia pressit?
 Hoc liuoris opus, tantas amor improbus auri
 Parturit insidias, hec sunt, dulcissima proles,
 Quæ te meq; necant, scelere scelus arma ministrat.
 Iusticiaq; ratis duplici perit obruta vento.
 Flete viri, sanctæq; nurus, nulla audiit atas
 Par facinus, perit humana sub imagine mundi
 Conditor ipse, cauum cæli qui sustinet axem.
 Terra, quid auctorum sceleris vestigia portas?
 Auctorem cognosce tuum, date signa doloris
 Sydera, damnatus iuuenis sub iudice falso.
 Adiutore carens, inter furibunda relictus
 Agmina, solus, inops, plantas, caput, ora, manusq;
 Saucius, & duro traiectus pectora ferro,
 Vnica desertæ soboles, spes vnica matri
 Heu moritur, virtuti honor hic? hæc præmia dantur
 Moribus innocuis? prohibe tua lumina Titan
 Abde caput nebulis, aër, precor, indue noctem.
 Omnia quæ cæli gremio capiuntur, & ipsi
 (Si Deus hic vobis) Mariam miserascite cæli,
 Et plorate mei mecum crudelia nati
 Funera, lugubrem domini cognoscite casum.
 Væb populo, patribusq; tuis, sanctissima quondam
 Nunc scelerum sentina, Sion, tua crimina quantis
 Te implicuere malis, vnum quot funera funus
 Parturiet, lux vna omnes pessundedit annos.

Nate Dei, qui fers humana piacula solus
 Me affligi simul, atq; tuos sentire dolores
 Cogit amor, natura iubet, mihi ferrea plantas
 Spicula, mortifera penetrant mea pectora sentes,
 Corda q; dilaniant, miseros vix sustinet artus
 Spiritus, atq; vtinam tecum mihi, nate, liceret
 Afflictos finire dies, & cedere vita.
 Omnia te nobis melius presente ferebam.
 Sed postquam te linor edax, & auara cupido
 Oppressere, nihil superest nisi triste, & amarum:
 Nulla meis sine te solatia, nulla voluptas
 Rebus erit, tecum pereunt mea gaudia, tecum
 Omne meum solamen obit, suspiria tantum
 Singultusq; mihi sine te & lamenta super sunt.
 Ah quam dulce foret matri, si viribus vsus
 Nate tuis propria fugeres dispendia vita.
 At postquam pietas, & inenarrabilis ardor
 Tantapati, tantoq; premi te pondere cogunt
 Esto mei saltem memor, & miserere tuorum
 Quos moriens inter tam saeuos deseris hostes.
 Postq; tuos matrem reditus, mi nate, reuise,
 Et ne adeo magni teneat te cura parentis,
 Vt tibi deserta subeant obliuia matris:
 Aduentus sperare tuos concede parenti,
 Atq; tuos iterum vultus, atq; ora tueri.
 Hac mihi spes lenimen erit, cura q; leuabit
 Ista fides, oro ne post tua funera linquas
 Suspensam me, nate, diu, sed te ocyus ipsum

Redd

BAPTISTÆ MANTVANI

Redde tuis, hoc materno da munus amori.
 Spes est longa dolor, promissaq; munera amanti
 Expectare diu labor est, & pondus iniquum.
 Hactenus etsi me casus timor iste futuri
 Ambiguam premeret, tua q; tamen ora licebat
 Cernere, me vitam nunquam tædebat & omnem
 Tollebat tua sola salus mihi cognita curam,
 Vita mihi semper posthac inuisa futura est,
 Nulla dies lachrymis vnquam, gemituq; carebit,
 Et viuam moriens, erit & vita ipsa sepulchrum.
 Sola domo incerta lucem pertesa latebo,
 Propterea prohibe istius me, nate, teneri
 Exilio vita, finemq; impone dolori,
 Atq; dies præcide meos, neu desere matrem
 Hostiles inter turbas, plebemq; cruentam.
 Ad nostros vbi victor auos sub nocte latentes
 Veneris, ore meum iubeas saluere nepotem,
 Illum ad me duc nate precor, tecumq; resurgat.
 Interea ipsa tuos comites solabor, & istos
 Ne nimium casus timeant studiosa rogabo.
 Talibus ægra parens ad natum vocibus vsa est.
 Hæc lamenta solum mouere tremoribus, Alpes
 Expressere metum, collisaq; saxa per auras
 Terrifico strepuere sono, Titania lampas
 Occidit ex templo, medioq; expalluit axe.
 Astra simul solemq; dies amisit, Olympum,
 Aequora, tellurem, subita nox abstulit vmbra.
 Ipsa repentinos rerum natura tumultus

Admirata

Admirata caput circumuertebat, & orbem
 Perlustrans, tantorum operum discernere causas
 Non valuit, sacrosq; leuans in sydera vultus
 Numina mutato dixit mea regna laceffint
 Ordine, grande aliquid tantis elementa fatentur
 Motibus, aut superos iterum discordia vexat,
 Aut opus immensum cælo Deus euocat, ingens
 Insolitumq; aliquid certè hæc portentâ loquuntur.
 Signa dedit tellus (vtinam bene vertat) & astra.
 Hæc ait, attonita cæca caligine gentes
 Mersa sub æternam timuerunt secula noctem.

Fletibus his aderat iuuenis, qui sponte relicta
 Coniuge, dilecto voluit comes ire magistro,
 Hunc igitur cum iam traheret suspiria Christus
 Vltima, & vrgeret supremus anhelitus ora,
 Singultire videns fleuit, paulumq; leuatis
 Luminibus, comitum dixit charissime salue,
 Quem neq; blanditijs potuit mollire voluptas,
 Non terrere minæ, non inclinare labores.
 Nunc habeo grates, referamq; fideliter olim,
 Quòd mea prætuleris viridi consortia vitæ
 Solus, & in casu comes es mihi solus acerbo.
 Morte premor, dare postremis mandata loquelis
 Pauca sinor, fuit hæc licuit dum viuere, nobis
 Sed posthac tibi mater erit, tibi namq; relinquo
 Et curam & nomen nati, seruabis amorem
 In matrem sobrine meum, possessor & hæres
 Ipse meæ pietatis eris, per saucia testor

Brachia,

BAPTISTAE MANTVANI

Brachia, per plantas, capitisq; asperrima ferta,
 Huic miseræ fer opem vidua, mox fronte parumper
 In Mariam versa, tua sint hæc pignora dixit,
 Hic, mulier, tibi natus erit, solabitur ægram
 Atq; operam rebus dabit officiosus agendis.
 Vire, nec aduersos inter te desere casus.
 Nec fugias mala nec quaras, venientia ferta.
 Sic fatus posuit faciem, & tum fronte loquentis,
 Pallida, confusus lachrymis cruor, ibat in ora.
 Talibus admonuit matrem sine nomine matris,
 Ne Materna piùm laniaret viscera nomen.
 Suscepit iuuenis gratè, matremq; amitamq;
 Et satis officio fecit nati atq; nepotis.
 Donec perfidiæ crescens audacia passim
 Castra Dei, genus electum, peregrina coëgit
 Littora, & ignoti noua regna inuisere mundi.
 Tunc omnes patriam, Solymos liquere penates
 Morte, vel exilio pulsî, robusta diserti
 Tum Stephani pietas inter volitantia saxa
 Enituit, templi præceps Iacobus ab alto
 Culmine deiectus, fractis ad marmora membris
 Testis, & exemplum fidei immortale reluxit.
 Post longos tandem gemitus, post funera, natum
 Prima resurgentem vidit, nam conscius ipse
 Materni mæroris, auos ubi traxit ab orco
 Manè sub auroram, ingenti cum luce parentis,
 Tecta subingrediens, quid tot singultibus, inquit,
 Chara parens, quid te fletu consumis acerbo?

En
 Vm
 Or
 Cur
 Ipse
 Qua
 Nil
 Vici
 Pon
 Fron
 Imm
 Sic f
 Hoc
 Part
 Purp
 Sicut
 Phæ
 Si no
 Et sc
 Robu
 Narc
 Laur
 Ipsa
 Iuit
 Et qu
 Spirit
 Tum
 Discip

En tua progenies adsum, mecumq; nepotis
 Umbra tui, cognosce manus, veteremq; figuram
 Oris, & ista tuis mea membra simillima membris,
 Cur tantos nostro sparsisti in sinere planctus?
 Ipse tuas grauius voces, animiq; dolorem
 Quam tormenta tuli, sed iam aspera cuncta peregi,
 Nil superest mortale in me, nil triste relictum.
 Vicinus infernos gentemq; subegimus atram.
 Pone metus, curasq; parens, hilariq; beatam
 Fronte diem celebra, paruo post tempore mecum
 Immortalis eris, sceptrumq; tenebis Olympi.
 Sic fatus, subito tenues discessit in auras.
 Hoc visu rediere animi, viresq; resumpsit
 Parthenice amissas, per eburnea membra cucurrit
 Purpureus color, & formæ reuocauit honorem.
 Sicut cum rapido noua gramina perculit aestu
 Phœbus, & egregium calor abstulit oris honorem,
 Si nouus humenti labatur ab aëre nimbus,
 Et scatebris riget omne solum, vetus intrat in herbas
 Robur, & agrorum redit instaurata venustas,
 Narcissi caput extollunt, Peneia ridet
 Laurus, & exultant hilares per rura Napeæ.
 Ipsa aderat, quum nube Deus circumdatus alba
 Iuit in etheream socijs mirantibus arcem.
 Et quum flammifera venit sub imagine linguae
 Spiritus, ingenti resonans per tecta fragore.
 Tum noua pacificæ fidei mandata ferentes
 Discipuli, Solymis, orbem inuasere, relictis.

BAPTISTAE MANTVANI

Tempore namq̄ illo vires atq̄ arma Quiritum
Humanum vicere genus, sed inermia Christi
Castra, Deos veteres, ausus imitata Gigantum.

In vidua deserta domo rerum indiga virgo
Coniuge defuncto, natoq̄ in regna recepto,
Ducebat tristi vitam mœrore iacentem.
Iam charas olim comites Martham atq̄ sororem
Eurus ad occiduum tulerat sine remige littus.
Propterea amissi quærens solatia nati,
Palladiæ collem dederant cui nomina silvæ
Et loca, quæ curare magis quondam ille solebat
Assidue, tanquam prolem visura petebat.
Impatiens amor est, maioraq̄ viribus audet,
Seq̄, reperturum credit quæ ardentius optat.
Inter Casareas arces, Tyriosq̄ colonos
Et vada Iordanis frontem Carmelus in auras
Tollit, & assiduos latices in vertice summo
Parturiens sylvas, salientibus irrigat undis,
Atq̄ supercilio sensim demissus ab alto,
Ultima Carpathium vestigia mittit in æquor,
Alluiturq̄ fretis Paphia quibus insula dives
Cingitur, & Pharios videt alto à culmine fluctus,
Mons patrum pietate sacer, lateq̄ priorum
Inclytus hospitio ratum, nam dicitur illinc,
Discipulo ambustam iaciens ex aëre vestem,
Helias ardenti cælum petiisse volatu.
Illinc perpetuis, ceu missi e fontibus amnes
Religio, & sacri fluxit reuerentia cultus,

Quicquid

Qu
Duc
Dij
Hin
Hin
Can
Lig
Inui
Et q
Hinc
Hinc
Culm
Quæ
Barb
Arct
Reliq
Ha
Temp
Maies
Propt
Audi
Apric
Sacr
Namq
Fama
Fautoi
Propt
Pester

Quicquid habent alij montes pietatis ab isto
 Ducitur, hac vna plures e vite racemi
 Diffusi late terras, atq; equora complent.
 Hinc Carthusiacis aterna silentia claustris,
 Hinc varias Benedictus oues collegit, ab isto
 Canabe nodosa tunicas arcere fientes.
 Lignipedes didicere viri, quiq; arua colebant
 Inuia, & assiduo terras ardore calentes,
 Et quos Cyriacus de littore vexit Ibero.
 Hinc orti, sanctum & summo genus aethere dignum.
 Hinc nostri venere patres, habitacula montis
 Culmen adhuc seruat toto apparentia ponto,
 Qua nostri posuere atavi, modo possidet hostis
 Barbarus, expulsæ solem petiere cadentem,
 Arctoasq; domos, & gentis regna Latina
 Reliquia antiqui generis, vatunq; propago:
 Huc igitur si quando quies, vacuumq; negoci
 Tempus erat, veniens curas lenibat, & ipsa
 Maiestate loci largè oblectata redibat.
 Propterea montana viri spelea colentes
 Audito illius fato, sublime sacellum
 Apricis posuere iugis primi, atq; quotannis
 Sacra instaurantes, hymnos & tura ferebant:
 Namq; ipsi sese, mox vt vulgata salutis
 Fama fuit, Christi magnis iunxere ministris
 Fautores operis sancti, sociosq; laborum.
 Propterea istorum, longos seruata per annos,
 Posteritas iungit Maria cum nomine montis

BAPTISTAE MANTVANI

Nomina Carmeli, niueoq; insignis amictu
 Perpetuum seruat prisca pietatis honorem.
 Hos quoq; virginei penes est reuerentia cultus
 Præcipua seruata fide, velut Herculis olim
 Sacra Poticigenæ custodiuerunt nepotes.
 Hoc Deus, hoc magna Petri qui præsidet aula
 Pastor, & æternis orbem moderatur habenis,
 Sapius accitis patribus sacroq; senatu
 Sanxit, & ara notis signata bifrontibus extant.
 Pastor in Antiochi celebres Ignatius agros
 Venerat, & sacros Petri sortitus honores.
 Sancta per Assyrios pascebat ouilia campos.
 Iste super mira nascentis origine Christi,
 Et teneri studijs æui, vitæq; prioris
 Moribus ad matrem dedit accepitq; tabellas.
 His adeo incaluit patriæ cælestis amore,
 Obuius vt fatis vltro progressus, in ipsos
 Se tulerit Traiani enses, & in ora leonum.
 Quin & defuncti scrutatus corda satelles
 Auratis inscripta notis inuenit Iesu
 Nomina, sic grauibus dictis, suasuq; potenti
 Intima discipuli penetrarat pectora virgo.
 Ac si quis Partho missurus spicula cornu
 Cuspide ærata trahat impellatq; sagittam.
 Jamq; propinquabant cani, rugaq; venustam
 Crispabant faciem, formæq; inimica senectus
 Venerat, at pulchros ætas ne frangeret artus
 Lumina ne longo iam caligantia fletu

Ind
 Dic
 Tat
 M
 Corp
 Asp
 Defe
 Cur
 Iam
 Peri
 Mat
 Da s
 Regn
 Iam
 Et q
 Non
 Maie
 Tam
 Si
 In di
 Qui c
 Collig
 Obsc
 Offici
 Ipse f
 Clara
 Naza
 Nam

Induerent tenebras, fierentq; obnoxia nocti,
Dicitur, aeternum, matris pro funere, natus,
Talibus alloquijs interpellasse, parentem.

Magne pater qui me terra ne regna perirent,
Corpus & humanos iussisti assumere vultus,
Aspicias annoso genitrix vt frigeat xuo,
Deformisq; situ senij tabescat, & annis
Curuetur grauibus, spacium vitale peregit,
Iam satis arumnas, inopisq; incommoda vita
Pertulit, assiduo satis est attrita labore,
Matrisq; eximia ratio virtutis habenda est.
Da sceptrum caeleste mea promissaq; matri
Regna, pater, longaq; diem succedere nocti
Iam videat, mutetq; suos in gaudia luctus.
Et quia nec vita labem nec originis vllam
Nouit, & antiquum retinet sincera pudorem,
Maiestate tua dignum non arbitror istud
Tam sanctum tellure pati putrescere corpus.

Sic ait, & placido postquam pater annuit ore,
In diuersa leues premisit regna ministros,
Qui comites olim vita mortalis in vnum
Colligerent, matrisq; illos ad limina ferrent,
Obsequium dominae, tumuloq; extrema daturus
Officia, & celebri ducturos funera ritu,
Ipse ferens textam phœbi de lumine vestem,
Claraq; bisseis matri diademata flammis
Nazareth ex alto petijt non solus Olympo,
Nam regem comitata suum caelestia passim

BAPTISTAE MANTVANI

Agmina solennes fecere per aëra pompas,
 Et festam duxere diem, veterisq; nouaq;
 Legis, & ex omni volitabant ordineturma.
 Antè alios Dauid, & murice clarus & auro,
 Argutam plectro cytharam pulsabat eburno,
 Et veteres ducebat auos, cupidusq; videndi
 Virgineos obitus celeri per inania lapsus
 Ibat, & athereo mulcebat nubila cantu.
 Ceu cùm fata gemens cygnus vicina canoro
 Gutture, & extrema canit ad sua funera voce.
 Ponè sequebantur vates, coma fusa per auras
 Nabat, & in tenui ventus ludebat amictu.
 Parthenice angusto recubabat fessa cubili
 Et lachrymans requiem orabat, sinemq; laborum.

Progenies igitur diuorum astante corona
 Sedit, & agrotam sic est affata parentem.
 Alma parens mecum diuturna pericula quondam,
 Et sine me perpeffa tribus mala plurima lustris,
 Credideras forsàn, citius me nostra daturum
 Regna tibi, quia mater eras, humana volebat
 Hoc pietas, & amor præceps, lex altera cælo est.
 Nos etenim lento pœnas & præmia semper
 Cogimus ire gradu, meritis vt præmia crescant,
 Et vitare grauem nedum solertia possit
 Verum, & segnicies pœnam, elementia summi
 Tanta patris, tali humanum genus arte, gubernat.
 Hæc mora longa fuit pietas & gratia maior,
 Semper enim tibi creuit honor, tua gloria semper

An
 Spi
 Nan
 Per
 Orb
 Te
 Tery
 Hun
 Hipp
 Volu
 Mem
 Am
 Cum
 Plun
 Cura
 Solli
 Obijc
 Talib
 Tran
 Ener
 Et vit
 Imbr
 Sic ad
 Et cog
 Pellit
 Vt sale
 Viscer
 Sic du

Ausa magis, iam prima sibi loca vendicat inter
 Spirituum sanctos cœtus in vertice mundi.
 Nam quò quisq; magis sortem patienter acerbam
 Pertulerit viuens, tantò sublimius ibit
 Orbe alio, patriq; magis vicina tenebit
 Testa meo, felix igitur cui victa voluptas
 Terga dedit, longi quem non fregère labores.
 Humana spacium vita componere fas est
 Hippodromo, celeres per quem rota feruida currus
 Voluit, & assiduo concretus puluere sudor
 Membra virum tepido reddit deformia limo,
 Ambigui rerum euentus, suspiria longo
 Cum gemitu, lachrymis turgentia lumina, pallor
 Plumbeus, exanguis tristes formidine vultus:
 Cura vigil, labor ossa domas, dolor anxius omnem
 Sollicitant hominum vitam, teraq; mariq;
 Obijciunt sese passim, prudentia frenis
 Talibus humanos ausus diuina coërcet,
 Tranquillamq; negat pacem mortalibus agris,
 Eneruare solent securas ocia mentes,
 Et vitijs umbrare animas, vt puluis aquoso
 Imbre coit, leuibusq; rapi iam nescit ab Euris.
 Sic aduersa premit sensus fortuna rebelles,
 Et cogit parere Deo, morbosq; latentes
 Pellit, & ardentes in pectore mitigat æstus.
 Vt sale consperso longos seruantur in vsus
 Viscera, nec lædi sanie, nec tempore possunt,
 Sic duris animi rebus formantur, & omnem

BAPTISTAE MANTVANI

Abijciunt pestis causam, sors aspera tutum
 Præbet iter, via sydereas hæc ducit in arces.
 Hac rate feruentes pelagi superenatat vndas
 Qui petit æterni portus & littora regni.
 Vidisti qui me casus voluere meosq̃,
 Communi exilio pulsus, varijsq̃ per orbem
 Supplicijs acti sorte exercentur iniqua.
 Et nunc extremis Gallorum finibus exul,
 Martha sororq̃ latent, quas implacata malignis
 Gens odijs vento exposuit pelagoq̃ minaci.
 Ipse dedi faciles cursus, Euroq̃, secundo
 Per Rhodum, & Creta fines, & Neriton altam,
 Scylleumq̃ fretum, Tyrrena per aquora vectas,
 Littore longinquo exposui, quæ Gallicus altum
 Illabens Rhodanus, Cyrneas diuidit vndas.
 Hactenus hæc, iam tempus adest, vt inertia vita
 Pondera deijciens, cælum supremaq̃ mundi
 Regna petas, & promisso potiaris Olympo.
 Hæc genitus, lato genitrix hæc reddidit ore.

Nate diu expectate mihi multisq̃ vocate
 Supplicijs, tandem exilio finem, atq̃ labori
 Pone meo, cur tantum, oro, mea gaudia differs?
 Sed tamen antè tuos isto quàm corpore migrem
 Da videam fratres, stygiosq̃, hinc eyce manes,
 Nemibi tartarei vultus, tristesue figura
 Horrorem incutiant mortis, gelidumq̃ timorem.

Nec dum finierat, quom iam duodena per auras
 Lata cohors aderat, Cilicum reuocatus ab oris

Hic
 Tet
 Et
 Alt
 Tran
 Ille
 Tran
 Phœ
 Mox
 In ca
 Imm
 Tum
 Et su
 At
 Sple
 Cui
 Gau
 Infor
 Conc
 Clari
 Tard
 Nun
 Nun
 Cur
 Circ
 Hi q
 Imm
 Ipsa

Hic erat à Græcis, alius trans Pelion, atq;
 Tethyos Euboicæ fluctus, Minoiaq; arua,
 Et mare Carpathium, sitientibus alter ab Indis,
 Alter ab Aethiopum siccis translatus arenis
 Transq; domos Arabum, rubi trans littora ponti.
 Ille per Europæ populos à gente latina
 Transierat, veniens Siculos Pelopisq; penates
 Phæbeamq; Rhodum, sparsasq; per æquora terras.
 Mox animos, Erebi quot erant per tecta, per auras,
 In cacum Deus ire chaos mandauit, & altis
 Immergi tenebris, atq; intra tartara claudi.
 Tum niueam mentem domibus dissoluit opacis,
 Et super iniicit tulerat quæ dona parenti.
 At gelidum tepido iacuit sine sanguine corpus,
 Splenduit æthereo mens immortalis amictu:
 Cui supersem mirata cohors arridet, & altis
 Gaudia scintillant animis, dominamq; salutant.
 Insonuere poli, longèq; auditus ab alto
 Conventus, mixtumq; melos, pars ocyus acta
 Clarius & cantu late resonabat acuto,
 Tarda ibat grauiore sono, Qui sydera voluunt
 Nunc gelidum versus Boream pigrumq; Bootem
 Nunc austros contra, cæliq; latentis ad axem
 Cursibus assiduis orbes, qui lucida paruo
 Circuitu versant in summis orbibus astra,
 Hi quoq; concordivocum discrimine carmen
 Immortale dabant, tellus, mare, risit & aër.
 Ipsa sinu matrem proles complexa per altos

BAPTISTAE MANTVANI

Aëris ascendit tractus, iuxtaq; paternum
 Ad laeam solium sublimi in sede locauit.
 Interea missi strato imposuere feretro
 Solliciti exanimum corpus, gremioq; dederunt
 Vallis, vbi magnum mundi & generale futurum est
 Iudicium, & tali signârunt carmine marmor.
 Parthenica diuisum Domina, matriq; Tonantis.
 Terga fera Titan Nemeæ& extrema tenebat
 Fulgentem cratera inter, claramq; coronam
 Verum illud, nati imperio, post tempore paruo
 Ablutum Iordanis aquis, terræq; reseccto
 Pondere, & ardenti vestitum luce, nihilq;
 Iam mortale tenens, celeres in sydera diuisi
 Tollentes iterum, menti imposuere beata.
 Ipsa tenens sceptrum, & nitido diademate fulgens
 Cincta caput, terras amat, atq; vocata fauorem
 Impluit, & cæli lucentibus imperat astris.

Eiusdem

E
S
G

Te D
E
Sign
V
Alb
E
Aur
In
Hæc
Q
Luci
Sole
E

EIVSDEM BAPTISTAE AD DIVAM VIRGINEM PRO RECIPIENDA
 sospitate post febrem acerrimam,
 votum.

A tua confugio supplex altaria virgo,
 Et fero nocturnas in tua templa
 preces.

Tu nostros etenim potis es depellere
 morbos,

*Aegra*q; de tepido membra leuare toro.

Te Deus & terra fecit caeliq; potentem,

Et tibi Cocytus, cum Phlegethonte subest.

Signa tenes regni, fuluum caput induit aurum,

Virgineam decorat regia virga manum.

Albicat intactum niueo velamine corpus,

Et tenuempingunt aurea mala togam.

Aurea non sterilem demonstrant mala puellam,

Indicium candor virginitatis habet.

Hec duo significant, quamuis natura repugnet,

Quod paris illasa virginitate Deum.

Lucida bissero tibi frons innectitur astro,

Atq; sedes alto glorificata throno.

Sole micant humeri fulgentibus vndiq; flammis,

Et niueos vestit candida luna pedes.

Maxima

BAPTISTÆ MANTVANI

Maxima spirituum legio tibi seruit, & vltro
 Cælestes volitant ad tua iussa chori.
 Tu nostros igitur potis es depellere morbos,
 Aegraq; de tepido membra lenare toro.
 Cerne meos ergò gemitus, miserere dolorum,
 Non licet afflictas dissimulare preces.
 Luce gemens iaceo, resonant suspiria nocte,
 Totaq; continuus tempora languor habet.
 Arida conuellit feruens præcordia febris,
 Et Phlegethontæo me coquit igne focus.
 Renibus Aethna subest. Boreas incendia flatu
 Suscitât, immensus deuorat ossa calor.
 Aret & exusto tabescit lingua palato,
 Siccaq; compressis faucibus ora tacent,
 Fessus hiât pulmo, tenuem vix attrahit auram,
 Raucaq; languenti guttura voce sonant.
 Flagrat dirasitis, quam non extingueret Hebrus,
 Cùm gelido hibernas colligit amne niues.
 Soluitur in cineres exhausto sanguine corpus,
 Et parat arsuro tabida membra rogo.
 Aeger, solus, inops, aliena ignotus in vrbe
 Conqueror, & mecum tristia fata gemo:
 Auxilium medicina negat, natura dolori
 Cedit, & amisso robore victa iacet.
 Non me Phillyridæ possunt, non Phasidos herbe
 Soluere, non Coi prouida cura senis.
 Non mihi Circaum carmen, non Pæonis artes,
 Non pariet Delos, non Epidaurus opem.

Qualis in æquoreo puppis quassata tumultu
 Cùm bibit admissum scissa carina fretum.
 Talis ego immensa morbi sub mole sepultus
 Non procul extremam suspicor esse diem.
 In scopulum fracta si quis rate pulsus ab undis
 Expectet nauæ prætereuntis opem.
 Vidit vbi lato nullam prodire salutem
 Aequore, sopit iners tristia corda gelu.
 Sic mihi qui non sum medica sanabilis arte
 Opprimit exanguis pectora mæsta pauor.
 Ad superos clamo supplex, & numina planctu
 Sollicito, diuos in mea vota voco.
 Sed te præcipue diuorum maxima virgo
 Mitis in humanum quæ genus esse soles.
 In nos magna tui sunt exprimenta fauoris,
 Et pietas omni iam tua nota loco est.
 Erue me tantis igitur regina periclis,
 Et laceræ sparsas collige nauis opes.
 Mox vt liber ero Lauretia templa reuisam,
 Et tibi de nostro carmine munus erit.
 Carmine persoluam grates, & carmine laudes,
 Carmine diuinum testificabor opus.
 Hac mihi diuitia quamuis mihi paupere vena
 Castalio tenuis riuus ab amne fluat.
 Tertibi lucentes sacrum ponetur ad aras,
 Iunctaq; cum dulci mystica liba mero.
 Et tua progenies duplici sub imagine sacrum
 Fiet, & hæc nostræ causa salutis erit.

Eiusdem

BAPTISTAE MANTVANI
 EIVSDEM BAPTI-
 STAE MANTVANI AD
 VIRGINEM MARIAM
 pro extinguenda pestilentia,
 Oratio.

Alma parens nostris toties pulsata que-
 relis,
 Si tibi vox forsannostra importuna vi-
 detur,
 Da veniam, pietas in nos tua tanta pe-
 Cognita præteritis in spem nos erigit amplam,
 Et leuat egrotam verba in male condita vocem.
 Tu quoscunq; vides duros incurrere casus,
 Seu terris fortuna minax seu sauiat alto,
 Cum tua confugiunt ad dulcia Numina, semper
 Non secus ac natos indulgentissima Mater
 Suscipis, & placidis miseros complecteris vlnis.
 Cum Deus inspiceret quadam mortalibus astra
 Cruda nimis, quæ sæpe homines vexare solebant,
 Nos miserans te stellifero præfecit Olympo,
 Ut tua tam grauibus fieret clementia quadam
 Temperies stellis, & vim franaret acerbam.
 Nos ergo in tanto positos discrimine Mater,
 Si cælum influxu nos hoc affligit iniquo,
 Aspice nos illo quod spem facit omnibus ore.

Postquam

Post
 Sich
 Cor
 Ve si
 Pesti
 Qui
 Sauc
 Febr
 Squa
 Am
 Are
 Bysto
 Cona
 Vince
 Et lon
 Ars
 Aux
 At ne
 Ista si
 Et mo
 Et vor
 Semin
 Pesti
 Sic
 Terra
 Nidor
 Morsq
 Vrbs e

Postquam pressit inops steriles penuria campos,
 Sic hominum genus infectum est: Sic redditus ager
 Corpora venifluis qui permeat omnia sanguis,
 Ut subita sit nata lues, & tabida virus
 Pestilitas crudele ferens per rura, per urbem.
 Qui modò sospes erat, subito, velut ense vel arcu
 Saucius amittit vires, stratoq; recumbit.
 Febris ut exarsit, totos perlabitur artus
 Squallor auernalis, languet caput, aestuat hepar.
 Amissa cor leget remit, graue pectus anhelat,
 Aret lingua, sitis flagrans desiderat Hebrum
 Bystonias q; niues, gelidamq; Boristhenis undam.
 Conatu inualido tentans Natura venenum
 Vincere lethæas depellit adinguina glandes,
 Et longinqua onerat pulso emunctoria tabo:
 Ars si quam promittit opem, mentitur, inane est
 Auxilium. Spes illudens in funera transit.
 At neq; cum vita in tenues euauit auras,
 Ista superstitibus minus execrabilis hydra est.
 Et moriens ager, testâ incestata, relinquit,
 Et vomit occulta, dum spirat, in aëra mortis
 Semina, mox raptura alios. Sic noxia serpit
 Pestis, & incautum potat contagia vulgus.
 Sic homines in fata ruunt. Sic tota sepulcris
 Terra olet, exhalant inhumata cadauera tetrum
 Nidorem, nubesq; natat funesta per auras,
 Morsq; nube latet stygium spirans aconitum.
 Vrbs exhausta silet, nulli per compita cantus.

Latitiam

BAPTISTAE MANTVANI

*Latitiam vox nulla sonat, praesentia fati
 Attonitos reddit, facit ora infantia mæror.
 Non animant digiti Cytharas, non organa venti.
 Et sopita silet laxis lyra phagina nervis.
 Tibia non celebrat triuialia festa, per ipsas
 Herbarias populis non prætereuntibus orta est.
 Si qui se incolumes credunt, per rura feruntur
 Soliuagi, fugiunt cætus, commercia vitant.
 Atq; quod est homini proprium, conuiuere nolunt.
 Ergo fatiscentem tanto sub pondere cymbam
 Alma parens miserare, manus extende, tuorum
 Sume patrociniū, nostrisq; occurre periculis.
 Eripe ab interitu populum tua signa sequentem.
 Nec sine fidentes tibi tali occumbere fatis,
 Si tamen hæc nostrum scelus infortunia fecit
 Et Deus ex meritis in nos hunc fulminat ignem:
 Nec venit ex astris, tua nil tutela videtur
 Imploranda minus, quando tu enixa Tonantem
 Es potis illius rancorem extinguere, & iram.
 Ipse tuo nostra spoliū de sanguine formæ
 Et corpus mortale tulit, non horruit alui
 Claustra angusta tuæ, non abnuit vbera pasci
 Atq; sinus haurire tuos, gremioq; foueri,
 Et tua sæpè suos extendere ad oscula vultus.
 Ergo preces regina meas, mea vota secunda,
 Atq; tuæ sancto decoratam sanguine gentem
 Prolis, in his tantis regina doloribus audi,
 Me quoq; qui duco genus à Carmelide terra,*

Cuius

Cuius eras viuens olim studiosa, propinqui
Sapè ferens gressus per opaca silentia montis
Ne precor auertas, & ne contemne rogantem
Ad tua templa nurus, cum nos de Syrtibus istis
Erueris, venient solennia dona ferentes.
Ad tua templa viri, cum tam crudele venenum
Abstuleris, venient sacrum Paana canentes.
Hos quoq, quando nihil melius dare possumus, hymnos
Fronde coronatas tibi suspendemus ad aras.

FINIS.

H

Baptistæ

BAPTISTAE
MANTVANI CAR-
melitę Theologi

PARTHENICES SECVNDAE
Liber primus.

*AD MAGNIFICVM DOMINVM BER-
hardum Bembum Patritium Venetum
& Iureconsultum peritissi-
mum.*

Beatissimę virginis & martyris
Catharinę vitam nuper Roma,
dum tu apud innocentium Pont.
Max. pro Rep. tua splendidum
oratoris munus obires, heroico
carmine complexus sum. Opusculum vt mihi
videtur pium magis quam elegans, & imma-
turum potius quam præmaturum. Nam mea in
te charitas tuis in me beneficijs excita, dum tuo
desiderio

desi
pra
bor
age
Qua
ablo
neg
ria fa
figer
tuis,
quan
excu
lex,
quæ
pecta
M
tali a
tholic
sarien
git, fi
diabo
aliof
marty
ternis

desiderio nimis ardentè satisfacere cupit, prætermiffa diuturnæ limæ diligentia & labore corrigendi, præcipitavit editionem. Sed age placeat celeritate, si non placet eloquio. Quadraginta enim & nõ amplius diebus opus abfolutum est, dum propter æstium iustitiũ, negocijs intermissis, curamus ocia canicularia salubriter cũ aliqua studiorum fruge transigere. Tibi igitur vir præstâtissime liberisq; tuis, libellus iste dicatus est antè tibi debitus quam conditus. Muneris tenuitatem poterunt excusare, meus ingens animus & curta supellex, animi tui modestia ac summa liberalitas, quæ ab amico paupere xenia præciosa nõ expectat, & de hoc hætenus.

Miror profectò nec parum miror, de hac tali ac tanta Virgine in cuius laudes tota catholica certat ecclesia nullam ab Eusebio Cæsariensi Episcopo, cum de illis temporibus agit, fieri mentionem. Crediderim id accidisse diabolo procurante, & tanti viri cognitiones aliorsum flectente, dum sanctissimæ Christi martyris immortalis gloriæ titulisq; sempiternis inuideret. Sed quod ille sanctitatis ini-

PRAEFATIO.

micus & publicus hostis innocentiae, fraudu-
 lētia sua prohibuit chartis inscribi; Deus pro verbor
 bitatis auctor, & assertor sua providentia vo
 luit fidelium cordibus annotari. Nulla enim rantiā
 virgo post illam incomparabilem virginem intellex
 quæ est Dei mater & hominis, hanc, opinio nesciret
 sanctitatis, antecedit. Nominis eius ethimofortasse
 gia deprauata est à quodam, qui eum libriscere, p
 composuisse dicitur, cui legenda aurea titulus, nam
 est. Fuit enim vir ille iudicio meo pius quæstorum
 sed nequaquam satis literatus, pius inquam vel stom
 quòd diuina congefserit; illiteratus vero quæsumma
 niam græcis vocabulis latinam, latinis græcio sic et
 hebraicis mixtam, nulli veram, omnibus co nomine
 fusam, obliquam, contortam, falsamq; debetur indig
 rit interpretationem. Atq; ita sanctorum nomo, si cor
 mina dum illustrare putat, sua delusus, vel is iustæ
 gnorantia, vel impudenti temeritate reddidit mittere
 obfcuriora, & nisi putaretur peccasse perire el perit
 peritiam, putari posset de impietate condētem viru
 nandus, utpote qui sacro sanctam Christi redere, ne
 gionem rectæ interpretationis inuersione videret; an
 luerit cauillari, & non ominū pturbatione sancta en incu
 illudere, fanatico et somnianti similis mōstruēlligent
 verbo mactus est

fraudu
 Deus pro
 entia vo
 illa enim
 arguimur
 opinatio
 thimol
 n libr
 ea titulu
 us quib
 inquam
 ero qu
 nis grati
 ibus con
 nq; deb
 orum no
 us, vel
 e reddid
 se per
 te cont
 ristit
 sione
 ne sanct
 s monstr
 verboru
 verborum deliramenta confinxit, quæ neq; i-
 pse qui per Labyrinthum tenebrôsæ suæ igno-
 rantia circumactus nenias illas balbutiebat,
 intellexit, adeò delirus, adeò incompôs sui, vt
 nesciret etiam se nescire quæ diceret. Quam si
 fortasse cuiquam plus æquo videbor excande-
 scere, precor mihi veniam non negari si mere-
 or, nam cum considero hinc factum esse, vt san-
 ctorum vitæ contemptui pateant, vt sine risu
 vel stomacho legi non possint, & eorum gesta
 summa veneratione dignissima scriptoris vi-
 cio sic esse deformata atq; dehonestata, vt ab
 nomine latino, quantumuis religioso videan-
 tur indigna, quæ legantur, si ægrè fero, si dam-
 no, si conqueror, habere me puto indignatio-
 nis iustæ materiam. Debuit ille vir id munus
 mittere, quid ad imperitum non pertinebat,
 se per imperitos aliquando consulere sicut pruden-
 tem virum decebat, vel prius discere quàm do-
 ristitellere, nedum ordine præpostero vult esse ma-
 nifester; antequàm discipulus, nauci hominis no-
 men sanctum incurreret, sed fortasse putans errorẽ in-
 telligentia piæ voluntatis vmbrire prætextu,
 actus est in vtroq; reus, & intellectu atq; vo-
 luntate

PRÆFATIO.

luntate deficiens, sibi ignominiam, sanctis iniuriam, fidei iacturam, simplicibus ignorantiam, doctis nauseam parturiuit. Nō igitur Catharina vniuersorum ruina sicut ille fabulatus est interpretatur, sed vel à catharos, quod est purus, vel à catharizo purifico, vel à catara defluo, vel à cata & ryax, quod est riuus vti illa deflectitur. Legimus enim apud Plinium Hipponem Africæ oppidum cuius Episcopatum tenuit Augustinus Episcopus, à Grecis Catharitum appellari, quod riuus & aqua esset irrigua.

Quoduis horū dixeris, rectè dixeris. Vera semper cū agnoscuntur in omnib. amplectenda, ac in huiusmodi nominibus, cum veritas latet, ad verisimilia quæ linguæ alicuius peritiam sapiant, ab interprete confugiendum est, cauendumq; ne istius exemplo, velut ægri somnia vanæ fingantur species, vt nec pes nec caput vni reddatur formæ. Sed iam satis de hoc superq; dictum. Et vt totam Parthenicem priusquam perlegas vno summatim legas intuitu, breue subiiciatur argumentum.

Sebastianus

S
M
V
E
N
rendiss
de

nomē
iustisq;
rentes
rō eos
opinio
olim c
his pra
animi
Quam
præfat
itas. Q

SEBASTIANVS
MVRRHO COLMARI
ENSIS GERMANVS, REVE-

*rendissimo in Christo Patri ac Domino, Domino Ioanni
de Dalberg VVormaciensi Episcopo, Domino suo
obseruandissimo, S. P. D. seseq̄ com-
mendat.*

Lato excellentissimæ doctrinæ
vir, & ingenij acutissimi peneq̄;
diuini, quadrifariam nobilita-
tis nomen diuidit ac discernit tã
doctè quàm peritè. Primum his
nomē illud celebre distribuens, q̄ claris, bonis,
iustisq̄; maioribus orti. Deinde his quorū pa-
rentes Principes, potentesq̄; fuere. Tertio ve-
rò eos nobiles vocat, quorum sint Aui fama et
opinionē celebres, vtpote qui ex certaminibus
olim coronas reportarint. Quartum verò & in
his præstantissimum, cum quisquam per sese
animi magnitudine, ingenuitateq̄; præcellit.
Quamuis, optime Præsul, non solum tribus
præfatis generibus, & clarus et præcellens exi-
stas. Quarto tamē cū ceteros tū teipsum supare
H 4 contendis.

PRÆFATIO.

contendis. Nam quàm beneficus liberaliq; ingenio in me fueris enarrare nequeo: Nullis enim meis meritis, nullisq; officijs motus animi tui ingenuitatem in me demonstraſti, cum nuper me in conſpectum Illuſtriſſimi Principis, Philippi Palatini Rheniq; Comitſ, rudè me ac ineptum deduceres & collocares, qui & ſuis egregijs Principeq; dignis moribus, tuaq; humanitate ductus, & regio vultu corporiſq; geſtu, me placidè audiens, ac pro rei conditione reſpondens, officio functum, hilaremq; ad hos, à quibus miſſus fueram dimiſit, nec tū hac humanitate cōtentus me in ædium quoq; tuarum penetralia duxiſti in Bibliothecam illam egregiam Latinarum, Græcarum, Hebraicarumq; litterarum officinam, omniumq; Muſarum diuerſorium. Ac mox è nidulis codices educens tuis manibus ſacratiffimis, aſpectui meo præſentare dignatus fuiſti, feci tum impudèter duos poſtulans codices: Latinum vñ, alterum Hebrèum, vt eos uſui mihi commodares, quos inter maximas tuas occupationes per Iacobum Vvimpheſingium Sletſtatinum ad me deſtinari feciſti, qui iam apud me cum veteribus

vete
his, c
ficijs
ria d
uis m
Heſi
re be
mur
ſim, l
tatio
luſtra
poem
dicar
ſtant
dicer
cto m
prod
eo, cu
mnes
gener
Plato
liber
Velin
muſt

veteribus (vt Cicero ait) amicis residet , pro his, optime Pontifex, immortalibus tuis beneficijs, nullo vnquam tempore à nostra memoria delendis, quid dignū referam nescio, quamuis maxime gratificari desiderem. Iubet enim Hesiodus (Cicerone teste) maiore cum fœnore beneficium redire debere, agros vt imitemur fertiliores. Quod etsi minimè facere possum, statui tamen (vt & promissimus) commendationes quas in Baptistæ Mantuani Poëtæ illustri in viam clarissimæ virginis Catharinæ poëma scriptum, confecimus, tuo nomini dedicare, in quibus etsi nequaquam Poëtæ præstantiam elucubramus (nam quis Poëta digna dicere possit ?) monstraui tamen quo pacto melius in lucem hominumq; conspectum prodire valeat. Accipito igitur id munus ab eo, cuius tibi animus, corpus, facultatesq; omnes deditæ obligatæq; sunt, nam nullo alio genere beneficis esse possum, quam eo quod Plato summi ingenij philosophus in disciplinis liberalibus imbuendis illustradisq; collocavit. Velim enim uerò si quid laude dignum gessimus tuo id auspicio adscribi, sin dedecus merui

PRÆFATIO.

mus & opprobria, omne id mihi imputetur, dñi
vel tu me *παράφρασις* diligas, inq; familiariū
tuorum grege colloces. Vale pientissime
Pontifex. Ex Colmaria. xx. Ianuarij.

Anno salutis Millesimo qua-
dringentesimo Nonage-
simo quarto.

ARGV.

ARGVMENTVM

*Poëtæ in Parthenicen se-
cundam.*

CATHARINA virgo Aegyptia, Alexandriae nata, Costo patre, qui fuit ex Lagidarū familia, sub Maximino Orientis præfecto vel sub Maxentio Maximiani filio passa (nã de auctore passioins ambigitur, sed omnia ferè exemplaria quę leguntur in ecclesijs Maxentium habent) superatis & ad fidem conuersis quinquaginta disertissimis Oratoribus, causam Christi tutata est, diu squalore carceris afflictæ, longa inedia macerata, durissimè cęsa, tandem post vxoris regię & Porphyrij ducentorūq; militum conuersionem, confractis rotarum machinis, decollata lac fudit pro sanguine, corpus eius, in Sinam montem Arabia, deportatur ab angelis.

CONSTIDIS agressi pugnam, tormē-
ta, rotasq;

Atq; triumphato vittricia bella ty-
ranno,

Detegimus fraudes, & numina falsa
Deorum.

Sancta faue virgo tenuem cui carminis orsum
Pangimus, & vento venias ad vela secundo.

Veridi-

BAPTISTAE MANTVANI

Veridicos cantus non ex Helicone vetusto
 Porrige, sed Christi sacris de fontibus haustos.
 Da mihi non hederæ, non lauri viminetextam,
 Sed qualem tu diua geris defronde, coronam
 Arboris Eos, medio quam legimus horto
 Spargere fœlicem ramis vitalibus vmbam,
 Et Paradisiaco nobis aspiret ab orbe
 Vera Dei soboles, æterna potentia patris.

Orbe soporato tellus Aegyptia noctem
 Roriferam induerat, mersusq; sub æquore, Titan,
 Hesperio, cœli nitidos accenderat ignes,
 Et niger attollens humentem Scorpius ortum
 Stringebat iam rura nouis effœta pruinis,
 Cùm Iouis imperio volucres Cyllenius alas
 Sumpsit, vt ex toto veteres Memphitis in agros
 Cogeret orbe Deos, qui maiestate relicta
 Iam sua cedebant nostris altaria sacris,
 Inuitaq; ingum Christi ceruice ferentes
 Nulla dabant ressonsa palam, sed cæca malorum
 Semina iactabant, tacitoq; in pectora lapsu
 Inrantes humana, dolos & operta venena
 Gentis ad excidium nostræ inspirate solebant.
 Quale per insidias gerit inter ouilia bellum
 Noctè lupus, facta pedibus scrobe limina subter.
 Tunc ferus Ausonijs Maiors noua gentibus arma
 Suadebat, ferrumq; graui versare tumultu,
 Ocia lucanis dum Maximianus in hortis
 Dacit, & in regem dum res Romana reuerti

Cogitat,

Cogitat, extinctis regni consortibus, vnum.
 Tunc Hecates motus furij Maxentius, artes,
 Vertitur ad magicas, veterumq; ad sacra Deorum,
 Instaurat delubra, nouus scrutatur aruspex
 Extæ, scelus tentat, quo non crudelius vllum
 Legimus à prima nascentis origine mundi.
 Viuentum grauidas matrum secatur ensibus aluos
 Imminatura trahens stygijs quæ destinet aris
 Pignora, funestos docuit Proserpina ritus.
 Inuidia crescentis fidei successibus omnem
 Hæresibus sacram legem Tritonia Pallas
 Implicat, & veris fucat mendacia dictis.
 Mixta choris iuuenum Venus illecebrosa repugnat
 Virginibus sacris, moresq; irridet honestos.
 It Veneri Bromius comes, & Silenus, & ipsæ
 Castra Mimallonia vino redolentia Bacchæ.
 Atq; Dionæos furtim per tecta liquores
 Iam sine pampineis thyrsis & hyncibus Euan
 Mittit, & occultos accendit in adibus ignes.
 Inuoluebat opum studijs Saturnia Iuno
 Corda virum gemmis, fuluq; numismatis aura
 Merce peregrina, tunicis ardentibus ostro,
 Sollicitans animos hominum, priuatus Olympo
 Phæbus & ignifero curru, pice nigrior atra
 Versus in Æthiopem, fidibus spoliatus, & arcu
 Daphnæa sine fronde miser per mœnia noctu
 Ibat, & ablatum virus Pythone perempto
 Quod magnus seruabat onix, spargebat in ipsos

Nobilium

BAPTISTAE MANTVANI

Nobilium thalamos, quo corda imbuta malignis
 Artibus armabant animos, hinc orta libido
 Imperij, & curis rabies accensa superbis
 Regnandi cupidos facile in scelus omne trahebat.
 Talibus addictos operis Cyllenius vrget
 Ad mœsti Iouis ire domos Memphitica regna.
 Est locus Aegypti bifido qua flumine Nilus
 Delta facit, Nilus cuius cœlestis origo
 Regna per Aethiopum fugiens orientis ab hortis
 Ingreditur Pharios septena per ostia fluctus,
 Non procul est Styx atra palus, vbi condidit Io
 Inachis inuentum fratrem Typhonis Osirim.
 Edit a non procul est in collibus ora supinis
 Pyramidum regio, quarum præciosior orta
 Dicitur à Rhodope, cuius præstantia formæ
 Tot congeffit opes, vt nobilitate sepulchri
 Vicerit & reges ipsos. Hic Iupiter olim
 Clarus & ignipotens, posito modò fulmine pauper
 Squalians & torua demissus lumina fronte
 Demonas aduectos angusto suscipit antro,
 Atq; sub exesa scabri restudine saxi
 Confedere solo. Tunc sic est Iuppiter orsus.
 Numina quæ toto terræ regnastis in orbe
 Non satis est nostro quod nos Galileus honore
 Exuit, in tantas ausus prorumpere fraudes,
 Non satis est, pueris etiam contemnimur, omnes
 Nos impune premunt, in nos conuitia iactant
 Caupones, mimiq; leues, scurræq; loquaces.

Falsidicosq̄ vocant, ergò hæc indigna feremus?
 Nectoties læsi semel vlciscemur? inertes
 Sic sumus vt viuos nos non intelligat hostis?
 Nos perijisse putant, defunctaq̄ numina vita
 Vulgus ait, tempus veniet cum turbine tanto
 Christigenas Asia regnis Libyaq̄ fugatos
 Inuoluam, properate dies, velociter anni
 Currite, ferte cito Machometia tempora cursu.
 Interea mentes alijs solabimur agras
 Supplicijs, vna nostras in virgine vires
 Experiamur, erit nostri reuerentia forsàn
 Maior ab exemplo tali, Catharina superbo
 Nostra supercilio damnat simulacra, Deosq̄
 Impia subsannat, vultuq̄ elata superbo
 Non Venerem, non Iunonem, non Pallada, non me
 (Tanta est impietas) minimo dignatur honore,
 Iuppiter hæc, magno socij fremuere tumultu,
 Exiliunt ira, furiarum incendia surgunt.
 Et furor ignitis oculis & fronte minaci
 Excandescit, vti rapidis cum ferrea flammis
 Lamina Cyclopum excoquitur flagrante camino.
 Iuppiter vt vidit grauibus commota querelis
 Numina, sic iterum sumptis sermonibus inquit.
 O soboles iucunda mihi plutonia coniunx
 Persephone, quando miseri te cura parentis
 Sollicitat, cita tartareas descende sub vmbra,
 Plutonemq̄ roges vnam mihi mittat Erinnem,
 Tisiphonen, aut Alecto, diramue Megeram.

Ipete

BAPTISTAE MANTVANI

I pete nata virum, grauibusq; obnitere verbis,
 Scis quibus ille modis possit, quoue ordine flecti.
 Sic pater, hac responsa dedit Proserpina patri,
 O pater, heu frustra furias in tale vocamus
 Obsequium, poscit furias sibi tartarus omnes:
 Nec jatis officio faciunt, vix prima Neronem
 Vix Decium fratrem Titi execrabile sancta
 De radice genus colubris & verbere duro
 Corripit, indomita pugnans cum manibus vmbra,
 Vociferant altum lateq; incendia iactant.
 Tantus in igne dolor, tanta impatientia flamma,
 Namq; ea gentiles animas in tartara iactans,
 Non sinit alterna requie mitescere pœnam.
 Et modo Romanis thalamos stratumq; duobus
 Regibus, imperij qui deposueret labores
 In medijs Cocyti vndis componit, & altum
 Figit humi puteos, quantum Marpesia cautes
 Ingenti vix mole nouem descenderet annis.
 Altera Iudæos recutitq; improba gentis
 Semina, quæ postquam letali vulnere Christum
 Abstulit, antiqua nequicquam lege superbit,
 Curat, & ardentes mergit Phlegethontis in vndas.
 Sæpius Herodes geminos natumq; patremq;
 Cedit, & insertat candens in guttura ferrum,
 Tertia Christigenas, odijs infensa cruentis,
 In vada prærupta celso de vertice rupis
 Præcipites Acherontis agit, versosq; per amnem
 Lucificum trahit hamato per saxa tridente.

Et i
 Sulp
 Sec
 Fare
 Vade
 Conj
 Hec
 Resti
 Acc
 Sic a
 Perr
 Pers
 Indu
 Prat
 Dum
 Terr
 Iam
 Aeq
 Tran
 Qua
 Iam
 Intro
 Tarp
 Et tr
 Solis
 O ca
 Dixi
 Indig

Et iacit in flammis, quæ deficientia nunquam
 Sulphura depascunt, fumoq; inuoluit & igne.
 Sed quid opus pater est furij, ego iussa capessam,
 Fare, patris non est fas dissimulare dolorem.
 Vade, ait, ardentem quando Maxentius aras
 Consulit, imperij cupidus, sub nocte silenti
 Hec responsa dato, Nilum pete, sacra Deorum
 Restitue, & tanta tibi propietate coronam
 Accipe, & insignem fulgenti murice clauum.
 Sic ait, & nata pater inclinatus ad ora
 Permulcensq; caput dextra, dedit oscula fronti.
 Persephone mandata facit, corniq; figuram
 Induit, & tranans auras pernicibus alis,
 Præterit Ammonis templum admirabile quondam
 Dum Iouis imperium, maiestatemq; colebant
 Terrigenæ, à Libycis quod nomina traxit arenis,
 Iamq; tenet Syrtes, facit hic breuis vnda vadisum
 Aequor, & est ratibus magnis imperuia Tethys.
 Transuolat Inarimen aeterno ardore coruscans,
 Quæ premit ingentem saxosa mole Tiphæum
 Iam tenet Italiae littus, Lauiniaq; arua.
 Intrat ad urbanos strepitus, celsaq; resedit
 Tarpeij super arce Iouis, populumq; patresq;
 Et tria despiciens fora, post delubra Tonantis
 Solis ad exortum Romæ decora alta superba,
 O caput, ô florens terreni gloria mundi
 Dixit, ut excelso tetigisti vertice cælum
 Indigetes oblita tuos geniosq; laresq;

BAPTISTAE MANTVANI

Atq; Iouem & natos, demens ad inania Christi
 Tam citò degeneras documenta, fidemq; nefandam.
 Sic ait, & Petrum quater execrata, columnam
 Traiani qua iuncta foro supereminet vrbi
 Inuolat, & coruus iam desinit esse, breuemq;
 Se trahit in nebulam, & Maxentia tecta subintrat

Nox erat, & Phœbe gelidis argentea bigis
 Collis Auentini summo de vertice tollens
 Cornua, lustrabat radijs pallentibus urbem.
 Impius ad magicas redijt Maxentius artes
 Combusti q; affert cineres infantis ad aram.
 Consulit exta, vocat manes, & numina lethes.
 Nacta vias faciles & idonea tempora fraudi
 Persephone, commenta sagax insibilat aura
 Pertenui, fibrasq; mouens felicia signa
 Fingit, & inuoluit regis caput igne corusco
 Subridens, alacri saluunt præcordia plausu
 Principis, & totam trahit inter gaudia noctem.
 Iam parat ire viam pelago, iam concipit omnem
 Trinacriam, Cretæq; domos, Cypriumq; Rhodumq;
 Quà Zephyris impulsus eat, quà classe Latina
 Vectus Alexandri monstratam annauiget urbem.
 Egregios prima comites de pube Quiritum
 Deligit, & fulget Tyrijs aurata iuuentus
 Vestibus, Eois rutilant segmenta lapillis
 Et vagina sinu gladios hiacynthina pulchro
 Claudit & argentum capulis effulget eburnis.
 Septima consurgens roseis aurora capillis
 Oceani pulchrum caput extollebat ab vndis

Ch
 Li
 O
 Per
 Libe
 Non
 Non
 Vix
 App
 Op
 Atq;
 Circ
 Præ
 Ille p
 Labi
 Corn
 Præ
 Acc
 Regia
 Inter
 Stoa
 Clau
 Atq;
 Abit
 Inger
 Quod
 Inuel
 Quic
 Grac

Cùm iam compositis ratibus ventoq; secundo
 Littore ab Ausonio soluens Pelusia tendit
 Ostia, & illustres Pompei funere campos.
 Persephone volat ante, fretum spumantibus vndis
 Liberat, & placido facilem facit aequore cursum.
 Non Scythicus Boreas illis, non Aphricus auster,
 Non oriens Eurus potuit spirare diebus.
 Vix sua subleni crispabat tergora pontus
 Applaudens Zephyro, & sceleri se accommodat aequor.
 Optimus interea mentis Deus auctor honesta
 Atq; pudicitia custos, ne regia virgo
 Circumuenta dolis subito labatur, ab alto
 Præmonet, & celeri tradit mandata ministro.
 Ille per immensos cœli glacialis ab ortu
 Labitur anfractus, penetransq; per aurea tauri
 Cornua, Pleiadum flammam restingit, & ipsos
 Præterit erroneos septem, triuivæq; sub orbe
 Accipit exiles raris ex ignibus artus.
 Regia progenies cultura dimitta pudico
 Inter Socraticos & quos Academia quondam
 Stoaq; Cecropijs libros de fontibus hausit
 Clausa latet modico pictæ testudinis antro
 Atq; voluminibus legum stipata duarum
 Abstrusos animo sensus voluebat, & acris
 Ingenij vegetas acies figebat in omne
 Quod tenebris ænigma latet, mysteria miris
 Inuelata modis visu penetrabat acuto.
 Quicquid ad ornatum fidei exemplaria sancta
 Græca ferunt animo vigili condebat, & omnem

BAPTISTAE MANTVANI

*Asidui frugem studij quasi fertilis agri
 Primitias, quasi collectum de sordibus aurum
 Et quasi fulgentes Gangis de pulvere gemmas,
 Rasaq; Panchæi duro de cortice thura
 Roboris, & pinguem torto de caudice myrrham
 Ad Christi delubra ferens, cape summe Deorum
 Munera dicebat, prima cape dona iuuenta
 Quæ tibi per steriles apis hæc tua colligit agros.
 Primus Abel pingui coluit tua numina sacro,
 Melchisedech panum calathos & cymbia Bacchi
 Obtulit, Abraamus dulcem sua gaudia natum.
 At nos syncera tibi virginitatis honores
 Collectosq; pia de sedulitate legendi
 Offerimus flores, nostra hæc tibi munera sunt.
 Regia dum tales voluit sub pectore curas,
 Et fugiens animo terras, cœlestia virgo
 Cogitat, ecce noua lucis micat igneus ardor,
 Atq; repercusso paries splendore coruscat.
 Auratæ micuere trabes, micuere columna,
 Et subitis visum flammis ardere lacunar.
 Nuncius emisso nitidis e nubibus ore
 Regia progenies, dixit, quia concipis alto
 Corde Deum concessa tibi consortia diuisum.
 Pone metum, securâ meas intellige voces.
 Ille ego qui Mariæ sanctas orator ad aures
 Antè fui, tibi de summo modò mittor Olympo
 Nam tibi post illam primi debentur honores
 Inter virgineas acies albentia castra,
 Scis veteres odio lucis studioq; maligna*

Men
 Diss
 In n
 Ferr
 Prej
 Iupp
 Atq
 Falc
 Pers
 Cong
 Pell
 Pho
 Mer
 Poll
 Iasi
 Prog
 Inac
 Et ti
 Insid
 Et co
 Null
 Null
 Nam
 Nesc
 Sust
 In v
 Dona
 De s

Mentis & imperij vanaq; libidine laudis
 Dissentire Deos Christo, & molimine magno
 In mores certare bonos, nec posse nitorem
 Ferre pudicitiae, Clymenes corruptor Apollo
 Praesbit Aristei matrem, nymphamq; Dionem
 Iuppiter, Europam, Danaen, Asopida, Ladam
 Atq; Lycaonidem, Maiam, Bacchiq; parentem.
 Falcifer Oceani natam, Minoida Bacchus.
 Persephonen Pluto rapuit, Simoëntis ad amnem
 Congreditur Venus Anchisæ, Thetidosq; cubile
 Pelleus incestat, rector Neptunus aquarum
 Phorcida, Deucalidem fraudis, furumq; magister
 Mercurius, Venerem Mauors, & Pallada frater
 Polluit, Endimyon vultu, Pan vellere Lunam,
 Iasius Cererem, nulla est sine labe Deorum
 Progenies, nisi forte suum qua plangit Osirim
 Inachis, arguto pellex Iunonia sistro.
 Et tibi virginitas, istis odiosa parauit
 Insidias, in te longinqua à Thibridis vrbe
 Et coniurata descendunt praelia Memphi.
 Nulla sub indigno virtus est principetuta.
 Nulla sub incesto castis & gloria rege.
 Nam vitij probitas semper contraria pacem
 Nescit, & hostiles dextra leuaq; cateruas
 Sustinet, illatosq; parat se semper ad ictus.
 In virtute labor, sed in ipso certa labore
 Dona, sit ex operis merces, æterna resurgit
 De sudore quies, & de mœrore voluptas.

BAPTISTAE MANTVANI

Non habet ex omni numero plebisq̄ patrumq̄
 Victricem, nisi qui potuit certare, coronam,
 Et multis certare datum, sed vincere paucis
 Atq̄ coronari & celebres veſtare triumphos.
 Quare age surgentes audaci naue procellas
 Rumpere, per aduerſos aperi tua carbaſa fluctus,
 Nec flantes horreſce nothos, nec murmura ponti.
 Irato te crede mari, proramq̄ patentes
 Ad cœliconuerte vias, reget ipſe per vndas
 Temonem velumq̄ Deus, puppemq̄ tenebit,
 Nec ſinet in ſcopulos fragilem tranare carinam.
 Semper Olympiaca terram ſpeculatur ab arce.
 Et quoſcunq̄ operi vidit ſe accingere ſancto
 Numine præſenti Deus adiurat, odit inertes.
 Pugnam inuade, Deo nihil inſpirante timendum.
 Nuncius hac, humili facundia virginis ore
 Sic reſponſa dedit. Vobis ego, numina, grates,
 Non ſi vel totidem linguis, quot dicitur Argus
 Luminibus vidiffſe, loquar, perſoluere poſſim.
 Omnia vos homini vitamq̄ alimenta q̄ vita
 Vos datis, & cœli vos aſpiratis amorem.
 Blanditijsq̄ rudes ad contemplanda leuatis
 Aſtra animos, & opes veſtras monſtratis in ipſis
 Ignibus & cœliornatu mundi q̄ decore
 Perpetuo, noſtra ne forte libidine mentes
 Selutea immergant, nequeantq̄ attollere frontem
 Ad cœleſte bonum, noſtra vos cura ſalutis
 Sollicitat, nec noſtra diu durare poteſtis
 Damna pati, veniamq̄ datis peccantibus vltro.

Me p
 Ant
 Cum
 Prop
 Vlla d
 Sola l
 Virgi
 Palm
 Teſtiſ
 Miſce
 Aeth
 Aete
 Perſp
 Eſt a
 Neſta
 Ardo
 Vt mo
 Sed iu
 Ipſa v
 Lucia
 Vicit,
 Vidit.
 Gaud
 Tu mo
 Hec o
 Dulce
 Arbi
 Verti

Me propè lactentem charisq; parentibus orbam
 Antè puellaris quam vos agnosceret etas
 Cùm neq; fabar adhuc vos suscepistis alendam.
 Propterea nunquam diuis ego thura piandis
 Vlla dedi, nunquam fumantia vidimus exta.
 Sola Dei mihi cura satis, mea, tempore ab illo,
 Virginitas addicta Deo, votisq; vocata
 Palma triumphalis pugna, qua sanguine fuso
 Testificata thronum Christi super astra venirem.
 Miscererq; choris superiùm, sedemq; beatam
 Aetherea sortita domo, regna illa viderem
 Aeternis congesta bonis, visuq; tuerer
 Perspicuo, quod certa fides sed nubila monstrat.
 Est amor iste furor, quo tempore saucia longo
 Nectar & ambrosiam sitio, tantusq; medullis
 Ardor inest, tantus cœli calor ossibus hæsit,
 Vt mors nulla queat mihi formidanda videri,
 Sed iucunda magis, cur non que pertulit Agnes
 Ipsa veram? cur non Agathes imitabile fatum?
 Lucia, cuius erat neq; mens, neq; fortior etas,
 Vicit, & istarum felix Trinacria palmas
 Vidit. Anastasia tellus Romana triumphis
 Gaudet, ad istarum laudes & premia curro.
 Tu modò qui cœlo fruëris diuine minister,
 Hæc offer mea vota Deo, si fauerit, omne
 Dulce mihi certamen erit, pugnamq; diemq;
 Arbitrio legat ipse suo, sic fata nitentes
 Vertit humi assurgens oculos, se nuncius albans

BAPTISTAE MANTVANI

Colligit in nubem, sparsisq; per atria succis
 Ambrosiæ, dulci repetiuit sydera cantu.
 Iam vada Carpathia sulcans Maxentius vnda
 Littus Alexandri & Phariam procul aspicit arcem.
 Atq; ait ô magni salue pars tertia mundi
 Aphrica Romanam fausto precor omine classem
 Aspice, & auspicijs diuûm mea vota tuorum
 Prospera sint, saluete Dci, saluete penates
 Indigina, quos relligio longæua parentum
 Excoluit, sacros venio laturus honores,
 Sancta sequor mandata Iouis, ritusq; reporto
 Diuinos ad templa Deûm. Dum talia fatur
 Præuolat ad portum remis, ventoq; secundo
 Cymba leuis, volucrem cursu quæ vinceret Eurum
 Summaq; vix recto fugiens mouet aquora lapsu.
 Fama per Aegyptum prætentaq; littora ponto
 Nunciat aduenisse rates ex vrbe Latina,
 Aduectumq; freto Romani regis alumnum.
 Cuncta magistratus, lucem posuere per illam,
 Publica, Pellæi priuata negocia ciues.
 Festa dies agitur, nitidis vrbana iuuentus
 Vestibus & multo testantur gaudia cultu,
 Turba coit, pictis oneratur puppibus aquor
 Murice vela rubent, radiant aplustria cocco.
 Ducitur elato gradiens Maxentius ore
 Splendidus & gemmis & multo lucidus auro.
 Ausonij Libyciq; simul glomerantur vtrinq;
 Sistra sonant, altis lucent inturribus ignes.

Mœnia fronde virent, & odoro gramine portæ,
 Altera lux ortum Casij de vertice summo
 Extulerat solem, cum rex iam squalida multo
 Tempia situ iubet ornari, veteresq; per aras
 Purpureos spargi flores, & ritè parari
 Danda Ecatombæo quæ sunt animalia sacro.
 Christigenæ soliti crudis præda esse tyrannis
 Contremuere metu, & multi petiere Syenen
 Thebæosq; lares, & Syrenaica regna
 Aethiopumq; domos & littora gentis Erembæ.
 Sicut ubi mites aquilam videre columba
 Nare per aërios tractus, nec pingua rura
 Nec placida retinent epulæ, timor omnia vincit.
 Pars latet umbroso saltu, pars alta volatu
 Tectâ petit, pars montanis caua saxa latebris,
 Et pennis percussa sonat pernicious aura.
 Tunc est cæpta coli regio deserta, solumq;
 Solibus exustum assiduis, & rura venenis
 Inclÿta, & arentes terra sitientis arenæ.
 Soliuagus vastam petijt tum paulus Eremum
 Hispidus, & fulvæ tectus velamine palma.
 Cuius ad ignotas veniens Antonius ædes
 Incidit in Satyros, mox flebile corpus amici
 Condidit, & siccis vitam traduxit in aruis,
 Inter arenicolas colubros & saua leonum
 Semina, graminibus vescens & fluminis vnda.
 Tempia coronantur fertis, & fumibus actis
 Barbara suspendunt aulae sub abside curua.

BAPTISTAE MANTVANI

Pinguia mittuntur docti per rura ministri
 Qua vicina bibunt piscosi flumina Nili
 Atq; papyrifera dulcem Tritonidis vndam,
 Et qua se viridi Mareotis arundine cingit.
 Adducant delecta bouum qui corpora centum.
 Interea cultros paterasq; & thura sacerdos
 Expedit, & sacras longo locat ordine vestes.
 Ante ea neglectus meliori pascitur Apis
 Gramine, & extento iacet ad praesepia ventre.
 Iamq; dies solennis ad est, mugitibus aura
 Per fora perq; vias vrbis per compita clamant.
 Aera crepant, clangore tuba complentur acuto.
 Consequitur vulgi strepitus, turbaq; frequentis
 Murmur, & inflato resonat caua tibia buxo.
 Clarus ad illustres graditur Maxentius aras,
 Et circum Pellaea micat, Romanaq; pubes.
 Angelicas alto voces sub corde volutans
 Costis adesse videt sperata tempora pugnae.
 Et quanquam immota maneat sententia mente,
 Atq; adamantaeis vinclis frenata libido,
 Inuita ratione scelus non audeat vllum,
 Ora tamen meditans duri furibunda tyranni
 Atq; graues pœnas horret, ceu saxea moles
 Pulsa freto & circum salientibus æquoris vndis
 Vapulat atq; tremit, sed non vestigia mutat.
 Dumq; animus tanto curarum impellitur astu
 Non procul ecce duæ vultu incessuq; verendo
 Fœmineæ species adsunt, quarum vna Cybeli

Per similia

Per similis, turrita caput, stellataq; frontem,
 Igneus ore color possit qui Pana referre.
 Pectora peruolitant nebula, gyroq; volucres
 Aëreoludunt & versicoloribus alis.
 Aequora venter habet, pictasq; per aequora puppes,
 Squammiferiq; greges flexis per carula caudis
 Arrectisq; natant pinnis, ludoq; fugaci
 Per scopulos & saxa volant viridemq; per algam.
 Inferius campi herbosi, curuataq; ripis
 Flumina, & excelsi nemorosa cacumina montos
 Vertice inaequali, pecudes humanaq; tecta.
 Atq; per incultos saltus atq; inuia rura
 Auriti lepores & flexis cornibus errant
 Dorcades, & timidi dame, ramosaq; cerui
 Cornua tollentes, vacuis spaciantur in agris.
 Hæc rerum natura parens, quæ virginis ora
 Dulcibus amplectens vlnis: Quid mergeris inquit
 Filia tot curis & sollicitudine tanta?
 Contemplare meum decus & mea maxima regna.
 Sanctaq; de nostris opibus velut ante solebas
 Expulsis animo curis solatia carpe.
 Terra, fretum, nubes, flamma, versatile cælum,
 Cuncta meis subsunt regnis, ego cuncta guberno:
 Elige de tantis aliquid quod mulceat agram.
 Quid tuus hic mæror sibi vult? quid dulcia miris
 Pallent ora modis? & quò tua forma recessit?
 Pone Desum curas, diui sua sydera seruent,
 Ambrosia viuant, & delectentur Olympo.

Terra

BAPTISTAE MANTVANI

Terra subest homini, terrena negocia tracta,
 Nec fines frustra humanos excederetenta.
 Tunc potes volucrum per iter tranare, sub vndis
 Degere, & obscuris inter delphinas in antris
 Sirenes ubi sunt, & inertia corpora phoca?
 Ut tibi per spelæa maris, per lustra ferarum,
 Sic quoq; per cælos inter consortia diuûm
 Legibus æternis vita hospitiumq; negatur.
 Nec fas est homini cælum sperare, Deorum
 Regna cupis, sedemq; tibi promittis Olympi
 Cum neq; brutorum latebris assuescere possis?
 Omnia limitibus certis ego sola diremi,
 Quos transire nefas, ea vota superflua pone.
 Sit tibi cura decor, tua sit tibi cura venustas
 Ingenio condita meo, dum fingere tento
 Calliopes oculos, & virginis ora Medusa.
 Vtere delicijs, & ne contemne iuuentam,
 Nec te finge Deam, sed te mortalibus æqua.
 Sic natura parens tristem solata puellam.

Altera quætales paulum cunctata loquelas
 Hauserat, & vafro gressum suspenderat astu,
 Affuit, aurati crines, frons lactea, fulgent
 Lucifero similes oculi, rubicunda colorat
 Lactentes aurora genas, per eburnea colla
 Casaries emissa fluit, togæ cætera vestit
 Aurea, qua tracto verrebatur sirmate campum.
 Cælestis nitet ore decor, sparguntur odores
 Ambrosij, crediq; nequit mortalibus in illa

Spiritus

Spiritus, aut numen vel non sine numine imago.
 Textus inaurata chlamydi descensus ab astris
 Proles Olympiacæ, stygios ingressus ad annes.
 Ignea linguarum species, quæ spiritus ingens
 Intonuit super ora virum, montisq; relicto
 Vertice sydereum Christus remeabat in arcem
 Victor, & euulsa cæco Plutonis ab antro
 Patrum animæ niueis indute nubibus ibant
 Aëra per liquidum, terram prædatus & Orcum
 Rex superum tali repetebat regna triumpho.
 Gratia nomen habet, cuius præstantia formæ
 Naturæ ex templo visa obscurare decorem,
 Non aliter quam sol maiori sydera luce
 Umbrat, & exoriens alios exterminat ignes.
 Hæc igitur sic orsa loqui. Quid virginis altum
 Deijcis in terras animum, natura, superbo
 Cæca supercilio, rerum te injana parentem
 Dicit, & ignoras à quo tua venit origo
 Nec nosti genus ipsa tuum, tua signa sequuta
 Nicomachi proles stellis Erymanthidos vrsæ
 Navigat amissis, & naufraga sæpius arctas
 Flante procelloso Borea Symplegadas intrat.
 Namq; aliud vitæ genus immortalis Olympo
 Noluit esse homini, sed nec te credidit ortam,
 Nec me vidit inops lucis, mutabile corpus
 Contemplata Deum sicco pertransijt ore.
 Auspicys hanc vsq; tuis peruenit ad oram,
 Hic sua sopito detraxit carbasæ vento.

Dic

BAPTISTAE MANTVANI

Dic vbi (si nosti) comites, prima uaq; Christi
 Castra, triumphalesq; viri, qui sanguine claras
 Emisere animas, & qui vicere tyrannos,
 subiecere Deo populos & tibi sola reliqui
 Corpora, & immundos cineres & tabida membra.
 Ipsa coronatas caelesti lumine mentes
 In sublime tuli, quare iam desine nugis
 Talibus illustres animos inuoluere caeca
 Nubet uæ noctis, versis ita fata recepit
 Passibus, at Plutei lato natura sub orbe
 Virginis in thalamo fertur liquisse pauorem.
 Cuius ut agnouit fraudes abscondit amorem
 Gratia discedens, eius qui frangeret omne
 Virus, & auxilio caeptis irgentibus esset.
 Protulit ora pavor gelida sub imagine mortis
 Pallidus, & curuo contractus pectora dorso,
 Cacus & elinguis, trepidus, vix osibus harens,
 Dentibus exertis trunca deformia nare
 Ora gerens, & crure labans, & frigore torpens.
 Cuius ut horrificam effigiem stygiumq; colorem
 Et testudineos virgo perterrita gressus
 Vidit, ab aspectu monstri conuersa recondit
 Lumina, & admoto texit velamine frontem.
 Tum validis ardens animis alacriq; iuuenta
 Strenuus & grato praetendens ore pudorem
 Virgineum, pictasq; ferens in pectore flammam
 In medium prorupit amor, cornumq; repertam
 Corripit & monstri, repetitio verberare, terga

Pulsat, & iniectis agit extralimina plantis
 Vociferans, & fuste petens caput, ora, manusq;
 Non secus ac fertur (si vera est fabula) quondam
 Infernum domuisse canem Tirynthius heros.
 Calcitrat & manibus tensis auertere cornum
 Nititur, & faciem monstrum defendere ab ictu.
 Acrius instat Amor, tetroq; in puluere versum
 Execrat indignans, limoq; infigit aquoso,
 Membraq; cænofo sepelit moribunda sepulchro.

Baptista

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE
THEOLOGI SECUNDAE
Parthenices liber Secun-
dus.

*Aetior & pulsa vitrix formidanda
virgo
Ocyus ad templum famulis parat
vocatis,
Nec mora, festinant omnes & sedula
trix*

*Iam longæua ligat crines & virginis ora
Pallida, nocturna fumoq; afflata lucernæ
Materna pietate lauat, celeresq; ministræ
Sepositas vestes adhibent, tyriumq; ruborem
Induit, argento limbus circumdatur albo,
Et caput aurato nitidum vestitur amictu.
Iam delubra subit, lucent ardoribus aræ,
Mugitu caua tecta sonant, strepit vndiq; murmur
Plebis & astantum. Solio Maxentius alto
Gestit & elato turbam circumspicit ore.
Regia progenies medium progressa per agmen
Mox oculos in se populi conuertit, eunt em
Mirantur ceduntq; via, Pellæa iuuentus
Nomina Romanis eius patriamq; domumq;*

Auribus

Auribus admoti narrant tenuiq; susurro.
 Illa mouens gestu pectus faciemq; venusto
 Scandit, & intrepido premit alta sedilia gressu:
 Et vicina truce[m] sic est affata tyrannum,
 Me tibi Maxenti solitam praeferre salutem
 Admonuit regalis apex, summusq; paternae
 Maiestat[is] honor, pietas violata repugnat.
 Nam colis haec simulachra, Deo, peritura relicto,
 Qui tibi solus opes tantas, Romanaq; patri
 Regna dedit, fecitq; maris terraq; potentem.
 Nec fuit istius tanti tibi muneris auctor
 Iuppiter Aegiochus Cretaeo pastus in antro,
 Mortalis quondam, vita modo lumine functus,
 Sed neq; post Petri vocem, documentaq; Pauli
 Roma Deum nescire potest, sciuer[e] Philippi
 Et pater & natus, quos finere sustulit atro
 Illa hominum suprema lues, grauiore ruina
 Raptus ad interitum Decius, millesimus vrbis
 Annus erat. Tum Roma suos solenniter ortus
 Egit, & accepto celebravit festa Tonanti.
 Tunc fuit imperij Christo sacra potestas
 Et tandem sub iura Dei translata, piamq;
 Tunc primum sortita fidem, tunc pulsa Deorum
 Vana superstitio Romani a limine regis.
 Non satis est quod mille Ioui seruiuerit annos
 Et phlegethonteis sese subiecerit vmb[ri]s
 Gens longo Romana iugo, tuleritq; superbum
 Imperium stygiae gentis noctisq; profundae

K

Nubila,

Auribus

BAPTISTAE MANTVANI

Nubila, Nunc iterum iuuat ad damnata reuerti
 Sacra Deum, parere putant praestantius Orcho
 Quam superis, diuina pudet mandata vereri.
 Delectant inferna magis, nunc tartara gaudent
 Nunc furia exultant, posita nunc Cerberus ira
 Motibus alludit cauda, nunc pectore toto
 Dulcia ceruleus carpit solatia Pluto.
 At superum corda aegra gement, humanaq; damna
 Pallida mutato deplorant numina vultu.
 Conqueritur maternatum sparsisse cruorem
 Innocuum frustra, passum tot vulnera frustra.
 Desine Maxenti superos offenderet tanta
 Impietate. Scelus Rex o Romane quod audes
 Supplicijs dignum aeternis. Ixionis orbem,
 Tantaleamq; sitim, Tytij tormenta, labores
 Sisyphios, ipsi quibus haec noua sacra litantur
 Iam tibi discernunt stygij tua numina manes.
 Finge tamen non esse scelus, dementia saltem
 Bistonio ridenda seni, cur cade cruentas?
 Cur tantis delubra bouum mugitibus imples?
 Tu ne Deum tali credis placare tumultu?
 Tu ne Iouem fortasse putas reuocare sepulchro
 Cantibus his? quae te cepit recordia nate
 Caesaris, vt fieri credas boue numina caeso
 Mitia? te miserum falsis oracula ludunt
 Carminibus, non hac emitur Romana potestas
 Relligione, pium Christi clementia regem
 Hec ad sceptrum vocat, mundas qui sancta per aras

Doni

Doni
 Cont
 Quia
 A ter
 Hec h
 Hoc o
 Bobu
 Iustit
 Dona
 Si
 Adm
 Serua
 Ment
 Et vi
 Belli
 Pers
 Cum
 Vritu
 Mens
 Fugit
 Abse
 Et fu
 Ceru
 Dicta
 Man
 Cin
 Duci
 Perq

Dona ferat, qui reliquias Iouis atq; Deorum
 Concerat, & pulsus noua suscitetur orgia bobus.
 Quid templi molem hanc magnam miraris & arcus
 A tellure procul tanto se attollere flexu?
 Hac hominum fecere manus, magis aspice mundum
 Hoc opus immortale Dei, tua numina gaudent
 Bobus, at immensi verus dominator Olymphi
 Iustitia, pietate, fide, quæ Iuppiter odit,
 Dona Deum magis ista iuuant, sine cade litandum est.

Sic agit, ille magis vultum quam verba loquentis
 Admiratus, agi iubet ad regalia tecta
 Seruariq; locis intra penetralia clausis,
 Mente scelus duplex agitans, temerare pudorem
 Et violare fidem, pacis iam fœdere fracto
 Belli feruor adest, dant pugnae classica signum.
 Persephone regem stimulis irritat, & acres
 Cum Venere accendit circum præcordia flammæ.
 Vritur impatiens cæci Maxentius ignis,
 Mens fugit à sacris, & amata ab imagine raptus
 Figit humi frontem & curis immergitur altis,
 Absentemq; animo videt alloquiturq; puellam.
 Et furit, vt quoties letali sauciato telo
 Cerua per Ideos quarit medicamina saltus
 Dictamiq; comam viridem, quæ vulnere ferrum
 Mansa faget, diramq; auertat corpore pestem.
 Cincta satellitibus tali nil territa casu
 Ducitur, & domina sequitur vestigia nutrix.
 Perq; vias vrbis perq; omnia compta clamans.

BAPTISTAE MANTVANI

Reddite, quò mitem dominam crudelibus armis
 Protrahitis? nutrix ego sum, cunabula prima
 Ipsa gubernavi, nostris adoleuit in vlnis.
 Vbera prima dedi, dulcem mihi reddite natam,
 Quam mihi vix bimam mater iam proxima morti
 Tradidit, & lachrymans erit h.ec tibi filia dixit.
 Reddite nutrici dominam, vel pignora matri,
 Verte tuos in me vultus ò nata, tuamq;
 Altricem conuersa vide, nihil esse solebat
 Me sine dulce tibi, nostros oblita labores,
 Non audis lamenta? parum nec lumina flectis?
 Lumina quæ tantum Costus, quæ mater amabat,
 Lumina sancta domus solatia magna relicta.
 Tu ne putas sine te caput hoc & anilia membra
 Possè diu superesse, simul moriamur vt vnà
 Viximus, & tumulo pariter condamur eodem.
 Flebat vt inuadi cernens à vulture nidos
 Latentes imbellis olor, predator aduncis
 Vnguibus & duro discerpit viscera rostro,
 Flet pater, & viridi queritur proiectus in vlna.
 Iamq; propinquabant tectis, cum regia virgo
 Lumine clementer verso, charissima nutrix
 Dixit abi, solare domum, sociasq; saluta.
 Non ego sum limen posthac visura paternum,
 Euocor ad superos, vos & terrena valete
 Hospitia, obsequijs inopum dodrante relicto
 Partibus aquatis mihi vos succedere mando.
 Sic abiens fatur, luctu domus omnis acerbo

Soluitur

Soluitur
 Luger
 Anxia
 Crudel
 Diripi
 Ferrea
 Deserta
 Aedib
 Inter
 Atq; se
 Ferrea
 Sancte
 Cernis
 Hanc ex
 Iamq; a
 Attenti
 Nil sup
 Vndiq;
 Claudis
 Atq; pi
 Audijt
 Et se q
 Obtuli
 Tecta s
 Et croc
 Quod v
 Plena
 Stant v

Soluitur, & mæsto pallet vicinia corde.
 Luger inexhausto lachrymarum flumine nutrix
 Anxia, & immotis manet ipso in limine plantis,
 Crudelemq; vocat regem & crudelia tecta.
 Diripiunt aulae nurus, tristesq; ministri
 Ferrea conuoluunt bifores ad limina valuas,
 Deserta signa atra domus, suspiria totis
 Aedibus alta sonant, æger tenet omnia mæror.

Interea sancto metuens Catharina pudori
 Atq; sciens quali regum impetuosa libido
 Ferueat affectu, tali prece numina pulsat.
 Sancte pater sancti genitor castissime nati
 Cernis vt abrupto lupus insidiator ouili
 Hanc extorsit ouem, cacoq; incluserit antro.
 Iamq; aderit, iamq; inuadet Ioue plenus, & omne
 Attentare nefas adiget Venus atq; Cupido.
 Nil superest opis humana, via clausa saluti
 Vndiq; terrena, tua sola potentia nullis
 Clauditur obicibus, nostro succurre dolori.
 Atq; pudicitia, vento rege vela secundo,
 Audyt orantem cæli regina puellam,
 Et se qualis erat primi post tempora partus
 Obtulit, infantem niueis complexa lacertis,
 Tecta sinum bisso, gradiens in vestibus albis
 Et croceum capiti serum de vellere tegmen
 Quod viridi premitur strophio, cum virgine fatur
 Plena venustatis procera iuuenacula virgo.
 Stant vtrinq; leues animæ, quas Iride vestit

BAPTISTAE MANTVANI

Multicolor nubes, pingitq; simillima nostris
 Oribus ora, pares decor imbuat aureus alas.
 Et sic orsa loqui. Tua me suspiria virgo
 Deduxere po. o, ne sollicitere, pudoris
 Sum tutela tui. Sed quò secura quiescas
 Tolle manum, sibi perpetuo te copulat infans
 Connubio Christus, nurus es mea, pone timorem.
 Sic ait, & fuluo digitum puer induit auro,
 Quod moriens seruabat adhuc, quod clausa sepulchro
 Immortale tenet diuini pignus amoris.
 Hic neq; Gnostiaca sequimur signa corona,
 Vlla nec in nostro tegimus mendacia versu.
 Vera sed amplectensq; rei miracula gesta
 Historiamq; canens fidei monumenta reuoluo.
 Et iam turba Deum sacris dimissa peractis
 Cum celer Ausonia, pelago delatus, ab vrbe
 Nuncius enarrat regi, diademate patrem
 Depositor regni sceptrum cessisse Galero,
 Lucanosq; lares tacitiq; silentia ruris
 Et nemorum suaues umbras, vbi mobilis aura
 Temperat ardentem placidis afflatibus aestum,
 Praeposuisse graui imperio, & splendoribus vrbis.
 Aruaq; & Alcinoi tutam legisse quietem.
 Atq; per irriguos fontes & florida prata
 Murice neglectio tristem oblectare senectam.
 Latitiam subitus dolor occupat, ora tyranni
 Plumbeus inuoluit color, & patuere latentis
 Ingentes animi fluctus seuiq; dolores.

Hic cu
 Acr
 Persin
 Frena
 Post ep
 Captiu
 Rex pe
 Illa so
 Tarda
 Cuius
 Indolis
 Et Tri
 Ad qu
 Manè
 Nec p
 Dic ag
 Leta
 Ede g
 Illa
 Non eg
 Clara
 Rex Ro
 Maior
 Sunt r
 Prim
 Et qua
 Menti
 Huc v

His curis extincta Venus, furor auclius, & ira
 Acri bile tumet, nutritq; in pectore virus
 Persimilis pullo qui dum in consueta recusat
 Frena pati, rodit morsu indignante lupatum.
 Post epulas largo paulim exhilaratus Iaccho
 Captiuam iubet adduci, spectacula mensis
 Rex petulans lasciuia volens præbere secundis.
 Illa solo fixis oculis vestigia lento

Tarda mouens gressu prono regi annuit ore.

Cuius vt effigiem claram videre, decusq;

Indolis egregiæ tenuere silentia cuncti.

Et Truiam vidiisse putant aut ora Mineruæ.

Ad quam rex solio paucis ita fatur ab alto.

Mane Deum nostras tenuerunt orgia mentes,

Nec potueret tuis adhiberi vocibus aures.

Dic age nunc, quando positis conuiuia curis

Leta, voluptates animorum & gaudia poscunt.

Ede genus patriamq; tuam nomenq; paternum.

Illam animum crucis instar agens sic incipit ore.

Non ego iactandi studio primordia gentis

Clara mea referam, titulosq; & nomina, quando

Rex Romane iubes, genus est illustre meorum,

Maiores etenim sceptrum gessere, mea q;

Sunt reges in stirpe decem, Lagus omnibus auctor

Primus Alexandri miles qui condidit urbem

Et quæ regna vides, & Alexandria vocauit

Mænia, post celebres pugnas Asiaq; labores

Huc venit cum rege Lagus, Ptolemaus ab illo

BAPTISTAE MANTVANI

Nascitur à vili proles generosa parente,
 Sicut ab exigua descendit origine flumen
 Maius, hic Aegypti, Libyes, Arabumq; potitus
 Imperio quoniam, mansitq; in stirpe nepotum
 Ducentos quadraginta super (nisi fallimur) annos,
 Añt vbi Romanam superis extollere gentem
 Et Libycas visum bellis ardentibus vrbes
 Vertere, mutati reges, tum regia proles
 Interijt, tunc arua meus vicina tenebat
 Aethiopum, campis at auus praefectus Erembis
 Dux animis armisq; potens, regi q; propinquus
 Sanguine, supremi vigilans custodia regni.
 Qui postquam sero audiuit sublata suorum
 Sceptra dolens longè Aethiopum secessit ad vrbes,
 Et persape pater reginae Candacis, illo
 Contriuit ductore vagos Garamanthas, & acres
 Massilum populos, Arabumq; per æquora classem
 Duxit, & Indorum spolijs remeavit onustus.
 Quartus ab hoc Costus genitor mihi, doctus & ipse
 Militiam, verum patriæ telluris amore
 Ductus, ad antiquos redijt cum prole penates,
 Argentiq; tulit secum graue pondus & auri.
 Tandem huc aduectus tecum mercatur & agros,
 Atq; clientelis clarus fama q; parentum
 Primus in vrbe fuit, Romana q; castra sequutus
 Semper in Ausonijs senuit fortissimus armis.
 Hinc genus ipsa traho, patri nata vnica Costo,
 Et generis tanti soboles ego sola super sum,

Multa

Mul
 Ha
 Ne l
 Ad
 Font
 Et m
 Ipse
 Corp
 Hac
 Traa
 Cecro
 Atti
 Legib
 Atq;
 Mino
 Et Rb
 Marr
 Vidin
 Corti
 Cycl
 Atq;
 Litto
 Facta
 Virib
 Regn
 Prog
 Litto

Multa dies alios longauaq; sustulit atas,
 Hac est orta patrum soboles hac desinet vrbe.
 At postquam vita functi cecidere parentes,
 Ne lasciua meam macularet inertia mentem
 Ad studium duplex curas & pectora verti.
 Fonte salutaes Christi suscepimus vndas.
 Et mea lustrali Deus abluuit ora lauacro.
 Ipse vir, ipse pater, castum sacrauimus illi
 Corpus, & elabens annis velocibus aium:
 Hac mihi prima salus, teneris me Costus ab annis
 Tradidit eloquij studijs, & misit ad vrbes
 Cecropias, vidi Thebas, Dircaa; rura,
 Attica regna, solum Pelopis, Lacedaemona claram
 Legibus, & quondam bellis ac Marte potentem.
 Atq; Theramnaeos saltus Helena; penates
 Minoisq; domos, praeuptaq; saxa Corinthi.
 Et Rhodon illustrem Phæbo statua; superbam
 Marmorea, & Lindi sacris atq; Herculis ara.
 Vidimus & delphos, Dodonæaq; columbas,
 Cortinam, Tripodas Phæbi, Pythonia; arma.
 Cycladas & Thraces, Troiana; vidimus arua.
 Atq; omnem Lycij graia rate legimus oram
 Littoris, Ausonijs mox praeceptoribus vsa
 Facta tu agentis didici, totumq; Latinis
 Viribus & bellis attritum ingentibus orbem,
 Regna Britannorum, Germanorumq; superbam
 Progeniem, Scythicas alpes, Hircana; longè
 Littora, & Euphraten, Nabathea; rura, Syenen

BAPTISTAE MANTVANI

Et Lybicas arces, & quæ iuga porrigit Athlas
 Maximus, inuasit Romanae gloria gentis,
 Casareos proceres & quarti sæcula regni
 Atq; tot illatam crudeli vulnere mortem
 Principibus, legi mores & furta Deorum,
 Et tandem nihil esse dies mutabilis æui,
 Damonas esse Deos & totum ambagibus orbem
 Constat in errores ductum, nullamq; saluti
 Esse viam nisi per Christi documenta fidemq;
 Sic Arabum libri, sic vult Iudæa vetustas,
 Sic, quibus & vestri credunt, cecinere Sibylla.
 Quò magis admiror vos qui terraq; marisq;
 Regna gubernatis, quorum mutabile vulgus
 Ducitur exemplo, tam claro errore teneri.
 Et tanta simulachra Deum ambitione tueri,
 Et statuas horum diuino extollere cultu
 Quorum vita fuit scelerum sentina. Quod Io
 Nostra, quod Ichneumon, & quod latrator Anubis,
 Accipiter, Felles, Bos, Oxyrynychus & Ibis
 Numen habet & taceo Martem, Phæbimq; Iouemq;
 Quorum tanta canunt vestri miracula vates.
 Hi stygios ideo metuunt iurare per amnes
 Quòd stygijs mersi stagnis altaq; palude
 Dant scelerum atroces iusto sub iudice penas.
 Veridicum verò Christum sine crimine cuius
 Vita fuit, nigro manes qui traxit ab orco
 Qui cæcas hominum mentes & lucis egena
 Lumina restituit, sicisq; liquentia plantis

Aequo-

Ae
 Rex
 Le
 Inff
 Illa
 Rex
 Dis
 Af
 Vix
 Ora
 Sed
 Pin
 Ing
 Dis
 Sig
 Pe
 An
 Hic
 Fat
 Vir
 Rex
 Ga
 Mi
 Ne
 Ver
 Ne
 Col

*Aequora calcavit, fugitis, reuocare memento
Rex Romane pedem, iusti trans limina, lapsum.*

*Talibus orantem verbis, mirata sedentium
Lecta cohors, ciues Phary, proceresq; Latini.
Inspectusq; magis sexus dicentis & atas.
Illa etenim ter sena fuit supremaq; bruma.
Rex tamen implicitus diuorum ambagibus aegre
Dicta tulit, mandat vinclis & carcere claudi,
Affligiq; cibo tenui, vix fluminis vnda,
Vix simplex concessa Ceres, inclusa tenebris
Orat, & in magna versatur luce per vmbas:
Sedula Persephone mendacis imagine sumpta
Pincernæ Ichthyboli, cui vox obscura procaxq;
Ingenium, tumida fauces, turgentia labra,
Diffusaq; aures & nasi plurima moles,
Signa viri excordis missaq; furentis habena,
Pes breuis, & grandes proceri corporis artus,
Angustumq; caput, frons multo obscura capillo.
Hic erat in magica regi comes vnica arte,
Fatur, & obscuris vocem de naribus haurit.
Virginis vnus quid tanti pendimus ora
Rex Romane, rudes inter facunda videri
Garrulitas indocta potest, nos pralia docti
Militiamq; sumus, si dimicet ense vel hasta
Nemo ex hoc numero tali fugiturus ab hoste est,
Verum hoc non ferro bellum, sed voce gerendum.
Nemo est omnis homo, non omnes omnibus artes,
Collige finitimis claros ex vrbibus omnes*

Rhetoras,

BAPTISTAE MANTVANI

Rhetoras, & quibus est Romana copia lingua.
 Audiat hos mulier de religione loquentes,
 Et pudeat carpisse Deos, explosa Dione
 Aeneadum matri & nostro det thura Quirino.
 Si neget, impietas ferro plectetur & igne.
 Persephones omni placuit sententia mensæ
 Et simul à toto cœtu laudata sedentum.
 Nam soliti ludos celebres inferre theatris
 Talia Romani curant spectacula ciues.
 Mittitur ad Solymos, Idumeos, & Erembos,
 Ad claram Zenone Cyprum, licet æquora ventus
 Tollat & albentes veniant ad littora fluctus.
 Regia contemnit leges & frena libido.
 Mittitur ad Schedia campos, Mendesiaq; arua,
 Hermopolisq; lares, ad aquosam Naucratis oram
 Necropolim, & claram Menelai classe Canopum,
 Qui vocet eloquio insignes fandiq; peritos.
 Præmia victori statuit vasa aspera gemmis
 Aurea, purpuream vestem, lauriq; coronam.
 Interea cupidus regni Maxentius, alto
 Corde volutabat Romam, cupit ire per vndas
 Nauigio celeri, patriaq; inuadere fines.
 Sed piceæ nubes & hyems contraria nautis
 Impediunt cursus. Aquilo bacchatur, & Eurus
 Importunus agit pluuias, freta concita clamant,
 Nec spes vlla via superest nisi vere reuerso.
 Nam quamquam hybernis nonnunquam tuta diebus
 Aequora sint, dubio tamen inconstantia cælo.

Propte-

Propterea inflatum, rabies abscondita pectus
 Rodit, ab imperio exclusum dum se videt, vndas
 Execrat, & ventos & singula numina ponti,
 Doridamq; & natas, cum matre Palamona Glaucum
 Protea, & Oceanum cum coniuge, vela, ratesq;
 Concitus in mitem parat eructare puellam
 Conceptum virus, tacitamq; incenditur ira.
 Non secus ac circumpositis hastilibus ardet
 Caruleus serpens, & aperta fauce venenum
 Colligit, igniuomisq; oculis atq; auribus altis
 Sibilat, & tetram diffundit in aëra pestem.
 Sic furit impatiens Cæsar, inuat ignibus ignes
 Persephone, modò Nyctëridem, modò Nyctëcoracem
 Fingit & hoc acri premitur Maxentius æstro
 Perdius & pernox, animum quoq; somnia vexant.
 Arduus Eoi mons est Titanis ad ortum,
 Mons Asia Libyæq; sedens confinia iuxta,
 Et quasi communis limes, caput erigit altum
 Assyrios, Arabesq; videns Aegyptiaq; arua
 Vertice de summo, Casium dixere, sepulchro
 Romulide magni & celebri Iouis inclytus ades,
 Huc oblectanda studio per littora mentis
 Fertur equo Cæsar, triduoq; in rupibus altis
 Delituit magicis exercens carmina signis.
 Ichthybolusq; comes, tenuiq; abscondita nubæ
 Persephone, & tacito profert mendacia risu.
 Interea coniunx vultu verbisq; puelle
 Capta moras non fert, sed mox absente marito

Opportuna

BAPTISTAE MANTVANI

Opportuna videns data tempora, nocte silenti
 Cum duce Porphyrio qui praestantissimus armis
 Cyrenæ praefectus erat, sed venerat illis
 Milite cum multo sacrum ad solenne diebus,
 Tendit adhorrentes obscuri carceris umbras,
 Et tenui densam superat vix lumine noctem
 Ignis, anus cornu clausum quem praeuia gestat,
 Ostia claudebant aditum tria ferrea magnis
 Vestibus, & squalere situ locus ante solebat
 Terrifico, nigra fornix caligine tinctus.
 Humidus, & nitrea paries lanugine candens.
 Marmoræq; assiduum semper lachrymantia rorem,
 Et iam cardinibus primo de limine versis
 Impulit ignotus nares odor, omnia vincens
 Quæ reges unguenta Syri, Persæq; solebant
 Delitias inter gemmis includere & auro
 Talia seu mallent proprios seponere in usus
 Seu dare natarum muliebri scrinia mundo.
 Mox rimis illustre iubar clarescere visum,
 Quod duplices abigat noctisq; & carceris umbras.
 Attoniti pressere pedes, & lumine tecto
 Auribus arrectis pendent, audire loquentes
 Concertumq; lyræ exilem vocesq; canentum
 Pertenues visi. Raptæ dulcedine mentes
 Per longas immota moras vestigia figunt.
 Talia cælestes animis solatia castis
 Indulgere solent, terræ contagia postquam
 Dediticere, graui scelerum de turbine sanctam

Deducti

Deducti ad mentis requiem atq; silentia claustra,
 Prolata mox luce fores referantur, & ipsam
 Compedibus vincitam duris, gelidaq; grauatam
 Molecatenarum & grauia inter saxa iacentem
 Ieiunam tremulamq; gelu videre puellam.
 Quod neq; Myrmidonum quisquam Dolopimue, nec ipse
 Phallaris aut duri miles Busiridis ausit,
 Non Diomedæus stabula inter saua minister,
 Hoc ferus infandi sceleris Maxentius auctor
 Indignus qui viuat agit. Clementior ipso
 Crudeli regina viro, charissima virgo
 Dixit, in has tenebras qua te fortuna rededit?
 Cur tali arumna tantoq; horrore sepulta es?
 Quis tuus iste Deus quis te tam tristia iussit
 Vincula pati? Cur vis tenera miseranda iuuenta
 Perdere fœlices istis cruciatibus annos?
 Ad quam subridens oculis cum voce leuatis
 Virgo ait, infelice fulgenti murice vestes
 Antè cadis rapidos ignes patiuntur ahenis.
 Quàm celebres vsus habeant, regumq; ferantur
 In thalamos: prius accensis fornacibus aurum
 Soluitur in riuos & multo vapulat ictu
 Quàm gremio suauis epulas & vina capaci
 Accipiat: multo subiguntur verberare farræ.
 Antè fatigatis quàm sint alimenta colonis.
 Mens humana sui sub inerti pondere pressa
 Carceris & terræ latitans in mole caduca
 Non nisi per luctus & lamentabilis eui

Supplicia

BAPTISTAE MANTVANI

Supplicia aternos mundi sortitur honores.
 Non aliter fecis lutea contagia possunt
 Abradi, imbibitas sordes animoq; receptas
 Haerescant artes, necte regina voluptas
 Si veritibi cura boni, si cura salutis
 Perpetua fallat, blanda sub imagine semper
 Ingreditur, nardi succos, vnguenta, saporos
 Mellifluos praefert, vultuq; applaudit amico.
 Sed nihil est sine fraude, latent sub melle veneni.
 Quae postquam imprudens biberis, fugit illa repente
 Lata dolis, manet infixum sub pectore virus.
 Dic vbi nunc illae, quarum vulgata theatri
 Crimina conculcant probitatem, humanaq; corda
 Mortiferis adigunt studijs, Briseis, Elissa.
 Phyllis, & Oenone, Sappho, Chryseis, & Helle.
 Tyndaris, & mater. Medeaq; Pasiphaëq;
 Atq; meae Cleopatra domus graue dedecus, omnes
 Vt duxere breues fœdis insordibus annos
 Ad stygios venerere lacus, terraq; sub vmbra.
 Forma, voluptates & opes & gloria regni
 Non valere sequi dominas, post funera nulla est
 Disparitas animis, nisi quam dum vescimur aura
 Disparitas morum inducit, si cernere fas sit
 Aethereos regina lares & limina diuum,
 Occidet omnis amor vitae mortalis, & vltra
 Nulla dies posset curis abducere vanis
 Altius afflatam diuino numine mentem.
 Nec nisi per multos voluit Deus esse labores

Ad

Ad
 Sic
 Ad
 Trans
 Ipse
 Imme
 Ad ca
 Marm
 Venit i
 Abitu
 Iulicia
 Poster
 Sed tu
 In vern
 Christig
 Corpus
 Ipse aut
 Se gra
 Pugnati
 Nunc de
 Et sibi p
 Ambit
 O fragil
 Quot La
 Quot ca
 Missis a
 Qui fere
 Regna g

Ad sua regna viam, nec sydera se gibus offert.
 Sic nos ipse suo noster princepsq; paterq;
 Admonet exemplo Christus, qui brachia ferro
 Transfigenda dedit, plantasq; & pectus apertum.
 Ipse videns hominem antiquis erroribus actum
 Immersumq; altis tenebris non posse reuerti
 Ad caelestis iter patria, & simulachra Deosq;
 Marmoreos colere, & vili se credere ligno,
 Venit in hos artus, & aperto lumine noctem
 Abstulit horrendam, atq; vagos collegit in vnum
 Iustitiae & fidei callem, quo sancta nepotum
 Posteritas adiuta domos intraret Olympi.
 Sed tuus hic Caesar diuina responsa sequutus
 In verum mouet arma Deum, multosq; trucidat
 Christigenas, qui mox vt deseruere caducum
 Corpus in aethereos ignes & sydera tendunt.
 Ipse autem infelix omniq; miserrimus auro
 Se grauius mergit pœnis, & more Gigantum
 Pugnat vt excelsos trahat in sua pectora montes.
 Nunc delubra Iouis nocturnaq; consulit exta,
 Et sibi promittit sceptrum, Tarpeiaq; regna
 Ambit, & ignauo sperat succedere patri.
 O fragiles cura, ô dominandi insana libido,
 Quot Latius nurius lachrymas, quot funera Roma,
 Quot cades dabit illa dies, cum dignior ipso
 Missus ab occasu princeps, insignia Christi
 Qui feret omiſſis aquilis, latissima solus
 Regna gubernabit, Christoq; auctore potitus

BAPTISTAE MANTVANI

Imperio, Christi leges extollet ad astra.
 Vir tuus arma ferox capiet, sed Marte sinistro
 Corruet, & tristes Erebi rapietur ad umbras.
 Quare age ne nostros luge regina dolores,
 Sed magis arumnas & formidanda mariti
 Damna tui, prolisq; tuae, stragemq; tuorum.
 Namq; ego si paulum afflicto sum corpore pressa
 Nil tamen est in me flendum mihi, sydera carcer
 Parturit iste mihi, faciunt tormenta beatam.
 Et iam finis adest, noctem iam terminat ortus
 Lucifer, & clarifacies aperitur Olympi.

Sic ait: auditas quasi quaedam oracula voces
 Cum duce Porphyrio voluens regina Sibyllam
 Caelitus afflatam nec verba humana sonantem
 Aestimat, & paucis sic est affata puellam.
 Credimus o virgo caeli te arcana tenere,
 Nec te tanta pati ne te sine numine fari.
 Credimus & Christo tecum, volumusq; salutis
 Participes tanta fieri, clarescere Christus
 Incipit, & totum late regnare per orbem.
 Omnia Christus habet, rubet omnis sanguine tellus
 Innocuo, memini Romae vidisse gregatim
 Christigenas duci, & quosdam periisse ferarum
 Morsibus, & quosdam gladijs, & in flumine quosdam.
 In mare complures, fodienda ad marmora missos.
 Flumina, terra, fretum, fuso sacrata cruore
 Numen habent Christi, debentur & omnia Christo:
 Vidi ego Ceciliae poenas, & flebile sancta

Funus

Funus
 Tybur
 Vulnera
 Nuncios
 Hippolyt
 Nec supe
 Verbera,
 Vincitur,
 Iam mea
 Et tanta
 Sapius in
 Nec serua
 Viderit ip
 Christetu
 Pauca pa
 Gaudia su
 Complexi
 Perdere, &
 Sic ait, &
 Lucifer, &
 Luce color
 Porphyriu
 Nona d
 Affuit, at
 Rhetores a
 Arduus ac
 Rupe locus
 Vnde licet t

Funus Anastasie, vidi Euphemieq; dolores
 Tyburti fratrisq; necem. Crudelia nobis
 Vulnere Chryfogoni veniens narrauit ab Istris
 Nuncius, & fateor lachrymæ cecidere tepentes.
 Hippolytus laniatur equis. Laurentius ardet.
 Nec superare virum flammæ neq; ferrea possunt
 Verbera, sic emitur cælum, sic inuidus Orcus
 Vincitur, & nulla esse potest victoria maior.
 Iam mea terruerant crebræ corda intima mortes.
 Et tanta horrebam passim lamenta, virumq;
 Sæpius increpui, verum furibundus & atrox
 Nec seruare modum, miseris neq; parcere nouit.
 Viderit ipse suam sortem: Nos castra subimus
 Christetua, & posthactua numina sola sequemur.
 Pauca pati satius, breuib; q; æterna parare
 Gaudia supplicij, quàm dum fugientia frustra
 Complexi bona conamur retinere, laborem
 Perdere, & infernos demum descendere ad amnos
 Sic ait, & rubro surgebat ab æquore fulgens
 Lucifer, & Casium rutilans aurora cacumen
 Luce colorabat crocea, Regina comesq;
 Porphyrius fletu madidi rediere per umbras:
 Nona dies aderat, turba stipante tyrannus
 Affuit, at decima subierunt mœnia luce
 Rhetores acciti verborum ambage parata.
 Arduus ad lauam portum subeuntibus alta
 Rupelocus surgit Phariæ contrarius arci.
 Vnde licet totam claris prospectibus urbem

BAPTISTAE MANTVANI

Subiectasq; rates sinuosaq; littora portus
 Et procul in Cyprum fluctus spectare natantes.
 Hic fuit Antoni (cum iam Cicerone perempto
 Victus ab Augusto ciuilia poneret arma)
 Regia, mox iterum renouata in littore pugna
 Fractus in has fugit latebras, noua mœnia Cæsar,
 Nicopolim dicens, statuit, monumentaq; victor
 Inclÿta Pelleis posuit contermina portis.
 Hic igitur positis amplissima sedibus aula
 Cingitur auleis, longo velamina tractu
 Accipit, & picto paries vestitur amictu.
 Hic Ninus & coniunx sexum mentita virilem
 Coctilibus muris Babylona Semiramis ambit,
 Assyriÿ reges Persæ, Medi q; sequuntur.
 Hic Cyri genus & pugnae funusq; cruentum.
 Et Thamyris vultu Scythiæ regina superbo
 Sanguineum regis caput insertabat in utrem.
 Id quoq; subscriptum Graijs epigramma figurit.
 Debita sanguineo mors sanguinolenta tyranno.
 Hic Iouis & semeles Gangetica filius arua
 Vastat, & imbelles inuoluit cadibus Indos.
 Miles Alexandri longinquum nauigat æquor,
 Diues & emissis petitur Taprobana mergis,
 Namq; polus gemina qui circumscribitur arcto
 Occidit, & gelidos illic non porrigit ignes.
 Sydera sunt illi nobis incognita cælo,
 Quæ diuersa creant illis animantia terris
 Diuersosq; hominum mores aliumq; colorem.

Quam

Quando
 Nox s
 Hucigi
 Septa q;
 Certam
 Plurim
 Fu'get s
 Splendic
 Quinqu
 Rbetores
 Pellitur
 Addext
 Ordinib
 Ingre
 Quam cin
 Gens fer
 Dum mis
 Splendida
 Extenua
 (Nam De
 Illius am
 Tinxerat
 Inssa sed
 Premia s
 Cuncta sil
 Talia tum
 Maxim
 Deligit, in

Quando dies illis oritur, densissima nobis
 Nox silet, & medio voluuntur sydera lapsu:
 Huc igitur Romana cohors cum regelatino,
 Septa q̄ multiplici regina satellite venit,
 Certamen visura nouum, & sine nomine turba
 Plurima. Substratis aurata tapetibus alto
 Fuget sella loco, quam vix Maxentius ostro
 Splendidus & gemmis late rutilantibus intrat.
 Quinquaginta acres animis lingua q̄ disertis
 Rhetores ad laeuam positum ascenderet tribunal.
 Pellitur e medio vulgus, sedere latini
 Ad dextram proceres, Lagida tenuere sinistram.
 Ordinibus q̄ silent completa sedilia longis.
 Ingreditur virgo tanti certaminis auctor
 Quam circum magno Nasamon strepit agmine lictor
 Gens fera, gens immanis agens ex aequore pradas
 Dum miseros aquilo iacit in vada Syrtica nautas.
 Splendida lucifero similis Catharina, nihil q̄
 Extenuata fame & roseo spectabilis ore,
 (Nam Deus vt saui torqueret pectora regis
 Illius ambrosia vultum, frontem q̄, comas q̄
 Tinxerat, & totam caelesti afflauerat aura)
 Iussa sedet, trabs alta ligat pendentia pugna
 Praemia, stant versis arrecti vultibus omnes.
 Cuncta silent, regis nutu data copia fandi.
 Talia tum primus sumpsit primordia Rhetor.
 Maxime Romulidum Caesar, quem Iuppiter vnunz
 Deligit, immensi cui sint consortia regni,

BAPTISTAE MANTVANI

Non ego dicendo laudes aquare Deorum
 Posse puto, neque enim fas id mortalibus vllis.
 Sed ne tanta leues verbosa licentia linguas
 Inflet vt in superos passim conuicia iactent,
 Pauca loqui suasit pietas, causamque tueri
 Cœlicolum, qui te, Cæsar, Romanaque regna
 Præcipuis tollunt studijs, qui barbara tandem
 Ausonia sanctis domuerunt legibus arma.
 Maximus hic orbis gemino qui nititur axe
 Quem decorant æterni ignes, quem circuit ardens
 Lumine perpetuo Titan, germanaque Phœbe,
 Nil Ioue maius habet, sedet alto in vertice mundi,
 Tartaraque & terras complexus & æquor & auram
 Imperio æterno regit, omnia Iuppiter implet,
 Omnia mente gerens, animo procul aspicit omne
 Tempus, & incumbens cubito vigil excubat, ipsi
 Nulla quies & summa quies, ab origine factum
 Seruat opus, semperque nouis noua corpora formis
 Suscitatur, ex astris animas vitalibus haurit
 Quas in membra pluatur, mox vitæ munere fundatur
 Euocat ad cœlos iterum, post tempora soli
 Nota sibi rursum emittit rursumque, reducit.
 Hoc opus est quod sine caret, sed summa voluptas
 Ipsi operi conuincta quies æterna vocatur.
 Ipse sibi tanta molis ne solus habenas
 Flesteret, vt tanti faceret communia regni
 Gaudia, progenuit natos, quos sustulit inter
 Sydera, vt ex alto curent mortalia cœlo.

Sic
 Sure
 Rom
 Indig
 Mitt
 Cum
 Thur
 Temp
 Hinc
 Hinc
 Et Ly
 Nam
 Dant
 Insidi
 Ingru
 Suppl
 Oppri
 Vince
 Cladib
 Concu
 In Lat
 Dicitu
 Et ne
 Sed Li
 Vastass
 Quid r
 Deiect
 Diuora

Sic Venus & Pallas sic Mars seriesq; nepotum
 Surgit, vt Aeneas, & Romæ conditor vrbis
 Romulus, & claro stellatus in æthere Cæsar
 Indigetesq; alij, quorum tutela iacentes
 Mittitur in terras. Meritis pro talibus ipsi
 Cùm dare nil melius possint, fumantibus aris
 Thura ferunt homines, onerantq; altaria donis.
 Templalocant, tantoq; Deos testantur honore,
 Hinc Ephesi moles, Dodonæq; columbæ:
 Hinc Ammonis opus, Clariq; oracula Phæbi,
 Et Lyciæ sortes, & Delphica Phocidis antra.
 Namq; hominum miserata graues pia numina curas
 Dant varijs responsa modis, instantia bella,
 Insidias, pestemq; monent, casusq; sinistros
 Ingruere, humanis nunquam tacuere vocata
 Supplicijs, tumidus Medocum milite Graios
 Opprimeret Xerxes, miserantum oracula diuûm
 Vincendi docuere viam: Cùm punica bella
 Cladibus innumeris Italos, Romanaq; regna
 Concuterent, diuûm Phrygio de littore mater
 In Latium translata grauem sedasse tumultum
 Dicitur, auspicijsq; Deæ vicisse Latinos.
 Et nedum eiecisse suis de finibus hostem,
 Sed Libycos etiam ferro flammaq; penates
 Vastasse, atq; armis Byrsam euertisse potentem.
 Quid referam auxilio Iouis & Iunonis ab arce
 Deiectam Senonum gentem? & capitolia forti
 Diuorum protecta manu? pestemq; repulsam

BAPTISTAE MANTVANI

Mœniacum Phæbo satus atq; Coron yde nympha
 Versus in effigiem colubri Ronana peiuit?
 Quo fit ut impietas atq; irreuerentia diuim
 Sit scelus horrendum, & nullo delebile sacro,
 Sacri legas odere manus, odere superbos
 Numina Tantalidis natos Latona peremit.
 Iuppiter anguipedes congestis montibus ausos
 In superos tentare viam, curruq; volanti
 Aeolidem aggressum tonitru simulare fragorem
 Fulmine deiecit, toruaq; Lycaona regem
 Induit ora fera nudus cute Marsya Phæbum
 Repperit vltorem, temeraria sensit Arachne
 Pallada Cecropiam, mentita Pergama Troia
 Ira tridentiferi perterruit Ennosigæi.

Sed quid ego annitor Phæbo superaddere lumen?
 Ista satis fulgore suo sententia nota est,
 Et scelus à superis habet & sua præmia virtus,
 Quare age conceptum virgo deponere furorem,
 Nectentare Deum genus infelicitè aude.
 Est thalamis prælata Venus, prælata puellis
 Nubilibus, tadas nisi sis pertæsa iugales
 Sit tua cura Venus, quod si seruare pudorem
 Virgineum maus, tibi sit tutela Diana.
 Numen vtrumq; pium, tua qui iam possidet orbem
 Vota secundabit Cæsar, quid pallida mæres?
 Pone metum virgo infelix, resipisce parumper.
 Pro generis splendore tui, connubia Cæsar
 Clara dabit, nam te Lagidarum à sanguine ductam

Commemorant, proavos, semenq; imitare paternum,
 Et cognosce Deos quos agnouere parentes
 Ante tui, quisnam nugas persuasit aniles
 Vt genitum obscura segniq; propagine Christum
 Numen habere putes? mundus coniurat in omnes
 Christigenas, iam terra rubet, iam sanguine pontus
 Spumat, & ex toto genus hoc exploditur orbe.
 Et tu docta bonas artes, sata sanguine regum,
 Et forma splendore nitens, gratissima tantis
 Principibus, magna Domino gratissima Romæ,
 Et modo florentes annos ingressa iuuenta,
 Sponte tibi mala tanta paras? vis ferre latentes
 Carceris obscuri tenebras, vis ferre catenas
 Extremamq; pati sæua inter vulnere mortem?
 Ah miserere tui, saltem miserere tuorum,
 Deserta miserere domus, lamenta precesq;
 Ne contemnet tuæ gentis, depone rigorem
 Marmoreum virgo, ne contra iura, Deosq;
 Fæmineas extende manus, tibi gloria victa
 Maior erit quam victricis, spes vnica tanti
 Sanguinis, extingui prolem patiere tuorum?
 Carminibus tua corda malis possessa retardat
 Christus, & haud compos mentis cognoscere sanctos
 Non sineris monitus, sed mox vt Martis ad aram
 Numen adoraris, pulsa caligine tollet
 Libera mens oculos, & te tua limina læto
 Accipient vultu reducem, quid lenta resistis?
 Rumpere moras, nec te clementia Caesaris vllum

BAPTISTAE MANTVANI &c.

Ad scelus inuitat, nec ad importabile pondus
Vrg et, opus leue, iucundum, laudabile, sanctum
Imperat, id proceres optant, id supplicat omnis
Vrbs tua, quid tantis & sola & fœmina votis
Non parere potes? da thura calentia Marti,
Dux tibi Cæsar erit, nos te comitamur euntem.
Sic ait, & Cæsar nutu assentitur & ore.

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE
THEOLOGI SECVNDAE
Parthenices, Liber Ter-
tius.

*R*egia progenies fixis immota mane-
bat

*Luminibus, turri similis quam saxea
moles*

*Sustinet, atq; omnem fert inconcussa
procellam,*

Et tali assurgens sermone silentia rupit.

Si mea mens vlllo poterat sermone moueri,

Hoc fateor compulsa foret, namq; omnia rhetor

Attigit humanum quibus est mutabile pectus.

Et factum satis est arti, si inuicta remansi

Diuina hoc virtutis opus, si numen abesset

Victor erat, grauibus potui succumbere dictis.

Victrices habeat lauros, prolataq; pugna

Dona, ferat virtus & non fortuna coronam.

Quoad potuit fecit, potui sine numine vinci,

Sed mihi numen adest, quo mens arrepta moueri

Nescit, ad Euphratem potius sua flumina mittet

Eridanus, Tyberim Tagus influet, Abdua Nilum,

Ante & Pyrenes Rhodope iuga mittet ad arces,

Taurus

BAPTISTAE MANTVANI

Taurus ad Athlantem fugiet, Carmelus ad Ossam,
 Quam mea sanctus amor Christi præcordia linquat.
 Quam Marti & gelidis ponam libamina saxi,
 Nec superos odi, nec numina sancta, nec aras
 Numinibus sacras, verum quæ numina vanum
 Vulgus ait, tenebrosa sequens vestigia patrum,
 Numen habere nego, teneat si Iuppiter arcem
 Aetheream, quis templa Ioui, quis sacra negabit?
 Sponte ego thura feram. Veneris (si numen haberet)
 Numen adorarem. Phæbum sequar atq; sororem
 Si soror & Phæbus Dij sint, venerabimur aram
 Palladis, aethereo Pallas si nata cerebro.
 Impius & mergi dignus Phlegetonte sub imo,
 Sacrilego quicumq; Deum sermone lacesit.
 Sed vetus & toto iam vulgatissimus orbe
 Mortales inter miseros efferbuit error,
 Atq; aliter quam res habeat sentire coëgit.
 Somnia nec refero, sed quod narramus aperta
 Monstrari ratione potest. Dic optime Rhetor
 Quis fuit ante Iouem, qui lucida volueret astra?
 Qui regeret cæli cursum, qui clauderet vndas
 Littore, qui lato vestiret gramine campos?
 Mundus enim fuit ante Iouem, qui raptus ab ipsa
 Fauce patris Corybantum opera translatus ad Idam
 Gnosiacasq; domos, Cretæo creuit in antro.
 Iuppiter est igitur proles humana, propago
 Est humana Iouis, nullum fecere quod ipsos
 Esse Deos testetur opus, furta, arma, rapinæ,

Stupra,

stupra, doli, fraudes, opera hæc præclara Deorum.
 O insana hominum mentes, quæ credere diuos
 Artibus his factos potuere, ardentis Olympi
 Artificem fecere hominem, dementia nulli
 Admittenda viro, Deus est æternus, & ingens.
 Nec comprehensus adhuc, nec quæ comprehendere possit
 Mens est vlla Deum. Simplex essentia, nullis
 Intercepta locis, non circumscripta figuris.
 Vnus & in plures nunquam diuisus, ab omni
 Conditione procul nostra, mortalia nedum
 Omnia, verum etiam vincens cælestia longè.
 Solus hic immensum fecit, non Iuppiter, Orbem.
 Quicquid habet Phlegeton, quicquid caua viscera terra.
 Quicquid inest pelago, quicquid secat aëra pennis
 Condidit, & solus totum hoc opus ipse gubernat.
 Quæ narras de prole Iouis de stirpe Deorum,
 Scænica sunt, leuibus vulgo recitanda poëtis,
 Exhibitura iocos populo, plausumq; theatro.
 Iuppiter & proles ita sunt in sydera lati
 Vt fera syluosæ Nemees, vt portitor Helles,
 Portitor Europes, auriga, & Iasonis argo.
 Pegasus, Arcophylax, & raptis miluius extis,
 Cæsareusq; thronus, coma regia, Procyon, vrsæ,
 Coruus, olor, lepus, ara, canis, lyra, cancer, & vrna,
 Atq; alia cæli formæ, quas Græcia mendax
 Finxit, & audaci vatum facundia cantu.
 Non ita naturæ speculati arcana sagaci
 Ingenio sensere viri, quos Attica tellus,

BAPTISTAE MANTVANI

Quos Iudæa tulit, Babylonq; antiqua Magorum
 Clara rudimentis, Bragmanarumq; reposto
 Ora iacens mundo, nudis vicina sophistis.
 Primus Anaxagoras quadam cœlestia dixit
 Mente regi, non ille Iouem, non ille Mineruam
 Non Maia, Semele ve satum præfecit Olympo,
 Non hominum quenquam breuibus qui tanta lacertis
 Corpora, perpetuo nequeat conuoluere gyro.
 Ethica Cecropias docuit qui primus Athenas
 Insignis virtute senex, simulacra Deosq;
 Risit, & hic sophiæ princeps ab Apolline vestro
 Dicitur, & iccirco iussus potare cicutam.
 Matre Perictonia veniens à stirpe Solonis
 Clarus Aristocles, humeris, Plato, dictus ab amplis
 Cum comite Eudoxo nostram peruenit ad urbem.
 Quicquid ab Habraamo nostri didicere parentes,
 Transtulit ad Graios, & ab his Academia terris
 Orta Deos plures aufert, vnumq; fatetur
 Artificem mundi dominatoremq; Deumq;.
 Magnus Aristoteles hominum figmenta perosus
 Lyncea in athereos attollens lumina tractus
 Vidit in hac vnum mundi testudine numen,
 Et coluit, patrios idè fugisse penates
 Euboicosq; lares fertur petuisse, diemq;
 Chalcide, supremum, longa, clausisse senecta.
 Hic Deus errantes miserans in imagine nostra
 Venit, & istorum fraudem detexit, & artes
 Spirituum, sacros quibus indulgetis honores.

Hic

Hic
 Dic
 Et co
 Hui
 Squa
 Tunc
 Sunt
 Hui
 Secu
 Hui
 Regn
 Sollic
 Ducit
 Nam
 Vos a
 Blana
 Et sib
 Et qu
 Quid
 Diuit
 Inuol
 Dicite
 Cur s
 Ex im
 Aes l
 Bethi
 Astip
 Diuiti

Hic Deus, hunc vnum colimus, vobisq; colendum
 Dicimus, at plures luci praeferre tenebras
 Et caelo Phlegetonta volunt, & funera vitae:
 Huius in aduentu vester trepidauit Apollo
 Squallidus, & vultu radios contraxit opaco.
 Tunc cecidere Deum statuae, simulacraq; miris
 Sunt contrita modis, vestri meminere parentes.
 Hunc Solymi vates perhibent vestraq; Sibylla
 Secula facturum lustratis aurea seclis.
 Huius ob imperium aeternum promissaq; genti
 Regna suae, nec forma meos, nec sceptras, nec atas,
 Sollicitant animos, bona nec mortalia tanti
 Ducimus, hoc etiam vestri docuere poeta.
 Nam quid Lyriopes & Graij filius amnis
 Vos aliud docuit, fragilis quam noxia formae
 Blandimenta malis praebere incendia curis,
 Et sibi nec solum alijs inferre venenum?
 Et quid opes, aurumq; Mida monuere? quid ausus
 Quid Phaetontis equi? nisi quod vota improba regum
 Diuitiaq; abeunt pessum, secumq; ruinis
 Inuoluunt grauibus reges, rerumq; ministros?
 Dicite Plutoni veterum prudentia vatum
 Cur subiecit opes? forsitan quia viderat aurum
 Ex ima tellure trahi, sub montibus altis
 Aes latet, argenti decor est in viscere terra.
 Bethica testatur regio. Pactolus & Hermus
 Astipulantur, agunt etenim flauentis arenae
 Diuitias, fuluumq; trahunt cum piscibus aurum.

BAPTISTAE MANTVANI

Et quia sub terris Ditem regnare volebant,
 Qua tellure latent Diti attribuere profundo.
 Forsitan hæc fuerit ratio quæ mouerit illos,
 Altera se nobis longè præstantior offert
 Ad mores inuenta bonos, studiosa salutis,
 Consona dogmatibus nostris. Concedimus ergò
 Diuitias Orcos, quia sunt fomenta malorum,
 Et scelerum instrumenta, quibus subuertitur omne
 Iustitia robur, cacos quibus itur ad ames
 Sulfureosq; lacus, regnum implacabile Ditis.
 Non aliam ob causam mundi saluator iniquas
 Appellauit opes, & lucra ferentia mortem.
 Distribuenda pios hominum mandauit in vsus,
 Discite uestrorum monitis contemnere quicquid
 Est mortale, omnem regna in cælestia curam
 Ferte, nec atati fluxa neu fidite vita,
 Mobile tempus abit, mora nulla fugacibus annis,
 Nunc quoq; dum loquimur Casar tua præterit ætas
 Anxia, nec gelidam tardat tua purpura mortem.

Finis erat verbis, vno cum rhetores ore
 Nil veriti regem (res admiranda) superbum
 Sacrilegum quiddam simulacra Deosq; fatentur,
 Incestumq; Iouem, subitoq; afflata repente
 Numine tota cohors, victorem extollere Christum
 Cæpit, & in summam fidei prorumpere laudem.
 Torua supercilio Maxentius ora minaci
 Tollit, & accensus flagranti corda furore
 Elata vocat arma manu, citus arma satellites

Ad mouet,

Adm
 Tali
 Omni
 Ira: L
 Quis
 Ergò
 Vos q
 Causa
 Hoc h
 Hoc s
 Numi
 Vna p
 Milia
 Præm
 Respon
 Niteri
 Sensim
 Vidim
 Vincin
 Da ven
 Iuppit
 Casari
 Lumin
 Conuo
 Atq; s
 Tollit
 Sacra
 Extad

Admouet, accursu proceres tenuere citato
 Talibus ardentem furijs, subuersatumultu
 Omnia precipiti, postquam sedata parumper
 Ira: Leues animos, dixit, quæ mouit Erynnis?
 Quis malus inuasit nutantia pectora damon?
 Ergo ne fæmineæ potuerunt vertere nugæ
 Vos quoq; vos inquam quos defendenda Deorum
 Causa peregrinis ad nos contraxit ab oris?
 Hoc honor exhibitus vobis, hoc dona merentur
 Hoc suspensa tholo? sic nos, sic omnia Romæ
 Numina negligitis, quæ tanta ignauia, multos
 Vna puella viros superat? prob dedecus, inter
 Milia tot præstantum hominum certaminis huius
 Præmia fert mulier? sic rex, concorditer omnes
 Respondere viri. Quid nos terrere minando
 Niteris? illabi manifestum in pectora numen
 Sensimus, & rutilare sacro caput illius igne
 Vidimus, & labi flammæ ex ore loquentis.
 Vincimur à superis, & victi ponimus arma,
 Da veniam Cæsar: Christi transimus ad aras.
 Iuppiter & proles & numina falsa valet,
 Cæsaris extemplò facies excanduit, ardent
 Lumina, labra tremunt, rauco clamore ministros
 Conuocat, infandum facinus iubet, ore tragædo,
 Atq; Sophocleo scelus enarrabile cantu.
 Tollite sacrilegos clamat, iugulate Deorum
 Sacra prophanantes, auibusq; epulanda per agros
 Extà date, hæc illis sint præmia, vadat ad vrbes

BAPTISTAE MANTVANI

Fama peregrinas, tanta victoria pugna.
 Has habeant lauros, hac gloria segnibus esto,
 Ite rogum ingentem struite, & date corpora flammis
 Et cinis aquoreas ventorapiatur in vndas.
 Talia fulmineo iaculans latè intonat ore.
 Attoniti tremuere omnes, feralibus armis
 Circumfusa cohors vinctos pratoria ducit
 Rhetoras, & magno circumstrepit agmine miles.
 Vocerecedentes tali, Catharina monebat,
 Ite triumphales animæ superate tyrannum,
 Ite alacres, hodie vobis reserantur Olympi
 Limina, momentum mors est, vbi transijt, ather
 Panditur, & liber petit ignea spiritus astra.
 Ite domos cæli sanctosq; intrate penates,
 Ite, sequar, nec vos sacri iactura lauacri
 Terreat, abradet scelus omne salutifer ignis.
 Nec mora, comportant alij sarmenta, trabesq;
 Materiam arentem, & siluæ virgulta saligna
 Et piceas alij pinos & odora Cypressi
 Robora, iuniperi ramos, campoq; patenti
 Construxere pyras, adipem fomentaq; flammis
 Plurima subiiciunt, oleaq; liquoribus addunt
 Sulfura certatim, coit omnis turba, viaq;
 Eructant hominum turbas, velut aggere fracto
 Cùm Padus in virides spumanti vortice campos
 Insilit euertens segetes, spemq; obruit anni.
 Subiecere faces, salit ardua flamma, comamq;
 Spargit, & in nubem fumi glomerantur opacame
Corripiunt

Corri
 Fun
 Ingen
 In me
 Tanta
 Conspi
 Casar
 Et red
 Exim
 In cin
 Lenire
 Ipse su
 Christi
 Suppli
 Cæd
 Territ
 Manda
 Carcer
 Illacat
 Atria
 Compos
 Vix tan
 Regia p
 Insigni
 Concilio
 Sacra n
 Est dice
 Est pla

PARTHE: SECVN. LIB. III.

50

Corripiunt vinctos bini, stringuntq; retorto
 Fune manus & fune pedes, iaciuntq; per altos
 Ingenti clamore rogos, furit ignis, & ardor
 In mentum salit atq; comas stridore corusco,
 Tanta sacerdotes alacri spectacula vultu
 Conspiciunt, tabulisq; iuuant incendia iactis
 Caesaris extollunt animos, vrgentq; ministros.
 Et rediisse Deum libamen & orgia gaudent,
 Exinctis mox busta viris cecidere, nec artus
 In cineres abiēre, togas & corpora lambens
 Leniter abstinuit, viresq; coërcuit ignis
 Ipse suas, sanctos veritus tractare, sepulchro
 Christigina intrepidi sublata cadauera ponunt,
 Suppliciter flentes, & tristia funera ducunt.

Cædis adhuc audus Cæsar, nec crimine tanto
 Territus, at multo madidus post prandia Baccha
 Mandat ab obscuris foribus cacoq; reuulsam
 Carcere victricem mensis astare puellam.
 Illacatenarum strepitu per lata sonante
 Atria, nil pavitans duri subit orat tyranni.
 Composito vultu & frontis feritate parumper
 Vix tandem posita ficto repectore fatur:
 Regia progenies, virgo, tua maxima virtus
 Insigni nobis hodie certamine nota,
 Conciliare potest tibi me, nisi nostra vereri
 Sacra negas, versis igitur palinodia verbis
 Est dicenda palam, neu te male numina perdant
 Est placanda Deum dictis melioribus ira.

M 2

illa

BAPTISTAE MANTVANI

Illa, quid his iterum nugis me vertere tentas
 Caesar, ait? Tu saxa colas, sine numina nobis.
 Forsan honoratis lapides, quia creditis olim
 Deucalionis homines de cotibus ortos.
 Tauribus accensus dictis Maxentius altum
 Ferrea clamabat date verbera, verbera licetor
 Expedi, & nudos humeros ac pectus apertum
 Virginis inuadens, crebro ferit impius ictu
 Innocuum corpus, mihi gemit ore, Deumque
 Alloquitur virgo, nostri cape sancte cruoris
 Primitias, animum serua. sit victima fluxum
 Corpus, ut Habraamus seruato pignore sacrum
 Fecit, & illustrem pecudis cruor imbuat aram,
 Sic mea seruata caro concidat hostia mente.
 Sic ait, ex oculis lachrymae fluxere tepentes,
 Ora genasque frigrant, largus de vulnere sanguis
 Labitur, & terram cedes effusa cruentat.
 Supplicio affectam tali iubet ire sub umbras
 Nullaque bisseis praeberi alimenta diebus.
 Vertitur abstergens oculos, gemebundaque pectus
 Velat, & in noctem lachrymans descendit opacam.
 Est locus Eoos Phœbinae scientis ad ortus
 Arduus attollens vicina cacumina caelo.
 Thraicia maior Rhodope, sublimior Ossa,
 Pelion Aemonium superans, & culmen Olympi
 Caucasaeque niues ubi sunt iuga maxima Tauro.
 Illic perpetuo vernantia gramine rura,
 Perpetui fructus aeternaque gratia florum,

VERNA

Verna
 Lim
 Exula
 Hic p
 Infeli
 In me
 Quatu
 Nam t
 Versus
 Trami
 Deflui
 Gurgis
 Advi
 Sunt o
 Et sem
 Frondi
 Sunt &
 Ficus,
 Cerea,
 Quod t
 Prata
 Lilia, se
 Gram
 Thure
 Nardus
 Irriguo
 Innocu
 Vbera c

Vernaq̄ temperies, semper sine nubibus aër
 Limpidus, Auster abest, Boreas non sibilat, Eurus
 Exulat, occidua Zephyrus non murmurat aura.
 Hic primaeva quies homini, ieiuna priusquam
 Infelix vetita vitia sset guttura fruge.
 In medio fons est lato pul. herrimus orbe
 Quatuor vnde fluunt occulto flumina cursu.
 Nam tria secretis delapsa meatibus arction
 Versus eunt, at mox verso reuocantur in austrum
 Tramite, ad Aethiopes combustaq̄, solibus arua
 Defluit a Siduis quartum, Meroemq̄, refuso
 Gurgite complectens Memphitica regna peragrat:
 Ad vitrei fontis ripas in margine lato
 Sunt oleæ pingues, sunt Medica mala, Cypressi,
 Et semper virides lauri, palmetaq̄, longis
 Frondibus, & pini pingues, & myrtea sylua.
 Sunt & odorata cedri, facundaq̄, semper
 Ficus, & vua graui pendens in palmitē, pruna
 Cereæ, iuglandes, & amigdala, purpureumq̄
 Quod tulit arctois pomum Lucullus ab aruis.
 Prata sub arboribus raris, florentia semper
 Lilia, serpillum, narcissus, amaracus, omne
 Gramen odoriferum, viola, rosa, balsamus, arbor
 Thurea, myrrha, thymū, buxus, terebinthus, amomū,
 Nardus, & Aiacis frondes, rori q̄, marini,
 Irriguos circum riuos sua brachia tendunt.
 Innocui vitreo ludunt in gurgite pisces.
 Vbera distendunt pecudes, hic nulla leonum

BAPTISTAE MANTVANI

Semina, non serpens, nec cauda scorpium vnca.
 Omnia tuta, cubant lepores, nec bella nec vllas
 Insidias metuunt, cantu nemus omne volucrum
 Personat, & florum per summa cacumina nectar
 Libat apes, lectumq; cauis opus aggerat antris.
 Nuncius antè pater summa quem miserat arce
 Virgineo occurrens morbo, casusq; futuri
 Præsciis, inde fauos illis & mella diebus
 Pomaq; decerpens, dapis inconsuetâ ferebat
 Xenia, desertatrans aquora lata puella.
 Hæc sunt illa quibus felicem pabula vitam
 Helias, & socy longæua in sæcula ducunt.
 Omniaq; infuso curauit vulnera moly,
 Moly, quod omnigenis fecit Deus vtile morbis:
 Nigra subest radix, viridis coma, floribus albet,
 Iam hisse na dies ierat, reuocatur ab vmbri
 Ambrosium vultu referens Catharina decorem.
 Nec tenuata famenec tristi squallida nocte,
 Caesar vt aspexit solitum decus oris honesti,
 Fraude ministrorum pastam putat, æstuat, ardet
 Vociferans, trepidat mugitu regia tanto.
 Non secus ac nauta pelago cum turbidus imber
 Ingruit, & rauco volitat cum murmure nubes
 Pulsâ Notho, tumet vnda, micat pice nigrior aër
 Ignibus, & tonitru ingenti tonat altus Olympus.
 Perditæ custodes clamat vel mergite ponto
 Tergore consutos, Siculis vel adurite tauris.
 Iussa citi Garamas Nasamen Maurusq; faceffunt,

Marmarida

Marm
 Sang
 Vincul
 Versat
 Adto
 Verba
 Nil lon
 Numin
 Regis,
 Frangi
 Virgo,
 Non eg
 Sum d
 Per de
 Aequi
 Me qu
 Asser
 Parta
 Nulla
 Incipe
 Et neq
 Sed qu
 Augu
 Et pat
 Sancta
 Dignu
 Efficit
 Crudel

Marmaridæ, Psilli, Numidæ, quibus vna libido
 Sanguinis, accensos miseri raptantur ad ignes.
 Vinculaq; iniiciunt pedibus, terraq; volutos
 Versatosq; luto & fœdatos puluere terga
 Ad tormenta trahunt, nihil illis mollia profunt
 Verba precum, lachryma nihil inter verba cadentes.
 Nil longi labor obsequij, votisq; vocata
 Numina nil profunt, manet implacabile pectus
 Regis, & indomitum virus medicamine nullo
 Frangitur. O infœlix quæ te inclementia Casar
 Virgo, ait, innocuos homines torquere coëgit?
 Non ego terrenis epulis, sed ab æthere missa
 Sum dape pasta dies bissex, qui pabula genti
 Per deserta dedit Solymæ, cum vœcta per vndas
 Aequore suspensio Panchæos venit in agros
 Me quoq; certantem pro religione, fidemq;
 Asserere audentem pavit, sanauit, & ipsa
 Parta salus opus esse docet cœleste, cicatrix
 Nulla per offensos ferro deprenditur artus.
 Incipe sedata fieri clementior ira,
 Et neq; sanguineo similem te finge Neroni
 Sed qualis Traianus erat, vel Iulia proles
 Augustus, qualesq; tulit gens Flauia reges
 Et patrem & natum, quorum vestigia debes
 Sancta sequi, si vis tanto succedere regno.
 Dignus eris si iustus eris, clementia reges
 Efficit imperio dignos, pro immanibus actis
 Crudeli mercede Deus tibi digna rependet

BAPTISTAE MANTVANI

Præmia, crudeles superi crudeliter urgent.
 Vicit fœmineo facundia iuncta decori,
 Sedatusq; parum Cæsar: quò, perdita virgo,
 Vsq; Ioui differs, inquit, parere? iuuenta
 Nec misereret tua? non te seruilibus vtar
 Obsequijs, nec enim id patitur tua forma nec atas.
 Assentire meis aliquando & subde rebelles
 Imperijs animos. Quid me, respondit, iniquis
 Sollicitas verbis? & turpi pectora voto
 Fœda geris? cur sanctum audes violare pudorem,
 More suum, cœno assuetus, sordescere nunquam
 Desinis, & munda nescis assuescere vita,
 Sic tua te instituit Venus, hæc documenta tuorum
 Casta Deum, sunt hæc quibus assentire iubemur
 Imperia? hi monitus? vtrum tua prouida virtus
 Consulit vtilius nobis, humana ne iussa
 An diuina sequi? Quod amas Deus odit, & audes
 Impugnare Deum, cum sis mortalis? ab vrbe
 Ciuibus hæc tam vana meis documenta tulisti?

Erubuit Cæsar, sceleris mens conscia non fert
 Iurgia, non audet vultus attollere, seq;
 Vertit in Ichthybolum, & reuehi præcepit ad vmbra
 Carceris, atq; nouis tradi custodibus antrum.
 Ichthybolum verò, cui mens crudelis, & atrox
 Ingenium, regi, quidnam vulgaribus, inquit,
 Hanc pœnis terrere paras, sub sydere natam
 Credimus Helleo, nam frons Marpesia caute
 Taurominitana asperior, rigidoq; adamante

Durior;

Durior;
 Ridic
 Cedat
 Præs
 Moll
 Debi
 Nec n
 Mœn
 Erui
 Finge
 Et cr
 Et ra
 Anci
 Curr
 Pers
 Suppl
 Asper
 Quar
 Atq;
 Dada
 No
 Cum I
 Maxi
 Agm
 Labit
 Intrat
 Fit son
 Dissip

Durior, Ausonios fasces nostrasq; secures
 Ridet, & imperio diuim parere recusat.
 Cedimus? an iustis dementem vrgeri flagellis
 Præstat? & imperij causam diuimq; tueri?
 Mollia non obstant duris, nec fortia possunt
 Debilibus vinci, nec ligno saxa cauantur,
 Nec manibus muri, sed duro marmora ferro,
 Mænia contortis magno molimine saxis
 Eruimus. Si auferre paras à virgine Christum,
 Fingerotas, magnaq; aliquot vertiginis orbes.
 Et crebris armetur opus mucronibus omne:
 Et radij cultros & curuatura rotarum
 Ancipites habeant. Orbis contrarius orbi
 Currat, & affixos verso secet impetus axe.
 Persephone immanes pœnas & sæua docebat
 Supplicia, occultis voluens corda impia formis.
 Aspera inhumanum flexit sententia regem.
 Querit vt in tota si quis foret vrbe Perillus
 Atq; Phereclea quisquam præstantior arte
 Dedalus, aut auctor Troiane cladis Epæus:
 Nox erat, & medium cæli stellata per axens
 Cum Ioue ducebant nitidi vestigia pisces.
 Maximus ætherei Christus regnator Olympi
 Agmine calicolum magno stipatus ab astris
 Labitur, & niuei transit per cornua tauri.
 Intrat ad humentes vmbrae & triste barathrum,
 Fit sonus, & nigram subito lux aurea noctem
 Dissipat, apparent pulchra sub imagine diui.

PARTHE. SECVN. LIB. III.

Primus Ioannes, humeros cui lucida vestit
 Pellis, & aurati pendent in tergora villi.
 Alter erat senior Petrus cui candida mento
 Casaries, geminaeq; micant in pectore claves.
 Tertius ardenti Paulus mucrone coruscans
 Igneus ore, ligant in texta guttura gemma.
 Quartus Ioannes aquila signatus, amictu
 Lucet in albenti, mentoq; & vertice canus.
 Hi primi, sua quemq; ducem stant agmina circum.
 Squallor abit, fulget paries, circumfluus aër
 Fragrat, & Armenio carcer lustratur amomo.
 Tum vultu diuisim dominus. Sic fatur amico.
 Haecenus ex alto pugnam spectauimus orbe
 Occulteq; tuis procul aspirauimus orsis
 Fortibus, hæc clara fuerint praeludia pugna.
 Nunc acie tota pugnatur & omnibus armis.
 Macta, & in extremo palmam ne desere cursu.
 Pars superest tibi parua via, iam proxima palma
 Curris, & apparet grauium suprema laborum
 Meta, dies feret optatum tibi crastina finem.
 Dixit, & ambrosia frontem perfudit & armos.
 Et sic fatus abit, dulciq; adit athera cantu.
 Altera lux aderat, feralis machina cælo
 Erigitur, populiq; foro concursus aperto
 Cogitur, horrescunt visu, & crudele fatentur
 Id genus insolitum pœna, de robore querno
 Texitur, & bissex cubitis ascendit in auras
 Pons, vbi voluendos licitor se attollat ad axes.

Impuls

Im
 Ro
 Den
 Cor
 Disc
 Men
 Ter
 Asp
 Stra
 Coni
 Pro
 Curr
 Sub
 Sic
 Perc
 Te
 Inf
 Quan
 Vix
 Vent
 Gran
 Dis
 Max
 Turb
 Nes
 Oppr
 Impe
 Quat

Impulsi magnis strident conatibus orbes,
 Rostratiq; micant gladij, curuisq; minantur
 Dentibus, & paruo inter se discrimine distant
 Corpus vt affixum lateri e regione locatum
 Discerpat latus, atq; vno secet omnia cursu
 Membra, leues subito procul ei aculanda per auras.
 Terrificum incutiens animis structura pauorem.
 Aspectuq; nocens solo, super aurea sedit
 Stragula, & à tecto spectat Maxentius alto
 Coniugis extendens baccata ad colla sinistram.
 Protrahitur virgo, qua postquam immania vidit
 Currere protensis armata volumina rostris
 Substitit, & presso suspexit sydera gressu
 Sic memorans. Obsiste pater crudelibus ausis.
 Percute dentatos orbes, ostende tyranno
 Te Ioue contempto cæli terræq; potentem:
 Infelix videat, contabescatq; videndo,
 Quanta tua virtus & quanta potentia dextra.
 Vix ea finierat, gelida cum erupit ab arcto
 Ventus, & ardenti resonans cum fulgure fulmen,
 Grandineq; immixta nimbus caliginis atra.
 Dirumpitq; rotas, trabibusq; per aëra pulsas
 Maxima consequitur strages, quò territa vertat
 Turba pedem noctis tenebris inclusa profunda
 Nescit, & attonitos frustratim machina labens
 Opprimit, auditur clamor, sonitusq; ruentum
 Impete cum magno trabium, perire ministri,
 Quattuor, vt fama est, rapuit furibunda virorum

Milia

BAPTISTAE MANTUANÆ

Miliatempestas & lapsus ab aëre turbo.
 Vig dies claro deterisit nubila cælo
 Detegitur clades hominum: laniata per omne
 Membra forum, facies vsta, conuulsaq; labra
 Dentibus exertis, laceraq; per ardua vestes
 Culmina teclorum, mixto fluit vnda cruore.
 Qua superant cladi lugent communia matres
 Funera Pellæ, lamenta per omnia surgunt
 Compita, in ingenti tota vrbs p'loratur aceruo,
 Plebis in occasu tanta gauisa per auras
 Persephone volat, ac socios, ac daemones omnes
 Ad prædam ciet ex aris, adytisq; Deorum.
 Illi præcipites altis è turribus adsunt,
 Corripiuntq; vagas animas stygiisq; coërcent
 Funibus in fasces, & in intima tartara voluunt,
 Persimiles aquilis, quoties videre volucres
 Dulcibus è stagnis tolli, tenuemq; per auram
 Nare cæteruatim, campisq; inferre volatum,
 Quà rigat effusis Mantoam gressibus urbem
 Mintius, intexens iuncis & harundine ripas.

Saucia iam dudum cæco regina dolore,
 Dissimulare nequit flagrantem pectore flammam,
 Si q; virum alloquitur. Quæ te immanissime, quæ te
 Pestis agit? manifesta vides miracula, necdum
 Irritare Deum cessas, tibi me quoq; Christus
 Abstulit, & viuo crines in flumine laui.
 Nec tua sum posthac, nec me reuerentia Martis
 Nec Iouis vlla tenet, tua sint hæc numina, vincet

Christus.

Chr
 Cas
 Tor
 Pos
 Vbe
 Aec
 Pet
 Nec
 Dir
 Per
 Vind
 Res
 Duc
 Arb
 Stab
 Aff
 Pect
 Exa
 Imp
 Div
 Cen
 Des
 Com
 Dila
 Paf
 Aua
 Por
 Tex

Christus, & occumbes cum relligione Deorum;
 Casar adhæc frendens, contorquet lumina denso
 Torua supercilio, & clamans, noua funera lictor
 Posticimus, accipe & hanc, & amaro vulnere truncis
 Veribus cæsa caput à ceruice reuulsum
 Aequorea volucres habeant, piscabitur illud
 Petrus, & inuentum Christi suspendet ad aram.
 Nec mora, dum totam magnis vlulatus urbem
 Dira lues agitat, dum cædibus omnia complet
 Persephone exultans & tanta strage superbit,
 Vincula manus sparsis trahitur reginacapillis.
 Res indigna nimis, missoq; ad colla capistro
 Ducitur ad littus lachrymans, & crine ligatam
 Arboris ad ramos patulis quæ umbrosa lacertiis
 Stabat arenosa frondens in margine ripæ,
 Afficiunt probris & multo verberere, tandem
 Pectore conuulso Pharias truncatur ad arces.
 Exanimés artus nudant, rapiuntur in aures,
 Implicitumq; comis aurum gemmisq; monile
 Diues, & amisso scuit fera turba pudore.
 Ceu plures cum nocte lupi inuenere relictam
 Desidia pastoris ouem, simul agmine facta
 Communem inuadit prædam, atq; in vulnere certant.
 Dilaniant, caput hic, iecur ille, in clunibus alter
 Pascitur, & fauces implent, rictumq; cruentant.
 Audyt horrendum facinus, veniensq; repente
 Porphyrius multo raptum cum milite corpus
 Exit humo lachrymans, meritosq; exoluit honores,
Inscæ

BAPTISTAE MANTVANI

*Infelix quantum fors & breuis hora sinebat.
 Iamq̄ nouas afferte dapes, discumbere tempus
 Caesar ait, sat manē. Ioui superisq̄ litatum
 Omnibus, & fuso placati sanguine manes.
 Soluite tristitiam, curasq̄ immergite Baccho,
 Debetur noua nupta mihi, namq̄ impia coniunx
 Per noua Iudæo nupsit diuortia Christo.
 Fertecados, date Creteode palmite uina.
 Ponite Amyngos latices, Chiumq̄ liquorem
 Et si quid Campana sui vindemia misit
 Nectaris, omnigeno spument crateres Iaccho.
 Discumbunt, celeres volitant, agilesq̄ ministri,
 Et mensas epulis onerant, Maxentius ira
 Iamdudum exustus largo se ingurgitat haustu
 Sapius, & pergit uenas inflare calentes.
 Callida Persephone grauibus conuiuariis
 Immiscere uolens sumptis prateruolat alis
 Aequoream simulans uolucrem, petit ardua nubes
 Itq̄ reditq̄ frequens, ducitq̄ per aëra gyrum,
 Garrituq̄ sonat pluuio. Denuntiat, inquit,
 Ichthybolus, uentos, tempestatemq̄ futuram.
 Iampelagofuror & nautis grauis ingruit imber:
 Caesar ut audiuit pelagus, succurrit imago
 Coniugis ad littus caesa, iubet ire ministros
 Necropolimq̄ trahi, & conditellure cadauer.
 Respondere duce iam dudum funere ducto
 Porphyrium ueteri regum imposuisse sepulcro.
 Ecce iterum lachrymas, iterum ciet ira furorem,*

Litaq̄

Lat
 Por
 Pa
 All
 Corp
 Pro
 Et p
 Por
 Imm
 Urb
 Inco
 Corp
 Sed f
 Voce
 A est
 Prae
 Obij
 Vort
 Cong
 Done
 Q
 Inqu
 Omn
 Sarda
 Dux
 Milit
 Casar
 Desti

Letaq; subuertit praeceps conuiuia luctus.
 Porphyrium Caesar tunc e regione sedentem
 Pallidus, & stomachum vultu confessus opaco
 Alloquitur, Quid me inuito violenter ademptum
 Corpus humas? quae relligio, quae cura meorum?
 Prouidus ardorem, mentis ratione gubernat,
 Et placidis, mulcet bacchantem vocibus iram
 Porphyrius, nobis Caesar fore dedecus, inquit,
 Immortale ratus, si peruenisset ad aures
 Urbis id infandum facinus, quod percitus ira
 Incomposq; tui mandas, celanda putauit
 Corpora defuncta, & sceleris monumenta nephandi.
 Sed furor, impatiens frani, mitescere, nulla
 Voce potest, similisq; Padi torrentibus vndis
 Aestiuo cum sole niues saxosa Gebennae
 Praecipitant iuga, si cursus occludere tentas
 Obiice, contortis crescunt spumantia terga
 Vorticibus, semperq; magis violenta superbit
 Congeries, tumidaq; premit retinacula mole.
 Donec iter gurges agat indignatus apertum.

Quid scelus excusas, hominum turpissime, Caesar
 Inquit, & ignaua regem grauitate lacebis?
 Omnia Therfita similis, quid gutture latras
 Sardanapaliaco, Pallenti excanduit ore
 Dux animo, dextraq; potens, claraq; superbus
 Militiae titulis, voluitq; inuadere pectus
 Caesaris, & capulum dextra complexus eburnum
 Destitit, ardentem virtus compefcuit iram,

Atq;

BAPTISTAE MANTVANI

Atq̄ ita suspirans fatur. Quid fida tuorum
 Pectora Maxenti verbis premis acribus? Et quid
 Leta procellosoturbas conuiuia vultu?
 Sitibi causa minus placuit recitata, fatebor
 Altera causa subest potior. Sepelire iacentem
 Relligio Christi dominam me iussit, & ipsos
 Rhetoras antè dedit tumulto. Nam flumine viuo
 Me quoq̄ (si nescis) lauit regnator Olympi
 Christus, & abiecto verum Ioue numen adoro.
 Saucius incomposcq̄ animi Maxentius, ergò
 Tu quoq̄ carminibus magicis subuerteris? inquit.
 Tu magicas artes tu cadem incendiaq̄, audes
 Dux ait, infelix sequere, & scelus omne reuoluit.
 Ingluuiem nutri, duro rape viscera ferro.
 Sanguine tinge manus, inoxia membra trucida
 Numina, Maxenti, iustissima, numinatantum
 Sunt visura nefas, meritas dabis impie pœnas.
 Expectant te Tybris aqua, calor iste sub vndis
 Occidet, & tanquam Phaëton temerarius axe
 Pulsus ab excelso vastum rapieris in aquor,
 Forsan & inuenies extincte coniugis ora.
 Interea pinguem nutri delphinibus escam.
 Ira (scio) tua me mortiiam destinat, vltro
 Ibimus, & strictos caput extendemus ad enses
 Intrepidus, nobis nihilest in morte timendum
 Christigenis, quibus est aliud post funera longè
 Nobilius vitæ genus immortalis Olympo.
 Oppetere est iterum nasci, tormenta subire

Pro
 Chri
 Sem
 Luna
 Alte
 Flum
 Nutr
 Terri
 Corp
 Trax
 Mitt
 Dulci
 Ista fu
 Peru
 Porp
 Rodi
 Et cir
 Dux a
 Front
 Corde
 Vlla t
 Incipe
 Ora, sa
 Memb
 Defun
 Corpor
 Discit
 Rege s

Pro virtute pium, triplex contingit origo
 Christiginis, vulgata prior qua nascimur omnes
 Semine concepti patrio, cum septima fœtum
 Luna peragrato vel nona peregerit orbe.
 Altera sic natos terris per mystica transfert
 Flumina, & ablutos genetrrix ecclesia lacte
 Nutrit ad ambrosia semper viuentis odorem.
 Tertia cum suprema dies mortale resoluit
 Corpus, & in cineres opus hoc natura caducum
 Traxit, ad æthereos orbis Empyrea regna
 Mittit, vbi & reduces animos complectitur vlnis
 Dulcibus, & nitida cœli pater accipit aula.
 Ista fides lorica mihi est adamantina, nullis
 Peruia fortune iaculis. Dum talibus orat
 Porphyrius, tumido bilem sub pectore Cæsar
 Rodit, & impatiens vultus obscurat Erinnyis.
 Et circumpositis stimulat præcordia flammis.
 Dux animum firmante Deo nil territus, atra
 Fronte quid atroci dudum concepta venena
 Corde premis? dixit, ne pars innoxia vitæ
 Vlla tua dignum venia te reddere possit,
 Incipe, rumpe moras, aperi crudelia tandem
 Ora, satellitibus diris mea funera manda.
 Membra iube lanianda feris in littore spargi,
 Defuncti careamus humo, careamus arena,
 Corpora iactentur monstris laceranda marinis.
 Discite crudeli proceres seruire tyranno.
 Rege sub ingrato sub iniqui principis vmbra

BAPTISTAE MANTUANI

*Seruitijs emitur mors obscurissima longis.
 Rumpitur inflatum pectus, mentisq; superba,
 Nec frenare potest nec dissimulare furorem,
 Caesar, in extremis ardet iam faucibus ira
 Non aliter quam cum sicco sub fomite dormit
 Ignis & afflatu crebro excandescit & aura
 Exilit, & tremula rutilant per nubila flamma.
 Ferteciti procul hinc hominem, date vincula clamat.
 Cumq; suo totam domino ingulate cohortem,
 Quae ducis infecti traxit contagia, finem
 Sacrilegis dabit ista dies. Per numina iuro,
 Per Iouis aeternum imperium fulmenq; trisulcum,
 Ibitis ad lethen, stygiaeq; videbitis undas.
 Dux & tota cohors missis ad colla catenis,
 (Ofunesta dies, o lamentabile tempus,
 O furor, o rabies, o detestabile virus,
 O odor, o regum impietas, o mortua virtus)
 Ducitur, & longa properant ad funera pompa.
 Ventum erat ad littus, cum dux fortissimus agros
 Alloquitur comites, turbataq; pectora firmat.
 O socy, mecum terra pelagiq; labores
 Experti toties, longaeq; pericula passi
 Militiae, quid vos terret praesentia mortis?
 Quae celeri cursu Zephyrum, volucremq; sagittam
 Vincit? ubi fortes animi generosaq; virtus?
 Cordaq; ad horrendos nunquam perterrita casus?
 Ponite tristitiam, rectos attollite vultus.
 Cernite perpetuo fulgentem lumine mundum,
 Aetherea;*

*Aet
 Ecqu
 Desp
 Sic a
 Acc
 O ma
 Noxi
 Mem
 Inter
 Spirit
 Numi
 Pecto
 Sangu
 Cum d
 Christi
 Et
 Occidu
 Cum f
 Sic sec
 Robur
 Inconc
 Morte
 Sancti
 Quam
 Illam e
 Credid
 Nam si
 Distrib*

Aethereaſq; domos, animis ea patria noſtris.
 Ecquid ſæminea pauide formidine frontes
 Deſpiciunt terras? hodie veniemus in aſtra.
 Sic ait: & Chriſto ſacrum Paana canentes,
 Accipiunt altos pronis cervicibus enſes.
 O mors dura, virum vita præſtantior olim
 Noxia cum rapide purgarint ſæcula flamma
 Membra, memor veſtri Deus, immortalia reddet,
 Interea gaudete bonis cœleſtibus, inter
 Spirituum cœtus alacres, & ſancta precati
 Numina, terrigenis Chriſti implorate fauorem.
 Pectora trunca iacent, fuſoq; rubescit arena
 Sanguine, maſſata eſt duplex Hecatumba Tonanti.
 Cum duce bis centum comites in littore caſos
 Chriſtigenæ effoſſis, mœſti impoſuere, ſepulcris:
 Et iam prona dies nocti cedebat & vmbriſ,
 Occiduo radians excelsam lumine Calpen.
 Cum furijs Caſar longis iam feſſus & ira
 Sic ſecum. Quæ tanta iſtis conſtantia? quodnam
 Robur ineſt animis tantum? quæ pectora virtus
 Inconcuſſa regit? quæ ſpes? quæ præmia tanti?
 Morte quid expectant obita? neq; credere dignum eſt
 Sanctius his numen, quorum reſpublica pauper,
 Quàm noſtris qui regna tenent telluris & vnda.
 Illam ego numinibus gentem melioribus vti
 Crediderim, cuius terrena potentia maior.
 Nam ſi regna Dei arbitrio terrena gubernant
 Distribuuntq; ſuo, qui dant maiora putandi

N >

Maiores,

BAPTISTAE MANTVANI

Maiores, Libyam Iuno, regna Attica Pallas,
 Iliacam Phœbus, Tarpeiam Iuppiter arcem
 Constituit, regnum regno, ceu numine numen,
 Maius erat, sed Christigenis nec regna nec vrbes.
 At fuerit satius tantos sedare tumultus
 Vnius interitu, vel si mutabitur, eius
 Connubio, tantumq; decus seruare iugali
 Fœdere, & has tandem curas extinguere tadis.
 Saturni iam bruma dies & leta reducit
 Tempora, quæ nobis patrio celeberrima ritu
 Iucundos hyberna sales & xenia poscunt,
 Ocia nocturnæ poscunt conuiuia mensæ.
 Expediam, tristis ne se inter gaudia luctus
 Ingerat, interea placidas mihi Iuppiter vndas
 Aequoris, & cursus dabit ad mea regna secundos.
 His dictis placet, accito lictore, puellam
 Duci iterum è tenebris, iterum tentare loquendo,
 Virgineumq; nouis pedicis captare pudorem.
 Quam simul ac vidit sic est aggressus. Amycias
 Troius assultu subito expugnauit adulter.
 At tuaterdenis nondum est mollita diebus
 Duricies. Ponti glacies Hircanaq; tandem
 Frigora & arctoe vincuntur sole pruina.
 Tu Getico sopita gelu, vel Gorgone visa
 In silicem durata, nequis mansuescere, quercus
 Orpheus, Amphion lapides, delphinas Arion
 Monit, & Orphaos senserunt tartara cantus.
 Tu nunc frigidior, tibi ferrea corda, sepulti

Vjg
 Lun
 Coni
 Flux
 Heu
 Moll
 Stem
 Impe
 Despi
 Tu po
 Milit
 Et mi
 Mitib
 Roma
 Si ser
 Coniu
 Mæni
 Quod
 Amb
 Accip
 Sic ait
 Illa, ve
 Vapul
 Desine
 Nupsin
 Et mih
 Virg, s
 Limen

Vsq; adeo tibi sunt sensus hebetataq; mentis
 Lumina, vt albenti videare simillima saxo
 Coniugis Assyria, verso qua in marmora vultu
 Fluxit & ardentem spectat fugitiua Gomorram.
 Heu quianam contra genium moremque iuuenta
 Molliciemque tui sexus, generisque superbi,
 Stemma, supercilio spernis regalia toruo
 Imperia, ab demens, tu blandimenta, minasque
 Despicias, & surda perstas immobilis aure.
 Tu populo spolias urbem, tu coniugere regem
 Militibusque ducem, duce Cyrenensia regna.
 Et miseremur adhuc, & te seruare parati
 Mitibus alloquimur verbis. Genus aspice quantum
 Romanum pietate valet, mitesce parumper.
 Si seruire pudet, mecum regnabis, habeto
 Coniugis extincta thalamos. Romana videbis
 Mania, & incedes Latiam regina per urbem,
 Quod tua gentilis quondam Cleopatra tumultu
 Ambijt Actiaco, tu Cesare digna marito,
 Accipe, largimur sine bello & sanguine regnum.
 Sic ait, & cæco languet Maxentius igne.
 Illa, velut dorsum medijs in fluctibus ingens
 Vapulat assiduis & nunquam vincitur vndis,
 Desine plura, nefas iterum me nubere, dixit,
 Nupsimus, inserto nuptam manus indicat auro.
 Et mihi nunc alacres nitidis conuiuia mensis
 Virque, socerque parant, hodie subitura mariti
 Limen, & e tenebris claros aditura penates.

BAPTISTAE MANTVANI

Nec sum dura, fidem seruo. Tu sanguine gaudes
Non ego, tu tanti sceleris durissimus auctor.

Hæc ubi dicta, videns atrox immota tyrannus
Pectora, nec precibus flecti, nec verbere frangi,
Spe Veneris posita iubet à lictore necandam
Necropolim duci. Pullo velata cucullo

Atq; capistratis manibus de carceris antro,
Truditur ambigua faciente crepuscula nocte.

Aemonius Chiron media iam parte sub umbras
Iuerat, & Leda funestam pignora noctem

Aëre voluebant piceo, niger Hesperus ore
Pallidulo tristi per cælum ascendere vultu

Visus, ab aspectu sceleris noua luna nephandi
Cornua substraxit, nubes teterrima clausit

Aethereos ignes & conscia sidera morti.
Audita Halcyones grauibus lamenta querelis

Spargere per littus, mæstosq; ad funera cantus,
Edere, & aquorea volucres dare flebile carmen.

Est locus ad Boream pelagi porrectus ad undas
Densa ubi siluestrem faciunt spineta recessum.

Areaq; in medio, crebris ibi terra sepulcris
Surgit, & in tumulos fossa cumulantur arena,

Sacra cadaueribus tellus, Polyandrion Hellas
Voce vocat patria, nudis passim ossibus albet,

Vrticis umbrifus ager, grauibusq; cicutis
Et nigris ebuli baccis & olente Sabuco.

Campus iners & sepiuagis domus apta colubris.
Hos ingressa locos durus dum brachia lictor

Exped

Expe
Sang
Act
Opat
Solui
Tu g
Lum
Et m
Ad p
Egre
In pa
Et pr
Ditis
Et si
Impl
Finie
Ann
Et cr
Verb
Lat n
Sang
Perse
Cesa
- A
Spiri
Susci
Tran
Insal

Expedi inuertens manicas, dumq; explicat ensem
 Sanguineum, virgo cælum suspexit & ignes
 Aethereos, taliq; Deum sermone precata est.
 Opater, exiguas tanto pro munere grates
 Soluimus, ingentes autem debere fatemur.
 Tu grauibus pressam tenebris in clara vocasti
 Lumina, tu manes, tu das superare tyrannum,
 Et modò tam vario functam discrimine, tandem
 Ad palmam regnumq; vocas. Da numine dextro
 Egressus animo faciles, reditusq; secundos,
 In patriam cæliq; domos hanc accipe mentem,
 Et prolem ne sperne tuam de fauce reuulsam
 Ditis, & oranti famulæ tuæ limina pande.
 Et si quando memor quisquam certaminis huius
 Implorabit opem, pater exorabilis esto.
 Finierat, subito cum vox audita per auras,
 Annuimus, secura veni. Tum poplite flexo
 Et crucis explicita per pectus imagine, licet
 Verberat orantem gladio. Pro cæde cruenta
 Latæ niueum fluxit, tellus incanduit albo
 Sanguine, lingua Deum neruis delusa recisis
 Personat, & moriens verba imperfecta relinquit.
 Cæsa solo iacet atq; in cælum vita recessit.
 Affuit extemplo superum de sedibus agmen
 Spirituum duplex, vnum quod corpore nudam
 Suscipiat mentem, dulciq; ad sydera cantu
 Transferat, exanimis aliud quod tolleret artus.
 Insolita noua luce dies in nocte refulsit,

BAPTISTAE MANTVANI &c.

Atq; repentinum subito cum lumine fulgur
 Emicuit, ceu cum frangit caua nubila fulmen
 Cum grauis ardentem succendit Iulius æsum.
 Euolai attonitus licitor, trepidiq; ministri
 Corripuere fugam, toto symphonia cælo
 Spargitur, & mixta vocum dulcedine carmen
 Astra petit, sensimq; abiens discedit ab aure.
 Visa q; per cæli traciis ascendere nubes
 Lucida, persimilis soli, lucentior astro
 Luciferi, & claro rutilantem lumine caudam
 Ducere, & ignifero ferri vltra sydera cursu.
 Et caput insertare polo. Patuere Tonantis
 Atria, curuatus lato Pater obuia vultu
 Brachia diffundens reduci dedit oscula nata.
 Et triplici claram radiauit sydere frontem.
 Altera spirituum legio collegit ab hortis
 Balsama Iudæis, aloes, myrrhæq; liquorem,
 Ablutosq; vadis artus & odoribus vinctos,
 Aëreum per iter rubri trans æquora ponti,
 In montes Arabum summæq; cacumina Sina
 Transtulit, & corpus Pario clausere sepulcro,
 Quod superum fecere manus. Opobalsama semper
 Marmor odoratum sudat, quibus ægra iuuantur
 Corpora, difficiles isto ceromate morbos
 Indigenæ pellunt, sacros Alabastra liquores
 Atq; salutare lachrymas, oleiq; fluentis
 Accipiunt guttas. Membris honor iste sepultis.

BAPTI.

BAPTISTAE
MANTVANI CAR-
MELITAE THEOLOGI
TERTIAE PARTHENICES

Diuae Margaritæ, Agon.

AD ILLUSTRISSIMAM ISA-
bellam Mantuæ Marchionis-
sam.

ARGVMENTVM IODOCI BADIO
*Ascensij in Diua Margaritæ Ago-
nem.*

Iuę Margaritę agonem cantatu-
rus poëta ab admiratione quadã
vtili auspicator, admiratur enim
tantam virtutem puellis & æta-
te & sexu fragilibus datam, vt
Deos veteres olim religiosissimè cultos exe-
gerint. Cuius causam docet Spiritus sancti post
aduentũ Christi in corda credentium immis-
sionem

N 5

BAPTISTAE MANTVANI

tionem. Deinde pollicetur se treis virgines, Margaritam, Agathen, & Luciam describere, quibus tamen & quartam additurus est, Apolloniam. Incipiens autem docet parentes Duxæ Margaritæ Antiochiæ originem traxisse, ab Antiocho illo magno qui urbem cum prius Reblata dicerentur, à se Antiochiam denominavit. Qui cum puellæ recens natæ nutricem disquirerent, nulla est (Deo id procurante) in tota vrbe inuenta quæ esset officio illi satis visa idonea: verùm rure accita mulier honesta forma & probatis moribus, & à parentibus fuis, quod illos latebat, in fide Christiana fideliter instituta: (licet enim Antiochiæ Petrus primam sedem, & fideles primam Christiani nominis appellationem habuerint, tamen latuente persecutione, fides duntaxat in agro permansit.) Ea ergò sedulò nutritam, vt primum per ætatem potuit, Christianis sacris initiauit atq; informauit, vnde ad sacra lous à parentibus vocata, pridie cum in cubiculum iret priusquam se reclinet, matre obseruante quidnam ageret, se signo crucis & tacitis precibus muniuit. Deprensam autem Christianã,

cum

cum mater neq; precibus neq; minis auertere
 valeret, ad patrem detulit, qui furibundus
 vtramq; tam nutricem quam alumnam in a-
 gros faceffere coëgit. Vbi diua virgo cum nu-
 trice parcè ac duriter viuens, pecusq; illius
 custodiens, adoleuit, donec, seu casu, seu (vt
 poëta afferit) veterum Deorum, Veneris præ-
 cipuè, & Mercurij fraude, ab Olymbrio præ-
 fecto vrbis, illac venatum profecto visa atq;
 admirata (erat enim egregia forma & hono-
 re venerabili prædita) percunctataq; quæ nã
 efferet, & cur in agro viueret, respondit ab An-
 tiocho ortam, & sacris Christianis iniciatam,
 & à patre ob id exactam. Tum ille & forma &
 lepore eius captus in vrbem trahi iussit, vt à
 fide auersam stupret. Verùm à coniuge illius
 pellicem rata pudicitia ipsius custodita est.
 Cùm autem insaniens præfectus à constantia
 dimouere minis nequiret, pollicetur reiecta
 priore coniuge se illam ducturum, quam con-
 ditionem cùm virgo detestaretur, iussit virgis
 immaniter cæsam, in carcerem teterrimum
 detrudi, vbi ab angelis curata, sed à Venere
 aut alio dæmonio in forma draconis absorpta
 viuã,

BAPTISTÆ MANTVANI

viua, cùm se solito crucis signaculo muniuisset per mediam crepantis aluum incolumis emerfit, moxq; à Proteo seu alio dæmonio nequicquam illusa, formosior quam fuerat præfecto sistitur. Qui ne fides augeatur capitalem in illam pronunciauit sententiam, qua accepta precibusq; à Deo approbata triumphanter in coelos introducta est.

Vis nouus iste furor veteres qui turbine tanto

Expellit (res mira) Deos, potuitq; puellas

In superos armare? quibus regna omnia, & ipsum

*Augustum Romæ imperium, quo nulla potestas
Sub Ioue maior erat, capita incuruare solebant?
Quæ vis tanta? Vnde hac animis audacia nostris
Ut mutant impune Deos? Si fortè Gigantes
(Ut perhibent) voluere Iouem detrudere Olympo
Res aliena minus, fretos quia robore & armis
Grandibus, ac membris immanibus, alta Deorum
Tecta polo sperare minor dementia certè.
At tener hic sexus natura imbellis & vsu,
Qua sperare vnquam de relligione triumphum
Debit antiqua? non Palladis agide fultum
Pectus erat tenerum, Sicalæ nec in ignibus Aethnæ*

Pronus

Pro
Mu
Tan
Arg
Esse
Sire
Mai
Illa
Visa
Id se
Quæ
T
Intu
Tem
Et p
Inspi
Vis e
Calig
Sic a
Fort
Inte
Regn
Corp
Hec
Num
Terr
Hoc
Text

Pronus in incudem feriendo armauerat illas
 Mulciber, vt starent Iouis ignea fulmina contra.
 Tanti operis grauitas & magnificentia causam
 Arguit ingentem, nec in his mortalibus auctor
 Esse potest, qui molem istam vectauerit oris.
 Si regno expulsi, fuit vlla potentia diuis
 Maior, vt inuitos solio exturbaret ab alto.
 Illa potens igitur quæ condidit omnia virtus,
 Visa diu mortale genus contemnere, seu quod
 Id scelus exigeret nostrum, seu legibus vllis
 Quæ ignorantur adhuc, sic ire iubentibus orbem.

Postquam sera dies sæclis labentibus ætas
 Intulit extremos, tacitisq; abscondita fatis
 Tempora, disruptit diuina potentia cælos,
 Et pluit in terras ignem atq; incendia nullis
 Inspicienda oculis mortalibus, intima tantum
 Vis ea corda mouens, homines accendit, & vmbra
 Caligantem abigens menti lucem influit almam,
 Sic afflatæ auris animæ cælestibus audent
 Fortibus ire animis contra mala numina, discunt
 Interris optare nihil, sed Olympica solum
 Regna Deum, superos, ac fastidire caducum
 Corpus, & æternis meditando assuescere rebus.
 Hæc ea quæ negat ara Deos, quæ saxea virtus
 Numina contemnit, quæ tot simulacra per orbem
 Terrarum & veteres spreto Ioue sustulit aras.
 Hoc aliæ plures quarum certamina longis
 Texta voluminibus, sanctæ docuere puella.

Tres

BAPTISTÆ MANTVANI

Tres mihi (si votis magni regnator Olympi
Fauerit, & menti diuinum infuderit imbrem)
Carmen erunt. Tu sancta Syro dominata draconi
Margaris, & teneras Agathe lacerata mamillas.
Tuq; Syracusiam decorans Aretusias urbem
Lucia, virginitas eadem tribus, vna puellis
Forma, retens etas, nec dum bene nubile tempus.

Fama est Assyriam, pecudum frugumq; feracem,
Nobilium altricem, late regnasse per omnes
Finitimas gentes. Illic Babylonia quondam
Bellipotens, hominumq; parens antiqua Damascus,
Arboream surgens Parthos attingit Araxem
Armeniosq; petit, Cilices descendit ad agros,
Alluiturq; mari, quod nominat in sula quondam
Sacra Dionea Veneri, Nilotica regna
Thuriferosq; Arabes & Persica terminat arua.
Urbs illic vbi terra cauis est humida campis
Reblata, quam magnus strueret dum mœnia, & altis
Latius ambitam muris, extenderet urbem
Antiochus, dixisse suo de nomine fertur.
Hic dum staret adhuc veterum vana illa Deorum
Relligio, clavis virgo natalibus orta
Margaris, ingressa est prima incunabula vita.
Cum quesita diu totamq; inuenta per urbem
Nulla foret, curante Deo, data rustica nutrix
Docta Deum, crines abluta fidelibus vndis.

Vt completa sonum vocalibus organa plectris
Flectere cœperunt, potuitq; infantia fari,

Sanctas

Sancta, Deum & sacros ritus, ac signa puellam
 Mystica sacrorum diuinaq; nomina, nutrix
 Clam docuit, falsa ne religione parentes
 Impliciti, velut intorto qui splendet in astris
 Angue vir, opprimerent conceptam pectore lucem.
 Lacteus vt tenerum liquor instillatus in ora
 Corpus alit, sic innocuas infusa per aures
 Sancta fides animum, duplex alimonia totam
 Auget, & extendit teneros aequaliter artus.
 Dij quibus ingenium solers auidumq; nocendi
 Semper, & inuidia stimulis agitantibus ardens,
 In primis Athlante satus, Venus atq; Cupido,
 Ingemuere, vident atrox sibi surgere bellum,
 Instare insidias, tempestatemq; moueri.
 Tum Venus, o germane, Iouis sate sanguine magni,
 Persea qui armasti contra Phorcynidos ora,
 Qui centum vigilantem oculis interficis Argum.
 Aspicias exiguo quantum sub pectore nobis
 Dedecus exurgat, regnis contraria nostris
 Factio, qua sensim nos fraudum indagine claudit?
 Nonne tibi tantam hanc terris excludere pestem
 Est animus, diuim interpres? Enitere toto
 Ingenio, quo tanta potes, germane, precatur
 Te soror, atq; Iouis domus, & genus omne Deorum.
 Sic Venus, & contra Maia sic filius orsus,
 Quod germana rogas magna illa potentia nostris
 Fortior ingenijs fieri vetat, ante notari
 Que memoras, & nulla via est inuenta nocendi.

Sed

BAPTISTAE MANTVANI

Sed tu diua soror fas hoc tibi, virginis ora
 Fac formosa, oculis infunde Cupidinis ignem,
 Et flammis accende genas, candore tumentem
 Pinge sinum, mensura omnes sua corrigit artus.
 Sic dederis graue & acre malum, mortalibus atrox
 Supplicium, nulla est homini (tuq; optima testis
 O germana) lues mulieris imagine maior.
 Omnipotens (meminisse potes) cum bellua factus
 Iuppiter, Europam tergo tulit, ignea quando
 In medijs Neptunus aquis incendia sensit.
 Cum rapta est Spartana nurus, cum lumine captus
 Iste puer vicit qui respicit omnia Phæbum.
 Tanta hæc fœmineæ fecerunt omnia formæ.
 Sic ait, inuenta risit dea Cypria fraude,
 Artificesq; manus teneris doctissima formam
 Applicuit membris, seseq; imitata superbum
 Finxit opus gaudens, & eris mea dixit imago
 Nobilior Coos, Cnidio magis inclyta signo.

Tempus erat quo sacra Ioui celebranda monebant
 Fastorum annales, victos cum terra Gigantes
 Vltâ tulit verbis læsuram numina Famam.
 Dum cum prole domum parat accersita reuerti
 Serta ligat nutrix, rigno decerpit ab horto
 Quicquid olet, serpillâ, rosas, castiamq; thymumq;
 Abrotani, mentâq; nemus, picturat alurnam
 Floribus, os nardum spirat, sinus halat amomum, (bit
 Pinnat vtrinq; humeros. Amaranthus, Amaracus am-
 Brachia, & alba rubrotalos tegit instita limbo.

Mater

Mater vt in reducem conuertit lumina natam
 Admirata decus leuat, & premit oribus ora,
 Osculaq; ingeminans oculos, frontemq; genasq;
 Lambit, & admorsa in facie nota mansit amoris.
 Sero vbi stellatam fecerunt sydera noctem,
 Lata est in thalamis lecto accubitura parentum.
 Iamq; initura thorum dextram leuat, oraq; primum,
 Pectora mox, humeros demum cum murmure paruo
 Ter premit, erectos tollens ad sydera vultus.

Contemplata parens exanguis expalluit ore,
 Non aliter quam qui ignorans offenderit anguem.
 Nutricemq; vocans, heu quisnam ritibus istis
 Sacrilegis natam instituit? vidi impia vidi
 Signa figurantem dextra, tacitisq; loquentem
 Nescio quid magicum labris, tunc istius ergo
 Causa doli? perdisq; genus temeraria nostrum?
 Illa mei dixit sic me instituere parentes
 A teneris, & in hac ego relligione adoleui
 Hacenus. At genitrix acceptum corde dolorem
 Dissimulans vbi sole dies noua claruit orto
 Ad sacrum cum prole mouet vestigia, & alta
 Tempia subit, lucent rapidis altaria flammis,
 Quas circum mugire boues, clamare ministros
 Ante Iouis simulacra videns, scelus enthea virgo
 Horruit, & ritus est execrata nefandos.
 Ora notans genitrix videt obtenebrascere frontem,
 Et pallere genas, & fastidire puellam.
 Post epulas igitur vocat in conclauia solam,

BAPTISTAE MANTVANI

Et suadere Iouem & genus inspirare Deorum
 Nititur hac memorans. Ego te, mea nata, vocavi
 Vt doceare Deos, ignotaq; numina ruri.
 Rura sciunt curare greges, imponere plaustra
 Bobus, & attrito terram proscindere aratro.
 Vrbs leges, vrbs docta Deos & sacra Deorum
 Imperat agricolis, atq; omnia temperat arua.

Accipe nunc igitur, quæ te, mea nata, docebo.
 Dij fecere orbem, terras, mare, & aëra & astra,
 Nos quoq; & omne genus pecudum, genus oë animantia
 Ipsi habitant cælos, ipsi labentia torquent
 Sydera, & ex alto nobis mortalibus orbe
 Omnia dispensant, fruges oriuntur ab ipsis.
 Nascimur arbitrio superûm, morimurq; nec ulli
 Fas sperare hominum quicquam sine numine diuini.
 Iuppiter omnipotens cui manē litauimus, ipse
 Est Deus atq; Deûm genitor, quæ præsidet astris
 Luna Iouis proles, proles Iouis altior illa
 Mercurius, Venus est proles Iouis, ipse dierum
 Sol pater & Mauors illi conterminus orti
 Ab Ioue, & artificum Pallas dea vertice sacro
 Nata Iouis. Iouis Alcides est inclyta proles,
 Et duo Tyndarida, quibus inter sydera tantus
 Splendor, & antiquo veniens ab Agenore Bacchus.
 Iuno Iouis coniunx, ipsa est dea maxima. Pluto
 Frater, & alma Ceres soror, & regnator aquarum
 Frater, & hos omnes qui protulit aurea quondam
 Secula Saturnus genuit, rerumq; potentes

Fecit

Fecit
 Sunt
 Mori
 Rite
 Rellig
 H
 Quot
 Nam
 Sunt
 In qu
 Perp
 Est lo
 Vt pe
 Hac i
 Conde
 Sic ge
 Risit,
 Prop
 Virgi
 Corri
 Nutri
 Corda
 Clim
 Sust u
 Corpo
 Mota
 Aedi
 Prop

Fecit, & athereis totum genus intulit astris.
Sunt alij innumeri, quibus ut mortalibus adsint,
Mortales sua templalocant, sua sacra quotannis
Rite ferunt, hi sunt quos est venerata parentum
Religio, postquam soli via facta per astra.

Hactenus, hos veniens etas venerabitur vsq;
Quotelluris onus circumdabit Amphitrite.
Nam diuum immortale genus, vice mobile nulla.
Sunt loca sub terris quibus est graue tartara nomen
In quibus ante alios ausi contemnere caelum
Perpetuis ardent caco sub carcere flammis.
Est locus, Elysium dicunt, sub sydere Luna
Vt perhibent, vbi certa p̄ys sine fine voluptas.
Hec igitur mea nata tua mandata parentis
Conde animo, & diuum genus obseruare memento;
Sic genitrix, aliter virgo persuasa docentem
Risit, & ore parum moto contemnere visa est.
Propterea mater tristem recitare marito
Virginis euentum pergit. Pater o. yas ense
Corripit, & furijs actus ingulare puellam,
Nutricemq; parat, letali inceserat igne
Corda viri Aleto, torui fremit Herculis instar
Cum natos ratus esse feras sua pignora dextra
Sustulit hostili, coniunx clamore suisq;
Corporis obiectu prohibet, tum tota repente
Mota domus vetuere nefas. Cum virgine nutritrix
Aedibus acta suos petijt moribunda penates.
Propterea ignotam, ruri statuere, parenti

BAPTISTAE MANTVANI

Degere, & in campis vitam deducere agrestem.

Ipsa ergo nutricis oves in pascua ducens
 A pastore hominum Christo dilecta trahebat
 Pensa manu, terramq; habitans vinebat Olympo.
 Sape boni quibus est hominum custodia diui
 Et suus ipse oculis se subiecere videndos,
 Et longas traxere moras cum virgine in agris.
 Virgineus diuos pudor allicit, amula namq;
 Virginitas caelo, diuis cognata, resistit
 Sensibus, & viuit caelestem in corpore vitam.
 Talia perspiciens curis, Venus, inuida sanctis
 Cum iam nubilibus pubens adolesceret annis
 Cogitat insidias, atq; aspera bella pudori.
 Rustica nutricis fingit Iocus ora, sinumq;
 Vbere turgentem gravidoleuat, aspera multo
 Sole cutis, duroq; manus callosa labore,
 Instita laxa caput pannoso innodat amictu.
 Fit pater & posita blandus feritate cupido,
 Non qualis cum saeva prius furor arma mouebat,
 Passibus incedit raris, tranquilla sereno
 Temperies animo, facili indulgentia vultu
 Spem facit, & rasis fulget toga serica villis
 Tincta tyri, intorti frons ardua turbine lini,
 Ipsa piam dulci mentitur imagine matrem
 Lata oculis radians, roseos tota ignea vultus.

Continuo apparent virides procul ire per agros,
 Errantesq; diu per rosida pascua tandem
 Mollia versato torquentem veller a buxo,

Pascentemq;

Pasc
 Tum
 Moll
 Conti
 Suau
 Obsc
 Aura
 Inuol
 Per se
 Influi
 Vulnu
 Idmet
 Excut
 Mens a
 Morte
 Afflic
 Cogita
 Talibu
 Declin
 Tum
 Sarcin
 Si forte
 Et dub
 Entu
 Atq; a
 Occupa
 Sic Ven
 Contem

Pascentemq̄ greges natam inuenere sub vmbra.
 Tum Venus incuruata genus dedit oscula, & vlnie
 Mollibus inclusa applicuit gremiumq̄ sinumq̄.
 Continuo illabi sibi virgo incendia quædam
 Suauia & vrentes sentit præcordia flammæ,
 Obscænisq̄ animum curis, ceu nubibus atris
 Aura solet cum flante austro coit humidus imber,
 Inuolui, blandoq̄ inuadi ardore medullas.
 Per sensus quasi per riuos Venus acre venenum
 Influit in mentem, quod si malè cauta recepit
 Vulnus agit, solo diuim medicabile dextra.
 Id metuens afflata Deo corda intima virgo
 Excudit, & pestem prohibet nondum altius haustam.
 Mens abit ad pœnas Erebi sine fine manentes,
 Morte laborantem Christum videt, aspicit ora
 Afflictata siti & crudelem horrentia potum.
 Cogitat incumbens & ineuitabile fatum.
 Talibus omne solet sanctorum industria curis
 Declinare nefas, sensusq̄ inhibere vagantes.

Tum Venus ô mea progenies dulcissima ventris
 Sarcina, dulce animo pondus, suauissima cura,
 Si fortasse patris veterem reminisceris iram
 Et dubitas ne durus, adhuc, depone timorem.
 Entuus, en mitis genitor tibi, lumina tolle.
 Atq̄ agnosce patrem, cur te rubor antè parentes
 Occupat? antè tuam tibi quæ famulamur alumnam?
 Sic Venus, ora procax dudum formosa Cupido
 Contemplatus init plusquam decet oscula patrem,

BAPTISTAE MANTVANI

Ipse suo calet igne puer, reperitq; puellam,
 Ore genas, os ore premens, complectitur omnem,
 Inspiratq; faeces, & corripit igne medullas.
 Percipit insidias virgo, mentemq; moueri,
 Inflammari animum, gaudet simul & dolet, agrem
 Dulcibus his curis sensumq; inhibere volentem
 Aggreditur nutrix, missaq; ad pectora dextra
 Ecquid alumna, inquit, visa es trepidare parentem
 Aude animo, tibi namq; iocos & gaudia portant.
 Despondere tibi iuuenem florente iuuenta
 Conspicuum, forma insignem, cui pradia centum
 Vberibus glebis, & mille armenta per agros.
 O felix virgo ante alias, fruitura marito,
 Tot fruitura opibus, tua sic mirabitur ora,
 Oscula sic carpet, sic amplexabitur aluum
 Dulcibus hanc natis implebit, & vbera lacte.
 Sic tibi blandus erit, vitamq; animumq; vocabit.
 Talia prosequitur memorans quacunq; puellam
 Oblectare solent, segmenta, monilia, inaures,
 Interitura breui, fures metuentia semper
 Blandimenta, leuem bona delusura iuuentam.
 His deprensa dolis trepidat velut agna luporum
 Excepta insidijs, modo mens, modo sensus habens
 Obinet at tandem, ceu cum de nubibus ardor
 Fulguris erumpit, nitidum iubar ignea virgine
 Eliciens tenebras tempestatemq; repressit.
 Confestim velut ex alto emergentia somno
 Lumina circumfert, videt emigrasse figuras.

Et genua incuruans oculis ad sydera versis
 O sancti cælorum animi, quibus omnia (dixit)
 Sunt subiecta, piæ quanto discrimine mentes
 Hos habitent artus (non est opus indice) nostis.
 Nostram igitur seruate fidem, seruate pudorem,
 Neu sinitote animis tantum Iouis arma nocere.
 Finuerat virgo, cum ex aëre forma repente
 Gnata ait, hic aderam cum te Venus atq; Cupido
 Et Iocus aggressi longo tenuere duello.
 Ut videre operam se perdere, Casspia contra
 Littora pergentes ad Phasidos arua volarunt.
 Namq; legunt illic vexare potentia mentes
 Gramina, & aëriam tondent ex gramine pestem
 Qua perfusa labant hominum præcordia, sed tu
 Nunc experta vides molem stimulumq; veneni.

Tu verò forti esto animo, victoria poscit
 Hæc cælo sibi grande aliquid, sed gloria maior
 Parua triumphato veniet post tempora mundo.
 Tu fidei factura fidem, domitura tyrannum
 Et decus æternum terras habitura per omnes.
 Cælorum visura domos, vbi rector Olympi
 Inter mille choros diuum immortalia partit
 Præmia, mortales non admittentia sensus.
 Tu breue fœlici stadium certamine cures,
 Tecum ero, nec patiar quicquam crudele videri,
 Neglige terrestrem vitam, morientia in horas
 Membra, anima claustrū immundū, pondusq; molestū,
 Excelso inuictōq; animo, mortalia nauci

BAPTISTAE MANTVANI

Omnia pendente, in terris vnde orta, relinque.
 Ad caelos caelestem animum sine lata reuerti.
 Sic ait, & tracto discessit in aëra vultu.
 Luna ter occiderat, totiensq; reuiferat orbe
 Lucida completo, cum Maia Athlantide natum
 Inuentura Venus libani de vertice in omnem
 Prospicit Assyriam, leuat ad iuga Taurica visum,
 Armenias versis legit & Sidonia rura
 Luminibus, videt vsq; Paphum, videt vsq; Cythera
 Tandem fessa oculos & fastidita videndo
 Tollitur in ventos & se super aquora librat.

Dum festinat iter Cretam, fuit obuia casu
 Iuno Samo rediens, cum qua Thaumantias Iris
 Dissidiorum author. Tum diua Erycina, dearum
 Maxima, cui frater, cui vir dominator Olympi,
 Mercurium quero, cui magna negocia mecum,
 Si quibus in terris visus tibi diua moneto.
 Tunc hera Cretæa dum labimur inde, sub altis
 Cum Ioue cupressis spatiantem vidimus Ida.
 Vertit eo gressus, & cum genitore repertum
 Talibus alloquitur. Cyllenie tempora perdis,
 Christus hic in toto iam passim pullulat orbe.
 Et quantum caput ille leuat, res publica tantum
 Nostra ruit Romam quo pacto amisimus omnem
 Nuper, vt imperium longè Rhodopeia ad arua
 Transferit, nimium nobis meminisse necesse est.
 Sic Venus, interpretres diuum, non perdimus inquit
 Tempora, num censes ea tempore perditæ, quando

Immanem

Imm
 Chri
 Dor
 Occi
 Riēti
 S
 Posc
 Tun
 Illiu
 Illa a
 Creu
 Impi
 Dede
 Qui p
 Arm
 Nil al
 Nos o
 Sic V
 Allig
 Regna
 Prafe
 Nosti
 Tu vi
 Atq;
 Et cu
 Cater
 Sic
 Intra

Immanem duraq; satum de stirpe Tiphœi
 Christophorum stravi, aut Philemona, Pantaleonta
 Dorotheam, theodoram, agapen? cum milia nuper
 Occidi ter dena virum, cum Gallia vidit,
 Rictiouarrano Treueris tot funera ferro?

Sed quid opus nostro tibi nunc Cytheræa labore,
 Posce operam tibi namq; libens impertiar omnem.
 Tunc Venus ô germane potes meminisse puella
 Illius Assyria, & memini Cyllenius inquit,
 Illa ait illa Venus, nostra grauis æmula formæ
 Creuit, & ad sedes vacuas aspirat Olympi,
 Impia contemptrix magni Iouis atq; Deorum.
 Dedecus hoc abolere paro, tu qui potes harpe,
 Qui potes ingenio, fer opem. Nostra omnia pridens
 Arma in eam contrita, nihil profecimus, illa
 Nil alios rata posse Deos sine fine superbit:
 Nos omnes illi indecores, obscuraq; turba.
 Sic Venus, ille patris nutu talaria plantis
 Alligat, & Veneri comes it. Phœnicia cum iam
 Regna subintrassent, Hermes ait ô soror ibo,
 Præfectumq; vrbis venandi ardore mouebo,
 Nosti hominem, nosti sexum quantum ardet vtrumq;
 Tu vigil obseruato oculis cum retia cernes
 Atq; canes, transi in leporem, damamue fugacem,
 Et cursu pete rura quibus pecus illa coëgit.
 Cætera scis, nec eges alio germana magistro.

Sic operas partiti abeunt Cyllenius vrbem
 Intrat, & in serui formam conuersus Arisbæ

BAPTISTÆ MANTVANI

Rure reuertentis domino inter prandia densos
 Commemorat saltus, vidisse armenta ferarum
 Ad fluuios potum magnis descendere turmis,
 Ludere propter aquas, campos tondere virentes
 Cum catulis, prædæq; occultum inspirat amorem,
 Ire parat, nam forte dies erat ille nefastus
 Quo leges de more silent, date retia dixit,
 Sternite equos, adhibete canes, venabula ferte.
 In virides igitur præfectus Olymbrius agros
 Pergit agens sceleres turmas hominumq; canumq;
 Iam saltum propè constiterat, cum protinus vmbra
 In ceruum conuersa Venus se protulit alto
 Vertice, cui niueus niueo sub pectore venter,
 Frons stellata. Canum cuneos equitumq; videres
 Tollere clamorem extemplò, totosq; per agros
 Dilabi, vt quoties vasto Padus effluit æstu.
 At fera pernici rapitur per denia cursu
 Trans dumeta volans ferturq; per aëra longis
 Saltibus, interdum ne desperare sequentes
 Cogat, iners claudotardat vestigia passu,
 Et tripodem simulat, tum spes arrecta virorum
 Atq; canum vires duplicat, date lora molossis
 Vociferans præfectus ait, date lora, viamq;
 Adnemas oppositos confestim auferte maniplos.
 Fluctuat omnis ager cursu, parsterga sequuntur
 Pars laua dextraq; ruunt & inaniter omnes
 Mercurio accingunt animos fallente labori.
 Margaris audito longè per rura tumultu

stat trepidans, & prospiciens mox vimine longo
 Sedula cogit oues, properansq; ad ouilia tendit
 Cum gregibus. Nec adhuc tectis successerat, atrox
 Cū præfectus adest turma comitatus equestri,
 Vberius gaudens, etenim per anhela repente
 Ora canum per acuta virum venabula mittens
 Ceruum annosum alta tollentem cornua fronte
 Umbroso elicitum saltu dea callida prædam
 Fecerat, ipsa volans Beliali euaserat astu.
 Præteriens igitur faciem sub rustico amictu
 Vidit Amyclæam, cilijsq; ardentia nigris
 Lumina, neglectaq; decus mirabile formæ.
 Vidit, & exarsit, nec fert incendia, virgo
 Pectore proripitur pauido, gressuq; citato,
 Antè gregem, fugit, ora virum, fugit impia corda
 Ipse libidinibus totam sine lege fruendis
 Curam adhibens, mora nulla, domos temerarius intrat
 Ascitamq; ista compellat voce puellam.

Fare genus nomenq; simul cur rustica tecta
 Ista colas, quoniam urbana tibi forma puellæ?
 Illa autem sic orsa loqui nil territa. Dicor
 Margaris, antiqua mihi sunt ab stirpe parentes
 Antiochi, patria fecit qui nomina nostra.
 Relligio mihi Christus, adhuc dum lactea pascō
 Vbera, natales maculas in flumine laui.
 Et genus & nomen laudamus, Olymbrius inquit,
 Vipote quæ tanta digna indole, cætera contra
 Cæsareas leges opus est plecti atq; aboleri.

At

BAPTISTAE MANTVANI

*At quoniam simplex rerumq; ignara iuuentus,
 Errores facile in varios prolabitur, vltro
 Do veniam (dare namq; meum) nisi nomina Roma
 Quae gentes & regna colunt, contemnere pergis.
 Sic ait, & missis ad colla tenerrima vinculis
 Cum nutrice ferox iubet ad pratoria duci,
 At Venus obscenam praefecti accendere mentem
 Non sinit, & voti compos ignem adijcit igni.
 Nam volitans ab equo in mensas sitibundus Iaccho
 Proluitur, flagransq; graui se ingurgitat auro.
 Tum forte occurrens conspecta virgine coniunx
 Inter lora genus mox percunctata resoluit
 Vincula, & ingenium petulans medidata mariti
 Haec erit haec inquit pellex mihi. Vulnerat ista
 Suspicio exanguis muliebria corda pauore,
 Dat Venus hos stimulos, odiumq; immane puella
 Sic oritur, sancti custos inimica pudoris
 Faemina fit, cupido dum luxuriosa marito
 Gaudia zelotypi negat impatientia amoris.
 Et quoniam defensor abest (industria diuum
 Tam vigil & consulta) pudor seruatur ab hoste.
 Meus abiit, fera corda viri Venus atq; Cupido
 Sollicitant, imas Bromio inflammante medullas.
 Ergo sui incompas thalamis prodire trementem
 Imperat, & tali aggreditur sermone puellam.
 Si placare Deos & ponere sacra Tonanti
 Non renuis, tibi praesenti consorte repulsa
 Nubere mens, tecumq; nouam producere prolem*

Sint tibi vilescunt superi, dementia perdet
 Te tua sola, feres squalentem carceris umbram.
 Compedibus suras & inertii oppressa catasta.
 Nec satis hæc, patiæ famem ieiuna, domandum
 Hoc tenerum, & tenerum dicens palpare puellam
 Tentat inops mentis, referens vestigia tactum
 Margaris euasit, sequitur fando ille, domandum
 Acribus id tenerum flagris, ac verberare duro
 Corpus, ad extremum ferro exercebere & igni.

Sic ait: Illa Deo iam dudum afflata triformi
 Nil iam corda tremit, dirum inuasura tyrannum
 Concipit ingentes animos, ac talia fatur.
 Quid me immunde tuo cupis incestare veneno?
 Vxorem mutare nefas, abducere nuptam
 Par scelus alterius, nupsi iam paruula Christo
 Cum laui sacro amne comam, tum fœdere nunquam
 Immutando illi corpusq; animumq; dicaui.
 Vincla, fumem, ferrum, atq; ignes desiste minari,
 Hæc sunt illa, quibus cœli mihi limen emendum est,
 Et quibus ad superos iter est, in corpora tantum
 Ius tibi, tranquilla irarum instrumenta tuarum
 Mente feram, nec enim de æquabilitate mouebor
 Hac animi, præsentè Deo, superisq; secundis.
 Margaris hæc, ast ille odio furiosus acerbo
 Ardet, ut iratus coluber quando ore trilingui,
 Sibilat, & caput attollens in prælia surgit.
 Cedit amor furijs, rauco vocat ore ministros.
 Qui celeres nudatam humeros & pectora ad alium

BAPTISTAE MANTVANE

Vsq; premunt grauibus flagris. Inuicta resistit
Verberibus, sublimi animo, iam terga fathiscunt,
Nec liuent sed cade fluunt innoxia membra.

Sauit adhuc crudi nondum satiata tyranni
Impietas, vinciam loris sub inane barathrum
Carceris ire iubet, tenebris vbi caeca profundis
Nox silet. Hic ieiuna sedet, fluidumq; cruorem
Crinibus abstergit membris, animosa virago
Nil metuens, nec enim densus considerat umbras
Sed caeleste iubar, mentemq; in sydera tollit
Diuorumq; ingressa choros spaciatur Olympo.
Tum pater omnipotens summa de sede ministrum
Cui nomen Paracletus erat, descendere mandat.
Qui ferat aethereo radios de lumine septem,
Somniferasq; fuget tenebras, & vulnera moly
Tergeat applicito, lasosq; refrigeret artus.
Ille per hydrophorum veniens iam verberat alis
Frigora Saturni, iam sub Iouis ambulat igne
Marte calens iam solis equos tellure sub alta
Ire videt, Nemeesq; graui sudare sub astro.
Labitur in Venerem, Cyllenia tecta subintrat,
Angustosq; lares triuia, quae sydera fratris
Accipiens totos implebat lumine vultus.
Iam subit vmbrosam terrae chaos. Igne relicto
Permeat aëream noctem, super aquora transit
Carpathia, Assyriaq; cauos iam prospicit agros
Proximus Antiochi muris, se in mœnibus altis
Condit, vbi extinctis nox intempesta silebat

Ignibus

Ignibus
Molibus
Carceribus
Virginitate
Ad
Esurientibus
Lumina
Corporibus
Am
Et m
Obli
Offic
Cont
Mem
A
Agg
Gran
Cern
Gutt
Vent
T
Scin
Surg
Per
Ac
Illa
Nam
Rupi

Ignibus, & surdo voluebat sydera lapsu,
 Mox abstrusa solopenetrans vmbacula nigri
 Carceris extemplo radijs effulsit apertis.
 Virgo inter silices recubans vt lumina vertit
 Aduubar, astantem Paracletum agnouit, & ora
 Esurie confecta leuans & nescia somni
 Lumina conatur ter surgere, ter cadit agrum
 Corpus, & accedens gutto Paracletus eburno
 Ambrosia liquidis irrorat odoribus omnem,
 Et moly aspergens humentes sanguine plagas
 Oblinit, hesternæ vestigia protinus ira.
 Officio mox functus abit, salientia corda
 Continuò accipiunt vires, & in omnia fundunt
 Membra, cutem pulsat meliori arteria vento.

At Venus insidias meditans vexare puellam
 Aggreditur trucibus formis, & imagine fœda.
 Grandibus horrentem squammis & tergore duram
 Ceruleo Pythona subit, cui faucibus amplis
 Guttur hiat, cui frons oculis flagrantibus ardens.
 Venter iners lateq; fluens boue grandior Indo.

Tam insolitum visu tam formidabile monstrum
 Scindere humum subito, terraq; voragine ab alta
 Surgere in immensum cum flamma & turbine visum
 Persstrepit, & lato exanguem petit ore puellam,
 Ac viam solidamq; vorans deglutit in aluum.
 Illa sui compos sanctas confugit ad artes.
 Nam crucis elicito Pythonica viscera signo
 Rupit, vt æstiuas inclusa tonitrua nubes

Discu-

BAPTISTAE MANTVANI

Discutiunt, sonus ad vigiles quos cura tenebat
 Carceris ascendit, tota s̄q̄ exterruit aedes:
 Non aliter quam cum magno irritata vaporum
 Terra paroxysmo labat, & quatit alta domorum
 Fundamenta, tremunt motis laquearia tectis.
 Indignata Venus tantum potuisse puellam
 Infidias molita nouas, ad Protea doctum
 Fingere mendaci simulacra immania vultu
 Vertit iter. Tripolis vidit per littora solum
 Ire senem ballenarum pelagiq̄ potentem
 Carpathij quondam, modò maiestate carentem
 Aequorea, quem sic animis affatur amaris.

Scis Proteu (Proteus visa fronte annuit illa)
 Scis Proteu quæ sim, mea quanta potentia in omne
 Quod cælogenus & terris, quod viuit in vndis.
 Et tamen à pueris (quæ sors mea) teneporis huius
 Ludor, & impunes abeunt, immò impia summum
 Facta decus laudemq̄ putant opprobria diuim.
 Maximè personarum opifex ne desere tanto
 In mœrore tuam Venerem, succurre ruenti
 Imperio Iouis & superum, leuiora Gigantum
 Bella fuere, vides vt nunc ingloria diui
 Turba sumus, templa incipiunt sordescere, & ara
 Frigida & exangues, iter ad delubra Deorum
 Pube latet viridi, via redditur inuia nato
 Gramine, fer, Proteu, fer opem, miserere tuorum:
 Proteus, ô germana Iouis Saturnia proles
 Alma Venus, dixit, grauis est iactura Deorum.

Et nisi me fallunt priscorum oracula vatum
 Hic finis Iouis imperio, iam secula currunt
 Altera & à cælo in terras noua labitur ætas.
 Ne tamen à nobis diuum deserta videri
 Causa queat, neu me frustra imploraueris, adsum.
 Tum dea consilio seniore[m] inducit aperto
 Carceris in tenebras ad sollicitanda puella
 Corda metu. Criptam subit alta nocte silentem
 Lumen & os Cyclopi habens, pigmaaq; membra,
 Flammam oculis spirans & naribus, illa figuram
 Intuita immanem, tanto neq; territa monstro
 Indignata magis, curuo inuolat vngue capillos,
 Herculeasq; Deo vires animumq; ferente
 Sternit humi, genibusq; vterum ferientibus ora
 Cote premit, missoq; implet caua guttura & orbem
 Puluere. Mox Proteus diuina in virgine numen
 Experiens, versa discessit in aëra forma,
 Diua latens quamquam dolet, attamen ore sereno
 Risit, vt immunda vidit tellure volutum
 Protea, nudari sublatis inguina plantis.
 Summa dies aderat cum factus in æthera liber
 Transitus innocua per abenea vulnera menti.
 Nam metuens nesi longas seruata fuisset
 In pœnas manifesta fidem miracula ferrent
 Latius, & tali fieret celeberrima pœto
 Relligio, indixit fatum crudele tyrannus.
 Et cædi iubet ense caput, sua funera virgo
 Vicognouit agens, grates sic orsa Tonanti.

P

Opater

BAPTISTAE MANTVANI

O pater, vnde fluit rerum immutabilis ordo.
 Cui fas est quodcumq; libet, cui lege voluntas
 Libera, cui praesens quod praeterit atq; futurum est,
 Quod tua me pietas tali velit ire triumpho
 Ad superos, fieriq; tuis de ciuibus vnam
 Tam celebri ingressu, non sum tam grandibus aequas
 Vna satis grates meritis persolvere, quantum
 Tu me posse facis refero, mea membra litari
 Atq; tibi nostro fieri de sanguine sacrum
 Instituo, venioq; tuas noua victima ad aras.
 Accipe virgineos artus aeternae sacerdos,
 Ac flammis accende tuis, mens sola superstes
 Ad tua mortali veniat sine pondere tecta,
 O mundi praecclare opifex dignare precantem
 Antè obitum dono hoc animam, bonitatis ab alto
 Aequore, ab ingenti pelago pietatis in orbem
 Aeternis fluat hic scatebris cursuq; perenni
 Riuis, vt ad nostrum quisquis confugerit olim
 Subsidium votis semper faelicibus oret,
 Atq; meis vacua nunquam prece surgat ab aris.
 Margaris haec, sonus aethereo descendit ab axe
 Audita es, securam veni, te expectat Olympus:
 Gaudia responso tali concepta furorem
 Excituerè piùm, cupit ire in fata, suumq;
 Carnificem stricto astantem crudeliter ense
 Pronocat, & posito iugulum supponit amictu;
 Nil cunctata. Graui tum protinus ille lacerto
 Colla secat, sanctumq; haurit romphea cruorem.

Spiritus

*Spiritus è claustris fugiens mortalibus inter
Agmina cœlituum victor migravit in altum
Aethera, & extremo sedem sortitus in orbe
Gaudia cum magnis habet immortalia diuis.*

BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE
THEOLOGI PARTHENI-

ces Quartæ, Agathæ,
Agon.

ARGVMENTVM IODOCI BADI
Ascensij in Diuæ Agathæ Ago-
nem.

POST diuæ Margaritæ Agonem, secundum
proposita profequitur diuæ Agathæ certamen,
inuocatq; primum diuinum auxilium, vt sine quo
nullum ritè fundatur exordium. Deinde partem
executiuiam ingrediens commemorat monstra quæ
in Sicilia antè fidei Christianæ lucem orta sunt. Il-
lic enim Gigantes Ventrimani & Cyclopes fuisset
perhibentur, sed post fidem Christianam cœperunt
cum religione mores immutari, præsertim diuæ
Agathæ exemplo, quæ Catanæ vrbe Siciliæ non
lôgè ab Aethna claris natalibus genita, forma quoq;
corporis & virtute animi cæteris prænituit. Cuius
amore Quitius præfectus, à Decio Imperatore Ro-
mano etiam Tyranno, missus, tandem exarsit inlit-
gantibus eum ad hoc dijs gentilium. Verùm virgo
veri Dei munita præsidio nulla via ad consensum
illicitorum amorum pertrahi potuit. Vndè ille (vt
fit) tantò acrius, quantò minus erat spei, inflamma-
tus, cum illi vim ob parentum claritatem inferre
non

non auderet, animaduertit in eam nouæ religionis
 genus, dixitq; magica arte delusam, nec melius re-
 duci quàm Scortorū commercio posse. Itaq; Aphro-
 disia cuidam lenæ ac meretriculæ vetulæ quæ na-
 tarum stupro iam pridem victitabat, eius seducen-
 dæ partes committit, Veruntamen abfuit vt virgi-
 nem à sancto proposito auerteret, vt etiam ipsa am-
 plius tentare verita, eius constantiæ virtutem mise-
 ro amatori prædicaret. Vnde insanus amans conuer-
 tit amorem in crudele odium, iussitq; omnia suppli-
 ciorum instrumenta afferri vt minis cogere deos
 adorare, verùm illa idola deos esse negans & demo-
 nia protestans, in carcerem detruditur, vndè postri-
 die cùm eadem constanti animo assereret flagellis
 cæsa, candentibusq; laminis ad ilia appositis exusta,
 mamillarum abscissionem patitur, quam rem indi-
 gnam generosus eius animus agrè tulit, exprobra-
 uitq; Tyranno ea membra abscindi eius iussu quæ
 in materno suxerat pectore. Sicq; saucia & mutila
 rursus in carcerem detruditur. Verùm Petrus Apo-
 stolus medicis cælestibus, Luca, Cosma, & Damiano
 comitatus cum multo lumine carceris tenebras in-
 greditur. Cùmq; illa medicas refugeret opes, edocta
 à Deo missos humiliter cum sanitate recepit lætio-
 res, animos. Quam quadriduo post eductam miratus
 Tyrannus dixit à dijs sanatam, vt grauioribus tor-
 queatur supplicijs. At illa contra prudenter asseruit
 nihil boni à malignis spiritibus, quos pro dijs tyran-
 nus coluit, sed omnem quam possent perniciem
 P 3 inferri.

BAPTISTAE MANTVANI

inferri. Quo audito insaniens Tyrānus iubet per te-
stas acutas & candentes carbones immaniter trahi.
Inter quæ immanissima tormenta Deo miserante,
maximus terræmotus excitatur, vnde etiam confu-
siles viri obruti, totaq; ciuitas exitium timuit. Vnde
zerritus Quintius in carcerem retrahi iussit, vbi po-
situs genibus statim fœlicem animam ad sydera mi-
sit. Corpus autem à Christicolis sepelitur, velocius re-
gitur, quod postea vrbi imminens exiit incen-
dium.

OSTQVAM Margarita celebra-
uimus acta, supersunt
Diua Agatha memoranda nouo pre-
conia cantu.

Illo igitur sancto igne meas accende
medullas

Magne pater, non quem rapuisse Promethea fama est
In communem hominum interitum, sed quod tua proles
Abstulit antiquam faciens noua sacula noctem.
Ingenioq; absterge situm, quem longa reliquit
Ira Erebi molita necem, languore semestri
Pingue vber depasta animi, populata vigorem
Mentis, & in sensus bacchata hostiliter omnes.
Ante deos regno pulsos Trinacria quondam
Italia coniuncta, graues enixa tyrannos
Languit, ipsa suo periens vt vipera partu.
Protulit & vastos immania monstra Gigantes
Ventrimanos olim, manibus quia pabula ventri

Quasi fuerint,

Quæsierint, & Cyclopes d' luminis orbe
 Grandi appellatos, iugâ per nebulosa Pachynni,
 Per Lilybæa antra errantes, per saxa Pelori,
 Et per Acragantis latera, igniferamq; per Aethnam.
 Aethnam ubi Titanis sobolem dixere sepultum
 Enceladum veteres spirare incendia, & atrum
 Cum nebulis cinerem, & lapides impellere ad auras
 Ore procelloso, tempestatesq; fragosas
 Voluere, & in campos ardens effundere sulfur.

At postquam patrio soboles descendit Olympo
 Sanctæ patris summi, cœpit melioribus astris
 Aspirare poli regnis mortalibus ardor,
 Et sætus proferre alios, mansuetaq; corda
 Gignere, & imbibitum redolentia pectora numen
 Imprimis Catanaeam Agathen splendore parentum,
 Forma, atate, opibus, clarâ, cui rector auerni
 Ille per Aethnæam qui se cratera volanti
 Sustulit in cœlum curru, rapuitq; parentis
 Thesmophoræ natam flores inserta legentem,
 Ille, inquam, sædo ore niger crudelia bella
 Mouit in æternas cupiens auferre tenebras.

Consul erat Siculis vir detestabilis, ora
 Sola ferens hominis, morem ingeniumq; ferarum
 Quintius à Decio missus, sceleratior ipso
 Barbaro & immani domino, sine numine mundum
 Esse putans, fieri incertoratus omnia casu.
 Iste videns Agathen Trinacridas antè puellas
 Ire, Venustate, ingenio, & natalibus altis,

BAPTISTAE MANTVANI

Arfit eam, iaculis armatus & igne Cupido
 Ictus hominem duplici dum vult inuadere, telum
 Cuspidis auratae Cocytide lauit in vnda
 Saepius, in Phlegethonte facem succendit, & vno
 Impete percussit plagis fera corda duabus.

At Deus astrorum dominus praecordia sancta
 Virginis afflatu studia in contraria vertit.
 Et quanto ad facinus magis ille hortatur & vrget,
 Hac armata Deo, scelus id tanto amplius horret.
 Ager amans bacchatur, vti cum taurus Asilo
 Concitus erecta circumuolat inuia cauda
 Pasqua, collectasq; cauis vomit acriter auras
 Naribus, irarumq; sonantem proicit aestum,
 Versat mille dolos, varias excogitat artes
 Ingeniosus amor: Venerisq; astuta libido.
 Religio tandem noua contemptusq; Deorum
 Causa fit, his fretus titulis crudele tyrannus
 Aggreditur facinus, pietas via facta nocendi.
 Iudice sub vitio virtus rea sistitur, actor
 Impietas, patrona Venus, mendacia testes.
 Scortum illustre fuit Catana, iuuenumq; vorago
 Publica natarum stupris Aphrodisia septem
 Diues, agens lusas Circao carmine mutes
 Quo libuit, genus omne mali maga docta veneni.
 Istius in ludum disciplinamq; procacem
 Missa Agathe, caeleste animo positura seuro
 Propositum, lenocinijs vicianda subintrat
 Turpe magisterium. Talem fleuere rapinam

Athuri

T
 Act
 Sed
 Lit
 Virg
 Dom
 Blan
 Cord
 Virg
 Flet
 Flum
 Verb
 Fund
 Conti
 Si
 Horr
 Irrit
 Amp
 Sic m
 Quicq
 Res m
 Saxa
 Pone
 Carm
 Thra
 Satio
 Ferre
 Sic
 In cru

Acturi aeterno vitam in squalore parentes.
 Sed velut incassum tumidis mare verberat vndis
 Littoream caute, meretrix ita pectora frustra
 Virginis attentat, frustraq; annititur altum
 Demoliri animum, stant fortia pectora contra
 Blanditias omnemq; metum, deuota Tonanti
 Corda immota manent, quid tempora perditis, inquit
 Virgo, infelices animæ? quid pergitis ore
 Flectere, vi nulla, nulla arte domabile pectus?
 Flumina terrores, nimbi promissa, fugaces
 Verbanoti, moles ego ferrea, saxea supra
 Fundamenta sedens, ventos & flumina & imbres
 Contra stare valens, casuq; potentior omni.

Sic virgo, admirans virtutem in virgine tantam
 Horruit, & diuinum aliquid confessa, pepercit
 Irritare Deum meretrix, nec adire puellam
 Amplius ausa refert vesano hæc omnia amanti
 Sic memorans. Frustra, consul Romane, laboras,
 Quicquid id est, humano animo constantia maior.
 Res miranda, vllis nescit mansuescere verbis,
 Saxa ferunt sensisse lyram cum mœnia Thebis
 Poneret Amphion, portauit Ariona delphin
 Carmine lenitus, citharam, syluasq; ferasq;
 Thraiciam memorant & pleetra Orphaa sequutas.
 Sanius ista feris, & marmore durior, æque
 Ferre inuicta minas & blandimenta virago.

Sic meretrix insanus amans conuertit amorem
 In crudele odium, furit indignata repulsam

BAPTISTÆ MANTVANI

Mens obscœna, truces vocat ad tormenta ministros
 Infligenda, trahi iubet à liçtore puellam
 Ingenuam, simul afferrî clamoribus altis
 Imperat instrumenta, quibus scuire tyranni
 Sunt soliti, latamq; implet cruciatibus aulam.
 In fontem ferus aggrediens quid sacra Deorum
 Quid contemnis ait superos? animosa virago,
 Non ego contemno superos, neq; sacra Deorum
 Respondit, sed quos superos tu insane Deosq;
 Appellare audes sunt cum Plutone sepulti
 Sub Phlegethonte, illic Venus est tua, Iuppiter illic,
 Et tota cum prole miser Saturnus, Olympo
 Gens indigna, solumq; infra, non aethera supra
 Dÿs domus est, superos ideò appellare nefandum.
 Vos lemurum consueti vmbri, perferre nequitis
 Christi solem oculis, iubar impia lumina sanctum
 Aversata suæ noctis caligine gaudent.

Talia dicentem consul Ioue plenus & ira
 Cadi alapis flagrisq; diu crudeliter vsq;
 Imperat, ad sacro manantia sanguine terga.
 Mox iubet ad tormenta oculos conuertere, scædo
 Sic minitans vultu, linguax, temeraria, diuim
 Impia contemptrix, postquam te insania vexat
 Tanta, alijs exempla feres, cruciabere donec
 Vel melius sapias ac dÿs libamina ponas,
 Vel moriens fontem hanc animam sub tartara mittat.
 Illa nihil titubans & mente æquabilis alta,
 Subrisit pœnas atq; instrumenta dolorum.

Lata ergo & gaudens ac sperabunda latentes
 Mittitur in tenebras, & carcere conditur atro.
 Altera lux positis celebrabat prandia mensis,
 Cum è tenebris educta iterum consistere ad auras
 Cogitur, & diuis Pancheum accendere odorem.
 Illa negans, qua vestra, inquit, dementia, saxis
 Incuruare caput? lignum Themeaëq; signa
 Appellare Deos? Deus est qui condidit orbem
 Cælorum, terraq; opifex, qui sydera torquens
 Sustinet, & figit cælis elementa citatis,
 Huic vni mortale genus libamina debet.
 Sed manuum vestrarum operi putri atq; caduco
 Sacra dari turpe, absurdum, puerile, nefandum.
 Propterea neq; sacra dabo, neq; thure litabo,
 Talibus ardentes in pectore consulis iras
 Concitat eloquijs, terrena prodiga vite
 Nil timet, & pænis occurrit atrocibus vltro.
 Consul ad astantes magno clamore ministros
 Vociferat, spoliare magam, suspendite nudam
 Pubetennis, ferro laniate, & adurite flammis
 Sacrilegam, nostrarum hostem legum atq; Deorum.
 Extemplo, velut in leporem toto agmine pardus,
 Fertur inhumanius licitor, nudataq; duris
 Membra catenarum complexibus ambit, & alta
 A trabe suspensam flagris domat, Illa candens
 Lamina mordaci tactu premit, igne soluta
 Iam cute liquentur stridenti viscera ferro.
 Et sacer in cælum rapitur vapor, vndiq; feruens

BAPTISTAE MANTVANI

Sudat adeps, mixtusq; adipi pendentia inundat
 Pallia, & in terram largo cruor aestuat imbres.
 Nec furor est sedatus adhuc, cum gaudia virgo
 In pœnis confessa foret, iubet vbera duro
 Forcipe comprehendere, niueoq; à pectore velli.

Iussa capeffentes correpto ex igne metallo
 Scintillante sinum inuadunt lacerantq; ministri
 Alitis in morem, Tytio quæ infesta giganti
 Extâ rapit, vel quæ sine fine Promethea rostro
 Fligit, in æternos semper redeunte dolores.

Tum virgo. Non te immanis fere & impie, non te
 Ergò pudet quæ in matre infans haurire solebas
 Fœmineo in sexu tam atrocibus vbera plagis
 Cedere, & altrices hominum violare mamillas?
 Sed mihi sat, nulli quod mens obnoxia ferro,
 Nil membris fraudata suis sincera superfit.
 Corpus eat, mole hac tandem exonerata recedam
 Ad superos, rapiantq; tui te in Tartara diui.

Talia dicentem vultuq; animoq; ferentem
 Supplicium lato, iubet in Chaos ire profundi
 Carceris, inferri prohibens alimenta Tyrannus,
 Vulneribusq; negans vsu medicaminis omnem.
 Sola in nocte graui residens in codice duro
 Conuersis in cælum oculis immobilis orat.

Dum faceret medio nox alta silentia cursu
 Et niger Hesperias iret casurus in vndas
 Scorpius, illustri geminis surgentibus ore,
 Ecce senex celeri lapsus per nubila cursu

Petrus adest, & caca altis abscondita in vmbriis
 Claustra subit, Petroq; comes medicamina portans
 Assyrius Lucas in nube absconditus alba,
 It finale gerens pueri sub imagine Cosmas,
 Pæonios ambo succos, Asclepidas ambo
 Syntheses edocti, fomenta Machaonis ambo,
 Tum: virgo insolitam lucem formamq; virilem
 Pastillos & vasa manu chirurga ferentem
 Admirata, quid hæc (inquit) medicamina portas
 Quisquis es? vlla meis nunquã cataplasmata membris
 Aut emplastra tuli. Placido tum Ianitor ore
 Nil Agathe dubitandum inquit, cum vulnera passa es
 Ista aderam, corpusq; videns curabile veni
 Allaturus opem medicam. Tum vulnera tangens
 Vinguine vitali totam instaurauit, & omni
 Corpore deterso rediuiuis pectora mammis
 Impleuere sinum, roseoq; reuixit in ore
 Cum candore rubor, manibus coma vulsa proteruis
 In nodum legemq; redit, compescitur omnis
 Esuries, liquidum teneros corroborat artus
 Nectar, & Ambrosiæ potis alimonia succis.
 Quarta dies alium Titana ferebat in Axem
 Cum grauibus spirans odijs letale venenum
 E latebris consul iubet ad tormenta puellam
 Restitui, si viuít adhuc: ieiunia passam
 Longa, laborantem plagis, ac verberare tanto
 Protritam, fato iam concessisse putabat.
 Illa autem nedum viuens sed splendida vultu

BAPTISTAE MANTVANI

Purpureo redit in bellum, quam corpore toto
 Incolumem miratus ait. *Dij prima ferentes
 Vulnere, fecerunt alijs loca, sacra Tonanti
 Redde Ioui, vel ferre para genus omne dolorum.
 Illa, quid ad nugas insane recurris easdem?
 Sat mea nota tibi, tua mi sententia, diuis
 Quos hominum fecere manus libamina non sum
 Oblatura, potes cruciari, infligere mortem,
 Non potes hoc suadere nefas, vitam atq; salutem
 Non stygia, dij vestri, anima tribuere, sed orbis
 Omnipotens regnis qui praesidet omnibus author.*

*Diuorum natura procax, dira, inuida, mendax,
 At Deus humanum, clemens & amabile numen.
 Officium, prodesse, Dei est, offendere diuum,
 Sulfuris ardenti quoties descendit ab Aethna
 Impetus in campos, vestrorum est ira Deorum
 Leta malis hominum, sed quando coercita fluxum
 Sifit inundantem, Deus est seruare labores
 Sollicitus nostros, & nos defendere ab orco.
 Vix ea finierat cum percitus igne Megera
 Consul ait, testis tellurem insternite acutis,
 Addite flagrantem prunas, hac mollia ferte
 Strata super nudam, & ferro versate tridenti
 Ocyus, accelerant famuli & mandata capeffunt.
 Ipsa togam letis animis exuta propinquat
 Ignibus, atq; moras licitorum accusat inertes.
 Illi irascentes indignatiq; rapaces
 Inijciunt furcas, correptaq; dentibus vncis*

Membra

Membra foco infligunt, & per fragmenta iacentem
 Nunc prono ore trahunt laniantibus vbera testis,
 Nunc in terga vnco grassante per ilia conto.
 Instaurant alij flammæ, & follibus actis
 Vndiq; persflantes animant incendia vento.

Interea immanes dum fert innoxia pœnas,
 Ecce soli horrendo concussa palatia motu
 Vrbe tremunt tota, fractis compagibus alta
 Tecta ruunt, paries abiens finit ire lacunar
 In miseræ hominum cædes, fragor vndiq; & ingens
 Murmur, & audita voces per nubila longe.
 Per fora desertis domibus, per compita turbæ
 Errant attonitæ, vt pauidi sine matribus agni.
 Pes titubat saliente solo, malefida dehiscit
 Præcipitesq; aperit terra vsq; in tartara rimas.
 Consul ex templo ruit ad prætoria vulgus
 Turmatim quæ visa magis via tuta, tumultu
 Vociferante omnem euerti cum ciuibus urbem,
 Cælestesq; Deos offendi immanibus istis
 Supplicis, & rectorem maris Ennosigæum
 Oppugnare suis positas in finibus oras,
 Et Catana irasci, mox tempestate futurum
 Vt vicina graui vomat Aethna incendia, longè
 Vulcano spargente ignes cineremq; per agros.

Talia suspensio consul dum cogitat ore,
 Ecce duo ex primis tecto illabente necati
 Oslaceri, totos fracti crudeliter artus,
 Iudicibus vix tracti altæ de mole ruinae.

Expor-

BAPTISTAE MANTVANI

Exportantur, eunt pondus lugubre ferentes
 Cum lachrymis famuli, nec longè à limine ponunt
 Attoniti, non audentes in tecta reuerti,
 Nec proferre gradum vltterius, neq; ducere funus,
 Ac veriti plantis titubantem insistere campum.
 Territus & gelida victus formidine consul
 Puluerulentam Agathen reuocari in vincula mandat:
 Quò simul ac ventum genibus super aspera flexis
 Saxa orans animam ingenti clamore profudit.
 Christigena extemplo irrumpunt durante tumultu,
 Raptaq; marmoreo membra imposuere sepulcro.
 Et superiniecto clauserunt marmora velo.

Iamq; oriens octaua dies horrenda ferebat
 Et spectanda metu Siculis miracula magno.
 Aethna cauernosis quæ tanta incendia nutrit
 Visceribus, vento inflari & mugire per omnem
 Trinacriam, ac strepitu resonare tonitrua magno
 Cœpit, & accensis flammam erucltare caminis.
 Continuo pauesactæ vrbes, ad sydera iunctas
 Attollunt cum voce manus, & sacra frequentant
 Placatura Deos atq; occursum periculis.
 Nec mora, de summis Aethna crateribus ingens
 Flammarum globus erumpens in flumina sese
 Ignea diffundit, Catanaq; mœnia versus
 Labitur ardenti per culta virentia cursu.
 Attoniti ciues quo semolimine seruent
 Ignari, curuant genua ante altaria votis
 Supplicibus flentes, vrbi magis ac magis instat

Ignea tempestas, flammisq; sonantibus ardor.
 Vt videre Deum frustra implorata suorum
 Auxilia, accurrunt Agathes ad busta, leuantq;
 Confestim velum à tumulto, quo incendia contra
 Illato, vapor ex templo (mirabile visu)
 Territus aspectu sacri velaminis vndam
 Fraxit, & ardentem cohibens à mœnibus asturum
 In nebulas abiit tenuesq; recessit in auras.
 Vrbs opus admirans aras, & sacra Tonanti
 Instituit Christo, Saturnigenamq; reliquit
 Cum Iunone Iouem, noua testamenta fidemq;
 Docta, salutiferis priscum scelus abluit vndis.

Q Baptista

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE
THEOLOGI: PARTHENICE
Tertia, Lucia.

ARGVMENTVM IODOCI BADI
*Ascensij in Diuæ Lucie Ago-
nem.*

Tertio loco celebraturus Diuæ Lucie agonem,
vt eius fauorem capter, dicit à multis mortalib,
& præcipuè à Venetis, etiam sub brumali tempore
visitari eius monumenta. Nam festum eius agitur
vigesimo kalend. Ianuar. quo nunc ferè lux dierum
augeri incipit, vnde ab luce Luciam meritò vocatà
innuit. Deinde rem aggrediens docet hanc quoq;
nobilis prosapia Syracusis ortam, & à teneris vngu-
culis Christianis sacris initiatam, post obitum patris
castè & pudicè cum matre vixisse, & patrimonium
pauperibus erogasse, refragante matr, edonec graui
febre correpta persuasione filie ad sepulcrum Diuæ
Agathes, Catanam est profecta, vbi cum filia arden-
tius pro matre precaretur, immisso sopore Diuani
Agathen vidit, audiuitq; in hæc verba dicentem.
Quid tantoperè pro matre me precaris foror Lucia,
cum ipsa non solùm matri, sed & omnibus Syracu-
sanis opem præstare possis? Nam vt ego, Catania, ita

tu futura es præses Syraculis, moxq; experrecta matrem offendit incolumem, quæ parcius deinde filia refragata est elemosynis. Verùm Pascasius tyrannus, vir perditissima nequitia & petulantia, nec minus rapinis & exactionibus intentus, eius forma incensus, amorum conciliatricem ad eam cum muneribus & pollicitis amplissimis, sollicitaturam eius pudicitiam mittit, iubens illi persuadeat, se oculorū eius splendore sic captum, vt ab alio quàm ab ea nequeat liberari. Qua re intellecta, reiectis muneribus, secretaq; conditione, animosa virago, sciens illud euangelicum, si oculus tuus scandalizat te, erue eum, non ad litteram debere intelligi, vt tamen ostendat quàm nihili faciat corporis specimen, vtq; tyranni irrideat impudicam concupiscentiam, oculos sibi eruit, & ad amatorem misit. Verùm Deus pater tantam virtutem præsentī munere donauit, nam Raphaëlem olim Thobix medicū, qui eius oculos instauraret demisit. At præfectus prius ex oculorū euulsione amens effectus, & nunc ex instauratōne attolitus, noluit anui fidem adhibere, donec ablato velo aspexit oculos longè quàm priores fuerant decētiōres, quamobrē cūm veritatem agnoscere nollet Magiæ imputat. Interea autem accessit ad eum spōsus virginis, cui pater antequam obierat cum toto patrimonio virginem desponderat, accusans virginem prodigalitatē, & hæreseos nouæ falsæq; Christianorum (vt mentiebatur) persuasione, qua re intellecta tyrannus abnegare Christum cogendo, cūm

Q 2 verbis

BAPTISTAE MANTVANI

verbis nihil proficeret, conuocatis lenonibus & satellitibus iussit ad lupanar trahi. Verum cum nulla aut hominum aut bouum vi loco dimoueri posset, ingentem pyram circa eam extrui euestigio iubet, sed neq; igni consumi potuit, angelis innoxia praeservantibus, & cum inter flammam tyranno fatum praediceret, vnus satellitum gladio iugulum eius perijt, quo vulnere non statim, sed vt fulis precibus iusserat illic templum extrui, ad caelos migravit.

*Iua Syracusia celeberrima gloria gen-
tis*

*Lucia, cui tracti sulcant vada frigidet
vndam*

*Brumalem Veneti, & fluctus aquilonae
coactos,*

*Lumina qua promiss, volucrem qua diuidis annum,
Quae frenas Titanis equos, Phaëtonia retrò
Lora trahens, gelido capri pluuiialis ab astro,
Da mihi te facilem, dignoq; extollere cantu
Certamen concede tuum, quo tartara & ipsum
Tartareo regnantem Erebo Plutona Deosq;
Viciisti, Encelado maior, patrioq; Typhæo
Fortior, & Ioue terrigenum domitore gigantum.*

*Lucia nobilium soboles generosa parentum,
At teneris edocta Deum, perfusa lauacro
Quod facit insontes animas, nutrita superbas
Inter opes, in delitijs, in murice & auro*

Nata,

*Nata
Exu
Qua
Solu
Ire c
Ipsa
Ad
Orba
Quic
In m
Idq; j
Nata
Sum
Temp
Tem
Inter
Ping
Atq;
Qua
Sydu
Cum
Ne s
Ne s
In ta
Nom
Sic g
Filia
Quic*

Nata, maritales postquam peruenit ad annos
 Exiit ex templo studium leuis omne iuuenta.
 Quando solent alia genio inclinante pudorem
 Soluere, picturæ genas & more Agaihyrso
 Ire coloratis, iuuenesq; accendere membris:
 Ipsa animo complexa Deum, vestigia torsit
 Ad superos, curis terræ indignata teneri.
 Orbatam genitore domum cum matre gubernans
 Quicquid opum supra victum restabat, aperto
 In miserum genus omne penu conferre solebat.
 Idq; semel genitrix damnans, quid prodiga tantas
 Nata facultates, inquit, sine fine profusis
 Sumptibus exhauris, nihil in ventura recondens
 Tempora, nil senio seruans, grauis immemor æui.
 Tempestiua sat est inopum post funera cura.
 Interea in trabibus sine farræ senescere nostris,
 Pinguibus in campis teneras adulescere cauas.
 Atq; graues annare cadus, & vina decembres
 Quæ septem de more vident, pertingere saltem
 Sydus ad Icarium, quando sitibundior æstas,
 Cum pretiosa sitis, deuotaq; tempora Baccho,
 Ne sine fruge gregum factura, & adorea messis,
 Ne sine fruge ferax abeat vindemia & auro.
 In tabulis, inopum memores, legabimus ades,
 Nominaq; & magnis virides prouentibus agros.
 Sic genitrix, animo meditando bona fluxa tenaci.
 Filia sublimi voluens cælestia corde,
 Quid meriti mater possessa relinquere, dixit,

BAPTISTAE MANTVANI

Cum retinere oculis fato incumbente vetamur
 Res seruata perit, miseris data porrigit alas
 Ad superos, alæ duplices, argentea laua,
 Aurea dextra, viamq; datori ad sydera pandit.
 Certa præit viuos pietas, incerta sepultos
 Consequitur, nam quod nostri est dum vita superstes
 Arbitri, mox est alieni, vt vita recessit.
 Scilicet id gelida vitium commune senectæ
 Diuitias curare nimis, capularibus annis
 Ingruit ista fames, hæc diffidentia sera
 Iuncta senectuti, frigentia pectora curuat
 Ad telluris opes, studiumq; accendit habendi.

Ponemetum genitrix, locuples Deus omnia pascit
 Ipse homines alit atq; feras, cum arescere campos
 Viderit esuriemq; pati sub sydere cancri
 Gramina, ab extremis humentem finibus austrum
 Aduocat, & nimbis sitientia proluit arua,
 Succurritq; solo pecudes miseratus & herbas.
 Tu ne igitur trepidas cunctis alimenta ferentem
 Deserturum homines? & qui spiracula vite
 Flauit in hos artus hostem fortasse futurum?
 Lucina sic referens, matrem placabat auaram.

Cum senior genitrix morbo agrotaret acerbo,
 Ad Catanæ Agathes tumulum prostrata, parenti
 Auxilium flebat, subito tum lumina somnus
 Claudit, & alta quies fessos perlabitur artus.
 Nec mora, cincta choris superum Catanæa virago
 Argenti, gemmarum, auri splendore corusco

Fulgida

Fulgida, sopita visa est astare, manumq̄
 Iungere, & his animum dictis mulcere dolentem.
 Chara soror tanta quid sollicitudine poscis
 Quod prestare tua paruo post tempore matri
 Fas tibi mox? sicut dominor Zan. lra per arua,
 Per Catanaorum populos, quibus imminet ardens
 Aethna, Syracusia sic tu dominaberis vrbi.
 Et poteris sanare nurus Arethufidas omnes.

Sic est visa loqui, fracto virgo excita somno
 Et vertens in matrem acies, videt ora colorem
 Concepisse nouum, corpusq̄ habitudine totum
 Incolumi subito antiquum repetisse vigorem.
 Gaudet agens grates, Agathe, ac caelo omnipotentem,
 Atq̄ ait, o genitrix, postquam tibi cognita virtus
 Tam miris diuinamodis, ac munere tanto.
 Desine me solitis posthac vrgere querelis,
 Et suadere virum: Sine me caelestibus vri
 Connubijs, & centeno coalescere partu.

Præses erat Siculis atrox Pascasius oris
 Vir ganea, vir desidia, vir deditus auro,
 Ac Veneri, scelere insignis sine numine, monstrum
 Illaudatum omni caeloq̄ odiosus & Orco.
 Hunc, vbi virgineos vultus & lumina pulchris
 Aemula syderibus diro omine & alite leua
 Vidit, amor subita rapuit face, fulminis instar,
 Nimbifera montes cum tempestate per altos
 Mugit, & vmbrosam flammis complectitur ornum,
 Ardet & ardori non est modus, instat acutis

BAPTISTAE MANTVANI

*Semper amor stimulis, vt quando ad præmia palme
Cursor Olympiaca fisis contendit habenis.*

*Vrget equum crebrò ferientibus ilia plantis,
Verbereq; intorto, cum sibilat aër & armos
Sudat anhelantes, volucris ferus acrior igne.*

*Iste viam sceleri monstrante Cupidine, doctam
Mittit anum, quæ sydereo se lumine captum
Nunciet egrotare animo, atq; incendia ferre
Qualia flagranti patitur Vulcanus in Aethna,
Et subitam se poscere opem, quam fortè negari
Si audierit non posse sibi nisi morte mederi.*

*Attalicas promittit opes, promittit honores
Cæsareos, minimumq; deest quin spondeat orbis
Imperium, tam vana insani audacia amanti.
Dona dat, in fuluo rutilans carbunculus auro,
Vnioq; ingenti candens Gangeticus orbe,
Munera prima. Quibus virgo generosa repulsis,
Lumina, vt audiuit bellum hoc inferre pudori,
Nilcunctata oculos (opus admirabile sacris
Omnibus) ancipiti cultro de fronte reuulsos
Proijcit in patinam, mittensq; ea munera amanti
Accipere respondit quod amas, & desine posthac
Talibus insidijs sanctas inuadere mentes,
Dixit, & ex alto factum miratus Olympo
Cum superis pater omnipotens, duo lumina primis
Splendidiora cauis scrobibus concreescere iussit.
Tum Raphael subito celerem per nubila cursum
Traxit, & infundens orba medicamina fronti*

Elicit

Elici
Defor
Re
Risit a
Talia
Dicit
Lumi
Cum n
In ma
Insan
Inter
Ingen
Proge
Adm
Detul
Distra
Numi
Appe
Ergo
Vulca
Mand
illa
Debit
Dixit
Est ho
Sollici
Quoq;
Res da

*Flicit ardentibus oculis, instaurat honorem
Deformati oris faciemq; decorat amœnam.*

*Rektor vt accepit casus miracula tanti,
Risit animum maiora fide neq; digna relatu
Talia commemorans, & anilia pondus habere
Dicta negat, sed cum velo resoluta cruento
Lumina conspexit, stetit & manifesta negari
Cum nequeat facti nouitas, opus omne relatū est
In magicos cantus, damnataq; carmina Circes.
Insano ꝑ odium maius successit amori.*

*Interea sponsus (genitor namq; ante sepulcrum
Ingenuo cum spe dotis desponderat ampla
Progeniem iuueni) iam decoxisse puellam
Admonitus, furia inuectus, rectoris ad aures
Detulit uxorem illicitos patrimonia in vsus
Distraxisse, deos veteres contemnere, & aram
Numinibus fecisse nouis, quendamq; triformem
Appellare Deum, diuumq; hominumq; parentem.
Ergo accersitam nubes adolere Sabæas
Vulcano, Cereri & nata, Veneriq; Erycina
Mandat, & ante aras genibus procumbere flexis.*

*illa animis sexu longè maioribus, vni
Debita sacra Deo, saxi offerre nefandum
Dixit, at incenso melius thure atq; iuuentis
Est holocaustum aliud quo delectatur Olympus,
Sollicitudo inopum, curam quibus hætenus omnem
Quoad potui impendi, sacris vbi talibus antè
Res data, ne quicquam in terris quod in aethera possim
Q s Ferre,*

BAPTISTAE MANTVANI

Ferre, relinquatur, sanctis altaribus, ipsam!
 Me quoq; do, & mitto hanc animam quò cetera misit.
 Consul adhac, potes has nugas, hac somnia, dixit,
 Christigenis narrare tuis, mihi talia frustra
 Ingeris, imperij placida & decreta sequenti.
 Tum virgo irritans hominem, tibi Casariana,
 Diuina retinenda mihi custodia legis.
 Exreigitur quodcunq; tua est amplectere, neq;ro
 Et nos arbitrio nobis potiora sequemur.
 Res vbi in infames consumpta procaciter vsus
 Consul ait, scelus vt meretrix abscondere lingua
 Niteris, excusans audaci crimina vultu.

Res mea prouentu centeni fœnoris aucta
 Intuto est, dixit, neq; corruptoribus vnquam
 Corporis aut animi (scit qui videt omnia ab alta
 Cœlorum arce Deus) patui, tum pectore consul
 Scintillante animum, quosnam corrumpere, quosnam
 Arbitraris ait? virgo nihil ore morata
 Vos inquit, quotcunq; deos seruat is ahenos,
 Saxicolasq; lares, & dæmonas are latentes.
 Namq; animis rudibus vero pro numine manes
 Obiicitis stygios, ac si quarentibus aurum
 Insidians aliquis, mendacia porrigat ara.

Hæc tua garrulitas intempestiua faceffet
 Consul ait, quando euadent in verbera verba.
 Lucia responsis crucians immania corda
 Consul is adiecit. Nequeunt diuina teneri,
 Verba, per innocuas hominum resonantia fauces.

Aut

Ante tui similes quoties astare tyrannos
 Contigit e nostris aliquem, Deus ora mouendo
 Fatur, & humanis aperit sua sensa loquelis.
 Consul ad hæc, Deus in te igitur? Deus illa piorum
 Corda habitat dixit, perq; ora innoxia fatur.

Trux vultu frendens verbis & pectore anhelos
 Flammigerans consul, stupris exposita lupanar
 Ibis ad immundum, perdas ubi numina dixit.
 Non nisi consensu mentis vitiabile corpus
 Virgo ait, inuitam si me violaueris, aucta
 Virginitas alio duplicem feret orbe coronam.
 Neve tuum verbis odium mora differat vlla,
 Disce suis Aethnam, tam immensa mole sedentem
 Transferri posse ante locis, quam immobile mutem
 Propositum, surge, & quicquid sata nocte profunda
 Consulit Aleto, vome, totum effunde furorem,
 Insani, bacchare, tuos imitare Sathanas.
 Ferte citi tormenta, ignes animate ministri
 Pellite ab his animam membris, reddamus Olympo
 Aetheream mentem, vestris me mittite ad astra
 Supplicijs, crudelem Orco seruate Tyrannum.
 Tali magnanimo vulgi clamabat ad aures
 Pectore nil pœnas metuens, nil sata virago,
 Cum subito, missis consul licitoribus, omnem
 Inuitat Lenonum aciem, magnoq; tumultu
 Mittit ad obscœna Veneris sordentia lustra
 Innocuam superisq; parem pietate puellam.

Accipiunt victam loris, mediamq; per urbem

Scortorum

BAPTISTAE MANTVANI

Scortorum stipata choris infamibus ibat,
 Cum subito celeres labuntur ab aethere diui
 Tam indignum facinus tam detestabile adorti
 Perturbare nefas, miris vestigia sistunt
 Fixa modis, haeret plantis immota virago
 Robore par saxo ingenti, par turribus altis.
 Exemplò mirati omnes tractare verentur
 Corpora sancta manu immunda, sequiturq; repente
 Religio, manifesta vident miracula & ore
 Attonito, circum magno stant agmine turba,
 Murmure compresso, sacer ad spectacula diuum
 Stat chorus, & frustrata hominum molimina vident.
 Interea audito casu Pascastus infert
 Praecipiti se ex arce gradu, comitantur euntem
 Diræ Erebi, Venus, atq; Ceres, Proserpina, & atro
 Mulciber atq; Sterops vultu, & fuliginæ Brontes
 Illitus Aethnaea, rapidoq; accendere pergunt
 Igne hominem, ruit in medios, accusat inertem
 Segnicem, iubet intortos ad colla rudentes
 Ad femora, ad suras, ad clunem, ad terga ligari.
 Mille viros adhibet magnis qui viribus ausint
 Voluere in Aegæos Athon atq; Capharea fluctus.
 Sed cum conatu inualido nil numina contra
 Proficerent, ad mille viros fortissima iungunt
 Mille bouum iuga, loratis qui cornibus ipsam
 Trinacriam valeant Calabris adiungere ripis.
 Nec sic mota loco, nouitas tam mira per urbem
 Diuulgata ciet populum. spectacula nunquam

*Visa prius, proceres adeunt, Pascasius amens
 Aestuat, ingenium plebis mutabile & iras
 Vulgares animo voluens, & dedecus omnes
 Ante patrum populique oculos, heu quanta venenis
 Quantaque Chaldeo molitur femina cantu,
 Dixit, & illatis extemplò incendia lignis
 Suscitatur, & rapida cingunt Arethufida flamma.
 Subijciunt picis & resina liquamina in ignes.
 Atque leues paleas, oleique fluentis amurcam
 Lictores, pyra conflagrans ad sidera longis
 Fluctibus ut, magnoque furens ardore puellam
 Circuit, & lambens tunicas, colla, ora, comaque
 Virginis, applaudit sanctis innoxia membris.
 Neu quid in expertum rabies vesana relinquat
 Imperat aspergi, lotio, quod fama lauacro
 Tali, artes reprimi vetitas, & carmina vinci.
 Acciti venere magi, tacitisque susurris
 Monstrificos frustra nixi dissolvere cantus,
 Id fieri tandem nullo, didicere, veneno.*

*Lucia flammaram iam decrescente tumultu,
 In cineresque abeunte rogo sic orsa. Tyranne,
 Iam satis expertus diuina potentia qua sit,
 Quam inualidas habeat tua tanta superbia vires:
 Quando nec hinc tolli potui, nec in ignibus arsi
 Virebare miser, nunc vel feritate repulsa
 Verum agnosce Deum, qui te populumque videntem
 Talibus exemplis voluit monuisse, vel ira
 Impatiente alijs seui cruciatibus, omnem*

Tolle

BAPTISTAE MANTVANI

Tolle moram, dum turba frequens spectare parata est.
 Talia clamantem veniens à consule lictor
 Inuadit gladio, mergitq; in guttura ferrum.
 Altius infodiens, anima penetrat & exta
 Ancipiti lacerans acie, diaphragmate fosso
 Intestina secans, necdum sublata facultas
 Eloquij, fatur plenis vt & ante loquelis,
 Sic referens. Catana veluti mea praesidet vrbi
 Diua Agathe, sic ipsa mea custodia gentis
 Facta Syracusia, nostris ego nuncia pacis
 Caesaribus pulsis, vno vitalibus auris
 Vrbe alio, pœna sç; nouo sub principe consul
 Sanguinolente dabis, vix facta silentia, quando
 Nuncia Caesarei peruenit epistola fati.

Diuitiarum auceps Siculas Pascofius vrbes
 Hauserat, insudans cumulando immaniter auro,
 Insidiansq; opibus, scelerumq; infamia Romam
 Venerat, atq; ideo tentus mandante Senatu
 Ducitur in Latium subito, furta atq; rapinas
 Vix confessus erat, cum mox capitale recepit
 Supplicium patiens eadem pro cadibus vnam
 Innumeris, in pradam atris data manibus vmbra
 Diua suo vitam nutu positura manebat
 Sublatis erecta oculis, ac talia fata est.
 Mors mihi iam dudum clausisset lumina, si non
 A superis concessa foret mihi copia fandi
 Pauca prius, caelos adiens mea membra relinquo
 His tumultanda locis, vbi me consistere & hostem

Vincere

Vin
 Hoc
 Sun
 Sect
 Qua
 Post
 Duc
 O pa
 S
 Cum
 Virg
 Rett
 Misi
 Tem
 Neq
 Imp
 Mar

Vincere concessit genitor diuūq; hominum,
 Hoc aeterna solo nostri monumenta triumphī
 Sunt ponenda, quibus moniti post longa nepotes
 Saecula recordentur quos pro pietate labores,
 Quae tormenta tuli pro relligione, meamq;
 Posteritas imitata fidem per sancta priorum
 Ducat in Elysios animas vestigia campos.
 O patria, ô ciues, in saecula longa valete.

Sic ait, at niuea gradiens in veste sacerdos
 Cum face, & ex auro diuina viatica promens
 Virginis ora petit, qua latior hospite Christo
 Rettulit in cœlum vultus, & gutture hiulco
 Misit in aethereos animam cum vocibus ignes.
 Templa, Syracusū paruo post tempore ciues,
 Nequaquam immemores, dictis, mandata secundum
 Imposuere locis, peregrino à littore vecto
 Marmore, ducentes sacrum vsq; in nubila culmen.

BAPTLE

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE
THEOLOGI: PARTHENI-
ce Sextæ; Apolo-
nia.

Ad Ptolomæum fratrem.

IN D. APOLONIAE AGONEM
*Iodoci Badij Ascensij Argu-
mentum.*

APOLONIAE Agonem auspicaturus, post in-
uocationem commemorat persecutiones ec-
clesiæ Christianæ ab imperatoribus Romanis factas,
Nerone, Domitiano, Traiano, Vero, Seuëro, Maxi-
mino, Decio, Valeriano, Aureliano & Diocletiano,
Deinde institutum exequens, dicit tempore Decij
Imperatoris qui dæmoniorum inspiratione maxi-
mè in Christianos sæuijt, fuisse apud Aegyptios vir-
ginem regali progenie exortam, Apoloniam nomi-
ne, quæ cum matre Christiana sanctissimè vixit &
Christum in sacello quod domi habebant, coluit,
donec Proconsule ad Aegyptum à Decio misso, ius-
sæ illi listi, & Christianæ fidei accusata & idolis sa-
crificare iussa recusauit, illiusq; temeritatem acriter
coarguit, ob quam rem à satellitibus iussu Tyranni
ei

eius dentes immanissimè excussi sunt. Verùm eùm ob indignum facinus parum abesset, quin seditio oboriretur, iussit in carcerem detrudi, vbi ab angelis sanata & confortata, postridie Tyranno sistitur qui cùm omnia reuoluisset tormenta nullum aptius ratus, decreuit igni abolendâ, ideoq; ne tumultus fieret in populo, subitò ad littus eductam in ingentem pyram conijci iubet, vbi (quod ab angelis futurum didicerat) flammis quidem suffocata, sed penitus incombusta permanit, vsq; ad eò vt ne vestes quidem eius læsæ sint. Christicolæ autem post multam trepidationem, fide animos suppeditante egressi, corpus per scalas in urbem referunt, & honesta sepultura aficiunt, mens autem ab angelis in cœlū nobili cum triumpho deducitur. Verùm sicut vbiq; poeta iucundis digressiunculis & argutis fictionibus & Deorum conspirationibus poëma suum decorat, ita hic quoq; non inutili fictione animam seu mentem diuæ virginis ac martyris inter ducendum multa de secretis naturæ, ac pœnis inferorum, quas secundum Lucretium, Macrobiū & alios multos in corpore isto patimur, de mortis contemptu, cùm non tantum habeat doloris aut amaritudinis, quantum ab imperitis creditur, & cœlorū orbibus alijsq; multis, quæ separata à corpore perfectè agnouit, cū angelis locutam inducit, miratam, videlicet tantam mortalium cœcitatem, cùm trepident vbi non sit timor, resq; contemnendas tam miserè ament. Post quorum narrationem, docet in beatorum patriam perductam

R

perductam

BAPTISTAE MANTVANI

perductā ubi eo perfruetur gaudio, quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec cor hominis ascendit. His itaq; visis explanationem operis facili pede aggrediamur. Est enim compositio dilucida, qualitas heroicæ proxima. Libri totius tertiæ Parthenices, aut duo aut si malumus quattuor, tot enim sunt virginum vitæ. Titulus autem operis est ex prima Parthenice notus, sicut & authoris vita.

V quoq; Cælestes imitans Apolonia
nymphas

Includi Heroo non indignabere cantu.
Et quanquam nostro maior tua gloria
plectro

Missæ sit in terras omnes & in omnia
longe

*Aequora, stellatos etiam vulgata per axes,
Non vanus tamen iste labor, nec enim tibi famam
Cogitat, est aliud quod nos in carmina traxit.
Nam tua maiestas nobis mortalibus ingens
Præsidium, celebri veneranda in sæcula cultu,
Obsequium sibi nostri operis, sibi vendicat oris.*

*Virtuti debetur honor, licet inclyta & experts
Noctis & umbrarum per totum effulgeat orbem,
Antè Dsum lychni in templis, funalia ad aras,
Non vt clara dies fiat lucentior, ardent:
Verum vt cælituum patriam splendore nitentem
Aethereo, & semper versari in lumine diuos*

Signifi

Significent, ubi nulla diem contaminat umbra.
 Diua, vides animum sublimem, & grandia corda,
 Ingenium verò tenebrosum, exanguè, sepultum
 Segnicie, & lentum vitio torporis & oci.
 Ergò ades, & caligantem sacro affice sensum
 Lumine, quod diuorum oculis clarescere nunquam
 Cessat, & aeterni reteggit penetralia mundi.

Roma potens rerum varijs, & adultera coniunx
 Dum natura recens crescentes adiuuat annos,
 Principibus nupsit, quorum sine numine & omni
 Pars maior pietate fuit. Rarissima virtus
 Semper, vt hybernis Hyperionis aura diebus,
 Cùm niger inualuit Boreas, cùm nubila regnant.
 Hi simulac sceptrum aggressi regnoq; potiti,
 Exhibant de sede Erebiteterrima monstra,
 Tisiphone, furiaq; alia multo angue comantes
 Afflantesq; suis illos nidoribus intra
 Intima tartareum spirabant corda furorem.
 Quippe quibus dominabantur Plutonides umbra.

Sic male persuasi cœlos attollere contra
 Non poterant vultus, & nil perpendere sanctum.
 Sed versi in terras oculos, & more ferarum
 Præcipites quorsum legem indignata libido
 Ostendisset iter (tam nil pensi atq; pudoris
 Menti inerat) superis scelus admirantibus ibant.
 Quum primum in terris pietatem exurgere, & ortam
 Cognouere Dei sobolem, ne perderet orcus
 Imperium vsurpatum annis tot milibus, arma

BAPTISTÆ MANTVANI

Arma exclamarunt, Christiꝑ imbelliaregna
 Perdere conatum nil detestabile & atrox
 Prætermisit inops lucis genus. Ecce superbus
 Aeneadum de gente Nero. Viden ora cruenta?
 Atq; odium truculentæ animæ per lumina rumpens?
 Primus hic addictam cœlo disperdere gentem
 Ausus, & infausto diuos inuadere bello.
 Obiectare feris homines, accendere viua
 Corpora consuevit, nocturni ad luminis vsus.
 At postquam in sanctos longas exercuit iras,
 Ipse sua sibi fata manu consciscere adortus
 Transtulit afflictæ mœrorem in gaudia Roma.

Alteras, contemptor diuim, dominumq; Deumq;
 Imprudenter agens, crudelia protulit arma,
 Germanus, Tite sancte, tuus, neq; te neq; patrem
 Iustitia referens, ideò lacer atq; cruentus
 Cede sua Stygias tandem raptatus ad umbras.
 O stulta impietas, incauta audacia, præceps
 Iudicium, imprudens & vana superbia regum
 Romanorum. Audet superos incessere & astra,
 Cui graue muscarum est & formidabile rostrum
 Hic etenim si vera ferunt astate volantes
 Per thalamum muscas (manifesta insania) ferro
 Zetus vt Harpyias, est insectatus & arcu.
 Itæ animæ pessum, indigna quibus almus Apollo
 Ostendat vitale iubar, quibus ignea mundi
 Ornamenta ferant nocturnam sydera lucem.
 Indigna, quas dicat opus moderator Olympi

Esse

P
 Esse
 Tu q
 Detest
 Iussit
 Rellig
 Sea
 Atq; i
 Fulgur
 Cinxit
 Seuiti
 Oppor
 Sed fut
 Intum
 Cum fr
 Et tua
 Maxim
 Virus
 Christi
 Inglu
 Relligio
 Annus
 Mox v
 Umbro
 Expuit
 Temple
 Protuli
 Durior
 Quia

Esse suum, dignæ hospicio Phlegethontis & orci.
 Tu quoq; censeris (verum illa iniuria longè
 Detestanda minus) Traiane in crimine tanto.

Insiisti cohiberi enses parciq; piorum
 Reliquis, sancta exhorrens tot funera gentis.

Sed maior Veri impietas & acerbior ira,
 Atq; immane magis facinus, tunc orta repente
 Fulgura, Romanas cum Marcomanica castra
 Cinxissent acies. Veri extinxere furentem
 Seuitiam, & flagrans odium minuere parumper,
 Opportunè alto radiantia fulmina cœlo.

Sed furor insanus, rabiesq; infrena Seueri
 Intumuit, velut excitum mare flantibus austris,
 Cum fremitu horrifico spumans procul aestuat vnda.

Et tua castrensi properans ad regna tumultu
 Maximine, genus Gothicum, dira illa libido,
 Virus olens canis inferni, grassata per omnes
 Christigenas velut inter oues ieiuna luporum
 Ingluuias. Post te paulum regnante Philippo
 Religio secura fuit, millesimus vrbis

Annus erat renouata decem post secula Roma.

Mox velut è latebris sinuosa volumina soluens,

Vmbrosus coluber Decius, furiale venenum

Expuit in sanctos: ignes extinxit ad aras.

Templa cruentauit, tormenta immania passim

Proculit, & membratim homines in frustra secavit,

Durior Eurysthæo, Busiride crudior ipso.

Quid memorè te Auguste senex, qui præda fuisti

BAPTISTAE MANTVANI

Bellica, Persarum regi, quia sanguine sacro
 Fœdasti fora, templa, vias, & numina contra
 Nil veritus bellare, Deos simulacra putasti?
 Sed nil proficiens tua cæca proteruia tandem
 (Nimirum vt caderes tanto grauiore ruina)
 Desplendore pari superis, de culmine celso
 Imperij, tanta de maiestate redacta
 Extemplò ad seruile iugum, squalente senecta,
 In pedore, situq; iacens grauiusq; catenis
 Tabuit, antè obitum aternas depulsa sub umbras.
 Non læsura minus furor Aurelianicus arma
 Protulit, indicto cum facta licentia bello
 Prædandi plebem in fontem, passimq; necandi
 Cælestes impune viros, & fantia nondum
 Ora trucidandi, atq; Deum ludibrio habendi.
 Ecce alius mihi sese offert tuus ille cruentus
 Maximiane comes, cui postquam polluit orbem
 Cadibus innumeris, Romani purpura regni
 Visa grauis, riguos ideo secessit ad hortos
 Littore in Adriaco, rapidos vbi temperat astus
 Aura frequens, gelidos vbi mitigat vnda decembres,
 Vnda maris tepidi non consentanea Brumæ.

Sed veluti decimus, quoties irascitur æquor,
 Irruit in nautas maiori turbine, fluctus:
 Sic decimi vis illa ingens & longa tyranni
 Altius intorquens telum exitiale, ministros
 Sacrorum enecuit, templa & sacraria flammis
 Abstulit, ex adytis diuina volumina in ignes

Corripuit,

P
 Corrip
 Milia
 Irarum
 Ettana
 Iam se
 Frigidu
 Vita eie
 Quo rap
 Metam
 Ad De
 Impleu
 Facta fr
 Nam ca
 Rerum
 Hi inga
 Versus
 Et late
 Cum ve
 Tempor
 Explica
 Certa m
 Iura fer
 Esse polo
 Mundus
 Exactum
 Discimu
 Ergo lab
 Dm reg

Corripuit, lunaq; vno bis dena recursu
 Milia Christigenum, tanta inclementia, tantum
 Irarum pelagus, Roma indignante peremit.
 Et tandem gelido vita insidante veneno
 Iam senior, iam defectus, iam sanguine adempto
 Frigidus, hiberno qualis iacet anguis in antro,
 Vita eiectus apud Proanos sepelitur in orco.
 Quo ravior mea diua? Rotis errantibus vltra
 Metam agor, & longo in gyrum prateruehor actus.
 Ad Decium torquendi axes, ea tempora cælum
 Implevere animis illustribus, aula Tonantis
 Facta frequens, aucta in campis cælestibus vrbes.
 Nam cælum veluti tellus habitatur, & amplas
 Rerum opifex diuum populos distinxit in vrbes.
 Hi inga summa colunt, illi depressius ortum
 Versus & occasum retinent sua mœnia longe
 Et latè sparsi ad fines Aquilonis & austri.
 Cum venit è terris aliquis super æthera, consul
 Temporis illius reducem cui destinet vrbi
 Explicat, & ciuem æternum decernit in illa.
 Certa magistratus illis vt & vrbibus istis
 Iura ferunt certi, nec enim sine lege putandum
 Esse polos, leges patiuntur, & ordine regnant.
 Mundus hic exemplum mundi cælestis, in illo
 Exactum est, quicquid fragili modo nitimur orsu.
 Discimus hic artis documenta, implebimus illic.
 Ergo laborantem Decio sub principe mundum
 Dum regeret Stygius proles Saturnia Pluto,

BAPTISTAE MANTVANI

Dij scelerum quibus est studium, coire frequenti
 Concilio. Venus ante alios maga docta, inuenta
 Et leuibus praefecta annis. Faber ante Deorum
 Vulcano cui nomen erat, Cyllenius Hermes
 Ingenio ac sermone potens, & maxima frugum
 Mater, Eleusinis olim celebrata colonis.
 Aeolus, & Tethys, & splendidus ora Cupido.
 Tu quoq; quem Graij veteres dixere bimatrem
 Bacche. Mimiallonides fufis in terga capillis,
 Menades & Satyri tecum, temulentaq; turba
 Bassaridum, quibus officium tentare bibaces,
 Atq; ciere suim, Veneremq; accendere potu.

Est specus in campis Libya, Carthaginis alta
 Non procul a pelago, specus intra viscera terra
 Missus, opaca nemus densum facit ostia, magno
 It longe spelunca sinu, domus apta colubris,
 Sole per astatem Libycos torrente colonos.
 Hic, vt fama refert, quondam Sidonia Dido
 Et pius Aeneas, declinauere procellam.
 Hec Venus antiquae fraudis memor eligit antra
 Texendis bona visa dolis, ac talibus infit.
 Dij consanguinei, dij quos ego semper amavi,
 Ac colui, sine quis mihi nil feliciter vnquam
 Fas fuit ordiri, dudum deprenditis orbem
 Terrarum a nobis dilabi, & quarere Christum.
 Hec noua credulitas quasi quaedam incendia ventis
 Flantibus, it flagrans, semperq; adolescit eundo.
 Vester honor passim, vestri reuerentia pessum

Labitur

Labitur, indecores sine maiestate, sine aris
 Mox eritis, nisi contra hostes attollimus arma.
 Quod si forte aliquis contra obiectauerit, actum
 De nobis sine spe, nec eundum sydera contra,
 Dicite, nam nuper, ne tempora prisca reuoluam,
 Num licuit caso Decium praeferre Philippo?
 Num licuit nobis ipsa intra mœnia Rome
 Principe Alexandro, cuius contraria nobis
 Mater erat, tanti residens in culmine regni,
 Cæciliæ vexare domos? ipsamq; virumq;
 Cum Tyburte, licet claris natalibus omnes
 Prodierint, gladijs inuito extinguere Christo?
 Num regnante Pio, cuius clementia nostro
 Est æquata Ioui, duce me Ptolemæus ad aram
 Isidis, vt sacros diuis accenderet ignes
 Tractus? & vt spreuit Christum abiurare, peremptus?
 Hoc nostræ potuere manus. Matertera Iuno
 Mecum erat, & coniunx, & cum Mauorte Minerua,
 Coniurati omnes opus id concorditer ausi.
 Vos quoq; Dii magni, Christum vexare potentes.
 Quid sopita iacent corda illa ingentia, quondam
 Cælo, Erebo, terræ, & pelago dominantia, cur nunc
 Sic oblita sui? longa fortasse senectæ
 Genua labant? auo forsanc cecidere lacerti?
 In venis cruor iute puit? cum tempore corda
 Defecere? graues animi minuere cerebrum?
 Tollite præstantes animos, non omnia Christus
 Eripuit, nostri superest pars maxima regni.

BAPTISTAE MANTVANI

Nec plus ille potest, sed vos, ut cernere promptum,
 Degeneri ignauoq; animo timidi atq; fugaces
 Terga datis, superaturi si veritatis ora,
 Si in commune bonum nostra omnia mittimus arma.
 Titanes genus illud atrox quia fortiter ausi,
 Terrorem incussere Ioui, si Iuppiter illo
 Tempore segnis erat (scit qui stridentia in Aethna
 Pro diuim imperio cudebat fulmina coniunx)
 Iffet in aeternum exilium: Quia fortia contra
 Agmina, terribili contorsit tela lacerto,
 Vicit, & oppressi bello iacuere gigantes.

Nos quoq; dum somnum sectamur & ocia inertes,
 Nil mirum si deserimur, si nostra per orbem
 Regna infirma labant, si surripere omnia Christus
 Audeat, & fragiles in nos armare puellas.
 Vincimur à scortis, pudor est tam grande fateri
 Dedecus, illudunt nobis pueriq; nurusq;
 Causa mali vsq; adeò absurdi atq; ignominiosi
 Nil nisi de nostro veniens ignauia somno.
 Quo pacto Romani orbem, nisi grandibus ausis
 Edomuere? tenax cura sententia & alti
 Propositi, Senones Capitoli à vertice Gallos
 Trusit, & obsessa Pænos à limine Roma.
 Non erat Alcides Antæo fortior, artus
 Cernenti, aut Turno Aeneas, aut Hectore Achilles,
 Aut Tydeus Lycophonte, animo veniebat ab acri
 Illa potens virtus & inexpugnabile robur.
 Vis igitur reuocanda animi. Victoria pendet

Ex

P.
 Ex an
 Sic V
 Obseq
 Ite om
 Ite, ma
 Arq;
 Me
 Risim
 Horre
 Indigi
 Numin
 Fingit
 Multa
 Multa
 Proim
 Et stud
 Antiq
 Vtpote
 Roman
 Et se p
 Nescio
 Collect
 Ingerat
 Pontifi
 Praefect
 Irritate
 Inuigila
 Mox vb

Ex animo, maiora facit qui fortius audet.
 Sic Venus, accensi comites sermonibus istis
 Obsequium spondent alacres, animosq; resumunt.
 Ite omnes Venus, ite, inquit, dum in cardines est,
 Ite, magistratus Deciumq; inuadite noctu,
 Atq; opportunis componite somnia formis.

Me in primis, me namq; putant (quod sapius vna
 Risimus) Aeneadum matrem, Vestamq; iugales
 Horrentem thalamos, & cum genitore Quirinum
 Indigitesq; alios, ac tutelaria Roma
 Numina, qua nulli fas est audire profano,
 Fingite praesenti de tempestate dolentes
 Multa queri, ingratis multa exprobrare latinis,
 Multaq; pro cultu promittere, multa minari
 Pro impietate, Deos recolant posse omnia in omnes.
 Et studeant ritus veteres, & templa Deorum
 Antiquo de more coli, Christum orbe fugari.
 Vtpote qui terrarum orbem subuertere, & ipsum
 Romanum imperium velit extirpare, Deosq;
 Et se pro cunctis vnum regnare, suosq;
 Nescio quos de sorte hominum turpi atq; nefanda
 Collectos pro consulibus, pro patribus vrbis
 Ingerat, extinguens nomenq; decusq; latinum.
 Pontifices etiam paribus regemq; sacrorum,
 Praefectosq; epulis, Salios, Titiosq; sodales
 Irritate modis, & idonea tempora naecti
 Inuigilate operi, rebusq; vacate gerendis.
 Mox vbi conclusi fuerint, indagine & astu

BAPTISTAE MANTVANI

Capti homines vestro, captis adhibete Megaram,
 Et socias, quæ sollicitent Deciana superbo
 Corda odio, & faciant ira excandescere atroci.
 Hæc via, & his dictis ad res abiere gerendas.

Nona dies aderat, cum tota excita repente
 Factio pontificum sese longo agmine ad aulam
 Proripit, alituum linguas & somnia docti
 Conueniunt, & qui fumantia consulit exta.
 Qui rimatur aquas, & qui considerat ignes,
 Qui pluias, specula, & pelues, nitidasq; secures
 Inspicit, & temerè descripta in puluere signa
 A tellure trahens nomen, qui intelligit auras.
 Qui lemures orco ciet, & genus omne magorum,
 Cogitur, ac Decio intenti sua somnia narrant
 Commendantq; Deos patrios, & numina auita,
 Quæ pater Aeneas post diruta Pergama secum
 Vexit in Italiam, quæ obseruauere Latini
 Albaniq; patres, quæ antiquæ mœnia Romæ
 Fundauerunt, quibus domuere auctoribus orbem.

At Decius cui corda pari tumefacta veneno,
 Quanquam animum cohibere velit, tamen æstuat intus
 Incomposq; sui, dum vult componere vultum
 Fingereq; æquanimem, toruam truculentia frontem
 Asperat, & similis tauro cum murmure rauco
 Ire in bella parat, premit alta mente Philippi
 Regna inuisa, novos ritus, quibus ille solebat
 Obseruare Deum, verosq; litare Tonanti.
 Cogitat illius placita & sancita refigi,

PARTHE. SEXTA APOLONIA. 135

In nihilum redigi decora, & monumenta, minatur
 Et cineri, delere ipsam deliberat urnam.

Frangari ulterius nescit furor, imperat omnes
 Christigenas ad sacra trahi Romana, negantes
 Aere catenatos, cruciari, in frustra secari,
 Ablegari, vri flammis, & in aquora mergi.

Nunciis ad Gallos, ad Iberi fluminis arua
 Vitima, ad Hybernos, Neptuniculasq; Britannos,
 Ad Graios, ad Cappadoces, ad Caspia regna,
 Usq; Melanchlenos, usq; ad pictos Agathyrsos,
 Usq; ad Amasonias vrbes, Asiamq; per omnem
 Cis Taurum, Romanus vbi coniungitur Indo,
 Ad Maurum, Numidumq; domos, Getulaq; rura,
 Ad Libya campos, ad areniuagos Garamantas
 Peruolat, ad Nili demum flagrantia rura,
 Et Memphitis agros, vbi regna antiqua Deorum.
 Hic erat, vt fama est, atavis sata regibus inter
 Niligenas forma prestans Apolonia Nymphas,
 Splendida maiorum titulis, in murice & auro
 Et magnis nutrita opibus, clara inclyta fama,
 Docta nouas leges, hominem sotera Deumq;
 A teneris confessa annis, syncera, viriles
 Nunquam passa manus, nunquam passura, pudorem
 Perpetuum summo custoditura Tonanti.

Clausula domi cum matre viam pracluserat omnem
 Delitijs, viduali habitu contenta, lanari
 Nescia, nil thermis debens, nec odoribus vllis.
 Non capiti nardum, non instillabat amomum,

Nec

BAPTISTAE MANTVANI

Nec Hierichuntina redolebat balsama silua.
 Mensa breuis, condita fame, vulgare legumen
 Esca, vel hortenses herbae, frigentia lymphis
 Pocula, producta inseram ieiunia noctem
 Sapius, & semper victus sine viscere simplex.
 Lucifer auroræ socius, qui cætera vincit
 Sydera, iuravit nunquam vidisse iacentem.
 Luce labor tota, noctu labor, ocia quantum
 Ad vitam nature opus est, implumia strata,
 Et duris tormenta toris, patientia rebus
 Optima in aduersis, semper comes, innuba semper
 Virginitas, nec non mater prudentia morum, &
 Regula virtutum pietas, ancilla Tonantis
 Relligio, quæ templa colit, quæ præsidet aris.
 In lare secreto mater, regnante Philippo,
 Exiguam curuo sub fornice fecerat aram,
 Cum labro lustralis aquæ, cum lampade, & igne
 Perpetuo, diuos vbi sola orare solebat.
 Hic superum simulacra, quibus custodia gentis
 Et tutela domus. Puer aureus, aurea virgo
 Aurea lactenti quæ porrigit vbera nato.
 Aureus ad læuam Simon, Romana futuras
 Signa tenet clauis, fuluum leuat aureus ens
 Paulus, & ad dextram stat missa in pectora barba.
 Huc veniens manè antè diem, sero antè cubile,
 Terrestres animo curas, ceu nubila quædam
 Importune aciem mentis prohibentia sursum
 Cernere, paulatim meditando abigebat, & vltra

Sydera

Sydera prospectum attollens, videt alta polorum
 Culmina, in excelso diuumq; hominumq; parentem
 Contemplata throno cum maiestate sedentem
 Illa infinita, quam circumfusis, adorat,
 Ingens spirituum populus, cui tartara curuant
 Tam longinqua genu, mira dulcedine languet.
 Ambrosiam nectarq; bibit, terrena voluptas
 His collata epulis taxum sapit, atq; aconitum.
 Nec iam viuit, eunt omnes in sydera sensus,
 Visus abit, fugit auditus, trahit omnia secum
 Mens sublime volans, fugiunt super aethera vires.
 Et fit iners animi appendix & inutile corpus,
 Terrigenum caelo quorum est succedere, multi
 Serta manu formata Dei lauro atq; Amarantho
 Texta gerunt, sed in his ardet rosa, lactea in illis
 Lilia resplendent, violis vernantia quadam.
 Laureolas dicunt, veterum monumenta laborum,
 Horum autem genus est triplex, qui fortiter hostem
 Et tormenta ferunt, primi: quos nulla voluptas
 Inquinat, & Veneris furias domuere, secundi.
 Tertius aut grauibus scriptis aut ore docendo
 Surgit honos. Alij quanquam sine fine fruuntur
 Elysio, nullis decorati insignibus errant
 Aetheris in campis, vt plebs sine purpura & auro.
 Sicut enim Romae quondam, dum antiqua manebant
 Regna, senatores primis, equitesq; secundis
 Stabant in gradibus, post quos ignobile vulgus
 Immodicam lateq; patentem implebat arenam,

BAPTISTAE MANTVANI

Sic amplas cœlorum vrbes populosq; frequentes
 Ordinibus varijs pater omnipotentis Olympi
 Digerit, & proprios meritis dispensat honores.
 Ex tribus his igitur duo prima insignia virgo
 Perceptura breui, turbam non cessat egentem
 Pascere diuitibus donis, & prodigit ara.
 Seminat in terris quod in æthere colligat aurum
 Sedula, vicatimq; inopes explorat & ægros.
 Iamq; propinquabant magno fatalia motu
 Tempora, Nile tuas celerans Proconsul ad vrbes,
 In quibus, vt fama est, priscus regnabat Amasis,
 Nauigat Ionium senis cum fascibus æquor.
 Iamq; superba tenet victo quæ condidit orbe
 Mœnia Alexander, graditur Ioue plenus, & alto
 Lumina circumfert Pellea per agmina vultu,
 Martis equo similis quoties per Thracia rura
 Sub Domino gressum moderans incedit, & ore
 Terrifico accensus, populos iubet ære canoro
 Cogere, & hortari ciues ad sacra Deorum.
 Christigenas verò Romani nominis hostes
 Clamari, si sacra negent Romana Tonanti,
 Atq; rebellantes candenti ardere camino.
 Vt solet obscuros laqueis circundare saltus
 Venator, canibusq; feras excire latentes,
 Ac premere excitas latratu in retia magno:
 Sic ad templa pios missis qui lora ferebant
 Vrget, & exorto fremit inclementia bello.
 Ipse sedet celsò in solio stipatus vtrinq;

Fustibus,

P
 Fustib
 Plebs
 In f
 Tristi
 Ecce c
 Trudi
 Proge
 Vix g
 Larga
 Pectus
 Crudel
 Nata o
 Paulat
 Cum cl
 Ingemi
 At po
 Ac si a
 Concidi
 Commis
 Soluitur
 Sola
 Præda d
 Romano
 Dite. Pu
 Indicis a
 Virgineo
 Et Venus
 Idveriti

Fustibus, & gladijs, & habet prolegibus arma.
 Plebs leuis & rerum semper studiosa nouarum
 In fora turmatim rapitur, cupidumq; videndi
 Tristia per vicos ruit ad spectacula vulgus.
 Ecce catenarum nodis onerata cruentis
 Truditur ex laribus patrijs Apolonia, regum
 Progenies, lugente domo, sub pondere aheni
 Vix graditur, longeva parens in flumina soluit
 Larga genas, totum in gemitus consumitur agrum
 Pectus, inardescens dolor intestina piamq;
 Crudeli laniatu animam discerpit, euntem
 Nata oculis sequitur, quantum licet, utq; recedens
 Paulatim ex oculis elabitur, eleuat ora
 Cum clamore vocans natam, suspiria natam
 Ingeminant, querulo nihil est nisi filia in ore.
 At postquam est penitus sublata ambage viarum,
 Ac si animam maternam abiens secum ipsa tulisset,
 Concidit, & gelidos pallor superinduit artus.
 Commiserans casum luctu vicinia magno
 Soluitur, & totis resonat querimonia tectis.
 Sola satellitibus truculenta innoxia turba
 Preda datur virgo. Tandem venit ante tyrannum
 Romano fastu inflatum, totoq; tumentem
 Dite. Puellari poterant precordia forma
 Indicis accendi, tantus fulgebat in ore
 Virgineo splendoris honor, nisi dira Megera
 Et Venus, & Veneris proles versuta Cupido
 Id veriti contra insanos medicamen amores

S

Fecissent

BAPTISTAE MANTVANI

Fecissent stygio corda implacata veneno.
 Continuo intorquens flammantia lumina consul
 Vociferatorum, & vultu sacra imperat atro.
 Quid faciat populo in tanto sub iudice tali
 Certa mori virgo viridi vix nubilis aeo?
 Stat veluti tepidis errans ab ouilibus agna
 Inter mille lupos, aut inter mille leones
 Caprea, quae tenera producere cornua fronte
 Incipit, aut aquilas inter philomena rapaces:
 Caelicola qui rem scierant longè antè futuram,
 Tempus adesse vident quanquam sine tempore degant,
 Mobilitas vbi nulla, dies quae fecit & annos.
 Curritur ad caeli speculas, aperitur Olympus,
 Et superi ex alto scelus id tam immane tuentes
 Horrescunt animis, stratiq; antè ora Tonantis
 Auxilium tenera atati concorditer orant.

Tunc oculis diuim pater indulgentibus, agram
 Prospiciens, quae nostra, inquit, clementia diui,
 Quae fuerit pietas, si, dum seruare puellam
 Nitimur, & vitæ paucos adiungimus annos,
 Non dubitamus eam gemina fraudare corona,
 Et duplex auferre decus: Resecabimus ergò
 Quem fecit natura metum, natura beatos
 Ignorans post fata dies, satis ista superq;
 Auxilia in casu tanto, nam poena dolorq;
 Non, vt caeca hominum putat ignorantia, mors est,
 Quam modò fulcatam fingunt modò arundine & arcu
 Terribilem, metus est mortem qui fecit acerbam.

Sic

P.
 Sic ait.
 Qui fe
 Extem
 Lustra
 Et sua
 Fit fa
 Perder
 Nam ve
 Et mul
 Sic noft
 Mors m
 Quos m
 Transia
 Djs
 Ponere
 Hac vbi
 Impia p
 Ne irrit
 Nec mor
 Virginia
 Vi visi ex
 Fit clam
 Vm q; in
 Turba fe
 Virginia
 Innocuan
 Meditio, e
 Illuatur

Sic ait, & magnos animos inspirat ab alto,
 Qui ferre arma queant, & contra stare tyrannum.
 Exemplo aduertit mentem coalescere Virgo,
 Lustrari ingenium, rediuiua calefcere corda,
 Et sua nescio quid diuinum in pectora labi.
 Fit fundana nihil trepidans, sicq; ore locuta est.
 Perdere nos frustra, consul Romane, laboras,
 Nam velut in syluis decisa repullulat arbor,
 Et multi ex vna veniunt radice nepotes,
 Sic nostrorum vno centum de funere surgunt.
 Mors mea natalis multis ex agmine tanto,
 Quos mihi sufficiet pater, & me in regna sequentur
 Transiundana breui. Terrena colonia cælum est.

Dys verò, Romane, tuis de marmore ductis
 Ponere sacra nego, quia ponere sacra nefandum.
 Hæc vbi dicta, fremens consul pertundite, clamat
 Impia præduris pertundite cotibus ora.
 Ne irritare deos Romanaq; numina pergat,
 Nec mora, corripunt silices, manibusq; leuatis
 Virginis audaces caput inuasere ministri.
 Vt visi excussolabi cum sanguine dentes,
 Fit clamor populo insignem miserante puellam.
 Vt inq; inferre parat licitoribus ore minaci
 Turba ferens grauius tundi tam immaniter ora
 Virginis, & tanto impietatis turbine ciuem
 Inocuum perdi. Serpit latè orta repente
 Peditio, & tanquam subito freta concita cauro
 Blætuat iratum magno cum murmure vulgus.

BAPTISTAE MANTVANI

Ut flagrare animo, pugnaq; accingere totam
 Penè urbem, strictosq; enses rutilare per auras
 Prospicit, infectis rebus subit atria consul.
 Et glomerata cohors raptatam in tecta puellam
 Detrusere caui horrentem sub carceris umbram.

Noxerat, & magna cælum vertigine quædam
 Sydera tollebat, quædam inclinabat in undas
 Oceani, & pleno lucebat Cynthia cornu,
 Cùm celer à summo cælorum elabatur axe
 Nuncius, ingrediensq; locos ubi saucia virgo
 Orabat gelidi residens super aspera saxi
 Dorsa, repentina humentem luce abstulit umbram
 Atq; ait. O studium superiorum, ò cura Tonantis
 Vnica, cælituum: sedes habitura superbas,
 Fer magno tormenta animo, tibi crastina palmam
 Est latura dies, flammis abolebitur omne
 Quod mortale geris, nec erit tibi flamma dolori.
 Impete nanq; vno vitalem incendia sensum
 Surripient, animam membris labentibus ipse
 Protinus educam, veniesq; in sydera mecum.
 Atq; triumphato capies noua regna tyranno,
 Neu dubites membra hæc, quæ nil nisi testea quædam
 Sunt animi vasa æterni, deponere mentem
 Scito reuersuram nunquam ad sancta illa piorum
 Concilia & coetus superùm, nisi pondus & umbram
 Diluat, ac fiat sine mole essentia simplex.
 Nunc se oblita graui cubat in tellure sepulto
 Ingenio, atq; alienato velut ebria sensu.

Ret

P.

Resm
 Tota
 Corpo
 Funct
 Omni
 Terre
 Et sen
 Semp
 Subter
 Visa, a
 Pro ar
 Et qua
 Nil me
 Et mu
 Deniq;
 Sic ait
 Integr
 Cont in
 Plurin
 Multa
 Fantur
 Cony
 Roditur
 Heret
 Concipi
 Nec fr
 Egerat
 Qua sat

Resmira, vt fuerit tandem sibi reddita, surget
 Tota oculus, tota ingenium, pertusa cloacam
 Corporis, exhorrens tam obscura obscœnaq; claustra.
 Functâ paroxysmis curarum, exuta proteruos
 Omnino affectus, læta, & nihil indiga rerum
 Terrenarum, igni leuior, perniciosior Euro,
 Et semper sine nocte vigil, sine lumine lumen
 Semper habens, sine luce videns, impune per ignes,
 Subter aquas impune means, ignota, nec vlli
 Visa, die nocteq; vias, fora, templa, peragrans
 Pro arbitrio, subiens etiam penetralia tecta,
 Et quacunq; putent homines arcana subintrans,
 Nil mortale timens, hominum quoq; fallere sensus
 Et mutare potens, & persuadere quod optat.
 Deniq; sufficiens sibi sola, simillima diuis,
 Sic ait, & placidis afflatam leniter auris
 Integrat excutiens hesternam à pectore cadem.
 Continuò apparent varijs sub vultibus ora
 Plurima diuorum in vacuo pendentia cælo.
 Multaq; de superùm patria, de principe diuùm
 Fantur, & hoc languentem animant sermone puellâ.

Consulis hesternò rabies perterrita casu
 Roditur, & similis colubro, qui vulnere tardus
 Hæret humi sese intorquens, iram atq; dolorem
 Concipit, & duplici corda irritata veneno
 Nec frenare potest, nec opus differre nefandum.
 Egerat in somnis noctem mala plurima voluens
 Quæ sanctis inferre parat, mens perdita languet

BAPTISTAE MANTVANI

Quod nequeant peiora dari. Considerat ignes,
 Vincla, cruces, gladios, & verbera, concipit omne
 Quod torquere potest, Siculorum antiqua reuoluit
 Gesta Tyrannorum, nunquam intellecta deorum
 Callidus interpres meditati Athlantius offert.
 Mille modos grassandi aperit, Aphrodisiam mille
 Progenies, totidem Mars & Tritonia, diro
 Nil satis est odio, de tot cruciatibus iram
 Nil explere potest, bilem nihil aequat acerbam.
 Dumq; animos agit in gyrum vesana libido,
 Surgit, aceruariq; iubet propè littora ponti
 Ligna strue ingenti, mox de squalente barathro
 Per postica trahi facit ad tormenta puellam,
 Mœnibus oclusis, ne seditione cruentum
 Perderet excita rursus, velut antè, laborem.

Ipsè satellitibus properat stipatus, & armis,
 Et Meleagrao quam mox furibundior apro
 Atq; Calydonij facie truculentior vsq;
 Imperat accendi porrectam in sydera misso
 Igne pyram, fraudum artifices scelerumq; magistri
 Diui adsunt, iram stimulis odiumq; cientes.
 Ventipotens subito licetoris imagine sumpta
 Aeolus adductis correptam follibus auram
 Comprimit, & fauces adiungit follibus amplas
 Pronus humi, buccisq; tumentibus incitat ignem.
 Mulciber in speciem prunarum euadit, & ardens
 Ligna subit, flammamq; leuat per inane volentem.
 Tu, fœdos vertens oculos, & in ora puellæ

Consil

P
 Consi
 Aut
 Illa a
 Oran
 Subri
 Vincl
 Consi
 Expea
 Ipsa n
 Libera
 Flam
 Fluctu
 Ex
 Assist
 Lamb
 Relligi
 Christi
 Relligi
 Ambig
 Vicit, e
 Sincer
 Attige
 Ad cy
 Illatum
 Fontela
 Dant t
 Fletu oc
 Men

PARTHE. SEXTA APOLONIA. 14.

Consulens cilio adducto, semel elige clamat
 Aut vri, aut nostris libamina ponere diuis.
 Illa autem sursum verso paulim ore morata est
 Oranti similis, mox se conuertit ad ignes
 Subridens, vultuq; hilari dissoluite, dixit,
 Vincla pedum, manuumq; graues auferte catenas,
 Consulis vt mandata sequar, tum protinus illam
 Expediunt lati properare ad sacra putantes.
 Ipsa nihil dubitans postquam vestigia sensit
 Libera, prae rapido subit alta incendia cursu.
 Flammaram subitò circum ora volubilis vnda
 Fluctuat, & bibito cessauit anhelitus aestu.

Exanimum corpus veriti consumere numen
 Assistens sensere ignes, circumfluis ardor
 Lambere contentus tanquam daret oscula sacra
 Religiosa cuti, membra inuiolata reliquit.
 Christigenae noctu dubitant inferre sepulcro
 Reliquias, vario inter se sermone loquentes.
 Ambiguum tandem pietas animosa timorem
 Vicit, & egressi in littus rapuere cadauer
 Sycerum, quod nulla auium, quod nulla ferarum
 Attigerat morsu, sine signo ardoris, amomum.
 Ad cyprum redolens vultu venerabile pulchro.
 Illatumq; vrbi scalis ad mœnia missis,
 Fonte lauant tepido, myrrhæq; liquoribus vinctum
 Dant tumulo gemebundi omnes, multoq; rubentes
 Flatu oculos, totamq; trahunt in funere noctem.
 Mens suscepta choris superum tranare volatu

BAPTISTAE MANTVANI

Incipit excelso rubri super aquora ponti
 Alitis in morem, Riphæa cacumina laua,
 Aethiopes dextra videt, oceanumq; calentem.
 Trans Arabes fugit, & Persas, Carmanica regna
 Transit, & Indorum fines, vbi labitur Indus
 In mare multiuado cursu, procul aspicit amnem
 Gangis, & intumulū veniūt, vbi magnus Hiarchas
 Dicitur agrestes olim docuisse sophistas.

Hic intermisso paulum requiescere cursu
 Dijs visum, gelida palmae residere sub vmbra.
 Tum veteres animo voluens Apolonia curas
 Sic fatur. Quæ mortales amentia diui
 Tanta premit, quæ lux oculos perstringere, quæ nox
 Usq; adeo obcacare potest, vt cernere non sit
 Fas longos quæ ærumna dies, quæ damna sequantur.
 Tempora nec videant sibi noxia, corpora olentes
 Esse sepulturas, terrena negocia saxum
 Sisyphia ceruice cadens, vndamq; sororum
 Pertusis labentem vrnis, Ixionis orbem,
 Esse metus, esse insidias, esse anxietates,
 Quæ torquent roduntq; animos fallacia, poma
 Et mendacis aquæ fluiuium quem Tantalus ore
 Insequitur, spes inualidas, sudataq; frustra
 Vota hominum temerè audentum, cum corpore vincit
 Ferre animam, quicquid pœnarum ascribitur orco
 Prosequitur, mirans itidem mortalia corda
 Sic horrere necem, quam si dignoscere fas sit,
 Sponte sibi asciscant, naturæ arcana videndo

Gaudet,

P.
 Gaud.
 Terra
 Vn
 Suppe
 Pend
 Cur c
 Aestu
 Quid
 Aequ
 Quas
 Quot
 Num
 An m
 Claus
 Omnia
 Effugi
 Defici
 Ta
 Temp
 Scire g
 Cerner
 Alti
 Meta
 Erg
 Præter
 Sub pe
 Atria
 Iunia,

Gaudet, & exultans oculis circumlegit orbem
Terrarum, pelagi stagna alta, volubile cælum.

Vnde lacus amnesq; fluant, quæ fontibus vndam
Suppedient causæ, cur terræ immobile pondus
Pendeat, & cur tot sæclis flagrauerit Aethna.
Cur careat semper pluuijs, cur flumine tanto
Aestuet Aegyptus, Niliq; intelligit ortum.
Quid moueat molem vndarum, qua lege ferantur
Aequora, qua volucres veniant ab origine venti.
Quas maculas luna ore gerat, quid sydera verset.
Quot cæli, quot eorum axes, an in omnibus vnus,
Num sint corporei, num sint sine corpore diui.
An mundus sine fine capax, an limite certo
Clausus, & an viuant, & sint animantia cæli,
Omnia mente capit, nihil est quod scire volentem
Effugiat, nihil est rursum quod habere volenti
Deficiat, secura necis, secura dolorum.

Taliter affectæ superi quid perdimus, aiunt,
Tempora? diuinorum operum si tanta voluptas
Scire genus, quid scire Deum? præsentiaq; ora
Cernere? nil aliud potis est sperare voluntas
Altius. Huc cursus, nostris hæc vltima votis
Meta, quid hic terimus verba inter plurima tempus?

Ergo iter ingressi seq; in sublime leuantes
Prætereunt Indos, iam nil nisi pontus & aura
Sub pedibus, superant ignes, in aperta feruntur
Atria cælorum, tenebrarum expertia, nocti
Inuia, vix tellus (tam paruo includitur orbe)

BAPTISTAE MANTVANI &c.

In medijs apparet aquis, iam sydera gaudent
Contrectare manu, vadunt quæ tempora veris
Inchoat & gelida Titan descendit ab vrna.
Astra supergressi iuga summa ardentis Olympi
Tandem incunt, vbi diuorum domus atq; Tonantis
Curia, & nostro requies non cognita mundo.

Baptista

BA
T

CA
G
te ani
matre
in con
supera
dicant
Nam v
sudore
re, Val
(vt po
flore
sti reli
fecit,

142

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE,
THEOLOGI, PARTHENI-
ce Septima, Cæci-
lia.

Ad Illust. Elisabellam Mantuæ
Marchionissam.

ARGVMENTVM IN NATALEM,
*Vitam & Agonem diuæ Cecilia, ab
Ascensio collectum,*

CÆCILIA clarissimis natalibus vtpotè in
Gracchorum stemmate Romæ edita, nobilitate
animi & virtutum præstantia omnes virgines ac
matronas Romanas longè superauit, à nullis autè
in constantia passionis pro Christi nomine facilè
superata, at triplicis aureolæ virginis videlicet præ-
dicantis & martyris contendisse visa est brauium.
Nam virginitatem quidem non modico tutata est
sudore, nec exiguo decorauit fructu. Nā Deo autho-
re, Valeriano iuueni, adèd nobili & è Corneliorum
(vt poëta asserit) familia, eo nupsit animo, vt ille nō
flore[m] virginitatis suæ libaret, sed secum ad Chri-
sti religionem perduceret, quod haud segniter ef-
fecit, Nam & Tyburtium illius fratrem paulopost
ad

ARGUMENTVM.

ad eandem fidem & martyrij coronam vocauit. Nec eos modò sed sexcentos quoq; alios miraculo rerum victos. In quo facto, declamatoris seu prædicatoris nõ oscitabundi munus obiit. Martyrij verò, id est, testimonij de Christo partes, nemo fortius, nemoq; animosius depleuit, secundum poëtę nostri luculentissimum de ea re poëma. In quo hæc ferè narrandi series obseruata est. Cæcilia Gracchorum proles Caio patre & Tyberio patruo non priscis illis sed recentioribus Gracchis nata, à teneris vnguiculis Christianam pietatem didicit, coluit & obseruauit, & ab Urbano summo pontifice in Christiano dogmate erudita & baptisata, admirabili morū probitate prædita, in paternis ædibus delituit. Urbano in cryptis & subterraneis locis vitam agente. Ad quem clanculum missitauit munuscula, & quos ad fidem propensos nouit, vt ab eo confirmati baptisarentur, direxit non paucos, cuius sanctitati & occultis fidei incrementis, Iuno, Venus, Mars, Mercurius & Romanę superstitionis dii cæteri, inuidetes, parentes excitarunt vt iam maturam viro nuptum darent, sperantes amorum illecebris pietatem illi minorem fore, & virginitatis gloriam periturã. Sed Deus piarum mentium protector, angelum misit qui doceret illam non virginitatem per matrimonium amissuram, sed sponsum cum eius fratre Christo lucraturã. Quæ res sic euenit. Quum in cubiculum sponsi introducta esset & seclusis arbitris inter se, vt fit, amanter confabularentur, est, inquit
 spon-

sponsa, quod te scire velim arcanum, vix cuiquam mortalium adhuc cognitū. Est etenim mihi à Deo summo datus cœlestis miles, de illorū exercitu qui semper antè faciem optimi maximi Dei persistunt. Is zelator est pudicitie mee, vsq; adeò vt si per impudiciã me attigeris, illico perieris. Quo audito, nū, inquit, me ludis Cæcilia, periculum factura an muliebri sim animo qui id tibi credam, & tam leui argumento ab optato amplexu arcear? Non, inquit, ludo. At caue temerè quicquã faxis. Tum ille, fac igitur istum amatorem tui videam, & verbistuis fidem habebō. At illa, Nō omnibus, inquit, datum cœlestes videre, id etenim solius purgati animi est munus, verum si fidē mihi habes & sacris iustis initiari vis, inueniam tibi viam, qua militem hunc cœlestē quē angelum vocamus inspicias, & particeps præmiorū nobis propositorum fias. Ille fac, inquit, amabo experiar, paratus sum quę iusseris exequi, modò delusum me nō cognouero. At illa, vade, inquit, ad cryptas extra Capenam portam antè lucē, inueniesq; pauperes ad sacra properantes, quibus vbi te dixeris à Cæcilia ad Vrbanum missum statim ad senem sanctitate & canicie venerabilē pduceris. Credidit, abiit, perductus est, fidem didicit, baptismum suscepit, & in diluculo ad sponsam reuersus, offendit angelum miro splendore coruscum, qui duo ex paradisiacis rosis ferta in brumali tempore apportauerat & qui altera sponsi, altera sponsæ imposuit capiti, multaq; de cœlesti gloria, de virginitatis corona, de
fidei

ARGVMENTVM.

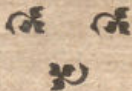
fidei merito, de Christi in genus humanū dilectione locutus, cum mira fragrantia in cœlos sese recepit, Tyburtius autem Valeriani qui sponsus erat frater, florum fragrantia attractus, in cubiculum fratris irrupit, & nouitate rei stupefactus, ab eis fidei didicit mysteria, & quæ ipsis contigerant cognouit, cœpitq; orare, vt sibi similia sperare liceret, Missus itaq; nocte sequeute ad Vrbanum pontificem & ab eo fidem edoctus & baptismo purificatus in thalamū nuptiale rediit, & ab angelo, qui ad hoc venerat, rosaceū sertū accepit. Quem fidei successum ægerrimè ferentes supra dicti dæmones, Almachium præfectum vrbis noctu adeunt, multaq; minitantur & ipsi & imperio nisi nouam sectam Christianorum nimia incrementa accipientem, deleret, qui edoctus Valerianum & Tyburtium in ea esse hèresi, ad tribunal accitos & fidem palam professos, securi percutiendos iudicauit, Cæciliamq; aut vt eius rei authorem, aut q. diuitem norat, eius patrimonio inhians ad tribunal fisci iussit. Cuius forma captus statim blandiri cœpit, at cum nihil proficeret in furorem versus, nudam in bullientis aquæ labrum injici iussit dictitans vi aquarum eius duritiem se emolliturum. Sed ne sic quidē voti compos eualit. Verum cum triduum tenta in feruentissimo aheno, lata & spei plena fidem doceret, nihilq; mali sentiret, quam plurimi assistentium & rei nouitate stupentium, ad Christum cōuersi Christo nomina sua dedere, & martyrij coronam paulò post recepere. Amens igitur & consilij animiq; inops
Alma-

Alma
percu
pertu
buere
firma
quap
xit, de
sump
nem v
te

Inuitat
Vismon
Prouoc

Almachius, spiculatorem misit qui virginem securi
 percuteret, sciens illud semper letale vulnus com-
 pertum. Virgo tamen vt res suas in pios vsus distri-
 bueret, & in fide adhuc dubios per Vrbanum con-
 firmaret, orauit vt percussa nondum expiraret,
 quapropter secundum plurimos triduum superui-
 xit, demumq; cum solenni triumpho in cœlum as-
 sumpta est. Hanc autem triduanam post percussio-
 nem vitam, consultò vt non satis verisimilem, præ-
 teribit author noster, Cætera tam graphicè
 tamq; disertè consecuturus, vt mul-
 tum veræ laudis vel in hoc
 yno libello merue-
 rit.

*ABITVR ecce nouus furor in præ-
 cordia, numen*

*Sentio, & vt Zephyrus veniens ad vela
 rudentes*

*Excitat, atq; sinus inflans ad carbasa
 ludit,*

Inuitatq; ratem, sic me diuina silentem

Vismouet, & mulcens animos in carmina sensum

Prouocat, ac segnes animat dulci igne medullas.

Cacilia

BAPTISTAE MANTVANI

Cecilia partos, victo Plutone, triumphos,
 Me fide, qua vates memorant heroica regum
 Gesta, Deus narrare iubet, mandata capeſſo,
 Iamq̄ viam ingredior, nec enim fas numina contra
 Stare hominem, fluctus igitur ſulcabitur iſtos.
 Atq̄ breui magnum curſu tentabimus æquor.

Roma tot illuſtres animos enixa, quot ingens
 Enumerare labor, nihil hac præſtantius vnquam
 Virgine ad hoc æuum, ſeu qui Mauortia bella
 Geſſere inſpicias, ſeu quos facundia & artes
 Ingenuæ exornant, primis produxit ab annis.
 Nota domus Veſta, nota eſt Lucretia ferro
 Vlti ſcelus, proramq̄ trahens per Tybridis amnem
 Fæmina, & exiguo ſecuit qui grandia cultro
 Marmora, & ambuſta vitrix conſtantia dextra.
 Et Reguli vulgata fides, patientia Quinti
 Et Curti, & Fabi, & pietas altiſſima gentis.
 Ac quicquid foris atq̄ domi Romana peregit
 Vis hominum domitrix, dijs immortalibus æqua,
 Omne opus hac virtute minus, terram illa ſubegit,
 Iſta deos, qui cæli arcem, qui inferna tenebant
 Flumina, tartareosq̄ lacus, vt fama ferebat.

Hæc ſata ſublimi Gracchorum ſanguine virgo
 Clara atavis, opibusq̄ potens, pulcherrima forma,
 Nubilis, ac tenero, florens & amabilis, æuo,
 Concepit diuinum ignem, cæleſtibus auris
 Eſt afflata, Deum labentem in corda recepit.
 Sic affecta Deos, Capitolinumq̄ Tonantem

Reppulit

PA
 Reppulit
 Deſteſt
 Quen
 Menre
 Peſtor
 Omnia
 Urban
 Attol
 Accun
 Tunc
 Que ſu
 Eſt dat
 Hic doc
 Percep
 Et bon
 Stab
 Cælibe
 Aſſidu
 Sobria
 Et figm
 Fæmine
 Admu
 Sicut ad
 Poſida
 Sic pia
 Secretis
 Sed null
 Proſper

Reppulit ex adytis animi, ritusq; nefandos
 Detestata, nihil nisi vatum oracula, & ipsum
 Quem Iudæa Deum faciunt præfagia, Christum
 Mentegerit, Christū ora sonant, Christū intima voluūt
 Pectora, & his sanctis cedunt mortalia curis
 Omnia, nil nisi cælestem voto expetit aulam.
 Urbanus pater Urbis erat, quo tempore primum
 Attollente caput iam religione parumper,
 Accumulari opibus varijs ecclesia cæpit.
 Tunc conflari aurum in calices, tum sacra supellex
 Quæ fuerat lutea ante illos & fictilis annos,
 Est data ab aurificum nostris incudibus aris.
 Hic docilem sacros ritus vt visa puellam
 Percepisse animo, verbis lustravit & vnda.
 Et bona sælicem dedit ad cælestia cursum.

Stabat clausa domi, vitamq; ignota sub umbra
 Cælibe, congressus iuuenum pertæsa, trahebat.
 Assiduus teneris manibus labor, ocia nunquam,
 Sobria, & exili dape delectata, decorem
 Et figmenta odio mundi muliebris habebat.
 Fæmineis cum luce operis defuncta legebat
 Ad multam vigilans, diuina volumina, noctem.
 Sicut ad ignotum Phryxi sub sydere fontem
 Rosida in aprica vernant violaria ripa,
 Sic pia in occulto floret Cæcilia tecto
 Secretis contenta bonis, sub numine Christi.
 Sed nulla est diuturna quies, securo sub astris
 Prosperitas (terram & pelagus circūspice) nunquã est.

BAPTISTAE MANTVANI

Dij veteres quibus est virtus inimica, latentē
 Inuenēre, dolis probitatem extinguere adorti.
 Nam Venus & Veneris (si fabula vera) Cupido
 Filius, ardescēte astu liuoris & irae
 Aggressi mollire animos, subuertere sanctam
 Cæcilia fultam diuis & numine mentem,
 Confestim Iunonem adeunt, & in arce Moneta
 Qua, Torquate, tibi steterat domus antē, repertam
 Sic affata Venus nato astipulante loquenti
 Nutibus, & pondus verbis vultu adycente.

O germana Iouis, qua pronuba diceris, ecce
 Quo fors nostra loco, totum qui reximus orbem
 Et Romam maiorem olim toto orbe, fugamur
 Vndiq̄, & armati Christo hoc pueri quoq̄, nostros
 Subsannare audent ritus, & in ora Deorum
 Expuere, in te etiam diuim regina Tonanti
 Connubio iunctam fanda atq̄, infanda loquentes
 Idq̄ impune. Quid hoc fati? fugere columba
 Chaonia. Dodona silet, non hiscit Apollo
 Delphicus, in Libycis Hammon malē tutus arenis.
 Nam loca syluicola quidam deserta peragant
 Illa, viri Maria elati, Christoq̄, superbi,
 Qui nos antiquis extrudunt adibus. Ergo
 Fugit hyperboreum versus mare ad arua Diana
 Taurica, & ignotus montana perambulat antra.
 De nostris propē iam rebus tam turpiter actum
 Heu pudet. Aduersum Christi hoc ignobile vulgus
 Nil audere, quid est aliud quā cedere regnum

Dij

P.
 Dys.
 Cur
 Si
 Agg
 Sonn
 Ant
 Corri
 Corri
 Nec n
 Mox
 Ora f
 In fu
 Nil p
 Exper
 Nescio
 Femi
 Cur g
 Non v
 Comm
 Nos do
 Seruile
 Qui pr
 Hi dum
 Per sce
 Dissim
 Donec
 Per cha
 Qui neq

Dys alijs, & inire fugam & semel omnia labi?
 Cur tam segni animo sumus, o marter tera? cur non
 Si vi forte minus niti licet, arte, dolisq;
 Aggredimur? nuper iuuenem Christi omnia doctum
 Somnia, nocturnas sacrum dum soluit ad aras
 Antè oculos mulierum adigens, tanto igne repente
 Corripui, vt neq; maiori flamma ardeat Aethna.
 Corripui, teneoq; harentem faucibus hamum
 Nec nisi compressa cessabit flamma puella.
 Mox ubi reddiderit grauidam, scelus antè parentum
 Ora ferens armabo odys flagrantibus, omnes
 In furias atq; arma traham, sceleri scelus addam.
 Nil plus Christigena reliquis mortalibus (ipsa
 Exporior) quanquam lotos se flumine iactent
 Nescio quo (scit natus) habent, aequè ignibus ardent
 Femineis, aequè argento capiuntur & auro.
 Cur genus hoc, si fas non est euertere, saltem
 Non vexamus, eum quem iniuste vsurpat honorem
 Commaculando? habeant hostes, si ferre recusant
 Nos dominos, sonet assiduo sub verberere tergum.
 Seruiles plectendi animi seruilibus armis.
 Qui procul à Christi gregibus mala vota sequuntur
 Hi dum vita comes, quò tutius omnia vadant
 Per scelera, audaces sine suspitione pericli
 Dissimulato odio sunt in sua damna iuuandi,
 Donec sorduerint penitus, post fata trahendi
 Per chaos obscurum nostri Plutonis ad umbras.
 Qui nequeunt flecti, Christoq; tenacius harent

BAPTISTAE MANTVANI

Cogendi stimulis, vt colla rebellia tandem
Veliuga nostra ferant, vel non impune recedant.

Quod si forte roges quid in has modò, diua, que relas
Me impulerit, causam irarum, iustumq; dolorem
Accipe. Ceciliam veteres quæ in stemmate Gracchos
(Scis genus elatum Gracchos agrariaq; arma)
Censet, ab astrorum cursu deprendimus ortam
Sub fato quo nata soror Pollucis, & ora
Significant, habet os Helenæ, si pectora cernas
Et iugulum, te, Lede, Helenam vidisse putabis.
Sic cilium, sic illa comas, sic membra ferebat.
Et quæ nuda patent, & quæ velata feruntur.
Vt facies ita mens Helenam sapit, insita cordi
Virgineo mea sunt, quod in æthere sydera lucent.
Hac poteram resides, & segnia pectora, & ipsum
Flectere Saturnum, patrem quoq; testibus orbum.
O mihi perpetuo iacturam ardore dolendam
Surripuit Christus mihi, tam bona præda repente
Cassibus effractis euauit, vna relicta est
Spes mihi si possim patri suadere hymenæum,
Fortè pedem referet, si gaudia nostra parumper
Hauerit. insinuabo illi me protinus ipsam
Et puer iste meus, quo non præstantius vllum
Numen, ad euertendum animos, & in omne trahendâ
Corda humana nefas, mecum insidiabitur illi.

Astra reuiuiscunt, quæ sunt sopita lauacri
Relligione noui, præcordia P'eias intra
Influet illecebras, tetriciq; obliuia Christi.

Tutba-

PA
Tutba
Id fue
Sic
Quam
Sempe
Aenea
Et Ion
Tecole
Luhin
Marm
Cuncta
Et quia
Sum th
Ni Ven
Si tua
Vtere m
His sub
Induit,
Huic
Vnicam
Post cap
Aggres
O germ
Ere (sic
Est tibi
Quæ fer
Tanta in
Turpior

Tut thalamis præfecta, tuum, mater tera, munus
 Id fuerit, miserere animi in mœrore iacentis.
 Sic Venus: at Iuno paucis ita fata, deorum
 Quam Venus intulerat, longa illa ambage relicta
 Semper ego à teneris, etsi contraria quondam
 Aenea sum visa tuo, Venus alma, Dione
 Et Iouenata, tamen (testis mihi Iuppiter & Mars)
 Te colui semper, tua lumina semper amaui,
 Lumbina peta, genas roseas, & eburnea colla
 Marmorea s̄q; manus, & pectora luscibus apta,
 Cunctaq; sub molli latitantia cyclade membra.
 Et quid opus multis? per te sum pronuba, per te
 Sum thalamis præfecta, meus labor irritus omnis
 Ni Venus affuerit, mea quid connubia profint
 Si tua defuerit, quæ procreat omnia, virtus?
 Vterem me, tua sum, quocunq; vocaueris, ibo.
 His subito dictis latum Saturnia clauum
 Induit, & canos effingit & ora Tyberi.

Huic Caius germanus erat. Cæcilia Caio
 Vnicana nata, igitur Caium propè rostra repertum
 Post capitolini sublimia templa Tonantis
 Aggressa est Iuno tali sermone: Tuarum
 O germane, decet curam me assumere rerum
 Ette (sic pietas monet, & natura) mearum.
 Est tibi nata, viro iam iam matura, nepotum
 Quæ ferat egregiam sobolem, lasciuia nostra
 Tanta iuuentutis, Romæq; licentia in horas
 Turpior euadens, patres monet, esse verendum

BAPTISTAE MANTVANI

Ne indecoret linguosa domos infamia claras.
 Hoc iam dudum alta mecum dum mente reuoluo
 Sapius, occurrit iuuenis mihi semper imago,
 Et mihi saepe etiam in somnis, ut credere veri
 Sit simile à diuis hoc emanare, recurfat.
 Hic est ut paucis tibi me, germane, resoluam
 Hic est Corneliae prisco de sanguine gentis
 Vallerianus, opum diues, Romana iuuentus
 Tota minor, seu rem spectes, seu stemmata patrum,
 Seu mores, siue ingenium, quam corpore mendam
 Vestigare potes? quis sic animosus in armis?
 Indole quis tanta veteri respondet auorum
 Maieitati? animo si rem amplexabere, Magno
 Hic gener est, iuuenem caute explorare memento.
 Non opus hic longa verborum ambage, paratum
 Et iuuenem inuenies & vtrunq; in votaparentem.
 Non loquor in ventos, non est modò copia fandi
 Omnia, quæ nostras egit bonos author ad aures.
 Tolle moras, dum se prabet fortuna secundam,
 Res patranda dies cum venit idonea, qualem
 Hanc tibi polliceor, suscepta negocia currunt
 Sponte sua, velut acta ratis fœlicibus auris.
 Talibus inflexit patrem Saturnia dictis.

Nuncius interea, nec enim sine numine possunt
 Res hominum (sic sunt fragiles) subsistere, ab astris
 Labitur, & nympham thalamo interiore latentem
 Talibus affatur dictis, aperitq; futura.
 Quod cupis ô dilecta deo Romana virago

Accipies

PA
 Accip
 Insign
 Iam au
 Atcau
 Instyg
 Retia n
 Si te fo
 Nedubi
 In tuto
 Sed
 Neue T
 Nam qu
 Et dupl
 Tecum
 Horror
 Exper
 Vir tuu
 Ad sup
 Magnifi
 Maiori
 Qui pat
 Sic ait,
 Contin
 Numine
 Petrus i
 Excitaq
 Atq; re
 femine

Accipies, alti de sedibus aetheris vnam
 Insignem, claram, aeterno splendore micantem,
 Iam dudum omnipotens rerum tibi destinat author.
 At caue, nam Lemures qui cum Plutone superbo
 In Stygijs habitant vmbri, tibi retia tendunt,
 Retia nos illis, sic arte repellimus artem.
 Si te fortè pater mandarit nubere, nube.
 Nedubita, tua virginitas, vt poscis & optas,
 In tuto est, dormi nostra secura sub vmbra.

Sed grandes ad magna animos certamina tolle.
 Neue Tyrannorum vultus horresce, minas ve.
 Nam quò clara magis venias, pugnare necesse est,
 Et duplicem palmam accipies, duplicemq; coronam.
 Tecum erimus, quodcumq; oculis mortalibus infert
 Horrorem nostro obsequio puerile & inane
 Experire, animum compone, & pectora firma.
 Vir tuus & frater (cælo res cognita dudum)
 Ad superos tecum venient, & in aethera pradam
 Magnificam ducens magno excipere triumpho,
 Maiori quàm Roma vnquam decreuerit vlli,
 Qui patriam victo spolys ditauerit hoste.
 Sicut, & tenuem rediens se traxit in auram.
 Continuò afflari sensit præcordia magno
 Numine, & à terris penitus discedere totum
 Pectus in aeternam lucem Omnipotentis Olympi,
 Excitatq; in magnos ausus euadere corda,
 Atq; recentatos sensus exurgere longè
 Iammineum supra sexum, atq; assumere vires

BAPTISTAE MANTVANI

*Suprà hominem, suprà omne quod est mortale, caduch.
Mobile, diuinum visa est euadere numen.*

*Interea iunētis coeunt in fœdera dextris
Vtraq̄ gens, magnoq̄ ineunt conuiuia luxu,
Ductaq̄ priscorum decora & præconia laudum.
Hos verò ad gentis titulos vtriusq̄, trahuntur
Gesta antiqua patrum, Libyæ memorantur honores.
Hannibal è Latio fugiens spes irrita regni
Sidoni, & victa toties Carthaginis arces.
Bella Pyrenæos vltra flagrantia montes,
Quà Tagus & Bethis, quà flumina voluit Iberus
Adiiciunt, bellum adiiciunt crudele Sagunti,
Mœniq̄ obsessæ iam desperantia Romæ,
Scipiadum seruata manu, sulcata Latinis
Punica nauigijs freta, tot victricia signa,
Tot facies in vtraq̄ domo, tot picta trophæis
Atria, tot ductos Iouis ad capitolia currus.
Addunt & geminos famæ memorabilis angues,
Mollibus in plumis intra conclaue repertos,
Exemplum fidei, & monumentum insigne iugalis.*

*At virgo iam facta Nurus, licet omnia credat
Tuta, videns tamen ingenium procliuè mariti
In Venerem, & totis hominem flagrare medullis
Sollicitatur, opem diuorum implorat, & omnes
Exorans superos iterat suspiria, & altos
Dat gemitus intrâ foribus penetrabilia clausis
Semper, & his precibus noctemq̄ diemq̄, fatigat.
Da castum, da, sancte pater, retinere pudorem,*

P.
Da se
Vim
San
Ille f
Dira
Præ
Da m
Diua
Per g
Per q̄
Diua
Add
Men
Nodo
Ad n
Arge
Sic pa
Iar
Strate
Hic A
Halat
Dumq̄
Dum
Concin
Noctis
Calit
Veste t
Nox r

Da seruare fidem, da vinceret tartara, & omnem
 Vim Plutonis, ades tanto in discrimine Christi
 Sancta parens, ne immunda Venus, ne forte Cupido
 Ille ferens (vt fama) faces, & tela, Cupido
 Dira lues iuuenum, potis inflammare medullas,
 Praualeat, neu me incestus sine polluat ardor.
 Da mihi da similem fieri tibi, porrige dextram
 Diua, nec ancillam sine fœdam incurrere labem.
 Per graue supplicium nati, per vulnera quinq;
 Perq; obitus, & per septem tua gaudia testor,
 Diua veni & sancto afflatu mihi pectora obumbra.
 Addebat precibus ieiunia, flumine mensam,
 Mensam onerans pomis, olere atq; legumine inuncto
 Nodosis Cilicum setis & olentibus hircis
 Ad nutum succincta, togas extrinsecus auro,
 Argento, gemmisq; graues inuita ferebat,
 Sic patre sic patruo, sic illam vrgente marito.
 Tamq; dies aderat genialis, & atria multo
 Strata thymo, vernant postes redolentibus herbis,
 Hic Amaranthe rubes, hic Myrtus, & innuba Laurus
 Halat, & aulæis splendet domus alta superbis.
 Dumq; Lyre, Lydosq; modos, Phrygiosq; sonarent,
 Dum streperent cythara, dum mollibus organa cannis
 Concinerent, facibus latè lucentibus inter
 Noctis opacæ vmbra: Virgo psallebat ad aures
 Calituum, Christi annales ad pectora clausos
 Veste tegens, Christumq; arcano in corde volutans.
 Noxruit, & medio pisces attollere cursu

BAPTISTAE MANTVANI

Incipit, insanum iuuenem Venus atq; Cupido
 In furias agitant, in virginis ora sinumq;
 In gremium figunt hominis mentemq; animumq;
 Luminaq; impatiensq; mora, similisq; furenti
 Eridano, cum fert lapsos ex alpibus imbres,
 Aut equiti quoties pugna impendente tubarum
 Incitat, & resonans fluit in praeordia, clangor.
 Aestuatur, insanit, tremit omnia membra, Cupido
 Corda premit, memorat praesentia gaudia Iuno,
 Deorat illam oculis, & aperto absorbet hiatu.
 Instat hians praeda, sicut cum viderit agnam
 Per nemora errantem solam lupa, quadriduanam
 Passa famem, cum porrecto iam proximat ore,
 Iamq; avidos tenerae dentes accommodat esca.
 Ducitur in thalami secreta silentia virgo
 Mentis inops, Iunoq; comes, Venus atq; Cupido
 Adjuiciunt stimulis stimulos, atq; ignibus ignes.
 At superi tanta moti improbitate feruntur
 Praepetibus pennis nigrum per inane, domumq;
 Ingressi lemures abigunt, illi agmine facto
 Trans Tyberim cursum vertunt, rectoq; volatu
 Per collem Euandri veniunt ad templum Tonantis.
 Tarpeiaq; in rupe sedent, & aperta superne
 Qua spectare potest lucentia Terminus astra.
 Tecla ineunt, noctemq; illic latuere per illam
 Defecti, attoniti, spe cassa & funditus hausta.
 Atq; Deum & superos animo execrantur aterbo.
 Iam minus vrgetur iuuenis, minus anxia virgo

Cogitat

P.
 Cogit
 Et m
 O i
 Non
 More
 Nunc
 Gran
 Est n
 De di
 Semp
 H
 Pone
 Si qu
 Non i
 Neve
 Neve
 Parc
 Quod
 Te pa
 Seq; t
 Limpr
 Sic ai
 Temp
 Cura r
 Flamm
 Sic pr
 Consue
 Multa

PARTHE. SEPTIMA CÆCILIA. 150

Cogitat illius quæ ingentem mitiget æstum.
 Et mox ingressum thalamos affatur amantem.
 O iuuenis, cui me voluerunt numina iungi,
 Non quò diriptas animo irreuerente pudorem
 More fera, sed vt ambo fidem coëamus in vnam,
 Nunc tandem, nunc tandem opus est te arcana doceri
 Grandia, rem sacram, rem miram attentius audi.
 Est mihi de diuis custos cœlestibus vnus,
 De diuis qui magni astant antè ora Tonantis
 Semper, & illius decreta abscondita norunt.

Huic mea virginitas dudum sacrata, furorem
 Pone, nec obscæno fueris temerarius ausu.
 Si quid stultè in me fuerit molita libido.
 Non impunè feres, atroci sauiet ira.
 Neve latere putes, scis quanta scientia diuim,
 Neve fugam speres, scis quanta potentia diuum,
 Parce tibi, neu florentem contemne iuuentam,
 Quòd si me affectu fueris complexus honesto,
 Te paribus mecum studijs & amore sequetur.
 Seq; tuos feret antè oculos in luce videndum
 Limpida, & impendet tibi se, ac donabere ab illo.
 Sic ait, ille metu horrifico tremefactus amorem
 Temperat insanum, cohibetq; ardentia vota,
 Cura recens, velut ardentem cum sydera Cancri
 Flammigerant, abigit Boreas si flauerit, æstum,
 Sic prostrata Venus. Noctem sermonibus illam
 Consumpsere pijs. Docuit mysteria namq;
 Multa virum, suadens crines perfundere sacris

Fontibus,

BAPTISTAE MANTVANI

Fontibus, & sacro scelus expurgare lauacro.
 Ille autem dictis adhibere potentibus aurem
 Incipit, & sensim ex animo refecare Deorum
 Impietatem, ac stultitiam, & submittere Christi
 Colla iugo, ac docili pietatem admittere sensu.
 Vidit ut affectum iam religione virago,
 Vade, ait, ad madidæ cryptas atq; antra Capenæ
 Confestim, dum turba minor per compita, dum lux
 Nondum clara, dies dum vix apparet ab ortu.
 Inuenies inopum cumulos ad sacra per umbram
 Confluere, illorum indicio fas discere sacrum
 Linnen, & Urbanum, mea si mandata ferentem
 Dixeris, illius te vestigare latebram.
 Ille nihil cunctatus adit, specubusq; latentem
 Repperit obscuris hominem, cui candida mento
 Barba fluit, qui fronte Deum prætere visus.
 Procidit in genua, & senis os quasi numen adorat,
 Mox mandata refert, curamq; expectorat omnem.
 Ille autem genere, atq; opibus fama, indole clarum
 Vt didicit iuuenem sanctos accedere ad amnes,
 Suspexit cælum, atq; manus ad sydera tendens
 Accipe, sancte pater, dixit, Cæcilia frugem,
 Hanc tibi præclaræ legit de semine gentis,
 Instar apis, quæ mella fauis hyblæa recondit.
 Tum iubet occasum versus ter tartara & umbras
 Abneget infernas, toties conuersus ad ortum
 Ore vocet Christum, verso mox tempora gutto
 Impluit, appellansq; Deum ter voce triformem

Signat,

P
 Signa
 Ia
 Mu
 Labu
 Asi
 Vestib
 Atri
 Sollic
 Vt ste
 Ange
 Ore r
 Cerni
 Qualu
 Phæb
 Diffus
 Appl
 Influi
 Dona
 Purpu
 Bis lan
 Explic
 Virgin
 Contin
 Vt sole
 Has
 Casta th
 Sic ait,
 lam fr

Signat, & extenta ducit lustralia dextra.

Iam redit, vt posita fulgens erugine ferrum,
 Mundus, vt ex altis stillans fornacibus aurum
 Labile, candenti scoriam quod in igne reliquit.
 Assimilis sudo post humida nubila cælo,
 Vestibuli patuere fores, patuere reuerso
 Atria sponte sua: Subit alta palatia gressu
 Sollicito, sponsa cupidus narrare quid actum.
 Vt stetit in thalamo, vix fari incæperat, alis
 Angelus explicitis, discussa apparuit aura,
 Ore refulgenti, qualem Latonida Lunam
 Cernimus, opposito cum fulget Apolline tota.
 Qualis & ipse nouus roseo cum surgit ab ortu
 Phæbus, in extremo visum qui terminat orbe.
 Diffusa per colla coma (fila aurea dicas)
 Applaudunt humeris, auro toga lucida plantas
 Influit, hoc habitu venit Paranympbus & ore
 Dona ferens, sunt dona rosa fulgore rubentes
 Purpureo, similes lana, quam muricis imber
 Bis lauat, & tali duplicem de flore coronam
 Explicat. Vna viri crines ligat, altera crines
 Virgineos, xenio gaudens tali afficit ambos.
 Continuo diffusus odor penetravit in omnes,
 Vt solet ex orto lumen iam sole, penates.

Has dixit seruate rosas, insignia sancti
 Casta thori, seruate fidem, seruate pudorem.
 Sic ait, & clauso confestim euanuit ore.
 Iam frigeat hyems inimica virentibus herbis,

Bruma ̄

BAPTISTAE MANTVANI

Brumaeq; florentes noua contristauerat hortos,
 Frigidus extremas autumnus in horrea fruges
 Miserat, excussis ingloria frondibus arbor
 Mærebat, Borea, & gelidis exposita pruinis.
 In radicem ierant flores, & passa labores
 Hibernabat humus iam astricio languida tergo.

Frater erat sponso Tyburtius, indole patrum
 Magnanimos inter qui regnauere Quirites
 Preditus, incipiens teneris pubescere malis.
 Ipse domum rediens ut amœno, affatus odore est,
 O Germane quid hoc? Pestana rosaria credam
 Me subuisse. Vnde hæc, clamat, fragrantia primi
 Veris, atrox dum sæuit hyems? quæ fingere odores
 Eualuere istos alienis mensibus artes?
 Ille autem non artis opus Germane, Deorum
 Munus id, & clausum fratri in conclaue vocato
 Ostendere rosas rubicundo ardore recentes.
 Suscipiunt medium iuuenem, qui rem ordine totam
 Ut didicit, mora nulla, senem conuenit ad antra
 Appia, & accepta subito Christum induit vnda.
 Oceani iam prona dies cum sole sub vndam
 Ibat, & aethereos iam nox accenderat ignes,
 Cum puer euicta diuini impietate, sepulto
 Iam Ioue lustratus sese in sua tecta recepit.
 Ac subito ingressus thalamos cum virgine fratrem
 Amplexatur, agens grates pro munere tanto.
 Dum varia secum sandi vice multa recensent,
 Dum studijs simul exultant flagrantibus, ecce

Ille

PARTHE. SEPTIMA CÆCILIA. 152

Ille idem Paranympheus adest, & ab aëre prodit,
Altera Tyburti portans orientis ab hortis
Qua decreta domus nobis ab origine, dona.
Atq; rosis puero crines halantibus ornat,
Paucaq; præ sago memorans sic incipit ore.

O Christo dilectæ anima, quas destinat ipse
Aethereis campis, memores estote caducos
Hos artus non posse dies subsistere longos.
Turpe animos fortes seram expectare senectam,
Nec nisi confectos morbis audere tenebras
Has exire inter plumas & stragula picta.
Dulce mori, & vestros membra hæc hebetantia sensus
Ponere, terrenasq; domos in Olympica tecta
Transmutare, sui compos dum meusq; animusq;
Secum habitat, dum floret adhuc animosa iuuentus.

O cælo deuota animæ, si gaudia diuum
Nota forent, huius caperent fastidia vitæ
Vos ita, ne posset lux non odiosa videri.
Nullum nomen adhuc humana industria fecit
Par diuorum opibus, requies aterna, triumphus,
Gloria, lux, epula, diuum præsentia, nectar,
Ambrosia, & quæcumq; hominum vigilantia fecit
Nomina, signandis opibus cælestis Olympi:
Rem minus attingunt, quàm Tybridis vnda profundæ
Oceanum, vastis terram qui fluctibus ambit,
Quàm domus hæc cælum immensum quod syderator-
Illic est aliud vitæ genus, altera rerum (quet.
Nomina terrenis non conuenientia rebus.

Ferte

BAPTISTAE MANTVANI

Perteigitur fortunam animis praestantibus omnem,
 Et cito venturos casus superate ferendo.
 Mox comites diuorum eritis, simul omnia quae sunt
 Quae fuerint, quae sint olim ventura tuentes.
 Vado iter ad summum vobis aperire Tonantem,
 Dixit, & in tenuem species euauit auram.
 At Venus interea fraudem meditata malignam,
 Martem adit, & casu redeuntem à caede cruenta
 Regis Alexandri, mater cui Mamea nomen
 Fecerat, inuenit, quàm nunc Ferraria propter
 Eridanum longis extendit mœnia muris.
 Et sic fata. Dies tandem mihi fausta reluxit
 Cùm te nacta meo possim medicamen amori
 Reddere, scis nostræ quanta impatientia flammæ,
 O Mauors dilecte, Padi recubemus ad vndam,
 Et sine paulisper fando fastidia ponam.
 Consedere: iocis postquam indulsere, dolorem
 Cœpit, & admissum Venus in præcordia vulnus
 Enarrare, ciet lachrymas, suspirat, & altos
 Dat gemitus, ad opem tali mouet arte ferendam.
 Ille quid his opus est lachrymis? lachrymas quæ loquendo
 Abstergebat, habes Martem, Mauortia dixit,
 Corda Venustua sunt, tu legem impone Gradiuo.
 Illa sua vt vidit captum querimonia amantem
 Vade ait, & casses postquam Cecilia nostros
 Rupit, & elusit tam turpiter omne Deorum
 Concilium, pœnas saltem luat, Almachium quæ
 Sentiat iratum, tu bilem accende, furorem

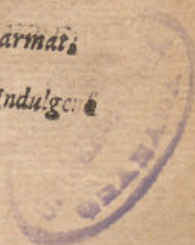
Adijce,

PARTHE. SEPTIMA CAECILIA. 153

Adijce, & inuolue ardentem præcordia flamma.
 Ille ad blanditias iterum lusumq; reuertens
 Iussa subit, Romamq; extensis aduolat alis,
 Et cum Matre canes stygia, & crudelis Enyo.

Iam maris Adriaci videt aquora, iam videt Umbros
 Ac Tyberim, Tuscos interuolat atq; Sabinos
 Flaminiamq; tenens tandem super ardua matris
 Tecta deum stetit, & totam circumspicit urbem.
 Pone Venus sequitur quærens te Atlantide Maia
 Nate, operamq; tuam, circum Tyrrhenicæ regna
 Inuebitur volitans, atq; aëra nauigat altum.
 Dumq; Fluentinam vultum conuertit ad urbem
 Per fora Mercurium rubra videt ire tyara
 Atq; globo insignem, quo se declarat Hethruscæ
 Nobilitas, quo à plebe patres Florentia cernit,
 Et tractare animo lucrosa negocia vasfro.
 Annuit ille, togas, rubrumq; exutus amictum
 Aduolat, & Veneri comes additus arua Latina
 Gentis adit, superant Senas, terramq; Faliscam
 Aëreoq; sedent Hadrianae in vertice molis.
 Tum Venus. I germane precor, cape consulis ora
 Almachiumq; doce (sacris præfectus & vrbi
 Hic erat) à nostro Gracchos Ioue, Corneliamq;
 Defecisse donum, Solymi ad magalia Christi.
 Fungitur officio solers, causamq; deorum
 More suo eloquitur, nitens facundia & astu:
 Addit mille dolos, mille illum fraudibus armat:
 Et sibi compertum dicit, quo tempore sacris

V Indulgenti

BAPTISTAE MANTVANI

Indulgere solent, quàm pernicioſa loquantur
 Verba deos contra, gentemq; abolere nefandam
 Eſſe opus, & graue Romanis inſtare periculum,
 Imperio quoq; ni morbo medicamina tanto
 Opportuna ferat, ſi numina inulta relinquat.
 Non aliam monet ob cauſam tot funera regine
 Impia caſtrenſi toties exorta tumultu.
 Nam quia qui dono diuùm potiuntur honore
 Caſareo, genus id Roma patiuntur in vrbe
 Degere, tam diro veniunt in funera fato.
 His ſuper accenſus Chriſti genus omne, repente
 Deuoret Almachius, iam verberat oſtia miles
 Iam ſubuerſa domus, iam Vallerianus ab altis
 Cum Tyhurte ruit tectis, mediamq; per vrbeſ
 Tendit ad Alma: hij Roma admirante tribunal.
 Stat praefectus atrox ſolio ſublimis eburno
 Martetumens multo, & vultu crudeſcit acerbo
 Torua tuens, ſpiransq; oculis flammantibus iram
 Tartaream, totum ore truci confeſſus auernum.

Vt didicit iuuenes Gracchorum ex gente, quid vltra
 Veſtigare opus eſt inquit? gens noxia Gracchi
 Ciuibus & patriæ ſemper. Verſate, Quirites,
 Romanos precor annales, percurrite priſca
 Tempora, Gracchorum genus inuenietis acerbo
 Sapius inuoliſſe odio populumq; patresq;
 Perturbare deos nunc incipit, altius iſta
 Impietas ſe efferre nequit, iam ſydera tranſit,
 Numina detrudit cælo, ſcelera iſta feremus

Impunita?

PARTHE. SEPTIMA CÆCILIA: 134

Impunita? Iouem non vlciſcemur? & iram
Cælituum totam ſeuire ſinemus in urbem?
Continuò vulgi ſic vociferatus ad aures
Mandat inaudita fratres mala numina cauſa
Et colere, & fumo Martem placare Sabæo.
Illi animo contra inſra cælo Martemq̃, Iouemq̃,
Dedecorant, & templa Deſum execrantur, & aras.
Almachiumq̃ nihil veriti, vocemq̃, animumq̃,
Dante Deo, gemini fratres tali ore locuti.

Hinc quanti nobis tua ſint mandata, tyranne,
Hinc cognoſce miſer, quod te tua numina coram
Temnimus, irasci potes, & ſeuire, ſed aurum
Non metuit flammas, nixu conabere inani.
Victor erit Chriſtus, moribundum hoc accipe corpus
Corue vorax, inuade iſtud mortale cadauer,
Tabe tuam paſce ingluuiem, paſce impia corda,
Igne, furore, odio, rabie, cruciare veneno
Ipſe tuo, ſtygiosq̃; pati nunc incipe manes.
Mars affeclat ipſi (video) Martemq̃; videbant,
Aſtat, & ora tuas dira illa inclinat ad aures.
Mulcet corda manu, toruum formatus in anguem
Intrat in os, tracta ſubiit iam pectora cauda.
Dys ſamulare, quibus mox iam cruciaberis, at nos
Mente Deum ſequimur, mente vltra ſydera in altum
Elyſium ferimur, cælo iam inuitat ab alto
Nos pater, atq; animo iubet eſſe in funere forti.
Iurgia que in noſtros iactas ventosa parentes
Pendimus aſſe minus, ſi ſeditioſa propago

BAPTISTAE MANTVANI

Vnquam nostra fuit, damnum pietatis axite
Talibus officijs pietate pendimus ista.

Rumpitur Almachius, ceu cum iâ machina flâmis
Concita cum strepitu ingenti fumante fauilla
Intonat, expulsoq; aperit cava guttura saxo.
Ite citi lamat, loro date, tollite, qua vos
Tanta tenet mora lictores? destrudite ad vmbra
Tartareas ora in nostros latrantia diuos.
Extemplo glomerata cohors fulgentibus armis
Sepit eos vinctiq; manus in fata trahuntur,
Splendida dixisses ire ad conuiuia fratres,
Sic alacres ibant. Vita neu transeat vlla
Pars sine fruge, docent turbas, & ad agmina clamant
Damonas esse deos, lemurumq; habitacula templa
Execranda, Iouem lethæa ad flumina missum
Vincla ignemq; pati, Christo soli esse litandum.
Qui pro iustitia, pro religione necantur
Vociferant sanctorum ire in consortia diuim
Continuo, ne passuros in morte dolorem.
Mox ense in iugulo excipiunt, & in aethera migrant
Felices, plusquam possint mortalia fari
Ora, anima, parilesq; ferunt ex orbe triumphos.
Maximus assistens imis ea verba medullis
Hauisit, & admissio sancta in præcordia Christo
Quid moror exclamat? lympham date, credimus vltro
Omnia qua Christi fratres de Numine fati.
Lictores eadem ingeminant, licitoribus idem
Numinis ardor inest, properans it rumor ad aures
Almachij,

Almachij, & vario sonat omnia murmure Roma.
 Sunt qui Romanos multari sanguine ciues
 Non debere ferant, sunt qui scelus esse piandum
 Supplicio grauiore velint, & Numina laesa
 Placari non posse aliter nisi cade nocentium.
 Dumq; sacro infundunt nudatos flumine crines
 Ecce ferox equitum turma stipatus & armis
 Se profectus agit similis feritate marino
 Monstro illi, quod fama refert, ex equore contra
 Andromedam patulas fauces & guttura hiulca
 Extendens, amasse graui stridore per vndas.
 Tum furis ardens & sanguinolentus amaro
 Imperat ore caput præbere securibus omnes.
 Exanimata igitur lucem iacere per illam
 Corpora humi, cade ingentem faciente lacunam.
 Christigena noctu rapuere cadauera factio
 Agmine, & effossis flendo imposuere sepulcris.
 Nox ruit, Almachius domito quasi victor Araxæ
 Iactabundus adit mensas, & onustus Iaccho
 Præteritas recollit cædes, ac magna minando
 Prouocat astantes in funera Christigenarum.
 Tum Ioue Mercurius satus atq; Athlantide Maia
 Versus in effigiem Verna, nil proficis, inquit,
 Hactenus, o custos obseruantissime Diuum.
 Causa mali superest, sectæ caput execrande
 Restat adhuc, quæ blanditijs & amoribus omnes
 Illectat miseros Cæcilia. Tolle Charymbidim hanc,
 Tolle magam, Tolle hanc nostro de littore Circen:

BAPTISTAE MANTVANI

Sic Diuim interpres, stimulat præcordia Mauors
 Almachio furit in venis ardente Lyæo.
 Vade, ait, ô Liclor, properans assume cohortem
 Continuò, dum nox operi fauet, vt ere ferro.
 Frange fores, thalamo extrusum siste ante tribunal
 Scortum infame, Deos non prætereamus inultos.
 Ille volat. Mauors subit atra satellitis ora
 Irritans aliorum animos, fractisq; subintran
 Aedibus, orantemq; adigunt in vincla puellam
 Magnanimam, non corde metum non ore ferentem.
 Præscia venturi casus, conceperat alta
 Mente Deum, iam certa mori, fastidia vitæ
 Iam pertæsa, nihil pendens mortalia membra,
 Sed toto aspirans animo ad consortia Diuim.
 It sermone Deo taxans, & abenea signa,
 Multa super Christo, super eius origine multa
 Commemorans, vt Tanarias descendit ad vmbra.
 Et redijt victor, superos vt adiuerit axes.
 Itur in excelsas ædes, vbi splendida noctem
 Intempestam abigunt tremulis funalia flammis.
 Ibat ad occasum virgo, surgebat ab ortu
 Piscis, & in summo cælorum cardine fratres.
 Semifer Aemonius quondam nutritor Achillia
 Antipodum terras alio aspiciebat ab orbe.
 Vt stetit ad solium, fixit vestigia vertens
 Hac illac acies, & non dignata Tyrannum
 Cernere, mox cælum versus frontem extulit albam.
 Offensus fastu, quoniam prætere visa est

Imperia

Imperialem oculis fastum, sed captus amore
 Almachius secum pugnat, bino vritur igne.
 Odit, amat, trahit studia in contraria, Christum
 Odit, amat formam, qua flectere numina possit.

Hac inclinatur, & hac, puppiq; simillimus inter
 Luctantes agitatae undas, quam verberat illinc
 Auster, & hinc Boreas, potuit succumbere formae,
 Oblitus iam penè Deos harebat, & ibat
 Pronus in assensum, sed procius impete facto
 Nutantes animos Iuno impulit, & Venus, & Mars.
 Ergò odio rursus quod amor sopiuerat orto
 Cur clamat tam mentis inops, ut Numina contra,
 Numina, quae nostri coluere ab origine patres
 Ire ausis? Cur tam temeraria, & impia, & excors,
 Ut Ioue contempto, Ioue quem quoq; barbarae regna
 Orbe colunt toto, torquet qui fulmina dextra,
 Obserues hominem turbis ludibria factum,
 Infamem, cruce damnatum, diuis odiosum,
 Iudae de gente satum, quae ignominiosa
 Omnibus in terris, & vita dedita inerti?
 Illa fremens animis tum demum luminatorus
 Vertit in Almachium vultu, & sic ore loquuta.

O generis pestem humani, & commune venenum,
 Instrumentum Erebi, te numina falsa ministro
 Impugnare Deum frustra aggrediuntur, in istas
 Te furias traxere Venus, Cyllenius, & Mars.
 Non superi ut credis sed plebis auernidos umbrae
 Sordidae, & infames, hortatricesq; malorum.

BAPTISTAE MANTVANI

O sine fine miser, quia non intelligis artes
 Atq; dolos lemurum, ceu bos Gangetica ferro
 Naribus affixo traheris, et utuntur ad omne
 Quod voluere nefas, tibi nunc tibi pectora Maiors
 Rodit & irritat, linguam mouet, ora gubernat
 Mercurius, non ille satum quem Athlantiide Maia
 Commemorant, verum hoc dictus cognomine demon.
 Nam lemures ut dii fierent, sumpsere virorum
 Nomina praestantum, quibus à mortalibus olim
 Præbita cum magno fuerat reuerentia cultu.
 Error hic inualuit sensim, fususq; per orbem
 Te quoq; Roma tenet, sed te non longa tenebit
 Secula, venturus paulo post tempore Caesar,
 Qui tibi succurrat, qui Syrtibus eruat istis.
 Sic solitos illudi homines miseratus Olympi
 Conditor, huc prolem, genitam de lumine prolem
 Omnipotente hominem, humano sine semine factum
 Misit, ab hoc tam turpi homines errore leuandos,
 Quo Numa delusus, quo gens Memphitica & omnis
 Græcia, tam longis diuorum ambagibus acta est.
 Cur igitur iudex insane deumq; hominemq;
 Sic laceras Christum, decorat qui secula tanto
 Nostra bono, & terras cœlesti illuminat aura?
 O caci ingratiq; homines, ea dona ferentem
 Et bona tam placidis nos ad diuina vocantem
 Vocibus, ac si nos donis offenderet istis
 Pellimus. O gentes, & mente, & lumine captas.
 Quid vos vestra Venus docuit? Semeleia proles

Bacchus,

PARTHE. SEPTIMA CAECILIA. 157

Bacchus, & obscuris dea quam celebratis in umbris,
 Et Deus hortorum Romani infamia regni,
 Quid docuit, nisi quod pudet & scorta ipse fateri?
 Hic dii sumi, o Roma, tui, scelerata fouete
 Numina, ergo & caelo Christum documenta ferentem
 Sancta recusate, & stygio sordescite caeno.
 Quod cruce mulctatum latras, id sponte fatemur,
 Necrite hoc aliter fieri potuisse, docemus.
 Quod si deposito dici patiare veneno
 Tu quoque rite aliter fieri potuisse negabis.
 Sed datus in praedam furis vlticibus aurem
 Claudis, & haec mentes capiunt mysteria pauca.
 Flectuntur, flecti quos vult Deus, ille suorum
 Cognitor, ille suos trahit ad sua dona clientes.

Talibus orantem dictis vix ferre retracto
 Saepe animi frango, saepe ira ardore represso
 Vix potuit, Tua nos preceps fecundia, dixit
 Almachius (quam te scis qui docuere magistri)
 Ludere tentavit, verum cum rhetore noo est
 Res tibi, cum vinculis tibi res, cum milite & armis.
 Nec modo diuorum causa est oranda, litandum
 More patrum, postquam Marti libaueris, ista
 Munera quae iactas, summo tibi missa ab Olympo
 Enarrabis, age ambages depone, Gradino
 Thura fer, It e citi, Manortia signa & acerram
 Huc afferte, deos vna venerabimur omnes.
 Illa deos omnes simul execratur, & addit.
 Noram animos, iramque tuam, noram impia quae te

BAPTISTAE MANTVANI

Fata ferunt, ideo tali te voce laceſſo.
 Sancta anima qua manè iſtas te authore tenebras
 Euasere, meos obitus vi in aſtra feramur
 Vna omnes late expectant, & in his quoq; turbis
 Circumſtantum aliquot ventura ad ſydera mecum.
 Pelle moras igitur, neu noſtra hæc gaudia differ.

Ille ſatellitibus magno clamore citatis
 Ite ait, ite magam trahite, & feruentibus vndis
 Inijcite, excoquite, & nuda oſſa offerite Gradiuo.
 Qua dare thura negat dabit oſſa. fatebere victam
 Te tandem Chriſtumq; tuum, cum bulliet olla.
 Iuſſa ineunt ſamuli, ſtammisq; fugantibus vmbraſ
 Naumachia in campos, quò plebs rumoribus iſtis
 Acta, cateruatim ex tota confluxerat vrbe,
 Conueniunt, ſunt qui eliciant incendia, ſunt qui
 Labrum ingens in fulcra leuent, ſunt qui vada grandi
 Armillo importent, feruens iam exultat abenum,
 Iam ſalit in fluctus liquor, atq; irascur igni.
 Mittitur in lymphas virgo, dumq; aſtuat ardor
 Dum ſalit vnda potens elephantem abſumere turbas
 Nil patiens, nil triſte ferens aſſatur ab vndis.
 Diſcite, & exemplo Chriſtum cognoſcite noſtro,
 His recreor, non vror aquis, velocius ite.
 Dicite præfecto labrum bullire, nec vndas
 Feruentes audere in me conuertere vires.
 Inueniat tormentum aliud, ſua numina victa
 Cedere victori, nec poſſe reſiſtere Chriſto.

Interea ſpumante lacu iugulo tenus vnda

Fluctuat,

Fluctuat, in faciemq̄ salit, neq̄ scuit in artus,
 Per bullas impune manus extendit, in auram
 Eleuat, & mergit ludens, pratendit ameno
 Letitiam vultu, quasi delectata lauacro
 Per brumale gelu tepido, gelido amne per aestum.

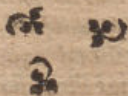
Talia circumstans dum plebs auditq̄ videtq̄
 Attonitis suspensa animis atq̄ oribus agris.
 Extemplo sexcenta animæ clamoribus altis
 Audita damnare deos, Christumq̄ fateri.
 Et prodire ausæ seseq̄ ostendere aperto
 Ore, omnes iussu Almachij subiere secures.
 Infelix tanto maduisti sanguine Roma
 Rarò aliàs. Quali dira hæc spectacula fronte
 Et tam crudeles potuisti cernere pœnas?
 Tu quæ aterna patrum sedes, orbisq̄ futura
 Mater eras, & sancta Dei domus omnipotentis,
 Quæ magni audieras olim verba enthea Petri,
 Atq̄ per os Pauli Christum diuina sonantem
 Eloquia, & terras cœlorum arcana docentem:
 Sed nondum toto tibi sol illuxerat orbe,
 Nec noctis longæque omnem discusserat umbram.

Quippe Deus pedetentim operum incrementa suorū,
 Vt natura solet, lentis moderatur habenis,
 Nullaq̄ precipiti ruit in molimina cursu.
 Debit Almachius tam fœdi criminis author
 Cadi in frustra, trahi ad Tyberim, mergiq̄ sub amne.
 Sed Nemesis stygios illum seruabat ad ignes.
 Asperius tantò cruciandum, innoxia quantò

Plura

BAPTISTAE MANTVANI

Plura venenosa membra afflictauerat ira.
Egit in hac flammis semper crescentibus vnda
Integram cum nocte diem, nil lesa lauacro,
Cui Phlegethontæ cedant ardore lacuna.
At quoniam infracta pergit mala numina voce
Insectari, animans turbas ad olympica regna,
Almachius tribuens magicis miracula verbis,
Ne vinci à Christo diui videantur, in ipso
Virgineum cædi caput imperat ense lauacro.
Mox omnes coiëre animæ, terrisq; relictis
Ad superos orbis celebrem duxere triumphum,
Corpora Christigenæ notis translata sepulcris
Infodere. Pater veniens Urbanus ad antra
Appia, secreta iussit statione locari,
Virgineum lachrymans cum thure & carmine corpus.
O clara sanctæq; animæ que morte cruenta
Fortiter aternos cælorum emistis honores,
Corporeæ molis memores vitæq; laborum.
Si si elere offensum nostro se ostenddit vnquam,
Diuorumq; hominumq; patrem placate precando,
Seduloq; aduersos orando auertite casus.

BAPT

E
M
M

A

tatis
ricat

BAPTISTAE
MANTVANI CAR-
MELITAE, THEOLOGI,

HEROVM SANCTORVM
Vitę & Laudes.

DE DIONYSII AREOPAGITÆ
Conuerfione, Vita & Agone.
Liber primus.

AD IAFREDVM CAROLVM MEDIO-
lani Vicecancellarium, & Delphinatus
Præfidem digniffi-
mum.

AFREDE Carole Medio-
lani Vicecancellarie, Præfes
Delphinatus digniffime, animi
tui præftantiffimi consummata
frugalitas, qua tantum auctori-
tatis es confequutus, prudentiffima fua dexte-
ritate fecit, vt amem Gallicam nationē æquē

PRÆFATIO.

ac Italicam. Et ex hoc amore cum ad illustrandum decus eius gentis magis ac magis indies accenderer, venit in mentem meam præstantissimus Antistes, Doctor, atq; martyr Dionysius, qui vt quondam apostolus fuit, sic nunc & semper est quodammodo tutelaris Deus Galliarum. Eius ergò conuersionem, vitam & agonem, versibus heroicis exaravi, plurima vt Græcia iunt parerga superadijciēs, ad propagandam gloriam Francorum regum. Si quid hic est quod Gallos delectet, beneficium hoc à te recognoscant, totum hoc tibi imputēt, gratias referant tibi soli, cuius gratia lucubrationi huic annum impendi. Accipe igitur meæ seruitutis annum prouentum, accipe censum tibi debitum, accipe munusculum hoc, re forsitan tenue, sed certè affectu grande, quod sit mei erga te amoris perenne testimonium, pinguisq; sempiternum. Quò intelligant præsentēs & posteri, nihil esse quod sic animos hominum alliciat, quod magis vbiq; terrarum regna & imperia firmet ac muniat, quàm bonū Præsidis nomen & virtus. Quæ duo ita mirificè in te splendent, vt te iam tota Italia, nedū Mediolanum veneretur. Bene ac diu vale.

REVE-

REVERENDISSI-
 MO DOMINO STEPHA-
 NO PONCHERIO PARI-
 siensi Episcopo, & Mediolani Can-
 cellario meritissimo, Iafredus
 Caroli Delphinatus
 Præses, S. D.

BAPTISTA Mantuanus in
 fraternitate Carmelitarum Theo-
 logus insignis, nuperrimè Dio-
 nysium Areopagitam Christia-
 næ Religioni initiatum, pro ea
 contra potentissimorum Tyrannorum inge-
 niosam crudelitatem pugnantem, postremo
 capite truncatum, Tribus Libris heroico car-
 mine, sed veritate historica describit. Cuius
 Auctoris laus iam apud omnes tanta est, vt
 neq; mea, neq; alterius laudatione, incremen-
 tum aliquod sit susceptura. Illud tamen inge-
 nuè & audacter pronunciare ausim, variū esse
 opus, & in ipsa varietate sibi semper constans,
 ingeniosum, accuratum, & in Christiana histo-
 ria tantū gentilis eloquentiæ expressum, quā-
 tum

PRAEFATIO.

tum isto aëro, non dico sperare, sed ne optare
 quidem potuissemus. Hoc Poëma quod mihi
 (quia tuus sum) inscripsit, tibi dicandum cen-
 sui. Accipe igitur sacratissime & religiosissi-
 me Domine, de tui Fundi Mediolanensis fru-
 ctibus egregium hunc & preciosissimum lu-
 bens ac læto animo, nulli profecto magis quã
 tibi conuenientem. Quandoquidem (vt cuius
 historiam hanc diligenter perscrutanti planũ
 esse potest) nullus mortalium virtute, digni-
 tate, fortuna Arcopagitæ magis quã tu si-
 milis potuit esse. Ille indefessus Christianæ
 fidei propugnator, Tu illius religiosissimus
 cultor; Ille omnis doctrinæ scientissimus, Tu
 Iuris Ciuilis & Põtificij & omnis diuinę Theo-
 logiæ consultissimus. Ille potentissimorum
 Tyrannorum Victor, Tu optimorum Regum
 moderator. Ille Pauli studiosissimus discipu-
 lus, Tu Georgij de Ambasia, Rothomagensis
 Ecclesiæ illustratoris, Sacrosancti Cardinaliũ
 Senatus principis, Galliarũ pro Pontifice Le-
 gati meritissimi, Christianissimi nostri Regis
 & Cæsaris in vnuersum procuratoris fidissi-
 mi, gratissimus alũnus & sectator; Tu Caroli
 etiam

etiam de Ambasia Domini Caldimontis magni Magistri & Marefcalli Franciæ, totius Regiæ Cisalpinæ ditionis gubernatoris, contra omnes hostes & vitia fortissimi propugnatoris, Alpinorum hostium citra omnem sanguinem victoris, potentissimæ vrbs Bononiensis pro summo Pontifice recuperatoris, in huius Prouinciæ Insubriæ administratione collega & socius es officiosissimus. Illi castitas natura, consuetudo, integritas, dicendi modus, eloquentia, Tibi inflexus contra omnem libidinem virtutis tenor, Sanctimonia, in rebus gerendis mitis seueritas, in enarrandis decor. Ille Parisiensis patronus, Tu Parisiensis Episcopus. Ille tutelaris Galliarum Deus totius orbis veneratione colitur. Tu sapientia & religionis famam iam omnes Gallias ad tantam tui venerationem, quantam viuenti lex Christiana tribuit, compulisti. Quid igitur melius effici potuit, quam vt illius gesta, quia iam vetustate obsoluerant, eloquentissimi viri & illius verissimi æmulatoris opera, quem admodum tua in totius orbis oculis, te duce, ponerentur? Quod quando Baptista Mantua-

BAPTISTAE MANTVANI
 ni poëtae, elucubratione foelicissimè effe-
 ctum est, primum ago illi gratias immortales,
 dehinc mihi mirum in modum gaudeo, quòd
 Sanctissimi Parisiensis patroni vitam à Sanctis-
 simo Poëta sanctissimè perscriptam,
 tibi Sanctissimo Parisiensium E-
 piscopo dicauerim.

Vale.

ALLORVM sublime decus rariss-
 sima gentis

Gloria Cecropia, toto Dionysius or-
 be

Altior, è magnis superùm primati-
 bis vnus,

Cum necis ac vitæ socijs in Phocida nostram
 Intrat, & heroi venit ad modulamina cantus.

Pierides, quæ me, vulgus, proscania, ludos,
 Auspice, liquentes, sanctas venistis aras,
 Ite precor diuùm dominam quæ temperat omnes
 Cælorum influxus, & opes dispensat Olympi,
 Quæ connixa Deum, facilem se præbeat orsis
 Exorate nouis, animosq; cæpta secundet.
 Illam terrigenùm populis præstare parantem
 Suppetias contra stygij mala numina Ditis,
 Inuenietis apud solium sublime Tonantis,
 Cùm canimus superos, illi, quia maxima diuùm,
 Iure damus nostro primas in carmine partes.

Iam

Iam n^o a progenies cælo descenderat alto,
 Et prodi lius sæclorum incaperat ordo,
 Dij Phle pontai regnata, tyrannide longa,
 Et mar terras animis cælestibus agrè
 C^o errabant deserta latentes
 Baena remi gelido sub cardine mundi,
 Ros, Luque. Los anguis ligat, & tria longè
 2ano, Clariza, Vixat ostendit sydera terris.
 Gil, Bernal, Arbol, cæli impetus, & minor aura
 Ramirus, Calderon, Christus regnabat in orco,
Flous, Sanna, Blas terris, regnabat Olympo.
 Lopez, Vega, enso late sua fecerat orbi
 s curis, ac deditus olim
 theus opum, migrarat ad Indos
 s Thomas, cum fratre in Persida Simon
 tum, in Colchos, Scythiamq; Philippus.
 ndreas Cilicum lustrauerat oram.
 n ambitam Cypro Salaminaq; ponto
 elysijs doctus mysteria campis.
 m hi veluti nebule per inane volantes,
 em passamq; diu mala sydera terram
 us irrorant pluuijs, mortalia corda,
 e Acheronteo facta infœcunda veneno,
 re bono cælestis aquæ lauere, superq;
 udere nouam, cælestia semina, legem.
 illia restabat, cui longa in nocte trahenti

Handwritten notes:
 Baena
 Ros, Luque. Los
 2ano, Clariza, Vixat
 Gil, Bernal, Arbol
 Ramirus, Calderon
 Flous, Sanna, Blas
 Lopez, Vega

Handwritten symbols:
 Wov
 [Heart symbol]
 [Heart symbol]

effe-
 tales,
 quod
 anctif
 n,

raris-
 us or-
 imati-

es

,

Iam

BAPTISTAE MANTVANI

ni poëta, elucubratione fœlicissimè effe-
ctum est, primum ago illi gratias immortales,
dehinc mihi mirum in modum gaudeo, quòd
Sanctissimi Parisiensis patre vitam à Sanctis-
simo Poëta sanctissimè scriptam,
tibi Sanctissimo P. sum E-
piscopo

AL

si

Glor

ba

Alti

ba

Cum necis ac vitæ soc
Intrat, & heroi venit
Pierides, quæ me, v
Auspice, liquentes, san
Ite precor diuûm dom
Cœlorum influxus, & o
Quæ connixa Deum, fru
Exorate nouis, animos
Illam terrigenûm popu
Suppetias contra stygi
Inuenietis apud solium
Cum canimus superos, ill
Iure damus nostro prim

Mantua

us paris-

ius or-

primati-

tus.

los,

rat omnes

mpi,

at orsis

indet.

parantem

ina Ditis,

onantis,

maxima diuûm,

armine partes.

Iam

Iam noua progenies cælo descenderat alto,
 Et prodire alius sæclorum incaperat ordo,
 Dij Phlegethontæi regnata, tyrannide longa,
 Et maria, & terras animis cælestibus agræ
 Cedere compulsi, errabant deserta latentes
 Per nemora, extremi gelido sub cardine mundi,
 Quæ duplices Arctos anguis ligat, & tria longè
 Quæ polus austrinis ostendit sydera terris.
 Nam minor est illic cæli impetus, & minor aura
 In vacuo errantes vexat minus aëre laruas.

Dite triumphato, Christus regnabat in orco,
 Regnabat pelago & terris, regnabat Olympo.
 Iam placita immenso latè sua fecerat orbi
 Cognita, ad Aethiopas Solyma migrabat ab ora,
 Terrenis inbiens curis, ac deditus olim
 Aucupio Matthæus opum, migrarat ad Indos
 Iam Didymus Thomas, cum fratre in Persida Simon.
 Iuerat in pontum, in Colchos, Scythiamq; Philippus.
 Ac pius Andreas Cilicum lustrauerat oram.
 Et Paphon ambitam Cypro Salaminaq; ponto
 Paulus in elysijs doctus mysteria campis.
 Nimirum hi veluti nebulæ per inane volantes,
 Arentem passamq; diu mala sydera terram
 Dulcibus irrorant pluujs, mortalia corda,
 Antè Acherontæo facta infæcunda veneno,
 Imbre bono cælestis aquæ lauere, superq;
 Infudere nouam, cælestia semina, legem.
 Gallia restabat, cui longa in nocte trahenti

BAPTISTAE MANTVANI

Ocia, vitalem sol nnodum ostenderat ortum.
 Tum Deus humana qui fundamenta salutis
 Iecerat, vt Gallis etiam se ostenderet, alta
 Mente volutabat, reputanti singula demum
 Hæc potior via visa. Vocat de astantibus vnum
 Cælitibus, pollentem animo, volucremq; volatu.
 Estq; ait, in medijs mihi vir facundus Athenis.
 Qui noua per Celtas non inscribenda papyris,
 Sed figenda hominum viua in præcordia fando
 Cæli scita ferat, gentemq; Samotidalustret.
 Labere confestim cælo, noctisq; per vmbra
 Somnia Tarsensi qui Troica littora Paulo
 Nunc habitat compone, quibus se intelligat vltra
 Aequora ab Antandro nomen sortita vocari,
 Ad Niobes agros. Palleneosq; penates.
 Illinc Cecropias sensim descendet ad arces.
 Atq; mihi ignorans ad opus famulabitur istud.
 Sic pater. Ille viam carpens de culmine Olympi
 Deuolat in geminos, Cylenia sydera transit,
 Inseritur flammis, liquidum subit aëra, cursus
 Flectit ad arcturum, Pauliq; silentia tecta
 Aurora redeunte iniens mandata facescit.
 Namq; volatilibus subitaria visa figuris
 Textit, & ornatu visa est astare Pelasgo
 Fœmina, quæ Graio Paulum sermone rogaret
 Per freta in Aemathios raptim transire penates,
 Impiger excusso (mora nulla) per æquora somno
 Paulus in Europam latus descendit in agros

Migdo-

Mi
 D
 Ae
 Ven
 F
 Pos
 Pri
 Pri
 Cœp
 Hinc
 Orty
 Dict
 Prin
 Cum
 Finx
 Hic
 Nom
 Et vi
 Prot
 Talib
 Atti
 Flori
 His C
 Adu
 Aem
 Hic t
 Qui T
 Hinc

Migdonios, vbi progenies ab Osiride nata
 Dum regnat Macedo fecit noua nomina genti.
 Aemathio tandem regno digressus Athenas
 Venit, & antiquæ successit mœnibus vrbs.

Hec tellus (adhibenda fides si annalibus) olim
 Post magnam illuuiem terras quæ absorbuit omnes,
 Prima mari excluso cœlos & sydera vidit.
 Prima homines tulit atq; feras, herbescere prima
 Cœpit, & arboreæ sobolis genus omne recepit.
 Hinc factum vt tellus quam sæcula prima vocabant
 Ortygiam, fuerit mutato nomine Delos
 Dicta, quod eiectis Neptuni apparuit vndis
 Prima, quod expulso cœli squallore Diana
 Cum Phœbo his primùm terris illuxerit, orta
 Finxerunt illic duo maxima sydera Grai.
 Hic cum Neptuno memorant certasse Mineruam
 Nomina constructæ nuper quis traderet vrbi,
 Et vicisse deam, quia sanctæ insignia pacis
 Protulit, & pingui ramos humore fluentes.
 Talibus extemplo syluis sese induit omnis
 Attica, & in primis tepidi iuga mollia Hymetti
 Floribus, & dulci semper redolentia melle.
 His Cecrops quem fama refert à flumine Nilo
 Aduentasse locis, hic Aegeus inclytus armis,
 Aemulus Alcide sociusq; aliquando laborum,
 Hic tenuit solium Theseus, celeberrima Theseus
 Qui Panathenaicæ statuit certamina pugnae.
 Hinc memorant sacros ritus cultumq; deorum

BAPTISTAE MANTVANI

Principium traxisse. Ceres quæ inuenit aristas
 Quæ frumenta tulit, leges quoq; condidit, vnde
 Thesmophoram Gray appellant, ea diua reliquit
 Hic quædam sua sacra cauis inclusa canistris.
 Quæ innocua casto ferrent in vertice Nymphæ.
 Nec minus hanc urbem fecit Mauortia claram
 Gloria, & armorum studium, quo Græcia victa est,
 Atq; procul posita gentes, ac barbara regna:
 Quam lepor & culta quædam omnipotentia lingua.
 Nec minus est, quòd naturas cognoscere rerum,
 Quòd potuere oculis homines his collibus orti,
 Gens propè cœlestis, causas penetrare latentes.
 Nec sat erant inuenta domi, peregrina secabant
 Aequora, fatidicam Memphim, suppositaq; cancro
 Aethiopum regna, & combustam ardore Syenen
 Perpetuo, mensam solis, statuamq; loquentem.
 Infinita ibant quasitum ambage viarum,
 Chaldaeos etiam, nudisq; habitata sophistis
 Trans Indi, trans Gangis aquas deserta petebant.
 Tanta explorandi sitis & solertia veri.
 Prædati tandem Sophias orientis & austri
 In patriam similes apibus, quæ rura volantes
 Per longinqua legunt flauentia mella, redibant.
 Hinc genus Italicum sophia quod condidit olim
 Pythagoras, Calabris longum versatus in oris.
 Et quòd ab antiquo memorant Thalete reperiunt
 Nomen adhuc seruans quod fecit Ionica tellus.
 Hi duo sunt venis fontes qui grandibus implent

Doctrin

*Doctrina sine fine amplum sine littore pontum,
 Cernis in hoc sparsas quasi Cycladas aquore sectas,
 In quibus authores clari Titania supra
 Astra, viri turbam cathedris affantur ab altis.
 Hic magnos aperit tractus Stota, montibus altis
 Aspera, florigeris redolens Academia campis.
 Adde Stagiriticos agros, dumetaq; paucis
 Peruia, in obscuras hominem ducentia sylvas.
 Hoc ambita fretonegrisque habitata colubris
 Cyreneæ palus, Cynici sine frugibus horti.
 Atq; Epicuræi famosa mapalia saltus,
 Et pleraq; aliæ, quarum iam sola supersunt
 Nomina, res autem Christo apparente recessit.*

*Hæc igitur Paulus veniens in mœnia, Diuini
 Tecta prius contemplari, cognoscere sacros
 Instituit ritus simulacra antiqua videre,
 Quæ premat affatu diuina loquentia grandi.
 Tempa peragranti casu sese obtulit ara
 His in fronte notis, tituloq; notabilis isto,
 Ignoto sacrata Deo: miratur, & alta
 Mente putat suspensa tenens & lumina & ora.
 Hic Deus ignotus Graiis, Deus ille putandus,
 Quem pater Alcides olim, quo numine motus
 Ambiguum, natos omnes vt firma tenere
 Possent imperia, & seuos abolere Tyrannos
 Vndiq; commonuit summa pietate colendum.
 Terminus hic, quem dum ciues capitolia sacrant
 Non cessisse Ioui fama est, cum cetera diuim*

BAPTISTAE MANTVANI

Turba repentino fugeret per inane volatu.
 Omnia contemplans nitidis candentia saxis
 Teſta, per excelsas extendit lumina moles.
 Perlegit & ſtatuas veterum monimenta virorum.
 Ac Parios arcus, proceraq; ſigna, coloſſos
 Pyramidumq; apices, longis impoſta columnis
 Atria, imaginibus patrum ſignata ſuperbis,
 Qua errantes ſecumq; ferunt populosa frequenti
 Compita plebe ſonant, greſſum turba vnda forenſis
 Imperit, & pede pes, armoq; alliditur armus.
 Vndiq; conuertunt oculos, vrbemq; fatentur
 Latiniã Elyſios cultu prætereſſe campos.
 Eſt locus inſignis templo Mauortis, & alta
 Mole abit in nubes, vbi conſultare Senatus
 Sapẽ ſolet, Martis pagum dixere, quod illuc
 Mars in iudicium tractus purgauerit olim
 Longẽ infame nefas, cauſam agnoſcente Deorum
 Concilio, fama hæc priſcis descendit ab annis.
 Huc igitur veniens vbi confertiſſima patrum
 Curia, ab ignoto fandi primordia Paulus
 Sumpta Deo ſermonem orans protraxit in amplum:
 Ergo vbi ad attentas verbis ingentibus aures
 Intonuit, miratio omnes tantum ore ſonantem
 Dogma virũ, dogma inſolitum, quod ab æthere in orbẽ
 Attulerat Chriſtus princeps diuũq; hominumq;
 Dogma quod admittens ima in præcordia patrum
 Maximus hoſpitium Pauli Dionyſius alta
 Nocte adit, & longas ſermonem extendit in horas.

Cætera

Cat
 Dix
 Poſ
 E
 Theſ
 Inſe
 Collo
 Fort
 Lum
 His
 Fas
 Cred
 Cont
 Chriſ
 Spir
 Laps
 Luce
 Ecce
 Vis
 Obſt
 Cære
 Et ſi
 Pert
 Et m
 Supp
 Quæ
 Paul
 Per

Cetera de Christi quæ Paulus origine & actis
Dixerat accipiens, defuncta cadauera vita
Possè negat rursùm in vitam lucemq; reuerti.

Ergò abit, & iam lux phæbo noua venerat orto,
Thesidaq; omnes opera ad consueta redibant.
Insequitur Paulus, dumq; intermissa parumper
Colloquia inuadunt rursùm, Dionysius ora
Fortè leuans hominemq; videns ab origine captum
Lumine, porrecto gressum tentare bacillo,
His oculis hic Paule inquit si infundere visum
Fas tibi, nil dubitem redituram in corpora vitam
Credere, nil Ioue post habito me addicere Christo.
Continuò Paulus tollens ad sydera frontem
Christe, ait, omnipotens umbrarum & luminis author
Spirituumq; hominumq; faber, qui nuper Olympo
Lapsus in has tenebras iubar immortale tulisti,
Luce opus hoc dignare tuum. Nec plura locutus.
Ecce genis illapsa dies, descendit in orbes
Vis diuina cauos, frontemq; illuminat orbam.
Obstupere omnes signa insperata tuendo
Cecropida, stetit attonito Dionysius ore.
Et fixis in cacum oculis considerat ingens
Portentum, ac visa à nullis miracula seclis.
Et mox in voces istas sibi redditus ore
Supplice prorupit. Terrena potentia non est
Que tantum molitur opus. Deus ille Deorum hic
Paule ignotus adhuc nobis, oracula tandem
Per tua iam notus, præsentia secula longè

BAPTISTAE MANTVANI

Fortunata, Deus qua tanto insignit honore.
 Iam dictis præstanda fides, tua sancta fatemur
 Et sequimur mandata, virum vel ab æthere lapsum
 Iudico, vel certè à superùm te principe missum
 Auxilio miseris mortalibus. Accipe totum
 Accipe me, & Christi sancto perfunde lauacro.
 Tunc igitur pergens gemino cum pignore, & ipsa
 Damaria consorte thori maturat ad amnem,
 Ac sepelit sacris animi scelus omne sub undis.
 Sic tandem inuentus peteret qui Gallica regna,
 Qui Christum ad Senones, & ad vltima littora ferret.
 Non redit ad Martis pagum, collegia patrum
 Deserit, execrans mutorum Idolia diuùm,
 Tempa fugit, Pauloq; suas communicat ades.
 Aes aperit, congestum annis iam pluribus aurum
 Christigenis commune facit, nam plurima turba
 Iam fuerat perfusa vadis, vetus ardor habendi
 Desinit, in ventos volat extirpata libido.
 Clausa salutantum cuneis propylea frequentant
 Nudi, inopes, penus in miserorum effunditur vsus.
 Horrea prostituunt fruges, funduntur apertis
 Vina cadis, haustoq; madent cellaria baccho.
 Sancta domum pietas cum religione per omnem
 Certat, & apparet vitæ cælestis imago
 Vndiq; per thalamos perq; ipsa cauedia, sacrant
 Cantibus hymnidicis aulas, altaria ponunt,
 Ac diuina ineunt magno mysteria cultu.
 Spargitur in populum rumor, mirantur Athena
 Maiestat

Maieſtate virum tali, qui auriga Senatus,
 Qui tanta dux urbis erat, quem Roma colebat,
 Cuius in externas ierat fama inclyta gentes,
 Pyrrhonis nil laude minor, diſcedere auitis
 Legibus, & tanti faſtigia ponere faſtus.
 ſtoica triſtatur ſoboles, Academia luget
 Iacturam amiſſi quaſi grex paſtoris. Athenas
 Publicus obſcurat mœror. Qui templa gubernant
 Non poſſunt non ferre agrè tam grande deorum
 Dedecus, hoc Augur ſcelus exprobrat, iſtud aruſſe.
 Exclamat facinus Iouis ira & fulmine dignum.
 Et iurat leuius peccaſſe Promethea quondam,
 Theſeaſq; & Phlegyam, radysq; Ixonia textum.
 Dij quoq; per noctem auditi celebrare frequentes
 In tenebris cœtus Chriſto ſuper, & ſuper orta
 Relligione, nouos mores, noua ſacra ferente.
 Iuppiter in Delphos Cretæa venit ab Ida,
 Venit & à Cyntho Phæbi ſoror, euocat omnes,
 Et tali functa eſt opera Saturnia Iuno,
 A Ioue miſſa viro. Tritonia venit Athenis.
 Euios Ogygijs à ſinibus, à Cyllene
 Diuorum interpres, Paphijs dea Cypria ab hortis.
 A Rhodope Mauors, Sicula Vulcanus ab Aethna.
 Miſit & altricem frugum Cerealis Eleuſin,
 Hic vbi ſubter humum Phæbus reſponſa ſolebat
 Reddere, conſeſſu factò, ſic Iuppiter orſus.
 O comites, quibus eſt mecum commune per orbem
 Imperium, video regnis incumbere noſtris

Grande

BAPTISTAE MANTVANI

Grande malum, video Solymorum ascendere ab vrbe
 Tempestatem atram, que nos vexabit, vt alto
 Vexantur, quoties deprensi in fluctibus altis
 Precipiti nymbo & ventorum turbine nauta,
 Expectant graue naufragium, supremaq; fata.
 Nec nouus iste timor, legi presagia vatum,
 Iudaum annales, diuini loquasq; Sibyllas,
 Legi omnes astrorum ignes labentia cælo
 Secula dinumerans, & quanquam sydera certam
 Non faciant inspecta fidem, quia sola voluntas
 Istud opus diuina facit, tamen omnia tristi
 Mente putans tempus bellorum instare diesq;
 Aduentare malos, Christumq; exire videbam.
 Eius in Assyrijs quondam ieiunia terris
 Vt vidi, accessi explorans hominemne Deumne
 Praferret, didiciq; vna sub imagine vtrunq;
 Temporeq; ex illo quasi quodam intrinsecus orto
 Ulcere, debilior fieri, & tabescere cœpi,
 Et piguit facti, quod ineuitabile telum
 Prauidisse nocet, qui non cognoscitur antè
 Quàm veniat, tantum grauis est cum vulnerat, ictus.
 Iam propè consenui, mihi proxima fata putarem
 Si sineret natura annos concedere fato.
 Vos quoq; defectos video, nec vt ante vigorem
 Et vegetos alacri sensus pretendere vultu.
 Omnibus innatus timor est, odiumq; malorum.
 Nec dolor arbitrij, sicut neq; gaudia, nostri est.
 Et nos hæc mala conditio mortalibus aquat.

Pr
 No
 Est
 Et t
 Nec
 Obse
 Ipsa
 Auc
 Scim
 Font
 Pan
 Sic f
 Spiri
 Vt st
 Indo
 Secu
 Chri
 Sept
 Indo
 Com
 Hec
 Nupe
 Aem
 Iam
 Retia
 Indu
 Incia

Atneq; nos tempus soli prauidimus illud,
 Prauidere alij lemures quoq; barbara Memphis
 Nouit, & Aegyptus, sua quæ simulacra per illos
 Est mirata dies, aliquo quasi territa casu
 Et tremere, & mæsto pallorem ducere vultu.
 Nec velut antè loqui, mutisq; silentia templis
 Obseruasse, nouos testantia signa tumultus.
 Ipsa quoq; armatas acies concurrere cælo
 Audyt alpinos trepidans Germania motus.
 Scimus & ex gelidis tepidum manasse cruorem
 Fontibus, & noctu medias vlulasse per vrbes
 Pane truces agitante Lupos, rabiemq; ferente.
 Sic fuit omnibus hoc tam formidabile tempus
 Spiritibus, tam horrenda lues nostratibus vmbriis,
 Vt stygio quæ in cæno habitant cæli astra perose
 Indociles laruæ postquam didicere voluta
 Secula dena quater, vicinaq; tempora gentis
 Christidos, ad Plutonem ierint sibi tuta rogantes
 Septa, rata ad stygias bella ingressura lacunas.
 Indolere igitur meritò regna omnia, quando
 Communi commune malum mærore dolendum est.
 Hæc noua perniciēs serpens Asiana per arua
 Nuper in Europam Paulo duce venit. Athenas,
 Aemathios postquam populos indagine clausit,
 Iam tenet, & ducens pelagus sinuosa per altum
 Retia, dispositis etiam per flumina nassis
 Indulget captura hominum. Dionysius istos
 Incidit in casses, alios Dionysius inter

Mortales

BAPTISTAE MANTVANI

Mortales tantus quanta inter sydera luna est.
 Heu damnum graue, quod nulla queat arte rependi.
 Attica tota ruit, ruit omnis Gracia, surgunt
 Quae rapiant etiam Ausonios incendia fines.
 Quae mihi subducant altae capitolia Roma.
 O comites quonam nostrae in discrimine sint res
 Cernitis. In medium si quod prudentia forsan
 Consilium vobis aperit, proponite. Tuq;
 Imprimis quae mente vales Tritonia fare.

Iupiter haec. Contra Tritonia taliter orsa,
 O Pater, haec tua nos omnes querimonia pulsat,
 Et quia cum genitor luget, sentire dolorem
 Pignora (quanquam illis fortunent omnia Diui)
 Vult pietas, & quod pariter nos vna premit fors,
 Casibus inuoluens ysdem natosq; patremq;
 Et meus hic tanto magis incrudescit amaror,
 Quod neq; consilio locus est, prudentia tantum
 Contra fata valet, quantum tua fulmina contra
 Vellus Arachnaeum, vel contra incendia sulfur.
 Thura, aras, & templa Deo diuisq; necesse est
 Cedere, & in terris isto splendore carendum est,
 Quatenus in melius rerum mutabilis ordo
 Nostra aget imperia, atq; vicem mutarit Olympus.
 Quod, nisi me fallit mea mens, aliquando futurum est.
 Et si quando roges, nihil hic ex tempore fandum,
 Namq; sub obscuris res est abscondita causis,
 Tam graue non paucis vigilandum enigma diebus.
 Nunc satis est vestigandi primordia quadam

Ponere.

Ponere, & euentus à longè ostendere tantos.

Hinc igitur fandi præsentem ducimus orsum,
 Cuncta vicissatim regnant, hoc sydera monstrant.
 Nam modò Saturnus, modò Mars, modò Iuppiter annum
 Ducit, & hic iterumq; iterumq; reuertitur ordo.
 Hoc diui insinuant, nam qui Iudaica quondam
 Regna gubernabat, Christi modò regna gubernat.
 Atq; alter susceptus ei de plebe minorum
 Cælituum, laceræ cui sit custodia gentis.
 Hoc elementa docent, etenim modò flumina inuudant,
 Et sceptrum Neptunus habet, modò lubricus aër
 Crescit, & imperitat Iuno, modò mulciber ignem
 Aggerat, & terras Diuum non vltima Vesta.
 Cernite res hominum, sic regna feruntur & vrbes,
 Næ suis rursus astra locis reuolubilis ather
 Restituit, gentes ita prima in regna reportat.
 Tempus erit quo Roma cadat, quo Persia surgat,
 Mox aliud tempus veniet, cum Roma resurgat:
 Persia quo pessum labatur, & omnia nutant,
 Et nulla in terris aterna potentia. Cur non
 Ergo iterum nobis vetus est speranda potestas?
 Cur decus amissum maiestatemq; tenemur
 Non ambire? & res non expectare secundas?
 Mæror eat, terris iterum dominabimur olim.
 Sed tamen interea ne longa per ocia crescat
 Languor, & assidui mors sint aterna dolores,
 Exercendum aliquod vitæ genus. Orbita nunquam
 Clausa erit ad fraudes, iter inueniemus apertum

Semper

BAPTISTAE MANTVANI

Semper ad insidias, orbem spoliabimus aequè
 Ac prius, & præda in grandes consurget acervos,
 Non erimus lucro, sed maiestate minores,
 Nam via quam fecit probitas ad sidera, cum sit
 Aspera, longa, madens multis sudoribus, arcta,
 Iniucunda ferens semper vestigia in altum,
 Paucorum est. Quæ noctis adit Cocytidos umbram
 Ampla, patens, mollis, blandissima sensibus, omnes
 Allicit, hanc ineunt reges, hanc maxima carpit
 Pars hominum, nostram non euasura Charibdim.
 Hinc nobis prouentus erit, dominabimur istis,
 Clàm tamen hic, alio orbe palàm Ierbaa per antra,
 Illic imperium Ditis, fert regia Pluto
 Illis sceptralocis, & nos regnabimus illic.
 Sæpius ista graues meditando extinguite curas,
 Nec iactura viri vnias te Iuppiter angat.
 Non minus ad superos noster Dionysius ante
 Imperium Christi nobis regnantibus issit,
 Nam quodcumq; Deus sibi destinat, vndiq; cumctis
 Colligit ex regnis, fundo Phlegethontis ab imo
 Duceret in cælum si sub Phlegethonte laterent.
 Vidimus his annis quando spoliauit auernum
 Tanta plebetrahens secum prima omnia sæcla
 Non aliam reor ob causam nisi vt astra triumpho
 Intraret celebri victo Phlegethonte superbus,
 Iactabundus, & hoc tam grandi inflatus honore.
 Non erat hic noster, nihil illo amisit adempto
 Regia Plutonis. Valeat male semper, acerbis

Incidat

Im
 Ta
 Le
 Qu
 Au
 Non
 Ae
 Ae
 Ac
 No
 In f
 Ire
 Nan
 Ar
 Au
 Ver
 Nub
 Vt q
 Mæ
 Lun
 Luc
 Vi m
 Ast
 Que
 Et s
 Auc
 Adi

Incidat in pœnas, & emat sibi sanguine cœlum.
Talia per noctem memorans in Apollinis antro
Lenibat curas lemorum Ioue nata Minerua.

Interea Paulus quæ Gamaliele magistro
Quæ tradente Deo raptus super æthera quondam
Audierat, magna Graiorum astante corona
Non noctu, non luce silet, sermo ore redundans
Æstuat, vt quoties Nilus sub sydere Cancris,
Æthiopum voluens hyemes, attollitur altum,
Ac proficissa nouo fœcundat iugera limo.
Noctē tamen cum solus adest Dionysius, intrat
In freta lata magis, longeq; à littore puppem
Ire sinens ignota alijs secat æquora nautis.
Namq; docebat vti flammis cœlestibus olim
Arserat, vt prostratus humi iam lumine captus
Audierat procul ex alto resonantia miris
Verba modis, instar tonitru quo nigra dehiscunt
Nubila, quod fracto iaculatur fulmina cœlo.
Vtq; manu ductus venisset in alta Damasci
Mœnia, vt exanimis triduum iacuisset aperto
Lumine non cœcultanti, sed funditus hausta
Luce soporato similis, sensuq; sepulto.
Vt mens rapta super cœli septemplex astra,
Astra super duodena, super glacialia tecta,
Quæ subiecta ferunt ingenti corpora motu,
Et super Elysios vbi cœlum immobile campos
Audierat nostro quæ sit fari ore nefandum.
Adiungebat vti superos digesserit author

BAPTISTAE MANTVANI

In populos & regna nouem, qua missa per amplum
 Elysiū, late varias funduntur in vrbes.
 Vtq; domos æterna dies illuminat illas,
 Sole dies nostro decies lucentior, vmbra
 Dixeris hanc, illi si sit collata, videri.
 Illuc ire animas quæ cum pietate relinquunt
 Hanc molem, hoc antrum immundū morientis in horas
 Corporis, & studio accensus regna illa videndi,
 O mens (clamabat) summi generosa Tonantis
 Progenies, mens ad diuū consortia nata,
 Cur tam ardentem amas hæc tetra cadauera? cur sic
 Desipis, vt cures nihil immortalia regna?
 Quæ te hic oppressam tenet ignorantia? cur non
 Fastidis misera tam multa opprobria vita?
 His animo dictis cæli infundebat odorem,
 Frigidaq; ardenti corda inflammabat amore.
 Famine inardescens isto Dionysius ibat
 In superos curis, ac versabatur Olympo.
 Et quia dicendo veteres æquabat Acheos
 Omne quod à magno rarum ac memorabile Paulo
 De populis, de principibus, de regibus orbis
 Aetherei, de terrestri regno atq; senatu
 Christigenæ gentis, tribus intellexerat annis,
 Mente manuq; notans, in multa volumina misit
 Quæ legat æternis atas ventura diebus.
 Paulus in Assyriam missis rediturus Athenis
 Vixit eum palpans crines, & mystica fando
 Verba super. Populos ergo Hierophanta creatus

Auxil,

Auxit, & in morem tracta propaginis, altas
 Quae gradiens vis onerat pendentibus vltimos,
 Finitimas Christi sparsit documenta per vrbes.
 Quae dante incrementa Deo, venere per omnem
 Hellada, per Thraces, Aetola per oppida, perq,
 Littus Acarnanum, per Thessala rura, per omnes
 Cycladas, Arcadiam penetrans, Lacedaemona & Ar-
 Chaonios montes, Laertiadasq; colonos, gos,
 Chalcida & Euboicas arces, altamq; Corinthum.
 Continuo auspicijs post haec felicibus acta
 Ut saltem semel ante necem magna ora parentis
 Quam spirare auras, & adhuc superesse ferebant,
 Cernat, in Assyrios sulcat freta longa penates.
 Dumq; ratus praeter Salaminia labitur arua
 Stans in puppe videt vix apparentia quadam
 Culmina, qua surgit roseis aurora quadrigis.
 Tunc, o Rector ait, montes, qui nubila tangunt
 Vertice caeruleo contra, si nomina nosti,
 Si veluti nautis mos est, intelligis orbem,
 Qui rogo? & extenta monstrabat culmina dextra.
 Mox intonsa leuans a fluctibus ora magister,
 Assyrij (respondit) habent ea regna coloni.
 Vteriora colunt Arabes loca, proxima campos
 Porrigit Aegyptus, Nilo stagnante, palustres.
 Ille autem sublimis apex Phoenicia iuxta
 Littora ab Aegypto longe disiuncta profuso
 Aequare, purpureas ubi gignunt aequora conchas,
 Est Carmelus, apud gentes mons inclytus illas,

BAPTISTAE MANTVANI

Mons sacer, & veterum domus augustissima patrum,
 Quos antiquus Achab genuit, quibus ipsa feruntur
 Aeternos dare fata dies. Post illius auum
 Praefuit Helias, quem post tot saecula dicunt
 Viuere, quâ primo Seres sol aspicit ortu,
 Illa ego naufragio quondam defunctus & astu
 Quo Neptunus aquas fundo eructabat ab imo,
 In iuga susceptis deueni altissima votis,
 Dum Caius regnabat adhuc, qui summa tenebant
 Tecta senes propter fontem, mihi talia fati.
 Ista gubernator, tantum Dionysius hisce
 Iuit in affectum verbis, ut venerit ante
 Omnia Casaream, montemq; reuiserit, ardens
 Cernere quae sancti coluere habitacula Vates.
 Dumq; subit montem, turmam descendere ab alto
 Vidit in arua virum, longa quibus ora rigeant
 Canicie, pullo sub amictu incedere longis
 Passibus, Heliadas, ut erant, ratus esse, citato
 Obuiat incessu, vocemq; in verba resoluens
 Scitatur tam solliciti quò tendere pergant.
 Illi autem lachrymis setosa rigantibus ora
 Respondere diem matri aduentasse supremam
 Christipara, & celeri sese ire ad funera gressu.
 His vbi sat nouit verbis gentemq; fidemq;
 O Heliade Vatum dixit generosa propago
 O sancti saluete patres, semel illius ora
 Ut videam, longis peragraui ambagibus vndas
 Ionias ac Carpathias, prohibentibus Euris

Sepius

Sa
 Li
 Qu
 Vos
 Vef
 Qu
 Vi
 Tea
 Pos
 Sit
 Sun
 Sin
 Rell
 Ut
 Tal
 Erg
 An
 Vir
 Cum
 Pra
 Inde
 Et r
 Ast
 Nau
 Dicer
 App
 Non

*Sapius, & madidis in saxa ferentibus Austris.
 Aduersum per iter tandem proiectus ad ista
 Littora, vos memor Helia, memor illius aui
 Quotenuere loco hæc prisca montana prophetæ
 Vos, inquam, vestrasq; domos collegia veni
 Vestra salutatum, & spelæa silentia visum.
 Quæ velut auditum est, vita modò functa solebat
 Visere, vt exilij virgo compesceret huius
 Tædia, & exortum nato moriente dolorem.
 Postquam viua minus licet illius ora tueri
 Sit mihi fas vita saltem defuncta videre.
 Sumite me comitem, mea nec consortia vobis
 Sint onerosa. Deus vobis me occurrere fecit
 Relligione pari, studijsq; æqualibus actum,
 Vt meus hic voti compos euaderet ardor.
 Talia suppliciter fatus complectitur omnes.
 Ergò simul carpsere viam, videre beatum
 Antè necem, cum guttur adhuc spiraret anhelum,
 Virginis os, pompa funus duxere frequenti
 Cum lachrymis, visa ista viro preciosalaborum
 Præmia, susceptiq; operis amplissima merces.
 Inde pererratis sanctæ regionibus ora
 Et rate conscensa patrios remeavit ad agros.
 Ast vbi Cretæ tetigit confinia terre,
 Navigium celeri quod se contendere cursu
 Diceret Italiam nactus, conscendit, & Euro
 Aspirante viam inuasit, non mœnia Romæ
 Non Latias vrbes, verum diuina sonantem*

BAPTISTAE MANTVANI

Sacramenta, tubam cupiens inuisere Paulum.
 Sed fuit euentu clausus labor ille sinistro,
 Nam licuit paucis, heu, praeceptore diebus
 Et sancto sermone frui, quia fata repente
 Demersere noui duo maxima lumina mundi.
 Vidit ab excelso Petrum suprema trahentem
 (Heu facinus visu horrendum) suspiria ligno.
 Vidit in ingenti peditumq; equitumq; tumultu
 Guttura fulmineo Paulum submittere ferro.
 Et subito impulsus tanta impietate retorsit
 In sua regna pedem, totoq; elanguit anno,
 Multa gemens, longoq; implens totam Hellada luctu.
 Redditus Argolicis hominem caelestia doctum
 Et terrena simul, voce aurea verba sonantem
 Nomine Hierotheum qui perlustrauerat omnes
 Terrigenas, quarens toto quod disceret orbe,
 Repperit, & magno longum conuixit amore.
 Hoc socio saepe in campos & amœna vireta
 Doctrinarum ibat spaciens, soliq; meabant
 Sape per Aonios montes gelidasq; per umbras,
 Ad vada Permessi, propter Cephisidas vndas.
 Per legis loca culta noua, per agrestia rura
 Moysi, & ambibant dulci studia omnia gressu.
 Cùmq; per id tempus late claresceret ingens
 Fama Thyanaici, Graiasq; illustre per vrbes
 Nomen Apollini, studuit Dionysius omne
 Dogma viri perscrutari, cognoscere mores,
 Et tentare vias, atq; intus & in cute visum

Figere, ne Christi violaret ouilia tabo
 Fortè aliquo, reuocans à religione recenti
 Simplicium mentes ad sacra antiqua deorum.
 Congressusq; homini, Samium deprendit in illo
 Pythagoram, consecrantem Zooastridas artes,
 Ac nostra maguis fidei se equare volentem
 Principibus, qualis Paulus, vel qualis Apollo.
 Qualis erat petra retinens cognomina Simon,
 Quem dixere Cepham, Christi post fata regentem
 Imperij molem, & fidei vexilla ferentem.
 Admouitq; manum populo, ne fortè bilinguem
 Susciperent, fama intentum & vulgaribus auris,
 Intus inane, foris nitidum, pictoq; decorum
 Cortice vas, vappa redolens, & inutile rimis.
 Ipse per arua vagum Pathmi scopulosa Ioannem
 Visit, & auditor sancto senioris ab ore
 Maxima narrantis de Christo arcana pependit.
 Multaq; Parthenices super oris imagine, & annis
 Multa super teneris nati, quo infantia pacto
 Sit traducta, quibus studijs adoleuerit, & cum
 Viuebat cum matre puer maiusculus, & cum
 Iam pubes & ephebus erat, rogitaui, & alta
 Mente recondebat magni senis enthea verba.
 Plurima venturi didicit mysteria mundi
 Quae in librum mox ipse senex velata figuris
 Pluribus, & longa signorum ambage rededit.
 Et cum multa forent vltro citroq; locuti,
 Denuò in has voces soluit Dionysius ora.

BAPTISTÆ MANTVANI

O venerande pater cuius presentia nostris
 Res quadam est diuina oculis, miracula certè
 Plurima testantur Christi numenq; fidemq;
 Sed tamen in primis ea quæ iuuenile per æuum
 Vidimus ad Thebes portis insignia centum
 Mœnia, & Aethiopum sterili contermina cælo.
 Iunctus Apollophani luna astrorumq; magistro
 Pubertate virens prima, cum sydera vellem
 Discere, & vt perhibent fata omnipotentia gentes,
 Transieram Graio Protæum remige pontum,
 Et demum Thebas, quæ succedentibus annis
 Vrbs est dicta Iouis, faciens iter arida longum
 Per loca, deueni. Iam tertia fluxerat ætas
 Tertia hyems, Phryxiq; domos intrarat Apollo
 Nuper, & in vernos ibant noua pascua flores.
 Ecce dies, medio dum sol sine nubibus axe
 Curreret, extemplò in noctem transiuit opacam,
 Res horrenda oculis mortalibus, orta repente
 Murmura, & exanguis trepidæ pavor ingruit vrbi.
 Sydera miramur toto apparentia cælo,
 Sol aberat solus, qui protinus alitis instar
 Nulla sua relinquens lucis vestigia fugit.
 Castor in occasu rutilat, Capricornus in ortu,
 Pleiades, Hyades, & lapsi cornua Tauri
 Ac tria deltoton scribentia cernimus astra.
 Ecce Aries summo gradiens altissimus orbe,
 Ecce Dionæi pisces, agnouimus vrnam.
 Nauigat in stellis Argo, descendit in vndas

Iam

Ian
 Fer
 Lon
 Def
 Orb
 Per
 Ora
 Igue
 Per
 In n
 Illi
 Et n
 Con
 Et ca
 Que
 Et ca
 Cau
 Iura
 Et v
 Mat
 Ac
 Illuc
 Mox
 Ve t
 Corp
 Cont
 Orta
 Tun

Iam Lepus, ascendit Cepheus, per singula visum
 Fert magus, & cœlum suspenso examinat ore.
 Longè aberat nocturna Hecate, ne credere posses
 Defectum quem Luna facit, iam lucida toto
 Orbe per extremæ curebat brachia Libræ.
 Per fora mortales quasi larvæ obscura ferebant
 Ora, lucernarum accendunt ellychnia, suppleant
 Igne diem, accensæq; faces per compita lucent.
 Per freta mirantur nautæ, per rura bubulci
 In medijs deprensi operis, remumq; tenentes
 Illi, stiuam isti verso modo lumine ad ortum
 Et modo ad occasum solem inter sydera querunt.
 Conueniunt quibus est magni solertia mundi,
 Et causam insolitæ noctis scrutantur, & umbræ,
 Quæ subita totum abstulerit caligine solem.
 Et cum nulla operis tanti appareret origo
 Causare, nonnulli vanis rationibus acti
 Iurabant solem æternas iniisse tenebras.
 Et velut absumpto lychni extinguuntur oliuo,
 Materia flammis iam deficiente sepultum,
 Ac quendam quasi longævum vixisse Cometam
 Illuc usq; dies tandem clausisse supremos,
 Mox ut ad ætatis iustæ peruenerit annos,
 Ut terrena solent venturo obnoxia fato
 Corpora, quæ viuunt, vitæq; carentia sensu.
 Contra alij certare deos, & bella volebant
 Orta per Elysios parere hæc miracula campos.
 Tunc ego vana putas alij quacunq; ferebant,

BAPTISTAE MANTVANI

Vt mihinescio qua vocemq; animumq; mouente,
 Credite, clamant luxato machina mundo
 Vel ruet hæc ingens, atq; in chaos acta recedet
 Ex oculis, aut ipse opifex qui condidit illam
 Nunc patitur, magnaq; gemens sub mole fatiscit.
 Quis mihi tunc hæc verba pater, quis misit in ora
 Spiritus? ignorans vt in hæc præsentia lingua
 Curreret, & labens in vera oracula sermo
 Aflatam credi faceret mihi numine mentem?
 Hæc videre Arabes, Persæ hæc spectacula, & Indi
 Mirati hæc signa infanda tam horrentia noctis.
 Assyria in primis gentes Solymiq; penates,
 Vnde erat his ortus tenebris moriente deorum
 Principe, & infernas Christo subeunte lacunas,
 Vt saluaret auos, & ab alto educeret orco.
 Ingens ille tremor terrarum altissima frangens
 Viscera, & horribili collidens marmora planctu
 Quo manes agitante ferunt exisse sepulchris,
 Diuinum testatur opus, sed Olympica nunquam
 Visa prius magis, humanas miracula mentes
 Credere adegerunt illo esse in corpore numen,
 Quod pelago, quod syderibus, dominatur & orco.
 Nam motum quo terra tremat videre frequenter
 Mortales, neq; diuini prætereunda quicquam
 Assolet, ipsum etenim terrestribus insita causis
 Vis ciet, & talem profert natura tumultum.
 At nox illa diem subitis quæ absorbit vmbriis
 Dum foret opposito Phæbe contraria fratri

Arguit

Arguit abstrusum in tanto molimine, quod non
 Fas alia fuerat prodire ab origine numen.
 O diuine senex tu qui tam grandibus actis
 Tunc aderas, qui tantarum miracula rerum
 Intuitus, fœlix. verum fœlicior olim
 Cum semper virides aurora ascenderis hortos,
 Fundit aquam magnos vbi fons in quattuor amnes.
 Missa sed ad præsens ea sint, tibi multa supersunt
 Antè illos nauanda dies, citò desinet istud
 Exilium Cares iterum Lelegesq; videbis
 Ac Lycios Gaudens Ephesus te tota reuerso
 Gestiet, & plausu fluit v'q; ad littora magno.
 Omnia persicies opera intermissa, Latini
 Coniurant ciues Romani in fata Tyranni.
 Et ferro armati solenne parant holocaustum.
 Talia præfago fatum diuinitus ore
 Complexus senior placidis ita vocibus orsus.
 O bene consultum venturo talibus æuo
 Subsidijs, iecit qui fundamenta, columnas
 Incipit ingentes altis supponere tectis
 Christus, vt in cœlum moles altissima surgat.
 O Pauli longè fœlix labor, insita, Christo
 Auspice, in ingentes surgunt plantaria ramos.
 Macte animo, macte ingenio, doctissime Graiùm,
 Insta operi, ne perde dies, imitare magistrum.
 Luxuriant segetes, vbi sudauere coloni,
 Atq; vbi depresso gemuerunt vomere tauri.
 Et quia iam dudum gentis primaria nostra

BAPTISTAE MANTVANI &c.

Lumina sub magno Romæ occubere Tyranno,
Te decet ô Dionysi oras accedere ad illas,
Ac fidei Præstare operam, quasi culta rigando
Arua, latinorumq; animos firmare loquendo.
Roma caput rerum est. Romam Deus esse suorum
Pontificum sedem statuit, quibus omnia cedant
Regna, quibus Reges ipsi quoq; sceptrâ Latini
Submittant, quorum acclives vestigia adorent.
Ito igitur, ne te Graium cura vlla retardet,
Ipse subibo humeris onus hoc, populosq; mouebo
Non solum ad Christi imperium, sed ad omnia Pauli
Scita, per Aemathios iam promulgata penates,
Per Galatas, transmissa Rhodum, transmissa Corinthis,
Hæc ego dum fando cælum hoc haurire licebit
Firmabo, & verbis quodam velut amne rigabo.
Non eget ignavis Christus, somnum, oia, mensas,
Deliciasq; suis adimens iubet ista relinqui
Terrigenis, quibus est vita spes nulla futura
Vade, meo Dyonisi urbem solare Latinam
Nomine, Clementem cui sceptrâ & regna reliquit
Simon Petrus adhuc viuens, sociosq; saluta.

Baptistæ

B
T

Ad
Ae
His
Fre
Litt
Mu
Per
Vaj
Viq
Cas
Vt n
Circ
Inc

175

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE,
THEOLOGI, DE DIONYSII

Areopagitæ conuersione, vita &
agone, Liber Se-
cundus.

ALIBVS admonitus Christi fortis-
simus Heros

Præside suscepto qui pro se in puppe
sederet,

Protinus ire parat. Comitum se rusti-
cus addit

*Addit Eleutherius, duo constantissima in omni
Aequoris & terra casu & discrimine corda.
His velut Aesonides Polluce & Castore quondam,
Fretus abit, secat Ionium, Rhaginaq; contra
Littora dum pleno fertur prora ardua velo
Multa super Paulo memorat, quo fregerit astu
Perfidiam gentis Solymæ, discordia quali
Vasamento inter rabidos surrexerit hostes.
Vtq; appellato Tyrias conscenderit undas
Casare, declinans odia intestina suorum.
Vt maris irati patiens discrimina Syrtes
Circuit, vt pulsus Lesboa ad littora tandem
Incidit in latitans subter sarmenta venenum.*

Vtq;

BAPTISTAE MANTVANI

Utq; Dicarchæos demum translatus in agros
 Venerit ad Tyberim, Romamq; intrauerit urbem:
 Ut quia letifera dentem non sensit Echidna
 Credidit Lesbos Paulum genus esse Deorum.
 Iam ratis Aulonî radens freta proxima cursum
 Vertit ad Hydruntem. Borea spirante Tarentum
 Labitur, apparetq; Croton, iam suscipit Eurus
 Carbasa, circuitu longo Rhegina leguntur
 Aequora, Trinacriam laua & Mess. na cernunt
 Littora, deseritur sinuosa Calabria dextra.
 Iamq; Salernigenas Citros & mala tuuntur
 Aurea, & Hesperidum syuvas ostendit Amalphis,
 Aspicunt Capreas, Campanaq; littora circum
 Est via, Parthenope Sirenum maxima quondam
 Hos tenuit colles, vrbi quoq; nomina fecit.
 Prætereunt Baias, & quos Aeneia nutrix
 Appellauit agros, Tyberina per ostia tandem
 Lapsa ratis placido Romam subremigat amne.
 Et iam Tarpeius vicinam nubibus arcem
 Prætendebat apex, iam Pallanteus Apollo
 Et Cybelæa ades, & Auentinensia templa
 Proxima velabro, triuia sacrata Dianæ,
 Romanam nautis maiestatem ostentabant.
 At quoniam campis Paulum Dionysius istis
 Viderat in mortem vitam mutasse, repente
 Et puppi in Tyberis dextrum latus exit, & agro
 It querens viridi si qua vestigia cernat,
 Pastorem casu qui per dumeta vagantes

Hic

Hic pascebat oves & pauca armenta, repertum
 Sic compellat. Ades pastor, peruenit ad aures
 Fortè tuas Pauli nomen, qui dicitur olim
 Casare sub sexto Tyberim truncatus ad amnem?
 Ille nihil cunctatus, ait celeberrima Pauli
 Fama per has oras superest, vidisse recordor
 Illum ego per populos & magna & mira loquentem,
 Hunc benè de cunctis meritum immanissimus hostis
 Humani generis Nero sustulit: His tribus ipse
 Fontibus est author, ternos en aspice fontes.
 Nam caput illius seu quodam numine latum,
 Seu q̄ & ipse Deus fuerit, postquam ense recisum est,
 Ter salijt, totidem fontes, mirabile dictu
 Effluxere locis, quas lapsus ab aère vertex
 Presserat, vbertim latices iuere per herbas.

Hic noctu lucere faces, lambi ignibus agrum
 Cernimus, atq; modis flammis incendere miris.
 Hic melos auditum cantu alternante vicissim.
 Quale reor primos nunquam audiuisse Quirites.
 Ob scelus hoc ingens (nostras sic fama per oras)
 Funere tam crudo Diui oppressere Neronem.
 Talibus affectus verbis Dionysius ibat
 In lachrymas, & prostratus dedit oscula campo,
 Ac tribus admoto laticem de fontibus ore
 Hausit, idem fletu comites egere profuso.
 Multa simul fantes abeunt, Romana subintrant
 Mœnia, suspensio mirantibus omnia vultu
 Publicus occurrit vicus, fora bina, patentis

Vndiq̄

BAPTISTAE MANTVANI

Vadiq; delubrum Iani, via sacra, suburra,
 Romanumq; forum, vicio Germania Rheno.
 Alta in mole sedens, statuaq; superbis equestri
 Pegmaticus Caesar, pacis sublimia templa,
 Tum structura recens Parijs subnixa columnis.
 Porticus euerso succedens Livia tecto.
 Atq; colosseum steterant vbi stagna Neronis,
 Et domus illa ingens gemmis insignis & auro,
 Quae tenuit tantis loca desolata ruinis,
 Omnia spe maiora vident, mirantur euntes
 In nubes caelumq; domos, & Hymettia templa.
 Dorsa Quirinalis cliui super alta meantes
 Despiciunt ripas Tyberis, campumq; iacentem
 Qui Martis cognomen habet, magnalia quondam.
 In medio duo templa amni, Iouis atq; Nepotis
 Pantheon, Augusti tumulum, sacram Isidis adem.
 Ianiculi, Vaticani iuga consita lauro,
 Vite, oleis, myrtho, Pompeianumq; theatrum,
 Ac molem Marcelle tuam, quae fronte videtur
 Montanis certare iugis, & in asta minari.
 Et septem longo cinctos munimine colles.
 Contemplati urbem tantam migrasse fatentur
 Omnibus e' terris rerum miracula Romam.
 Inuento demum Caeli sub monte Vibeni
 Romani pastore gregis Clemente, penates
 Intrauere pios, & consumpsere loquendo
 Multa super Pathmo totam super Hellade noctem.
 Altera lux aderat, sacro cum mane peracto

Clemen-

Cle
 San
 Ge
 Tot
 Nup
 Au
 Sed
 Fide
 Tun
 Luc
 Syde
 Tem
 Cim
 Sedu
 Rom
 Disc
 Ut r
 Inge
 Imp
 Disc
 Et v
 Asti
 Per
 Per
 Se co
 Atq;
 Ut r
 Ingr

Clementem affatus tali Dionysius orsu est.
 Sancte pater, num vana tuos quæ fama parentes
 Germanosq; refert Romæ te impube relicto
 Tot maris & terræ quondam exanclasse labores?
 Nuper enim veniens per amœnum Tybridis amnem
 Audiui arumne mira infortunia tanta.
 Sed vereor (quis enim vulgi rumoribus ausit
 Fidere?) ne fuerit vanus qui rettulit author.
 Tum Clemens, quod in hoc diuina potentia casu
 Luceat, & pietas, & quæ mundana gubernant
 Sydera, & immensam hanc mundi sapientia molem,
 Tentabo historiam paucis complectier omnem.
 Cum pater immensis opibus polleret, & alto
 Sedulo ad eximios animo aspiraret honores
 Romano de more, duos transmisit Athenas
 Disciplinarum altricem, linguæq; magistram
 Ut nouisti urbem natos, præ se alta ferentes
 Ingenia & cunctos in spem magnam indole agentes.
 Impatiens matris pietas, vt pignora vidit
 Discessura, graui nimium afflictata dolore est,
 Et versa in lachrymis animas muliebribus arma
 Astitit antè virum exorans per numina Vesta
 Per Triuicæ, per Iunonis, per Palladis aras,
 Per superos omnes natis concederet, ire
 Se comitem, tristi tandem pater annuit ore
 Atq; ita Romano soluunt de littore classem.
 Ut ratis Ionio in magno stetit, ecce repente
 Ingruit antennis Aquilo, qui turbine nauem

BAPTISTAE MANTVANI

Precipiti iactans ventosa per aquora tandem
 Idalia allisit cauti, sparsitq; per undas
 Res, homines, & quicquid opum penus ampla ferebat.
 A decimo mater fluctu proiecta resedit
 Littore vicino, fratres, ad pectora tracto
 Qui conuulsus erat, clauo, vasti maris aestu
 Iactati, donec facti Pyratice praeda
 Veniure seni Cyprio, sic affuit illis
 Vis ignota Deus, quam ignorari nomine sortem
 Appellant homines. Hic delectatus eorum
 Moribus ingenuis, tanquam sua pignora fouit.
 Mox sene defuncto vita & mortalibus annis
 Optata iuuenes sunt libertate potiti.
 Tum magus errabat vicina per oppida Simon
 Incautorum auceps hominum, mala pharmaca Simon
 Doctus, & Aemonio sensus illudere cantu.
 Hic iuuenes avidos opera admiranda magorum
 Cernere pellexit, studioq; inuoluit inani.
 Fraus ubi iam detecta viri, concordibus ambo
 Conuenere animis, Petrum meliora sequuti
 Sensa, doli expertem Christo miserante iuuenta.
 Hec pater ignorans, & prasagire sinistri,
 Nuncius exacto quia nunquam venerat anno,
 Incipiens aliquid, curam hanc dubiumq; timorem
 Non tulit ulterius, me sub tutore relicto
 Nauigat uxorem & natos visurus Athenas,
 Et quid opus multis horas disperdere verbis?
 Sors eadem deprendit eum, nam pulsus ad oras

Nau-

Na
 Si
 Or
 Pet
 App
 Teu
 Sor
 Supp
 Illac
 Han
 Petr
 Mæ
 Con
 Imp
 Sum
 Que
 Inte
 Quo
 Sed
 Mat
 Aeq
 Sola
 Infig
 Sedib
 Non
 Com
 Fata
 Pon

*Naufragus Idalias, Cypriam Salamina petiuit.
 Sic dispersa domus, sed quo remanuit in vnum
 Ordine percurrrens rerum fastigia dicam.
 Petrus ad Assyrios à Thermodoonte reuertens
 Appulit in Cyprum geminis cum fratribus, urbem
 Teucrida dum peteret, littusq; perambulat, ecce
 Sordida mendico mulier quæ ambibat amictu
 Supplicat auxilium, & misero petit ore trientem
 Illachrimans, præ seq; ferens longè anxia corda.
 Hanc pius admirans, quæ te fortuna fatigat?
 Petrus ait: quæ te luctu fors afficit atro?
 Mæror inardescens crebris singultibus illam
 Concutit, & verbis imo in pulmone retentis
 Impedit eloquium, voces demum exit in istas.
 Sum Romana nurus, Niobe infelicior illa
 Quæ pluit in latices, nomen pudet edere, nomen
 Inter Romuleas olim memorabile matres.
 Quod fuerim fœlix præsens ærumna rubori est.
 Sed tamen vt noris quàm sim miserabilis, edam:
 Mattidiana vocor, natis orbata duobus
 Aequore in hoc mersis, & in his crudelibus vndis:
 Sola vagor frustra implorans hominesq; deosq;
 Insigni priuata viro, priuata paternis
 Sedibus, & nato, quem prima ætate loquentem
 Nondum recta domi malè fortunata reliqui.
 Commiserans matrem senior tam dura ferentem
 Fata, modum lachrymis. finem singultibus, inquit,
 Pone precor mulier, Christus tibi pignora fecit*

BAPTISTAE MANTVANI

Salua breui sobolem totam visura, domumq̃.
 Hec tam certa dabat nurui promissa Latina,
 Discipulis senior quoniam referentibus istos
 Audierat casus, & respondere videbat
 Oribus ora, parens ab imagine prodita, ab ipsis
 Gestibus, apprensam dextra deducit ad vndas.
 Et vocat e puppi iuuenes, quid plura necesse est?
 Res natura sagax, mora nulla, vt pignora vidit,
 Protinus agnouit, pietas precordia flammis
 Corripiens it in amplexus, it in oscula preceps,
 Pignora sic mater, sic inuenere parentem
 Pignora, sic pietas illos diuina coëgit.
 Littus idem circumlabens Themesea tenebat
 Arua ratis, viridem cum rursus ab aquore in agrum
 Desiliens Simon squalentem corpore toto
 Fortè virum ac multis flentem sua fata querelis
 Repperit, & grauibus tentans absoluere curis
 Supplicat equo animo ferat infortunia, diuos
 Commiseraturos, regem omnipotentis Olympi
 Affore promittit, maiore aduersa ferenti
 Spe, meliori animo superos in vota vocanti.
 Ille autem contra verbis incessit amaris
 Numina, & in vanum orari superosq̃ Deumq̃
 Acrinus affirmat, solo contingere fato
 Singula, & esse polos omni sine numine iurat.
 Sic sibi preceptam vxorem, sic pignora clamat
 Mersa freto, sic se iactatum turbine & vndis
 Huc annasse inopem vita, & rerum omnium egenum.

Ciuis

Cuius eram Romanus, ait, ditissimus auri,
 Prole, clientelis, felix & coniuge quondam.
 Martidiana mihi coniunx pulcherrima forma
 Quae fuerat, seruum fato impellente sequuta est
 Dum simulat natis comitem sese ire duobus,
 Quos ego ad Aetææ gentis Gymnasmata misi,
 Surripuere mihi misero simul omnia fata
 Impia, & humanos nil commiserantia casus.
 Nuper enim nautas dum percuntarar Achiuos
 De rate quæ tulerat natos à littore nostro
 Respondere simul nautas ipsumq; magistrum
 Naufragio ingenti mersos in fluctibus istis
 Et fragmenta ratis tellure iacentia propter
 Littora monstrarunt, agnoui Castores ambos
 In tabulis pictos, fuerant quæ insignia puppi,
 Ac tutela, potens nil contra immobile fatum.
 Horum ego dum cursus magni perscrutor Olympi
 Inueni in stellis causas ortumq; malorum.
 Sic pater astrorum cura delusus inani.
 Tum senior Petrus natorum nomina postquam
 Audijt, ô cuius, pone hunc Romane dolorem.
 Huc ades, uxorem diuim Pater & tua dixit
 Pignora restituit, magni Deus istius author
 Muneris est, venerare Deum qui syderatorquet,
 Qui cælum & si quid fatum est, fatum omne gubernat.
 Talibus excitus dictis ad littora tendit,
 Pallia naufragio situosus & ora recenti
 Agnoscitq; suos, & præ dulcedine largo

BAPTISTAE MANTVANI

Fusus humi Petro irrorat vestigia planctu.
 Inuentis igitur natis & coniuge latus
 In noua commento ruit infortunia miro,
 Nam Magus vt nouit fata hac tam immania, Petro
 Auspice, in euentus sic euasisse secundos,
 Inuidit tam faustam homini mens impia sortem.
 Et cupiens aliquo tristi subuertere casu
 Gaudia tanta, mei sua transformauit in ora
 Ora patris, Magici tantum valere susurri.

Petrus id aduertens fraudem conuertere in ipsum
 Criminis authorem studuit. Tubet ocyus illum
 Artibus affectum vetitis praecurrere in urbem
 Antiochi, & causam Christi defendere vultu,
 Simonem referente Magum, qui plurima paucos
 Antè dies rabido in Christum latrauerat ore.
 Ille abit, & populos Simonem audire putantes
 Sic affatur. Eram Petro contrarius olim
 Antiochi ciues, magni modò cognita Christi
 Relligio, fugat omne odium, totamq; reuellit
 Corde simultatem, sensum duo pectora in vnum
 Concilians, pudet erroris, pudet esse loquentum
 Numina qua Christi post explorata retracem,
 Sed tamen est satius vinci quam errare, pudorem
 Ferre breuem semel, aeterno quam errore teneri.
 Non mutanda meam tenet hxc sententia mentem
 Qui me aliàs vnquam scierit diuersa docentem,
 Pellat in exilium, flamma interdicat & vnda.
 Obseruate igitur Petrum diuina ferentem

Dogmata,

Dogmata, & applausu redeunti occurrere magno.
 Sicut ait, hunc igitur plebes urbana salubrem
 Sic est passa dolum, Petroque immobilis hæsit
 Pastor ut edocuit casus & fata suorum,
 Sic merito illu sum risit Dionysius hostem.
 Sol fugit à nobis aliumque habitantibus orbem
 Nascitur Antipodum populis, cum nocte resurgit
 Somnus, & omnimodis umbrata in somnia formis.
 In somnis igitur Clementi assistere visa
 Gallica, & auxilium tensis orare lacertis
 Fœmina, cui summo turre in vertice, magna
 Matris ad exemplum, Graiaque, exposcere lingua
 Tris Deus occiduis homines quos destinat oris.
 Continuo enigilans toto sua somnia sensu
 Perpendit, visumque animo complectitur alto.
 Simonisque memor Petri quo interprete sanctas
 Doctus erat leges, & quæ per somnia Diui
 Nostra in corda ferunt, monitum se aduertit ab alto
 Mittendos homines Graios ad Galli a regna.
 Accitis ergo hospitibus quid numina poscant
 Edocet, adyciens non sunt hæc somnia, caso
 Ariete & instratis quæ immiserit Amphiaræus
 Pellibus, ista Deus nobis oracula fecit.
 Ergo viri parete Deo, quod destinat ite.
 Ipse modum viresque dabit, comitabitur ipse
 Vos Deus, hoc fieri vobis insigne ministris
 Vult opus, ut nostris accedat Gallia regnis.
 Prosequiturque loquens, laudemque exaggerat huius

BAPTISTAE MANTVANI

Gentis, & in magnos eius se iutendit honores.

Gallia terreni pars est non infima mundi,
 Sed longè latèq; patens. Hispanica tangit
 Oppida ab occasu, sese coniungit ab ortu
 Italia, nostro hinc pelago qua respicit austrum
 Clauditur Oceano geminas qua respicit vrsas.
 Vnde venit Boreas Hibernaq; frigora surgunt.
 Et vada Theutonicitangit vastissima Rheni.
 Terra hominum, frugumq; ferax, armenta, gregesq;
 Vberibus pascens glebis, non languida cælo
 Tabifico, non mortiferis infesta venenis
 Vt Libye, non perpetuis adoperta pruinis
 Sicut Hyperborei montes, non torrida ab astu,
 Qui faciat steriles vt decolor India campos.
 Non etiam noctis pallens Semestribus vmbriis,
 Quale sub arcturo positum mare, & vltima Thule:
 Sed nec vt Aegyptus quia fusa palustribus vndis,
 Sed cælo & tenera fæcunda vligine terræ.
 Insita Gallorum ingenijs, quanquam modò circa
 Numina cum reliquis lusi mortalibus errent,
 Relligio, postquam fuerint ad sancta redacti
 Legis scita nouæ, nulli constantia maior,
 Nulli maior erit pietas in numina genti.
 Defendent mucrone fidem, belloq; domabunt
 Quoscunq; audierint Christum se attollere contra,
 Et certum munimen erunt, quod non sinat iram
 Barbarica gentis nostros incurrere fines.
 Semnothei Dryida qui maiestatis habebant

Culmen

Culmen apud Celtas, vt circumfulserit illos
 Lux diuina malos abigens in tartara manes,
 Fœdera nobiscum ferient. Iam Claudius omnes
 Sustulit, illorum ritus, & atrocia sacra.
 Gallia fert acres animos, & idonea bello
 Corpora, non illis ausit componere sese
 Thracia qua Martem genuit, non Parthia versis
 Quæ bellatur equis fugiens, licet inclyta Crasso
 Facta sit extincto, signisq; superba latinis.
 Quas gentes olim non contriuere? per omnem
 Inuecti Europam, quasi grandio Aquilone vel austro
 Importata graui passim sonuere tumultu.
 Scit Romanus adhuc, & quam Tarpeia videtis
 Arx attollentem caput illo in monte superbum.
 Pannonæ Aemathij norunt, scit Delphica rupes,
 Quæ nisi terrificis subito conuulsa ruinis
 Oppressisset eos, non defendisset Apollo
 Conferta argento templi sacraria, & auro.
 Intrauere Asiæ fines, propè littora ponti
 In gentem creuere nouam, qua tenditur vsq;
 Ad iuga Pamphylum, Garamantica sydera contra,
 Inter Cappadoces posita & Bithynica regna.
 Ite ergo ad gentem hanc claram, felicibus ite
 Auspicijs, Christo genus hoc acquirite tantum.
 Talia Romanus dabat hortamenta sacerdos,
 Ergo iter aggrediens montes Dionysius Umbros
 Transit, & Adriaci conscendit ad æquora ponti,
 Flaminiamq; tenet, dextra Padus, Apenninus

BAPTISTAE MANTVANI

Nubifer ad laeuam, iuga tandem Alpina subintrat
 Thessalico maiora Oibry, maiora & Olympo,
 Quā Pœni venere duces, quā Vandalus iuit,
 Et Gothus, Hispanas gens regnatura per vrbes.
 Constitit ad Rhodani ripas, noctisq; per vmbra
 Dum iacet expectans labentem in lumina somnum
 Cernere visus equos, faciesq; incedere longo
 Ordine, & in latis figi tentoria campis.
 Mox castris aliquot turmas migrare relictis
 Longius, & campo simul insedisse virenti.

Scire volens quorsum tandē hæc simulacra feratur
 Stat tacito geminas acies immobilis ore.
 Visa alia numero plures succedere turma,
 Quæ subita turmas cæde absumpsere priores.
 Mox audire virum visus præsentia fantem
 Talia. Mauricius tota cum plebe suorum
 Hic cadet, à centum portis, à flumine Nilo
 Missus in hos fines, erit his ea gloria campis,
 Nomen ab hoc casu locus immortale tenebit.
 Talia dicta notans cæleste sonantia quiddam
 Quisquis es ô dixit Dionysius, hos mihi rerum
 Qui canis euentus, & temporis acta futuri,
 Mortalis certè neq; vox, neq; talia fandi
 Officium, Tu cælituum de semine diuūm
 Vt reor, aut aliquis nostro translatus ab orbe
 Diuorum in sortem, magniq; habitator Olympi.
 Fare precor, neu mox oculis te subtrabe nostris:
 Ille autem, Dionysi, inquit, depone timorem.

Ipse ego qui quendam tecum versatus Athenis
 Tedocui Christum fideiq; exordia Paulus,
 Tecum ero, per Gallos egote comitabor euntem.
 Est regio ad lauam fecit cui nomina Narbo
 Urbem vbi Phocenses quondam posuere Coloni
 Massiliam, gens illa magis mansueta, minusq;
 Barbara, Græcorum Romanorumq; sequuta
 Sermonem & mores, quia talibus obuianautis,
 Massiliam plariq; ideo dixerè Trilinguem.
 Huc ne tende viam, Rhodani vada magna relinque,
 Impete quæ grandi fines labuntur in illos.
 Illas Martha domos satis & Germana, Comesq;
 Lazarus atq; genis olim Chelidonium orbis
 Lustrauere, Deus tibi Celtica regna relinquit,
 Instituenda illic fidei plantaria, gentes
 Vnde petant calamos, vbi talea plurima surgat.
 Talea Gallorum terras mittenda per omnes,
 Fons illic vitalis erit, qui flumina fundat
 Multa procul positas mollire potentia glebas.
 Flecete iter in dextram, quæ saxa per Hernica Belgæ
 Fusi habitant, ducens illis e' finibus ortum
 Sequana te ducet, Belgas hic regius amnis
 Separat à Celtis, veniens duce flumine tandem
 Parrhisios gentem vestris qua traxit ab oris
 Et genus & nomen, sed prima barbara turpem
 Lingua notam vitio fandi succedere fecit.
 Nam quando Alcides per Iberica littora ad hortos
 Transijt Hesperidum, dedit his persistere campis
Parrhasios

BAPTISTAE MANTVANI

Parrhasios quosdam, qui florida rura videntes
 Sequanicas iuxta posuerunt mœnia ripas,
 Gens fera ab immani demissa Lycaone, Vesta
 Et Titane sato, non qui sub montibus Ida
 Laomedontiada, Priami de sanguine cretus.
 At sensim frangente Deo mentemq; animumq;
 Exuet hos mores, feritas mansuescet aratro
 Ista tuos, ferus hic habitus vertetur in ausus
 Magnanimos, quibus infidos vtentur in hostes.
 Cùm me Dardanijs olim Deus egit ab oris
 Ad Macedum campos & ad Hellada, iam tibi regna
 Celtica tradebat, tu quarebare salutem
 Gentis ad istius, quæ Græca ab origine fluxit.
 Postquam Roma diu Gallos possederit, arma
 Innoua iurabunt Franci Germanica proles.
 Si genus inspicias longum, Troiana propago,
 Regnaq; transmissio venient in Gallica Rheno.
 Hos inter regale decus Faramundus habebit
 Primus, & hinc veniet series longissima regum.
 Quintus ab hoc Clodoueus erit, qui falsa relinquens
 Numina, nostrates primus libabit ad aras.
 Hic erit ille, Deus cælo cui mittet ab alto
 Fœderis æterni signum memorabile quondam,
 Cærulei breue vas olei, quo tempora regum
 Gallia perfundat, pater hoc dignabitur illos
 Munere præ reliquis venturi regibus cui.
 Quartus ab hoc magna tibi relligione superbum
 Ponet opus, nomen Regi Dagobertus, & amplis

Sumpti-

Sumptibus educet cælo sublimia templa.
 O quantos olim qualesq; habitura triumphos
 Ista sub imperio Christi Germanica proles.
 Semper clara quidem, sed tum clarissima, quando
 Regia Pipinus sumens insignia priscos
 Excludet regnis Ephoros, & liber habenas
 Pacis & armorum plena ditione tenebit.
 Carolus hinc, cui maiestas non regia solum
 Sed titulis Augusta nouis, cui nomine magno
 Maior erit virtus, cui summa potentia, & ingens
 Religio, qui res hominum clementer & æqua
 Lancegubernabit, qui ferrea sæcula in aurum
 Vertat, & immenso patrem se præbeat orbi.
 Asseret Italiam, veniet Maurusia contra
 Arma per Hesperielatos flagrantia campos.
 Huius ad imperium ne nox subduceret hostem
 Barbaricum cædi, lampas quæ illuminat orbem
 Tres immota dies cursus oblita manebit,
 Prodigium graue, & æternos memorabile in annos:
 Vasconas immanes, immansuetos Aquitanos
 Conteret, ad Christum rediget Saxonia regna.
 Eruet Hunnorum imperium, dominabitur Istriæ,
 Atq; Liburnorum populis, transibit ad ortum
 Solis, & Assyriam validis frenabit habenis.
 Hic rem Romanam supra tria sæcla iacentem
 Tollet in occasu, sortem vlciſcetur acerbam
 Pontificis magni, quem seditiosa repente
 Corripiet strepitu Roma inter sacra suborto:
 Maximus hic igitur terra pater & pater vnde, An-

BAPTISTAE MANTVANI

*Ante grauescentes atas quàm vergat in annos,
 Ante virum, primis fruticat dum frondibus æuum,
 Per senis Albini gradiens vestigia, montes
 Aonas intrabit, nec non Parnasida Cyrrham.
 Et fontes Libethra tuos, ac Phocida totam,
 Romanumq; loqui Cicerone disertius ipso
 Discet, & antebit reges facundia & armis.
 Vertet ad annales animum veteresq; novosq;
 Dulcibus emungens studys, ceu lactea quadam
 Vbera nectareo conferta volumina succo.
 Hauriet hinc rerum causas, hinc hauriet omnem
 Vim nature hominum, & regnandi intelliget artem.
 Hac dape nutritam mentem supponet agendis
 Imperij rebus, non conficienda labore,
 Non hebetanda metu, non vi superanda, nec astu
 Supplantanda, ferens forti sub pectore corda.
 Neu desit Gallis vllum decus, illa per orbem
 Clara, per Aethiopes nigros, audita per Indos,
 Illa tuæ quibus in cælum tolluntur Athenæ,
 Tot sophia fœcunda bonis, tot lucida claris
 Scriptorum ingenijs, quæ tanquam sydera lumen
 Aeterno splendore ferunt, gymnasmata primus
 Transferet ad Gallos, sicut Tirynthius hortis
 Vester ab Hesperijs tulit auricoloria mala.
 Sicut & à Colchis olim Pagasæus Iason
 Vexit ad Argolicos pecudis velamina fulua.
 Et tua de Graijs migrans Academia campis
 Ibit ad occasum, vacuasq; relinquet Athenas.*

Gracia

Gracia postillos semper tenebrosior annos
 Fiet & in pradam Scythicis data gentibus ibit
 In nemora, in sentes, obscura in lustra ferarum.
 Gallorum syncera diu fortuna senectam
 Sentiet, & longo tandem incuruabitur auro.
 Tempus erit caelo quo sic voluente supremos
 Aduentasse dies, oriq; incumbere mortem
 Credat, ita exili spirabit anhelitus aura,
 Languida tam tenui salient praecordia pulsu.
 Sed te vita cadens intercedente resurget
 Continuo, mirisq; modis plebeia virago
 Arma canens Gallumq; animans ita conteret hostes
 Ut mox regna caput iam semisepulta leuare
 Incipiant, & humi prostratum attollere corpus.
 Ergo breui decus amissum viresq; resumet.
 Non tamen extendet finem ditionis, ut olim
 Ante per externas gentes, sed limite lingua
 Circumscripta suae regni confinia claudet.
 Carolus Ausoniam, verum infelicibus armis
 Irritabit adhuc iuuenis, nam milite multo
 Franciscus Gonzaga Italas tutabitur vrbes
 Magnanimus iuuenis, plusquam iuuenilibus annis.
 Sydera cum tulerint à magni Caesaris auro
 Tempus ad id Mauorte potens, quem Troicus Hector
 Horreat armatum, cui non concurrat Achilles.
 Alter ab hoc regni princeps impleuit auro
 Maiestatem animis, per mille pericula Martis
 Versatus, regni accipiet florentis habenas.

BAPTISTAE MANTVANI

Lilia trans alpes mittet, confinia late
 Porriget, aquabit factis ingentia corda.
 Adijciet regno Aemyliam qua Parma per urbem
 Etruscas importat aquas, Trebiamq; tenebit.
 Romulidum Trebiam conspersum cladibus annem,
 Addua, Comensis gremium cui Larius implet,
 Et Lambrus, scopulisq; ruens Ticinus ab altis
 Eridanusq; pater fluviorum, in plurima tandem
 Flumina diuisus, Tanari vada proxima Iacto
 Sub iuga deuenient magni clementia Regis
 Cui nomen Lodoniceus erit, dominabitur vsq;
 Littus ad Etruscum, mare complexurus & vrbes,
 Quas Ligur, & pingui quas possidet Insuber agro.
 Hic genus armipotens acbelli laudibus altum
 Sfortiadas regno expellet, per Celtica regna
 Aere catenatos ducet, victricia portans
 Signa triumphabit. Lygures, Trebiamq; Padumq;
 Insubrumq; Ducem vinculis & carcere claudet.
 Mox miseransq; vrbes bellorum incendia passas
 Induet humanos animos, mentemq; benignam
 In populos omnes, & pacatissima reddet
 Regna per atroces olim vexata Tyrannos.

Vade igitur, vade intrepidus. Christum in sere genti
 Sequanica, paucis iace fundamenta diebus
 Viua, domus magna, qua in regna amplissima crescat.
 Regna aeterna alys Christi munimina regnis,
 Regna per extremas orbis sua nomina gentes
 Transmissura, metu terras pressura fretumq;

Christi-

Christigenis etiam factura vocabula, Francos
 Christigenas omnes tellus Asiatica dicet.
 Sic Iudea tribus quia gens animosior armis
 Illustrata, alijs tribubus cognomina fecit.
 Post maris illuuiem primam, cum terra colonis
 Orba foret, Noë, sacris genus vnde futuris,
 Misit ab Armenijs in Gallica regna Samotem
 Cordatum, fortemq; virum, qui creuit in amplam
 Progeniem vetus instaurans pecudumq; hominumq;
 Semen, & has omnes implens animantibus oras.
 Sic (tibi fors adeo felix, fatumq; secundum)
 Post longam morum Eclipsim, post obruta magno
 Tartarea iuga perfidiae montana profundo,
 Te Deus huc misit, quod desolata ministro
 Accipiat formam diuini Gallia cultus.
 Primus in hac structura operis, quod grande futurum est,
 Tulapis & faber es, tu semper in ordine rerum
 Tantarum venturo aeo memorabere princeps.
 Talia nocturnis Paulus memorabat in umbris.
 Mentis in excessu positum speciesq; videntem
 Fatidicas, verso per frigida sidera plastro
 Iam vicina dies spirantibus excitat auris.
 Carpit iter socios hortans, & visa per umbram
 Multa docens, facilemq; viam facundia reddit.
 Iam quaesita diu fugientibus obuiat vndis
 Sequana, & alludunt curuis vada lubrica ripis.
 Labitur Oceanum versus visura Britanni
 Aequoris ingentes fluctus, & flumina in altum

BAPTISTAE MANTVANI

Miratura vjs Neptunum intrantia multis
 Non augere fretum, nec aquarum tollere campos.
 Parrhisios intrant, bifidas vbi diuidit vndas
 Insula iocundo pontem sortita magistro
 Magni regis opus magnum, noua machina grandes
 Arte ac mole animos referens, sperare videtur
 Romanorum operum decus immortale labori est
 Aemula, quo Augustus rapidum coniunxit Araxem,
 Traianusq; grauem sexdenis amnibus Istrum.
 Inspiciunt hominum mores, templa omnia lustrant,
 Sacra notant orisq; sonos, & verba latino
 Proxima sermoni, blasphemq; sonantia linguam.
 At quia Gallorum sermo de moribus ortus,
 Hic gentis natura breui signanda relatu est.
 Ignea mens Gallis, & lactea corpora, nomen
 A candore datum populis, muliebria pingit
 Ora color Tyrius. Paphium meditata decorem
 Ex geminis fecit natura coloribus vnum.
 Lati, alacres, lusu, choreis & carmine gaudent.
 In Venerem proni, Proni in conuiuia. Proni
 Ante dapes ad sacra Deum, seruire iugumq;
 Ferre negant, fugiunt figmenta, & hypocrisin, ore
 Liberi, vt ingenuis mos est, tetricosq; perosi.
 Venatu, aucupio, campos, montana, lacusq;
 Sollicitant, bellandi vsu letantur, equorum
 Terga fatigantes, lorica, hastilia, & arcus
 Delicia genti, sub dio ad Jydera somnum
 Carpere, fuscari sole & ferrugine pulchrum est.

Pulueris

Pulvere conspergi, grauibus sudare sub armis,
 Pro patria, pro cognatis, pro regibus ire
 In pugnâ & gladios, & morti occumbere dulce est.
 Aegoceros genti dominans, si credimus astris,
 Si damus hoc cælo arbitrium, citò mobile pectus
 Cordâq; largitus rerum sitibunda nouarum.

Ergò subingrediens æquor Dionysius altum
 Cum socijs cœpit Ditem contundere, & omnem
 Saturni, Cæliq; domum, quos credere adacta est
 Illa recens ætas mundi rudis illa Gigantum
 Progenies, sola arma sciens, ignara Deorum,
 Esse Deos laruis sic illudentibus orbem.
 Spirituumq; docet duplex genus, ætheris vnum
 Transmundani, aliud positum sub sydere Luna.
 Illud ait nunquam magni violasse Tonantis
 Imperia & leges, hoc prima ab origine rerum
 Elatum fastu magno se æquasse Tonanti,
 Atq; idèò pulsum à superis, & ad infima regna
 Perpetuis actum exilijs, hominumq; pientum
 Progeniem cælo a scriptam, vacuisq; dicatam
 Sedibus, ac diuisim in sortem transisse malorum.
 Hinc odia, hinc iras, hinc exarsisse dolorem
 Laruarum in genus humanum, quòd corpore functas
 Nomullorum animas ire in sua tecta viderent,
 Ac cæli splendore frui, quæ gloria summa est.
 Tum fraudes struxisse duas, hominemq; Deumq;
 Supplantasse, Deum, credi dum numina passim
 Se faciunt, dum diuino insidiantur honori,

BAPTISTAE MANTVANI

Et poni sibi templa volunt, sibi sacra litari,
 Thura ardere, Deo excluso qui fecerit orbem.
 Ast hominem, varia dura lusum ambagine ducunt
 In tenebras, nec scire Deum, nec pendere cultum
 Quem poscit natura sinunt. Sic omnia longe
 Deprauata dolis atq; improbitate Deorum.
 Tandem cœlituum patrem de vertice mundi
 Progeniem misisse suam sub imagine nostra,
 Et visam Assyrijs, super hoc errore loquentem
 Plurima, degeneres diuos, altaria & ignes
 Detestantem, omnes populos ad vera vocantem
 Orgia, & ad verum Domini omnipotentis honorem.
 Et cum mortales sceleris contagia primi
 Soluere non possent, se dura in fata dedisse
 Ac lauisse suo sordes in funere nostras.
 Iamq; dies venisse novos, noua secula sancti
 Qua Vates quondam qua prædixere Sibylla.
 Ac modò terrarum cunctis habitantibus orbem
 Vulgari cœpisse Deum. Per Bactra, per Indos
 Ista per Aethiopes, Scythicas allata per oras
 Nuncia, legatos se regna ad Gallica tanti
 Esse boni, se corporibus, se ferre salutem
 Certam animis, perfundi omnes opus esse lauacro
 Mystico, & intingi crines fluiualibus vndis.
 Sic ait, atq; operi dedit hæc exordia sancto,
 Continuò quasi nix cum flare Fauonius orta
 Incipit, Andromeda summis de montibus, omnes
 Tota ex vrbe fluunt, stant circum flumina turba

Et positis raptim tunicis gradiuntur ad vndam.
 Taliaq; in populo magnos primordia motus
 Exciuerent, Deos iam detestantur & aras.
 Tempa, sacerdotes, sine maiestate relictis
 Vix tutantur, eunt turba irreuerenter, & ipsa
 Aurea ridiculis ludunt Idolia sannis.

Quos medica nequeunt artes extinguere morbos
 Emollit curatq; fides. It fama per vrbes
 Finitimas, rhedis veniunt stridentibus agri,
 Pressaq; congestis tardos languentibus orbis
 Effeda conuoluunt. Dorsis gestantur equorum,
 Pars humeris hominum, sua pars vestigia lentis
 Imbecilla trahunt plantis, descendit in omnes
 Expectata salus, vimq; experiuntur Olympi.
 Sollicitat gentes, & quò nequit ire magistros
 In sanctum delegat opus, sic Bellouacenses,
 Sic Arelatenses, sic longinquos Aquitanos
 Instruit, & magni radians Hyperionis instar
 Cuncta caloricat, populos illuminat omnes.
 Sapè sacerdotum qui saucia corda ferebant
 Ira, odio, liuore, quibus Lemures adhibebant
 Ardentes stimulos, corruptum munere vulgus
 Corruptum sermone, viros inuasit inermes.
 Lucida dum mediam torquerent sydera noctem
 De grege plebeio strictis sapè ensibus orta
 Seditio, strepitu resonabat ad ostia magno.
 Sed mox vt Senior veniens ostenderat ora,
 Maiestate viri dissoluebantur, & armis

BAPTISTAE MANTVANI

Depositis veniam orabant, vel Dorcadis instar
Cum videt iratum loca per deserta Leonem,
Terga dabant subita in latebras formidine pulsi,
Tanta erat in sacro grauitas & gratia vulsu.
Quotidie magis ardet opus. Dionysius acri
Assidue sermone magis mysteria vulgat,
Irritatq; omnes contra mala numina Celtas.
Dij stimulis pressi tam ardentibus, ocyter omnes
Conueniunt, motoq; parant occurrere bello.
Vestaq; collegas sic est affata sedentes.

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE,
THEOLOGI: DE DIONYSII A-
reopagitæ conuersione, vita & agone,
Liber Tertius.

Impetium postquam magni suscepimus
orbis

Iam bisdena volans conuoluit sydera
mundus

O comites, nam tunc nostros protende-
re fines

Capimus, & mortale genus submittere, quando
Stelliferos ausus caelos conscendere Nemrot
Accinxit famosam illam comexere turrim,

Qua

Qua Syrix in campis post desolata refuso
 Arua mari, sedes primo fuit inclyta regno.
 Hic Belus Beliq; Ninus Mauortia proles
 Multideis altas posuere nepotibus arces.
 Diuisis etenim linguis iuere per orbem
 Errabundi homines, nata est incuria morum,
 Disciplina obyt, Deus est ex corde nepotum
 Lapsus, amor rerum, dominandiq; improbus ardor
 Inuasit gentes, solis in ouilibus Hebrai
 Vox prima, & patrum pietas antiqua remansit.
 Nos alias subito gentes indagine nostra
 Clausimus, atq; Dei paucis euasimus annis.
 Persarum nos imperium, nos Assyriorum,
 Aegyptum, Armenias, Parthos, Magogica sceptra,
 Quos dixere Scythas, Argiuaq; reximus arua.
 Cecropidas, Phrygas, Aemathios & Punica regna
 Ac Romana dein longo possedimus aeo.
 Nunc ruimus, regnis vbi sunt exordia nostris
 Tradita, & occasus surgunt exordia nostri
 Natus apud Solymos Christus iam stipite longo
 Pullulat, extensis vmbra facit vndiq; ramis.
 Atq; suis nostros radijs exterminat ignes.
 Ecce tenet Gallos, tota m hanc Dionysius urbem
 Cecropidum studijs armatus & arte Pelasga
 Subruit, & Paulo nihilo minor? omnia vertit.
 Corda virum, manibus, cilijs, & vocibus implet.
 Atq; volubilibus scalpit pra;ordia verbis.
 Arte magistratus circumuenit, arte senatum,

BAPTISTAE MANTVANI

*Arte rudes subigit turbas, arte omnia vincit.
 Nec locus est, vbi non pedicas, non retia tendat,
 Incipimus fieri Celtis ludibria, & agre
 Tempa sacerdotes, & nostra Idolia seruant.
 Audimus passim vulgi conuicia, passim
 Probra sonant, in nos & mas & scemina clamant:
 Quid vobis animi o comites? deponimus arma?
 An pugnamus? adest totis in limite castris,
 Et iam bella gerit Christus, si cernere mens est,
 Arma capeamus. Qua vos sententia flellit
 Edite, & ex oculis somnos depellite, paucis
 Hic opus est verbis, angustia temporis vrg et.
 Segniciem diuim Dea vocibus arguit istis,
 Thracius extemplo Mauors pugnabimus inquit.
 At quibus auxilijs Pallas ait? ille virenti
 Bile fremens nostris (inquit) pugnabimus armis.
 Nilopus auxilijs. Placido mox Iuppiter ore
 Se ingerit, & placans iras tali inchoat orsu:
 Auxilijs non est nobis opus, instrumentis,
 Est opus, hac igitur meditemur, & ocys ante
 Quam res tota ruat, quaramus idonea bello
 Instrumenta, mihi quod mens modo suggerit, hoc est,
 Summa Titu probitas, summa est comitata parente,
 Improbitas fratrem, cui nunc immobile fatum
 Ingruit intentans gladios finemq; cruentum.
 Quod factu facile est igitur, crudele Tyranni
 Cor flectamus, vt his tantis conatibus obftet.
 Assensere omnes, celeriq; abiere volatu*

Trans iuga, & vmbrosas vbi nix altissima valles.
 Hinc Tyrrhena vident, illinc Adriatica ab alto
 Aequora, & Ionys lucentem fluctibus Aethnam
 Roma allabentes sistunt vestigia grandi
 Mole super, cui dant zonæ cognomina septem.
 Tum rex porticibus spaciens reputabat in amplis,
 Fatorumq; memor lucenti in marmore formas
 Attendebat iens comitum post terga sequentum.
 Cominus in gyrum milui de more volantes
 Cum famis impatiens & passis pandulus alis
 Suppositam toruo circum ambulat ore cohortem.
 Corripiunt hominis sensus, & in intima lapsi
 Pectora presentant Christum, delubra deorum
 Ac veteres ritus eradicare volentem.
 Atq; deos illius opem sibi poscere fingunt.
 Missus in has igitur, tacitæ quæ insomnia noctis
 Aequiparant, curat, quid contrà numina tentent
 Christigena inquirit. vafro Cyllenius astu
 Versus in effigiem Satyri, modò Gallica regna
 Sollicitant inquit. Stephani Tritonia Pallas
 Ora ferens, cur non Cæsar te principe, dixit,
 Hoc infame genus terris vexatur & alto?
 Cur non ex toto confestim abraditur orbe?
 Cur sinis ista pati nostros opprobria diuos?
 Tu Deus in terris, tuper terrestria debes
 Regna deos superos, cæli astrorumq; potentes
 Custodire, tuum nobis monstrare quid optes
 Nutu aliquo, nostrum tua iussa successere ad vnguem.

BAPTISTAE MANTVANI

Iuppiter Hermetem mittit, Taumantida Iuno.
 Nos omnes tibi Mercurij, nos Irides omnes.
 Nil verearis, opem diuis poscentibus affer.
 Sic Lemures. Ille oppressis sub fomite prunis
 Qua prius attollunt fumos, mox frigore victo
 Eliciunt flammam similis, Perquirite clamat
 O Stephane, ô Satyri, quot habet mea maxima passim
 Regna, magistratus genus hoc perquirite ferro,
 Igne, fame, sauite, feras adhibete, sub undas
 Mergite, nulla huius superent vestigia vulgi
 Tartarei, canis inferni de semine nati.
 Sic ait, & Tragico clamore peristyla rumpit.
 Iste fuit nostris alter Nero, sanguine sacro
 Iste cruentauit Tyberim, foras, templa, viasq;
 Regna sub hoc rege immani longinqua natarunt
 Sanguine nostrorum, nulli violenta pepercit
 Scuities, rursus rubuit Rhodopeius Hebrus,
 Thermodoontiaci rubuerunt littora ponti.
 Intepuit Symois, cladem Antiochenus Orontes
 Sensit, & Euphrades, sensit Niseus Hydraspes.
 Spumosis iuere vadis Pactolus, & Hermus,
 Cydnus, & Eurotas, necnon Pirrhæus Enipeus,
 Intumuit spumis Alphæus, & amnis Acarnan
 Corniger, infecit cædes Arethusidas undas.
 Dum Phlegethontæo cupiunt parere Tyranno
 Diuersi diuersa petunt loca, durus & atrox
 Natus ad omne nefas domino crudelior ipso
 Fescenninus adit Gallos, cum fascibus intrat.

Parrisios, edicta tubæ crudelia clangunt.
 Urbs silet ac trepidat, sicut cum septa Lycaon
 Circum ululat, foci trepidant sub matribus agni.
 Nec secus in stagnis simplex plebecula rana
 Cum videre hydrum sese sinuare per undam,
 Et caput in pradam sublato extendere mento.
 Horrescunt animis, latitantq; in carice & vlu.
 Tum pater ad populos resonantia soluerat ora
 Insitaq; antiquis duo testamenta docebat
 Legibus, ut melior siluestri tessera trunco
 Inferitur, cum mox Romani militis vnda
 Clauditur ingenti, manicisq; ad brachia missis
 Atq; catenato trahitur ceu victima collo,
 Tristis, & hoc casu quasi vulnere saucius alto
 Clamat Eleutherius cum praeceptore tenendum
 Se quoq; deberiq; eadem sibi vincula, quando
 Vna sit ambobus Christi cultura fidesq;
 Rusticus istud idem ingeminat, seseq; ingerit vltro
 Hostibus, atq; viri comites se voce fatentur
 Ingenua, quos religio coniunxerit vna,
 Testantur se velle mori vel viuere in vnum.
 Corripiunt ambos igitur, missisq; trahuntur
 Ad iugulum loris, potuit concordia certè
 Atq; fides, sineret furor, admiranda videri,
 Qualis erat Theseu tibi cum Iouis Hercule quondam
 Cum Damone tibi Pithia, cum Pylade Orestis,
 Verùm animis odio impulsis, recordia quadam
 Visus amor tantus, visa est insania virtus.

BAPTISTAE MANTVANI

Præses vt adductos videt, infremit, oraq; vultu
 Nubilat obscuro, fronti conformia corda
 Talibus eiectant spumantem pectoris astum
 Hoc genus inuisum superis, hoc istius aui
 Dedecus, hanc hominum scoriam seruilibus armis
 Plectite, & obscurum, donec tormenta parentur
 Debita sacrilegis, caesos detrudite in antrum.

Imperijs licitor paret crudelibus, armos
 Nudat, & atroci proscindit terga flagello.
 Præses vt in riuos cædem decurrere vidit
 Scæuitie paulum posita, quibus, inquit, ab oris
 Huc miseros fortunat tulit? Quæ patria? Quæ gens?
 Quod natale solum? Tum sic Dionysius insit,
 Sancta Dei soboles Christus nos misit ab oris
 Argolicis, & tu tali nos accipis ore?
 Iuppiter hospitibus quem vos dare iura putatis,
 Hospitibus tales docuit te apponere mensas?
 Præses vt Argolicos didicit, certare loquendo
 Mos, ait, est Graijs, nobis ferro, igne Latinis.
 Ite, nec ingenio nec picta fidite lingua.
 Vinciti igitur, casti, irrisi, pelluntur in alta
 Speluncæ umbrosam chaos, horrentesq; tenebras.
 Dumq; ea diuorum pro religione geruntur,
 Ecce nurus laniis agitata procacibus infert
 Se in medios, fletuq; genas perfusa maritum
 Nunciat artibus his quadam incantamina doctum
 Aegrotos sanare, deos contemnere, noctu
 Surgere, & accensis Christo dare sacra lucernis.

Continuo

Continuò Præses totam iubet ire cohortem,
 Comprehendiq; virum duce coniuge, nec mora, captum
 Protinus illaqueant, sistuntq; antè ora Tyranni.
 Quasitum extemplò quid de Mauorte, Quirino,
 De Ioue, de Phæbo, de Pallade, Mercurioq;
 Sentiat, & superis? Superos, ille inquit, adoro.
 Qui veri superi. Sed eorum apparet in albo
 Nulla patris Cæli soboles, siue illa Quirinus
 Siue sit Alcides bipater, seu Iuppiter omni
 Fædus adulterio, seu mater adultera gentis
 Aeneadum passa incestum Symoëntis ad vndam.

At pater & princeps Diuum in sublimibus astris
 Regnum Christus habet, domitor Iouis atq; nepotum.
 His subito auditis quid tempora perdimus? hostem
 (Vociferat præses) Iouis obruncate ministri.
 Ille eadem repetit: superorum apparet in albo
 Nulla patris cæli soboles, siue illa Quirinus
 Siue sit Alcides bipater, seu Iuppiter omni
 Fædus adulterio, seu mater adultera gentis
 Aeneadum passa incestum Simoëntis ad vndam,
 Sed pater & princeps Diuum in sublimibus astris
 Regnum Christus habet domitor Iouis atq; nepotum
 Tu cole Saturnos, Tu Menadas atq; Minervas.
 Nos sequimur Christum. Christum ora sonantia miles
 Marmore contundunt, fixoq; in guttura ferro
 Gutturum quæ gladio nihil impediendo sonabant
 Christi apud obscuram Styga formidabile nomen
 Exanimant, miseranda artus in frustra secantes.

Sed

BAPTISTAE MANTVANI

Sed lacerum corpus per caca silentia noctis
 Legere, ac tacito ducentes funera luctu
 Clandestina solo nostri abscondere subacto.
 Nox erat, & flammis stellarum ardebat Olympus,
 Syderaq; australis libra suprema tenebat,
 Sol minor aspergens primis noua farras pruinis,
 Cum sic exhortans socios Dionysius orsus.
 O comites Christo fidiſſima pectora, vitam
 Hacenus imbellem, tutam expertemq; dolorum
 Duximus, & magno nihil attentauimus ausu,
 Quod merito dici praecclare ac fortiter actum
 Debeat, vt iusto vires collegimus auro
 Et pubem exuimus primam, viridemq; iuuentam.
 Nunc tandem integris in Olympica mittimur annis.
 Magno igitur certandum animo, septem plice pectus
 Armandum clypeo, cui pro sub tegmine virtus
 Quattuor in partes abiens, quasita labore
 Multiplici, studioq; virum, pro tegmine vero
 Altera quae triplici nodat mortalia nexu
 Corda, Dei nomen retinens, & ab aethere lapsa.
 Si possunt pleriq; pati certamina, mox vt
 Ad Christum venere, vadis lustralibus ante
 Quam madeant, quid nos longo qui tempore sacros
 Sortiti latices, aliti cum heroibus, inter
 Primates fidei tot grandia vidimus acta,
 Quid non ferre decet? quas non contemnere plagas?
 Si stipe pro tenui per mille pericula miles
 Fertur, & in strictos moriturus inambulat enses,

Cur non pro aethereis domibus, pro gloria Olympi
 Perdimus has animas? paucos contemnimus annos
 Istius arumnis ducendi in milibus aui?
 Quod fugit, & fugiens nunquam vestigia sistit.
 Magnanimi comites, animos attollite in altum
 Aethera, terrena labantur pectore cura.
 Et vita immemores huius, pensate coronas
 Perpetuas, totam bona ad immortalia mentem
 Tendite, & ex orco ac terris sperate triumphum.
 Spes hominum iustas diuina potentia nunquam
 Deserit, & semper superi pia vota secundant,
 Talibus orantem dictis lux aurea circum,
 Fulsit, & obscuram dimouit carcere noctem.
 Vox etiam de luce sonans audita. Tenerdum
 Hoc iter, hac breuiter via vos ad Olympica sistet
 Limina, & hinc merces nunquam peritura sequetur,
 Limes hic est terris longe sublimior, astris
 Proximior, recto veniens in sydera cursu.
 Ne laxate animos, breuis hac labor omnia vincet.

Sicea vox, illi expuncta formidine iungunt
 Fœdera, & vnanimi iurant in funera voto.
 Altera stelliferum iam lux conuoluerat axem,
 Crescebatq; dies, cum post conuiuia sanctus
 Fescenninus inops mentis, sed fortibus aquans
 Inflato se corde viris, vocat ante tribunal,
 Atq; his equanimum simulans est vocibus orsus.
 Quæstio priuatis hominum de rebus habenda est
 Magna quidem, cunctis etenim mortalibus aequi
 Limina.

BAPTISTÆ MANTVANI

Limina, iustitiâq; fores aperire necesse est.
 De imperio maior, quod totum legibus orbem
 Sicut equum sessor iussis moderatur habenis.
 Maxima de diuis, quoniam cœlestia Diui
 Et terrena regunt, & nos pendemus ab illis,
 Solis ut à radijs clementia veris, & æstas,
 Atq; virens decus agrorum, nemorumq; comantum.
 Vos igitur quos fama deos contemnere, cultus
 Persuadere nouos, hominumq; illudere mentes,
 Et magico humanos præstringere carmine sensus,
 Magna manent tormenta, leues nisi protinus istas
 Verteritis nugas, & inania verba, deorum
 In decus, & superis meritos dederitis honores.
 Quis furor hic? velle incassum tot secula ritu
 Emendare nouo? moliri extinguere Diuum
 Progeniem aternam? Quod non valere Gigantes.
 Quis furor hic? Ite insanam deponite mentem
 Ac subito in populos missam succidite pestem.
 Quæ peccastis adhuc clementia Caesaris vltro
 Impunita facit, veniamq; erroribus offert
 Præteritis, satis hic temerè attentata relinqui.

Talibus orabat Præses, cum grandia Pastor
 Atticus attollens sermonem in verba loquutus.
 Fescennine graui nimium mœrore dolendum est,
 Romulidas orbis dominos prudentia & armis
 Transgressos genus omne hominû, nondum omnipotentē
 Sæcula post octo, quot abest ab origine Roma,
 Agnouisse Deum, sed adhuc seruire Luperco

Ac Satyris, diuisq; alijs triuialibus vsq;
 Ad Venerem, & (quæ res longè est obscæna) Priapũ.
 Quod si tanta foret populis ad vera vocandis
 Numina, seruando quanta est industria regno,
 Omnes vnidæ gentes iam numina dudum
 Falsa reliquissent, nec templa satanibus vsquam
 Vlla forent, cæli artificem cognosceret omnis
 Accoleret tellus, sicut colit altus Olympus.
 Et Romæ imperium totos sine fine per annos
 Staret, & in terris pietas æterna maneret.
 Hoc tam grande nefas hominum fraudemq; deorum
 Degenerum tam longæuam miseratus ab alto
 Progeniem misit Deus in mortalia membra,
 Quæ doceat sacros ritus, & numina vera.
 Talia narrantem rabies infræna Tyranni
 Quod verba hæc animos vulgi penetrare videbat
 Altius, & sensus aciem desigere in imos,
 Non tulit in magnos dicendo efferuere fluctus,
 Sed strebit, explodit, fieriq; silentia mandat
 Hæc memorans. Quid opus modò perdere tēpora nugis
 Futilibus? nihil est quod vaniloquentia Graium
 Non faciat credi, vacuas si inuenerit aures,
 Cordaq; tinnitu rerum oblectanda nouarum.
 Auditum à patribus magnum vetuisse Catonem
 Graium Oratores causam præsentē senatu
 Dicere, quod scirent veris inuoluere falsa.
 Et linguæ inuolucris personam imponere rebus.
 Verborum ambages exorsaq; longa faceffant,

b

Quando

BAPTISTAE MANTVANI

Quando opus est factò, datè suffimenta Trigrandi
 Mercurio, cui Graiugenum pars maxima seruit:
 Ipse etenim linguas facundaq; dicitur ora
 Fingere, & humana vires infundere voci,
 Quæ semper leuibus fuit ars laudata Pelasgis.
 Talia præfectus, quæ cum Dionysius vnâ
 Cum socijs verso in risum contemneret ore,
 Imperat extendi nudos in cratibus igne
 Supposito, & lambi flammis innoxia membra.
 At pater ad cuius nutum tremit ardua rerum
 Machina, & inferno manes Acheronte sepulti,
 Frænauit flammæ aciem, fecitq; videri
 Stratum molle focos, herbosa sedilia ferrum.

Quæ simul ac ferus aduertit miracula Præses
 Diuinum verbis opus obscurare malignis
 Nititur exclamans, O mira potentia cantus
 Thessalici, ô fraudes magica, quæ incendia vincunt,
 Quæ flammis vires adimunt. Titania Circe
 His armata dolis socios Itachensis Olyssi
 Vertit in effigies varias, & in ora ferarum.
 Phorcida mutauit, stellas ducebat Olympo.
 In iumenta ferunt homines transire, quod ipsi
 Vidimus artibus his, currentia flumina sisti,
 Deq; suis, alios segetes discedere in agros.
 Arcades hi certè, nam gens ea docta venenum hoc,
 Forsan & Aemonij, cuncta experiamur, in ignem
 Trajciendi alium, ramosa putamina ferte,
 Ferte citi, ingentem properè inflammate caminum,

Sic

Sic ait, accelerant famuli, torremq; praestum
 Diripere focus, frutices, sulfurq; picemq;
 Expediunt, ductisq; premunt de follibus auras.
 Iam strepit in lignis ardor, iam ductus in arcum
 Os petit & flamma ingenti foris aestuat vnda,
 Nec mora, corripuiunt nudos per crura, per vlnas,
 Et populis vno in caelum clamantibus ore
 Parcendum miseris, in tanta incendia iactant.
 Mulciber extemplo (visu mirabile) fastu
 Palluit amisso, fractaq; elanguit ira,
 Igneaq; in placidum vis est conuersa teporem,
 Non secus ac si vel Rhodanus, gelidisve Garumna,
 Incurrisset aquis, populi admirantur, & amens
 Mente putat quibus ista dolis miracula praeses
 Ludificet, quia nil melius succurrit, ad artes
 Torquet opus magicas, & gutture baubat hiulco.
 Atq; ea lux tali clausit spectacula sine.
 Altera praefectus meditans in bella Pelasgos
 Mittere, carniuoris praebere pabula mandat
 Nulla feris, tales qui seruabantur in vsus,
 Claudius in nostros postquam Nero protulit enses.
 Ingens circus erat septis clatratus ahenis
 Sequanicas propter ripas, armenta ferarum
 Distinctis inclusa locis, urbana voluptas.
 Plebs etenim festis huc desidiosa diebus
 Ibat, & hic animum visu pascebat inani.
 Ac pecudum stabulis erat area proxima, claustro
 Cincta pari, locus infamis sine sanguine nunquam.

BAPTISTAE MANTVANI

Namq̄ reos morti ad dictos inferre solebant
 Hac in septa, feras demum laxare cruentam
 Incadem miserorum hominum, spectacula longè
 Impia, sed tamen infrana gratissima genti.
 Huc igitur tota cuneis ingentibus vrbe
 Concurrente, viros, dum sol conscenderet axem
 Tam medium, longis vinctos traxere catenis.
 Et mox è stabulis acies emissa luporum.
 Ingluuiem consueta pari saturare rapina
 Fertur, & ad visam magno volat agmine prædam.
 Sed simul ac videre feri diuina virorum
 Ora Lupi, subito obscura truculentia frontis
 Incidit, & blandè motis alludere caudis
 Incepere canum in morem, cum vespera ab vrbe
 Rustica succinctus redit ad magalia pastor.

Præses id admirans Pardos emittere clamat.
 Namq̄ Lycaonio natis de sanguine parcunt
 Natura cogente Lupi, dissoluite Pardos.
 Ecce ruunt nostræ sitibunda animalia cædis,
 Ecce ruunt, & aperta ferunt caua guttura Pardi
 Dentibus exertis, sed mox feritate relicta
 Procubuerè solo, atq̄ virum vestigia lingua
 Lambere conspecti, blandumq̄ applaudare motis
 Clunibus, & mentem vultu promittere amicam.
 Ac velut antiquos comites agnoscere visi
 Arrisere viris, Libyci de more leonis
 Quem memorant inter magna spectacula Romæ
 Agnouisse hominem quondam Barcæa repertum

Rura per, auxilium planta qui impenderat agra.
 Tum populus tali in vocem nouitate coactus
 Rumpere, ne innocuam pergas extinguere gentem
 Exclamat, parce his miseris, quibus ira ferarum
 Parcit, & a brutis vinci pietate memento
 Turpe nimis Praefecte, piam sine viuere gentem.
 Talibus in caelum plebs indignata fremebat.
 Praeses in hoc tanto populi clamore tumultum
 Vimq; timens, iussit magnis clangoribus ara
 Inflari, & subito cœtum ac spectacula solui.
 Dumq; ea crudeli peragit temerarius ausu
 Ecce nurus Romana pio stimulata furore
 Lartia cui nomen, Romani militis vxor
 Prodit, & exclamans ante ipsius ora Tyranni
 Damnat & irridet veterum genus omne deorum.
 Et soli affirmans Christo se fidere, Christum
 Prædicat, ac verbis Præfectum incessit amaris.
 Ille autem nil cunctatus, quid parcimus armis?
 Hæc est Jęgnities, hæc est ignauia, Diuim
 Non curare decus, non est clementia, ferrum
 Stringite lictores, mortis rea femina pœnam
 Pendat, & emigret non impunita sub orcum.
 Protinus erumpens niueum transuerberat ense
 Pectus, & in iugulum grassatur acynace licitor,
 Ablegatq; animum membris, & in athera purgat.
 His super accensus nil non crudele volutat,
 Nil non triste parat, nil non molitur acerbum.
 Corde ferox, trux aspectu, graue fulminat ore,

BAPTISTAE MANTVANI

Atq̄ reos tolli iubet in sublimē paratis
 Tot crucibus, medium pectus, plantasq̄ manusq̄
 Ne breuiet longum mors accelerata dolorem
 Non ferro affigi mandat, sed fune ligari.
 Continuo cupiens pœnis crudele venenum
 Pascere, & explere ardentem cruciatibus iram
 Crura peti flagris, & arari pectine costas
 Ferro, & annexas cunctis in viscera flammæ
 Immitti, longam exuri barbamq̄ comamq̄
 Imperat, & tota in sanctos deseruit Enyo.

Postquam supplicij nil profecisse Tyrannus
 Se videt his tantis, fauces descendit in altæ
 Carceris abstrusi, dum surgit ab æquore Cancer
 Incipiens versum Hesperios deflectere noctem.
 Atq̄ graues illi dijs infundentibus iras
 Magnanimos Christi pugiles cruciatibus vrget
 Terq̄ quaterq̄ nouis, adhibet quæcunq̄ dolorem
 Instrumenta cient, satiatq̄ immania corda,
 Nil veritus turbam, & fulgi formidine liber.
 Non plumbum, non flamma deest, non vngula, nõ pix
 Igne linquens, non sartago, non lamina candens.
 Omnia quæ sancti proceres, dum præmia pensant
 Cœlica terrenis maiora doloribus, æquo
 Transuere animo, velut æstiuum solet imbrem
 In patrios rediens fines perferre viator.
 Victus ad extremum Præses, Quid plura paramus?
 Secum ait, & vanis homines conatibus istos
 Flectere tentamus? potius Tartæsia Calpe

Ibit ad auroram, potius Gangetica tellus
 Ibit ad occasum, quam sese emolliat vnquam
 Hic rigor, & tanto mens fermentata veneno.
 Seu Deus hoc faciat, magica seu forsitan artes,
 Exuperant certe humanum hæc miracula morem.
 Quò mage conamur diuos extollere, tantò
 Plus ruimus, tantò plus ille assurgit in altum.
 Quod fuit Alcida quondam Saturnia Iuno,
 Quod fuit Eurystheus, id nostra industria Christo est,
 Et molimen, ei decus est & gloria, nostrum.
 Plectendi extremis igitur, ne talia mittant
 Semina radices altas, mala ne coalescant
 Gramina, supplicijs, & ne contagia plebi
 Noxia sint, suprema operi manus imponenda.
 At pius aduertens sibi fatum incumbere Pastor
 Hymni sono cantu nocturna silentia rumpit
 Cum socijs, & sacra facit. Christumq; sequutus
 Mystica suprema celebrat conuiuia cæne.
 Dumq; arcana super Cererem iam murmura perflat,
 Ecce repentino Christus de lumine lapsu
 Affuit, & vacuum volitans per inane caterua
 Cælituum, puchro quibus ora aurea vultu.
 Tum Christus correpta manu Cerealibus liba
 Sic memorans versus Dionyse porrigit ora.
 Accipe vir dilecte Deo, tua grandia apud me
 Præmia, & in summo merces tua maxima cælo.
 Sic ait, Ambrosiumq; abiens diffudit odorem,
 Quo afflatus sanctorum animos absorbuuit ingens

BAPTISTAE MANTVANI

Vnda voluptatis, sensus ingressa per omnes
Gaudia, quæ pascunt superos, dulcedine tanta
Ebria mens optat membris & corpore solui
Ocyus, horrendo ne quicquam exterrita fato.

Parrhisios extra curuo qua Sequana cursu
Proripitur contra fluctus conuersa Britannos,
Collis erat Maia nato sacer, ardua in ipso
Vertice candenti moles de marmore surgens,
Signum auro graue Mercurij tollebat in auras,
Signum ingens mira, pulchrum ac spectabile, forma,
Phidix opus, cui pennatis talaria plantis
Et caput alatum, cui frons umbrata galero.

Expressa in vultu vigili solertia, & acre
Ingenium, quali fuerat memphiticus Hermes,
Virga armata manus, geminos quæ separat angues
Ventretenus, fratri quondam donauit Apollo
Munus id, & virgam memorant pretendere pacem.
Iuxta erat extructa recubans in rupe Prometheus
Et bouis Inachix diui ad vestigia custos.

Ara quoq; excelsæ surgens pedemolis ab imo,
Ascendenda, Deum quoties placare volebant.
Huc igitur portis totam effudentibus urbem
Ad tam sæua huius sceleris spectacula tanti
Mactandos duxere viros, stipantibus armis,
Ac sylua hastarum lucem obscurante diurnam.
Vt conscensus apex montis, libamina iussi
Ponere Atlantiada, nubemq; offerre Sabæam,
Contempsero deos, iteremq; iterumq; vocantes

Cæligenam

D
Cal
O G
Om
Debu
Pest
Cogi
Sica
Subn
Tres
Vnus
Rex i
Mact
Ite t
Acc
Pran
Fort
Inta
Mor
Pran
Este
Nost
Gall
T
Vnqu
Act
Sequ
Prot
Nam

Caligenam Christum vitæq; necisq; potentem.
 O Galli exclamat licitor seruata videtis
 Omnia ritè, quibus tam detestabilis error
 Debit abradi, postquam lentescere nescit
 Pestifer iste rigor, legem obseruare Latinam
 Cogimur, & ferro causam defendere diuùm.
 Sic ait, & iussi submittere colla, repente
 Submisere caput gladijs, mors abstulit vna
 Tres, quibus vna fides fuerat, vitamq; per omnem
 Vnus amor, quos non potuit disungere Pluto
 Rex Erebi, qui tunc terris regnabat & alto.
 Mactæ animæ tali occasu, tam fortibus ausis.
 Ite tot insignes meritis, consortia Diuùm
 Accipite, atq; pari cælos intrate triumpho.
 Præmia mortali si conditione tulistis
 Fortassis maiora, nihil, me iudice, mirum.
 In tam multiplici victrix certamine Virtus
 Mortalem transgressa modum mortalia transit
 Præmia, & ætherios meritò sibi vendicat orbes.
 Estè boni nobis igitur mortalibus, iram
 Nostrorum vlticem scelerum compescite, regna
 Gallorum & Francos seruate in sæcula Reges.

Tum noua, nec Phœbo terras qui circuit omnes,
 Vnquam visa prius, nec fortè videnda diebus
 Æthereis olim quotquot labentur ab astris,
 Sequanica Deus antè oculos miracula gentis
 Protulit, ex opere authoris manus agnita tanto est.
 Nam sua sanguineum venis iaculantibus imbrem

BAPTISTAE MANTVANI

Ex iugulo surgens rapuit Dionysius ora,
 Ac manibus tulit ipse suis, sine vertice truncum
 Ibat corpus iter carpens velut antè solebat,
 Et certa alternans motis vestigia plantis
 (Monstrum ingens) colle in campum descendit ab alto.
 Tam insolito, tam miro operi non debuit esse
 Vlla fides, si non populi innumerabilis antè
 Factum oculos, totam in testes prodiceret urbem.
 Ponè sequebantur turba, fixisq; tuentes
 Luminibus vix quod fieri sine fraude videbant
 Credere vix fieri poterant. Et tramite recto
 Ad loca peruenit gradiens, vbi regia nostro
 Tempore conduntur regalibus ossa sepulcris.
 Neu spacium breue fortè putes, celeberrima per quod
 Funera deducens sua transtulit ora cadauer,
 Ad passus ter mille patet, limesq; relinquit
 Flumen ad occasum, gelidamq; recedit ad vrsam.
 Illic posteritas Rhenum Franconia postquam
 Pertransiuit, & has regnatum venit ad oras,
 Templum illi vno templum de marmore magnis
 Sumptibus erexit. Iam regna per omnia Christo
 Effundente noui radios & numina secli.
 Sanguinolenta grauem diuūm satiauerat iram
 Vltio, & inuidiæ rabies sedata parumper
 Conciderat, sed mox alius crudelior ignis
 Arsit in immanes iaciens incendia laruas.
 Nam Venus & Mauors animas ad summa volantes
 Sydera, longa tamen post interualla sequuti

Explo-

Explorandi animo quò res euaderet, vsq;
 Ad Triuia Hydus tenues iuere per auras,
 Per rapidos ignes, atq; vt rediere, Satanes
 In Rhodani duxere alpes, vbi candida semper
 Friget hyems, gelido Boreas vbi sibilat ore
 Semper, & ad cælum Venus his est vocibus orsa,
 Multa querens, ac fæmineo plorans vlulatu.

O sortem aduersam nobis, ò immitia fata
 O cælum crudele. Nihil molimine tanto
 Hactenus ò Comites nostronihil egimus astu.
 O iactura, nihil toto profecimus anno.
 Incassum fraudes, incassum effudimus artes.
 O miserum Iouis omne genus, defecimus omnes,
 De imperijs actum est de maiestate deorum.
 Pone tuos arcus malefortunate Cupido,
 Pone faces, ducunt tetricas noua secula leges.
 Consenuit mundus, fugere iociq; salesq;
 Nullus honor forma, facta est odiosa venustas.
 In nemus Idalum quondam mea magna voluptas,
 Ite Paphi Sylus dulces, ite alta Cythera.
 Limina deposito feror in Vestalia Cesto.

Ista dolens vsq; ad lachrymas Cytherea loquuta est,
 Cetera sedatis animis ac lumine sicco.
 Vidimus & vidisse piget, qua gloria diuulm,
 Quantaq; Christigenas maneat post funera merces.
 Vt ventum Triuia in campos (nam venimus illuc
 Vsq;) cateruatim superi de culmine mundi
 Occurrere togis nitidi splendentibus, instar

Luciferi,

BAPTISTAE MANTVANI

Luciferi, quando tremulis scintillat in vndis.
 Omnibus aurora croceis rutilantia flammis
 Ora, coruscantes auri splendore per armos
 Et per terga coma, nihil orbe decentius vnquam
 Vidimus in toto, stellantia lumina solem
 Aequiparant, gemmis frontes radiantibus ardent.
 Christus in excelsa quæ maiestate sedebat
 Altior, innixus diuûm ceruicibus, ora
 Soluit, & hæc cætu faciente silentia fatus.
 O fortes saluete viri fælicibus horis
 Aduenistis, eant veteres de pectore cura.
 Ponite terrenos habitus, accedite nostris
 Fortunata animæ populis, regnate per omnes
 Elysiæ cæliq; domos, consortia diuûm
 Accipite, in tantis opibus sine fine futura.
 Aetherei vobis ostensa in limine mundi
 Pauca hæc, in decimo maiora videbitis orbe.
 Terrarum accipite imperium, dominamini in vndis.
 Et quoties opus est succurrite terrigenarum
 Casibus aduersis, & vos audite vocantes
 In terris, gaudete aris, succedite falsis
 Dijs Saturnigenis, diuûm illa ingentia templa
 Accipite, & lati vestros conuertite in vsus.
 Thura ferant homines, fumo gaudete Sabao.
 Subijcimus vobis lemures, animasq; profundi.
 Este Deûm reges veterum, subuertite ritus
 Sacrilegos, sit fas vobis elementa mouere,
 Debellare Iouem, genios & Panica monstra

Pellite

Pellite deserti procul ad confinia mundi.
 Tu verò in primis Dionysi ad Gallica regna
 Verte animos, tanti tibi sit custodia regni.
 Aspice quà gelidum Rhenus descendit in aquor,
 Quà surgunt Alpini apices, quàm verberat vnda
 Littora Rothomagi, quàm Massiliense profundum
 Fluctuat, aggeribus quàm Hispania cingitur altis.
 Hæc tua sors, huius gentis moderamen habeto.
 Sera suis penitus diuos expellet ab oris,
 Sed tamen expellet ducete, nec terra futura est
 Hac nobis dilecta magis, licet Itala tellus
 Simonis & Pauli sacris tegat ossa sepulcris.
 Et licet Assyrij nostra incunabula iactent.
 Iura diu Romana ferent, legesq; tenebunt
 Casareas. At cum Scythicis de finibus Hunni
 Erumpent, Etius qui tunc pro gente Latina
 Bella geret metuens Gallis rebusq; Latinis
 Accipiet Francos, comitesq; in bella vocabit.
 Tunc Franco regnanda dabis tua maxima regna.
 Post breue barbarica tempus de gente videbis
 Insignes prodire viros, qui grandibus equent
 Romanos animis, qui sint validissima nostræ
 Fundamenta domus, qui Saturnum atq; nepotes
 Eijciant, qui nos alias venerentur ad aras.
 Aeternum nobis sacra inculpata ferentes
 Et nacti sine labe fidem, quacumq; resurgent
 Semina perfidia veteris stricto ense necabunt.
 Hi sibi cum Graijs quem possedere Latini

Diuisurè

BAPTISTAE MANTVANI

Diuisuri orbem positis pro limine campis
 Quos Beneuentanus ductor Grimoaldus habebit
 Sed tamen hæc regum series insecta redibit
 Ad Gallos, tandem cum scepra receperit Hugo,
 Non genus à Francis ducens, sed origine Gallus.
 Illuc vsq; dabit tellus Germanica reges.
 Sed tamen hos etiam Francos ea secula dicent,
 Illa quod à Francis accepto nomine tellus
 Francia dicenda est, Gallos exhibit in omnes
 Nomen id, immutat sic res & nomina longum
 Tempus, & è cælo missi cum tempore casus.
 Tempus erit stellis longos voluentibus annos,
 Quo gremio eijciet Cimbros peninsula gentem,
 Magna altis voluentem animis, belloq; potentem,
 Per maris Oceani fluctus ad littora vectos
 Gallica, suspiciens duces in Neustria regna,
 Quæ dicent Nortmanna prius: Sed littera voci
 Mollem pulsa sonum dabit, & Normanna vocabit
 Posteritas, genus hoc armis illustre futurum
 Mittet in Italiam, qui Parthenopæa gubernent
 Olim regna viros, diuturni exordia belli.
 Namq; super regno longis bellabitur annis.
 Mittet in Assyrios ad debellanda Sabæum
 Imperia, & dictas Habrami à coniuge gentes.
 Taliter effato sonuerunt omnia Christo
 Agmina, & excitum totis melos vndiq; castris.
 Inuasere acies iter, & concentibus altos
 Impleuere polos, sensimq; recepit ab aure

Carmen,

Carmen, vt exultans superum chorus altius iuit.
 Nos agris defecti animis descendimus axe.
 Et quia nos omnes tangunt hæc omnia, visum est
 Cuncta recenserì vobis debere vocatis.
 O comites qua sit nobis fortuna videmus.
 Antè oculos antè ora virum præferre quibusdam
 Spem licitum signis, maiestatemq; tueri,
 Ac retinere animos hominum qua possumus arte.
 Fas est composito prætere gaudia vultu,
 Sed gaudere nefas semper crescente ruina.
 Inter multa, quibus fortuna miserima nostra est
 Hoc graue, quod supera si quos depellimus aura
 Mox patimur dominos, cum nos vicisse putamus
 Protinus à nostro victi intabescimus hoste.
 Inde fit vt potius fuerit cohibere furorem,
 Parcere corporibus, technis inuoluere mentes.
 Commaculare animos, lactare libidine sensus,
 Atq; voluptatum dulci illectare veneno.
 Sic foret vberius lucrum, victoria maior.
 Quàm furere, & vano vires effundere nixu.
 Sed quid opus multis? vt nos imponimus istis,
 Sic superi nobis, agimur quocunq; voluntas
 Prima mouet, mirisq; modis, cum credimus ipsi
 Authores operum nos esse, mouemur ab alto
 Principe, & inseruit quicquid molimur Olympo.
 Sic Venus, at Marti Veneris sententia visa est
 Frigida, & elumbis nimium, qua parcere vitæ
 Qua dare corporibus veniam iubet, igne cremandos

BAPTISTÆ MANTVANI

Indicat, atroci grassandum in viscera ferro.
 Laudavit Venerem Pallas contraria Marti
 Ille autem fremit indomitum, muliebria damnans
 Consilia, & rixas ardenti exaggerat ira.
 Iuppiter vt scindi studia in contraria vidit
 Numina, concilio Lemures iubet ire soluto.

At pater in summis cœli penetrabilibus istos
 Detestans mores superis inspirat amorem
 Perpetuum, & dulci diuos in pace gubernat.
 Mars furia inuictus raptim per nubila fertur
 Parrhisios, facto ex ventis fit Nubius ore,
 Lartia cui mater fuerat, vitalibus auris
 Iam defuncta, suum Christo largita cruorem.
 Et subiens aulas vbi Fescenninus in alta
 Sed ministrabat populis iniuria iura,
 Admonuit summo de colle cadauera ad amnem
 Sequanicum debere trahi, fluuiioq; recondi
 Quæ superi horrescant, videat quæ inuitus Olympus.
 Audijt hos monitus, missoq; satellite iudex
 Exequitur, iunctis mittuntur in effeda bobus
 Continuo, rapidisq; rotis voluuntur ad vndam
 Occultanda vadis, & non habitura sepulcrum.
 Verùm seu casus fuerit, seu cuncta videntum
 Cœlituum pietas, dum largius inter eundum
 Pascitur, & pateris lictor se ingurgitat amplis,
 Docta fidem mulier felici corpora furto
 Surripiens infodit humo, sed turbine tanti
 Excidij tandem extincto, translata quierunt
 Aede sub excelsa sancti penes ossa Magistri.

Bapti-

BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE,
THEOLOGI: DE VITA ET AGONE
D. Georgij Martyris, libellus.

ILLVSTRI VIRO ET EXCEL. MILITI D.
Io. Iacobo Triuultio Marchioni Vigleuani, & Franciæ
magno Marefcallo Baptista Mantuanus Car-
melita Theologus, S. P. D.

I V I Georgij Martyris vitam
nuper à me versibus exaratam,
cùm vellem edere, & alicui de-
dicare, qui tali xenio dignus vi-
deretur: Tu mihi ante omnes a-
lios occurristi. Nam cùm sis apprimè erudi-
tus, & possis libros Latinos sine interprete in-
telligere. Quæ laus debetur paucis principi-
bus nostræ tempestatis, cùm ex antiqua illu-
striq; Triuultiorum familia prodieris, cùm e-
tiam in re militari tantum profeceris, vt rebus
gestis summos Duces ac magnos Imperato-
res, vel antecesseris, vel saltem æquaueris: Li-
bellum

BAPTISTAE MANTVANI

bellum hunc nostrum de principe militū Georgio compositum, videris tibi iure vindicare. Hoc solum iudico adamussim non quadrare, quod libri humilitas altitudinem tuam non attingit. Video tamen in te quippiam, quod huic damno possit esse præfens remedium. Animi tui scilicet humanitatem atq; modestiā. Quæ talis ac tanta est, vt sufficiat celsitudinē tuam nonnihil inflectere, & ad muneris huius nostri tenuitatem inclinare. Sed vt libelli paruitas aliquantulum crescat, & accessione aliqua maior fiat, me quoq; tibi trado cum libello. Quid amplius tribuam in præsentia nō habeo. Omnia Deus tibi fortunet, & veræ felicitatis te participem reddat, Vale.

*Ad Illu. D. Io. Iacobum Triuultium, Francia magnum
Marescallum, P. Franciscus Tantius Corniger.*

Martem, quòd reliquis bello præstaret & armis,
Prisca ætas coluit, testificata Deum.
Sed melius colitur pro Marte Georgius isto
Tempore, pro vero qui tulit arma Deo.
Nec melius cuiquam potuit Baptista dicare
Quàm tibi, quo noster Mars celebratur, opus.
Vt vincis veteres animo, dextrâq; potenti,
Sic etiam superas relligione duces.

Grandia

Randia Cappadocis memorantem facta
 Georgi,
 Sancte pater, tua me pietas, qua Iusti-
 net orbem,
 Excitet, influxu vegetans mea corda
 recenti.

Cappadocum tellus ponto vicina, sub altis
 Molibus excelsi penetrant qua sidera Tauri
 Tendit ad Euphratem, longè porrecta duabus
 Iungitur Armenijs, tepidoq; approximât austro.
 Vt perhibent illam Graij cognomine prisco
 Albam appellabant Syriam, quod corpora gignat
 Alba magis, maiore gelu, nam frigora candor.

Hæc ea qua quondam sub te facunde Basili
 Qui totum cælesti orbem facundia inundas,
 Sacula pace fruens plusquam Saturnia duxit.
 Hic quoq; præclaris satus est natalibus author
 Militia, qui Mauortis successor in armis
 Bellonaq; fuit Georgius, ista parentes
 Nomina fecerunt inter cunabula nato,
 Ac mansere, nefas postquam fluuijalibus undis
 Diluit, & prima natas ab origine sordes.
 Diues agri, diues pecorum, ditissimus auri,
 Puber adhuc vita functo genitore remansit.
 Tartareos autem diuos de more parentum,
 Numina cum nondum sciret meliora colebat.
 At postquam Christi nouitas infusa per aurem
 Transiit in sensus teneros, & mollia corda,

BAPTISTAE MANTVANI

Continuò Iouis ambages & inania diuum
Somnia contemnens, ad sacramenta cucurrit
Nostra, nec erubuit caput inclinare sub hasta.
At quia maiores fuerant insigne sequuti
Marte decus, sese ne degeneraret ad arma
Contulit, & virides bellando exercuit annos.

Nemo volans iaculum maiori robore torisit,
Nemo manu bifacutum ensem meliore rotauit,
Nemo fugam disco tantam dabat, arte sagittam
Non fuit aequali qui mitteret, ossea ducens
Cornua lunato totam abscondebat in archu.
Si lapidem loris ritu iaciebat Ibero,
Iurasses hominem terris Balearibus ortum.

Nec melior cursu quisquam, nec in aëra quisquam
Cappadocum tanto poterat se attollere saltu.
Quid referam quorexit equum moderamine? quantos
Flecteret in gyros? toto attollebat in auras
Corpore transiliens currus, fossæq; præaltos
Pegaseum spirans animum, telluris hiatus,
Ars sessoris equo pennas dabat, aëre in ipso
Qua fuerat mens cunq; leui flectebat habena.
Sed nec olympiaco pugiles in pulvere quondam
Cernere consueti melius lusere palastram,
Nec melius castu decertauere Lacones.

Nil intentatum voluit sibi. Castora iacēt
Gracia, Pollucem veteres mirentur Amycle.
Non erat iste minor. Saliens currentis ab alto
Quadrupedis dorso plantis velocibus ipsum

Prauertebat equum, labor ex tellure iacentem
 Nullus erat currente fero sustollere contum.
 Qui vada qui tantos nando transmitteret amnes
 Non fuit, his studijs auum iuuenile peregit.
 Propterea qui tunc illis Romana tenebant
 Arma locis, fastu magno fecere tribunum.
 Censor erat curans ne lenta per ocia miles
 Segnior euadat, neu bellica negligat arma.
 Forma viro qualis Turno, vel qualis Achilli,
 In sublime leuans humeros, in pectora crescens,
 Os roseum, natura vagos per colla per armos
 Fecerat insignes auri splendore capillos.

Et quanquam comites (vt mos) iuuenilibus annis
 Cerneret in luxum pronos, se comere ritu
 Fœmineo, & fœdam in Venerem frano ire soluto,
 Ipse tamen nulli (dictu mirabile) culpa
 Succubuit. Talem lascinia nulla iuuentam
 Quod fieri nunquam poterat sine numine, flexit.
 Hippolyto similis, tibi par Labanidenate,
 Regia quem coniunx mendaci polluit ore,
 Traxit ab illecebris mentem muliebribus altam.
 Sæpe nurus iunenem, sæpe ambiuere puella.
 Ille instar molis quam concita verberat vnda
 Perstitit inuicto contra mala gaudia sensu.

Militia nunquam sine relligione frementi
 Marte etiam, cum seua orto Bellona tumulto
 In pugnam armatos esset missura, vacabat.
 Cum pacatus erat superis dabat omnia Diuis

BAPTISTAE MANTVANI

Tempora, praesertim primordia lucis & umbra.

Et cum pauperies exilis & indiga rerum
 Quotidie ex omni iuuenis ad limina vico
 Se conferret, inops nunquam indonatus abibat.
 Nam pietas homini semper comes, inter egenos
 Effundebat opes, miseris erat omnibus hospes.
 Omnibus inno. uis, nisi cum truculentia Martis
 Poscebat ferro quicquam violenter agendum.
 Tunc acer, tunc asper erat, nec in agmine toto
 Cappadocum qui continuo in certamine viuunt,
 Alter erat qui sese ageret tam ardentem in hostem,
 Tam intrepidè casus qui tam feliciter omnes
 Vinceret, & cui sors tantum (sic fama ferebat
 Vndiq̃) praestaret quasi coniurata fauorem.

Qui poterant eius gladios (tanto impete, tanto
 Fulmine flagrabat pugnans) euadere, nunquam
 Tam temere audebant illa in discrimina ferri.

Ignis ut in stipulis pleno quem prouocat ore
 Aphricus à tergo, volucris vorat omnia cursu,
 Nec cohibet nisi consumptis incendia campis,
 Sic ferus & pugnax in dura Georgius arma
 Ibat agens supremam hominum stragem atq; ruinam.
 Ut quondam Tydeus, & torrentissimus Aiax,
 Hector, & Alcides, & sanguinolentus Achilles.
 Quando opus instabat graue, formidabile & anceps,
 Cappadocem, reges Latij, res dura, Tribunum
 Postulat, aiebant ipsumq; in bella iebant.
 Omnia nil opus est celeberrima facta referri,

Quippe

Quippe vetor numero fama memorabilis vnum
Clamat, & aeternos mitti sese orat in annos.

Per Cilicum fluctus quondam translatus in arua
Arida torrentis Libyæ dum permeat agros
Cum Thracum legione equitum sub principe Romæ
Maximiano, urbem (Libyci dixerunt Silenam)
Audijt indignam ferre ac succumbere sortem.
Hanc veteres urbem fama est posuisse Silenos
Huc duce Nyseis Baccho de finibus actos,
Hisq; locis nomen, muros, gentemq; dedisse.
Mœnibus urbanis stagnum illat abilis vnda
Iunctum erat in latum ripis abeuntibus orbem.
Stagnum infame loci lymphæ surgentis eodem
Et morientis, aqua diram exhalante Mephitim.

Letifera nubes extollebantur in altum
Aëra, Campano quales oriuntur Auerno,
Qualis in Hirpinis Anfacti vallibus humor
Pestifer, ex alto veniens vt creditur orco
Non infame minus stagnum quam tempore prisco
Gurges in Aegypto Stygius, Memphitica propter
Mœnia, & Arcadica styx qua lapidescit in ora.
Ex hoc seu stygij manes, seu numina cœli
Seu faceret natura homini contraria ab astris
Influxum hunc sortita, graui se bellua mole
Protulerat vastans agros, & ouilia & urbem.
Bellua ventre bouem referens, & gutture longo
Physetera, canis Aethnaeum faucibus antrum.
Antrum quod fama est obscuro tendere hiatu

BAPTISTÆ MANTVANI

Ad Cocyti amnes, & ad impia limina Ditis?
 Bellua lernæa longè crudelior hydra.
 Loricata cutem squammis horrentibus atram,
 Spernere quæ Alcide clauam potuisset & arcum.
 Hæc vbi consumpsit pecudes, ieiunia inani
 Non patiens aluo sursum attollebat in alta
 Mœnia deformes vultus, & sibila colla,
 Efflabatq; animam, qualem spirare lacunas
 Fama est infernas per regna Cathartica & orcum.
 Ibat læthiferum virus trans mœnia in urbem,
 Ac subitas hominum mortes inopinaq; fata
 Parturiens ciues luctu afficiebat amaro.
 Quo gradiens alui immanis graue pondus agebat
 Tristabatur humus, languebant gramina, adustis
 Stipitibus florum capita inclinata cadebant.
 Syluaq; & arborea frondes contagia passe
 Arebant, velut arefcunt Catanensia rura
 Cum vomit Aethnaus fumosa incendia crater
 Innoluens rapidis nemora arua & ouilia flammis.
 Quinetiam volucrum si quam grauis halitus aura
 Polluerat tristi, subito quasi corde resecto
 Viribus amissis alas ponebat, hiulco
 Gutture agens animam, terraq; allisa iacebat.
 Hoc super accitis post plurima funera tandem
 Post varias clades in regia tecta tribunis
 Consilium summo celebrant cum principe patres.
 Demum vltro cum multa essent citroq; loquuti,
 Edita consensu regis, populiq; patrumq;

Lex
 Duf
 Sole
 Tam
 Pesti
 T
 Cecro
 Venit
 Acci
 Alte
 Pare
 Limi
 Non
 Venit
 Tem
 Iam
 Sed
 Tum
 Vrg
 Trac
 Regi
 Et l
 An
 Pleb
 Iam
 Rex
 Indi
 Vnd

Lex humana iubet tetro duo corpora monstro
 Ducta sorte dari, stellis surgentibus vnum,
 Sole oriente aliud, quibus exaturata quiescat
 Tam funesta fames, cessetq; effundere totam
 Pestifero afflatu virus letale per urbem.

Tale ferunt olim fatum infestasse nepotes
 Cecropis, in Cretam tristicum remige Theseus
 Venit, & accepto rexit vestigia filo.
 Accipit vrbs durum imperium, cum nulla salutem
 Altera in optatam via sit, plebs infima primum
 Paret, & ascendens it sors ad splendida patrum
 Limina, quotidie flentur noua funera, nemo
 Non pauet expectans infauste nuncia sortis.
 Venit & ad regem, cui frigida ad vltima vita
 Tempora perducto soboles erat vnica, Virgo
 Iam matura viro, pleno iam nubilis auro.
 Sed velut in tali solitum contingere casu,
 Tum cum rege grauis discordia ciuibus orta est.
 Vrgebat pietas patrem, ne pignora talem
 Traderet in pradam, poteratq; exempta putari
 Regia maiestas, populi damna impia passi
 Et lugubri omnes propter noua funera cultu
 Austeri regem incessunt, ac multa minantes
 Plebiscita volunt, vt plebi & patribus ipsis
 Iam fuerant, esse ipsi etiam communia regi.
 Rex igitur cernens populos concurrere in vnum
 Iudicium, & recolens dictum, retinacula plebem,
 Vndas ignem nescire pati, promittit obortis

BAPTISTÆ MANTVANI

Heulachrymis vitæ extremæ solatia natam.

Continuò luctus resonans per regia tecta
Surgit, & afflictos cruciat res dura parentes.
Nec noctu, nec luce silet querimonia, tollunt
Ex thalamis aulae, vacant conuiuia, sordent
Atria, funebrem gemit omnis regia casum.
Iam funesta dies aderat, diffusa per vrbes
Finitimas multos hæc ad spectacula fama
Allicit, induitur chalybem Georgius, hastam
Corripit, & paucis sese comitantibus infert
Albenti sublimis equo, cui Thracia mater,
Et pater Astur erat, donatum à Cæsare loris
Purpureis, & fulgenti decorauerat auro.
Venit & vnde oculis stagnum hoc infame patobat
Cum socijs vrbi, vicino in colle resedit.

Aureus aurora sol succedebat, & alto
Lucifer ibat adhuc, nec dum se absconderat Axe,
Cum caput obscuro tollens de gurgite serpens
Deucalionæo maior Pythone, sonantes
Sulcat aquas, pellitq; natans ad littora fluctus.
Extemplo nitidum prius aëra lurida nubes
Inquinat, & fumo Titan contabuit atro.

Labitur ad ripas, & circum lumina flammis
Ignea sanguineis vertens consueta tuendo
Pabula querebat, quæ cum non cerneret, iram
Arsit in ingentem, stridens, squamosaq; in altum
Terga leuans, viridesq; extendens longius alas,
Atq; volaturo similis dat sibila, curuo

Verberat

Verbo
Pabu
Ext
Aur
Adu
Orbi
Oraq
St
Et pa
Cerne
Rex n
Rega
Quos
In fa
Num
Esse c
In pa
Iuer
Atq
Ac f
Indig
Est a
Incu
T
Infle
Huic
Ella
V

Verberat ungue solum signa impatienter & agré
 Pabula differri nimium consueta ferentis,
 Extendens oculos stat versa ad limina fronte,
 Auribus arctis, solitam qua nouerat escam
 Aduentare, fores sentit stridere, & ahenos
 Orbibus edui iuēctes sperare videtur,
 Oraq; porrecta lambit vastissima lingua.

Stabant attonitæ matres in mœnibus altis,
 Et parua cum prole viri, quod cernere nollent
 Cernere anhelantes, animisq; tuentur acerbis.
 Rex miser interea simul & Regina puellam
 Regali comptam ornatu solantur, & omnes
 Quos ita contingat patrijs prolegibus ire
 In fatum iuuenes ierant diuescere, & inter
 Numina sortiri sedes, & honore Deorum
 Esse celebrandos ventura in secula, nedum
 In patria, verum Libycas quocunq; per vrbes
 Iuerit istius tantæ fama inclyta laudis.

Atq; sacros ritus æternaq; templa habituram,
 Ac fore de diuisim numero, quos Roma penates
 Indigetesq; vocat, qualis Numa, Romulus, & qui
 Est absorptus humo, simili pietate laborant
 Inculcare animo vitæ immortalis amorem.

Talia dicentes certant cobibere profusos
 Inletus oculos, pietas aduersa repugnat
 Huic studio, gemitus non aduertentibus ipsis
 Et lachryma erumpunt, nec fingere gaudia possunt.

Ventum erat ad portæ limen, nec aperta patebant

Mœnia

BAPTISTAE MANTVANI

Mœnia adhuc, caput in fletus descendere totum
 Cogitur, sit totus fracta in suspiria pulmo.
 Oscula dant, stringunt amplexibus, oraq; lambunt
 Sæpius, at valuis tandem bipatentibus itur.
 Ecce sua madidi fletu cum prole parentes
 Limina portarum insistant, trepidamq; puellam
 Sponsali fulgentem habitu tortisq; decoram
 Crinibus excludunt valuis, mox colla catenis
 Innodant famuli tristes, solamq; relinquunt.
 Ore deam referens Helenæq; simillima virgo
 Stabat, vt Andromede monstris exposita marinis,
 Et vertens in cælum oculos ne cerneret hostem
 Terrificum, tremit implorans & numina & astra.
 Et procul à muris tales audita querelas
 Ederes, vix voces illo ire sinentibus Euris.

O misera, ô misera Alcyone (nam nomine dicta est
 Alcyone) Cur sunt tibi tam crudelia fata,
 Vt sit opus monstri istius descendere in aluum?
 Cur mihi de vita, multos qua debet in annos
 Tendere, nil superest? viam totoq; valentem
 Corpore & insontem venit absorbere sepulcrum.
 Quid merui? cur sic damnor? Quo crimine plector?
 Cur inuisa ita sum cælo, terræq; ereboq;
 Nemo ex tot diuis, ex tot mortalibus affert
 Auxilium? sola hic monstro indefensa relinquer.
 Scilicet hæc mea sunt tantum expectata parenti
 Festa hymenæa, mea hæc, mea sunt hæc pignora mater
 Quæ mea sperabat gaudens. O Numina cæli

Quæ memorant olim quōdam seruasse Ariadnam,
O diui maris, ô Erebi, Si lumina vobis

Quæ videant istos casus, miseratio si vos
Vlla mouet, vestra Alciones quæ semper ad aras
Procubuit vestras supplex, audite querelas.

Talia dum credit se fati in limine fata est.
Rem simul ac videre nurus à mænibus, omnes
Contremuere, animos fati præsentia tangit

Altius, exanimat tremulas pauor, omnibus idem
Pulsat corda dolor, dolet ipse à colle Tribunus
Prospiciens, casumq; omnis turba aduena luget.

Substiterat monstrum admirans, nã cætera mēbris
Corpora nudatis exponebantur, ab ipsis

Edidicit vinclis prædam fore, fertur aperta
Fauce igitur, sensimq; mouet vestigia tardum
Mole graui, reptans instar testudinis ample
Verrit humum, passisq; ad prædam amittitur alis.

Vt procul aspexit pietate Georgius ardens
Tam crudele nefas, tanta dignum scelus ira,
Infremit ac miserans cruce pectora signat, equumq;
Concitat, & pressa monstro volat obuius hasta,
Admirari omnes Iuuenem, tam interrita corda
Obstupuere, orant superos his ausibus adsint.

Magnanimos nixus iuuat Deus, intima mucro
Guttura perfodiens latam penetravit in aluum,
Nigraq; mortifero traiecit corda veneno
Pulcher eques, monstro ferali animosior, ictu

Tam valido compulsus equus subsistere paulum,

Impete

BAPTISTAE MANTVANI

Impete mox rapitur flagrante, nec audit habenas,
 At postquam subitum posuit brevis ira furorem,
 Vertitur, & gressu elato, cilioq; superbo
 Sape vomens patulis resonantem naribus auram
 It quasi detestans animis ingentibus hostem.
 Nec minus est feruens equi calor, eximit ensem
 Sole repercusso iaculantem in mœnia flammam.
 Atq; ferox stricto redit in certamina ferro.

Telum aliud subiens per corda, per ilia, & alium
 Iuerat in vulnus, totumq; absconderat intra
 Viscera, distendens amplose bellua campo
 Extremam incuruis rodebat dentibus hastam.
 Sed iam deposita serpens feritate iacebat
 Fusus humi, extendens artus in puluere grandes,
 Atq; extrema trahens suspiria pectore anhelos.
 Continuò exurgunt plausus à mœnibus altis,
 Lataq; confusas attollunt gaudia voces.
 Semianimi reges vt res audita, senectæ
 Obliti celerem rapiunt ad mœnia cursum.
 Præcipitiq; iubent solui pietate puellam
 Pallentem, gelidamq; metu, penè exanimatam:
 Stant circum tenero affectu, mirantur, hiantq;
 Virginis ora super, nec habent aqualia tanta
 Latitis verba, illachrymant, & brachia tendunt.
 Ac velut elingues, animum non vocibus edunt
 Sed gestu, penè ipsam efflant in gaudia vitam.
 Tam mirò super euentu super insperata
 Prosperitate gregatim, omnes dant murmura, narrant

Laome-

Laom
 Qua
 Rea
 S
 Esse
 Pall
 Pan
 Vict
 Mun
 Certa
 Cum
 Circ
 Ill
 Allo
 Præ
 Narr
 Ann
 Crud
 Esse
 Omn
 Obser
 Esse
 Prose
 Qui
 Natu
 Omn
 H
 Desti

Laomedontea paria infortunia nata,
 Quam Ceto obiectam Phrygias dum permeat oras
 Reddidit incolumen patri Tyrinthius Heros.

Sunt quoque qui credant equitis sub imagine tectum
 Esse vel Alciden, vel Castora, belligeramve
 Pallada, vel Martem, dumque vrbs vario instrepat ore
 Pandite iam tuti portas, accurrite clamat
 Victor, & istius grates persoluite Christo
 Muneris auctori, parent, & limina pandunt.
 Certatimque ruunt, ceu torrentissimus amnis
 Cum rapit ex altis ingentem vallibus astum,
 Circumstantque equitem, ac proni reuerenter adorant.

Ille fero incumbens iubet esse silentia, moto
 Alloquiturque alto turbam sermone frequentem.
 Præteritos memorat casus, sæuumque Draconem
 Narrat ab obscuris immissum manibus, orco
 Annitente agros omnes extinguere, & urbem
 Crudelesque deos quorum delubra colebant
 Esse docet, iurans successibus inuida nostris
 Omnia quæ vano decepti numina ritu
 Obseruare solent, & solo nomine monstrat
 Esse deos, cum sint inferna demones aule.
 Prosequitur magni referans arcana Tonantis
 Qui mare, qui terras, qui sydera fecit, & istum
 Natura non arte Deum, numenque docebat
 Omni mole carens, nullis mutabile formis.

Huic aras ritusque sacros, huic orgia soli
 Destinât, æterni subdit quo pignora patris

Ordine

BAPTISTAE MANTVANI

Ordine ab excelso pietas deduxerit axe,
 Et quo membra modo sumens mortalia Christus
 Fudit in humanas cœlestia lumina mentes.
 Ut scelus antiquum moriens deleuerit, utq̃
 Ipse suis victo surgens se ostenderit orco.
 Victor ut æthereos demum conscenderit orbis.
 Ut noua templa nouos patri sacrarit honores,
 Et missum auxilio miseris se narrat ab ipso
 Cui subsunt erebi manes, & numina falsa.
 Talia fociferans populos errore vetusto
 Liberat, & clamans turbas inuitat ad vndam.
 Affuit huic operi fautor Deus. Vndiq̃ ad amnem
 Itur, & accipiunt latices in vertice sanctos.
 Eijciuntq̃ deos veteres, lustrata Tonanti
 Sacrant templa, docet ritus, sacrosq̃ ministros
 Instituens aperit sacris accommoda rebus
 Tempora, & in fastos vertentem digerit annum.

Postremò ardenti nemorum strue grandia monstri
 Membra cremant, picta serpentis imagine in altis
 Aedibus, ut veniens legat hæc horrentia facta
 Posteritas, & eat ventura in sacula fama.
 Instituunt ludos horum monumenta laborum
 Ac tantorum operum, quos plebs vrbana quotannis
 Concelebret, quales faciebat Gracia quondam
 Archemoro, magno Alcida, patriq̃ Tonanti.
 Adueniunt reges, atq̃ ad vestigia sancti
 Halcyonem pronam inclinant, ac talia fantur.
 Quod superant ciues, q̃ nos & pignora, munus

Hoc est sancte tuum victor, q̄ numina nobis
 Vera reuelantur, facit hoc tua maxima virtus.
 Deniq̄ tu nobis animas, tu corpora seruas,
 Et tibi nos ipsos, ipsam debemus & urbem.
 Sic reges, mox antè viri vestigia ponunt
 Dona, relucentes gemmas, vasa aurea signis
 Aspera, regalis quot longo tempore luxus
 Tuderat, & chlamydes auro argentoq̄ superbas.
 Vrbs quoq̄ & asserti ciues maiora parabant,
 Omnia quæ Christo victor donauit, & ingens
 Imperat vt matri diuùm de marmore viuo
 Vrbe struant media Romano schemate templum.
 Nec mora, quo molis fuerant ponenda superba
 Fundamenta loco, nitidis vberrimus vndis
 Qualem Pierides habitant in Phocide, qualem
 Gratia in Orchomeno, campis Arethusa Sicanis,
 Fons oritur, qui potus agat toto omne venenum
 Corpore, quo miseram monstrum incestauerat urbem.
 Ergò quot hac peste infecti per tecta iacebant,
 Auxilium sacro membris à fonte petebant.
 Et velut Alberti veniunt ad pocula turba
 Cùm redit Augustus, sic vrbs ea tota quotannis
 Qua fuerat producta die, veniebat ad vndam.
 Fecit & in stagnum labi, quo surgeret vltra
 Excrescente lacu ripas, & flumine factò
 Per steriles campos residem deuolueret aluam.
 Sic fuit & populo pietas, industria & agro.
 Nec mirum si dira luem produxerit istam

d

Bellua,

Hoc

BAPTISTÆ MANTVANI

Bellua, cum feralis aper Calydonia rura
 Depopulans, Eueni oram commouerit omnem.
 Sus quoq; Menalius magni pars tanta laborum
 Herculis, Arcadicam visus subuertere gentem.
 Mæonios quondam fines ad Sangaris amnem
 Proditus in lucem serpens vastauit, & altum
 Egerat in luctum Lydos, Mæandria rura
 Pactoli meministis aqua. Nec destitit ante
 Id scuire malum, claua quam fretus & arcu
 Amphitrioniades stygiam compescuit iram.
 Et Rhodus in prædam colubris data, cœperat ista
 Insula de causa Graijs Ophiusa vocari.

Affuit afflictis Phorbas, Triopæa propago
 Phorbas, & hydrorum genus exitiale peremit,
 Ausonias vicina palus deleuit Amyclas,
 Tanta papyrifera soboles virosa lacunæ
 Est molita, agros ac totam sustulit urbem,

His adiunge feram, si fas tam immania monstra
 Appellare feram, quæ tempestate Mineruæ
 Non vnâ solum in plebem, non mœnia in vna
 Perniciosa fuit. Spirans incendia primum
 Sauijt in Phrygiam, mox per iuga frondea Tauri
 Flammigeras Libani syluas incendit, ad Indum
 Transijt, & Gangem, repetens Syriamq; Sabamq;
 Per Hiericontinos frutices, & odora cucurrit
 Per nemora, Aegypti segetes, viridantia latè
 Pascua consumpsit, superata à Pallade tandem
 Desijt hæc hominum genus infestare Megera.

Talis

*Talis erat Campe in Libycis quam Bacchus arenis
 Turbine conuoluentem agros atq; oppida grandi
 Perculit. Bois remeat dum victor ab Indis.
 Et fera non dispar, quam dum Romanus Elise
 Regna petit miles, magno molimine tandem
 Vix ruit, & Romam non paruum insigne triumphi
 Tergora nudatis misit squammantia costis.
 Quid per multa vagor, res mira, cuniculus olim
 Longe imbelle animal, Balearica regna coëgit
 Poscere Romanam multo cum milite classem.
 Quid iam de trucibus monstris, quid credere non fas?
 Sed ratis est iter ad ceptum flecenda Tribunus
 Inde per Aegyptum, Syrias deuenit ad vrbes,
 Atq; Palaestinam regi tum forte rebellem
 Casareo grauib; bellis Romana coëgit
 Iura pati, & tumidam fecit resipiscere gentem.
 Tum veniens Luzam magai vestigia templi
 Vidit, & Heliadas sanctos, qui vasta colabant
 Per deserta casas. Carmelum ascendit, & alto
 Vertice Regina Diuim sacrata reuisit
 Tempa per Idalios vmbra mittentia fluctus,
 Tempa genitrici Mesia que prima di arunt
 Heliadum patres. Vnde & cognomina ducunt.
 Quasut & si, qua Christi monimenta manerent,
 Ceu spelæa cavi saxis incisa sepulcri,
 Et collis loca Gogotei, quæ abscondita longum
 Cesaris inuenit paruo post tempore mater,
 Lazareosq; lares, Maribæ quoq; limen & Anna,*

BAPTISTAE MANTVANI

Et iuga ieiuno facta immortalia Christo.
 Omnia quæ Heliades tenuere silentibus armis,
 Incolumi Roma imperio, grassata procellis
 Heu grauibus leges vt gens Agarena Latinae
 Expulit inde, viri sanctos liquere penates
 Ire per occasus incognita regna coacti.
 Mox adiit Persas, vbi sacramenta reliquit
 Omnia militia cupiens cœlestius auum
 Ducere, vt Heliades opere & sermone docebant.
 Nanq̃ per illorum gradiens habitacula sanctos
 Imbiberat mores, & relligionis amorem
 Hauserat, ac terrenarum fastidia rerum.

Tunc veteres diui Phœbus quem Persica Mitram
 Lingua vocat, cum Marte Venus, cum Pallade Luna
 Cum Ioue Saturnus, cum Baccho Athlantius Hermes
 Cum Iunone pater Pelagi, cum principe Auerni
 Tisiphone, Alecto, Proserpina, dira Migara
 Concilium Babylona vocant, qua regia quondam
 Tecta Nini fuerant. Vbi sic est fata Minerua.

O comites tanta qui conregnauimus olim
 Maiestate, quibus Babylon, quibus inclyta Memphis
 Paruit, & regum domitrix Mauortia Roma,
 Cernitis vt fracta nostrum ditione labare
 Incipit imperium, dudum euanesCIMUS vt nix,
 Cum zephyri verno perflant iuga candida vento.
 Et quanquam Christo (licet hoc antè ora fateri
 Vestra mihi) maris & terra sint debita regna,
 Nostra tamen magno nobis incuria damno est.

Plus

T
 Qu
 Sap
 Cedi
 Ded
 Illa
 Arc
 Inde
 Qua
 Bell
 Inte
 Nun
 Sors
 Tur
 Vna
 Coni
 Han
 Nun
 Org
 Thu
 Alt
 S
 Est
 Mai
 Inte
 Sosp
 Nec
 Exi

Plus audet mortale genus, maior resistunt
 Quum bellis homines atq̄ obsedione premuntur
 Sape animo quam nos. Pueris imbellibus vltro
 Cedimus, & verbis signoq̄ fugamur inani.
 Dedecus immortale, quod hoc pudet ore fateri.
 Illa ego quam dicunt Tritonida, quam Phryges olim
 Arcibus in summis custodiuerunt, putantes
 Inde suam & Troia arsuram pendere salutem,
 Quam rapuere hostes, quam post Troiana per undas
 Bella tulit pius Aeneas, quam Roma colebat
 Inter honoratos Vestæ sub culmine diuos,
 Nunclateo, & furtim cogor pauca ista profari.
 Sors eadem nobis, omnes iactamur eodem
 Turbine, tempestas eadem nos obruit omnes.
 Vna emergendi restat via, si simul vnum
 Coniurati in opus totas effundimus artes,
 Hanc fulcire potest concordia sola ruinam.
 Nunc igitur quando reges ad nostra Latini
 Orgia concurrunt, nostrasq̄ cremantur ad aras
 Thura, resumamus vires, animosq̄ leuemus
 Altius, & toties læsum vlciscamur honorem.

Si delere nephas genus hoc, offendere fas est.
 Est satis aduersum quoties contendimus hostem
 Maiorem numero atq̄ opibus, si vincere fas sit
 Interdum, si non castris spoliatur ademptis,
 Sospita maiestas satis est certamine tali.
 Nec video cælum cur formidabile, certè
 Exilium nobis & sola & maxima pœna est,

BAPTISTAE MANTVANI

Id patimur sine spe venia, quia poscere nobis
 Turpe. Deo indignum dare non poscentibus illam.
 Quae mala ne accrescant igitur grauiora verendum?
 Num forsitan, num more hominum decedere vita
 Est metus? an nostros onerant mortalia sensus
 Viscera? ut in morbos labi timeamus & enses?
 Nos elementorum expertes, nos entelechia
 Simplicis & nuda, naturae essentia quinta,
 Nec morimur, nec caeliuagis submittimur astris.
 Nos superis aequale genus, generosius illis.
 Illi etenim seruile iugum seruiliter vltro
 Accepere animis deiecti imbellibus omnes.
 Seruitij nobis est visa miserrima iam tum
 Conditio, & memores naturae & originis alta
 Turpia magnanimis iuga detractauimus ausis.
 Et quia tantum ausi, longo regnauius aeo,
 Regnaturi etiam, paribus si accingimur armis.

Ergo alacres, ergo ite animis praestantibus, Ite
 Casareos ite in thalamos, & Maximianum
 Atrotem, dirumque hominem, nostra arte vocatum,
 Nostra ope ad imperium Roma, irritate veneno,
 Quo solet in reges vii bona lena Megara.
 Concipiat lethale odium, iubeatque necari
 Christigenas, casti in grandes ciuulentur acervos,
 In flammam in gladios mittantur, in ora ferarum
 Et fumum exhalent passim fora cade cruenta.
 Sic metuant Christum celebrare, palamque fateri.
 Principio regni istorum nisi prouida cura

Nos
 Vnd
 Fect
 Qui
 Sic a
 Lau
 Se fo
 Ergo
 Et si
 Alc
 Per
 Som
 Nan
 De p
 Ac
 Qui
 I
 Ista
 Pon
 Sac
 Inu
 Bell
 Om
 Den
 Chr
 Vuc
 Hin
 Cop

Nos seruasset, erant nobis surrepta per orbem
 Vndiq; sacra, q; hac quoq; tempestate supersunt,
 Fecit cura, labor fecit, vigilantia fecit.
 Qui sibi met desunt, illis iure omnia desunt.
 Sic affata truces vmbrae truculenta Minerua.
 Laudauere deam Lemures, & ad omnia promptos
 Se fore promittunt pro maiestate deorum.
 Ergo super Syriam lati, super alta Cythera,
 Et super Ideos saltus, super Acrocorynthem
 Alcinoiq; super quondam pomaria & Aethnam
 Perueniunt Romam, subeunt penetralia regum
 Somnia componunt noctu crudelia, dira
 Nanq; deos fingunt in maiestate querentes
 De populis, de Caesaribus, sua templa relinquunt,
 Ac tolerari homines quosdam qui numina damnent.
 Quirve trahant populos à religione deorum.
 Ista vident reges, videt ista insomnia consul.
 Ista senatores, & qui Capitolia seruant
 Pontifices, tremunt ingenti formidine Roma.
 Sacra iterant, cultris rimantur viscera, fibras
 Inueniunt longè iratas, passimq; minaces,
 Bella canunt vates, morbos diuinat Aruspex.
 Omniaq; aduersos minitant presagia casus.
 Deniq; continuo reges rumore coacti
 Christigenas ad sacra trahi iussere per orbem
 Vndiq; & edictum passim crudele pependit.
 Hinc orta innumera cedes, hinc tanta cruoris
 Copia defluxit, quantam ciuilibus armis

BAPTISTAE MANTVANI

*Aemathia & campi nunquam videre Philippi.
Tunc diuim creuere vrbes. Tunc omnia turmas
Sydera viderunt ad caelum annare frequentes.
Hic furor Assyrios, furor hic penetrauit Erembos.
Non fuit Aegyptus multo sine sanguine. Nilus
Saepe cruentato defluxit in aequora tergo.
Venit & ad Persas caedes hac tanta Tyrannos.
Et penè ex omni Christus defluserat ore
Nemine se Christi cultorem audente fateri.
Decoxisse fides nusquam lucentibus aris
Iam poterat credi, vulgoq; extincta putari.*

*Hac simul ac vidit tam dira Georgius acta
Non tulit, exutus saga bellica, paupere panno
Hispidus antè ipsum Datianum irrumpit, & ore
Libero ait, Praefectè tuos Datiane relinquo
Ecce deos. Datianus enim sub regibus illis
Praeses erat grauis, inclemens, truculentus & atrox.
Qui veritus praclarum equitem famaq; tribunalum
Insignem celebri, nec enim mutata valebat
Occultare chlamys, sola vulgo indole notum,
Principio verbis hominem compellat amicis,
Ac tentat mollire animos, & frangere in illo
Propositum secta infamis, sic ipse vocabat
Christi dogma nouum veteres quod dispulit aras.
Ast ubi constantes animos & nescia flecti
Pectora perpendit, sunt Casariana Georgi
Hec ait in tales quæ nos insurgere cogunt
Imperia, edictum potuisti audire per omnes*

Iſſe oras. Quid agas ipſum te conſule, & audi,
 Nil temere audendum, ſpargi tua tempora canis
 Iam video, matura etas matura capeſſat
 Conſilia. Ingredereſ fragili maria alta carina,
 Naufragium tumidis ſubitum paſſurus in vndis.
 Contrahere dum fas eſt veſtigia, more gigantum
 Cum diuis certare caue, cum Cæſare fruſtra
 Quem mare, quem tellus trepidant, contendere noli.

Ille nihil tali motus ſermone, Reliqui
 A teneris Datiane Deos, Chriſtumq; recepi
 Dixit, & hac viuens in religione tot annos
 Appoſui lucro quot eunt ab origine prima
 Pubis ad albentes canos incunte ſeneſta.
 Quæ mea nunc fuerit leuitas, amittere paruo
 Omnia momento, quæ longa parauerat etas?
 Hos lapides, hæc ligna quibus me accedere mandas
 Quod non eſſe Deos conſtat, neq; teſta Deorum,
 Vt pote quæ Pluto colit, & Plutonides vmbra
 Omnibus inſenſa mortalibus, execramur.
 Atq; Deum ſobolemq; Dei cognomine dictam
 Argolico Chriſtum ſequimur, verumq; ſatemur
 Eſſe Deum, ſanctas huius libamus ad aras.
 Hoc opus eſt canis dignum atq; ſenilibus annis.
 Nec quicquam temere audemus, ſapienter & alto
 Conſilio freti, magno quoq; numine fulti.
 Hac iter ingreſſi dudum, nec in æquora mittor
 Tam fragili cymba, nullo ſuperabilis æſtu
 Nauigio iam portum aſpiciens, iam proxima cernens

BAPTISTAE MANTVANI

Littora, iam patriæ subiens paradyssidis oram.
 Iam lego quæ faciunt reduci nouaserta carinæ
 Gramina, iam flores varium rediguntur in orbem.
 Et mihi pro diuis contra impia tartara bellum est.

Edidit has Cæsar leges impulsus ab orco,
 A gregetartaræ plebis delusus, & istas
 Missus in ambages, credens seruire Tonanti
 Tisiphonæ seruit, tecumq; insanit & errat.
 Parce minis, non sum casu mutabilis vlllo.
 Continuò in furias surgens Datianus & iram
 Flammigerantem, ignes clamat, mora nulla, ministri
 Huc afferte ignes, hominemq; extendite, duos
 Huc adhibete vngues, & ad ilia mittite flammæ.
 Parent imperijs crudelibus. atq; Tribunalum
 Victorem toties, toties felicibus armis
 In varios casus Romano à Cæsare missum
 Funeligan, facibus torrent, ac viscera sulcant
 Vnguibus, emungitq; adipem cum sanguine tortor.
 Irritatq; fricans sale saucia membra dolorem
 Intestinum, adigitq; animæ in penetralia pœnam.
 Ille immobilibus cælos animisq; oculisq;
 Suspiciens, ô Christe, inquit, si forsitan armis
 Aut aliter nequam deliquimus, ablue in isto
 Igne nefas, isto scelus in certamine totum
 Disfluat, insontemq; animam concede reuerti
 Ad superos vinculis & opaco carcere functam.
 Talibus orabat positus flammam inter & ignes
 Cæsariensis eques, ferrum aspernatus & ignem.

Sic multatus ab it spelunca in claustra profunda,
 Qua suberant regum tectis ac turribus altis.
 Dum leuat Eoum nox intempesta leonem,
 Actenebris obfusa silent animantia, cælo
 Labitur, & portans sub olentem carceris umbram
 Lumen ab aeterno stellarum lumine odorem
 Ex Hiericontinia ubi sunt opobalsama syluis,
 Nuncius extinctis accendit gaudia curis,
 Et succos adhibens latos orientis ab horto
 Delet adhuc fluida stagnantes sanguine plagas,
 Multaq; de summo mundani Principe regni
 De superis mira auditu tam dulcia visu,
 Ut mox quicquid inest homini mortale, caducum,
 In syncerum abigant, fatus discessit in auras,
 Cum iam libra suas gradiens per sydera lances
 Tolleret, & Venerem comitans aurora rediret.
 Lux aderat quando ferus à custode Tribunalum
 Audit admirans, membris animoq; valentem
 Præses, & id magicis factum ratus esse susurris,
 Nescio quem Thamyram tali vocat arte potentem,
 Insignem tota Vrbe magum, quem semine nati
 Fæta parens tulerat, genitos ita Persica nang,
 Religio vult esse magos, & talia fatur.

Christi genæ nosti quanta improbitate resistunt
 Cœlitibus nostris, qua garrulitate tuentur
 Dogma suum, nihil est illis Academia duplex,
 Nil Stoa, se iactant ipsum vidisse Tonantem
 Aetherio fultum solio, diuosq; loquentes

Audiuisse

BAPTISTAE MANTVANI

Audiuisse super venturi atatibus aui.
 Dic sodes modò si quid habes, quo vincere possis
 Insignem quendam in vinculis imoq; iacentem
 Carcere, dic magicis tantum si cantibus audes.
 Ille quid hic dubij? populos accerse, periculum
 Indicio fuerit, deducere sydera cælo
 Omnia si sit opus, deducam sydera cælo,
 Si sit opus magnos transire per aëra montes,
 Efficiam magnos transire per aëra montes.
 Si sit opus simulare feras, formare dracones
 Fingere bella, fretum fluctus attollere in altos.
 Pluraq; de magicis educere cantibus ausim.
 Latus & exultans index totam aduocat urbem.
 Iamq; aderat condicta dies, fluit vndiq; vulgus,
 Nec fora iam capiunt turbas, rapiuntur in alta
 Culmina, plebs summis hiat ad spectacula tectis.
 Aere catenatus longo de infamibus antris
 Ducitur os nitidum referens interritus heros,
 Et noua festiuo venit in certamina vultu.

At magus apportans cyatho incantata venena
 Non expertus adhuc Christum, venit ore superbo
 In medium vulgus, dextraq; silentia mandat.
 Murmure confestim posito silet omne theatrum.
 Continuò vocem attollens magus altius infit.
 O populi dudum de relligione Deorum
 Lis exorta hodie nobis dirimenda venena hoc.
 Si bibat hos succos impune Georgius, esto
 Christigenum sit vera fides, nec plura loquutus

Pocula

Pocula porrexit, porrecta Georgius haurit
 Funditus, & guttas etiam legit ore cadentes
 Subridens, vultuq; homini dat pocula leto.
 Stant magus & iudex intento lumine, & omnis
 Turba putans subita pœnas iam morte daturum,
 Iam casurum hominem. Vultu manet ille nitenti,
 Nil magicas artes, nil impia murmura curans.
 Id magus attendens mutato squallidus ore
 State viri exclamat, sunt hæc præludia, restant
 Pocula adhuc, restant maiori accensa veneno.
 Dixit, & infundens cyatho noua pharmaca, motus
 Murmurat ore super, totaq; illabitur arte.
 Interea iudex meditans discrimina casus
 Præcipitis sese accusat, seroq; pericli
 Pœnitet, & damnat modica incantamina fraudis.
 Pallet ad euentum ambiguum & tremit intima corda.
 Accipit intrepidus risu mala pocula & haurit
 Lethales succos populo admirante tribunus.
 Quod cum impune magus factum videt, ô Datiane
 Vincimur exclamat. Christi omnipotentia maior
 Numinibus nostris, & me præcor accipe (dixit)
 Christe patris summi soboles, neu sperne nocentem
 Hanc animam, hic magicas artes, hic falsa relinquo
 Numina, nudus inops ad te à Plutone reuertor.
 Cingula sic memorans soluit, tunicasq; fluentes
 Exiit, & stratus sancti ad vestigia reptat
 Militis, ac toto plorans Christum inuocat ore.
 Tum præses quo consilio, qua debeat arte,

Turbine

BAPTISTAE MANTVANI

Turbine de tanto quassatam educere puppim
 Cogitat ambiguus, placuit sententia tandem
 Impia, vitæ orem iubet in sua claustra tribunalum
 Ire, magum gladio plecti, truncumq; relinqui,
 Et caput in plebis foriam cum iurgio agendum.
 Mox grauibus titubans curis in tecta recessit,
 Et rursus in furias iudex noua cogitat arma
 Atq; nouis tormenta modis. Rota querna praaltis
 Orbibus extruitur, cæ'os adit, atq; rotatus
 Difficili primum, factò mox impete, cursu
 It rapido stridens, credas rugire leones
 Quum esuries aut ira nocet, mucronibus horrens
 Vndiq; confixis dentes pratendit ahenos.

Hos reus in gladios trahitur iaciendus, acutis
 Heu rostris in mille miseriam frustra secandus.
 Sed simul ac vidit genus hoc immane tremendi
 Supplicij pugilem virtus diuina repente
 Protectura suum, ventos immisit ab Austro,
 A Borea, à Zephyro, nec non & ab Indico Euro.
 Qui semel & canthum & radios axemq; polosq;
 Turbine precipiti rapuere per aëra, & orbem
 Praeses inops animi, qui rem spectabat ab altis
 Pratori speculis mox se in conclauē recepit,
 Et pudor è conspectu hominum se auferre coëgit.
 Altera lux aderat cum fraude armata tyranni
 Mens, iubet educi vinclis sistiq; Tribunalum
 Cui scèlo si ore refert. Clementia diuina
 Iam tibi nota satis, quando sic laesa Georgi

Auxilia

*Auxiliatur adhuc, nec te voluere veneno
 Non gladijs non igne mori, conuertere tandem,
 Ad regum mandata veni, tu tantus in armis
 Quid decora & titulos ista leuitate profanas?
 Quid tua quid maculas insignia facta parentum?
 Esto age quid magica valeas ambage, periculum
 Feceris, & longè supra Zooastridas artes
 Te venisse mihi, nostraq; ostenderis vrbi.*

*Iam satis est, compone animos & honore fruaris
 Militiæ veteris. Romam fama ibit ad vrbem
 Te Persas vicisse magos, cum veneris illuc
 In te conijcient oculos populusq; patresq;
 Atq; audita volent ex te cognoscere reges.
 Posthac Euphratis cedent tibi carmina, cedent
 Thessalici, quorum nomen tam illustre, susurri.
 Maior erit Psillis, maior tua gloria Marsis,
 Quos impune ferunt nigros tractare colubros.
 Hirpinis pralatus eris, quos munere tanto
 Dignatur sancti custos Soractis. Apollo,
 Vt super incedant nudis incendia plantis.
 Dijs faueas, & viue, viris Roma indiget istis.
 Ille videns hominem fictis applaudere verbis
 Actentare dolis sanctam subuertere mentem,
 Postquam me tandem (dixit) mente accipis aqua,
 Et quibus elicitur verbis amor, in tua victus
 Vota feror. Diuis thura immortalibus ante
 Ora patrum plebisq; feram. Tu coge sequenti
 Luce cateruatim populos in templa Deorum.*

Latior

BAPTISTAE MANTVANI

Latior & grandi iudex potiturus honore
 Incedit gaudens, ac rege superbior ipso
 Gestit & ad celebrem vulgus ciet ære triumphum.
 Ac secum vano demens sic murmurat ore.

Venit in hanc pugnam hic miles tam fortis & audax
 Ut posset quoq; regem ipsum terrere loquendo.
 Crediderat se Therfiten seu Sardanapalum
 Inuenisse, Sinoniaca quem eluderet arte.
 Tantius hic Aeneas Diomedem inuenit, Achillem
 Hector apud Persas, Vincis Datiane, triumphum
 Dij tibi dant, victo decus immortale reportas
 Milite tam rigido, tam immani, tam truculento
 Hoste Iouis, diuos poterat qui pellere Olympo.
 Dij gaudete, diem pompa celebrate frequenti.
 Christigenas omnes in milite vincimus vno.
 Tanti est esse vafrum, tantum valet esse disertum.
 Esse animo magnum, verbisq; ferocibus acrem,
 Migret ad Antipodes, vbi non sunt nomina Christus,
 Migret, & hos illic querat sibi libere honores
 Non ferat hic tales vbi nata scientia nugas,
 Hic si praefectum segnem, ignauiumq; rudemq;
 Nactus erat, tanta est ori facundia, fronti
 Maestas, cordi constantia, victor abibat.
 Inuenies paucos qui tanta animalia casses
 Contineant, opus hic non quos orditur Arachne
 Sed Mylænæis laqueis ô Pittace, tandem
 Inuentus tam grandem amnem qui sisteret, obex.
 Talia letitia secum Datianus inani

Garribat,

Garribat, vacuum solus dum permeat aulam.
 Urbs fluit interea, veluti cum flantibus Euris
 Certatim in Zephyrum volitant facto agmine nubes.
 Dum fora, dum delubra sonant, & garrula more
 Barbarico varijs it plebs in murmura linguis,
 Liber & exemptis reus alta in templa catenis
 Ducitur, ex templo tenuere silentia presso
 Murmure, & intentis oculis atq; auribus astant.
 Ille genu submissus humi suspexit, & orans
 Ore Deum tacito molem solui ocyter altam
 Postulat, & scissis subito compagibus ire
 Funditus in cineres, quò dii de sedibus acti
 In chaos æternum redeant, populiq; tumultu
 Admoniti tanto ducant in sydera mentem,
 Ac superos discant & numina sancta vereri.
 Finierat, fragor auditur simul aura corusco
 Ignemicat, terra os aperit, concussaq; raptim
 Machina confractis trabibus testudine aperta
 Absorbetur humo. flammisq; sequentibus ardet.
 Ingentem strepitum missasq; per aëra voces
 Attonita plebs vicina suburbia & agri
 Audiuere, iuit tremor vsq; in tartara, & vmbra
 Tartara timuere omnes, ne terra dehiscens
 Concideret stygiasq; domos ostenderet astris.
 Vix iudex vix ira quibus diuina pepercit
 Prærapidopauci cursu euasere ruinam.
 Ex adytis pulsilemures per inania terræ
 Spiramenta viam celeres iniere sub ima

e

Tartara,

BAPTISTAE MANTVANI

Tartara, secretisq; diu latuere cauernis.
 His super attonitus, nec habens quibus amplius arma
 Dimicet, affatur tali sermone Tribunum.
 Heu miser heu cunctorum hominū immaniſſime, tantū
 Quid ſcelus attemptaſti? vno tot millia perdis
 Interitu, cur te miſeris mortalibus hoſtem
 Tam atrocem natura tulit? non te pudet vno
 Hanc urbem ſimul atq; Deos ſepelire ſepulcro?
 Sic iudex, contra ſic pauca Georgius orſus.
 Inſanis, Datiane, potes qui credere ſaxa
 Eſſe Deos, quæ ſe dum non à turbine & igne
 Submoueant, quo te pacto defendere, & iſtam
 Aduerſis ſeruare valent in caſibus urbem?
 Si tamen vt ſuperos iterum, Datiane, colamus
 Fortè iubes, aliam (venio) ſubeamus in adem.
 Ille aliam reſpondit habes fortasſe ruina
 In manibus, quæ me, reliquam quæ deleat urbem.
 Sat mihi de tanto ſemel euasiffe periclo.

Rex autem qui tunc aderat congreſſibus iſtis,
 Nec poterat ferre vltra hominem ſic numina aperte
 Falfa retundentem reginam affatur, & inquit,
 Heu funeſta dies, quæ me tam dira vomentem
 Iurgia diuorum ſic irreuerenter honorem
 Conculcantem, odio ardenti, ſtygioq; veneno
 Contigit audire, & maculare his vocibus aures.
 Tabefco, expiro, & nequeo tolerare Deorum
 Dedecus, hunc opus eſt fatis abolere citatis.
 Rex ita, turbato regina ſubintulit ore,

Vipote

Vip
 V
 Qu
 Def
 Cor
 Dan
 Ver
 Org
 Rex
 H
 Rex
 Cū
 Con
 Crin
 Vq
 Pro
 Ver
 Tor
 Spic
 Rex
 Defi
 Cor
 Illa
 Lum
 Dic
 San
 Ille

Vipote quæ tandem post tot miracula lumen
Viderat, atq; animam Christo patefecerat omnem,
Quæq; erat has dudum pœnas pertesa tribuni.

Desine, rex, odijs gentem tam atrocibus istam
Desine, rex, insectari, pone impia, pone
Corda miser, miserere hominum, miserere pientum.
Damonys longo ignari seruiuimus auo.
Verus in his loquitur nobis Deus, istius ora
Organa sunt animante Deo resonantia in aures,
Rex insane, tuas, sed te mala numina obumbrant.

Has simul atq; dedit voces regina, furorem
Rex inquit, & tanquam coluber qui verbera passus
Cum ciet ignem oculis & cum micat ore trilingui,
Concitus, appendi nudam iubet arbore ab alta
Crimibus ad ramum implicitis, & verbere cædi
Vsq; ad singultus, vsq; ad suspiria morti
Proxima, & accensus semper magis, acrius instat.
Verbaq; regina repetens quibus altius illum
Torserat, in faciem quasi tot flammantia mittens
Spicula clamabat, sed te mala numina obumbrant
Rex insane, odijs gentem tam atrocibus istam
Desine rex insectari, pone impia pone
Corda miser, lemures illum tanto igne premebant.
Illa autem nondum Christi renouata lauacro
Lumina ad astantem vertit pudibunda tribunum
Dic inquit, sacri fontis iactura Georgi
Sancte precor num me forsan fraudabit Olympo
Ille in conflictu positam miseratus acerbo

BAPTISTAE MANTVANI

Vade ait, ô longè fœlix regina, nec vndas
 Quere alias, nec te sacri iactura lauacri
 Sollicitet. Tu cæde tua tu sanguine sacro
 Tincta triumphalem duces ad sydera pompam.

Illam autem tales, conuerso in sydera vultu, &
 Fato instante, dedit multum conata loquelas.
 Christe faue, Christe omnipotens sate virgine, dextram
 Porrige & in sedes miseram me accerse beatas.
 Hec vbi dicta, animam tenues efflauit in auras,
 Oraq; compresso spirarunt lumine vitam.

Postquam longa satis vidit certamina passum
 Insignem hunc heroa Deus dignum æthere, dignum
 Qui regno cæli ac terræ succedat & vnda,
 Ite, ait, ô diui celeres, occurrite sanctæ
 Isti animæ, supremum illi prædicite bellum,
 Vltima vos habeat pugna & victoria testes,
 Deniq; pompali comites estote triumpho.

Alteram florigeri facies ascendere Tauri
 Cæperat, atq; nouo vernabat gramine tellus,
 Cum pugilem Diui tetro in squallore repertum
 Talibus aggressi verbis. Salue inclyta proles
 Cappadocum, victor lemurum celeberrime salue.
 Te saluere iubent nostri collegia cæli
 Omnia, & omnipotens qui præsidet omnibus author.
 Craftina lux lucem æternam tibi conferet, istis
 Eruet ærumnis, & in æthera mittet apertum.

Hactenus egisti Christo ipso iudice, & omni
 Cælituum patris qui stant ante ora senatu,

Fortiter

For
 Eia
 Sem
 Hor
 Nec
 Est
 Tecu
 Aet
 Syde
 Conf
 Et i
 Cùm
 Indo
 Sub
 Que
 Circ
 Let
 Sed
 Vlti
 Mor
 Exor
 Ne s
 Infor
 Tali
 Inge
 Imp
 Per

Fortiter. Vna dies superest latura coronam.
 Eia age supremi bene fer certaminis astum.
 Semper ab extremo pendet victoria nixu,
 Horaq; prateritos felicitat vna labores.
 Nec metuas, ne longa nimis te pugna fatiget.
 Est breue quod palmam tribuet stratagema futurum.
 Tecum in pace erimus, tecum in certamine, tecum
 Aetheris excelam demum veniemus in arcem.
 Sydera dum labente polo surguntq; caduntq;
 Consumpsit varius nocturna silentia sermo.
 Et iam sole dies nocti successerat orto
 Cum prolata reum iussit sententia tauris
 Indomitis vrbana trahi per compita, tandem
 Subdere funestæ sanctissima colla securi.
 Quæ simul ac completa, cohors amplissima diuum
 Circumstant faelicem animam, dulciq; per auras
 Latum iter ingressi properant ad sydera cantu.
 Sed fatale prius caderet quam in vulnera ferrum
 Vltima, iam vitæ supremo in margine, primo
 Mortis in ingressu, manibusq; oculisq; supinis
 Exorasse Deum fertur, suffragia voto
 Ne sua Christigenum quisquam speraret inani.
 Audijt omnipotens, diuis presentibus aure
 Insonuere, Veni, tua vox audita Georgi.
 Talia dum fierent, aderat cum milite & armis
 Ingenio iudex crudo ferus, ore superbo
 Imperiosus, inops mentis, miracula qui non
 Per tam clara Deum cognouerit, inscia vitæ

BAPTISTAE MANTVANI &c.

Marmora crediderit semper fore numina, & ara,
Lignaꝫ adorarit nec cœlum aspexerit vnquam,
Quod splendore suo monet illa in sede Tonantem
Viuere, & aternis illic accumbere mensis
Rēctores terrarum animos, & nectare pasci,
Ambrosia vesci, summoꝫ assistere patri.
Propterea rediens (dictu mirabile, visu
Terrificum, secloꝫ omni memorabile) in arcem
Ignibus e cœlo lapsis cum milite toto
Arsit, & extemplò in cineres atramꝫ fauillam
Corpora, & in ventos cineres, in tartara verò
Crudeles abiere animæ, cæco igne sepulta.

Baptista

BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE,
THEOLOGI: DE VITA D. LV-
douici Morbioli Bononi-
ensis,

Carmen

AD INNOCENTIVM OCTAVVM,
Pontificem Maximum.

*Axime pontificum, triplicẽ qui fron-
te coronam*

*Et duo sacrata qui geris arma ma-
nu.*

*Nostra tuis impar meritis facundia,
nondum*

Ausa est in laudes soluere vela tuas.

Crescat vt interea, quaedam leuiora canemus,

Parua leuem faciunt ad grauiora viam.

Vadat vt audaci spaciõsa per æquora cursu,

Discit in exiguo currere cymba lacu.

Non igitur præclara tuæ primordia dicam

Gentis, & excelsum nobilitate genus.

Non patris innumerans dotes, quæ sufficit vna

Classe sua toto bella mouere freto.

e 4

Bella

BAPTISTAE MANTVANI

Bella mouere fretos, partosq; referre triumphos.
 Tam valide remos tractat & arma Lygur.
 Adria & Adriaci meminerunt littora ponti,
 Quam grauis à Lygurum uenerit vrbe furor.
 Cùm Genus miles terram populatus, & equor,
 Oppressit Venetos obsidione lares.
 Prætereo ingenuos mores, mentemq; benignam,
 Aureaq; agrotò munerà missa mihi.
 Munera quæ vires instaurauere caducas,
 Et quibus in longos it mea vita dies.
 Quale refrigerium terra solet imber adusta
 Ferre, sub ardenti cùm iacet agrà cane.
 Tale dedit nobis fuluo piscator in auro,
 Qui trahit ex alto retia plena mari.
 Donalaborantem, rapidoq; in vortice tortam
 In placidos portus restituere ratem.
 Prætereo summum terræ cæliq; fauorem,
 Et data virtuti præmia tanta tua.
 Tu regis æternis immensum legibus orbem,
 Et premis æquali colla superba iugo.
 Sancta procul positi subeunt tua limina reges,
 Et pedibus figunt oscula prona tuis.
 Nectamen in tanto tibi mens inflatur honore,
 Sed vehitur placida mitis habena manu.
 Hæc, & plura suis olim memoranda diebus,
 Nunc sileant cithara languida fila meæ.
 Nunc lege, quæ tenui resides excudimus orsu
 Carmina, cælestis de pietate viri.

De pietate viri, cuius mirabilis ardor
 Rettulit in priscum tempora nostra decus.

• Ipsius illustrat presentia secula virtus,
 Et leuat ex imo tempora nostra loco.

• Occiderat nostro diuum reuerentia saclo,
 Nullaq; diuinis gratiarebus erat.

• Pro pietate dolus, pro relligione libido
 Venerat, ex toto fugerat orbe fides.

• Numina ridebant homines, vanumq; putabant
 Vota dare auctori relligiosa suo.

• Ille Lycaonios mores in pallida mittens
 Tartara, virtutes in sua regnatulit.

Qualis in Habramo pietas, vel qualis in ipso
 Pectore sacrifici Melchysedecis erat,

• Talis in hoc dum vixit erat, scelus omne subegit
 Victor, honestatis protulit omne genus.

Huic erat humanum superans patientia morem,
 Qualis in antiquæ semine gentis erat.

Qualis in Aegypti patribus, qui rura colebant
 Inuia, & ardenti marmora cocta die.

Nomen erat sacro ductum Lodouicus ab anne,
 Mystica cum tenerum diluit vnda caput.

Morbiolus vero prisca cognomine gentis
 Dicitur, hac omnis cognita voce domus.

Protulit, & teneris puerum nutriuit ab annis,
 Et natale solum Felsina docta fuit.

Felsina dicta fuit sermone Bononia prisco,
 Metropolis Tusca dum regionis erat.

BAPTISTAE MANTVANI

Flamminiostractus Boj tenuere coloni,
 Ex quibus hæc vrbi nomina facta ferunt.
 Prisca noui casus mutare vocabula possunt,
 Et fieri nouitas à nouitate solet.
 Tunitium nunc est, Byrsam dixere priores,
 Vrbs noua nunc, olim Parthenopea fuit.
 Mænia quæ veteri fuerant Bizantia voce
 Inchyta Romani nomina regis habent.
 Gens huius nec clara fuit, nec nominis experts,
 De medio vrbanae sanguine plebis erat.
 Non robusta nimis, sed nec sine robore membra,
 Non nimis assurgens, nec breue corpus erat.
 Forma decens homini, coma mento & vertice nigra,
 Crispaq; cæsaries, oraq; fusca parum.
 Iste suæ nuper faelicia tempora vita
 Clausit, & ad cæli limina fecit iter.
 Vltima seruiuit studijs melioribus atas,
 Immundas habuit prima iuuenta manus.
 Namq; venenosi sensit contagia mundi,
 Et vada lethæa penè subiuit aqua.
 Prima malis oritur circumdata moribus atas,
 Et mouet in mentes plurima bella nouas.
 Sordet, & estingens scelerum sentina iuuentus,
 Nec patitur frenos, nec iuga ferre potest.
 Ipsa potest toti tenebras inducere vita,
 Et vitij canos commaculare suis.
 Est fera, nec leges, nec publica iura veretur
 Saut, & indomiti more superbit equi.

Est igitur primum duris arcenda lupatis,
 Atq; graui semper sollicitanda metu,
 Ne ferat in praeceps hominem, subigenda flagellis,
 Excrucianda siti, conficienda fame.
 Adde, quod humanum rabies temeraria Ditis
 Fallit maudita calliditate genus.
 Hic inuat inferni riuos ostendere fontis,
 Qui stygis in mundum flumina nigra ferunt.
 Ambitiosus honos, & opes, & fœda voluptas,
 Hæc tria pro trino numine mundus habet.
 Hæc sunt præcipites furia, quibus vititur ardens
 Orcus, & in terram seminat omne scelus.
 Hic rapuit misero Saphiram cum coniuge vortex,
 Terraq; mendaces condidit vna duos.
 Hæc obscura piùm merisit Dauida vorago,
 Hinc Salomon præceps iuit in omne nephas,
 Absalon elati furij agitatus honoris,
 Flebile de querna fronde pependit onus.
 Hæc pariunt rixas, rabidis fora litibus armant,
 Hæc acuunt acri Marria bella sono.
 Hæc adigunt duos hominem tentare labores,
 Et maris & terræ sollicitare solum.
 Huc humana suos vertit prudentia sensus,
 Huc homines curas, & sua vota ferunt.
 Te quoq; certarunt hi tres Lodouice tyranni
 Perdere, & instygios præcipitare lacus.
 Sunt maris & terræ diuisa pericula nobis,
 Quenq; suæ Syrtes & sua Scylla manet.

Illicitis

BAPTISTÆ MANTVANI

Illicitis virides lucris pessundedit annos,
 Et vigil iniustas accumulauit opes.
 Fingere, fraudari, fictos componere vultus
 Doctus, & incautos illaqueare pedes.
 Qualiter hiberno lupus insidiatur ouili,
 Ad tepidum matris dum cubat agna latus,
 Taliter ad nummos hic inuigilabat, & istud
 Eximia dignum laude putabat opus.
 Mercurij tales memorant sub sydere nasci,
 Versutos, duplices, fœdis fragosq; viros.
 Callidus ad merces fuit, ingeniosus ad aurum,
 Nec minus in Veneris gaudia pronus erat.
 Talibus insidijs clausus languebat, & istis
 Artibus ingenium se iuuenile dedit.
 Affuit indulgens summi clementia patris,
 Et Stygio lapsum traxit ab amne pedem.
 Saeva virum caco febris circundedit astu,
 Intimaq; inuasit feruidus ossa calor.
 Procubuit lecto, gemitus, lamentaq; surgunt,
 Et trepidant alto saucia corda metu.
 Arida lingua sitim patitur, suspirat anhelum
 Pectus, & alternis vocibus ora gemunt.
 Morte premi, venisse putat sua fata, diemq;
 Funeris, & vitæ tempora summa sue.
 Vertitur ad superos, & numina sancta precatur
 Votaq; dat. Res est relligiosa timor.
 Sic quoq; Franciscus tenebras pallentis auerni
 Fugit, & est tali raptus in astra modo.

Sunt qui blanditijs, sunt qui terrore vocentur,
 Et tamen hos omnes spiritus vnus agit.
 Blanditus Simon, flammis & fulgure Paulus,
 Qui fuit ex acri fulmine pulsus equo.
 Aegra caro prodest animo, defuncta reuixit
 Mentis ab egroto corpore nata salus.
 Mens oculos in se vertens sua vulnera vidit,
 Erubuit, sordes ingemuitq; suas.
 Aetheream pulsa vidit caligine lucem,
 Et noua de cœli splenduit arce dies.
 Mox furor est extinctus opum, deleta voluptas
 Noxia, mundani pulsus honoris amor.
 Ars hominem diuina nouum formauit, vt ipse
 Ad veras patria nos animaret opes.
 Esset vt ignauos homines qui posset ab orco
 Flectere, ad æternæ limina sancta domus.
 Huius vt exemplo posset resipiscere demens
 Felsina, & errori ponere frena suo.
 Felsina quæ rixis & fuso sanguine semper
 Sordet, & æterna seditione fremit.
 Felsina quæ turget fastu distenta superbo,
 Felsina auaricia luxuriæq; parens.
 Hic tibi monstrauit sancta compendia vitæ,
 Atq; breue ad cœlos insinuauit iter.
 Sic Deus Albertum Drepano concessit, vt omnis
 Insula per monitus iret & acta senis.
 Illum magnus Eryx, illum Lilybæus honorat,
 Et vada messani libera facta maris.

BAPTISTAE MANTVANI

Sed mihi nunc esset plectro meliore sonandum,
 Nam modo virtutis singula facta canam.
 Hac erat heroo res extollenda cothurno,
 Nec fuit imparibus commemoranda modis.
 Cum primum extincto cepit respiscere mundo,
 In piceam vertit tegmina prima togam.
 Nec color artis erat, sed vellere natus in ipso,
 Qualia Carmelus tegmina verus habet.
 Post aliquot cepit tunicis albertibus annos
 Vestiri, & cultu pauperiore tegi.
 Sed neq; mox abijt summam virtutis in arcem,
 In loca maturo setulit alta gradu.
 Ut maiora potens sumebat robora virtus,
 Sic magis in corpus durus & asper erat.
 Arbor ut ex ima radice valentior exit,
 Durior est cortex, asperiorq; liber.
 Hac duo crescebant pariter, surgebat in horas
 Corporis asperitas cum probitate simul,
 Sicut vbi aquaue vitis coniungitur vlno
 Vtraq; certatim tollit in astra caput.
 Ipse decembrales brumas, & frigora Iani,
 In rudibus pannis, simplicibusq; tulit.
 Calce tulit nudo gelidi graue sydus aquari,
 Frigore concretis cum Padus albet aquis.
 Calce lutum nudo, glaciemq; ferebat, & imbres,
 Tergaq; saxosi puluerulenta soli.
 Forsitan obijcies nudis incedere plantis,
 Qui Meroës habitant Aethiopumq; domos.

Et quæ Nilus agros pingui fœcundat arena,
 Qui nigro pluuias à Garamante vehit.
 Quæ vetus extruxit Babylona Semiramis urbem,
 Tygris vbi Armenias in mare voluit aquas.
 Scimus, & hæc illis placidi clementia cæli
 Dona locis fecit, temperiemq; dedit.
 Illic perpetuo vestitur gramine tellus,
 Semper & assidui munera veris habet.
 Semper alunt Arabes redolentia cinnama campi,
 Semper habet fœlix pinguia thura solum.
 Humida semper habent tepide sua balsama valles,
 Semper habet violas, lilia semper humus.
 Illic rura vides nullis albere pruinis,
 Ferre licet nudos illa per arua pedes.
 Nostra nimis gelidam regio declinat ad Arcton,
 Terraq; sub sterili languet adusta gelu.
 Nos nimium flatu Boreas infestat acuto,
 Et vincunt Scyticas frigora nostra niues.
 Vidimus astricto rapidissima flumina tergo
 Ferre viros longis plenaq; plaustra vijs.
 Pertulit æstiuos nudato vertice soles,
 Atq; calorifera morbida signa canis.
 Vestibus attritis inopes circumdabat armos,
 Qui prius ardenti murice clarus erat.
 Impexi capiti crines, impexaq; barba,
 Oraq; neglecta rusticitatis erant.
 Expulit argenti zonam splendore nitentem
 Fumis in immunda fortè repertus humo.

BAPTISTAE MANTVANI

Coniuge deserta viridi quam duxerat auro,
 Duxit ad extremam tempora casta diem.
 Et quia non est fas gratis dimittere nuptam,
 Plæriq; hoc illi non licuisse volunt.
 Sed scelus est, homini scelus hoc impingere sancto,
 Nam quæcunq; fuit causa, pudica fuit.
 Sedibus incertis errans aliena subibat
 Tecta, sibi propriam non tulit esse domum.
 Vrbe vagus, tandem Lupari intra limina Pauli
 Fecit in obscuro vilia claustra loco.
 Nec domus ampla fuit, verum breuis, atra, latensq;
 Mansio, & in media vix adeunda die.
 Legerat hoc, veteris mores imitatus Alexi,
 Hospitium pallens, multiformemq; casam.
 Mæsta sepultura fuit hæc pallentis imago,
 Sic potuit fati flebilis esse memor.
 Sic potuit multos animi compescere motus,
 Et stimulos tali debilitare modo.
 Hac refecare solent sancti mala gramina falce,
 Et nimis ardentes mortificare focos.
 Lectus humus, vel strata solo sarmenta, vel asser
 Durus, & ad nudam pallia dura cutem.
 Sternebat fragilem stipulam, cum molle grabatum
 Debilibus membris posceret ægra caro.
 Sic cum sanus erat, sic cum languore cubabat,
 Vita fuit paulum deliciosa scelus.
 Ceruical non mollis anas, non plumeus anser,
 Non dedit exuto vellere tonsa pecus.

Sed lapis, aut rigida conuulsus ab arbore truncus.

Ne premeret segni membra quiete sopor.

Longa fames macie tenues affecerat artus,

Crispabatq; cauam pallida ruga cutem.

Neve famescentem caperent obsonia linguam,

Ibat in appositas multa fauilla dapes.

Neve putes solitum lautis accumbere mensis,

Alius hæc repetam, lucidiusq; canam.

Pinguibus abstinuit, nec viscera contigit ore

Ne fieret menti seditiosa caro.

Panis, poma, nuces, hortensia gramina raro

Cotta, cibus lustris ista fuere tribus.

Gramina si coxit nunquam tamen vnxit oliu,

Nulla dedit ventri gaudia, nulla gula.

Squamiferum forsã voluit si mandere piscem,

Torruit ardenti prandia parca foco,

Victus erat, qualem mundo primaeva recenti

Terra dedit, salso non vitiata mari.

Ante ratem Noes, & fluctus ante marinos,

Quam iuga fatalis ferret in alta liquor.

Tunc erat agresti simplex sub cespite vita,

In lare fumoso, pauperibusq; casis.

Tunc gula parcebat gregibus, securã cubabat

Turtur, & insidias non metuebat aper.

Si pecus occiderat senio, morsive luporum

Forsã, & audaci si fera capta manu,

Tergore direpto nudatis viscera costis

Dilanianda feris, alitibusq; dabant.

f

Reli-

BAPTISTAE MANTVANI

Pellibus hirsutos velabant corporis artus,
 Massagetæ contra, Bystoniaeque niues.
 Nulla peregrino rutilabat murice lana,
 Nam neque tingendi velleris usus erat.
 Vestis erat, qualis pecori color antè fuisset,
 Pastor erat gregibus concolor ipse suis.
 Carica, iuglandes, communia pabula mense,
 Diuitibus priscis, lactea massa favi.
 Nunc autem rapidi diffusa licentia ventris
 Gramen, auem, pecudes, deuorat atque feras.
 Non mare, non tellus satis est, inuaditur aër,
 Prædaque victrici sunt elementa gula.
 Crescit aqualiculus, pingues le margia vultus
 Pingit, & ad ventris pabula semper hiat.
 Hinc Venus, & Veneris proles, & inertia surgit,
 Mens hebet, ars dormit, ingeniumque labat.
 Sed ne forte suo nimium de calle recedat,
 Deferat excursus versa carina vagos.
 Summa fuit genio fraudes inferre voluptas,
 Et parco Veneres extenuare cibo.
 Pocula flumen erat, liquido vel flumine Bacchus
 Debilis, & cyatho frigida vina breui.
 Terra est omnipotens, sit inutilis aquore Bacchus
 Propterea nautis præda iocusque fuit.
 Noctibus in lachrymas oculos, in verbera pectus
 Soluit, & admissi criminis ultor erat.
 Corde graues Christi pœnas voluebat amaro,
 Membraque crudeli dilacerata manu.

Vincula

Vin
 I
 Imb
 E
 Rapt
 P
 Pro
 D
 Lang
 S
 Effig
 C
 Osib
 D
 Ne le
 S
 Nam
 F
 Sapi
 In
 In vi
 E
 Ipsa
 In
 Nam
 Ib
 Vim
 P

Vincula, & innocuo currentes sanguine riuos,
 Vulnera, & in sacrum spicula fixa caput.
 Imbre graues oculos, humentem cæde columnam,
 Et madidam fluidi rore cruoris humum.
 Raptus imaginibus numen conceperat istis,
 Plenâq; diuina pectora lucis erant.
 Pro miseris mendicus erat, pro paupere quæstor,
 Diuitijs inopes sæpè iuuabat inops.
 Languida ne fessam sopirent ocia mentem,
 Sculpebat facili candida signa manu.
 Effigies albo sacras signabat in osse,
 Cælestes imitans mente manuq; viros.
 Osibus illorum vultus sibi reddere mores
 Doctus, in officio sanctus vtroq; labor.
 Ne leuis incautam tentaret gloria mentem,
 Suspectum armato milite clausit iter.
 Namq; ea virtutum surgit de semine pestis,
 Fætus vt è pingui noxius exit humo.
 Sapius in vanas transit vindemia frondes,
 In lolium segetes degenerare solent.
 In vitium, nisi sit virtus abscondita, transit,
 Et spoliat mentes gloria vana pias.
 Ipsa suis igitur metuens hunc frugibus imbrem,
 Inuenit facilem sedula cura modum.
 Nam modò per vulgus pando vettatus asello
 Ibat, & vrbana fabula plebis erat.
 Vimine nunc duplici compressus acumina lingua
 Per fora communis publica risus erat.

BAPTISTAE MANTVANI

Nunc in vincla manus mittens, ad colla capistrum,
 Effigies capti vera latronis erat.
 Sape suos hostes bonus hoc stratagemate miles
 Vicit, & ex pugna saepe rediit ouans.
 Artibus his curas legi subdebat inanes,
 Ista rebellantis vincula carnis erant,
 Dignior est qui se, quam qui fortissima vincit
 Oppida, nec virtus altius ire potest.
 Est hominum natura ferox & dura, leonum
 Impetus est leuior, tigridis ira minor.
 Centauros, hydram, Lapithas, Nemeæq; leonem,
 Cacus, & Gerionen, eripedemq; feram.
 Phlegreos, Erycem, volucres, & Amazona fortem,
 Antaeum, hesperides, Oebaliosq; lares.
 Et geminos angues, Achelonia cornua, Troiam,
 Alcides domuit, tergeminumq; canem.
 Omnia qui domuit Veneri seruiuit, & ira.
 Pertulit hoc nullo victus ab hoste iugum.
 Discite quos ducit per sordida lustra cupido,
 Quos vaga per paruum semita flexit iter.
 Discite quas leges honor, & quae lora voluptas
 Poscat, ad iniustas quod medicamen opes.
 Vertite per gressus hominis vestigia sancti,
 Vos feret in mores orbita sancta pios.
 Hec mala prosperitas grandem latura procellam
 Ducit ad ignoti stagna vadosa freti.
 Flectite vela citi, loca iam male tuta videntur,
 Excitat iratos Scylla propinqua canes.

Sancta per hunc sacri creuit reuerentia cultus,
 Et pietas miro floruit aucta modo.
 Namq; salutiferi corpus venerabile Christi,
 Exigua vetuit relligione coli.
 Candida solenni celebrentur vt orgia ritu,
 Instituit radas, multiplicesq; focos.
 Ardentes statuit lichnos altaria circum,
 Vt sacer accenso luceat igne locus.
 Summa Dei claram poscit sibi gloria lucem,
 Flamma Deo debet, cœlitibusq; lari.
 Sicut enim tristi nox est aterna sub arco,
 Perpetuam cœli sic habet aula diem.
 Taliter immensos superum testamur honores,
 Nec minimum lux est relligionis opus.
 Ardentes pedibus nudis orabat ad aras,
 Ipsa premens nudo marmora nuda pede.
 Interea tremulo torpebant frigore membra,
 Et sensim penetrans ibat in ossa rigor.
 Feruida diuino virtus accensa calore,
 Durabat nullo diminuenda gelu.
 Illecebras vitæ molles Deus odit, Olympi
 Clausa voluptati desideriq; domus.
 Sicut in ardenti Phœnix se collocat igne,
 Vt reparet vitæ tempora longa sue,
 Sic meditans longos cœli Lodoicus honores,
 Omne laboriferum sponte subiuit opus.
 Nectantum exemplo, verum & sermone vocabat
 Ad superum turbas limina sancta rudes.

BAPTISTAE MANTVANI

Vndiq̄ vicinas studuit documenta per vrbes
 Spargere, & extinctam viuificare fidem.
 Id Mutinæ pubes meminit, Lepidiq̄ propinqua
 Mœnia & agrestes culta per arua case.
 Et noua quæ niueis albet Ferraria muris,
 Et scior vitreo Mantua cincta lacu.
 Romanis aquilæ ducibus vexilla, sed isti
 Christus in albenti sindone pictus erat.
 Hoc insigne manu per rura ferebat & vrbes,
 Sola docens magni castra sequenda Dei.
 Discite quas curas, quantos conceperat ignes,
 Quantus in accenso pectore feruor erat.
 Quo studio, quali Christum retinebat amore,
 Sancta fides animo robora quanta dabat.
 Artibus his animos resides, & surda mouebat
 Pectora, & ad cœli numina calcar erat.
 Et melior nolens alyis maiorve putari,
 Sape aliquod finxit desipientis opus.
 Namq̄ sacerdotum sacros ambiuit honores,
 Et tumido fastu se simulauit agi.
 Non tamen austeræ summo de culmine vitæ
 Decidit, angustum continuauit iter.
 Iamq̄ instare videns supræma tempora vitæ,
 Letus ad æternas corda leuabat opes.
 Cantat, & ingratos vitæ finire labores
 Gestit, vt ad mortis limina venit olor.
 Præmia conspiciens longi sudoris arator,
 Gaudet frugiferæ mæssis adesse diem.

Sic alacris nostro fugiens Lodonicus ab orbe,
 Id sibi iucundum significauit iter.
 Anxia corda premens vita iam limina morbus
 Caperat, & fato callis apertus erat.
 Cum domus agrotum miserans tellure iacentem,
 Membra dedit molli iam moribunda thoro.
 Non potuit plumas, nec lignea stragula ferre,
 Sed reptans gelidam corpore presbit humum,
 Corpus, ait, terra est, humili date corpora terra,
 In sua fœlici mens eat astra pede.
 Post sacros fidei ritus de more peractos,
 Mens abiit putri dissociata luto.
 Febris, & exiliens late de naribus humor
 Sanguineus, mœsta causa fuere necis.
 Extinctum tumulo solenni funere corpus
 Redditur, & celebri condita busta oco.
 Singula tractanti, nulla ratione tacendum,
 Quod propriam multò viderat antè necem.
 Vidit, & antè nouem dixit sua funera menses,
 Et sibi supremam non procul esse diem.
 Mens pia subsidium medicæ sibi noluit artis,
 More Agathes soli fidere docta Deo.
 Frigus & hibernum tolerat sine crimibus imbrem
 Arbor, & exuto corpore nuda tremit.
 Ast vbi clausa tepens per rura fauonius intrat,
 Incipit albenti luxuriare coma.
 Humida per ligni graciles alimonia venas
 Serpit, & imbibitus suscitât ossa calor.

BAPTISTAE MANTVANI

Purpurium miscet frondis cum flore decorem,
Et parit ornatus multi coloris opes.
Taliter hic iacuit plures inglorius annos,
Et tulit immensum vilis & aeger onus:
Sed modò cælestem post funera sumptus in aulam
Gliscit, & aeterna fertilitate viret.
Sic quoq; defunctum post debita secula corpus
Surget, & antiqua vestiet ossa cute.
Tunc iterum notos animus labetur in artus,
Altaq; terrestri vadet in astra pede.
Nona pruinosi iam lux erat orta nouembris.
Cum leuis ad patrem se tulit umbra suum.
Lustra decem vitæ, binosq; peregerat annos,
Hec fuit humanæ meta suprema via.
Antè fores Petri gelidam conuersus in arcton,
Est locus antiquæ relligionis opus.
Hic iacuit primum, post sex à funere menses
Erutus, & magna conditus ade fuit.
Hic noua concursu fiunt miracula magno,
Votaq; dat sacro Felsina tota loco.
Qui venit egrotans, redit ad sua limina liber,
Et miseros homines ossa sepulta iuuant.
Loripedes, oculis capti, Nodisq; podagræ
Diuinam illabi testificantur opem.
Summa virum probitas, simul & miracula sanctum
Esse probant, fidei si sit habenda fides.
Magne pater, qui res hominum specularis ab alto
Vertice, consultes iudiciumq; feras.

Nam nihil audendum temere, nec dicere sanctos
 Conuenit, assensum numinis antè tui.
 Si tamen hunc liceat cœlestibus addere diuis,
 Surgeret atatis gloria summa tue.
 Sit tibi prosperitas, te Nestoris atq; Sibylla
 Sacula in aterni nectaris arua ferant.
 Hactenus hæc, olim cùm nos donaueris vrbe
 Romulea, pleb̄ro te meliore canam.

EIVSDEM IN LAV-
 DEM IOANNIS BAP TI-
 STAE PRO NATALI
 eius, Carmen.

Gnifer aterna Iuuenis dignissime vita,
 Antè Deum præco, lucifer ante diē.
 Nam puerum supra puerilem gratia
 sensum
 Te tulit, vt fieres nuntius antè Deū.

Sancta tuis hodie libamina ponimus aris,
 Et damus in festos thura Sabæa focos.
 Scilicet vt vita casus expertus iniquos
 Auxilio generi sis memor esse tuo.
 Hæc est illa dies, qua prima gaudia prolis
 Accepit senio fessus vterq; parens.

BAPTISTAE MANTVANI

Magnus es, & sancti retines loca prima senatus,
 Et propè virgineum crederis esse latus.
 Et sibi te praefert, nisi sint oracula vana,
 Omnis in aetherea sancta caterua domo.
 Nec putat indignum toti qui praesidet orbi
 Quòd iuuenis tetricos poneris antè senes.
 Illic in precio virtus, contemnitur atas,
 Nec quantum sed quo vita sit acta modo.
 Iure igitur propter meritum, praclararq; gesta,
 Te decorat primo turba beata loco.
 Ad te virginea venit puer insitus aluo,
 Et sine vocali protulit ista sono.
 Nascere magne puer, propera dignissime natum,
 Secula noua, & legem nuntia adesse nouam.
 Et genus humanum veracibus argue dictis,
 Et Solymas gentes ad vada sancta voca.
 Diuitias alijs perituraq; regna relinque,
 Et nisi caelesti non moucare bono.
 Praemia terrena mentes terrena sequantur,
 Regna manent alio nos meliora loco.
 Noxia multiuola fugias consortia turbae,
 Sit tua sylua domus, terra cubile tuum.
 Hispida syluestres tibi dent velamina caprae,
 Squallat intonsis os iuuenile comis.
 Accole Iordanis fruticantia flumina, tollat
 Vnda sitim, gramen siue locusta famem.
 Vade prior, praecede meos noue lucifer ortus,
 Iam meus aurora limina pulsat equus.

Ibi mus, & cæcum simul illustrabimus orbem
 Luce noui solis, syderibusq; nouis.
 Dum complexa senem mater virguncula matrem
 Colloquitur, puero tradidit ista puer.
 Dum populo sacri caneres noua dona lauacri
 Ad vada quæ geminis multiplicantur aquis,
 Ille puer factus iam corpore maior & annis
 Supposuit digitis ora lauanda tuis.
 Iure igitur tua nunc adeunt altaria turbae,
 Et tibi iure dies ista dicata fuit.
 Nam Deus illorum ne sint iubet irrita vota,
 Arma clientela qui subière tua.
 Nos quoq; ne mores damnare putemur auitos
 Verbenis gerimus tempora cinctâ tuis.
 Sic faueas nobis, vt te veneramur, oportet,
 Et precibus debet nulla repulsa dari.
 Exorare, faue miseris, pia vota secunda,
 Voce, oculis, tibi cor supplicat, atq; manu.
 Ista diè alijs fac sit felicior, adsis
 Omnibus, & clemens ad tua templa veni.
 Si tamen est quisquam, qui orare procaciter ausit,
 Auferat indignas mobilis aura preces.
 Hic petet annosa longissima tempora vitæ,
 Alter amiciciam principis, alter opes.
 Fortè erit & vetitos demens qui querat amores,
 Et dominam mitem postulet esse sibi.
 Parce iuuentuti, sed luxuriantia muta
 Pectora, fert iuuenes impetus, atq; furor.

Orabit

BAPTISTAE MANTVANI

Orabit pluuiam rapido qui laditur aestu:
 Forsitan hoc omnes fœmina virq̄ volent.
 Vix ferimus rapidi flagrantia sydera cancri,
 Nec pater extinguit Iuppiter illa tuus.
 Iam renouat veteres tellus exusta querelas,
 Et puero currus extimat esse datos.
 Arescunt gelidi fontes, moriuntur & herba.
 Perdidit infelix pascua lata pecus.
 Hunc igitur minui si quis rogat imbribus aestum,
 Agnifer illius sunt bona vota, faue.
 Des petit absentis reditum noua nupta mariti,
 Et gemit & supplex ora pudica mouet.
 At mulier grauida quæ pignora sustinet aluo,
 Nonaq̄ iam celeri luna propinquat equo.
 Da facilem dicit iuuenis sanctissime partum,
 Ponere cùm ventris pondera tempus erit.
 Languidus auxilium medicæ cui defuit artis,
 Te vocat, & tremulis vocibus ambit opem.
 His ego non moueor, nec me terrena remordet
 Cura, polos vltra mens animosa volat.
 Hac alijs dentur, meus it sublimius ardor,
 Et bona contempto vult meliora solo.
 Vna potens res est me reddere sola beatum,
 Quæ tibi per versus fiet aperta duos.
 Esse tuo coram vultu Deus optime rerum
 Semper, & aspectu liberiore frui.
 Hoc peto, tu sanctos inter dignissime ciues
 Hoc hodie votum ne sit inane, faue.

*Sit puerile licet, gratum tamen istud habebis
Carmen, & vt venias in mea vota precor.*

EIVSDEM IN DI-
VVM ALBERTVM CAR-
MELITAM SICVLVM
Hymnus.

*Ensis Augusti redeunt honores
Fulget auleis paries, & ara
Ignibus lucent, Tymiana nubem
Fundit odoram.*

*Cœtus Alberto populi frequentis
Vota persoluat, referatq; grates,
Et salutaris veniant ad vnda
Pocula turba.*

*Sapphicus ergo modulemur hymnis
Arua tam clara decorata partu
Prolis, & nunquam celebranda dignis
Laudibus acta.*

*Hinc leuat frontem Lilybæus altam,
Arduas illinc Erycis cacumen
Despicit rupes, Drepanumq; curui
Littoris urbem.*

*Quæ vident Phæbum Siculi cadentem
Atq; Didonis Tyria superbum*

BAPTISTAE MANTVANI

Littus, & regnis inimica semper
Regna latinis.

Inde præclarum genus, inde sanctæ
Traxit Albertus documenta vitæ,
Atq; Carmeli fuit & Sicana
Gloria terræ.

Cùm puer septem superasset annos,
More Baptista fugiens paternum
Limen, ad sacram properauit almæ
Virginis ædem.

Hanc Palaestini tenuère patres,
Qui per occultas habitare valles
Vatis Heliaë studium sequuti
Antè solebant.

Candido velans humeros amictu
Vertit ad mores tenerum seueros
Corpus, & canos iuuenilis ætas
Induit annos.

Vicit altricem scelerum iuuentam,
Atq; fallaces Erebi figuras,
Cum puellari redimita cultu
Venit imago.

Semper à curis animum caducis
Flexit ad vitæ studium beatæ,
Risit humana genus omne laudis,
Risit honores.

Præuigil somnos abigens inertes,
Vel piosibat manus in labores,

Vel reuisebat meditans vtrumq̄

Lingua volumen.

Feruidam ventris moderans orexim,

Fluminum potu, tenuiq̄ mensa,

Debiles raro recreabat agri

Corporis artus.

Regiæ spreuit thalamum puella,

Arua thesauros, Parijsq̄ fultas

Porticus saxis, Tyrioq̄ vestes

Murice tinctas.

Ibat in casus patienter omnes,

Prosperam sortem tulit & sinistrans,

Sicut inuictò scopuli marinos

Pectore fluctus.

Criminum nullo superatus astu,

Maximos cæli meruit fauores,

Et potestatem super ima mundi

Regna minoris.

Arua Messana cruciata longa

Martis arumna, meminere quando

Vexit ignotus pelagi per vndas

Nauita fruges.

Ciuitas duro famis in periculo

Mox erat tristi peritura fato,

Motus Alberti prece supplicantis

Audijt ather.

Tota vicini regio Pelori

Risit ad tantæ subitum salutis

BAPTISTAE MANTVANI

Nuncium, versa petiere prora
Littus Hiberum.

Languidos pota reparauit vnda.
Inde translatus fuit ad nepotes
Mos, vt vndanti fluuio quotannis
Labra coronent.

Spiritus aulae stygiae procaces
Qui sub humanis violenter audent
Inquietantes habitare membris,
Trusit ad orcum.

Iura naturae rigidamq; legem
Mortis, & fati validum potentis
Robur inflectens animam latentim
Traxit ab orco.

Tale mirati facinus profunda
Iudices noctis timuere rursus
Ne Dei proles iterum silentem
Viseret vmbra.

Transijt siccis rapidum per amnem
Passibus, castum tulit vnda corpus,
Militat casus pietas inermis
Tuta per omnes.

Ora leprosis populata squammis
Osculans tetra cute seuentem
Depulit morbum, nituitq; primo
Corpus honore.

Spiritus iacto vitreum lapillo
Fregerat lychnum, puero legenti

Nocte lucentem, tenuiq; lumen
 Igne ferentem.
 Frustra collegit puer & silenter
 Tristis effudit lacrymas ad aram,
 Frustra coniunctis coëre labris
 Corpus in vnum.
 Antè conspectum populi frequentis
 Adviri finis cecinere laudes
 Nuncij summo tenuem per auras
 Aethere lapsi,
 Corporis manans odor insepulti
 Exiit multis medicamen agris
 Ipsa languores varios fugabant
 Saxa sepulcri.
 Sponte non vllò ferientis ictu
 Aera de summis sonitum dedere
 Terrribis, quando superùm petiuit
 Spiritus arcem.
 Antè nocturnæ referentur umbra
 Et dies phœbi fugiente curru
 Occidet, quàm sit reuata tanta
 Gloria laudis.
 Nunc ab illustri Siculos O'lympo
 Cernit, & curans patria salutem
 Aequor & nota spaciola terra
 Regna gubernat.
 Sic precor nostri miseratus eui
 Tempus infelix miseramq; sortem

BAPTISTAE MANTVANI *et c.*

Pestis instantem famis atq; belli

Auferat iram.

Auferat vitæ scelus expianda,

Et suis placans precibus Tonantem

Non sinat tantis hominum subesse

Regna periculis.

Non sinat gentes Asiae superbas

Ferre per nostros truculenta fines

Ora, nec seuis violare nostras

Ignibus vrbes.

Sed per optatam placidæ quietem

Pacis ad mundi melioris altam,

Quando supremæ volet hora vitæ,

Transferat arcem.

BAPTISTAE MANTUANI CARMELITAE
THEOLOGICI, FASTORVM LI-

bri xij. à mendis permultis, quibus
hactenus scatebant, re-
purgati.

STVDIOSO LECTORI HENRICVS
Angelus Carm. S. D.

Vm nuper libros Fastorum, cla-
rissimi viri Baptistæ Mantuani,
amice lector, Maternus Choli-
nus huius inelytæ ciuitatis Bi-
bliopola, fortè fortuna sumpsis-
set in manus, intelligeretq; illos non solùm
mihi, sed & alijs quoq; ijsq; pijs & doctis vi-
ris plurimùm probari, cùm propter carminis
iucundam facilitatem, tum propter synceram
& quam perpetuò spirant Christianam pieta-
tem, nō indignos esse arbitratus est, quos præ-
lo suo curaret excudi, quò nimirum haberent
studiosi adolescentes, in quibus grauioribus
studijs defatigati sese oblectarent, atq; ab ipsa

g 2 iuuenta

EPISTOLA.

iuuenta pietatis exempla imbibere, qualia
 hic innumera ferè à probatissimis authori-
 bus petita, Baptista noster congestit. Neq; e-
 nim assentior ijs, qui se uero nimis, parumq;
 sano iudicio poetas omnes tanquam indignos,
 qui Christianorum manibus terantur, e Re-
 pub. Christiana, & maximè e cœnobijs, extur-
 bandos esse censent. Siquidem cum rigidi illi
 censores, suæ temerariæ assertionis non aliam
 rationem proferre possint, quam quòd quidam
 diuina poesi abutentes, obscœna & turpia ar-
 tificiosis versibus, quibus iuuentus ad nequiti-
 am alioqui satis procliuis, facile capi posset, &
 ad omnem turpitudinem inflammari, conscri-
 pserunt, iam omninò ex eorum sententia con-
 sequens erit, omnes disciplinas indifferenter,
 omnesq; artes abijciendas, sed & ipsam quoq;
 sacrosanctam Theologiam prorsus exhibilan-
 dam esse. Nulla enim ars, nullaq; scientia an-
 te hac reperta est, qua non sint improbi homi-
 nes aliquando grauius abusi: Nemo tamè sa-
 næ mentis, & cui vel mica salis fuerit, propter
 hunc abusum quenquam à S. Theologiæ alia-
 rumq; ingenuarum artium studio deterrendum
 esse existimabit. Rectius proinde iudicant, qui
 inter

inter poëtas delectum habendum arbitrantur, eosq; , qui citra periculum non leguntur, utpote quibus non modò vanis, sed & obscœnis versibus pagina turget, procul à Christianorù finibus pellendos: Eos verò, quorum scripta nò solùm nihil latentis veneni continent, verùm etiam plurimum promouent Christianã pietatem, retinendos esse, & interdum iuuentuti prælegendos: inter quos non postremas partes obtinent Aur. Prudentius, & hic Baptista Mantuanus, authore eruditissimo Ludouico Viue, viro emunctæ naris, & acerrimi iudicij, in libro quẽ de tradendis disciplinis prænotauit, qui & præcipuè Baptistam commendat à copia & facilitate. Quod iccirco dictum esse volo, ne quis temerè damnare, aut cõtemnere velit, quem tantus vir, non sine ratione, sua commendatione dignum censuit. Verùm vt ad institutum redeam, Maternus obsecutus amicorum precibus, hos duodecim libros Faustorum, sumpto exemplari probè castigato, typis suis (vti vides) excudere non est grauat, qui & hoc diligenter cavit, vt quàm emendatissimi prodirent in publicum. Quocircã candide lector, vtriusq; & authoris & typo-

EPISTOLA.

graphi fruire laboribus, senties procul dubio tandem non tam huius, quàm illius piam diligentiam tibi profuisse. Benè vale. Coloniae Agrippinæ, ex cœnobio Carmelitarum, xv. Calend. Maij.

MATTHIAE SCHV-
RERIO GENTILI CHA-
RISSIMO, IACOBVS VVIMPHE-
lingius Seletstatinus Salutem plu-
rimam.

Epperi ex insperato in Bibliotheca nepotis mei Iacobi Spiegel, Imperialis Secretarij, Baptistam Mantuanum in libris Fastorum lectu dignissimum, in quibus nostra iuuentus vitam, & bonos fines Diuorum abiq; fabellis, & alia scitu utilia, sine veneno (quo Tibullus, Propertius, Catullus, Lucretius, Marullus, & horû lasciuia similes respersi sunt) à teneris annis imbibere, seq; & cæteros aliquando delectare posset; ea si Chalcographia

phia propagarentur, confido Hieronymum Gebuilerum, Ioan. Sapidum, Geruasium Sopherum, cæterosq; politiorum, & Christianarum literarum professores, suis discipulis interpretaturos. Christiani enim sumus, & esse, & dici volumus. Proinde si tu mi Matthia salutiferę iuuenum institutioni consulere, & castorum claustraliũ, qui ex his carminibus delicias per otium capient, fastidia leuare uoles, exemplar spe nõ indignaturi nepotis à me accipies, cũ expressa Baptistę effigie, vt in operis tui vestibulo iucundum tanti viri, maturitatisq; , & modestiæ suæ, vti præ se fert, præbeat spectaculum. Sunt haud dubiè vobiscum, qui eam nobilissimam vatis & theologi imaginem pictura, & cælatura aptissime reddere possint. Nam & ab annis quinquaginta, quibus vrbi vestrę Argentinensi affectus sum, memini in ea pictores præclaros, sculptoresq; excellentissimos floruisse. Vale, & incolumitatis tuæ (quam cum summo gaudio intellexi in te resumere vires) rationem habeto. Ex patria nostra communi Calen. Maij, Anni Christi. M.D.XVIII.

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE
THEOLOGI, AD IVLIVM
II. Pontificem Maximum
præcinium.

*Axime Quercentum princeps & sum-
me sacerdos,*

*Qui iura & leges, Diuūmq; hominūq;
gubernas:*

Ense potens gemino, cuius vestigia

dorant

*Cesar, & aurato vestiti murice reges,
Non Itala solum gentes, sed tota per orbem
Sparsa tibi æternas grates Ecclesia soluit.
Nam postquam in Petri solium te Roma leuauit,
In deus antiquum maiestatemq; vetustam,
Publica res Christi tandem reuocata tyrannis
Respirare potest, & ducere gaudia victis.
Nunc Ariminicas arces, quas verberat iugens
Adria Petrus habet, veteris nunc Sarsina Plauti
Patria deuenit Romam, diuturna Rauenna,
Iam iuga confractis proiecit in aquora loris
Vis tua, & extincta est longana iniuria fraudis.
Felsina, quam limo immersam Serrana tenebat
Factio, nunc veluti longa serpigine tandem
Munda cutis nitet in prisicum translata decorem.*

Adde

Adde Fauentinam terricis cum montibus urbem,
 Adde Forumliuij, sed cur ego singula versu
 Prosequor, enumerans ea, quæ temerarius hostis
 Traxerat ex Petri imperio, regnisq; Latinis?
 Tota latrocinij erat hausta Eccl. sia longis,
 Et posita in luctu lamentabatur amaro.
 Non erat assertor, medys ut ouilia syluis
 Quæ pastore carent, incustodita iacebat,
 Præteriti quanquam labi sua regna dolerent
 Pontifices: non audebant tamen arma ciere,
 Et nimium fortes bello irritare tyrannos:
 Sed stabant similes Prognæ sua parua videnti
 Pignora denido tracta à serpente vorari.
 At tua crudeles nec dissimulare rapinas,
 Nec tolerare potest virtus heroica, & ingens
 Cognita in hoc excelsi animi præstantia bello.
 Perge agè, & inceptis pastor Romane memento
 Talibus esse pium laxis incumbere habenis.

O vtinam pater omnipotens tibi proroget annos,
 Vt valeas olim post hæc certamina, Romæ
 Ad malè compositos animum conuertere mores.
 Sicut enim tua regna rapax lacerauerat hostis
 Improbitas, sic & sanctos Acherontigenarum
 Laruarum impietas, & pernitiōsa libido
 Corruptit mores, quibus illa antiqua parentum,
 Semideorum atas totum condiuerat orbem:
 More salis, sine quo nemo conuiuia quanquam
 Mille dapes habeant, & sint salitaria, laudat.

AD IVLIVM II.

Hæc morum iactura magis deflenda videtur,
 Quàm regni prior illa tui, nam dissipat omne
 Imperium Christi, toto iam cognita mundo.
 Mendacem facit esse Deum, qui dixit Auernum
 Imperijs non posse suis inferre ruinam.
 Ecce ruunt, charitas friget, spes pallida languet,
 Aegra fides fragili vix sustentata bacillo
 Ex procerum tectis fugit, & gurgustia querit.
 His tribus incumbit tanquam tribus alta columnis
 Tecta domus Christi: tribus his labentibus ergò
 Est opus vt ruat hæc moles validissima quondam,
 Nunc senio, morboq; tremens, rimiq; debiscens.
 Nec te magne pater latet hoc, prudentia pectus
 Tanta tuum vegetat: sed idonea tempora queris,
 Expectasq; diem, qua det foeliciter isti
 Principium diuino operi, stat ad ostia Christus
 Cum grege cœlituum tecum venturus in istam
 Militiam, tua magne pater præcordia pulsent
 Anteferenda alijs hæc sancta negotia curis,
 Hæc animo res digna tuo, qua sanctior esse
 Nulla potest, nulla utilior mortalibus. Esto
 Qui decus hoc habeat, quem gloria tanta coronet.
 Ad Romam conuerte oculos, luxumq; fluentem
 Aspice, & indignos Christi propagine mores,
 Tota in capreolos it vinea, tota comantem
 Effluit in syluam folijs spargentibus vmbra
 Pestiferam segeti, dulces neq; parturit vvas,
 Hos steriles ramos, nemus istud inutile trunca,

Nam bibit humorem terra, qui pasceret altas
 Alcinoi sylvas, Athlantiadumq; sororum
 Auriferas malos, & odori semina Costi.
 Erue mortiferas taxos, aconita, cicutas,
 Et sere vitales herbas, vt cinnama, nardos,
 Balsama, thura, crocos. Veterum reminiscere patrum:
 Gregorium pone ante oculos, magnumq; Leonem,
 Syluestrum, & reliquos, quorum est imitabilis alto
 Vita animo, regnoq; humeros suppone labanti.
 Qui te cunq; colunt optant hæc cernere, & istud
 Expectant ardentem opus. Sed bella videntur
 Maturanda prius, placidam censoria pacem
 Verba decent, vacuumq; odijs, & sanguine tempus.

Si potes his alium debes adiungere, toto
 Sic hominum, Diuūmq; choro poscente laborem,
 Ecce suis Graios vt agat fortuna per orbem
 Sedibus, expulsos Turcas genus ecce superbum
 Vt stygij manes certent extollere contra
 Fas, & iura vides, regna inter Barbara sanctum
 Christus vbi voluit claudi sua membra, sepulchrum.
 Aspicias à Christo quantum subduxerit orbis
 Terrarum Machometus Arabs, Asiatica regna
 Cuncta tenet, tenet in Lybia nostri maris oram
 A Mauris vsq; ad Nilum, tenet Hellada totam,
 Threicias vrbes, longinqua binominis Istri
 Hostia in Europa, pudet ah pudet ista fateri,
 Quæ damnum, quæ ignominiam, quæ opprobria vulgât
 Publica Christigenitum, quibus insipientia nostræ

Arguitur

AD IULIUM II.

*Arguitur Gentis, nostriq; ignauia secli.
 Tempus adest, quo regna velit Deus ista reposci,
 Et certam promittat opem: te maxime Pastor,
 Teres ista vocat, bella his agitata diebus,
 Maius ad hoc fuerint quadam praludia bellum:
 Huc aures, huc verte oculos, huc omnia transfer
 Consilia: Europa vires cogentur in vnum,
 Sarmatici reges, Cymbri, veteresq; Britanni,
 Pannonij, & quot sunt populi sub Casare, Galli,
 Hispaniq; ruent, omnes tua signa sequentur:
 Audio iam lituos, audit iam classica pontus
 Terraq;, & armorum strepitu tonat vndiq; celum.
 Dum loquor extremis mundi mihi venit ab oris,
 Fama canens tali Christo inspirante Iacobum,
 Scotorum regem se deuouisse labori:
 Ut Fabij quondam se deuouere trecenti.
 Audio & Augustum simili pietate moueri,
 Et cupere in Turcas totas effundere vires:
 Audio Franciscum Roma vexilla ferentem,
 Gonzagam Franciscum inquam, qui regnat in armis
 Ausonys, talem dudum sperare palastram.
 Betica Fernandus domitis qui littora Mauris
 Afferuit, Lybicas bellum transmisit ad oras,
 Christigenis parcens, Getulica fulminat arua,
 Et premit infidos Numidas, nec tempora perdit,
 Cernis vt in bellum hoc sint inclinata tuorum
 Pectora? se sistunt nondum a pracone vocati.*

*Hec tria quam primum felici absolueris astro,
 Absolues*

Absolues etenim si te collegeris, & si
 Spiritus ingenti tuus assurrexerit ausu,
 Vertice frondoso quercus tua sydera tanget,
 Et feret aeternum nomen sublimior omni
 Arbore, & in totum sua brachia porriget orbem.
 Tempus erit, quando propter tot fortiter acta
 Posteritas tibi sacra ferent, & habebere Diuum
 Primus apud populos, votisq; vocaberis olim.
 Hercule maior erit, maior tua gloria Baccho,
 Maior Alexandro, Romano Casare maior.
 Isti etenim quanquam vittricia signa per orbem
 Transtulerint, tamen ad cultum mortalia corda
 Non traxere Dei, nec pro pietate tulerunt
 Arma, sed inuentos tanti fluxere labores.
 O vtinam me fata dies patiantur in illos
 Viuere, & hos nostra gentis spectare triumphos:
 Atq; tuas nostro complecti carmine laudes.
 Viue igitur, nec te faciat socordia lentum.
 Immemoremue tui, praeglara negocia secum
 Immortale ferunt decus, aeternamq; salutem.

EIVS-

EIVSDEM EX TRAGOEDIA
quæ dicitur Atila.

Chorus.

Perditam gentem, stygiumq; vulgus,
Cui Deus venter, Venus, & libido
Aeris, & fulvæ rabies moneta
Quis ferat unquam?

Mitius nigro Rhadamantus Orco
Imperat, nec tam truculenter umbras
Vexat infernas, minus inquieta
Fulminat ira.

Venit externis furor hic ab oris,
Et velut grando per inane ventis
Pulsa Rhiphæis, pecus, & virentes
Obruit agros.

Et nisi summus Latio relicto
Ad Padi ripas veniens Sacerdos
Arma franasset, penitus ruebant
Oppida & vrbes.

Pestilens istud genus, & malignum
Aestimât quicquid facit esse sanctum,
Sed ait niti licitè, & Tonantis
Esse flagellum.

Iste tam largus fauor imputatur
Cælites vobis, odiosa gens hæc
Barbaros omnes, Italosq; in omni
Crimine vincit.

Conteri

Conteri nostris potiùs flagellis
 Debit tanto madidus veneno
 Hunnus, & nostris violenter armis
 Orbe fugari.
 Ergò iam tandem superi precantum
 Vocibus vestras adhibete mentes,
 Et supernates, Phlegethonte ab isto,
 Ducite ad auras.
 Tempus est tantas prohibere clades,
 Nam satis, si sic voluistis vllum
 Crimen vlcisci, scelus expiatum est
 Sanguine tanto.

BERNARDI MATII
 Vercelensis Car-
 men.

Impia sustulerat pius omnia sanguine Christus
 Festa, quibus lusit secula prisca Iouis.
 Vana superstitio secesserat, & bona toto
 Relligio verum sparserat orbe Deum.
 Priscorum tantum Fastorum nomina vt artes
 Ingenij stabant, hic tamen vsus erat.
 Ac veluti cineres tutò haud calcantur iniusti,
 Et saepe excerpit saucia virgo rosas:
 Sic quoq; dum præbes picta tectoria lingua
 Naso, animi poterunt impietate capi.

*At pater omnipotens tandem vt cumulator effe
Vera falus, nobis prabet & eloquium,
Ecce fluens omni modulamine, se quoq; vincens,
Naso alter Fastos dulcius ore sonat.
Atamen hic noster tanto prastantior extat,
Quantò alios cultus vicerit alma fides.*

QVINTIANI CAR-
men.

Ethnica cum caderent primos celebrata per annos
Festa, seruat menses sollicitasse Iou. m.
An fas, nostra cadant disruptis nomina Fastis,
Que posuit doctis Naso voluminibus.
Tum Deus eternis do nomina vestra diebus
Quilibet, vt proprio nomine mensis eat,
Nostra cadent pia festa, quibus meliora fugatis
Succedent, longis cognita temporibus.
Hoc Baptista dabit, quem Mantua gignet. In huius
Carmine, erunt mores in noua festa noui.
Laurigeras veluti rapuit sibi Mantua frondes,
Hac adimet nostris mystica numinibus.

BAPTIL

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE,
THEOLOGI: IN LIBROS DE
sacris diebus. Ad Leonem Deci-
mum Pontificem Max-
imum.

*Elligiosa dies redigens in carmina sa-
cros,
Lectorem moneo (si quis tamen istius
vnquam
Libri lector erit,) ne fortè volumine
in isto*

*Numina falsa, lares stygios, infamia sacra
Quærat, et ambages, deliramentaq; vatium.
Iuppiter hic nullus, nulla est Saturnia Iuno,
Nulla Venus, non stupra leges immunda Deorum,
Non habet hic Europa locum: Non filia Solis,
Non Helena mater, nec Auerni principis vxor,
Hic habitant. Liber iste docet quo tramite ad astra
Perueners illi Heroës, quibus annuit arcem
Aetheream Pater omnipotens, quorum annua festa
Terrigenæ accensis faciunt solemniter aris.
Nectanen hoc omneis fas est includere Diuos
Carmine, cum numero careant, insignia vulgò
Festa magis, magis illustres hæc pagina sanctos*

b

Continet,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS,

Continet, & Regis Diuum qui secula fecit
 Ultima, depulsis laribus celeberrima facta.
 Ergo mihi nec vis, nec mens est omnia fandi,
 Multaq; venturis post me dicenda relinquo.
 Adde quod atherei ciues augentur in horas,
 Et si forte velis omnes celebrare, futurum est.
 Totus vt in cultu Diuum pertransseat annus.
 Quo fit, vt iste labor scribendi extendere sese
 Possit in excrescens villo sine fine volumen:
 Hanc igitur nobis satis est absoluere partem.
 At quia consuerunt nobis illudere passim
 Isacida caelo inuisti, refecabimus isto
 Illorum figmenta loco. Solemnia quando
 Nos celebrare vident, festisq; instare diebus,
 Audent subsanare, rati nos debita soli
 Sacra Deo libare homini, qui maximus esset
 Error, & impietas totum damnanda per orbem.
 Talia haubantes dictis explodimus istis.
 Omne bonum sublime iubet natura quibusdam
 Insignire modis, certoq; extollere cultu.
 Primus honor sacrum est, prima excellentia, quae non
 Esse potest maior, patris excellentia summi est:
 Ergo hic eius honor, quo testificamur ab ipso,
 Quod sumus esse Deo, quod viuimus, atq; mouemur,
 Ipse opifex, nos eius opus, pro talibus ergo
 Offerimus meritis illi libamina soli.
 Alter honor sunt Pyramides, altaria, templa,
 Hymnisona laudes: istum persoluere Diuis

Cogimur,

Cogi
 Ma
 Tai
 Qui
 Mor
 Redd
 Miss
 Sign
 Nom
 Et q
 Et ju
 Omn
 Ne s
 Decl
 Nan
 Dam
 Sust
 Nun
 Cogn
 Null
 Fert
 Sunt
 Mar
 Rom
 In q
 Sic c
 At
 Glad

Cogimur, illorum mirati ingentia corda,
 Magnificamq; fidem, debellatosq; tyrannos:
 Talis honor Diuis etiam sine corpore natis,
 Qui lemures ausos regem detrudere Olympo,
 More giganteo stygias egere sub umbras
 Redditur, ipsa Deo persoluimus orgia soli.
 Missa vocant nostri: vox est Hebræa tributum
 Significans, ipsum sacrorum in fine sacerdos
 Nominat, & populum sacro iubet ire peracto:
 Et quia Diuorum damnant simulachra, loquendum
 Et super hoc aliquid: Moses cum regna videret,
 Omnia sacrilego Ditis putrescere cultu,
 Ne sua plebs, quæ tunc erat imbecilla rudisq;
 Declinaret ad hunc morem vanum, atq; pudendum:
 Nam nec adhuc erat improbitas patefacta Deorum,
 Damnauit statuas, pictura, & marmoris usum
 Sustulit è templis, & multicoloria signa:
 Nunc autem postquam penitus natura Satanum
 Cognita, & antiqua sine maiestate relicta est,
 Nulla ferunt nobis statua discrimina, nullos
 Fert pictura dolos, iam sunt innoxia signa,
 Sunt modò virtutum testes, monumentaq; laudum
 Marmora, & aeterna decora immortalia fama.
 Roma triumphales etiam modo suspicit arcus,
 In quibus apparet probitas antiqua virorum:
 Sic colitur virtus, honor hic est debitus illi.
 At quoniam genus Hebræum memorabile solis
 Gladibus & lucris damnatum infamibus omni

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
 Laude caret, titulos odit, monimenta q̄ damnat.
 Id nec omittendum, quòd dijs regnantibus olim
 Moris erat Fastis ius exercere diebus,
 Quodq̄ dies Iuris vacuos dixere nefastos.
 Nos verò ad ritus alios traduximus annum,
 Priscaq̄ nominibus cessere vocabula nostris:
 Nam dicenda dies veniunt ad iura profesti,
 Sacra damus festis, fora iudicialia ponunt
 Murmura, & occlusis foribus trahit ocia Prætor.
 Tunc nos templa vocant, tunc indulgere Tonanti
 Tempus, & ingenium sacris impendere rebus.
 Hoc igitur Diuis mare per suadentibus intrat
 Nostra ratis, date fœlices ad vestra volanti
 Littora, per scopulos & per vada cœrula cursus
 Cœlicola magni, nec nos dum querimus astra
 Ire sub infernæ stygis antra obscura sinatis.

DE HEBDOMADIBVS
 & diebus.

Sed tamen hebdomadas breuiter tractare, diesq̄
 Antè opus est, quàm festa manus ad singula verti.
 Casar, vt in menses diuisit Iulius annos,
 Ordine sic alio partitus tempora Christus,
 Traxit in hebdomadas menses, habet hebdomada aut
 Vna, dies septem: Tamen obseruantia venit
 Talis ab Hebræis, quibus hoc quoq̄ tempore semper
 Septima lux est sacra Deo: nam dicitur olim

Sex opus hoc tantum Deus absoluisse diebus.
 Septima lux expers operis fuit, atq; recepit
 A requie nomen, sed nos Titana sequentem
 Tradidimus Christo, quia tunc rediuiuus ab orco
 Venit agens longo squalentem carcere turbam.
 Ogdoas hinc oritur, nam lux octaua recepit
 Septima, quem longo cultum perceperat auo.
 Prima dies Diuini operis, qua condita lux est,
 Est ea qua Christus victo surrexit Auerno,
 Et tulit in lucem fuerant qui nocte sepulti
 Tanaria, antiquos manes, tunc fulsit in omnes
 Lux animas, prisca legis, qua solueret omne
 Credentum de mente chaos, qua ostenderet orbem
 Aetherium, populis vbi lata fidelibus arua:
 Sic antiqua nouis cedunt, sic prisca face sunt
 Sabbathatha, cumq; nouo fiunt noua secula ritu.
 At veluti redeunt conuerso sabbatha gyro
 Sic Domino sacrata dies sine fine recurrit
 Semper, vt hebdomadis cursus compleuerit orbem,
 Rursus in it dictam Domini de nomine lucem.
 Nostra Deo primam lucem, Iudæa supremam
 Hebdomadam impartit, quia prima, & maxima nostris
 Cura Dei, Hebræis, vel nulla, vel vltima semper.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
DE NOMINIBVS
dierum.

VT meus euadat labor hic fœlicior, addam
Hic obiter, quæ sit nomenclatura dierum.
Et si forsan in his rudis, illepidusq; videbor,
Da veniam quicumq; legis, res ipsa leporis
Impatiens, negat ornari, contenta doceri:
Prima dies ergò geniti celeberrima mundi
A Domino cognomen habet, quia morte perempta
Ipsa resurgentem vidi de funere Christum:
Constantinus enim (tam relligiosa ferebat
Corda) diem tali decorauit nomine sanctam,
Quinq; dies alij quanquam cessare labores
Non faciant nomen tenuere quietis, & oci:
Nam quamuis operum sudant sub mole, vocantur
Ferie, & ipsarum numeris ostenditur ordo
Forsan, id est cunctis nomen commune diebus,
Quod nobis sit iuge sacrum velut esse solebat
Hebræis, festiq; aliquid sibi vendicet vna
Quaq; dies, dum depositis ad templa fideles
Assidue veniunt, operis vitalia liba
Visuri, & calices iunctis ad pectora palmis:
Quòd si nunc mos iste manet, quid tempore prisco,
Cum pietas noua florebat, quid credimus actum
A patribus, qui corda fide inflammata ferebant?
Ergò dies veluti quasdam, quibus ibat ad aras
Victima, signarunt tali cognomine gentes

Sic nostri, quia quottidie libare solebant,
 Omnibus hunc patres titulum fecere diebus.
 Septima ab Hebraeis sabbat, à gente Latina
 Appellata quies, ideo, quod ut antè relatum est,
 Omnipotens factò genitor requisuerit orbe.
 Hec quoq; Saturni posset cognomina ferre,
 Prima quod ipsius (stellis si credimus) hora
 Dicitur Erronis primi, cui nomen in oris
 Ausonia Saturnus erat, mandata subire.
 Altera lux nomen causa Titanis eadem
 Induit, instabilis Luna lux tertia, Martis
 Quarta, Dei pedibus qui fert Talaria, quinta,
 Sexta Iouis, postrema Dea, quæ nata profundo est.
 Sicigitur primæ partis dominator in ipsam
 Nomina transfundit lucem, quæ solis ab ortu
 Surgit, & it solis rursus redeuntis ad ortum:
 Hec uti nota magis tibi sint, studiosius audi.
 Illius Erronis lucem qui nominat, horam
 Esse memor primam, da succedentibus astris
 Ordine quem retinent orbes ubi sydera fulgent.
 Quæ superant horas, neu decipiare caueto:
 Nec semel id fecisse sat est, quoniam vaga non sunt
 Sydera tot, quot lux horas habet vna, reuertens
 Sapius hoc facito, donec perueneris horam
 Lucis ad extremam, mox ad primordia solis
 Alterius transi, stellam migrasse sequentem
 Inuenies illuc, primoq; in limine fixam.
 Lex agit ista dies, stellis errantibus ordo

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

*Est alius: Saturnus enim confedit in alto
Aethere stellati propter confinia mundi.
Iuppiter accepit sedem sub patre secundam:
Sub Ioue Mars, sub Marte diem qui ducit Apollo.
Quinta Venus, Sextum retinet Cyllenius orbem.
Ultima veloci cursu vaga Cynthia, vultu
Instabili semper, sine nubis imagine nunquam
Significat, quæ sit rebus natura caducis.
Taliaq; à nostro traxit contagia mundo:
Hinc fit, vt erroneos imitari Musica credas,
Cum subitò saliant in quartam carmina vocem:
Ab Ioue namq; Venus quarta est, si sydera cernas,
Cerne dies, factò iungunt confinia saltu,
Lux etenim Veneris Iouis est contermina luci.
Nec graue sit veterum nobis audire Deorum
Nomina, quæ stellis, quæ sunt concessa diebus,
Vt Iouis, & Martis: nam postquam facta bonarum
Nomina sunt rerum, vim deposuere nocendi,
Vt nepa si cuspis cauda refecetur adunca.*

QVAEDAM DE NATV-
ra solenniorum.

H*ic etiam memorare decet solennia quadam
Officio laudum, quas decantare ministri
Sacrorum assidue, tacitisve recurrere verbis
Sunt soliti, prorsus sese contenta fateri,
Quadam aliud poscunt, operam cessare per vrbes,*

Et

Et per
Sunt a
Vsq; ai
Publici
Horum
Exper
Vlteri
Plurib
Ex his
Cui Sto
Funer
Hic et
Sumen
Et cum
Namq;
Vesper
Et celo

Ext
Mitt
Gaud
Vos lo

Et per rura volunt studijs inimica prophanis,
 Sunt quædam ex istis sua quæ protendere in octo
 Vsq; dies faciant laudum præconia, quanquam
 Publica non faciant cessare negotia tantum.
 Horum etiam sunt, quæ solum noctemq; diemq;
 Expertes operum reddant, nec tendere curent
 Vtlerius: sunt quæ nostros cessare labores
 Pluribus, & genium iubeant regnare diebus.
 Ex his prima damus nato sine patre Tonanti,
 Cui Stephanus, cui coniungit sua festa Ioannes,
 Funeraq; infantes plus quam crudelia passi.
 Hic etiam monuisse decet primordia festum
 Sumere ab occasu Solis, quando Hesperus exit,
 Et cum sole iterum tenebris occumbere obortis:
 Namq; dies festos vna inchoat, altera finit
 Vespera, sed vento tempus dare vela secundo,
 Et celeri cursu per singula festa volandum.

DE CIRCVCNCSIONE.

CHristigenæ regale genus, regalia festa
 Aduenere, togas opus est proferre nitentes,
 Atq; simul pompis ad templa frequentibus ire.
 Exornate lares, longo torrete suilla
 Extæ veru, genio licet indulgere, propinquis
 Mittite dona, inopes, vt eant communia totum
 Gaudia per vulgus, mensis pascantur opimis,
 Vos locuples aperite penu, quibus horrea plena,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Aere graues loculi, varia quibus alite chortes
 Mane fremunt, quibus in stabulis armenta gregesq;
 Huc conferte dapes, quicquid dederitis egeno,
 Fœnore centuplici reddet Deus. Ecce per agros
 Quanta seges, dum tu dormis tibi terra laborat.
 Et Deus infundit campis per sydera tanquam
 Per speculas quasdam cœli de limine fruges.
 Prima dies nostri (saluete) renascitur anni,
 Quæ tamen est octaua Dei lactentis ab ortu.
 Cum pluit infantis primum genitale cruorem
 More sua gentis, quæ circuncidere natos,
 Et nudare solet teneram velamine glandem.
 Nam Deus Hebraam cupiens distinguere gentem
 Gentibus à reliquis, primorem seminis eius
 Compulit Abramum saxo præcidere acuto,
 Vt lex prisca docet, supremi colis amictum.
 Hoc insigne tulit Pater, hæc insignia Natis
 Tradidit, & docuit sic insignire nepotes.
 Tum quoq; Iudæa veniens ab origine Iesus,
 Nomen adoratu dignum, venerabile, sanctum
 Diuina impositum soboli soteria per vrbes
 Significat Graias, Itali dixere salutem,
 Siue salutiferum, quæ congrua nomina, magno
 Vltima saluatum venit qui secula Christo.
 Prima dies Iani tanto splendore corisecat.
 Ianus enim primo fecisse vocabula mensi
 Dicitur à priscis, sed qua de gente vel vnde
 Venerit, hoc nostro nondum cognoscitur auo.

Propterea

Propt
 Ianus
 Maxi
 Deuca
 Ogygi
 Iste ig
 Allu
 Navi
 Ast
 Suppl
 Ad ti
 Per m
 Hostia
 Thyb
 Et po
 Nom
 Ianus
 Asy
 Ipse e
 Fertu
 Sed I
 Non
 Pul
 Fingi
 Vnu
 Quod
 Hæ q
 Fam

Propterea super hoc aliquid memorabile fandum.
 Ianus hic vt perhibent clara de stirpe Gigantum
 Maximus ille fuit Noë, qui secula Pyrrhæ
 Deucalioneos fluctus præcessit, & vndas
 Ogygias, tantum nobis antiquior ille est.
 Iste igitur, quando terras absorbuit ingens
 Alluies, monitu Diuùm reclusus in alto
 Nauigio, cum prole sua se credidit Austro.
 At vbi iam posito tumidum mare concidit æstu,
 Suppleuit genus humanum, missisq; colonis
 Ad triplicis mundi fines, extremaq; regna,
 Per mare Tyrrhenum vêtus Tyberina petiuit
 Hostia, & ascendens vbi nunc est Roma, locauit
 Thybridis ad ripas Etrusco in colle penates.
 Et post fata sui collem mensemq; reliquit
 Nominis heredes, quod non abolebitur vnquam.
 Ianus ei cognomen erat de nomine tractum
 Assyrio Iain, Vinum dixere Latini.
 Ipse etenim primus vitis viniq; repertor
 Fertur, & id talis nomenclatura docebat.
 Sed Iainum primi, qui rectius illa sonabant,
 Nomina dixerunt, mox litera tertia prisco
 Pulsa loco, fecit fraudato nomine Ianum.
 Fingitur esse biceps, quoniam duo secula vidit,
 Vnum quod pluuijs auctum mare sustulit, vnum
 Quod successit aquis, atq; hac ab origine fluxit.
 His quæ de Iano canimus facit inclyta magnam
 Fama fidem: memorant etenim sub principe Iano

Adquo-

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

*Aequorea primum signata numismata puppi:
Ista fuit puppis, quæ de fatalibus undis
Eripuit terrestre genus, sobolemq; volantum.
Sed falluntur in his, quia non nouere parentum
Primorum annales Danaï, veteresq; Latini.
Sancte senex igitur nobis feliciter annos
Exordire. Puer supremi conditor cui
Esto tua genti, nostroq; salutifer tuo.*

DE S. BASILIO.

H*æc eadem sacrata dies tibi Magne Basili,
Atq; tuum primæ celebrant natale Calendæ,
Sed quia cedendum Dominis maioribus, illuc
Te trahis, & transfers in idonea tēpora, iuncta
Diuersos hominum mores, vsuq; locorum,
In tua decurrit Graiūm sapientia fluxu
Corda redundanti, sicut decurrere nostrum
In mare consuevit magnis Athlanticus undis
Oceanus, seseq; amplum diffudit in aquor.
Nec fuit ambarum diuina scientia legum
In te larga minus, nec Graiæ copia lingua
Pauperior, tua religio quasi vinea densis
Palmitibus fruticans, longè lateq; per orbem
Est vulgata, latens in Casariensibus agris
Trans Phryges & Galatas, & trans Bebrycia regnas,
Hesperia populis procul apparebat & Indis:
Rumor hic à Lybicus traxit regionibus Efen,*

Insignes

*Insignes
In quibus
Ad spem
Iam sicut
Ex labiis
Iste doctus
Oratorum
Quantum
Tantum
In spe
Ingenium
Et sine
Visa
Talis
Hæc
Corda
Arri
Semp
Trad
Ipse
Asser
Nam
Inde
Cum
Sapientia
Roma
Imp
Elius*

Insignem probitate virum. Deserta reliquit,
 In quibus à teneris æuum transegerat annis.
 Ad spectanda tua venit miracula vite
 Iam senior, tecumq; loquens exire videbat
 Ex labris accensa tuis atq; ignea verba.
 Iste domi motus laudum rumore tuarum,
 Orauit per signum aliquod se illustre doceri,
 Quantus apud Superos esses, cui nomen apud nos
 Tantum fama dabat passim, viditq; Columna
 In speciem, dum nox claris incenderet astris,
 Ingentem flammam ad cælum caput vsq; ferentem,
 Et simul audiuit vocem qua à sydere labi
 Visa per aurarum tractus, verba ista sonantem:
 Talis apud Superos virtus ac tanta Basili est,
 Hæreticis: at præcipuè quos fecerat impos
 Cordis, & obscuræ mentis torpedine captus
 Arrius, impugnator atrox, ac malleus ingens
 Semper erat, iuuenem qui cæco illusus amore
 Tradiderat sese Plutoni, & sanguine demens,
 Ipse suo seruum stygio se scripserat orco
 Afferuit, populo insolitum spectante duellum:
 Nam pater hinc presso Iuuenem rhenone trahebat,
 Inde lemur, longo tandem certamine victus,
 Cum stridore graui fugit per nubila Demon.
 Sæpè Valens, qui tunc extinctis fratribus omne
 Romanum sine consortis formidine agebat
 Imperium, dum vult hominem proscribere, fractis
 Elusus calamis, tandem crudele reliquit

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Officium, cum niti odio se vidit inani.
 Vita viro, cum mox esset moriturus, in vnam
 Est producta diem, quo natum semine gentis
 Hebraica, medicum, sacra perfunderet vnda.
 Ipse suis manibus, dictu mirabile, postquam
 Huic satis officio factum, discessit in auras
 Spiritus, & clauso requierunt viscera sensu.
 Caesaria, pastor sanctissime, porrige dextram
 His animæ clausæ in tenebris, & carcere caco.
 Et veluti quondam rurui peccata remisit
 Te impetrante Deus, sic te impetrante dolores
 Auferat & nostros, & nostra piacula soluat.

DE DVOBVS MACARIIS.

Macarios (vt fama) duos Aegyptia tellus
 Progenuit vita insignes, ac nomine claros.
 Djs stygijs ambo infesti, veterumq; Deorum
 Coniurati hostes. Primus Sitæa per arua
 Vixit, & inuento, vacuos dum permeat agros,
 Verticis humani cranio, vestigia fixit,
 Atq; ait: O quisquis caput istud inane ferebas
 Tempore mortalis vitæ, per maxima patris,
 Per nati, & Flatus sancti tenumina iuro,
 Quæ fuerit tua sors doceas, dum vita manebat,
 Quæ modò sit, quando es membris, & corpore functus.
 Illa nihil cunctata sonos erupit in istos.
 Centurio Romanus eram Ioue principe, nunc me

Orchi
 Aeth
 Sub
 Chri
 Vnbra
 Temp
 Occurr
 Pertu
 Et per
 Vascul
 Pharn
 Pocul
 Nos cr
 Vndiq
 Talib
 Occub
 Illustr

A
 Nescir
 Argu
 Nescio
 Mort

Orcus habet, tantum penetrans in viscera terra,
 Aethereis quantum tellus discedit ab astris,
 Sub nobis genus Hebraeum est, gens infima verò
 Christigena, mores qui non tenuere parentum.
 Umbra viro tales dedit adiurata loquelas.
 Tempore post paruo deserta per auia eunti
 Occurrit Lemur ampullis pendentibus extra
 Pertuse chlamidis rimas circum vndiq; onustus,
 Et percunctanti quid tot sibi vitrea vellet
 Vascula, respondit monachis se pharmaca ferre,
 Pharmaca sunt cura, qua nos uti dulcia primum
 Pocula delectant, sed mox in toxica versa
 Nos cruciant, sic prada sumus fallacibus umbris
 Vndiq; de nobis ita gens lethæa triumphat:
 Talibus excellens signis iam grandior ævo
 Occubuit primi mensis Titane secundo
 Illustrante breui frigentia rura volatu.

DE ALTERO MACARIO.

Alter ab Antoni fruticans radicibus altum
 Creuit, & umbrosas porrexit in aëra frondes.
 Incola Thebaidos fuit exanimumq; cadaver
 Rettulit in vitam, nam cum defendere sanctam
 Nesciret sermone fidem, confugit ad istud
 Argumentum ingens, ad quod contabuit hostis.
 Nescio quem dubio confectum vulnere quando
 Morte obita iam corpus erat sine sanguine, fecit

Ore

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Ore loqui, sontis pœnas ne incurreret insons.
Cum fraudata sua sic esset imagine virgo,
Mercurij technis vt equam pater esse putaret,
Saluifico Christi mendacem nomine formam
Sustulit, & veterem fecit prodire figuram.
Singula si pergam numero comprehendere longas
Ibit in ambages sermo prolixior æquo.
Quindecies Ianus reuocarat ab aquore solem,
Cum senio fractus discessit in æthera longo.

DE EPIPHANIA.

Sexta dies splendore Magos gradiente per altum
Aëra, deducens toti spectacula mundo
Admiranda tulit, gentes ad sydera versis
Attonitæ stabant oculis, solemq; putabant
Aduentasse nouum, qui non, quia nocte dieq;
Spargebat latè radios, occumberet vnquam:
Stella nouo fulgore ardens veniebat ab ortu
Trans Tigrim, trans Euphratem, Babylona volando
Vidit, & Armenios dextra, læuaq; relinquens
Thuriferos Arabes Syriæ bipatentibus alis
Ingruit, & tali votis famulata Magorum
Officio, nati stetit ad præsepia Christi.
Nec reges vt opinor erant, nec enim tacuissent
Historiæ sacræ autores genus istud honoris,
Inter mortales quo non sublimius vllum.
Adde quod Herodes, vt magnificentia regum

Postulat, hospitibus tantis regale dedisset
 Hospitium, secumq; lares duxisset in amplos.
 Ille penes Persas magus est, qui sydera norit,
 Qui sciat herbarum vires, cultumq; Deorum,
 Persepoli facit ista magos prudentia triplex.
 Adiungunt pleriq; licet sit credere vanum,
 Esse opas ex natis illos, & matribus ortos.
 Hi moniti patrum libris, de semine gentis
 Iudaica venturum hominem, qui regna per omnes
 Porrigeret populos, orituraq; sydera eodem
 Tempore, quæ indicium nati patriæq; domusq;
 Mobilibus radijs facerent: in montibus altis
 Peruigiles noctu cælum obseruare solibant,
 Ut videre ignes, Christo nascente, subortos,
 Corripuere viam Regi tria dona ferentes:
 Hæc tria sunt, aurum fulgens regale metallum,
 Thus redolens, quo festa solet decorare sacerdos,
 Myrrhaq; qua tumulo tradenda cadauera inungunt.
 Sic magus à prima monstrauit origine, quòd rex
 Christus erat, quòd mortalis, summusq; sacerdos.
 Sunt qui luce velint ista primordia signis
 Tradita mirificis, dum connubialia festa
 Exhilarans Christus laticem mutauit Iaccho.
 Ista dies rursus cælo labente reuersa,
 Ad Iordanis aquas Christum consistere vidit,
 Cum pater audito per cælum murmure Christum
 Esse suam docuit prolem, cum sanctus apertis
 Spiritus ablutum supra caput asstitit alis.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Hæc Epiphaniam Graij solennia dicunt,
 Quòd diuina prius soboles incognita nobis
 Claruit, & tribus his facta est celeberrima causis.
 Pauca loquar contra Solymos, contra impia corda
 Leuigenum, quòd constet eos de tempore Christi
 Nobiscum sensisse, licet modò turpiter errent
 Cùm venisse negant, paucis memorabimus ergò
 Historiam, cuius noster Suetonius auctor.
 Cùm regeret terrarum olim Nero Claudius orbem,
 Rumor ab Hebrais oriens peruaserat omnem
 Latè Asiam, penetrans vltra Gangetica regna,
 Iudæa de gente virum Mauorte potentem
 Venturum subitò, terras qui cogeret omnes
 Ferre nouas, permutato rerum ordine, leges.
 Rumor hic implèrat gentes, totoq; oriente
 Fama volans in spem populos adduxerat istam.
 Ista fides Iudæum animis sic hæserat, vt nil
 Romanum imperium veriti, contemnere gentem
 Ausoniam fuerint ausi, probrisq; Latinos
 Irritare duces, strictoq; inuadere ferro.
 Propterea Nero rex indignabundus, & ira
 Percitus ardenti, magno molimine bellum,
 Quo genus id toto penitus depelleret orbe,
 Misit in Assyriam. Tum latè efferbuit æquor
 Classe noua. Cum patre Titus noua classica fecit
 Clangere per Prothei fluctus, per Agenoris oras.
 Talia veridico memorat Suetonius ore.
 Iste furor tantus, tanta hæc audacia mouit

Iudæo-

Iudæo-
 Tempo
 Credeb
 Terrar
 Non al
 Prasju
 Casare
 Hæcig
 Appa
 Sed de
 Asseri
 Non ac
 Vt for
 Atq;
 Iuit, &
 Et nun
 Temp
 Esse si
 O gen
 Vætra
 Instit
 Non si
 Veridi
 O cæca
 Toller
 Effugi
 Esse p
 Omne

Iudaeorum animos, quia tunc instare videbant
 Tempora pacifici multum expectata Mesiae.
 Credebant ad se imperium descendere, & orbis
 Terrarum se rectores, dominosq; futuros.
 Non aliter se Romanis opponere vulgus
 Presumpsisset iners, neq; plebs in gloria contra
 Casaream maiestatem frustra arma leuasset.
 Hac igitur communis erat sententia genti
 Apparere dies Christum debere per illos,
 Sed delusa fuit, quia quanquam venerit, vt nos
 Afferimus, non arma tamen regalia secum,
 Non adduxit equos, neq; murice fulsit, & auro,
 Vt fore credebant. Tenui vestitus amictu,
 Atq; gerens personam inopis per rura per vrbes
 Iuit, & ex oculis vt quaedam euauit umbra.
 Et nunc aduentus Christi transisse fatentur
 Tempora iam pridem, sed quod non venerit (aiunt)
 Esse suae gentis scelera infelicia causam.
 O genus insipiens vnde hac aorasia fluxit?
 Vestra videns errata, Deus si mittere Christum
 Instituit, cur non misit? si mittere forsitan
 Non statuit, quare aduentus praedicere tempus
 Veridicum fecit vestro de sanguine vatem?
 O caecas omnino animas, peccata volentem
 Tollere, & errores nostros dissoluere fingunt
 Effugisse hominum sordes, quae amentia maior
 Esse potest, quam nugari sanare potentem
 Omne genus morbi medicum languoribus ipsis
 i 2 Offensurus

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Offensum non velle agros inuisere natos?
 Infans item no uere Magi, Iudæa loquentem
 Non cognouit, erat curis absorpta profanis
 Funditus, atq; graui somno resoluta iacebat.
 Felices saluete Magi, qui clara secuti
 Sydera, vidistis puerum, qui sydera fecit:
 Sic utinam nobis sese post fata uidentum
 Præbeat, & gressus nostros in sydera ducat.

DE S. PAVLO, PRIMO

Eremita.

Sicut erat celebris cultu, numeroq; Deorum
 Cùm Iouis imperium stabat, Nilotica tellus:
 Sic ubi terrestres cœlo descendit adoras
 Expectata salus, patribus fuit inclyta sanctis,
 Qui Nitriotarum campos, Scytæaq; rura,
 Thebaidosq; casas loca desolata colebant.
 Nam cùm Casarei gens sanguinolenta tyranni
 Prædarentur oues Christi, nullasq; liceret
 Christigenis habitare vrbes, impune ferarum
 Consortes facti, fines tenuere supremos
 Orbis, & arentes Cancri feruentis arenas.
 Primus ad hos (ut fama) locos vestigia vertit
 Sub Decio Paulus, cùm iam vigesimus isset
 Annus, & æstates illuc incognitus egit,
 Treis nouiesq; decem, propter vada vitrea fontis,
 Cui super extentis faciens umbracula ramis,

Palma

Palma
 Ipse
 Texte
 Atq;
 Syder
 Nox
 Ex te
 Non
 Tard
 Tunc
 Diues
 Et sy
 Tum
 Diuini
 Lum
 Consi
 Sole
 Inue
 Tum
 Quot
 Hosp
 Coru
 Ang
 Ignor
 Tum
 Atq;
 Vade
 Quae

Palma homini tanquam nutrix, alimenta ferebat.
 Ipse etiam tunicas de frondibus arboris eius
 Texere, & ambustos artus vestire solebat,
 Atq; famem patiens vsq; ad surgentia noctis
 Sydera, soluebat tenui ieiunia mensa:
 Nox vt in occasum summam inclinauerat vmbra,
 Ex tepida surgebat humo, septemq; triones
 Non procul à terris motu reptare videbat
 Tardigrado, lentoq; polum circundare gyro.
 Tunc animo procul à curis terrestribus actò
 Diuertebat apud superos, vbi dulcia tempe,
 Et sincera quies & consummata voluptas,
 Tum Deus in sensus illabebatur & ora,
 Diuinasq; canens vsq; ad Titania laudes
 Lumina, cœlesti totus languebat amore.
 Consimili pietate caiens Antonius arua
 Sole sub hyberno dum per desertum vagatur,
 Inuenit senis hospitium, paruosq; penates.
 Tum solitus Paulo Cererem deferre per auras
 Quotidie, victus inopis plus attulit ergò
 Hospitis Antoni, posuitq; in limine, Coruus.
 Coruus enim, vel fortè aliquis sub imagine Corui
 Angelus, vt nasci stellas vidisset ab ortu,
 Ignotis epulas homini portabat ab oris.
 Tum sua diuinans sibi fata incumbere Paulus,
 Atq; volens sine teste mori, venerabilis hospes
 Vade precor, dixit, nec te mora tardet, & asser
 Quas tibi donauit tunicas Athanasius olim.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

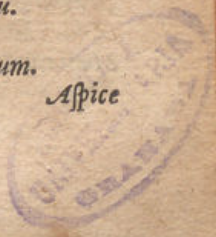
Nam mox ut fuero functus vitalibus auris,
 His Deus inuolui mandat mea frigida membra,
 Atq; sub egestas mecum descendere arenas.
 Ille volans abiit, rediensq; agnouit in aura
 Pauli animam per iter Diuos sublime petentem,
 Atq; ait: Ah sic me fraudas pater, atq; relinquis?
 Ibo tamen, tua sancta iterum saltem ora videbo.
 Iuit, & extincti dum se inclinaret ad ora,
 Cum gemitu lachrymans lamentabatur amaro,
 Patris ad hospitium soliti diuertere quondam
 Dum viuebat, humo duris (res mira) leones
 Vnguibus egesta iustum fodere sepulchrum,
 Non secus ac si nota viri mensura fuisset.
 Nec minus est mirum quod ad illatabile bustum
 Iuerunt pleraq; fera, qua tempore longo
 Cum sene versata fuerant, visaq; iacentem
 Deplorare virum, duris odiosa tyrannis
 Simplicitas potuit mollire animantia bruta.
 Mox igitur tunicis, quas apportauerat artus
 Implicitos superinfusis tumulauit arenis,
 Iam gelidi decimo Iani Titane reuerso.

DE S. HILARIO.

Hic quoq; natalis tuus est memorandus Hilari,
 Tertia post decimum Iani cum frigida tellus
 Sub niue dormiret, te lux ascendere ad astra
 Vidit, & ingenti superos occurrere pompa.

Tu in
 Ver
 Inge
 Esi
 Act
 Inte
 Cæli
 Pict
 Dum
 Am
 Non
 Legi
 Tem
 Sola
 Sor
 Pro
 Esse
 Non
 Qui
 Hoc
 Nol
 Feci
 Tut
 Isse
 Quo
 Nof
 Ad
 Qua

Tu in terris positus membris mortalibus alto
 Versabare polo, votis rapientibus illuc
 Ingenium, mentem, atq; animum, poterasq; putari,
 Etsi viuis eras functus iam corpore, & arces
 Aetherias habitare inter tot millia Diuum.
 Integritas vitæ, legum prudentia, cultus
 Cælitium, tutela inopum, diadema, pedumq;
 Piætauiense tibi, dum nil mortalia curas,
 Dum viuis tibi sorte tua contentus, ab omni
 Ambitione procul, populo applaudente tulerunt.
 Non nocuit tibi progemes, non obstitit vxor
 Legitimo coniuncta thoro, non horruit illa
 Tempestate Deus thalamos, cunabula, tadas,
 Sola erat in precio, quæ nunc incognita virtus
 Sordet, & attrito viuit cum plebe cucullo.
 Propterea leges quæ sunt connubia contra
 Esse malas quidam perhibent, prudentia patrum
 Non satis aduertit, dicunt, quid ferre recuset,
 Quid valeat natura pati, ceruicibus, aiunt,
 Hoc insuaue iugum nostris imponere Christus
 Noluit, istud onus quod adhuc quàm plurima monstra
 Fecit, ab audaci, dicunt, pietate repertum.
 Tutius esse volunt, qua lex diuina sinebat
 Ille via, veterumq; sequi vestigia patrum,
 Quorum vita fuit melior cum coniuge, quàm nunc
 Nostra sit, exclusis thalamis, & coniugis vsu.
 Adiungunt etiam primi ieiunia veris,
 Quæ nisi sint seruata, volunt nos ire sub orbem.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Aspice quàm duris (aiunt) frenata capistris
Gens electa fuit, lex Christi aeterna, nec vnquam
Cessatura. sinus (dicunt) sine tendat in amplos,
Vt sit conueniens, habilisq; & idonea tori
Humano generi, non importuna senecta,
Non onerosa inopi, non importabilis egro:
Adjiciunt populis habitandam pluribus urbem
Non esse angustis claudendam mœnibus, arcto
Conuenit esuriens (aiunt) plebecula claustro.
Hebraïm gens qualis erat, quam limite paruo
Legifer inclusit, grauiumq; indagine legum.
Illud onus Christum dicunt minuisse, suisq;
Indulsisse. Sed hac Christi indulgentia visa est
(Vt memorant) laxata nimis sapientibus istis,
Qui legem stultè ex placida fere remolestam.
Duriciem verò legis satis arguit, aiunt,
Prouida posteritas, studijs exercita sacris,
Qua maiorem hominum partem de Syrtibus istis
Subtrahit, & pelago functam pronunciat isto,
Non iuuenes donec cessent adulescere, & agros
Excipiunt, senioq; graues, & quos labor haurit
Assiduis, fabros, & qui sub pondere sudant
Vomeris, & rastri, qui pro mercede locant se
Atq; operas vendunt, & quos fortuna coëgit
Mendicare cibos, quæ turba miserrima, quiq;
Præ gustare solent epulas ad prandia regum,
Adde viatores, & quos onerosa fatigant
Munia, nutrices cunis quæ lactea præbent

Vbera

Vbera
Cui cap
Pitui
Exclam
Thestyl
Adde
Causab
Durius
Cogere
Tam ste
Debit
Human
Lex di
Quam
Christe
Nec cu
Vsq; ad
His br
Vult g
Quod r
Vna D
Omnib
Conten
Omnia
Ignea,
Nunc
Ipsa q
Cerne

Vbera, pragnantes, fœtas, cui debile pectus,
 Cui caput infirmum, stomachi quos humida crudi
 Pituita infestat, causas numerare quis ausit?
 Exclamant, & vii inter se quandoq; iocantur,
 Thestylis hanc nimio pultem sale fecit amaram.
 Adde quod & patres ausi taxare Latinos,
 Causabantur eos stultè, imprudenter, & æquo
 Durius ad ritum Romæ voluisse Pelasgos
 Cogere, & antiquum tam præcipitanter amorem:
 Tam stolido temerasse ausu, concedere Roma
 Debit aciebant, potius quam rumpere pacem,
 Humani quæ iuris erant, modò salua maneret
 Lex diuina, fides Christi, doctrina senatus,
 Quam primus tulit ore suo, quia tradita ab ipso
 Christo erat humanæ doctore & lumine vita.
 Nec curandus erat morem consensus in vnum
 Vsq; adeò, dicunt, quod persuadere laborant,
 His breuib; dictis: Quisquis discrimine nullo
 Vult gentes differre duas, velit ora duorum,
 Quod natura nequit, faciem concurrere in vnam.
 Vna Dei domus est mundus, sed non tamen vna
 Omnibus est facies rebus. Circumspice terras,
 Contemplare orbis cœli, diuersa videbis
 Omnia, Saturno facies est pallida, Marti
 Ignea, resplendens Veneri, nunc clara Diana
 Nunc obscura, Iouis frons est affabilis astro.
 Ipsa quoq; in varias abeunt elementa figuras.
 Cerne hominum genus, & pecudes, frigentia cerne

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Marmora, quæ Sparta, Parijs quæ oriuntur in agri
 Quæ Aegyptus secatur, ac humidis quæ nauita portat
 Dempta iugis, quæ Luna parit, quæ Tybure crescent,
 Aspice & Indorum sparsas per littora gemmas,
 Multiplices vocum flexus mirare volucrum,
 Diuersosq; habitus, & multicoloria terga.
 Sic quoq; tam grandi sub religione per omnem
 Fusa orbem fas sit, dicunt, discedere Graios
 Gentibus à nostris aliquo discrimine legum,
 Quas (aiunt) mutare potest humana facultas.
 Nam leges, quas ipse tulit Deus esse necesse est
 Perpetuas, nec fas homini discedere ab illis.
 Hec ideo volui nostris intexere chartis,
 Vt quoties patres, quibus est custodia cymbæ
 Petridos, à summo coeunt pastore vocati:
 Sint memores magno ad leges opus esse ferendas
 Ingenio, multis oculis examine recto.
 Sed quò mente vagor? video, mea longior æquo est
 Ecbasis, ad sancti festum redeamus Hilari.
 Hic pater à superis castum ne forte pudorem
 Perderet, obtinuit magno pro munere mortem
 Coniugis, immundum Veneris sic oderat ignem.
 Impetrauit idem natæ, quæ nomine dicta est
 Appia, & ad cælum, quò peruenturus & ipse
 Post breue tempus erat, misit cum matre puellam.
 Cura viro munire fidem primaria semper
 Cùm foret, ex libris armamentaria sacris
 Fecerat, & contra Christi se armauerat hostes,

Præfer-

Præfer
 Aura
 Sancti
 In men
 Propte
 Cincti
 At cū
 In cru
 Morti
 Limite
 Seruan
 Inueni
 A pie
 Audy
 Emig
 Nam p
 Nec cō
 Donec
 Protu
 Tum
 Ne sin
 Multa
 In qu
 Eloqu
 Semin
 Nos q
 Semp

Presertim Arriadas, quorum spirabat in orbem
 Aura, ferens diram Christi per ouilia pestem.
 Sanctum nect̄ar olens doct̄a facundia lingua,
 In mentes hominum Christi inspirabat amorem.
 Propterea exilium passus peruenit in arua
 Cincta freto, Ligures inter Cyrnaaq; saxa.
 At cū plena forent atris serpentibus, acta
 In crucis effigiem dextra procul ire coëgit
 Mortiferas pecudes, iussitq; habitare seorsum,
 Limite signato pulsus (res mira) colubri
 Seruauere patris semper confinia sancti,
 Inuenitq; feras, quibus est in fame venenum,
 A pietate minus quā corda humana remotas.
 Audit infantis sacro sine fonte recentem
 Emigrasse animam, vetuitq; à morte teneri.
 Nam prostratus humi iacuisse in puluere fertur,
 Nec cessasse Deo lachrymas offerre tepentes,
 Donec in exangues artus reuocata lacertos
 Protulit, & matri blandis arrisit ocellis.
 Tum subito immerisit lustralem crinibus vndam,
 Ne sine lege iterum fato concederet infans.
 Multa quoq; in scriptis animi monimenta reliquit,
 In quibus effulget diuina scientia dulci
 Eloquio, & lingua cultu decorata Latina,
 Semine tam claro tellus Aquitanica gaudet.
 Nos quoq; sancte pater facias gaudere precamur
 Semper in Elysijs tecum post funera campis.

DE S. GREGORIO
Nazianzeno.

Cappadocum tellus est illustrata virorum
 Ingenijs, pietate, fide, præconia quorum
 Temporibus recitanda suis. Nunc maximus illa
 Gregorius, cui dat diuina scientia tantum
 Nomen adest, hodie sacros habiturus honores.
 Præsule patre satius, nam tunc idiura sinebant,
 Pastorale pedum gessit, post funera patris:
 Cum verò iuuenis quondam venisset Athenas,
 Et tota ingenuas se conuertisset ad artes
 Mente, ferunt illum nymphas sub luce diurna
 In thalamo vidisse duas, neu fortè putaret
 Esse malos lemures, prior est sic ore locuta:
 Ne nostros trepides vultus, Sapientia nomen
 Est mihi, nomen habet que me comitatur. Honestat,
 Adsumus vt sancto tibi coniungamur amore,
 Et simul aternos tecum viuamus in annos.
 Sic igitur factus liber formidine contra
 Mouit in amplexus, & in oscula mutua gressum.
 Talia de magno quædam finxere Pelasgi
 Hercule ludentes, & de Scipione Latini.
 Quæ verò à priscis hoc de pastore feruntur,
 Nemo hominum figmenta putet, duo namq; Tonantis
 Imperio diui tales iniere figuras,
 Vt iuuenem facerent illis assuescere cicris,

Et tot.
 Vel si
 Virtut
 Corda
 Quere
 Hoc a
 Cum li
 Est th
 Præue
 Hoc eg
 Eius a
 Mox v
 Vt pop
 Quam
 Cùm
 Vela a
 Ingru
 Littus
 Terris
 Vita
 Corde
 Tum
 Inri
 Grego
 Alcio
 Byz
 Nam
 Qui s

Et totam grauibus studijs intendere mentem:
 Vel simulachra duo, forsā duo dona fuere,
 Virtutesq; dua, quas tunc infudit in alta
 Corda Deus subito. Quod longi temporis vsus
 Querere mortales, & consuetudine possunt,
 Hoc afferre solet virtus diuina repente
 Cum libet, eius enim tanta est opulentia, tantus
 Est thesaurus opum, causas vt saepe secundas
 Praueniens, donet bona, quae sine fine redundant.
 Hoc ego crediderim potius, sapientia namq;
 Eius ab ingenio teneris ita fluxit in annis,
 Mox vbi caelestes formas assistere vidit,
 Vt populis non sit minus admirabile visum,
 Quam si luciferum Phæbi præcurreret ortus.
 Cum verò in patriam rediens propè Troadis oras
 Vela daret, subito Boreas à vertice lapsus
 Inruit antennis, & propulsauit ad vsq;
 Littus Abydenum freta per salientia pupim.
 Territus hoc casu iuuenis dissoluit ab omni
 Vitæ huius fermento animum penitusq; recepit
 Corde Deum reuocans curas à sensibus omnes.
 Tum populos farrago omnes Ariana ferebat
 Inrixas, inbella etiam, litescruentas.
 Gregorius contra pestem hanc, vt maximus olim
 Alcides contra terrarum immania monstra,
 Byzantina tulit faustos in mœnia gressus.
 Nam tunc fortè Valens Caesar decesserat, eius
 Qui sectæ defensor erat dum viueret: Ergò
Opportuna

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Opportuna videns operi data tempora sancto
Iuit, & incepit studijs dare vela, repente
Fama viri traxit varijs ex gentibus agmen
Discipulorum ingens, illic Academica fecit
Gymnasia, & veteres illuc traduxit Athenas:
Nam quot erant toto orbe viri, qui scire profundos
Scripturarum aditus vellent & mystica sensa,
Et Cabalistarum latebras, ea littora adibant.
Hieronymum fama est illuc venisse trilinguem,
Et legis didicisse sub hoc arcana magistro.
Ad summos igitur breuiter peruenit honores,
Nam patriarchatus sceptrum. sanctamq; cathedram
Est largita homini consensu Thracia magno.
Dicitur & longo sacram coluisse poësim
Tempore, & heroo modulatus carmina plectro,
Quæ superant, quibus Aony dant oscula vates.
Sed cum iam senio foret incumbente parumper
Segnior effectus, & se liuore videret,
Insidysq; peti, patriam repetiuit, & illic
Cum Ianus gelidas iam peruenisset ad Idus,
Pacifica tandem migravit in athera morte.
Reliquias eius multo post tempore Thraces
Metropolitanam reuocasse feruntur in urbem.
Nunc procul à Graijs vectæ recubare putantur
Quæ sedet in medijs Manto Cadmeia lymphis.

P
M
H
O
Andr
Prater
Contin
Postho
Et duc
Qui ne
Ad fo
Vectus
Naue p
Naue p
Post t
Venit
Accip
Prospi
Credid
Macro
Post b
Transi
Versus
Adiuy
Annib

DE S. HONORATO.

Pars Asia versus Boream Nicomedia patrem
 Misit Honoratum, semen regale canendum
 Heroæ clangore tubæ, sed lenta senectus
 Obstat, & in tenues cogit descendere versus.
 Andronicus puero nomen fuit, ut pueriles
 Præteriens annos Christi persensit odorem,
 Continuo figmenta Iouis, veterumq; Decorum
 Posthabuit, fugitq; suos cum fratre parentes,
 Et duce Caprasio veri cultore Tonantis,
 Qui nemoris vasti latebras habitabat, & vmbra,
 Ad fontem vitalis aquæ peruenit, & aura
 Vestus Hyperborea, Nicomedica regna reliquit,
 Naue per Aegæum pelagus peruenit ad Isthmon,
 Naue per Ionium Siculas adnauit ad vrbes.
 Post transmissa maris Tusci vada, naue relicta,
 Venit ad excelsum montem, qui nomen ab albo
 Accipit argento, summoq; in vertice montis
 Prospiciens noctu lucem, se à luce vocari
 Credidit, accedens igitur venerabilis antrum
 Macrobij senis inuenit, quem corpore functum
 Post biduum magno lachrymans sepeliuit honore.
 Transiit Apennini apitem, salebrosaq; saxa
 Versus ad Insubres, ad amœna sub alpibus arua,
 Adinga quæ cum tot Pœnorum millibus olim
 Annibal ascendit, teneris inuenit ab annis

Hoc

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Hoc iter ad superos, ut sic mutaret Olympos
 Magnanimus Iuuenis satis ampla, opulentiâq; regna
 Ut reperiret opes ad quas extendere dextram
 Nec mors, nec fortuna potest, nec mobile cælum,
 Et fratri cui nomen erat Venantius, acres
 Addebat stimulos, verbisq; animabat ad astra,
 Cingitur æquoribus nostris brevis insula, contra
 Massiliam, versus montani flumina Vari
 Non procul à terris, Galli dixere Lirinam,
 Insula desolata prius, serpentibus atris
 Hospitium, deuota hydris, vastata colubris,
 Et simili pecudum generi, terra inuis nostris
 Gressibus, & formidandis oppressa venenis.
 Huc, ope diuina fretus, Nicomedis alumnus
 Cum socijs venit, quem tanquam incendia dira
 Expauere fera, quadam subire latebras,
 Interitu quadam subito iacere per agros
 Exanimis, quarum nidor teterrimus auras
 Inficiens, pestem vicina per arua ferebat.
 Propterea, miserante Deo, mare creuit, & astu
 Undisono loca percurrens incesta, venenum
 Abstulit, & zephyrus valles lustravit, & agros.
 At quia non aderant dulcis solatia lymphæ,
 Continuò multa riguum prece marmore ab ipso
 Cotibus è duris fecit decurrere fontem.
 Mox probitas, mox religio produere fruges
 Incipere suas, tantoq; ardore refulsit,
 In tantum iubar excreuit validissima virtus,

Venu
 Trax
 Inju
 Vicha
 Vita
 Aedi
 Citru
 At cu
 Et ca
 Quan
 Est
 Factu
 Quo
 Mira
 Ora f
 Obste
 Iuit a
 Pulsi
 Vexa
 Vi mo
 Aeq
 Sed b
 Haus
 Tana
 Adu
 Com
 Tran
 Post

Vmultos, populis ex circumstantibus, ad se
 Traxerit. Expediam paucis, post tempore paruo
 In Iulain Elysium potuit conuersa putari,
 Vcha'ybem magnes, sic incu'pabilis aurum
 Vita trahit, portantur opes, delubra, domosq;
 Aedificant, redolent horti, viridaria frondent,
 Citrus olet, florent myrti, fruticant cyparissi.
 At cum maiores Iuuenis venisset ad annos,
 Et caua iam gelidis alberent tempora canis,
 Quamuis enixè renuens multumq; reluctans,
 Est Arelatenfis magno molimine pastor
 Factus, & accepit tandem mitramq; pedumq;
 Quo viuens, quo post obitum splendore reluxit,
 Mirandorum operum fari non si mihi centum
 Ora forent ausim: sancti miracula Patris
 Obstupuit Ligur, & Gallus, trans aequora fama
 Iuit ad Atlantem, subiit Garamantas, & Indos.
 Pulsus ab haeticis, qui seditionibus urbem
 Vexabant miseram, sese in loca tuta recepit,
 Vmos est nautis, cum tempestatibus atris
 Aequora vexantur, seuitq; Aquilonibus aër.
 Sed breue post tempus rediens, de cordibus iras
 Haufit, & eloquio accensam compescuit urbem.
 Tandem vbi completo fatalia tempora cursu
 Aduenere, graui Deus in languore iacentem
 Commiserans animam missis ad sydera diuis
 Transtulit, optatoq; frui concessit Olympo.
 Post decimam Iani lucem, tum sextus in altum

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
Sol abiens, cœli summum conscenderat axem.

DE S. ANTONIO.

Septima post decimam torpentis frigore Iani
Antoni tibi festa dies altaria cingunt
Frondebis, hybernas quæ non timere pruinas.
Laurus adest, hederæ veniunt, prouincia lacertis
Quæ sparsis proserpit humi, redolentia myrri
Vimina pacifica per templa ligantur oliua,
Et quos fama refert immortales Amaranti.
Te memorant olim Satyros vidisse bicornes,
Panaq; capripedem, dum per deserta vagaris
Inuia, trans Memphim, trans centum mœnia portus
Inclytæ, soli uagi lustrans vestigia Pauli.
Te memorant non cum Lapithis, quæ gloria parua est,
Non cum Centauris, sed quod mirabile multo
Amplius est, cum tartareis Belialibus olim
Decertasse ipso stante ad spectacula Christo:
Qui quia te vidit pugnasse viriliter, ire
Continuò totum tua nomina fecit in orbem.
Tu satus in campis, vbi quondam mœnia magnus
Fecit Alexander, domini seruantia nomen.
Diceris ignipotens, & fers incendia dextra,
Quòd tua vis ignem votis est extinguere sacrum.
Et quia (res miranda) soles quandoq; proteruos,
Et nimis infrenos, qui relligiosa malignis
Templa, domos animis audent volare, furenti

Aggre.

Agg
Sap
Non
Igne
Fulm
Et su
Tot
Esse
Vici
Cum
Iam
Disc
Quer
Erua
Act
H s
Leti
Via
Poss
Dum
Que
Spiri
Num
Culm
Et qu
Curr
Ren
Et pr

Aggrederis morbo, subitaq; vredine torques.
 Sæpius hoc aliàs, nostro quoq; tempore visum
 Non semelest, salit extemplo per viscera pestis
 Ignea, & ossa rapit, neruosq; imasq; medullas,
 Fulminis in morem vorat, in nihilumq; resoluit.
 Et sunt qui diuos ausint contemnere, nec dum
 Tot moniti exemplis homines aduertere possunt
 Esse Deum, sanctasq; animas humana potentes
 Vlciisci scelera, atq; animos cohibere fidentes?
 Cum demum tetrica post tot miracula vitæ
 Iam longeuus iter vellet conuertere ad astra,
 Discipulos circumstantes sermone potenti,
 Quem dabat affecti cordis suauissimus ardor
 Erudyt longum, conuersus ad oscula tandem,
 Aeternum, dixit, mea viscera sancta valete.
 Hs dictis alacritantam prætereundere vultu
 Letitiam, & tanta visus clarescere luce est,
 Vt iam cum superis versari & viuere credi
 Possent, & ante Deum mutata assistere vita.
 Dumq; ea sic fierent subito, velut vltima flamma,
 Quæ fugit assumpta penitus face, purior auro
 Spiritus in tenues abiens se sustulit auras.
 Nunc colit aeternumq; colet sublimia mundi
 Culmina, perpetuæ gradiens per pascua vitæ.
 Et quoniam nox ista vigil solet esse quotannis.
 Currite votorum memores, deponite lanas,
 Renones, duplicesq; togas, accurrite nudi,
 Et pulso in lucem somno vigilate reuersam,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Ponite segniciem, surgit iam vespera, flammis
 Iam rogi in templi medio rutilantibus ardet,
 Fallite colloquijs noctem, percurrite sanctos,
 Qui coluere olim deserta Aegyptia patres
 Arsenium, Vitalem, Helenum, quo tempore Paulus,
 Et quare ad steriles primus deuenit arenas
 Dicite, sit sermo vobis Euagrius, Esren,
 Et Cronius, magno de Bessarione loquendum,
 Pambus, & Eulogius memoretur, & inclytus Hamh,
 Ac reliqui, quorum consors Antonius orcum
 Vicit, & in terras fecit descendere Diuos.
 Pergite, cum rapida caeli vertigine tempus
 Euolat, & celeres ad cursum concitat horas:
 Iam cecinit mediam volucris Titania noctem,
 Et Leo decedens summo declinat Olympo,
 Ne finite extinguere flammam, date ligna ministris
 Et ramis onerate focos, opus ignibus altis
 Expugnare gelu statusq; Aquilonis acuti.
 Pergite, iam totus Chiron surrexit ab vndis,
 Incipit apparere Caper, iam Lucifer altus
 Astra fugat, vicina dies albescit ab ortu,
 Praecipitat Cancer, gelidis iam terminus vmbriae.
 Pyramides dudum magna tinnire Parenti
 Incipiunt, canit excubitor feruentis Ales.
 Matutinus adest, tyriaq; in veste sacerdos
 Fert manibus calices, genibus procumbite flexis,
 Atq; Deum ne vos tetrico pater arguat ore
 Quarite, & ad caelum totas conuertite mentes.

Ite de
 Finge
 Sanc

INCL
 Quo
 Dic

Tr

Ad s

Crud

Tran

Mox

Caele

Confr

Plur

In pa

Illa e

Mox

Gran

Fulm

Ant

Sed t

Tali

Rom

Pera

Vxon

Ite domum, nec vos hodie dementia cogat
 Fingere personas, sumptisq; incedere laruis,
 Sancta dies sancta debet succedere nocti.

DE S. SEBASTIANO.

INclutus armorum ductor de nomine Graio,
 Quod si quis velit in nostram traducere linguam,
 Dicit adorari dignum, venerabile, sacrum,
 Tractum nomen habens colitur, procedite turba.
 Ad sacrum solenne dies vigesima quando
 Crudeles pœnas, & fata immania passus,
 Transijt ad superos, villas inuitat, & vrbes.
 Mox vbi percepit Christi mysteria, duxit
 Cœlestem in terris, hoc est sine crimine vitam,
 Confregitq; suis manibus simulachra deorum
 Plurima, & aduersum manes tulit arma superbos,
 In pœnis etenim quas detestabilis ætas
 Illa dabat nostris, si quos titubare videbat,
 Mox aderat reuocans animos, & pectora verbis
 Grandibus attollens, non clam sed vocis aperta
 Fulmine, & vt tragicis mos est, clamoribus altis,
 Ante ipsos etiam circo admirante tyrannos.
 Sed tum præcipue tantos prorupit in ausus,
 Taliter exarsit, quando ex primatibus vrbis
 Romulea geminos duro in certamine fratres
 Perdere paulatim vidit roburq; fidemq;
 Vxores etenim flentes, & parua ferentes

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Pignora demissis aderant per terga capillis,
 Orabantq; viros, ne se natosq; domumq;
 Desererent, nec tanta suis opprobria ferrent,
 Neu subito traherent pessum genus omne suorum.
 Istud idem pater orabat, morituraq; mater
 Prae lachrymis, praelamentis, praeanngore dolorum:
 Tum pius exiliens miles: fortissima, dixit,
 Pectora quo pacto robur muliebribus omne
 Blanditijs amisistis? quò vestra recessit
 Strenuitas? quae tanta tulit discrimina Martis
 Tum cum pro tenui decertabatis honore?
 Nunc est propositum vobis caelestis Olympi
 Imperium, dabit haec vobis victoria semper
 Viuere cum superis, & conregnare, Deumq;
 Cernere, cum diuis aeterna in luce sedentem.
 Eia agite excelsos animos in sydera ferte,
 Caepa nec ignauo maculate ingentia fine,
 Ne trepidate Iouem, quamuis Capitolia & arcem
 Tarpeiam teneat, sterilem contemnite Vestam,
 Saturniq; genus totum, Cybelenq; profectam
 A Phrygijs Romam, quae dementire ministros
 Cogit, & epotis homines emasculat vndis:
 Abiurate deos veteres, quot tota per orbem
 Terra colit, matrem Aenae, patremq; Quirini.
 Christus adest laturus opem certamine in isto
 Vltimo, & exili tristes deponite curas.
 Vos quoq; consortes, importuniq; parentes
 Nelugete, polos adeunt, non perditis illos,

Sed

Sed p
 Ta
 Ipsu
 Totiq;
 Quor
 Quae
 Tot s
 Visce
 Corpo
 Italia
 Non p
 Ara
 Aeq;
 Pleb
 Venit
 Acci
 Quae
 Prop
 Qui s
 Et ti
 Scher
 Tu N
 Mor
 Viu
 Ocea
 Ari
 Dicit
 Sed n

Sed praecunt vobis regnum immortale paratum.
 Tacer ante oculos plebis, patrumq; locutus.
 Ipsum ideo leuibus scopulum fecere sagittis,
 Totq; tulit plagas, quot septem tela pharetra
 Quoi potuere arcus emittere spicula septem.
 Quae stipata meat spinis bicoloribus hystrix,
 Tot super armato non fert hastilia tergo.
 Viscera mortiferis tandem contusa flagellis
 Corporeis animum vinculis soluere potentem,
 Italiam pestis quondam grassata per omnem
 Non prius extingui potuit, quam condita diuo
 Ara sagittato, sic admonere Propheta
 Atq; sacerdotes, qui promoriante precati
 Plebe Deum diuos sic audiere loquentes.
 Venit vt in vulgus fama huc, Ticinia plebes
 Accinxit se sacro operi, subitoq; dicauit,
 Quae quoq; nunc magnis celebratur honoribus aram.
 Propterea te sancte vocant tua festa frequentant.
 Qui stygia pestis trepidant crudele venenum,
 Et tibi iam non solum aera, sed plurima vbiq;
 Schematibus varijs surgunt ingentia templa.
 Tu Narbone satus, fecit te Insubria ciuem.
 Mortuus in terris, & apud mortalia regna
 Viuus in Elysio, non quod mare circuit vndis
 Oceanitidibus, quae fortunata poeta
 Arua vocant, non quod media telluris in aluo
 Dicitur Aeneae Phœbi monstrasse sacerdos.
 Sed neq; lunari quod gens antiqua sub orbe

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

*Aëris incampis posuit, sed quod super altis
Cardinibus mundi fouet alta in pace beatas
Atq; nihil terrena animas contagia olentes.
Ossa cubant vltra Christi vestigia Romæ,
Appia Campanas quæ semita tendit ad vrbes,
Ad cryptas Calliste tuas tenebrosaq; busta.*

DE S. AGNETE.

L*Vx Agnetis adest, Iani vigesima prima
Romanas aurora nurus ad adorea sacra
Conuocat, vrbanae properant ad templa caterua.
Virginei prodite chori, velata rubenti
Candida virginitas venit in proscenia cocco.
Hæc est quæ vanis adhibere repagula curis
Vos docuit, stolidi furias quæ fregit amantis.
Nam Romanus eam iuuenis tam perditè amavit,
Vt fuerit cæco nullum medicamen amoris,
Huic genitor præfectus erat, teneramq; puellam
Quò iuuenis tantos, vel sic exingueret ignes
Prostitui nudamq; trahi per compita iussit,
Dum trahitur (res mira) suis sic clausa repente est,
Sic vestita comis, vt opus non esset amictu.
Tanta fuit cælo reuerentia virginitatis,
Vt crines pro veste pedes descendere ad imos
Fecerit, incestæ contra petulantia turba
Lumina, cui Deus est Venus, & lamargia & aurum.
At domus immunda tenebrosa, & olentica flora,*

Quo

Quo p
Lucis
Non p
Cum
Impa
Expia
Ipsa a
A sty
Hæc
Christi
Quæ
Arde
In ge
Et ve
Immo
Virgi
Non a
In fa
Limi
Quæ
Vuln
Et ca
Hanc
Cord
Hospi
Aux
Iten
Frige

Quo perducta fuit, tanta resplenduit aura
 Lucis, ut immenso radorum ardore sepulta
 Non posset virgo à turba spectante videri.
 Cum verò iubar id sanctum furibundus, & æstus
 Impatiens tanti temerè incurrisset amator,
 Expirauit agens animam fœdam, & graue olentem.
 Ipsa autem iuuenem precibus commota parentis
 A styge vitales iterum reuocauit ad auras.
 Hac veteres pertasa deos confugit ad vndas
 Christe tuas, & terga dedit fallacibus vmbriis,
 Quæ velut antra fera statuas habitare solebant.
 Ardentes heu nuda rogos intrare coacta
 In geminas iussit flammam descendere partes,
 Et veluti Moses quondam maris aquora rubri,
 Innocuas præbere vias incendia fecit.
 Virgineæ Christus dilector simplicitatis
 Non aberat, sed ei pugnam comes ibat in omnem,
 In fauces tandem ense graui violenter adacto,
 Limina victricem tulit ad cœlestia palmam.
 Quæ cupitis matres sexus viriusq; iuuentam
 Vulnificos cæci vitare cupidinis arcus,
 Et castam seruare domum, celebrate puellam,
 Hanc ornate diem, Diua hæc iuuenilia sanctis
 Corda ligat studijs, frenumq; imponit amori.
 Hospitio longinqua quidem, sed proxima fiet
 Auxilio, neq; vos surda frustrabitur aure.
 Ite nurus ad templa piæ, ne hyberna timete
 Frigora, iam redeunt clementia sydera, vernum

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Tempus adest, prodite domo, per rura volucres
 Apricantur, humus virides iam cogitat herbas.
 Hac quoq; luce ferunt longo quasi frigore functos
 Vadere per sepes, & per dumeta lacertas.

DE S. VINCENTIO.

Altera Vincenti tua lux, tua gloria gentes
 Hesperias decorat, sicut carbunculus aurum,
 Vno segmentum, splendor Titanis Olympum,
 Cùm clamore ferox fureret Datianus atroci
 Magna minans, vt te stygijs submitteret umbris,
 Sic memorant crudo te respondisse tyranno:
 Poneminas operam perdis Datiane, memento
 Christigenas quoties pro religione duellum
 Ingruerit, solitos ferrum contemnere & ignem,
 Letari in pœnis, fusum ridere cruorem,
 Expectare necem tanquam conuiuia semper
 Duratura, velut grandem aeternumq; triumphum.
 Casarea Augusta tunc in certamine tecum
 Urbis pastor erat, sed cùm frigentia verba
 Vix daret, & timido voces disperderet ore,
 Tu miseratus eum, languentia murmura pone,
 Et sine, dixisti, dare me responsa tyranno.
 Sancte pater, de Christo alacri sermone loquendum est.
 Formident qui saxa colunt, simulachra putantes
 Esse deos, metuant obscœnam attollere frontem,
 Nos qui corde Deum ferimus, qui veratencemus

Numina,

Numina, liberius fari decet, atq; potenti
 Ore per Hesperias sermonem effundere gentes.
 Nos Ioue contempto, templa hæc Datiane deosq;
 Qui sunt tartarei manes infernaq; monstra,
 Detestamur, eant pessum, regnetq; tonantis
 Incluta progenies æterna in secula Christus.
 Sic aus at iudex in te crudelis atrocem
 Exaturare ardens iram, sene cuncta relicto,
 Ante oculos ferri iubet instrumenta dolorum,
 Terribili quorum aspectu nil territus, istis
 Vere dixisti, quò tandem agnoscere possis,
 Christigenum magno quæ sit constantia cordi,
 Et quali omnipotens mortalia pectora Christus
 Vi firmare solet, cum vult aperire tuorum
 Nequitiâs, fraudes, & vastramenta Deorum.
 O vocem plus quàm humanam fortem intrepidamq;
 Et dignam cui concedat Deus æthera, & astra,
 At neq; magnificis fuit experientia verbis
 Inferior, tu namq; focos, chalybemq; tulisti
 Excelsò, grandiq; animo, tormenta videre
 Tanta Valentini vix sustinuere penates.
 Nec animo robur, menti vigor iste remansit
 Semper, & in pœnis facta est magis ardua virtus.
 Ad molles demùm plumas translatus ab igne
 Aegrius id stratum quàm sanguinolenta tulisti
 Verbera, & ignitas crates, lectoq; teneri
 Mens tua non potuit, potuit quæ incendia ferre.
 Atq; ideo laceros fugiens euannit artus.

Exani-

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

*Exanimum corpus campo Datianus aperto
 Alitibus dedit in pradam, canibusq; ferisq;
 Cum verò in gyrum volitans, rostroq; cruento
 Increpitans coruus, volucresq; ferasq; fugaret,
 Ad freta delatum pelago sepelitur in alto.
 Sed mare turbatum subito de sedibus imis,
 Cum staret placidus ventis cessantibus aër,
 Auditum est mugire graui cum murmure, & æstum
 Tollere spumantem, grandesq; excire procellas:
 Nam sese indignum reputans quod sacra teneret
 Viscera, correptum fluctu saliente cadauer
 Transtulit in littus populis reuerenter habendum.
 Christigena verò cum nox altissima crebris
 Ignibus arderet, Nemeaq; ascenderet astrum,
 Conuenere manu faculas, & thura ferentes,
 Exuuiasq; anima sacras de littore in urbem
 Secretis egere vijs, quas inclyta quadam
 (Nomina non licuit sciri) matrona sepulchro
 Condidit, & summum victori exoluit honorem.
 Festa Valentini colles celebrate, propinquo
 Ora afflata mari violas producere tempus.
 Transit hyems, abigit gelidas Vincentius auras,
 Et reuocat tepidi clementia sydera veris,
 Nix abeat, fruticet tellus, refloreat arbor,
 Tu quoq; patrono latare Valentia tanto.*

LIBER I. IANVARIVS.
DE CONVERSIONE S.
Pauli.

SAcra dies magno vigesima quinta magistro,
 Qui docuit gentes, qui regna per omnia Christum
 Transtulit, atq; fidem muris circumdedit altis.
 Ipse tamen Christo fuit aduersarius olim,
 Cum iuuenilem animum feruens accenderet etas.
 Nam cum iam teneris Mosem didicisset ab annis,
 Visa fuit Christi nouitas absurda, nec ante
 Destitit illius se opponere grandibus orsis,
 Quam prostratus humi caelestia fulmina sensit.
 Non aliter potuit mentem frenare superbam.
 Ipse dedit Stephanum letho, lapidumq; volantum
 Grandine contriuit, sic impetuosus, & audax,
 Dum Saul esset adhuc iuuenis, fuit: at noua postquam
 Nomina percepit priscos cum nomine mores
 Exiit, a se animum non exiit, ardua semper
 Corda tulit secum, domuit Mosemq; Iouemq;
 Ibat equo inuectus, multoq; satellite circum
 Septus in antiqua florentia rura Damasci,
 Multa mouens animo, furys agitated, & acri
 Percitus irarum stimulo, cum magna sereno
 Confestim horrendum sonuere tonitrua caelo:
 Tum simul exiliens lux ardentissima flammis
 Est rapidis complexa virum, tremefactus, & alto
 Lapsus equo percussit humum, lucemq; secuta est
 Vox ingens audita procul, qua percita Pauli

Corda

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Corda venenosum mox deposuere furorem.
 Amisissiq; in luce oculis ducente ministro,
 Ignotum pariter magnam peruenit in urbem
 Cæcus, & in stupida triduum caligine traxit:
 Mox Anania ferens diuina oracula ab eius
 Luminibus fecit manare putamina quadam
 Vipereas tanquam squammas, duplexq; recepit
 Lumen, vt expu sis animiq; & corporis vmbri
 Aspiceret solem æternum solemq; sacratum.
 Dumq; soporatum corpus sine luce iaceret
 Mens fuit ad superos trans ignea sydera miris
 Rapta modis, vbi consilijs interfuit aula
 Illius æternæ, totum quæ temperat orbem.
 Illic intuitus triados mysteria, & omnes
 Cælituum populos, & quo Deus ordine tantam
 Terrarum ac cæli molem regit, atq; futuri
 Temporis euentus, & quæ cognoscere non est
 Fas humanæ animæ, dum fert mortalia membra,
 Nectareas illic epulas libauit & illam
 Ambrosiam cuius diuos odor ebriat omnes,
 Et cælum æternis facit indulgere choreis.
 Propterea tantoterræna pericula corde
 Vicit, & aduersos liber formidine casus.
 Cætera prætereo. Pauli vulgata per orbem
 Gloria iam satis est. Gaudete recentia Christi
 Secla nouum sortita ducem, prodire potestis
 Nunc in bella, tremuit Pluto, maneq; profundi,
 Concilio micare parant sua regna coactio.

Tarje

Tarj
 Patr
 Tu
 Cydn
 Curr
 Caru
 Rurij
 Obser
 Ista s
 Hos q
 Tale
 Nubi
 Nix J
 Mart

P

Heli
 Rellig
 Et qu
 Suau
 Ad c
 Ergo
 Atq;

Tarsecaput regni Cilicum, clarissima Pauli
 Patria, quam posuit quondam Danaeia propago.
 Tu quoque tardigradam tactu sanare podagram
 Cydne potens gaude, tanto latatus alumno
 Curre alacris. Taurique fluens de fontibus aquor
 Ceruleum niueis saliendo allabere lymphis.
 Rurigena prisca quosdam quasi signa futuri
 Obseruasse dies, quarum haec fuit vna, feruntur,
 Ista superstitio veterum peruenit ad annos
 Hos quoque, vulgares animi tam credula res sunt,
 Tale igitur dant omen ei, si lucida pulsus
 Nubibus effulget, pinguem denuntiat annum,
 Nix sterilem pluuiamque volunt, certamina venti
 Martia significant, pallentia nubila pestem.

DE S. CYRILLO.

Producente diem Phæbo gelidamque fugante
 Ex agris hyemem ferit annua festa Cyrillus.
 Urbis Alexandri pastor defluxit ab alto
 Vertice Carmeli, sancta primordia vitæ
 Helia de fonte tulit crescentibus annis
 Religio creuit, rerum prudentia creuit,
 Et quia diuina legis sapientia & ore
 Suauiloquo visus cunctos præcellere patres,
 Ad deorum tanti sacros peruenit honores.
 Ergo per Aegypti populos, Nabathæa per arua
 Atque per Assyria gentes, Arabumque per vrbes

Luxit,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Luxit, vt elapsus quondam de Perside fulgor
 Syderis & pendens super incunabula Christi.
 Aequore transmissio patrum comitante caterua
 In Lycios fines, Ephesinaq; littora venit
 Nestorium contra, sancta quem fulmine lingua
 Fudit, & instituit ventura in secula credi
 Progenuisse Deum Christi debere parentem.
 Hic est qui Maumeth Arabem corruptit, & vnum
 Misit in errorem populos orientis, & Austri
 Nestorius, nata hinc Turcorum improvida, & excusa
 Relligio, nata impietas stultissima Maurum,
 Qua Christum vetat esse Deum, qua credere fingit
 Effenesas habitasse Deum sub imagine nostra:
 Attendebat enim solum, qua opprobria passus
 Christus erat, non qua toties miracula fecit,
 Nestorius leuis, & petulans, elatus, & audax,
 Sed neq; per sacras, qua sunt inspersa videbat
 Scripturas arcana oculis vt noctua tardis,
 Nec vegetabatur diuina intrinsecus aura.
 Hinc igitur toto patrum spectante senatu,
 Diuino elisit feruens ardore Cyrillus.
 Propterea ad vulgus sese rude vertit, & inter
 Vecordes Arabum sparsit zizania turbas.
 Patris ab ingenio fluxere volumina sancti
 Plurima qua superant sicut liber aureus ille,
 Qui nomen Thesaurus habet, si cetera nosse
 Scripta cupis, vade ad Graios, per Achaica quere
 Scrinia, percurras veterum sacraria patrum,

Inuenit

Inue
 Sacr
 No
 Cur
 Duc
 Mor
 Exig

B
 T

Veru
 Vipo
 Luge
 Nam

Inuenies quanta dicendi floreat arte,
 Sacrarum quàm diues opum Nos illius, oro,
 Nos, inquam, quibus est idem titulus q̄ genusq̄
 Cura regat, nostros sua per vestigia gressus
 Ducat ad Elysios, vbi pax & gaudia campos.
 Mors hominis, qua corpus humo, mens reddita cælo
 Exigui mensis quarto memoranda Calendas.

BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE THEOLOGI, FASTORVM

Liber Secundus.

FEBRUARIVS.

DE S. EGNATIO.

*Ensis adest breuior, quarto cui semper
 ab anno*

*Additur vna dies, tunc æquiparare so-
 dales*

*Sperat, & in digitos surgens se attollit
 in altum.*

*Verum vbi cognouit studio se incumbere vano,
 Vtpote qui semper reliquis est mensibus impar,
 Luget, & in vili iacet extenuatus amictu,
 Nam veris plerunq, trahit ieiunia secum.*

l

Tem-

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Tempore lustrabant animas antiquitus illo,
 Atq; ideò mensi fecerunt Februa nomen,
 Februa nam prisci dixere piacula patres.
 Hunc quoq; feralem quidam dixere poeta,
 Quòd fierent illis feralia sacra diebus.
 Est autem ferale sacrum quod manibus olim
 Cæca superstitione veterum perhibere solebat.
 Prima dies tibi sancte Pater sacrata, Calendas
 Tu colis Egnati, tua sunt exordia mensis,
 Hic tibi primitiæ, tibi se succedere fecit
 Petrus, & Antiochi claram tibi tradidit urbem,
 Cùm petijt gentes, atq; alta mœnia Romæ.
 Fortunati oculi, felicia tempora nostros
 Quæ videre atavos, quæ tot quasi sidera sanctos
 Conspectere patres, & tot spectacula nunquam
 Visa prius tot mutatis miracula seclis.
 Hic Mariam matrem magnam dum vita superstes,
 Sæpè salutavit, sæpè illius ora refixit,
 Ora inquam, quibus infanti dabat oscula Christo,
 Et fidei nostræ didicit mysteria ab ipsa.
 In Latios tandem Traiano principe campos
 Ductus, & ærumnas tanquam solatia lato
 Amplectens animo, ferrum exanclavit, & ignem,
 Et positumq; feris gemini extinxere Leones,
 Non laniare ausi, quanquam ieiunia passi
 Importuna forent: hic à lictore rogatus,
 Cur totiens in tormentis clamaret Iesum:
 Nomen id inscriptum cordi sibi sæpè relabi

Dixit

Dixi
 Nix
 Non
 Res
 Illa

D

A

Facta
 Ad a
 Infan
 Ista d
 Ingre
 Gran
 Ocyu
 Sustu
 Mane
 Misit
 Edidi
 Addi
 Et tri
 Omni
 Mis a

Dixit in os, id post fatum perquirere lictor
 Nixus, in execti conspexit vulnere cordis
 Nomen id ex auro ductis splendere elementis.
 Resea, Traianum, simulac vulgata, retraxit,
 Illa q̄ Christigenis fecit per tempora pacem.

DE PURIFICATIONE B. VIR-
 ginis Mariæ.

Altera lux Christi quæ bis vigesima ab ortu
 Iam procedit, & est eius sacrata parenti.
 Mos erat Hebræis, & lex antiqua volebat,
 Vt commixta marem suscepto semine mater
 facta parens immunda foret, coituq̄ careret
 Ad decimam quater vsq̄ diem, tum deniq̄ ad aras
 Infantem cum muneribus lustranda ferebat.
 Ista dies aderat, mater cum pignore templum
 Ingressura venit: Simeon præfagus, & auo
 Grandior (omnipotens ita rem texebat Olympus)
 Ocyus occurrens puerum cognouit, & vlnis
 Sustulit, ac versus quos huius ad orgia lucis
 Manè sacerdotes adhibent, vt in illius ora
 Misit verba Deus, namq̄ his Deus omnibus auctor
 Edidit arguta conuersus ad athera voce,
 Addidit & sortem nati, matrisq̄ futurum,
 Et tristes casus, atq̄ illætabile fatum,
 Omnia, quæ quoniam modo sunt vulgata, silentur:
 Mis actis, iuère riam. Stipante sacerdos

Agmine

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Agmine solenni puero venit obuius vsq,
 Aedis ad ingressum, matremq; adduxit ad aram.
 Posteritas huius facti memor annua festa
 Instituit pompa, & facibus celebranda quotannis.
 Ecce sacerdotum, cera flagrante, coruscant
 Agmina, quae turbam faculas iaculantur in omnem
 Irruit undatim vulgus, pueriq; frequentes,
 Ad sacra porrectis manibus munuscula, currunt.
 Sapius accensis pubes villatica ceris
 Lasciuire solet per rustica templa, quod olim
 Me memini vidisse, faces immittere certant
 Alter in alterius crines, fumumq; ciere
 Ludo incomposito, stetrus nidoribus aras
 Inficiunt, risuq; leui delubra profanant.
 Sacrorum sic lapsus honor, sic sancta recessit
 Relligio, patrum sic disciplina sepulta est:
 Hæc ea pubentes, quæ tempestatibus agros,
 Quæ frumenta premunt, & quæ vineta trucidant,
 Quæ iumenta necant, pestemq; in ouilia mittunt.
 Nam quotiens hominum vitio vilescere diui
 Sacra vident, odio nos insectantur acerbo:
 Cùm verò superùm cessat custodia, larua
 Omnia subuertunt, nec habent mortalia pacem
 Regna, ferunt nostri nulla emolumenta labores,
 Disspenduntur opes in mutua damna, per vrbes
 Seditio regnat, per corda humana simultas
 Pullulat, & sumit vires animosa libido.
 Hinc tot bellorum strepitus, tam multa per omnes

Arma

Arma
Sancti
Sacra

T

Obsequ
Obscu
Errab
Maxi
Sauis
Ore
Vox a
Tant
Vsq; a
Monst
Abso
Sauit
Virgi
Cuius
(Vt sa
Fugit
Virgo
Christi

*Arma sonant Italas vrbes populantia, & agros.
 Sancta parens igitur, cuius solennia præsens
 Sacra dies celebrat, tantos compone tumultus.*

DE S. BLASIO.

Tertia Cappadocum pastor sanctissime Blasi
 Lux tua, tu exilium sub Cæsare Maximiano
 Passus es, & tetricos montes habitare coactus
 Inter mille feras, tibi quæ mansueta ferebant
 Obsequia, & tecum posita feritate per umbras
 Obscuri saltus, perq̃ anfractus nemorosos
 Errabant, vii per campos cum matribus agni.
 Maximianus enim tanta impietate per orbem
 Saniit, vt sicut visu basiliscus acuto
 Ore truci, nucuq̃ homines extinguere posset.
 Vox autem tonitru longè resonantior illi
 Tanta erat, vt quoties alto clamore tonabat
 Vsq̃ ad Sauromatas exaudiretur, & Indos.
 Monstrum immane, potens hominum tot millia aperta
 Absorbere gula, quot sanguinolenta volebat
 Sauties, monstrum illuderat ceu bellua partum
 Virginis extento cupiens extinguere collo,
 Cuius ab aspectu, sumptis diuinitus alis,
 (Vt sacer Aegææ vates canit incola Pathmi)
 Fugit ad extrema loca virgo incognita terra.
 Virgo fuit primo fruticans Ecclesia seculo,
 Christigena soboles eius, quos bellua adegit

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Querere desertis aliena penatibus arua,
Maximiano autem consors regniq; animiq;
Iunctus erat Caesar fundo Phlegethontis ab imo
Haustus, & in pradam tota his data terra duobus,
Diluuio humani stabat submersa cruoris,
Nec tamen has timuit clades, hac aspera fata
Blasius, at ferrum, & flammam superauit, & vndam,
Non aliter gradens super aquora, quam super agrum
Liberam prolatis ferimus vestigia plantis.
Adsis sancte tuis, & nos dignare clientes
Custodire, nihil nobis angina nec vlli
Officiant morbi, tua presentissima nobis
Sit tutela salus, tibi mitia corda fuerunt
Semper, & es solitus voces audire precantum.
Tunurui reddis cicurem, tu guttura verbo
Suffocata aperis, & nos audire memento,
Nos inquam, tua qui quondam memorauimus acta,
In languore tuas quoties clamamus ad aures.

DE S. AGATHA.

GLoria Sicaniæ gentis pulcherrima virgo
Diua Agathe Nonas mensis tua festa secundi
Sacra uere. Nurus illa votiuâ ferentes
Dona die veniunt digitis fulgentibus auro,
Sericeisq; tuas aduent in vestibus aras.
Menstua marmoribus, quæ sunt Athlante sub alto,
Quæ sunt Caucaseo sub vertice, quæ sub Olympo,

Atq; iugis sub hyperboreis, quæ fulmina rident,
 Firmior, aduersis non est concussa procellis.
 Immutare tuos meretrix Aphrodisia sensus
 Non potuit, frustra quæ suas exercuit artes.
 Non nocuit tibi blanda Venus, quæ ferrea mollit
 Pectora, non iaculis armatus & igne Cupido.
 Quæ tibi Vestalis virgo, quæ nympha Diana
 Conferri poterit? vel quæ Romana pudorem
 Aequabit matrona tuum? Lucretia cedat,
 Cedat & aduerso Cybelem quæ flumine traxit.
 Quæ cribro portauit aquas mandante tyranno.
 Mitteris in rapidos ignes, tua lactea tortor
 Viscera truncavit ferro, tua forcipe adunca
 Vbera contriuit, lacero quæ à pectore traxit,
 Carnifici daris in pradam, velut alba voraci
 Agna lupo, primis tua membra tenerima in annis.
 Heu res cruda nimis, sunt facta doloribus incus:
 Tunc tibi non Chiron, non natus Apolline serpens.
 Sed Petrus cælestetulit medicamen, & ecce
 Pristina sanatum redimiuit gratia corpus.
 Ad tua cum centum diuis in vestibus albis
 Funera descendit Christus, titulum quæ reliquit,
 Et monumenta tuam breuiter testantia laudem.
 Diua vale, nostri quæ memor dignare quotannis
 Non Catanam solum patriam Siculos quæ penates,
 Sed nostros etiam veniens iuuisere fines,
 Et pacare animos hominum, qui saua per omnem
 Italiam mittunt, esani incendia Martis.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS
DE CARNIS PRIVII MALA
consuetudine.

Hic memorare libet quoddam graue tēporis huius
Crimen, & ipsius subiungere criminis ortum.
Roma lupercales ludos antiquitus isto
Mense celebrabat, posita grauitate, per vrbes
Compita cursabant stolidi sine veste luperi.
Et scuticis olidi tractis de tergore capri
Pulsabant nuruum palmas, quia verberare tali
Pana deum faciles credebant reddere partus.
Ista superstitione leuis, hęc insania nostros
Transiit in mores. Veteris contagia morbi
Hausimus, & quodam simili languore tenemur.
Nam iuuenes istis facit insanire diebus
Pandeus Arcadia quondam, totasq; per vrbes
Currere, & acceptis facies abscondere laruis.
Est pudor in facie, facies velata pudorem
Significat læsum, sciri læsciuia non vult,
Ora tegit, scelus est pauidum, metuitq; videri.
Cuncta sub ignotis petulantia vultibus audet
Quæ ablegat grauitas, & quæ proscribit honestas.
Per fora per rivos it personata libido,
Et censore carens, subit omnia tecta voluptas,
Nec nuruum palmas, sed membra recondita pulsat,
Perq; domos remanent fœdi vestigia capri.
Hoc quoq; Roma leui cursu gaudebat equorum
Tempore, & in Martis celebrabat ecuria campo.

Altera

Alteranilmelior nuper dementia venit,
 Sordida produxit vetitos comœdia ludos.
 Scorta, ambubaias, balatrones, & parasitos,
 Et genus id reliquos trahit in proscœnia mensis
 Improbus, vnde trahunt iuuenilia pectora pestem
 Mortiferam, siuntq̄ ipsæ sine fronte puella.
 I pudor in villas, si non patiuntur eadē
 Et villa vomicas, vrbs est iam tota lupanar.

DE FESTIS MOBILIBVS SCI-
 licet, Pascha. Ascension. Pentec. Trini-
 tatis, & Corpore
 Christi.

Hic immobilibus fas est adiungere fastis,
 Quos variat tempus, quos inconstantia luna
 Hac illac errare facit, modò surgere sero,
 Et modò veloci solem prauertere cursu.

Nam veluti cœlo sunt signa erratica, sicut
 Saturnus, Mars, Luna, Venus, Sol, Iuppiter, Hermes
 Nec non firma, velut quæ nox, sine nubibus orbe
 Monstrat in octauo, sic festa errantia quædam,
 Quædam firma suam semper retinentia sedem.
 Mos erat Hebræis, & lex in vertice Sina
 Tradita constituit lunam, quæ frigore pulso
 Duceret a quidiꝝ placidissima tempora verni,
 Primam anni Lunam esse noui, qui festa gubernat,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Annus enim duplex Solymis: Ver inchoat vnum,
 Alter ab Autumno ducit primordia, quando
 Maximus à prima processit origine mundus.
 At cum Luna eadem completo cornua circo
 Iungit & ore micat toto, solennia fiunt
 Incluta, quæ Pasah nomenclat Iudæa vetustas.
 Pascha vocant nostri corrupto nomine, & istam
 Iudaicæ mendam tulit ignorantia lingua:
 Iste tamen fluxit Graijs à gentibus error,
 Quæ quod nos patior πῶχος dixere, putabant
 Quod Messiam passum audierant ea tempora circum,
 Nomen id exortum, nostro Pasah dicitur ore
 Transitus, hoc nomen clades Aegyptia fecit:
 Nam cum primitios diuina potentia partus
 Percuteret (noti annales de cladibus illis
 Aegypto illatis, vt rex mansuesceret) alta
 Nocte Deus feriens transisse per oppida fertur,
 Taliaq; à casu fluxere vocabula tristi.
 At bene conueniunt Paschali nomina festo,
 Quandoquidem Christus melioris conditor aui
 Transijt ad manes, & ad infima tartara primum,
 Mox ad regna patris feriens Aegyptia tecta,
 Hoc est sacrilegos ritus ac templa deorum,
 Quos tulit Aegyptus, nam gens ea perdita diuos
 Multiplices finxit, nomen prestare deorum
 His quoq; quæ ratione carent animantibus ausa,
 Nedum hūmini, tanta impietas genus illud agebat.
 At neq; nobiscum celebrant solennia Verpi

Hæc

Hæc Canaanicola, verùm celeberrima nostro est
 Solis prima dies oriens post azima ritu,
 Sic prisca sanxere patres, mutata parumper
 Lex ea, & istius fuit observantia festi.

Nostra dies etenim quandoq; recedit ab illa
 Longius, induxitq; novas Ecclesia leges,
 Destituens Cyclos veteres, peregrinaq; scita:
 Pontifices etenim Romanæ antiquitus aula
 Semper ab Aegypto tempus Paschale solebant
 Discere, & illius gentis documenta tenere.

Ista sed ætherios motus, & sydera docti
 Altiùs explorent, summusq; arcana sacerdos,

Luce quaterdecima post hæc solennia Christus
 Iuit in elysios campos, regnumq; paternum, &
 Istud ab ascensu traxit cognomine festum.

Cum soles aurora decem superaddidit, adsunt
 Tempora diuino quæ sunt illustria vento,
 Et decades luci fecere vocabula quinq;
 Prima dies solis trino est sacrata Tonanti.
 Prima Iouis, clauso panis sub imagine Christo.
 Sed tamen hæc alibi rursus memoranda relinquo.

DE QVADRAGESIMA.

Sanctum Pascha volens veterem prudentia patrū
 Reddere nobilius dignoq; attollere cultu,
 Subiunxere dies atros, & tempora longa
 Dura fame, postquam Christus icinnia fecit

Exem-

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Exemplo veneranda suo, cum flumine tinctus,
 Iuit in excelsi deserta cacumina montis,
 Atq; quaterdenos vltra sua prandia soles
 Distulit expositus vento, gelidaq; pruina.
 At quia lux solis nunquam ieiunia seruat,
 Christus enim dedit hunc illi rediuiuus honorem,
 Sex iunxere dies hęc ad ieiunia, sancti
 Pro totidem, quos hęc fugit obseruantia, patres.
 Prætereo treis hebdomadas, quas addidit istis
 Religio, quia vim legi dare noluit vsus:
 Vsus enim firmare potest, & frangere leges,
 Temporis istius tetrici nimiumq; seueri.
 Prima dies cupiens infrenem extinguere luxum
 Manẽ sacrat cineres, turbisq; ad templa vocatis
 In caput effundit, memoratq; nouissima fata.
 Adde quod assidue vir religiosus in alto
 Pegmate declamans, hominum vitiosa seueris
 Acta premit cilijs, & acerbo crimina vultu
 Dissipat, ad cœlum renocans mortalia corda.
 Tum quoq; præterito quicquid peccauimus anno
 Pandimus, & veluti qui triste hausere venenum,
 Irritare solent vomitum de cordibus imis,
 Reijcimus turpes curas, & noxia vota.
 Mox vbi Paschali rutilant altaria luce,
 Imus ad extrema Christi conuiuia mensa.
 Hęc studia, hi mores, hęc regula temporis huius.
 Hinc abeant mensa pingues, obsonia crassa:
 Prandia visceribus sint Pythagoræa relictis,

Viscera

Viscera damnantur, prodire legumina, & herbae
 Incipiunt, genius friget, gula languida maeret.
 Non tamen illicitum pisces adhibere minutos,
 Gregorius grandes prohibet, sed longior vsus
 Obstetit, & ponti pecuaria magna per omnes
 Iam volitant procerum mensas, & prandia regum,
 Sordida Gregorij leges obseruat egestas,
 Quae tenues scrutatur aquas, & flumina summa,
 Grande ac pingue pecus fundo versatur in imo.
 At sacri proceres qui lina capacia Petri
 Altius immergunt laqueant genus omne natantum.
 Hoc tempus quo plus crescit finiq; propinquat
 Sanctius est, & plus semper pietate redundat.
 Quinta dies solis, quia tunc recitare solemus
 Historiae partem Christum, quae limina templi
 Euasisse refert, & se in secreta tulisse
 Tecta metu, tristes delubra per omnia cantus
 Inchoat, & magni reserat praeludia planctus.
 Tunc crucibus mos est clausis abscondere Christum,
 Indicioq; grauem tali memorare tumultum.
 Sexta ciet pompas, & cum viridantis Oliuae
 Frondibus, & palmis simulat fallacia quaedam
 Gaudia, letitiaq; breuem mutabilis vmbra:
 Christus enim postquam stygio reuocauit ab orco
 Lazareos manes, Solymam passurus ad urbem
 Venit, & a turbis tanto susceptus honore
 Pontifices crudeli odio stimulauit & ira.
 Istius hebdomadis celebrat lux quinta supremas
Christi

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Christi epulas, & tot sancta mysteria cœna.
 Sexta aperit vexilla crucis, corpusq; cruentum
 Tollit, & afflictis lachrymas e cordibus haurit.
 Ille amor, illa Dei pietas tam feruida, & ardens
 Ad mortale genus voluit se extendere tantum.
 Prætereo gemitus nuruum, lamentaq; matris
 Immanes motura feras, comitesq; fugatos,
 Confusamq; domum Christi, suspendia Iudæ.
 Tum pius ablatum corpus Nicodemus, & victum
 Adiutore Ioseph grandi sub marmore clausit.
 Prætereo lapides fractos, sine lumine solem,
 Ceteraq; in vulgus terras iam missa per omnes.
 At non prætereo Christi quod tempore passi
 Hæc extra depulsa suam solennia lucem
 Misit in auroram demens Iudæa sequentem:
 Nam quoties Triniæ sydus mutabile festa
 In Veneris fert ista diem, synagoga propinquam
 Traiicit in lucem, ne festa sequentia turbent.
 Post opus exactum, post consummata salutis
 Sacramenta dies subter caua saxa quietem,
 Septima concessit Christo velut ante locutus
 Fatidicus Moses orbis dum scriberet ortum.
 Interea stygium subter penetrauit auernum
 Libera mens, cæcoq; manens in limine ad vmbrae
 Clamauit, reserate domos, attollite portas,
 Reddite captiuam (redeunt noua secula) gentem.
 Ex templo patuere fores, vox ista per omnes
 Inferni est audita sinus, obmutuit ore

Cerberus

Cerberus attonito, rapuit se in tartara Pluto
 Inimica, cum Plutone canes, vmbraq; silentes
 Nyctimena similes piceas fugere per vmbas,
 Ipse etiam Iudas stygia nonus incola noctis,
 Vt breuis incuruos felis qui inuaserit vngues
 Musculus, in foricas alti properauit Auerni:
 At simul Abrami vox est vbi cognita, magnos
 Extulit applausus tota cum prole nepotum,
 Qui styga nescierant primi exiuerent parentes
 Iam nati tot secla dies quot vidit in alto
 Vertice ieiunus cadere atq; resurgere Christus,
 Agminibus tantis victo stipatus Auerno
 Scandit, & abtersa mortis ferrugine corpus
 Suscipiens subito claustris erupit apertis.
 Altera nox post fata diem ducebat, & altus
 Lucifer ex primo stellas oriente fugabat.
 Istam Pascha diem veteres dixere Pelasgi.
 Pascha vocant Solymi, sicut memorauimus ante:
 Hic tandem accipiunt finem ieiunia, pubes
 Lata resurgenti celebrat solennia Christo.
 Conueniunt ad templa nurus, maturior atas
 Tota coit confessa humili scelus ore, lauansq;
 Cum lachrymis anno commissa piacula toto,
 Vltima cenantis venit ad conuiuia Christi,
 Qua modo praeferiens alias dicenda relinquo.
 Tum quoq; supplex, & sacrae aspergine lymphae
 Viscera sacrifici lustrant epulanda ministri,
 Atq; alias hac ante dapes ientacula mandunt

Christi.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
Christigena, tali claudunt ieiuna ritu.

DE TEMPORIBVS
Versis.

POST cineris primi secum ieiunia portant
Mercurij, Venerisq; dies, quibus adde sequentis
Falciferi lucem: namq; instituere parentes
Talis vt in partes anni transfusa quaternas
Relligio nobis faelicem redderet annum.
Quatuor ha partes sunt: Ver, Autumnus, Hyemq;
Oraq; pampineis Aestas vmbata coronis.

DE MUTATIONE VIGI-
liarum in Ieiunia.

ID quoq; nam scitu locus est dignissimus, addam
Quod nostri in templis atavi vigilare solebant,
Excubiasq; pati, solennia mane sequenti
Festa recepturi, morem noua sustulit atas.
Nam quia nox sceleri solet esse occasio, & illud
Observant qui furta volunt committere tempus,
Ieiunare diem visum est sapientiùs illam
Que praet, & clauso noctem dormire cubili.
Hac ita decerpsi cursim pro tempore, tractis
Altiùs antennis, ad non vaga festa reuertor.

DE S. APOLLONIA.

GLoria fæminei sexus Nilotica virgo,
 Quæ capis antiquo veniens ab Apolline nomen.
 Nona dies mensis tibi consecrata secundi
 Lampadas accendit, flammis, & odoribus aras
 Latificat, magnosq; tibi persoluit honores,
 Tota tuas celebrat modulans Ecclesia laudes.
 Et coniuncta choro salientibus organa pulsat
 Articulis psaltes, respondet ad organa cantus,
 Aërios contra Lemures regemq; profundi,
 Romanosq; deos, maiestatemq; Senatus
 Ectanti molem imperij, duce bellica Christo
 Signa ferens audes toti te opponere mundo.
 Dy veteres qui centimanos vicere Gigantes
 Tetrepidant, faber ille Ioui, qui fabricat arma
 Ignea, in Aethnæis qui fulmina temperat antris
 Te fugit, ipse, Deum fingit quem fabula regem,
 Tristis, & attonitus non fert tua Iuppiter ora.
 Perte victa Venus toties exire latebris
 Te presente timet, fictosq; ostendere vultus.
 Tu coleris, tu templa tenes, tu sydera calcas.
 Illi habitant stygias sine maiestate paludes.
 Non tamen ad tantos facilis via duxit honores,
 Nec telenta quies, nec desidiosa voluptas
 Ad tantum decus euexit, tua contudit antè
 Ora silex, dum fert ægrè tua verba tyrannus,
 Verba Iouis probrum Christi resonantia laudem.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Dum sermone deos laceras, & numina falsa
 Destruis, istud opus superos ita mouit, ut omnes
 Annuerint vnocilio tibi cœlica tecta.
 Hei mihi quis dolor ille tuus cum marmore dentes
 Excussere tibi? cum membra tenerrima flamma
 Vndantes subito volucris clausere volatu?
 Has tua per Syrtes iuit ratis, ista Charybdis
 Insidiata tibi est, hac tempestate carinam
 Mergere Dii voluere tuam, miseratus Olympus
 Te in duro positam casu sua longa tetendit
 Brachia, & ex illo rapuit te turbine in astra.
 Diua precor faueas rebus mitissima nostris,
 Et senio miserere graui, miserere sepulta
 In varijs vitæ arumanis, iam vespera nostram
 Est clausura diem, cum tempore labitur atas
 Præcipiti cursu, cacas post fata tenebras
 Ne incurramus ades, nostro succurre periclo.
 Iliacum iuuenem fugiens Titania lampas
 Ingreditur pisces, surgunt cum piscibus astra
 Andromeda, curuoq; genu, qua incumbit imago
 Herculis, Engonasim dicunt, & raptus ab vndis
 Cetus, & octauo sedem sortitus in orbe,
 Tempora grata ferens, aperire Fauonius arua
 Incipit, & tepido violis applaudere vento.
 Iam satio vicina fabis. Grus ordine longo
 Cum clangore volat, proiecitaq; semina campis
 Esurit, elingui venit alba ciconia rostro.
 Pastina fert humeris olitor, considerat hortum,

Et rep
 Sic vi
 Sancti
 O virg
 Eruta
 Nos e
 Auxil
 Infest
 Clemen
 Ponde

I Mbe
 Iam
 Ven
 Dun
 Incidi
 Talibu
 Interf
 Id me
 Littor
 Et qui
 Contin
 Atq; l
 Seruit
 Clara

Et reperare nouo vult mortua gramina cultu.
 Sic vitinam nobis animi reparentur, & in nos
 Sanctus ab excelso Zephyrus labatur Olympo.
 O virgo tot functa malis, de faucibus orci
 Eruta, & in summo quæ nunc trahis ocia mundo,
 Nos agros, & adhuc corpus mortale ferentes
 Auxilio dignare tuo, manesq; coërce
 Infestos nobis, saui Plutonis ob iram.
 Clementes extende manus, animaq; sub isto
 Pondere anhelanti ne suffocemur, adesto.

DE S. IOHANO HO-
 spitali.

Imberbis Iohanus adhuc lanugine prima
 Iam fruticante, agros saltusq; agitare solebat,
 Venatusq; ferum pecus exercere frequenti.
 Dumq; per anfractus, & tesqua per inuia tendit,
 Incidit in ceruum, cuius Deus ora mouendo
 Talibus insonuit verbis: Iohane parentum
 Interfector eris, scelus hoc euadere tenta.
 Id meditans simul, atq; timens longinqua petiuit
 Littora, ne casu scelus hoc incurreret vllò.
 Et quia fortis erat, Martiq; assuetus, & armis
 Continuo illius domino regionis adhaesit.
 Atq; breui, & dum deposita formidine laudi
 Seruit, & ad summum bellando aspirat honorem,
 Clara duces inter primos sibi nomina fecit.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Coniubio demum præclara coniugis auxit
 Prole domum naturam hominum, moremque secutus,
 Talia de nato simul ac sciuerè parentes
 Accensi pietate pari studioque videndi,
 Inuasere viam, longisque laboribus illuc
 Appulsos absente viro, gratanter in alta
 Tecta nurus ducens, proprio dignata cubili est.
 Manè autem fessos dum sub lodice teneret
 Somnus adhuc soceros cum se in delubra tulisset,
 Ecce vir ex agris rediens thalamumque subintrans
 Perpendit lecto geminos accumbere, dumque
 Credit adulterium, furiata mente parentes
 Enecat infelix, & pectora sancta cruentat.
 Et sic fata viam sceleri inuenere patrando.
 Vidit ut uxorem sacro redisse peracto,
 Atque suos didicit lecto recubare parentes,
 Obstupuit, facinusque animo defleuit amaro.
 Et placare Deum cupiens, discessit ab armis,
 Ac propè torrentis ripas ubi magna solebat
 Turba inopum ferri, rapidoque in flumine mergi,
 Constituit tectum, quod prætereuntibus esset
 Hospitium commune dicans seque, & sua tali
 Officio gratis, coniunx cum prole secuta est
 Spontè virum, cum vellet ea migrare relicta,
 Non tulit antiquæ pietas diuortia vite.
 Mansit in his operis usque ad suprema senectæ
 Tempora. Tum veniens agri sub imagine ab orbe
 Stellifero diuorum vnus post debita vita

Subsi-

Subsidii
 Secun
 Te piet
 Dixit, e
 Ipsa qu
 Sancta
 Cum fe
 Veris i
 Viribus
 Officy n
 Seruijt

B R
 15
 A
 L
 Imperi
 Hos ho
 Et seru
 Urbibu
 Sebinoq
 Nam se
 Exatur
 Aere c
 Et cruc

*Subsidia, & morbo certis accepta diebus,
 Se confessus ait, gaude Iohane, redemit
 Te pietas, diuina tibi clementia parcat.
 Dixit, & in cœlum passis se sustulit alis.
 Ipsa quoq; e membris egressa senilibus vmbra
 Sancta viri terras tandem mutauit Olympo,
 Cùm februi bisseña dies decurreret, ipso
 Veris in ingressu, quem sol iam fecerat auctis
 Viribus austrina rediens d cardine terra.
 Officij nomen retinet post funera, nam quòd
 Seruij hospitibus, cognomen ab hospite sumpsit.*

DE S. FAUSTINO ET
 Iouita.

Brixia Faustinum genuit comitemq; Iouitam
 Iste ministrabat sacris, erat ille sacerdos.
 Ambo faces fidei clara radiosq; morum
 Lumina sanctorum, cùm rex Adrianus haberet
 Imperium dominans lata ditioe per orbem.
 Hos horrenda duos, dum vult extirguere Christum
 Et seruare Iouem, fecit spectacula Cœsar
 Vibibus, & populis, quot sunt d fontibus olli,
 Sebinoq; lacu procul vsq; ad Tybridis amnem,
 Nam secum quocunq; ibat crudelia corda
 Exaturare, volens pennis, & sanguine diuisim
 Aere cathenatos quasi bruta obscœna traherat,
 Et cruciatu ambos passim afflicibat atroci.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

In patriam demum missi, cum vincere posset,
 Ingentes vis nulla animos post mille viarum,
 Carceris, & famis arumnas, post probra, minasq;
 Verbera, vincla, feras, ignes, capitale tulerunt
 Supplicium, Februo iam decrescente, diesq;
 Post decimum quintus cum peruenisset ad ortum.
 Sicq; triumphato, caelestia regna, tyranno
 Accepere, velut Graijs florentibus olim
 Robore qui forti vicisset olympia, signum
 Perpetuae laudis querna de fronde coronam
 Accipiebat, & hoc illis decus esse solebat,
 Non minus, ac Roma fuerint post bella triumphi.
 Non referam quoties atro de carcere clausis
 Traxit eos valuis virtus diuina, silebo
 Sancta ministerio niueæ translata columba
 Liba, quibus suberat panis sub imagine Christua.
 Prætereo baptisma datum caelestibus vndis,
 Nam quia non aderat lympharum copia, nimbus
 Affuit, & subitum nubes defluxit in imbrem.
 Hæc & plura breui non attingenda relatu
 Transeo, venturi facient hæc cognita vates.

DE CATHEDRA

S. Petri.

Petre gubernator nostra sanctissime cymba
 Luce bis vndecima vernas Februarius auras
 Spirat, & exultans secum tua festa reportat,
 Quæ veteres nostra gentis dixere Cathedram.

Nomin

Nomi
 Præsta
 Vrbis a
 Nomen
 Est su
 Huc C
 Iudæa
 Hic sit
 Impos
 Neu f
 Par. f
 Ionig
 Comm
 Paup
 Nomi
 Lingu
 Ipsa n
 Signi
 Acci
 Ergo
 Pont
 Ite r
 Susci
 Sollic
 Iupp
 Ad t
 Solen
 Inter

Nominis istius paucis ostendere causam
 Præstat, & annales præscarum euoluere rerum.
 Vrbis antiqua, potens, opibus longè incluta magno
 Nomen ab Antiocho ducens qua currit Orontes,
 Est sita, in Assyrijs vrbs florentissima campis.
 Hic Christi primæua domus conuenit ab omni
 Iudæa, Solymæ fugiens odia aspera turba.
 Hic sibi cognomen Christi de nomine tractum
 Imposuit, quod mox totum migravit in orbem.
 Neu foret aucipiti crescens Ecclesia vulgo
 Par, fecere gregis patrem summumq; magistrum
 Ionigenam Petrum, sacraq; in sede locarunt
 Communi consensu hominem, sedemq; senatus
 Pauper, & astantes appellauere Cathedram.
 Nomen id Argolicum, quod iam Romana recepit
 Lingua, quod Europa nunc est venerabile tota,
 Ipsa magisterium, disciplinamq; paternam
 Significat sedes, sub qua subsellia vulgus
 Accipiunt legis documenta audire paratum.
 Ergo sacerdotum semen regale genusq;
 Pontificum solio populi venerantur in isto.
 Ite reuertentem solenni more Cathedram
 Suscipite, antiquos ritus abolere deorum
 Solliciti, gentes quando regnabat Apollo,
 Iuppiter, & Mauors istis conferre diebus
 Ad tumulos, (tanquam manes silicernia poscant,)
 Solennes epulas, & adorea liba solebant.
 Inter Sarcophagos fumabant viscera plenis

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Lancibus, & nigri stabant ad busta lebetes,
 Atq; coronati flauo crateres Iaccho.
 Ista superstitio ducens à manibus ortum
 Tartareis, sancta de relligione facessat
 Christigenum, viuis epulas date, sacra sepultis.

DE S. MATTHIA.

Matthia donate Deo sic namq; Latino
 Diceris eloquio, lingua Theodorus Achina,
 Nomina res sequitur: nã cū post funera Iuda
 Sacrilegi vellet fractum reparare senatum
 Et numerum supplere Deus, te lumine fuso
 Cælitus, & radijs circum tua tempora missis
 Illustrauit, & hoc dignum monstrauit honore.
 Hæc sors illa fuit quam coràm patribus olim
 Te supra cecidisse ferunt: apparuit isto
 Indicio, quidnam de te sentiret Olympus.
 Propterea lux hæc Martis vicina Calendis
 Est sacrata tibi, quoties adiungitur isti
 Vna dies mensi, quod fit cum quattuor annos
 Atropos occarit, vigesimaquarta locanda est
 Semper, hyperbolica sedes ea debita luci:
 Præter enim bis sex menses sex continet horas
 Annus, & ex istis quarto subnascitur anno
 Vna dies horis sexto finita Calendas
 Martis, & hinc mensis vigesimaquarta secundi
 In geminas lux versa dies bis sexta vocatur.

Idq; ide
 Iulius h
 Ordine,
 Quæ rec
 At Deu
 Officiu
 Attrib
 Primig
 Et cory
 Cetera a
 Frugibu
 Ac rep
 Contigi
 Quod ve
 Sancte s
 Lux tibi
 Soltuus
 Sed mir
 Ominis
 Atq; ho
 Tum m
 Rura pu
 Semina
 Et capie
 Sapius
 Princip
 Tempor
 Nil tan

Idē ideō talem nomen transfudit in annum.
 Iulius hoc Casar distinxit tempora quondam
 Ordine, & in partes diuisit quattuor annum,
 Quae redeunt verso sua per vestigia cursu.
 At Deus in finem qui dirigit omnia, parti
 Officium dat cuiq; suum. Nam frigore pulso,
 Attribuit Veri flores exordia frugum.
 Primigenas autem fruges sibi vendicat aetas,
 Et corylos, pyra, pruna, cicer, frumenta, fabasq;
 Cetera ad Autumnum veniunt. At fessa ferendis
 Frugibus hyberno tellus sub frigore dormit,
 Ac reparat vires, & fit foecunda cubando.
 Contigit id praclarum illud dignumq; notatu,
 Quod veluti patrum numerum super additus auge
 Sancte senex, sic quae mensem producit, & auget
 Lux tibi sorte datur: positus pro limite talis
 Soltuus augmenti sit casu illustrior illo.
 Sed mirum est quod fama refert, hunc scilicet annum
 Ominis esse mali, solitumq; offendere fruges,
 Atq; hominum varios infortunare labores,
 Tum male depangi vites, male semina sulcis
 Rura putant credi, pecoris male pignora nasci,
 Semina pomorum pedibus conuersa supinis,
 Et capite in terram memorant adoleseere misso.
 Saepe audiui cum quis dare rebus agendis
 Principium vellet, dici meliora require
 Tempora, hyperbolico frustra conaberis anno.
 Nil tamen interpres caeli, nil Tuscus aruspex

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Nil magus inuenit, quod dici debeat huius
 Causa mali, quod virus agat tam triste per orbem.
 Quo fit, ut errorem nugis vulgaribus istum
 Attribui debere putem; felicior iste
 Iudice me credi debet, quia longior annus.
 Scilicet in syluis arbor magis ardua fertur
 Dignior, in caulis taurus praestantior alta
 Cui ceruice magis caput à tellure leuatum est,
 Grana magis laudant quae sunt maiora coloni,
 Hæc mala Saturno quidam tribuere, putantes
 Sydus id infestum terris, discrimina in annos
 Talia consuetum semper transfundere quartos,
 Sicut & in febre quam fert Saturnius humor,
 Mittitur in quartum morbi violentia solem.
 Sed tenebras palpant, cæcæq; errore feruntur.
 Quisquis enim nescit rerum dignoscere causas,
 Effectus, ut scire aliquid videatur, Olympo
 Imputat, ignorans istis defenditur armis.
 Si tamen occulti quicquam fortasse veneni
 Annus habet, tu sancte pater qui sydera calcas,
 Et super ex ælſi resides curuamina mundi
 His occurre malis, talemq; interfice pestem.
 De fato non vna tuo sententia patrum,
 Sunt qui pacifica dicant te morte receptum
 In superos, sunt qui Romano more securi
 Percussum exhalasse animam, cum ponere nolles
 Sacra Ioui memorent, omnes vno ore fatentur,
 Te postquam longè ac latè Iudæa per arua

Perq; T
 Errasti
 Aspice
 Quas h
 Atq; t

BA
 TV
 T

Nunc
 Dicit
 Est g
 Nunc
 Nix o

Perq̄ Palestinas vrbes, Syriamq̄ per omnem
 Errasti, Christo famulans, in sydera sumptum.
 Aspice nos igitur cœli de sedibus illis
 Quas habitas, hodieq̄ meas bonus accipe voces,
 Atq̄ tuam facias in nos descendere sortem.

BAPTISTAE MAN-
 TVANI CARMELITAE
 THEOLOGI, FASTORVM
 Liber Tertius.
 MARTIVS.

DE S. CYRILLO CAR-
 melita.

*M*artius ingreditur Martis de nomine
 dictus,
 Cuius vt annales perhibent, fuit inclyta
 proles
 Romulus, à nato pater hunc accepit ho-
 norem.

Nunc anigma vetus quo gignere filia matrem
 Dicitur, explanat tempus, nam filia lymphæ
 Est glacies, quæ nunc verso parit ordine lympham.
 Nunc quoq̄ montanis labens de rupibus amnes
 Nix onerat, tellusq̄ gelu durata lutescit,

Deposuit

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Deposuit canos, atq; ora senilia mundus,
 Pubescitq; iterum. Zephyrus vitalibus auris
 Peruolitat campos, & mille coloribus arua
 Pingit. apes gaudent, iam sylua repullulat, herba
 Iam fruticant. proliq; domos metatur hirundo,
 Indulgent soboli volucres, & carmine rura
 Omnia latificant. fuerit cum Lucifer ortus
 Undecies nobis, Aries Hyperione gaudens
 Hospite, discludet stabulis armenta, gregesq;
 Aequabitq; diem nocti, lucemq; tenebris.
 Et cupiens solem, pote qui tenet inter Olympi
 Lumina primatum, regali incedere pompa
 Albescente die, primo cum surget ab ortu
 Secum aget insignes stellas, Oriona, & Argo,
 Aurigam, septem nymphas Athlantides, Hados,
 Et Iouis altricem, nebulas qua gignit & imbres.
 Huius vt ad diuim redeam solennia mensis
 Sexta dies Cyrille tuum venerabile nomen
 Commemorat, sacrasq; tibi famulamur ad aras.
 Te sacro dignum pietas celeberrima cultu
 Et doctrina facit, geminaq; peritia linguae,
 Grauius eras doctus primum precepta Lycai,
 Quicquid habet frugum sapiens Academia, quicquid
 Porticus à varijs nomen sortita figuris
 Pœcila, versasti studiosæ in flore iuuenta.
 Nec diuina tibi minus explorata fuere
 Scrinia, cum flores in frugem transtulit atas.
 Inchyta Carmeli traxit te gloria montis

Longius,

Longius
 Vulgar
 Vertibi
 Casaria
 Vertice
 Vndiq;
 Nam cu
 Accipi
 Helia m
 Helia q
 Sanctifi
 Inluit
 Simpli
 Antè
 Sapius
 Argola
 Nec mo
 Enasit
 Mane
 (Res m
 Astiti
 Argen
 Protul
 Adici
 Sancte
 Contin
 Nomin
 Confes

Longius, & fecit peregrina inuisere regna.
 Vulgares igitur fugiens moresq̄, domosq̄
 Vertisti ad Solymos, & corda, & vela penates.
 Caesaria mens est in sinibus, aequora propter,
 Vertice sublimi surgens in sydera syluis
 Vndiq̄ crinitus, statio placidissima semper:
 Nam cum friget hyems, & solis, & aequoris aestum
 Accipit, astatem frigenti temperat aura,
 Heliae magni quondam domus, illius inquam
 Heliae qui viuit adhuc vbi nascitur Eurus.
 Sanctificat locus hic homines: noua corda, nouosq̄
 Influit affectus, hic sunt ergastula vita
 Simplicis, & munda, qualem vixere parentes
 Antè nefas primum. Diui labuntur Olympo
 Sapius, & sanctis habitant cum patribus: Ergò
 Argolicis illuc nauit Cyrillus ab oris.
 Nec mora longa fuit, diuim consortia nactus
 Enasit diuinus homo, cum sacra litaret
 Manè sub auroram sacra vestitus abolla
 (Res miranda) puer fulgenti splendidus ore
 Astitit ante virum liquidis suspensus in auris,
 Argentumq̄ docens annorum fata sequentum
 Protulit, & manibus pronis demisit in aram,
 Adiciens, Deus ista tibi secreta reuelat
 Sancte pater, tu fac populis ea nota Latinis.
 Continuò mutans Romanis Attica verbis
 Nomina ad Abbatem Siculum transmisit, & ille
 Confestim in Latium scholijs ad singula iunctis,

Qua

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Quæ superant, & habentur adhuc, passimq; leguntur:
 Tu postquam probitas tua se virtutis in altum
 Felici profectu apicem prouexit ab ipsa
 Gente tua, factus pastor communis, habebas
 Ius super Helix totum genus, omnia iussis
 Parebant Semnæa tuis Asiatica per arua.
 Tunc nostros Europa patres non nouerat, inter
 Assyria montes loca per deserta latebant,
 Per syluas Arabum, Nil stagnantis ad amnem:
 At ubi barbarica gentis violentia tandem
 Christigenas omnes illis à finibus egit,
 Annauere Cyprum, Cretam, Siculosq; penates,
 Et sensim Europam sese effudere per omnem.
 Sarmaticos habitant agros, per Cimbrica uiuunt
 Littora, per terras magno quas gurgite cingit
 Oceanus, fines usq; ad glacialis Hybernae,
 Usq; ad Olyssonem, terras quæ terminat omnes.
 Tu uerò, venerande pater, per Medica cum iam
 Regna, per Armenias vrbes, Parthosq; per omnes
 Vndiq; sparsisses diuini semina uerbi
 Attritus grauitate aui, grauitate laborum,
 Ad stata perpetuæ migrasti gaudia uita.
 Aeternum uale, & esto tuæ custodia genti.

DE S. GREGORIO.

Currere pastores ouium, quæ pascua tondent
 Cælica, quæ Christi fontes, & flumina potant
 Currere, Gregorius Romanae maximus vrbis

Pastor

Pastor
 Hac M
 Frigor
 Insign
 Gaudia
 Vela de
 Nomin
 Emit o
 Grandi
 Aelia
 Sic diu
 Cælest
 Emeru
 Naufr
 Ange
 Nunci
 Antè
 Et cum
 Funer
 Ange
 Altus
 Decox
 Temp
 Sed qu
 Prape
 Non ve
 Per ri
 At qu

Pastor adit superos, totus latatur Olympus.
 Hac Martis bissexta dies, iam duxit Apollo
 Frigore ab hyberno meliora ad sydera currum.
 Insignis pietate pater fugitiua relinquens
 Gaudia, & ad cælum nixu conuersus anhelat,
 Vela dedit, nostroq; ratem de littore soluit.
 Nomina, rura, domos, terrena peculia vendens
 Emit opes immortales, patrimonia factis
 Grandia cænobijs (meminit Trinacria, Roma,
 Aeliaq; antiquis Luza appellata) reliquit.
 Sic diues, sic factus inops, & viuere adortus
 Cælestem vitam in terris consortia diuùm
 Emeruit, sicut quando sub imagine nautæ
 Naufragium passi matris cratera recepit
 Angelus, & rursus quando inter prandia finxit
 Nunc iuuenis, nunc ora senis, cum sacra litanti
 Antè oculos Romæ diui responsa dederunt:
 Et cum Romanæ post tot crudelia gentis
 Funera, Casarei residens in mole sepulchri
 Angelus abscondit rutilantem cæde macheram.
 Altus erat fecit se humilem, potuitq; putari
 Decoxisse, tulit piceo vestita cucullo
 Tempora, purpureas vestes pertasus, & aurum.
 Sed quanto magis ima petit, tanto altiùs alis
 Præpetibus fertur, virtus est lucida, quanquam
 Non velit apparet, soli q; simillima mittit
 Per rimas tenues radios, seq; indicat ipsam.
 At quid opus multis? Petro successit, & alto

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

In solio residens fastum nesciuit, & ægra
 Mente tulit summum tanquam graue pondus, honor.
 Ore, manu facundus erat: monumenta supersunt
 Plurima. fatur adhuc, nec fari desinet vnquam.
 Hic docuit cantare choros, melicisq; animauit
 Verba notis, sacrisq; dedit formamq; modumq;
 Composuit mores hominum, sua secula fecit
 Sancta, sacerdoti decus vsq; in sydera misit.
 Sancte pater cymbacuius proreta fuisti
 Atq; gubernator, faueas, Scyllam, atq; Charybdim
 Nunc legit, aduerso Syrtes nunc remigat Euro.
 Hac quoq; luce cruor Christi quem Mantua seruat,
 Andrea monstrante locum per multa cubanti
 Somnia Adelberto, scrobibus venisse subactis
 Dicitur in lucem, qua tempestate Beatrix
 Inclyta Mintiadum campos urbemq; tenebat.

DE S. LONGINO.

Sunt qui Cappadocem, sunt qui testantur Isaurum
 Te armorum Longine decus, Tu bella gerebas
 Tempore quo nobis proles diuina salutem
 Attulit, ipse suas Mauors tibi dedicat Idus:
 Octobris verò decimum tibi Græcia sextum
 Thure diem celebrat, multoq; illuminat igne.
 Rege sub Augusto sub successore fuisti
 Centurio. Demum in foribus cum lenta senectus
 Iam foret, ad Christi crudelia fata cohortem

Iam lippis duxisti oculus, & lumine tardo.
 Tu cæcus non mente minus quàm corpore sanctum
 Lancea, & admoto pectus mucrone petisti,
 Inde cruor confusus aquis hastilia circum,
 In digitos lapsus tetigit cùm lumina, morbum
 Sustulit, ista Deus collyria misit, vt atram
 Ex animo, ex oculis fugiens aorasia nubem
 Secum ageret, vitæq; daret te cernere fontem.
 At cùm vidisses solem sine luce sepultum
 In tenebris, clausamq; diem, stellasq; per altos
 Apparere polos, collisæq; marmora frangi,
 Atq; solum tanquam pelagus nunc surgere in undas,
 Nunc cadere alternis, volucres nescire volatum
 Præcipientesq; dari, te abiecta protinus hasta
 Cum gemitu, & lachrymis in talia verba repente
 Prorupisse ferunt. Fuit ah, fuit iste Tonantis
 Progenies nostro quæ se vestiuerat ore,
 Et nos insensati homines nesciuimus illum,
 Quæ modò deplorant elementa, & marmora, & astra.
 Orbe peragrato demùm, Christoq; per omnem
 Diuulgato Asiam, cùm Pontica regna petisses
 Emisti Elysios effuso sanguine campos.
 Nam Iudæa tuum gens atrocissima grandi
 Est precio mercata caput, nec mente quieuit,
 Donec in Assyrios illud de littore vidit
 Translatum Scythico, Syriaq; per oppida missum.
 Sic voluit crudele odium saturare tuendo,
 Atq; suum tam dulci esca lactare venenum.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Tu tandem caput ipse tuum sine honore relictum
 Diceris in somnis visu monstrasse carenti
 Fœmina, & insigni tumultu iussisse recondi,
 Et nurui functæ tali pietate subinde
 Restituisse acies, ac propulsaſſe tenebras.
 Secula poſt aliquot tua ſunt trans'ata per vndas
 Corpora in Italiam Chriſtici ſanguine ſacro
 Ad crucis excelsæ quondam veſtigia lecto,
 Atq; in vaſe breui tecum poſt fata ſepulto.
 Vltima diuino ſedeſtibi Mantua nutu
 Hoſpitiumq; fuit, medijs vbi mœnia in vndis
 Dicitur antiquus quondam poſuiſſe Bianor.
 Hic requieſcis adhuc, tua ſint coniuncta duorum
 Oſibus oſſa virum, qui te dum bella gerebas,
 Dum noua per varias Chriſti miracula gentes
 Sedulus inuulgas ſunt vſq; in fata ſecuti,
 Et tecum poſt fata iacent. Communibus ergo
 Supplicijs diui noſtros ſeruate penates.

DE S. IOSEPH.

S ANCTE pater veniens ab Hebræi ſanguine regi
 Qui fuerat paſtor, tua ſunt natalia noſtris
 Addita (ſic ſtatuit patrum prudentia) ſaſtis.
 Te Deus in terris ex tot mortalibus vnum
 Repperit, arcani fieres qui conſcius alti,
 Cui bene virginitas magnæ ſanctiſſima matris,
 Cui bene committi diuina infantia prolis

Poſſet

Poſſet
 Hinc
 Integ
 Inſpic
 Nulla
 Felix
 Syuce
 Intuit
 Tetan
 Baiuly
 Iſta ti
 Comm
 Ipſe c
 Ipſi a
 Quan
 Quæ p
 Inde
 Poſt
 Velat
 Verri
 Et po
 Albe
 Thur
 Graci
 Cuſto
 At ti
 Vana
 Nos q

Posses, & alterius seculi surgentis origo.
 Hinc tua quanta foret nobis cognoscere fas est
 Integritas, tua perspicuis Deus intima corda
 Inspiciens oculis culpa vestigia vidit
 Nulla, nec indicium scabra rubiginis vllum.
 Felix officio tali felicior illo
 Synerci candore animi, quem rector Olympi
 Intuitus subito ad tantos te assumpsit honores.
 Tetamen omnipotentem formaret vt esses
 Baiulus, & custos ad munera idoneus illa.
 Ista tibi vt diuis, qui scire pericula possunt,
 Communis tutela fuit, facienda monebant
 Ipse capebas animo iussa omnia forti.
 Ipsi aderant, quando Nilotica rura petebas,
 Quando post cadem infantum, lamentaq; matrum
 Qua penetrasse polos, & olympica tecta feruntur,
 Inde reuertebas in auernum herodibus actis.
 Post decimam lux nona tua est, tua templa sacerdos
 Velat, & ad numerum tibi tinnula verberat ara.
 Verrit humum, legit areolis noua gramina tonsis,
 Et postes vernare facit, frondere columnas,
 Albentes splendere aras, redolere sacellum.
 Thuracremat, lentoq; super myrrham infriat igni.
 Gracia iam sileat veteris Corybantes alumnos
 Custodesq; Iouis, sinxerunt talia Grai.
 At tibi (qua loquimur non sunt insomnia, non sunt
 Vana) fuit data diuinæ custodia prolis.
 Nos quoq; sub tanto nunc glorificatus alumno

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS
Respice, & optatum memor impertire salutem
Italia toti, nostrisq; penatibus esto.

DE S. BENEDICTO:

Nursia montana, si vera est fama Sibylla,
Proxima nunc tendit vicos aulea per omnes,
Aeraq; in excelsis alterno turribus ictu
Pulsat, & extollit latos Ecclesia cantus.

Sacra cucullato Martis vigesima patri
Prima dies oritur, qui religionis amore
A teneris hominum consortia fugit, & vrbes.
Huic nomen Benedictus erat, contraxit in vnum
Quotquot erant illa qui tempestate perosi
Vulgaris strepitum vita deserta colebant.
Felix prole virum tanta, taliq; parente
Posteritas felix, nisi degenerasset ab illo:
Id commune tamen vitium fuit, orta senescunt
Omnia paulatim, quondam florentia regna
Nunc xuo consumpta iacent, rapit omnia tempus,
Progenies huius longos imitata per annos
Acta patris diuos auxit, ditauit Olympum
Ciue nouo, Petri multis vertentibus annis
Functa magisterio, scopulosa per aequora cymbam
Rexit, & imperium Christi firmavit, & auxit.
Nunc quoq; post lapsum conata resurgere sumptis
Viribus ad priscum decus aspirare videtur,
Et tanquam primo quæ vere repullulat arbor

Se rep
Ipse p
Qua lo
Vertic
Vnde n
Præcip
Qui c

C
Cælic
Hac f
Terra
Exili
Merc
Vidit
Gabri
Naza
Virgi
Limi
Colloq
Sed qu
Arca

Se reparat, frugumq; facit spem floribus amplam.
 Ipse pater post multa modis opera adita miris
 Quæ longus narrare labor, decessit in alto
 Vertice, quem veteres montem dixere Casinum,
 Unde malos prius ipse deos eiecerat: illum
 Præcipue Delphis, qui tot mendacia finxit,
 Qui custos Soracis erat, cui nomen Apollo.

DE ANNUNCIATIONE B. Virginis.

CVM Deus extremi vellet primordia seclī
 Texere, progeniem diuinæ mentis alumnam
 Misit, & humanæ vestiuit imagine formæ.
 Propterea missus summo legatus Olympo,
 Cælica qui matri ferret mandata futura.
 Hac faturarecens cælo mirabilis, orco
 Terribilis, quia dijs priscis fatale ferebat
 Exilium, traxit Phæbo primordia ab isto.
 Mercurius qui tunc casu veniebat ab orco
 Vidit ut ex summo Carmeli vertice sanctum
 Gabriel allabi versus florentia rura
 Nazareth, insidias metuens post illius iuit,
 Virginis ad thalamos celeri, vestigia, gressu.
 Limineq; in primo residens audiuit eorum
 Colloquium: nec cuncta tamen verba auribus hausit.
 Sed quia versutus, quiddam deprehendit in illis
 Arcani, quod se, diuos quod tangeret omnes.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Tum se proripiens Romam propè Leuctra deorum
 Repperit ingentem cuneum, quibus omnia fatus.
 Illi autem magno inter se trepidare tumultu
 Incœpère, Venas fleuit, Saturnia Iuno
 Fleuit, & abiecta Pallas contabuit hasta.
 Moxq̄ ait. O comites quodcunq̄, euenerit a quo
 Ferre animo, regnum quod tempestat etenemus
 Iam longa (fari inter nos licet omnia) furtum est.
 Nos quoad ille sinet cuius sunt regna, fruamur
 Imperijs, cum nos regno spoliabimur isto
 Ad fraudes alias, alias vertemur ad artes,
 Nec sine lucro erimus, per vaframenta dolosq̄
 Dedecore, & damno Christi afficiemus alumnos.
 Tunc princeps signorum Ariestria sydera portans
 Vertice, Delta vocant, primo surgebat ab ortu
 Cum Titane, suos cum iam philomela pararet
 Edere per villas, & per viridaria cantus.
 Exonerata gelu tellus gaudebat, & omnes
 Floribus, & tenero vernabant gramine campi.
 Hac igitur præclara dies vigesima quinta
 Mensis apud veteres primi, damnata fugauit
 Secula, & atati fecit primordia sancta.
 Propterea non immerito sibi vendicat anni
 Principium penes Etruscos, & digna videtur
 His titulis, viditq̄ Deum descendere ab astris
 Antè alias, & prima fores aperire saluti
 Digna fuit, commune bonum prior ipsa recepit,
 Et commune decus, longis sperata diebus

Don
 Glori
 Tunc
 Inge
 Perjo
 Tum
 Maior
 Tum
 Creu
 Naza
 Carn
 Litto
 Hec
 Iubil
 Fam
 Null
 Ipse
 Inui
 Ore
 O m
 Qua
 Pon
 Cæle
 San
 Sole
 Tern
 Exa
 Nec

Dona Dei lux ista dedit, laudabilis ergo
 Gloria, quam misit lucem Tyrrenia in istam.
 Tunc Deus æternis cœpit mortalia vinclo
 Iungere perpetuo faciens hominemq; Deumq;
 Personam coitu miro concurrere in vnâ,
 Tum superi cœpère homines reuerenter habere,
 Maioremq; operam nostris impendere rebus,
 Tum fœtura recens timidas ingressa per aures
 Creuit in ignara coitus, & seminis aluo.
 Nazareth exulta Libano contermina tellus
 Carmelo vicina iugo, Phœnicia versus
 Littora quæ Tyrus, & Sydon florere solebant.
 Hæc arcana tui quondam vidère penates
 Iubila, & exulta fortunatissima tanti
 Fama operis tellus, regio te prædicat omnis
 Nulla ætas sine laude tua descendit ab astris.
 Ipse tibi decus hoc tantum cœlestis Olympus
 Inuidet, & sibi deberi hunc testatur honorem.
 O rerum seriem æternam quæ pendet ab alto,
 O magnas, mirasq; vices quas sydera voluunt.
 Quas Deus importat, seclorum immobilis ordo est.
 Ponite mortales curas, facit omnia cœlum,
 Cælo agimur, sicut naues spirantibus Euris.
 Sancta parens cui luce Deus communicat ista
 Splendorem, regnumq; suum cui subijcit orbem
 Terrarum, mundiq; polos, dignare tuorum
 Exaudire preces, & nostra piacula solue,
 Nec sine nos stygijs ludibria manibus esse,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
Quæ nostrum interitum sicut Tritonia dixit
Qui tua, quiq; tui querunt opprobria nati.

BAPTISTAE MANT-
TVANI CARMELITAE
THEOLOGI, PASTORVM
Liber Quartus.

APRILIS.

DE S. AMBROSIO.

Prilem Veneri sacrum fecere Quiri-
tes,
Quod Venus Aeneæ genitrix, quod do-
didit urbem
Romulus Aeneades, Quod verò semina
rerum

Omnia, tellurem, fruges, aperiret & annum
Nominis id mensi fecit Romana vetustas.
Quarta dies eius magnum decedere vidit
Ambrosium, magnaq; polos conscendere pompa.
Ipse fuit terris clarum iubar omnibus. Urbem
Quam Mediolanum dicunt, quia conditor eius
Brennus in his agris monstruosum repperit aprum
Vestitum partim setis, & vellere partim:
Seu potius quod sit fluijjs inclusa duobus,

Rexit,

Rexit,
Arrius
Legis in
Polluer
Prafer
Viribus
Ambro
Pastor
Et velu
Toxica
Nilus er
Aspide
Ambro
Traxer
August
Sacram
Theodo
Indygr
Abluer
Maieft
Cum po
Et mul
(Res est
Venit in
Ambro
Difficil
Hunc il
Consum

Rexit, & abraso fecit squallore nitentem.
 Arrius humani generis letale venenum
 Legis in excidium natus, fideiꝫ ruinam
 Polluerat gentes, totumꝫ infecerat orbem,
 Prasertim Italiam. Tunc tota Insubria fractis
 Viribus agrotans isto in languore iacebat.
 Ambrosius, qui tunc erat ex proconsule factus
 Pastor, in hanc hydram claua insurrexit, & arcu.
 Et velut Alcides alius Lernæa fugauit
 Toxicæ, Niligenas abigens ab ouilibus hydros.
 Nilus enim tulit hoc monstrum virosius omni
 Aspide, saxifica crudelius ore Medusa.
 Ambrosius verò genus à primatibus vrbis
 Traxerat Aeneadis, & erat Romana propago.
 Augustinus ab hoc sancti vitalia fontis
 Sacramenta habuit, fideiꝫ exordia recte.
 Theodosium mundi dominum delubra volentem
 Indugredi vetuit, donec peccata dolendo
 Ablueret: tulit æquo animo rex iurgia, tali
 Maiestate fuit venerandus, & indole pastor.
 Cùm populus pastore carens venisset in vnum,
 Et multa à multis super hoc orata fuissent,
 (Res est mira) Deus, qui consulit omnibus æque,
 Venit in infantis linguam, populoꝫ silente
 Ambrosium tali dignum clamauit honore.
 Difficilem effectum res est sortita, laborem
 Hunc illo fugiente, Deus qui cæperat, ipse
 Consummauit opus, victumꝫ in sede locauit.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Ut suscepit onus, mox tanquam manè rubentem
 Sol super auroram veniens effulsit, & omnes
 Illustrans populos noctem submouit opacam,
 Fæcundauit agros animarum & semina culto
 Sancta solo iaciens collegit in horrea Christi
 Frugis in ingentes onus exurgentis aceruus.
 In melius sacros ritus, & sancta reduxit
 Sacramenta docens populos documenta nepotes
 Illa tenent, & adhuc eius vestigia seruant.
 Scripta manent quæ quanta fuit prudentia in illo
 Significant lingua quantum pollebat vtraq;
 Cum puer in cunis olim dormiret apertis,
 Fortè labris examen apum super illius ora
 Sidit, & ingrediens buccas tenerumq; palatum
 Inuenisse fauis tectum secredidit: at mox
 In sublime volans altos discessit in Austros.
 Hoc pater augurio letus si vixeris, inquit,
 Chare puer, tua te mittet facundia ad astra.
 Ipse duos tumuli sedem monstrantibus ipsis
 Martyras inuenit fratres, te sancte Protasi
 Te pie Geruasi quibus est post funera tandem
 Additus hoc omni populo flagitante repertor.
 Quarta dies Aprilis erat, quæ vidit aperto
 Ambrosium supra scandentem sydera cælo.
 Sancte pater, qui tanta potes, nos aspice ab alto,
 Italia pacem populis q; insubribus ora,
 Et placare Deum nostro reminiscere seculo.
 Luce dies octauus ab hac ad sydera septem

Pleiad

Pleiad
Transf

P
 O
 H
 Q
 I
 Qua d
 Hoc fa
 Nostr
 Floria
 Quis
 Dulci
 Orph
 Carm
 Nec p
 Quam
 Per c
 Per t
 Quæ
 Si lib
 Ad
 Olfac
 Perl
 Cinn
 In Te

Pleiadum, quæ sunt tauri propè cornua solem
Transferet, & citius faciet discedere noctem.

DE S. LEONIBVS.

Pontifices aliquot qui se dixere Leones
Hic simul intexam: genuit Tyrrhenia primum,
Qui velut annales memorant vigilantia, & alto
Ingenio rerum causas cognouit, & artem
Quæ docet excultis animos accendere verbis.
Hoc facile ex libris eius quos tempora passim
Nostra legunt, constare potest: quantum decus addat
Florida diuinis eius facundia rebus
Quis referat? nemo veterum me iudice patrum
Dulcius eloquitur, nec plus antiquus Arton,
Orpheus, Amphion laudis meruisse videntur
Carmine, quam pater hic prosa, & sermone soluto.
Nec pietate minor nec religione putandus
Quam fuit eloquio, charitas diffusa cucurrit
Per consanguineos, per rustica tecta, per vrbes,
Per totum mortale genus, dispersit in omnes
Quæ possedit, vti fert omnibus omnia tellus.
Si libet illius mores percurrere ab ortu
Ad senium, Cilices intrare videberis hortos,
Olfacere hyblaos flores, & hymettia prata,
Perlustrare Arabum syluas, vbi thura leguntur,
Cinnamaq; & secto stillans de cortice Myrrha,
In Ierico tino credes te incedere tractu

Per

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Per fruticum lucos humiles ubi balsama sudant.
Tum nardi spirabit odor, redolebit amomum,
Quæq; per Eoos nascuntur aromata campos.
Sic probitas diuos solet oblectare, Deumq;
Vt nos mortales harum fragrantia rerum.
Artibus his ad summum apicem peruenit honorum,
Ac tribus emeruit caput insignire coronis.
Accipe rem, quæ perpetua dignissima fama est.
Attila deuictis conuerterat agmina Carnis
Flaminiam versus, sub papilionibus Hunni
Prandebant, ubi lata Padi vada Mintius intrat.
Eridanus solito maior ducebat aquarum
Terrificam molem, ripisq; iratus, & agris,
Ac velut indignans quod liberè in arua vagari
Non posset, se vorticibus sorbebat hiulcis.
Tum Leo pro Italia, Romanorumq; salute
Sollicitus de more patris sine milite, & armis
Affuit, & contra tantam, formidine pulsa,
Barbariem fari est ausus: Compesce furorem
Attila, nec transire amnem (Deus imperat) aude.
Hoc sermone ferox princeps mutare coactus
Propositum, vidisse duos in vertice summi
Pontificis nudo ense viros, sibi fata minantes
Dixit, & ex illis abiit perterritus oris.
Effigies sancti visas in vertice patris
Non dubium Petri & Pauli simulachra fuisse,
Vtpote quos Italis Christus præfecit, & ubi.
Tum Chalcedonijs habitum regionibus ingens

Concilium

Concili
Corru
Tum q
In fur
Nauib
Per Lib
At Le
Tandem
Vndeci

T

Auspi
Dum n
Nuper
Nomin
Et qua
Mira o
Effusu
Imper
Impos
Mox p
Iam b
Vellet
Ismae
Fregit

Concilium, quo Nestorij vesania pessum
 Corruit, & Mannis proiecta volumina in ignes.
 Tum quoq; Vandalica qua Punica regna tenebant
 In furias actæ gentes, ad littora Romæ
 Nauibus appulsis prædam rapuere, domumq;
 Per Libycos fluctus plenis abiëre carinis.
 At Leo bis denas cum iam regnasset, & vnã
 Tandem hyemes obiit curis oppressus & auo,
 Vndecimo quarti mensis Titane reuerso.

Tertius in regno primi peruenit ad annos,
 Atq; diu Romanorum sædisima passus
 Iurgia, dāna, minas, iter est ingressus ad Alpes,
 Vt sibi Gallorum regem sociaret, & illo
 Auspice terrorem Romane euaderet ira.
 Dum meat audito sancti rumore cruoris
 Nuper adiuuenti, gressum conuertit ad urbem,
 Nomina cui fecit Virgo Cadmēia Manto,
 Et quæ purpureus sanguis faciebat in horas
 Mira opera intuitus, credi debere putauit
 Effusum nostra pro libertate cruorem.
 Imperij tandem Roma applaudente coronam
 Imposuit Carlo, tantiq; insignia regni.
 Mox posuit mortalem hominem cum proxima cancro
 Iam bissexta dies luni producere noctem
 Vellet, & astiuum retrò conuertere solem.
 Ismaëliarum propè Tybridis hostia **QUARTVS**
 Fregit mille rates, traxit noua mōnia ab arce

Pon-

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Pontis, ad aduersi delubra ingentia Petri.
 Septima post decimam Iuli surgebat ab ortu
 Cum mœrore dies quando pia funera duxit
 Roma patris tanti, sacroq; in marmore clausit.

Nunc decimus Leo Tyrrhena de gente futura
 Præteritis sicut numeri prænuntiat omen
 Grandior, imperiũ Petri cymbamq; gubernas
 Per varios vitæ casus mortalis eunem.

Ipsè quidem claris à progenitoribus ortus,
 Et teneris semper mores sanctatus ab annis
 Ingenuos, studijs etiam quibus illa vetustas
 Optima nobilium natos ornare solebat
 Præditus, excellens aliquid promittit & altum.
 Magna gerendarum superest tibi copia rerum
 Sancte pater, rē magnam animo complectere grati
 Sed tria præsertim restant cura atq; labore
 Digna tuo, bellum est primum, quo fessa laborat
 Italia, & pleni humano iam sanguine campi.
 Est aliud, Romana graui maculata veneno
 Curia, quæ spargit terras contagia in omnes.
 Postremum est oppressa fides exposita rapinis
 Undiq; & in prædam populis proiecta cruentis
 Ista tuis animose Leo seruata diebus
 A te subsidium magnis clamoribus orant.
 Sancte pater succurre Leo, respublica Christi
 Labitur, egrotatq; fides iam proxima morti.
 Si potes ex nostris bella hæc crudelia regnis

Transfer in aduersos diuinis legibus hostes.

DE S. GEORGIO.

Ecce Dionai vigesimatertia mensis,
 Militia patri, lux est sacrata tribuno,
 Miles adest, prodit nitidis Georgius armis,
 Et femori harentem dextra complectitur hastã,
 Tertiaiam tauri pars est ab Apolline vernis
 Vestigata rotis, ætas frondosa propinquat,
 Pleiades ascendunt placidum se nauibus æquor
 Præbet, & ad Zephyros laxant sua carbasa nautæ.
 Miles adest, votiua nouo fer dona Gradiuo.
 Thraxerat, vt fama est Mauors, Georgius autem
 Leucosyrus, Gray sic appellare solebant
 Cappadoces, namq; illa Syris est proxima tellus,
 Quæ iuga sublimem Taurus sua porgit in auram.
 Vltima ad argentem mittit vestigia pontum,
 Ipsa viros genuit fortes, belloq; superbos:
 Verùm alios omnes tantum Georgius anteit
 Argolicos, quantum magnus præcessit Achilles,
 Iliacos Hæctor, Mauors Oeagrida gentem.
 In Libyam missus renouauit Persea, quando
 Regia ab interitu seruata virgine monstrum
 Sustulit, ad trepida stagnum lugubre Silenæ.
 Inde Palestinam veniens ea regna Latinis
 Regibus infrenans gentem crudam atq; rebellem
 Restituit, iuga Carmeli conscendit, & alto

Repperit

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Repperit in saltu nostros habitare parentes.
 Hi iuasere duci penitus deponere sumpta
 Arma toga, & vita genus usurpare quieta,
 Sequi super vacuis armorum absoluere curis.
 Ipse bonos igitur monitus audiuit, & hausit
 Mente Deum tota. Sed dum sublimia semper
 Voluit facta animo teneris ita doctus ab annis,
 Constituit forti vitam finire duello.
 Ergo per Assyrias, si quos audiuerat vrbes
 Christigenas tormenta pati pullo vsus amictu
 Quem nostri posita armorum ferrugine patres
 Tradiderant (secli fastum sic vicerat omnem)
 Ibat, & in pœnis positos animabat ad astra.
 Talibus incumbens operis Nabathæa petiuit
 Arua, subintrauit Persas, vbi flagra, rotaq;
 Ferrum, ignes passus, migravit in æthera tandem.
 Maxime bellorum rector, quem nostra iuuentus
 Pro Mauorte colit, pro Pallade, respice terras,
 Armorumq; graues iras, quas suscitât orcus
 Comprime, & expulso duc aurea secula ferro,
 Fac stygios proculire canes, fac barbara regna
 Et fidei nostris arceri à finibus hostes:
 Da nostris animos populis, & regibus, arma
 Nostra per Armenios signis victricibus ire,
 Perq; tuo facias conspersos sanguine campos.
 Neu finito Ausonias Turcos equitare per vrbes.

M

Exit

Insc

Visa

Quo

Qua

Qua

Nec

Per

Vt M

Sit v

Mar

Prin

Et p

Ingr

Duc

Duct

Tali

Decl

Sed

Hæc

DE S. MARCO, ET FOR-
mis Euangelista-
rum.

MArce comes Petri quondam, Leuitica proles,
Cui faciunt vates os effigiemq; leonis
Vt perhibent quidam, quorū sententia neruis
Nititur infirmis, & cruribus ambulat ægris.

Exit enim de somnifera caliginis vmbri
Inscrutabilibus vatum monstrosa loquentum
Visa per ambages hominem ducentia longas.
Quo fit, vt interpres nullus cognouerit illas
Quattuor effigies, quæ distribuuntur in istos
Quattuor autores, idè diuersa loquuntur.
Nec sapiunt vnum, tamen hæc inoleuit vbiq;
Perduratq; fides librorum exordia propter,
Vt Matthæus homo, Marcus Leo, prima Ioannes
Sic volucris, Lucas crescens in cornua taurus.
Marcus enim regale aliquid dignumq; leone
Principio fatur: sonat aita arcana Ioannes,
Et penetrat stellarum ingens visu atq; volatu.
Ingreditur Matthæus humi, dum sanguine Christum
Ducit ab humano. Lucas velut hostia ad aras
Ducta sacerdotum primus sonat orgia verbis.
Talibus antiqui dictis secreta laborant
Declarare tuæ patres mysteria forma.
Sed quid opus vana consumere tempora nixu?
Hæc tua Marce dies quæ nascitur antè Calendas

Septima

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Septima cum redolens tellus parit omnia Maias.
 Tu recitas breuibus Christi miracula chartis.
 Indice te carni primum didicere salutem
 Quae stetit in campis Aquileia palustribus olim.
 Vrbs Aquileia potens magnaq; Colonia Roma.
 Tu petis Aegyptum peregrina per aquora veſtus,
 Multaq; pro Christo Pharijs perpeſſus in oris
 Dum per humum traberis coniecto ad colla rudens
 Occidis, & terras fugiens ascendis olympum.

LITANEA MAIOR.

HAc maior quoq; luce meat Litanea per vrbes
 Ac per rura procul clamore per aera miſſa.
 It populus supplex longis per compita pompa
 Manè recens viridi dum ros in gramine laet.
 Protulit hunc olim morem dum pestifer annus
 Mauritio Romam premeret sub Casare maior
 Gregorius, quando paſſis apparuit alis
 Angelus Augusta super alta cacumina molis.
 Poſt multis Veneti ſeculis tua membra tulerunt
 Per maris Adriaci fluctus ad moenia gentis
 Prima ſua, quae dum magno ſe Proteus aſtu
 Exonerat, procul effuſis circumnataat vndis.
 Et delubra tibi miſſis ad ſydera tectis
 Protinus eximio poſuere ingentia cultu.
 Tempore tu ex illo Venetis tutela fuiſti
 Pace domi, belloq; foris, terraq; mariq;

Te ducit

Te duce Turcorum toties fugere tumultus,
 Enasere minas, & vim regum armipotentum.
 Consilium, vires, animos, aurumq; dedisti.
 Et nunc aduersis oppressi casibus orant
 Subuenias, nec regna sinas antiqua tot annis
 Aspicio seruata tuo prædam hostibus esse.
 Neu decus Italia tantum patiare repente
 Prolabi, neu des Arabis hæc gaudia regnis.

DE LITANEA MINORE.

ANtè triumphali Christus quàm sydera pompa
 Conscendat, Litanea minor per rura per vrbes
 Incedit, tres manè dies pulsantibus æra
 Turribus, & sparsis passim cū floribus herbis.
 Tum floret Rosa Veris honor, tunc lilia candor
 Explicat, & campos apis innuba pascit apertos.
 Vrbs sedet ad Rhodanum, Galli dixere Viennam,
 Qua tulit aduersos casus pastore Mamerto,
 Et longum vexata fuit: nam fulmine crebro
 Arsit, & horrificis terrarum motibus arua
 Scissa dehiscabant rimis penetrantibus vsq;
 Ad stygios manes, vbi sunt Iouis antra profundi,
 Adde lupos, qui tartareis agitantibus vmbriis
 In furias acti, ne dum iumenta per agros,
 Audebant laniare homines, & in vrbibus ipsis.
 Casibus his perculsi omnes diuina coacti
 Querere subsidia, & diuos excire precando.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
Hic traxit Litanea ortum, transiit in omnes
Relligio similis, paruo post tempore gentes,
Que quoq; nunc agitur, sed non pro cladibus illis,
Sed pro fruge noua, pro pubescentibus agris,
Pro canis Icarij morbis aestuq; maligno.

DE ANNO IUBILAEI, MV.
fica, Organis, & Cam-
panis.

Nec contenta fuit solis dare festa diebus
Posteritas Christi, festos quoq; reddidit annos.
Mos erat Hebraeis, & lex ita pristina san-
cti
Ut decies quinto per cuncta resurgeret annus
Oppida libertas. Tellus venundata primos
Ad dominos rediens nullo vexata bidente
Ocia ducebat, simplex natura per agros
Gramina fundebat passim sine semine & arte.
Liber erat seruus propriosq; redibat ad agros
Latus, & irriguis per pascua fontibus vda
Cum gregibus pastor ducens armenta canebat.
Huic anno cognomen erat Iobeleus, ab ipso,
Quod Iobel appellat soboles Abramica, cornu,
Clangebant etenim rauco per compita cornu,
Libera solenni celebrantes tempora ritu.
Isacidas imitans morem hunc prudentia nostra
Gentis ad humanos animos post plurima tandem

Secula
Distuli
Mox an
Et post
Tempo
Catera
Propte
Vndiq;
Turba
Pontifi
Stare l
Tempo
Quintu
Iudice
Tempo
Nunc
Incolu
Indeci
Ire sui
Nec se
Sub Ca
Miles
Tempo
Fatidi
Rex ap
Ad de
Corpor
Aerui

Secula conuertit, sed tanti gaudia plausus
 Distulit in centum pastor Bonifacius annos.
 Mox autem ritu Clemens discessit ab illo,
 Et post lustra decem voluit tam lata reuerti
 Tempora, & insontes fieri qui limina Petri
 Ceteraq; excelsæ peterent sacraria Romæ.
 Propterea quoties hac fausta reuertitur atas
 Vndiq; ab extremis terrarum sinibus ingens
 Turba coit, Romamq; petens rura implet & vrbes.
 Pontificum princeps isto solennia Paulus
 Stare loco vetuit, quoniam breuiata putabat
 Tempora mortalis vitæ: Vigessimus ergo
 Quintus in hos tantos annus peruenit honores.
 Iudice me, concors vero sententia non est,
 Tempora quæ dicit vita breuiata, supersunt
 Nunc quoq; qui viuant centum vel circiter annos
 Incolumes, vidi ipse hominem, quem diceret annos
 Undecies vixisse decem vicinia tota
 Ire suis alacrem plantis, & viribus vti,
 Nec se desidia, nec inertî dedere somno.
 Sub Carolo quondam magni cognomen habente
 Miles erat, cui si qua fides annalibus eius
 Temporis est, Deus indulset tria secula vitæ.
 Fatidicus David paulo post tempora Troiæ
 Rex apud Assyrios vitam se extendere dixit
 Ad decies octo vsq; hyemes fortissima nactus
 Corpora, & id tempus supra restare dolores
 Aerumnasq; graues, & cuncta simillima morti.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Quòd si nec tunc maior erat mortalibus aetas
 Quàm modò sit, quonam pacto breuiata putari
 Vita potest? Prima de tempestate silendum est,
 Quæ fuit antè dies Noë, cum terra profuso
 Non fuerat corrupta mari, tunc omnibus herbis,
 Frugibus arboreis, virtus erat insita maior,
 Atque magis natura potens extendere vitam
 Vlteriùs poterat, sed in his consumere tempus
 Dedecet, assumptus curam labor arguit istam.
 Ergò dies versus mea cymba reuertere sacros.
 Sed tamen antè libet postquam de calle parumper
 Pagina diuertit, quosdam percurrere mores,
 Quos vetus adiunxit nostris Ecclesia sacris,
 Laudatura Deum, diuosq; per omnia postquam
 Regna datum libare palam cordata vetustas
 Imposuit verbis numeros, quia Musica mentes
 Eleuat, & superis iungit mortalia corda.
 Corripit humanos animos, & in ardua mittit
 Cùm libuit pacis, belliq; negocia cantus,
 Aspice quot gyros, quot rustica tibia saltus
 Excitet, & quantos adigat perferre labores.
 Tota dies abit in choreas, sudoribus ora
 Pectora, terga madent, nec adhuc cerita iuuentus
 Sentit onus, postquam leuibus per compita plantis
 Profiliyt nigram in noctem Titanis ab ortu.
 Quid tuba, quid litui, quid bombo cornua rauco.
 Tympana quid possit, quoties Mauortius ardor
 Ingruit aduertat, saliuunt in spicula, in enses,

Obijciunt

Obij
 Fu
 Mac
 Hinc
 Orph
 Prop
 Quo
 App
 Nec
 Qua
 Blan
 Est
 Ipsa
 Corp
 Scep
 Quo
 Com
 Ad
 Org
 Ae
 Quo
 Rep
 Ad
 Cong
 Per

Obijciunt se tormentis, in ferrea currunt
 Fulmina mortales, & in ipsa tonitrua abena
 Machina, & incauti nigro absorbentur auerno.
 Hinc ea qua recitant de te miracula vates
 Orpheu, qua Amphion fecit, qua fecit Arion.
 Propterea cupidi nil pratermittere patres
 Quod posset prodesse animis, ad verba sonantes
 Applicuere modos, vt segnia corda mouerent.
 Nec lasciuia tamen prolabi in carmina fas est,
 Qualia ludebant Phrygij muliebribus apta
 Blanditijs: grauis, & simplex, & mascula nostris
 Est adhibenda choris derafo musica luxu:
 Ipsa malos etiam manes cum nostra subintrant
 Corpora compescit, Solyma qui primus in aula
 Sceptra tulit Saulem tali medicamina morbo
 Quo vexatus erat medicam quasisse per artem
 Commemorant, fidibusq; larem placasse sonoris.
 Adiunxere etiam molli conflata metallo
 Organa: qua festis resonant ad sacra diebus.
 Aes quoque cui nomen nostras campana per oras,
 Quod veluti, perhibent, illud Campania primum
 Repperit, ad plebem diuorum in templa vocandam,
 Adque coercendos lemures, cum nubila venti
 Conglomerant, plenisq; volunt infligere campis
 Perniciem, scopulisq; vagas allidere puppes.

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE
THEOLOGI, FASTORVM
Liber Quintus.

MAIVS.

DE S. IACOBO APO-
stolo.

*Die tuas faciunt celebres duo festa Ce-
lendas,*

*Atq; simul veniunt lucem duo quæ-
dia in vnam.*

*Mane sub auroram cum matutinus
in herbas*

*Ros pluit, & Terei queritur Philomela rapinam,
Cum soror oclusas nidi memor ante fenestras
Excubat, & garrit, iuuenes gradiuntur onusti
Frondebis, & larium figunt ad limina ramos.
Mentibus has Maius curas inspirat, amorem
Excitat, & dulci vegetat præcordia cælo.
Roma vetus nomen tulit à senioribus istud
Atq; dedit mensi, Sacer est maioribus ergo
Maius, & vt decimo Titan emerferit ortu
Intrabit geminos, vbi nuda renascitur æstas.*

Sunt ta
Autu
Ver cur
Surger
Phæbe
Aequi
Et duo
Solstiti
Sed vu
Ista die
Hac ne
Tu Chr
Te Don
Vnus e
Mystic
Tu pr
Tu in
Hac ti
Tetole
Exijt
Deniq;
Missu
Stipit
Hanc
Texu
Fataq;

Sunt tamen æstatis qui dent primordia cancro,
 Autumnumq; velint nasci cum sydere Libræ,
 Ver cum lanigero signorum principe, brumam
 Surgere cum Capro: Nam sunt ea sydera quædam
 Phœbæa mensura viæ, duo namq; reportant
 Aequidium duplex, pacato frigore, & æstu,
 Et duocum cæli redit inclementia duplex,
 Solstitium duplex, nec dissentimus ab istis,
 Sed vulgata magis potior sententia visa est.
 Ista dies Iacobe tibi, tibi sacra Philippe,
 Hac nemorum vobis damus ornamenta comantum.
 Tu Christi sobrinus eras Iacobe, vocabant
 Te Domini fratrem comites, quia vultus vtriq;
 Vnus erat, Solymis pastor tu primus in oris,
 Mystica suprema referens conuiuia cœna.
 Tu primus cyatho, primus tu pane litasti.
 Tu iustus, tu sanctus eras: cognomina turba
 Hac tibi tradiderant, Christi post funera, fama est,
 Tetolerasse famem donec rediimus ab umbris
 Exiit, & mense iussit te accumbere Christus.
 Deniq; tu celsi templi de culmine præceps
 Missus es, atq; odio Christi percussus acuto
 Stipite, & excusso translatus in astra cerebro,
 Hanc putat ob noxam Iosephon qui patria bella
 Texuit, Hebræorum urbem cecidisse superbam,
 Fataq; Iudaicæ venisse nouissima genti.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
DE S. PHILIPPO APO-
stolo.

TE verò qua voce canam, quo carmine dicam
Passe tot insidias lemurūq; hominūq; Philippe
Tu Christū inuulgans Cronij petis equoris oris
Barbara gens totas hyemes vbi ducit in vmbra

Et sine sole dies semestri in nocte sepultos,
Sol vbi transactō factus iam mitior estu
Transijt in Libram, donec cum Vere resurgat
Principium signorum Aries in vellere fuluo.
Ad statuam Martis tractus sub mole latentem
Marmorea fecisti atrum prodire draconem,
Cuius vt astantes spirando hausēr e venenum,
Pestiferamq; animam vel decessere repente,
Vel morbo iacuere graui: Marte indē remoto
Fixisti pro Marte crucem quæ protinus agros
Restituit, vita functos reuocauit ab orco.
Arctico ab Oceano remeans per inhospita montis
Venisti iuga Riphæi, per Sauromatarum
Littora, per Ianaim, per Thermodontica rura,
Per Pontum, per Cappadoces, Bebrycis ad oras,
Ad Phryges antiqua steterant vbi mœnia Troia.
Hic tibi meta fuit tandem vita atq; laborum.
Hic graue supplicium crucis, & crudelia passō
Vulnera stelliferi patuit tibi limen Olympi.
Tunc te per varios casus per multa secuta
Regna duæ doctæ fari præsagia natæ

In Ph
Diu
Mun
Custo
Atq;
Vest
Et ve

N

Inc
Ar
Tun
Iuit
Lao
Vir
Lao
Ar
Iam
Et p
Pr
Tam
Cath
Pell

In Phrygia tecum passa, tecumq; sepulta.
 Dicit, quorum hodie laudes exaggerat omnis
 Mundus, ad Italiae pacem conuertite curam.
 Custodite nouas glaciali à grandine fruges,
 Atq; salutarem pulsis date febribus annum.
 Vestra ope terrigenis sint omnia leta colonis,
 Et veniens nobis bona sit mortalibus aetas.

DE S. ATHANASIO.

Natus in Aegypto primos Athanasius annos
 Graiorum excoluit studijs, lanugine verò
 Iam fruticante viam recto qua tramite ducit
 Ad superos tenuit, verùm tamen inter eundem
 Incidit in plures scopulos, variasq; charybdes.
 Arrius illius seculi teterrima pestis
 Tunc viuebat, in hunc totis Athanasius armis
 Iuit, & hoc vidit primum Nicæa, secundò
 Laodicea, patres vbi confedere parati
 Virus id infernum, stygiamq; extinguere echidnam.
 Laodiceæ etenim, conflictu percitus acri
 Arrius effudit, sic exposcentibus eius
 Iamdudum meritis, vtero intestina soluto,
 Et phlegetontæis hodie quoq; in ignibus ardet.
 Præbuerat sectæ Caesar Constantius aurem
 Tam stolidæ, & contrà nostros nudauerat enses.
 Catholicorum ideò princeps Athanasius orbe
 Pellitur ex toto, terras incognitus omnes

Permeat,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Permeat, & paulò quàm cladem incurreret istam
 Urbis Alexandri custos euaserat antè.
 Sed precibus tandem fratris qui regna tenebat
 Gallica, mutauit mentem Constantius. Ergò
 Liber ab exilio patrias Athanasius oras
 Inuenta iam pace tenet, sed & altera paruo
 Tempore post orta est nubes à flumine Lethes:
 Accusatus enim duplici de crimine iussu
 Caesaris, ad Tyriam multis cum patribus urbem
 Tendit, vt à cunctis vnus damnetur, eatq;
 In primum exilium, terrasq; perambulet omnes.
 Vnum crimen erat stuprum, truncata ministro
 Dexterâ, consueto sacris seruire, secundum.
 Sed Deus elisit tantas hoc ordine fraudes.
 Fœmina quæ fuerat stuprum mentita, repente
 Succubuit, Nam cùm Index assistere quandam
 Personam, quæ rem ficto prætenderet ausu,
 Fecisset, se stare putans antè ora Athanasi,
 Cœpit eum mulier duris incessere probris,
 Atq; incestati falsò insimulare pudoris,
 Sic nescire hominis, quem contrà venerat ora
 Est deprensa, palàm sic fraus est prodita fraude.
 Cùm verò mox antè patres prolata fuisset
 Dexterâ, quæ ad scelus hoc erat indagata probandum,
 Continuò adductus Scythici sub imagine verna
 Affuit, atq; manum tendens vtramq; minister
 Diluit infamem maculam mirante senatu.
 Talibus insidijs functo gens perdita patri

Obiecit

Obiecit
 Sciue
 Feceri
 More
 Antr
 Imper
 Et quò
 Omni
 Ponti
 Sed bi
 Imper
 Egit i
 Pellit
 Symb
 Ad p
 Venit
 Post
 Ille di
 Nupe

T

Sonn

Obiecit magicas artes, quòd ludere sensus
 Sciuerit humanos, & facta infecta videri
 Fecerit, exilio rursum multatur atroci.
 More fera per lustra meat, per opaca vagatur
 Antra, bibit fontes, & gramina pascitur vt bos.
 Imperio tandem successit apostata Caesar,
 Et quòd principium regni iucundius esset
 Omnibus, ad proprios fecit remerare penates
 Pontifices, quos audierat de finibus actos.
 Sed breuis hæc fortuna fuit: cum namq; videret
 Imperij firmata sui primordia, rursum
 Egit in exilium cunctos, Athanasius vrbe
 Pellitur, & repetens sylvas, pecudumq; latebras,
 Symbolon in crypta fertur scripsisse latentem.
 Ad patrios alio demum sub Cesare fines
 Venit, & aternam moriens in pace quietem
 Post tot fortuna ambages inuenit Olympo.
 Ille dies Maio fuit ingrediente secundus
 Nuper adiuuenta celebrem crucis ante triumphum.

DE INVENTIONE

S. Crucis.

Tertia lux deuota cruci, qua secula tandem
 Post tria iam requie nostris apparuit ort
 Constantinus enim cum pugnaturus ad urbem
 Vindicibus diuis venisset, & auspice Christo
 Somnia per noctem vidit caelestia, in alto

Aëre

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

*Aëre fundebat magnam crux aurea lucem,
 Atq; notis suberat carmen splendentibus istud:
 Constantinus in hac vincet. Vexillarepente
 In cælum simili effigie signata leuauit.
 Vicit, & in patrium cecidit Maxentius annem,
 Tunc Helenam regis matrem, quæ somniano
 Audierat narrante bonus furor egit ad vrbes
 Protinus Assyrias, vbi crux inuenta citatis
 Confestim Hebræis veteriq; è rudere tracta.
 Et quia tres tellure cruces iacuerè sub vna,
 Vera modis patuit miris, imposta cadauer
 Quod tunc ad tumultum turbis comitantibus ibat
 Restituit vita, res non concessa duabus,
 Quæ tulerant Christi socios in morte latrones.
 Id regina videns opus admirabile, lignum
 In geminas secuit partes, vnamq; reliquit
 Argento inclusam Solymis, pro munere graudi
 Detulit ad natum clavis cum quattuor vnam,
 Et triplicem titulum, nostris quem repperit annis
 Fortè faber reparans eius laquearia templi,
 Quod rex ipse cruci Romæ construxerat olim.*

DE S. CYRIACO.

H*Aec crucis inuentor Iudas miracula cernens
 Exuit antiquam mentem, posuitq; veterneum,
 (Scabriciemq; animi fluuiialibus abluit vndis)
 Et mox in Solymis est factus episcopus oris,*

Iuda

*Iuda in
 Post ob
 Caesar
 Dum p
 Mille m
 Multat
 Transf
 Horrid
 Inferue
 Spes fo
 Vincle
 Corpus
 Secula
 At cici
 Cyriaco
 Totag
 Estoig
 Littor
 Flamin
 Non m
 Marcu
 Excidi
 Atq; e
 Nescio
 Ortin
 Marcu
 Littor
 Nunc*

Iuda in Cyriacum verso, qui tempore longo
 Post obiit, cum iam regnaret, apostata Caesar.
 Caesar hic inconstans, superis inimicus & orco,
 Dum peteret Persas Iudam violenter adortus
 Mille modis hominem studuit peruertere, dextra
 Multatum liquidi mersit sub balnea plumbi,
 Transtulit in stratum ferri candentis, in alta
 Horridaq; iniectis primum serpentibus antra,
 Inferuens oleum: sed cum frustrata tyranni
 Spes foret in pectus mersit capulo tenus enses,
 Vinculaq; diuinam secuit retinentia mentem.
 Corpus in Anconem longinqua per aquora vectum
 Secula post aliquot sublimi in monte recumbit.
 At cum Maius agit quartum super aquora solem
 Cyriaco tunc ara sonant, tum iubilat Ancon,
 Totaq; subiecti gaudent freta carula ponti.
 Esto igitur superi custos maris: omnia longe
 Littora diue precor serua. Picens & Umber,
 Flaminius, Samnis te protectore biremes
 Non metuant Phrygias, nec sint praeda obuia Turcis.
 Marcus erat custos huius maris, heu graue nostris
 Excidium regnis, custos iam desinit esse.
 Atq; ea barbarica pars, quae contermina genti
 Nescio consilijs quibus, indefensa remansit.
 Ortinam res hac Turcis non porrigat ausum,
 Marcus enim quondam dominus maris omnia vtrinq;
 Littora ab insidijs, & vi seruare solebat.
 Nunc (vt fama refert) Roma cogente relinquit

Moment

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Momenti officium tanti, curamq̄, operamq̄
Quod fuit Italiae longo iam tempore vallum.
Adria piratis datus est, datus est Agarenis,
Et via Sidonij nostras aperitur ad oras.
Diue precor tantos Italos à finibus hostes
Pelle. Sat est alijs terra hac vexata ruinis.

DE S. ANGELO CAR-
melita.

Angele Carmeli venerabilis incola montis
Cui natale solum fuit in regione Syrijsa,
Lux tibi conuerso sacrata reuertitur anno,
Et Maij tua quinta dies, tu prima iuuenta
Tempora & atatis specimen, floremq̄ dicasti
Christiparæ matri coniecto in vincula sensu.
Viq̄, adeo tua virginitas, tua nescia fraudis
Simplicitas placuit diuis vt sapere relicto
Ad tua contulerint sese gurgustia cælo,
Vt tibi languores hominum, casusq̄, sinistros
Subdiderint: poteras etenim depellere morbos,
Infrenare malos manes, succurrere nautis,
Quando procelloso spumant freta concita cælo.
Cum mare transisses cupiens inuisere Romæ
Reliquias, sacros cineres, monumentaq̄, patrum,
Et Lateranensis stares in limine templi,
Contigit æternis res commemoranda diebus.
Nam minor Etruscæ veniens de monte Lauerna

Ad tr
Profr
Insupe
Incola
Testis
Te qu
Talia,
O Fran
Inferi
Impri
Domn
Fortè
Et tul
Prate
Ad te
Stenci
Vt mo
Prate
Hoc in
Cauca
Ventur
Auson
Vidim
Atq̄
Atq̄
Rex no
Proge
Nec si

*Ad tua Franciscus sese vestigia flexis
 Prostravit genibus, sacris dedit oscula plantis:
 Insuper adiecit, Salve pater Angele montis
 Incola Carmeli, te mors manet incluta, Christi
 Testis eris, tibi rex diuūm decus annuet istud.
 Te quoq; Francisco memorant responsa dedisse
 Talia, soluendæ tanto pro munere grates
 O Francisce Deo: sed erit tua gloria nusquā
 Inferior, tibi Christus enim sua vulnera quinq;
 Imprimet, & fies Christi patientis imago.
 Dominicus Hispanis qui tunc veniebat ab oris
 Fortè aderat tam mira notans præsentia patrum,
 Et tulerat casus mundi hæc tria lumina in vnum.
 Prætereo quantum poteras sermone, fluebant
 Ad te turmatim velut ad spectacula Romæ
 Scænica dicentem populi: Tu corda mouebas,
 Vt mouisse ferunt lapides Amphiona quondam.
 Prætereo quòd te superi mouere Scytharum
 Hoc infame genus Turcos tunc temporis vltra,
 Caucaeseos montes positum trans Bosphoron esse.
 Venturum excidio Graijs, finesq; aditurum
 Ausonios, quod nos hac tempestate dolentes
 Vidimus impletum, quando per Iapidis agros,
 Atq; per Hidruntis colles ea turba profusa est.
 Atq; vnam veniat tua quem dixere futurum
 Rex nouus ex Francis oracula, qui fuget istam
 Progeniem, pèste hac totum qui liberet orbem,
 Nec sinat ærumnis homines tabescere tantis.*

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Cum verò incesti graue persequeretur tyranni
 Crimen vt Helias lucos, & Iezabel aras,
 Et Baptista nefas regis Veneremq̄, nefandam,
 Heu caput, heu pectus gladys crudelibus auxit
 Hostis iter pandens animæ super astra volanti:
 Cum fierent ad busta viri miracula in horas
 Plurima consensu populi tellure leuatum
 Insigni posuere loco venerabile corpus.
 Cum verò iniectis vellent occidere glebis
 Os tumuli, subito turbis mirantibus vnda
 Fluxit, & in vitreum versa est humus arida fontem,
 Qui quoties redit ista dies, licet aëra nulle
 Peruolitent nubes, clauso licet areat imbre
 Omne solum, crescit, summisq̄ dat oscula ripis.
 Tunc cadit in sacrum (Siculas res ista per vrbes
 Cognita iam dudum) virtus diuina liquorem,
 Fitq̄ salutaris, dictu mirabile, morbi
 Omne genus, cui ferre nequit medicina salutem
 Soluit, & abluitur tactis angustia lymphis.
 Præstat idem circa fontem manantis oliui
 Ex tellure liquor, sanctos ita curat Olympus.
 Sancte pater fer opem nobis, animæq̄ volenti
 Ad superos niti faueas, & porrige dextram
 Palpanti tenebras, loca per salebrosa meanti.

D
 Nel
 Ora
 Heu
 De
 Casar
 At D
 Incol
 Casar
 Ire vi
 Et qu
 Ipse f
 Nom
 Condi

H

Ex A
 Dogm
 Sed v
 Irrac

DE S. IOANNE ANTE POR-
tam Latinam.

Inclite Ioannes Christi sobrine volantis,
Ora ferens Aquila tua lux est proxima Nonis.
Hac fuit illa dies, qua te Iouis atq; deorum
Destructorem Epheso missum Romanus adegit
Caesar in ardentis solium descendere oliui.
At Deus extremos qui te seruabat ad ignes
Incolumem fecit de tali exire lauacro.
Caesar id admirans te carcere iussit aperto
Ire vias, vinclisq; Ephesum remeare solutis,
Et quia tormenti portam locus ante Latinam
Ipse fuit, portæ festa hæc tenuere Latina
Nomen, & hic templum tibi Roma sequentibus annis
Condidit, hæc operis tanti monumenta supersunt.

DE S. IOANNE DAMA-
sceno.

Hic iuuat in diuos magnum transferre Ioannem,
Qui genus à veteri traxit sublime Damasco.
Clarus enim toto fulget ceu Lucifer orbe,
Et docet exemplo vitæ quid agamus & ore.
Ex Arabo genitore satus Saracena colebat
Dogmata, cornigero quæ sunt contermina Mosi.
Sed virides annos Deus est miseratus, eumq;
Irradians fecit veri cognoscere fontem.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Mox sacris perfusus aquis sapientia ix altum
 Diuina, humanaq; apicem vigilantius ire
 Cœpit, & accensis causas perquirere votis.
 Nec longus fuit iste labor: nam tempore paruo
 Illius in mentem largo prudentia nimbo
 Vtraq; defluxit, pelagusq; euasit in amplum:
 Venit ab Assyrijs ad Thracum mœnia quondam
 Pausania Lacedemonij fundata labore.
 Hec erat imperij sedes, quo quicquid habebat
 Præclari terrarum orbis transibat in horas.
 Hic superum Domini matrem decorauit, & hymnis
 Excoluit sacris, quos templa per omnia Graius
 Hac quoq; tempestate pio canit ore sacerdos.
 Dum graditur spatians Samij per littora ponti
 Aequoreis (heu) præda fuit latronibus, & mox
 Raptus in Aegyptum Pelusiacosq; penates
 Venditur, at postquam decus imperiale recepit
 Tertius è regnis paruo post tempore pulsus
 Theodosius, qui magna hominem pietate colebat
 Soluit eum, multaq; domum mercede retraxit.
 Cumq; à secretis regi foret, inuida Erinny
 Est aggressa virum technis, & crimine ficto.
 Nam cum facta fides eius suspecta fuisset
 Theodosio, trunca post dura opprobria dextra
 Multa dolens animoq; ferens id dedecus agro,
 Pellitur ex proprijs in claustra monastica tectis.
 Magna parens tandem charum miserata clientem
 Restituit dextram misero, quæ pendula ab alto

Aruerat

Arue
 Non
 Hæsi
 Illic
 Tunc
 Mille
 Terra
 Quic
 Huc a
 Diuin
 Mann
 Pæon
 Pluri
 Reppe
 Casar
 Funct
 Et sen
 Iuit, e

DE

M

Part
 Tunc

Aruerat suspensa tholo, res amplius antè
 Nunquam visa, manus simulac commissa lacerto est
 Hæsit, & accepit vitamq; animamq; priorem
 Illico, vt insecto si virga sit insita trunco.
 Tunc pietas in corde viri conclusa repente
 Mille modis patuit, sicut iam Vere reuerso
 Terratepens florum semillicoloribus ornat.
 Quicupis ingenium magni cognoscere patris
 Huc ades, illius lege Græca volumina, nectar
 Diuinum inuenies, decurret in ora legentis
 Manna fluens, vt mella fauis stillantia pressis.
 Pæonias etiam tractans subtilius artes,
 Plurima membratim querulis medicamina morbis
 Repperit (vt fama est) nostro quibus vtimur æuo.
 Cæsarea demum vir consultissimus aula
 Functus ad Augusti redijt gurgustia claustris,
 Et senuit virgo, Maysq; ad sydera Nonis
 Iuit, & ad magnos diuim transiuit honores.

DE APPARITIONE S. MICHAELIS Archangeli.

Michaël octauo Maias apparuit Idus,
 Quando Sipontinis in bella volentibus ire
 Affuit, atq; diem pugne monstrauit & horã.
 Campanos etenim rabies armarat, & ipsam
 Parthenopen contra populum Diomedis & urbem.
 Tunc residens alto Gargani in vertice montis

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Sustulit è pelago nubes, Boreamq; vocauit
 Montibus à Scythicis, septemq; trionis ab axe.
 Adiciensq; procellas ignes, & fulgura, & imbre
 In glaciem verso mugire tonitrua fecit.
 Mox fulmen cælo, atq; freto reboante trisulcum
 Soluit, & infestos nimbum perflauit in hostes.
 Sic igitur ventis illos, & grandine, & vnda
 Præcipiti velut attonitos ac lumine captos
 Reddidit, & fractis animis dare terga coëgit.
 Posteritas operis tanti non immemor ista
 Luce Sipontinos celebrat noua festa per agros.
 Ista dies alio casu est memorabilis, illo
 Scilicet excelsa cum stans Archangelus arce
 Peste laborantem Romam lustrauit, & Austrum
 Expulit immisso campis Aquilone nocentem.
 Si tamen hæc vna duo sint miracula luce
 Edita nescitum est, forsàn quia proxima ne tot
 Festa forent, populus traxit Romanus in vnam.
Spirituum nobis hic est natura parumper
 Enarranda, suo dum Ver iam munere functum
 Incipit æstati teneras concedere fruges.
 Principio rerum quando Deus omnia traxit
 Ex nihilo, sparsitq; nouas per corpora formas,
 Spirituum quoq; progeniem quò tempus in omne
 Viueret incolumis sine mole, & pondere finxit,
 Diuisitq; nouem genus hoc in regna, deditq;
 Iura super terras, super aquora, & aëra, & ignes
 Astraq; & atherios orbes, & tradidit artem

Quar
 Sed p
 Atq;
 Tam
 Fida
 Expa
 Hi su
 Inter
 Nunc
 Insid
 Alti
 Satur
 Prog
 Nom
 Quia
 Vi g
 A p
 Diui
 Culm
 Qui
 Per
 De q
 Gen
 Est,
 Incu
 Mag
 Cali
 Chri

Quaregerent opus hoc tantum, cui nomina mundus.
 Sed pars vna suum nimis admirata decorem
 Atq; potestatem reuult seruire Tonanti,
 Tam demens, tam laua fuit, pars altera mansit
 Fida sub imperio patris, cæloq; rebelles
 Expulit, & magno in tenebras molimine trusit.
 Hi sunt qui patria pulsi studuere per orbem
 Inter mortales decus vsurpare deorum.
 Nunc quoq; priuati prisco splendore latenter
 Insidias tendunt animis qui attollere sese
 Alius attentant, & olympicalimina querunt.
 Saturnus defluxit ab his, Saturniaq; omnis
 Progenies, etenim lemures præclara subibant
 Nomina magnorum heroum, quos fama canebat,
 Quicq; sui memores populos fecere merendo,
 Vt genus allicerent ad semortale colendos.
 A prisca hæc regna chori dicuntur, & vrbes
 Diuisi in varias per transmundana volabant,
 Culmina terrestres vt nos peruadimus oras.
 Qui stabiles illa sunt tempestate reperti
 Perpetuò leges obseruauere paternas.
 De quorum numero Michaël, qui præfuit olim
 Gentibus Hebrais dum res Iudæa manebat
 Est, & nomen habet clarum, quia semper agendis
 Incubuit rebus pro maiestate Tonantis
 Magnificè sed præsertim cum mutua in arma
 Cælicolas egit flagrans discordia ciues.
 Christus eum postquam populos contraxit in vnum

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Præposuit regno, cui nunc Ecclesia nomen,
 Præfecitq; animis, vt cum mortalia membra
 Destituere prius meritorum examine viso
 Ad lances perducatur eas in idonea tecta.
 Creditur & mundi supremæ in fine senectæ
 Fortiter acturus pro libertate piorum
 Tartareas aduersum acies regemq; profundi,
 Qui supra scire modum conabitur illo
 Tempore, & in nostros grandi exercebitur ira.
 Has ob res thoraca gerit, ferroq; nitenti
 Terribilis dextra gladium, lauaq; bilancem
 Sustinet, ac lemurem pedibus conculcat ahenis,
 Ergo diem celebrate alacres solenniter istam,
 Aera sonent, vireant postes, altaria fument,
 Votaq; custodi gentis persoluite nostræ.

DE S. EVSTACHIO.

Magnanimus ductor Placidus Romana propage
 Sic eius moderante Deo mentemq; viamq;
 Alipedem ceruum dum venaretur in altis
 Rupibus offendit, cuius de vertice ad auras
 Cornua surgebant, atq; inter cornua, visu
 Horrificum, stabat Christi patientis imago,
 Quæ affari sic orsa virum: Tua mitia corda
 In miseros, operaq; piæ fecere benignum
 Me tibi, sum Christus, qui numina falsa subegi.
 Ad fontes cum prole meos cum coniuge vades

Atq;

Atq; re
 Mox te
 Calicula
 Istud id
 Quod v
 Ire dece
 Paruit,
 Prodit
 Natoru
 Nomine
 Hac vbi
 Affuit
 Plurim
 Tempor
 Pestis,
 Tabific
 sustulit
 Surrip
 Eualu
 Indolui
 Erubui
 Aerum
 Mox r
 Flexit,
 Cum ve
 Pender
 Spe Ve
 Atq; i

Atq; redi, nam rursus in hoc te monte videbo.
 Mox te multimodis iactatum casibus inter
 Celicolas magna cum maiestate locabo,
 Illud idem noctu coniunx per somnia vidit.
 Quod vir vt audiuit, si nos Deus aduocat, inquit,
 Ire decet, nihil esse potest securius. Ergo
 Paruit, & Placidus sacro sub fonte remansit,
 Prodiit Eustachius, coniunx Theopista vocata est.
 Natorum vero princeps Agapetus, & alter
 Nomine materno sexu de fine repulso.
 Hac vbi facta, locum Placidus repetiuit eundem,
 Affuit & Christus, Placidumq; arcana docendo
 Plurima, consumpsit multas sermonibus horas.
 Tempore post paruo stygijs a sedibus orta
 Pestis, & in famulos primum grassata veneno
 Tabifico, iumenta, greges, armenta, colonos
 Sustulit, infecitq; malis nidoribus auras,
 Surripuere aurum, vestes, & cetera que non
 Eualuit morbi rabies abradere, fures.
 Indoluit pulsus subito de culmine rerum,
 Erubuitq; videns humilem se ex tempore factum,
 Aerumnosum, inopem, & miserorum in parte sepultum.
 Mox rate conscensa cum prole, & coniuge ad vrsam
 Flexit, & Epiri ignotus peruenit ad oras.
 Cum vero nauem egrediens mendicior Iro
 Pendere non posset naulum, consorte retenta
 Spe Veneris nauarchus eum petulanter abegit,
 Atq; ita delusus lachrymis discessit obortis.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Venerat ad fluvium tenera cum prole tumentem
 Imbre nouo, quem cum vellet transire, leuauit
 In scapulas natum, natum subsistere in umbra
 Iussit arundinea donec remearet: & ecce
 Dum remeans amnem medium tenet, hinc lupus
 Inde ferox alium rapuit leo. Credere posses
 Coniurasse feras in tam lachrymabile furtum,
 Et quasi concordes sceleri studuisse cruento.
 Non periëre tamen: nam qui per rura coloni
 Instabant operis factio post terga ferarum
 Agmine currentes iterum rapuëre rapinam.
 Sed pater ignorans finem sua chara reliquit
 Pignora, & amissis famulis, patriaq;, opibusq;
 Coniugeq;, & natis fertur per deuia flendo
 A menti similis, nec scit quò tendere gressum
 Debeat, & curis animum consumit amaris.
 Non procul inde igitur vico per amœna reperto
 Rura stetit, posuitq; via finem atq; dolori
 Quoad potuit, tantos etenim finire dolores
 Tam cito, tam leuiter nequeunt mortalia corda,
 Utq; erat ingenio solers, hominum genus illud
 Ore, manu facile, & subito sibi fecit amicum.
 Post tria lustra volens Persis indicere bellum
 Maxima Traianus Romani gloria regni
 Cœpit ad arma animum, totamq; appellere mentem,
 Venit in Epirum fama hac, fluit vndique miles,
 Quò factum vt ductor quidam veteranus ad vrbem
 Hac properans Romam, casu conuerterit ora

In Plac
 Vulne
 Consum
 Caesar a
 Iussit, &
 Ergo t
 Rursus
 Dum st
 Finibus
 Casu a
 Arma
 Iussit e
 Indole
 Et sub
 (Non t
 Nec du
 Post e
 Amb
 Audij
 Cum g
 Amis
 Accer
 Proti
 Instan
 Talia
 Succes
 In rel
 Namq;

In Placidi vultum, frontemq̄ agnouerit olim
 Vulnere signatam, dextras iunxere diemq̄
 Consumpsere simul longis sermonibus illam.
 Caesar ab hoc monitus Placidum superesse, vocari
 Iussit, & antiquo succedere fecit honori.
 Ergo tribunatu Traiano à Casare sumpto
 Rursus in Epirum cum maiestate reuersus,
 Dum fludet ex illis equitum conducere turmam
 Finibus, inuenit casu sua pignora: nam dum
 Casu audit quosdam iuuenum Romana volentum
 Arma sequi quondam raptos ex ore ferarum,
 Iussit eos coram adduci, visosq̄ repente
 Indole ab egregia, matrisq̄, ab imagine nouit,
 Et subito extentis patrem confessus vtrumque
 (Non tulit vltorius pietas) complectitur vlnis.
 Nec dum multa dies ierat, cum plurima fando
 Post epulas alacres linguas eum reddit Iacchus
 Ambracia, quam Nicopolim secla illa vocabant,
 Audit esse nurum solitam se dicere multo
 Cum gemitu propè Leucata consinia quondam
 Amisisse virum geminosq̄ in littore natos.
 Accersita nurus venit natosq̄, virumq̄
 Protinus agnouit, tota est sic auspice Christo
 Instaurata domus, versi q̄ in gaudia luctus.
 Talia Traiano memorant sub principe gesta.
 Successor verò quamuis & mitis & æquus
 In reliquos fuit Eustachio truculentus & atrox.
 Namque vt nouit eum Christo seruire, deosq̄
 Deridère,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Deridère, feris clamans immanibus omnes
 Exposuit: sed cum sanctos inuaderenolent
 In fatali vtero tauri clauduntur aheni,
 Cui suberant latè effusis incendia flammis,
 Atq; ita in aeternam, dum lux vigesima Maij
 Surgeret herbicomi commigrauère, quietem.

DE DVABVS SORORI-
 bus Mariæ virgi-
 nis.

Eustachij post fata diem venerabere quintam,
 Ista luce duas fama est antiqua sorores
 Christiparæ matris cæli regione potitas.
 Antè obitum vidère sui miranda nepotis
 Acta per Assyriæ fines, vidère cruenta
 In cruce pendentem Christum, vidère sepultum,
 Et rursus ad superos victo Plutone reuersum,
 Scandentemq; polos, non deseruère sororem
 Casibus in duris, natiq; in funere acerbo,
 Plorauère simul, Iussirauère, sinumq;
 Altera in alterius lachrymas fudère tepentes,
 Vnam Zebedeo memorant nupsisse: Secunda
 Vir fuit Alphæus, sancta matresq; patresq;
 Pignora sancta. Domus fuit hæc ita grata Tonanti.
 Nec consanguinitas istud fecisse putanda est.
 Nam bona largiri nequit immortalia sanguis,

Sed pie
 Virtute
 Concipi
 In nebu
 Ipsum J
 Diuinu
 Cui Deu
 Mundu
 Regnar
 Diuinu

V

Fraga
 Appar
 Iam fa
 Musca
 Nunc l
 Per s
 Scintil
 Iam sp
 Iam to
 In cum
 It pro

Sed pietas: etenim pietas complexa videtur
 Virtutum genus omne, Deum qui pectore toto
 Concipit à terris sursum se attollit, vt imber
 In nebulas astu solis defertur, & aquat
 Ipsum se superis, ac numina flectit amando,
 Diuinumq; sibi facit aspirare fauorem.
 Cui Deus aspirat, diui famulantur, obedit
 Mundus, & infernae populus prostermitur aula.
 Regnare est seruire Deo, tota ista propago
 Diuinum potuit sic promeruisse fauorem.

DE S. VRBANO.

VEr abiit, geminos fratres intrauit Apollo.
 Manè lepus cum sole oriens in luce diurna
 Clauditur, & lumen maiori in lumine perdit.
 Torrida iam primis intrat cum frugibus æstas.

Fraga legunt pueri, folia inter densa rubentes
 Apparent Cerasuntis opes. Siliquefcit in hortis
 Iam faba, iam thecas inflat fœtura virentes.
 Musca volans noctu, dicunt Lampyrída Graij
 Nunc latet astrictis, nunc lucet hiantibus alis
 Per segetes, procul aspiciens cerealia rura,
 Scintillare putes, vel nare per aëra lychnos.
 Iam spicata Ceres longas producit aristas,
 Iam tondentur oues, de rasis gramina pratis
 In cumulos surgunt, sonitus stridoris acuti
 It procul, incuruas dum cos terit aspera falces.

Iam

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Iam pastor Romanus adest Urbanus, & illi
 Est sacrata dies iuuenum, quæ octaua Calendas
 Antè venit, redolent herbis, & floribus ara.
 Magnus hic ille Dei cultor, qui conditus antro
 Appia Campanos quæ se via flectit in agros,
 Cæciliam lauit, lauit cum fratre maritum
 Patricios iuuenes, demum iam grandior auro
 Principe Alexandro liuentis verbera plumbi
 Pertulit, & iussus Marti dare thura, Deorum
 Expuit in facies, conflataq; polluit ara
 Mox secta ceruice solum mutauit Olympo.
 Sancta sub hoc fieri locuplex Ecclesia tandem
 Cæpit, & argentum in calices conflauit, & aurum.
 Vendebant prisca quæ donabantur, in æsq;
 Versa dabant inopi, tunc incæpere locari
 Prædia non vendi, si quæ legata fuissent,
 Sed prouentus erat plebi communis & omnes
 In miseros ibat fruges diuisa viritim.
 Nunc mores periëre boni, regnatq; libido
 Improba, & exclusos inopes consumit egestas.
 Omnia sacratus nostra sibi vendicat ordo
 Tempestate, sinuntq; patres pessum omnia labi.
 Tempora ruunt, passim sordent altaria, cultus
 Paulatim diuinus abit. Resipiscite sancti
 Vaticana Patres, qui templa excelsa tenetis,
 Ne subito forsitan Deus excandescat, & istud
 Tam deforme nefas odio vlciscatur acerbo,
 Se diuina quidem semper mouet ultio lentis

Passio

Passio
 Nec pe

C

Colloc
 Sustul
 In iug
 Hec p
 Antè
 Prana
 Conue
 Tollit
 Contin
 Lucid
 Et qu
 Verit
 Trans
 Merc
 Ut ven
 Cypri
 Iam N
 Atri
 Celic
 Culm

*Passibus, at subita tandem face fulmina torquet,
Nec peccata hominum palpat, nec inulta relinquit.*

DE ASCENSIONE.

Christus ab inferno postquam Phlegetonte re-
uersus.

*Sapè suis sese vultu patefecit aperto,
Ad superos statuit terris migrare relictis.*

*Colloctis igitur quotquot de carcere longo
Sustulerat, tenebrosi Erebi deuenit aprica
In iuga Palladia retinentia nomen oliua.
Hæc post Pascha fuit lux quadragesima & ecce
Antè suorum oculos comitum, quos iusserat inter
Prandia ferre gradus, illuc rei istius ergò,
Conuerso ad superos vultu, manibusq; supinis
Tollitur à terris, & in aëra surgit apertum,
Continuò nubes totum conuoluit amictu
Lucido & auroram versus, quæ dextera mundi est,
Et quæ mane diem sol aureus inchoat alnum,
Verit iter, volucrisq; fuga conscendit olympum.
Transierat Lunam, summoq; sedebat in orbe
Mercurij, expectans comites post terga relictos.
Vt venere, viam simul inuasere per altos
Cyprigenæ campos, & regna per ardua Phœbi,
Iam Martis iuga contingunt, Saturniaq; intrant
Atria, & ardentem stellis mirantur Olympum,
Cælicolæ diui, qui per mundana vagantur
Culmina stellarumq; regunt operamq; viamq;
Continuere*

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Continuere gradum, tacitiq; ea longa tuentes
 Agmina, Quatanta hac acies, quò tendit, & vnde
 Aduenit, aiebant, multisq; & millibus vnum
 Inregali habitu contemplabantur euntem.
 Signiferum supra tulerant vestigia circum
 Vicini iam nono orbi, cum turba volantum
 Spirituum valuis glaciali à limine pulsus
 Obuia fit, Christumq; alacres, sociosq; salutant.
 Nam qui summa tenent cœli penetralia diui
 Venturum audierant Christum, tempusq; sciebant.
 Ergò triumphales à summo cardine pompas
 Egit lata dies, riserunt sydera, risit
 Aetherea princeps mundo qui praesidet aule,
 Atq; ita letantes subiere immobile cœlum.
 Christus apud patrem residens suscepit habenas
 Orbis, & à solio mansuri in secula regni,
 Omnia sub pedibus radiantia possidet astra,
 Tartaraq; & quicquid rerum complectitur ingens
 Ambitus, extremi magno curuamine mundi.
 O faelix & fausta dies, qua sydera regem
 Accepere nouum, qua conciliatus Olympo
 Inferior mundus cœpit succedere regnis
 Aethereis: Nam tunc primum gens illa colubri
 Functa est exilio, superosq; ingressa penates.
 Errabant animæ liquidum per inane volantes,
 Querebantq; viam, si qua se attollere possent
 Altius, & sese Diuim ad consortia ferre.
 Hoc tandem dedit ista dies, gaudete beati

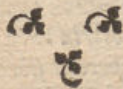
Calitum

Calit
 Faz
 At
 Exiue
 In cœ
 Atri
 Hec e
 Ocnig
 Cingu
 Christ
 Quem
 De cr
 Profe
 Cium
 Tum g
 Exori
 Nēue
 Aduē
 Oppid
 Parm
 Et Reg
 Vrbs
 Brixia
 Arua
 Quid
 Bergon
 Sapiē
 Sapiē

Calitum campi, quibus hac accessio tanta
 Facta fuit, qui tantum hodie vidistis honorem,
 At lemures, stygijq; lares, lamenta per omnem
 Exiure Erebum, gemitusq; dedere, videntes
 In cælum migrasse animas, atq; in sua quondam
 Atria terrigenas Christo ducente receptos.
 Hac est illa dies prisco celeberrima ritu
 Ocnigenis, latè fusò quos Mintius amne
 Cingit iens subter longos cum murmure pontes:
 Christi etenim sacro sparsus de corpore sanguis,
 Quem Longinus adhuc tepidum, riuusq; fluentem
 De cruce purpureis vitream collegit in urnam,
 Profertur de templi adytis, vulgoq; quotannis
 Cum redijt lux ista, loco monstratur ab alto.
 Tum gemitus populi flentis, veniamq; precantis
 Exoritur clamor, fugiunt per nubila voces:
 Nèue putes solos hac ad spectacula ciues
 Aduentare, fluunt agri, vicinaq; magno
 Oppida concursu, ducens à flumine nomen
 Parma, Placentinis magnum de collibus agmen.
 Et Regij Mutinæq; lares, Verona niuosis
 Vrbs supposita iugis, fontana prodiga lymphæ
 Brixia, Zedora, campestria rura Cremonæ,
 Arua per effusis properant florentia turmis.
 Quid Laudense solum? Quid regna Insubria dicam?
 Bergomasq; domos? pietas antiqua vocauit
 Sapius huc reges ipsos, Germania misit
 Sapius Augustos. Tyberino à flumine summi

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Pontifices sæpè ad sanctum venere cruorem
Fœlix reliquijs, & tanto munere. Manto
Te in primis, & toto animo, & tempore in omni,
Te te, inquam, Christi memorem decet esse: reliquit
Aspice quale tibi monumentum, & pignus amoris.
Non potuit maius quicquam dare. Sanguinis vnam
Attulit in cælum partem, quantum genus illud
Vita immortalis visum est exposcere, partem
Ad tua longinquo misit de littore templa.
Atq; ita te coluit terris magis omnibus vnam.
Quare agè, solennes, ne sis ingrata, quotannis
Munere cum magno duc ad sacraria, pompas.
Neu sine collabi quos instituerè parentes
Legitimos ritus. Tu Christi sanguinis hares
Non debes adhibere istis nebulonibus aures.
Nec sectari homines nostro quos vidimus auro
Baubari vacuis, & inanibus argumentis,
Actentare tuum decus hoc abscondere, & istam
Obscurare diem, preciumq; offendere linguis
Incircumspectis, quo gens humana redempta est.

BAPT.

BA
TV
T

Postquam
O cid
Iam de
Ecce pr
Et velu
Impetu
Circum
Sponte
Cuncta
Vise et
Et supe

BAPTISTAE MANTVANI CARMELITAE
THEOLOGI, PASTORVM
Liber Sextus.

IUNIVS.

DE PENTECOSTE.

Ora domus Christi sicut praeceperat
ipse
Pneumatis expectans ventura charis-
mata sancti
Secreta super arce Syon statione la-
tebat.

Postquam stelliferum Christus conscenderat axem,
Otidrat nouies genitor Phaëiontis, et orta
Iam decimo cum sole dies tres egerat horas,
Ecce procellosi fragor instar turbinis ingens
Et velut irato pontus cum vabulat Austro
Impetus auditur stridens per nubila, iamq;
Circum tecta sonat, pulsi tremuere penates,
Sponte sua patuere fores, patuere fenestra,
Cunctaq; per thalamos subito subuersa tumultu.
Vise etiam linguae ardentes volitare per auras,
Et super ora virum volucri confidere lapsu.

q. 2

Numi.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Numinis occulti (nam tempestate sub ista
 Clausum numen erat) penetrauit in vltima raptim
 Viscera vis, anima volucris penetralia lapsu
 Omnia percurrrens vite mortalis abegit
 Affectus studia, & curas, & inania vota,
 Pro quibus induxit patria immortalis amorem
 Perpetuum casus omnes superare potentem,
 Ridentemq; minas, contemnentemq; tyrannos.
 Insuper edocuit non Græca vocabula solum
 Ac Romana loqui, sed quod Babylonia quondam
 Audijt, excelsam Nemroth dum conderet arcem.
 Hæc post Pascha fuit lux quinquagesima, sancto
 Spiritui sacrata, pater quem misit ab alto,
 Ut nati firmaret opus faceretq; secundo
 Nauigium Petri fluctus proscindere vento.
 Tunc longas iuere vias externa petentes
 Regna patres nostri, voces audiuit eorum
 Ortus, & Oceanus, Boreas Riphæus, & Auster,
 Africus. Oceano quas nunc inuenit Iberus
 Insula in Austrino, si tempore forsitan illo
 Audierint Christum, res est incognita nobis.
 Ut perhibent, illis non sunt vestigia Christi
 Vlla locis, illas superos, & numina gentes
 Barbaricas nescire ferunt, & more ferarum
 Viuere, & humanis etiam (res horrida) vesci
 Carnibus, expertes legum, pietatis & æqui.
 His voluit nostris Deus apparere diebus,
 Atque per Hispanos diuinam ostendere legem.

Esse alia
 Sole vbi
 Quæ ve
 His qu
 In nos n
 Inluit
 Et var
 Partit

A
 Christua
 Et tria
 Religio

E
 se
 M
 Qu
 Nunc co
 Constit
 Hicigit

Ille alias etiam terras, & regna putandum est.
 Sole vbi cum nobis nox est surgente diescit,
 Que venisse nouam nondum audiuere salutem.
 His quoque venturis lux est oritura diebus.
 In nos mortales, etenim simul omnia nunquam
 Inluit, at differt in idonea tempora cælum,
 Et varias vi mens, quæ prospicit omnia, dicitat
 Partit in etates futorum immobilis ordo.

DE TEMPORIBVS.

AD tres ista dies tendunt solennia, quartam
 Esuries cohibet, nam fert ieiunia secum
 Tempora quæ dicunt. Prima hæc ieiunia nobis
 Occurrunt post Pascha sacrum, quo victor ab
 Christus Auernali superas ascendit ad auras, (vmbra
 Et tria sunt, nam sexta dies, & septima parcis,
 Religione pari, minuunt conuiuia mensis.

DE TRINITATE.

ET quoniam de prole sumus satis antè locuti
 Seiunctim, de patre etiam non parua per annum
 Mentio fit, nec non sancti de numine flatus,
 Qui docuit fari linguas, & barbara verba.
 Nunc coniuncta tribus patres solennia nostri
 Constituere, dies solis quæ proxima portat,
 Hic igitur coniuncta trium, quibus vnica virtus

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Vnum nomen inest, vna omnipotentia, & vna,
 Nomina plura licet teneat, substantia simplex,
 Festa reidentes fumo celebramus ad aras.
 Hoc est grande illud, quod nesciuerunt parentes
 Arcanum Solymi, quod cum vestitus amictu
 Corporis humani Christus diuina propago
 Explicuit terris, hominum prudentia tanquam
 Offensi radijs oculi, defecta remansit,
 Nec potuit iubar in tantum defigere mentem,
 Sed stetit attonito similis. Cœlestia non fert
 Terre tris secreta animus, mortalia solum
 Doctus, & à terris nequens attollere frontem.
 Propterea noctu veniens Nicodemus ab ipso
 Istud vt audiuit Christo: Quo tanta, magister,
 Quo fieri possunt dixit mysteria pactos?
 Istud Athenarum risit sapientia, risit
 Roma potens rerum magni caput orbis & ipse
 Nilus, & ingenio plebes Babylonica tardo.
 Nostra sub hac curua vasti testudine mundi
 Notitia in nebulis habitat, neq; sydera transit.
 Nos adhibere fidem verbis cœlestibus ausos
 Credulitas docuit diuim sperare penates.
 Atq; ideo lucem hanc celebri decoramus honore,
 Hec erat festo, quædam tamen addere visum,
 Vt rubor Hebræo, nostris fiducia crescat.
 Nos qui tres colimus, falli Iudæa, Deumq;
 Multiplicare putat, quia nunquam attollit in alium
 Proiectos in terram oculos. Substantia certe

Quis Deus
 Sicut enim
 Vnica pe
 Sicetian
 Stipite p
 Ila, quod
 Proposit
 Hec nost
 Est apua
 Quattuor
 Nomen
 Signat i
 Fas alib
 Cetera a
 Vna, nec
 Supposit
 Hoc diu
 Sapè tri
 Qui ven
 Atq; D
 Hec ea
 Accipe
 Sic stud
 Cnctæ
 Adiuu
 Excitos
 Mortua
 Sic Chri

Quo Deus est, vna est, numerum persona recepit.
 Sicut enim plures arbor gerit vnica ramos,
 Vnica personas sic fert essentia plures.
 Sic etiam plures anima de simplicis vno
 Stipite procedunt vires, exempla feruntur
 Ita, quod in numero, tota q̄, propagine rerum
 Proposito certum est nil esse quod vndiq; quadret.
 Hec nostris tam mira animis mysteria, quoddam
 Est apud Hebræos quod vult pratendere, nomen
 Quattuor includens elementa carentia voce.
 Nomen id vt perhibent sancti, veterisq; nouiq;
 Signat inesse Deo quiddam quod cernere nusquam
 Fas alibi, licet ingenio per cuncta sagaci
 Cetera discurras. Hec est essentia simplex
 Vna, nec admittens numerum, tribus insita tantum
 Suppositis, vt nostri vtar sermonibus eui,
 Hoc diuina volens soboles aperire docendo
 Sapē trium meminit, Flatus, Natiq; Patrisq;
 Qui veniunt vno tanquam de flumine riui,
 Atq; Deum coeunt (dictu mirabile) in vnum.
 Hec ea sunt, qua clausa notis sub quattuor illis.
 Accipe nunc cur nam Iudæi abscondere nomen
 Sic studeant illud. Dicunt miracula posse
 Cuncta per id fieri si quis vocalibus apte
 Adiuētis proferre sciat: de sedibus orci
 Excitos referunt manes in membra reuerti
 Mortua, depelli morbos, elementa moueri,
 Sic Christum celebrem factum, quod scilicet eius

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Nominis auxilio poterat quæcunque volebat.
 Propterea timuit gens illa incredula, ne quis
 Forsitan Hebræos contra vim nominis huius
 Exerceret, & hac eadem dementia fecit
 Propria Romuleæ nesciri numina Romæ,
 Ne cupiens aliquis Romanam perdere gentem
 Apta subornandis apponeret orgia diuis,
 Sicq; nouis fierent Romæ nidoribus hostes.
 Trine Deus maior quam mens humana capax sit,
 Cuius opus quamuis magnum ac mirabile, longè
 Est virtute minus, cuius clementia finem
 Non habet, exaudi, nobisq; illabere, nosq;
 Credere fac, quæ fas homini cognoscere non est,
 Nec transferre neges nos ad tua gaudia tandem.

DE EVCHARISTIA,

Post epulas Christus mortem passurus acerbum.
 Instituit sacrum quod tunc mærore labantes
 Prosternente animos fuit huc transferre necesse.
 Non fuit ex auibus, non ex cerealis arista
 Fruge, nec ex gregibus sacrum, tenerove iuuenco,
 Qualia gentiles, & gens Iudæa solebant
 Reddere cœlitibus. Sacrum fuit ipse, sacerdos
 Ipse fuit, sed se velauit imagine mira:
 Nam quæ panis erat, quæ vini essentia quondam
 Fecit vt in Christi corpus sacrumq; cruorem
 Transierit subitò, saluis vtriusq; figuris,

Hic atern
 Omnia qu
 Parua, pe
 Obuia, pe
 Quæ talis
 Credere, s
 Debeat h
 Quæ legi
 Illum pe
 Pellere t
 Ducere, s
 Immedi
 Corpora,
 Reddere,
 Hoc mag
 Instituit
 Mortale
 Hoc igit
 Mambus
 Erui d
 Nec solu
 Mortale
 Ignèq; a
 Liberat
 Tam gr
 Flore cr
 Spargit
 Atq; D

Hic aeterna suas tulit omnipotentia vires.
 Omnia quæ peragit, seu sint ingentia seu sint
 Parua, pari conatu illi sunt omnia quæ vult
 Obuia, perfacili quæ vult habet omnia nutu.
 Quæ talis, tantusq; opifex promiserit, aude
 Credere, quod verò talis, tantusq; putari
 Debeat hic opifex, oculos ad cætera transfer
 Quæ legitur fecisse opera admiranda, videbis
 Illum per fluctus siccis incedere plantis,
 Pellere tartareos manens, à faucibus orci
 Ducere, & in lucem rursus reuocare sepultos.
 Inmedicabilibus morbis humana leuare
 Corpora, & orbatos oculis ab origine lumen
 Reddere, quæ fieri rerum natura negabat.
 Hoc magnum, hoc ingens, & non imitabile sacrum
 Instituit Christus, docuitq; acerrima verba
 Mortales, quibus id faciant quod fecerat ipse.
 Hoc igitur quoties opus exercetur, ab vsq;
 Manibus infernis, summoq; auditur Olympo.
 Erunt à stygijs fontes penetrabilibus vmbra
 Nec solùm à morbis, verùm & discrimine ab omni
 Mortales miseros à ferro, à fulmine, ab vndis,
 Igneq; ab infernæ gentis violentia & armis
 Liberat, & nihil est nobis a quæ vtile, Diti
 Tam graue, & horrendum, sic delectabile cælo.
 Flore cruces igitur vario circumdate, & herbas
 Spargite, velatum sub panis imagine regem
 Atq; Deum ferimus, procul hinc procul ite profani.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Ferte faces manibus, fieri sibi talia mandat
 Christus, in auratis sacros decet ire ministros
 Vestibus, & dulces cantu modularier hymnos.
 Azima seu fuerint sicut dixere Pelasgi
 Liba, quibus fecit sacri venerabilis autor
 Ambiguum. Celebrare modo laudabile utroq;
 Si nostræ sinerent leges, Romanaq; iura.

DE S. BARNABA ET SOL-
 stitio.

Mensis adest iuuenum, crescens accenditur ætas
 Nox licet attollat quot nox longissima signa,
 Est cōtracta tamē, breuibus q̄ absoluitur horis.
 Nā citius quæ obliqua meant ea sydera surgit.
 Sol venit ad montem, quō cum peruenerit, axe
 Leniter inflexo lasæ sua tempora nocti
 Reddit, & auroram dormire diutiùs vrget.
 ingreditur Cancrum sydus pluuiale, sed astus
 Prenat aquas si quos hyades, vel luna, vel hædi
 Excierint cælo nimbos. Aquilone citato
 Dissipat, & sparsos in fulmina colligit ignes.
 Sæpè tamen frigus fugiens vtrunq; calorem
 Et quem sol supra ciet, & quem terra deorsum,
 Fortius euadit, pluuiamq; in saxea cogens
 Frustra premit fruges, & grandine fulminat agros.
 Cancer agit secum iugulas Oriona versus
 Quas dare venandi studium, curamq; petendi

Ex pelag
 Messis ad
 Sudat, &
 Torrida
 Barnaba
 Vndecim
 Festa (uo
 Nam Cy
 Stirpe L
 Tota fru
 Ipse com
 Magnan
 Cappado
 Littus a
 Aulida
 Barnaba
 Atq; ap
 Dion Li
 Esse Iou
 Mercur
 Sa roru
 Ipsi au
 Rem sib
 Se fore
 Danda
 Tander
 Perlus
 Demit

Ex pelago, & syluis credunt præ dæcea lucra.
 Messis adest flauescit ager, sub sole colonus
 Sudat, & in strophium tortis ligat hordea culmis.
 Torrida Solstitiū positum prope limina tempus
 Barnabam astinum memorat, cum Lucifer exit
 Vadecimus. Temese, Salamin, Paphos, alta Cytheræ
 Festa suo celebrant, & collectantur alumno.
 Nam Cypria de gente fuit, demissus ab alta
 Stirpe Leui, quæ progenies addicta Tonanti
 Tota fuit, templo & sacris præfæta litandis.
 Ipse comes Paulo dum Barbara regna peragrat
 Magnanimus, fortisq; fuit, transiit Isauros,
 Cappadoces, Cilicas, Phrygios, per Troada venit
 Littus ad Aegæum, Macetas, Theseida gentem,
 Aulida Cadmeam. Sunt qui venisse putarint
 Barnaban in Latium, Romæ docuisse Latinos,
 Atq; apud Insubres sacram tenuisse cathedram.
 Dum Listris agerent, populis credentibus ipsum
 Esse Iouem, Paulum verò grandi ore sonantem
 Mercurium, cum thuribus venere ministri
 Sa rorum vitulos illis mactare parantes.
 Ipsi autem qui se, atq; alios seruare volebant
 Rem sibi diuinam fieri vetuere, monentes
 Se fore mortales homines: libamina soli
 Danda Deo, non dÿs generi crudo atq; nefando.
 Tandem vbi circuitu terras atq; æquora longo
 Perultrauit, iter patrios conuertit ad agros.
 Demùm vbi seminibus fidei primordia iactis

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Constituit, Ioue Cyprigenas agitante crematus
Ad bona, quæ toto mens affectauerat auo,
Transiit, in cinerem corpus mortale solutum est.

DE SOLSTITIO ET AEQVI-
noctio mutatis.

NEc moueat quenquam quod solstitialia dixi
Tempora in vndecimam Iuni descendere lucens
Vt nos longa dies docuit, cœlestia mutant
Astra vias, variantq; suos in tempore cursus.
Seriùs ad Cancrum sese referebat Apollo
Tempore quo veterem digessit Ouidius annum,
Solstitiumq; suos olim protendere fines
Ad lucem ferri vsq; suam Baptista videbit,
Tertia lux nunc ante Idus longissima, nam sol
Ad Boream ducto nobis est proximus axe,
Tempus erit, nisi cura patrum correxerit annos,
Quo Iuni prima ipsa dies intrare videbit
In pluuias hyades, tauriq; in cornua solem.
Et solito citiùs Veris clementia flores
Proferet: hyberni citiùs violentia cœli
Desinet, æstatis fugiet maturius ardor,
Et pater Autumnus mites dabit ocibus vuas.
Omnia sic longo cœlum mutabile cursu
Alterat, ac menses, annos transformat & horas.
Quod de solstitijs, quæ bruma reportat & aestas
Diximus, istud idem dici debere monemus

De Aeq
Quod fa
Sol Hyp

O

Carmeli
Quem p
Illa luce
Transil
Ac man
Te patet
Pectora
Igneus
Admir
Pern-b
Proieci
Sistere,
Tu faci
Emana
Progen
Inuidis
Vi pra

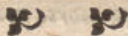
*De Aequidijs, quorum est noctes aquare diebus.
Quod facit Autumno fugiens, & Vere reuertens
Sol Hyperionium, si vera est fabula, semen.*

DE S. HELISEO CAR-
melita.

O Pater, ô princeps, ô dux Helisee meorum
Heliadum, qui Casaria coluere penates,
Et vada Iordanis Libano venientia, salue.
Lux tua, post Idus Iuni qua prima resurgit:
Carmeli latatur apex, fons inclytus ille
Quem pater Helias sitiens potare solebat,
Illa luce sinum magis implet, & vndiq; ripas
Transiliens recreat positos in margine flores,
Ac maris in virides decurrit alacrius vndas.
Te pater omnipotens ob religiosa Prophetam
Pectora constituit, liquidoq; infudit oliuo.
Igneus Heliam currus cum sustulit, ipse
Admiratus, equos contemplabare volantes
Pernubulas tibi discedens quasi pignus amoris
Proiecit chlamydem, potuit qua fluminis vndam
Sistere, & exclusis vada reddere peruia lymphis.
Tu facis è vacuo viduam miseratus oliuum
Emanare cado, sterili producis ab aluo
Progeniem vetitam paruo post tempore cum mors
Inuidisset eam matri, subitaq; fuisset
Vi prædata animam, tu morte potentior artus

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

In teneros reuocas vitam delimine Auerni.
 Tu ferrum in latices lapsum super alta natare
 Aequora iussisti, succo colocyntida amaro
 Illic fecisti missa similagine dulcem.
 Tu Iordanis aquis genus immedicabile morbi,
 Quam dixere malam scabiem, lepramq; fugasti.
 Assyrios qui te captum venire latrones
 Illaqueas, isti morbo est Aorasia nomen.
 Iezabel antiquas fraudes, & regis Acabi
 Sacrilegum genus extirpas, diuinumq; nefanda
 Orgia, & umbrosis positas in collibus aras.
 Tu reges facis atq; regis, tu arcana reue'as,
 Tu ventura canis, tu regni auriga fuisti
 Israëli, & vigilans Solymorum in puppe magister.
 Cum tua latronis missum super ossa cadauer
 Fortè foret (vis tanta tibi post fata) reuixit,
 O morum exemplar, ô religionis imago,
 Cuius ad exemplum sancti vivere nepotes
 Tempus ad hoc, etenim qui religiosa frequentant
 Claustra, suos vertunt tua per vestigia gressus,
 Atq; tui similes viuendo euadere certant.
 Flecte aries in nos pater, & tua respice vultu
 Tecta pio, que seruat adhuc Carmelus in alto
 Vertice. Barbaricas gentes de finibus illis
 Eijce, & exulibus da prima habitacula nobis.

D
 C
 O
 F
 E
 I
 P
 Italia ad
 Idolatra
 Quod fer
 Praeserti
 Et capra
 Talia pra
 Mente fe
 Nec mora
 Corripit
 Tum pue
 Numinib
 Supplicia
 Brachia,
 Tum pat
 Rimariq;
 Numinis
 Obtupui
 Ssclama
 Cerito si
 Nec bene
 Sic man

DE S. VITO, MODESTO,
& Crescentia.

Cogor ob aetatem teneram subiungere sancti
 Festa Viti, cui iuncta fuit Crescentia nutrix,
 Et qui prima dedit puero documenta Modestus.
 Ipse genus Lucanus erat, Lucania pars est
 Italiae ad Siculos vergens, vir nobilis et si
 Idolatra pater natum obiurgare solebat,
 Quod feret assuetus statuas ridere deorum,
 Praesertimque Iouis, quem Creta audierat ortum,
 Et capra nutrice alitum sub rupibus Idae.
 Talia praefectus mox ut rescivit acerba
 Mente ferens puerum loris, & vimine torsit,
 Nec mora, tortorum cubitos, & praesidis vlnas
 Corripit ariditas, nervisque rigentibus arstat.
 Tum puer, a vestris ite impetrata salutem
 Numinibus dixit: tandem miseratus eorum
 Supplicia oravit superos, atque arida soluit
 Brachia, tam facilem puero se praeiuit ather.
 Tum pater intrudi iubet in penetralia natum,
 Rimarique volens quid agat videt ignea septem
 Numina, & in medio puerum lato ore sedentem.
 Obstupuit genitor, totamque exterruit urbem
 Ssclamans vidisse deos, iterumque reclamans
 Cerito similis: sed cum non parceret ira,
 Nec bene de nato posset sentire, Modestus
 Sic mandante Deo puerum procul egit ab urbe.

Sed

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Sed lar fraude potens, illi noua bella parauit:
 Nam prolem ingressus Romano principe natam
 A solo se posse Vito de corpore pelli
 Dixit, & hac puerum Romana in mœnia traxit
 Arte lenur, magnis animis vbi vicit atrocem
 Seuitiam diuim atq; hominum, per verbera & ignem
 Ductus ad aternæ decus immortale corona.
 Post decimam tua quinta dies Vite sancte, Modestus
 Est comes in patria, qui per peregrina vaganti
 Regna fuit. Nutrix quæ te Crescentia nunquam
 Dejeruit viuens, tecum quoq; mortua viuit.
 Sunt quoq; qui Siculis passim regionibus ista
 Te tormenta velint, & te vicisse catastas,
 Vincula, squallores, clibanos, ferrumq; ferasq;

DE S. GERVASIO ET PROTASIO.

POST decimam sexti mensis tua nota Protasi
 Festa dies celebrat, tecum prognatus eodem
 Semine Geruasius facti crudeliter ambo
 Martyres Aftasio sub iudice, regna tenebat
 Tum Romana Nero, tum toto ex orbe fugatum
 Fas aberat, terra atq; mari regnabat Erinnyis:
 Vos urbem, cui lana suis dat nomina, vestro
 Sanguine tinxistis, post plurima tempora pastor
 Ambrosius vobis id significantibus alta
 Sub tellure simul vos inuenisse iacentes

Dicitur

Dicitur,
 Nunc qu
 Esse vna
 Magnan
 Ervitan
 Rursus i
 Christus
 Interea
 Et super
 Sorte la
 Funditu

DE

CCe
 E Fer
 Fes
 Cel
 Omne ge
 Armen
 Accep
 Seruile
 Pascua
 Iura file
 Florat, e
 Lux heft
 Et icium

Dicitur, & celebri magis exornasse sepulchro.
 Nunc quoq; vobiscum fertur recubare, tribusq;
 Esse vnam post fata domum: requiescite sanctæ
 Magnanimæq; animæ, veneranda quiescite membra,
 Evitam sperate novam, sperate reuerti
 Rorsus in antiquam lucem cum venerit olim
 Christus ab æthereis ad mundi examina regnis:
 Interea pacem nostris orate diebus,
 Et super Italia populos tristi atq; nefanda
 Sorte laborantes, ne qui regnare solebant
 Funditus intereant, cura vigilate salubri.

DE NATIVITATE S. IOAN- nis Baptistæ:

Ecce dies Iuni vigesima quarta subintrat:
 Ferte faces, date thura focis, accendite lychnos.
 Festa reuertuntur totis communia terris.
 Cætera mortales aliqui venerantur, at ista
 Omne genus, colitur totum Baptista per orbem,
 Armenij, Medi, Indi, Arabes, qui Nestoris artes
 Accepere malas, luce hac sua templa frequentant,
 Seruiles faciunt operas cessare, peragrat
 Pascua bos, requiescit humus, non vapulat incus,
 Iura silent, sileant & iurgia, relligioq;
 Florat, & prima pax & concordia vita.
 Lux hesternam famem sextam produxit in horam.
 Et ieiuna fuit, festis maioribus hac est

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Debita religio, sed lux hodierna peractis
 Manè sacris tota in plausus & gaudia transit:
 Rustica verbenis cingit sua tempora pubes,
 Tibiaq; accendit faciles inflata choreas.
 Essenuces memorant frondes, quæ ferre recusent
 Hactenus, arentes quas lux hesternæ putabat,
 Ista dies vidit ramos gestare comantes.
 Sunt quoq; qui filicem iurent hac semina nocte
 Gignere, & hac ipsa deponere semina nocte.
 Ista dies igitur non solum festa vacari,
 Verum etiam miranda potest, quæ talia semper
 Cum redit apportat secum miracula rerum,
 Progenies quam non poterant sperare parentes
 Amplius, & felix, & sanctificata prius quam
 Nata, diem facit hanc alacrem, puer iste futura
 Nuncius ætatis miro diuinitus ortu
 Editus impuri fugit contagia vulgi.
 Et memor Helia nemora, & sylvestria gressu
 Per loca solinago primis habitauit ab annis,
 Et modo Carmelo residens in monte virorum
 Heliadum saltu, qui versabantur in illo,
 Discebat mores, & delectatus eorum
 Religione diu gelidis habitabat in umbris,
 Et modo Iordanem propter, si rosida prata,
 Si vidisset humum curua in conualle virentem
 Et vacuum sine teste locum, sine voce silentem
 Stabat, & esuriem tenui sedasse locusta
 Dicitur, ignorans adipem, siceramq; merumq;

Amo

Angelu
 Arce Si
 Accum
 Amisit
 Officio m
 Vi puer
 Essent da
 Et noua
 Imposui
 Ast vbi
 Ad vada
 Agmina
 Traxit a
 Abluit,
 Tanta er
 Nomen,
 Assidue
 Iste Deo,
 Maiestat
 Vndiq; v
 Incipere
 Venturu
 Asper, &
 Impexis
 Mortale
 Atq; sup
 Omne ne
 Hac sati

Angelus hanc patri prolem promisit in altâ
 Arce Sionei dum accenderet orgia templi,
 At cum pollicitis esset malè credulus istis
 Amisit sermonis iter, fraudata loquendi
 Officio mansit quasi fax sine lumine lingua
 Vi puero commixa parens, cum nomina nato
 Essent danda, pater vocis retinacula rupit.
 Et noua fatidico modulans oracula cantu
 Imposuit sanctæ prognostica nomina proli.
 At ubi iam fortes iuuenis peruenit ad annos,
 Ad vada Iordanis residens venientia lymphis
 Agmina dum tingit, subito cognomina tali
 Traxit ab officio, Christum monstrauit, in amne
 Abluit, excelso missum testatus Olympo.
 Tanta erat in populis eius reuerentia, tantum
 Nomen, ut ex cunctis fluerent regionibus illuc
 Assidue velut ad quædam miracula turba.
 Iste Deo, plus quam vates, auctore, vocandus
 Maiestatis erat tanta per proxima regna
 Vndiq, ut à populis Christus iam posse putari
 Inciperet, Christus quem stirps Aegyptia Moses
 Venturum auxilio terris promiserat olim.
 Asper, & hircino vestitus tergore, longis
 Impexisq; comis, lapsaq; in pectora barba
 Mortales obiurgabat sermone seuro,
 Atq; supercilij insectabatur acerbis
 Omne nefas, homines animans ad Olympica regna.
 Hæc satis hic. Alio referentur funera cantu,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Sancte precor iuuenis, qui prima sedilia cæli
Iure tenes inter superos, reminiscere quantis
Cladibus humanum premitur genus, aspice gentem
Christigenam, finesq; tuos, ubi debita nobis
Regna tenet Christo rabies Agarena fugato.
Pelle Arabum ritus, gentemq; extingue superbam,
Eliadesq; tuos in regna antiqua reporta.

DE MARTYRIO S. PETRI & Pauli.

Saluete ô magni duo maxima lumina mundi
Petre & Paule, dies vestris hæc clausa triumphis
Iunius exhibat, iam sol penultimus umbram
Noctis in occasum, stellasq; fugauerat orantes,
Cum virosa Nero spirans aconita draconis
More venenosi rabiem prorupit in istam,
Et scelus est ausus, quod non abolebitur vnquam,
Vnde illi parta est æterna infamia seculo.
Iussit enim Petrum, quo non insignior alter
Relligione fuit, pedibus sublime leuatis
Ore in humum verso pendere patentibus vlnis,
Et Paulum rigido iugulum submittere ferro.
Nomen erat Petro Simon ab origine, sed cum
Veller eum Deus esse basim templo adificando,
Fecit ei solidæ nomen de nomine petra.
Posteritas quia rector erat, clauumq; tenebat
Appellare Cepham voluit, quæ nomina Graio

Aser

A sermo
Christu
Retia pe
Stagna r
Regna g
Vrbibus
In cælu
Impend
Mox ma
Circumb
Littora
Quot que
Edocuit
Inde pe
Multa n
Romule
Venit, v
Tum m
Præstig
Aërius
Petrus
Submis
Vt ruen
Cum st
Ossa sol
Traxit
Cum fo
Per no

*A sermone trahunt sicut sonus indicat, ortum.
 Christus ob ingenium simplex, & mite, piumq;
 Retia per fluuios, & per piscosa trahentem
 Stagna virum tulit, & docuit conuertere gentes,
 Regna gubernare, & diuorum euertere cultum.
 Vrbibus Assyrijs Christi post funera postquam
 In caelum reditus bis septem dicitur annos
 Impendisse graui vexans mala numina bello.
 Mox maria ingressus, longaq; ambage viarum
 Circumlatus iter vertit Bithynica versus
 Littora, Cappadoces, Galatas, Pontumq; per agrans,
 Quotquot erant illis Iudaea ab origine regnis
 Edocuit Christum, veteriq; retraxit ab vsu.
 Inde per Aegaeum, per Cycladas, Ioniumq;
 Multa mari, & terris discrimina passus ad urbem
 Romuleam mundi dominam, rerumq; potentem
 Venit, vbi aeterni iaceret primordia regni.
 Tum magus Aeneadas Simon, ipsumq; Neronem
 Praestigijs ludens sese iactabat iturum
 Aërium per iter, volucresq; aequare volatu.
 Petrus vt à terris sublatum in nubila vidit,
 Submissis genibus multa prece numina flexit
 Vt rueret praecipit: igitur quasi plumbea moles
 Cum stridore ruit, fufisq; attrita medullis
 Ossa solo haeserunt, animam Vulcanus ad vmbra
 Traxit, & in tetri foricis sepeliuit Auerni.
 Cum foret à Solymis in ahenea vincula missus
 Per noctem domus intremuit, patuere repente*

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Sponte fores, stetit attonitus sine voce satelles,
 Dissiliit ferrum, fracta cecidere catenæ,
 Liberaq; excussis mouit vestigia vinclis.
 Prætereo à sancto quòd Centurione vocatus
 Lauit eum, quòd de nigro Phlegetonte puellam
 Traxit, vt à grauibus morbis absoluerit agros.
 Cuncta sequi grandis labor, & mora longior anno.

DE S. PAVLO.

Saulus erat quando furijs agitanti bus ibat
 Alta Damascenæ subiturus mœnia terra.
 Sed traxit collapsa vetus dementia secum
 Nomen, & euasit Paulus, qui voce per orbem
 Intonuit tanta, vt Boreas audiret, & Auster,
 Ortus, & occasus, maria vndiq; & vndiq; terra.
 Quis referat gentes, quis regna recenseat, vrbes,
 Oppidaq; & populos, per quos vitalia sparsit
 Semina Triptolemo similis, si sancta profanis
 Admiscere licet? Non tot Proserpina matri
 Est quesita vijs, nec tanto inuenta labore,
 Quanto humana salus Paulo sat agente reperta est.
 Europam metire animis, Asiamq; theatrum
 Istud erat Paulo, tanta hac certauit arena
 Non vada, non Syrtes timuit, iuga summa, minantes
 In cælum scopulos sumptis quasi Pegasus alis
 Transijt. Obicibus nullis mens ardua cœsit.
 Geryonem, Antaumq; Erycen, pecudumq; Erymanthi

Systali

Sustali
 Iste De
 Neptu
 Et quib
 Et cur
 Sicut i
 Concip
 Sicani
 Euasit
 Redder
 Nec sa
 Absen
 Missa
 Thessa
 Ad g
 Et qua
 Inter
 Audi
 Serui
 Nil ve
 Imper
 Adde
 Viuu
 Aud
 Quæ n
 O diu
 Mem
 Atq;

Suffulit Alcides, mostrumq; immane Molochi.
 Ille Deos Saturnigenas, Martemq; Iouemq;
 Neptunum, & reliquos, qui tum diadema ferebant,
 Et quibus imperium Roma submittere fasces
 Et curuare caput, vitulosq; adolere solebat.
 Sicut in igne chalybs positus candescit, & ignem
 Concipit, ac stipulas, admotaq; robora adurit:
 Sic animus Pauli diuino accensus amore
 Enasit diuinus amor, qui feruida corda
 Redderet, & cœlesti homines accenderet astu.
 Nec sat erat gentes coram docuisse, docebat
 Absentes etiam, testatur epistola Romam
 Missa, notæ superant, quas accepere Philippi,
 Thessalonicenses, Galatæ, subiunge Corinthum,
 Ad genus Hebraicum missas, Ephesumq;, Rhodumq;
 Et quæ discipulis fidei documenta reliquit.
 Inter mortales nil magnificentius vnquam
 Auditum, visumue fuit, non supplicat ore
 Seruili seu mendico, sed grandia fatur
 Nil veritus procerum vultus, & regibus ipsis
 Imperat, imponens leges cervicibus altis.
 Adde quod ad superos raptus cœlestia vidit
 Viuus adhuc, & adhuc terrestri in corpore regna,
 Audiuitq; Deum verba immortalia fantem,
 Quæ non sit licitum fari mortalibus vllis.
 O diuinæ animæ, quarum sanctissima Romæ
 Membra cubant, seruate fidem, prohibete ruinam.
 Atq; reformandi curam, studiumq; senatus

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBV5

*Uirpate, vetus iam disciplina fatiscit,
Conseuuit probitas, & morti proxima languet,
Vt licet ista dies Diuis sit sacra duobus
Cras tamen ac si lux non sit satis vna duobus
Propria soluuntur laudum praconia Paulo.*

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE
THEOLOGI: FASTORVM
Liber Septimus.

IVLIVS.

DE VISITATIONE B. VIR-
ginis Mariae.

*Lilius ingreditur, duris tritura flagel-
lis
Verberat arentes rapido sub sole ma-
niplos,
Et per adusta sonant Tithonides arua
cicadae.*

*Audierat Virgo partu foecunda recenti
Concepisse nurum sterilem sibi sanguine iunctam.
Visat vt agnatam peragraré iuuençula saltus*

Audet,

*Audet
Ruraq;
Quando
Tertia d
Quam p
Cepit qu
Inter fe
Iam dud
Vt prim
Ve com
Res nou
Contigit
Concept
In genu
Virgini
Grandi
Vndè m
Vndè da
O felix
Quae di
Sic seni
Fecit, &
Quod ch
Promus
Talia m
Institu
O gem
Este p*

*Audet, & Aprilis virides iam neuerat umbras,
 Ruraq; multisono cantu mulcebat Aëdon
 Quando pium suscepit iter, peregrinaq; mansit,
 Tertia dum claro senuit Proserpina vultu.
 Quam primum solis radios egressa videri
 Cepit quarta, domum redijt, nos misimus istam
 Inter festa diem, dedimusq; vocabula facti
 lam dudum officij, Panchæaq; thura cremamus.
 Vt primo ingressu dextras iunxere parentes,
 Vt commissi vteri missis ad colla lacertis,
 Res noua, nec seclis audita prioribus vnquam
 Contigit, infantes sese agnouere. Ioannes
 Conceptu qui maior erat, mirabile dictu,
 In genua erectus duplices ad sancta tetendit
 Virginis ora manus: sensit mysteria mater
 Grandior, & Christi sic est affata parentem,
 Vndè mibi, vt mater Domini mea tecta subintret?
 Vndè datum? thalamis vndè hæc noua gloria nostris?
 O sælix & fausta dies, ô enthea Virgo,
 Quæ dictis adhibere fidem cœlestibus ausa es.
 Sic senior, maiore animi dulcedine Virgo
 Fecit, & exultans cecinit memorabile carmen,
 Quod chorus alterno cum sol declinat ab axe
 Pronus ad Antipodes modulatur ad organa cantu:
 Talia maiores nostri mysteria docti
 Instituerè coli lucem solenniter istam.
 O gemine matres, quæ pignora tanta tulistis,
 Este pudicitia nostri custodia secli,*

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Et mores seruate bonos. Venus, atq; Cupido,
 Omnibus in terris bellum indixere pudori,
 Et fugit ex tectis, ac profligatur honestas.
 Ah prohibete nefas sceleraq; occurrite tanto.

DE S. MARGARITA.

Sole Molorchæum Canis ingrediente Leonem
 Surgit, & ardorem duplicat, natura maligni
 Syderis ægotans vitio incusare videtur
 Artificem mundani operis, qui iunxerit astra
 Hæc duo, & æstati tantos adiunxerit ignes,
 Febricit humus, campis agræ sitientibus herba
 Inclinant capita, & folijs exanguibus arent,
 Disiliunt agri, rimisq; videntur apertis
 Velle queri, & siccis incessere faucibus astra.
 Deficiunt clausis exhausti fontibus amnes,
 Et vada nuda silent, nullum Tithonia rorem
 Fert aurora, carent nubes humore, sepulti
 Sunt zephyri, nec flant soliti spirare quotannis,
 Cum caput attollit sitibunda Canicula, venti,
 Axis Hyperborei solem frenare potentes,
 Iulius est mensi nomen, quia Iulius isto
 Aeditus est Cæsar Martis sub sydere mense.
 Est in littoribus quedam maris inclyta rubri
 Concha ferens gemmas, quibus vnio nomen apud nos
 Margaritas Graei appellant, quo nomine virgo
 Quæ immortale Syra decus est, & gloria gentis

Appellan

Appella
 Quia ri
 Et quia
 Latius,
 Et qua
 Hæc au
 AByri
 Post fe
 Post st
 Perdid
 Hæc igi
 Horrea
 Et cur
 Gaudet
 Fruge
 Prata
 Autum
 Et stua
 Iam pi
 Langui
 Ficedu
 Persic
 Quid v
 Alma
 Intell
 Spargi
 Quod
 Ecce p

Appellata fuit, claris natalibus orta est
 Quæ rigat Antiochi præclaram Farfarus urbem.
 Et quia nos alias eius memorauimus acta
 Latius, hic lucem satis est ostendere festam,
 Et qua passa diæ terras mutauit Olympo.
 Hæc aurora fuit mensis vigesima Iuli,
 Assyrijs quando vultu prælata puellis
 Post ferrum post squalores, & carceris umbras,
 Post stygios manes varia sub imagine victos
 Perdidit effuso florentem sanguine vitam.
 Hæc igitur incunda dies, onerata laborant
 Horrea, suppositis opus est laquearia fulcris,
 Et curuas munire trabes, sudasse colonus
 Gaudet, & excelsis numeros incidit aceruis.
 Fruge noua redolent tectis scænilia plenis.
 Prata virent rursus, pecoris spes altera cordum
 Autumnale comas iam porrigit, vna rubescit,
 Et studet accepto sensim mitescere Baccho.
 Iam pira, quæ dicunt glacialia carpere tempus,
 Languida ficus adest, & vulnus ab alite passa,
 Ficedulam nostri dixere, συκόλις & Graij.
 Persica quid referam? Veteris quid poma Damasci?
 Quid telluris opes? quibus hoc tolerabile tempus
 Alma parens natura facit, sub frondibus amplis
 Intellure iacens pepo iam maturus odorem
 Spargit, & occultat glauco sub cortice nectar,
 Quod queat ardentes Phæbi compescere flammæ.
 Ecce per areolas vt lato effunditur orbe

Sesilis

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Sessilis irriguum qua fert lactuca soporem.
 En cucumis iecori pariens medicamen adusto,
 Nec non & gelido ventrosa cucurbita succo,
 Qua discumbit humi, quaeq; arbore pendet ab alta
 Porrecta in longum niveo sub cortice ventrem.
 Ite igitur matres, tremuloq; orate puellis
 Ore pudicitiam, tempestinosq; hymenaeos,
 Dina Deum faciet vestris accedere votis.
 Sunt quoq; qui celebrant eius solennia luce
 Terdecima Iuli, quod tunc migrasse feratur
 Ad superos: Vel quod tunc est aggressa duellum
 Suscipiens magni fortem certaminis orsum.
 Fluxit ab incertis pius hic rumoribus error.

DE S. MAGDALENA.

Lucebis vndecima dum Iulius aestuat, ecce
 Magdalena ferens loculos spirantis amomi
 Panditur effusis per eburnea colla capillis.
 O mulier quae spem veniae mortalibus affert
 Et delere doces humana piacula, salve.
 Illustri te stirpe satam, sub purpura, & auro
 Transegisse ferunt teneros regaliter annos.
 Et quoniam tempus iuuenile, licentia, forma,
 Ocia, deliciae, mortalia pectora soluent
 In Veneremq; trahunt, male custodisse pudorem
 Diceris, & caci sensisse Cupidinis arma.
 Forma Helena tua forma fuit, damnosa pudicis

Mentibus

Mentibus
 Hinc fa
 Vita sit
 Mens fa
 Perdidit
 At pat
 Fecit, &
 Tum p
 Penite
 Iratos
 Prospici
 Manib
 Deq; m
 Hac vl
 Contin
 Diripi
 Qui ve
 In for
 Et quo
 Ad la
 Purga
 Talia
 Aduer
 Nequi
 Nec m
 Inuen
 Gran
 Et pr

Mentibus, & tetricos potis emollire Catones,
 Hinc fas est spectare, quibus supposita periculis
 Vita sit, & quot sunt pelago Symplegades isto.
 Mens falsis delusa bonis magnetæ, polumq;
 Perdidit, & fracto passa est naufragia clauo,
 At pater omnipotens, ut se cognosceret ipsam
 Fecit, & illudentem oculis dispescuit umbram.
 Tum pertæsa graues maculas, heu pœnitet, inquit,
 Pœnitet, atq; pudet vitæ infœliciter actæ,
 Iratos patior superos, me numina toruum
 Prospiciunt, in sorde cubo tenus ore sepulta.
 Manibus in prædam data sum, me possidet orcus,
 Deq; meis furia exuuijs posuere trophæum.
 Hæc ubi dicta, sinum tracto velauit amittu
 Continuò, & gemmas à fronte, à pectore, ab aure
 Diripiens clausit loculis, & pyxide eburna.
 Qui verò abscondit nauos, & adulterat ora
 In foricas egit fucum mirrhamq;, thymumq;
 Et quæcumq; tulit Venus unguentaria vasis
 Ad lapidem fractis velut abiectissimæ quadam
 Purgamenta, solo dedit, in nihilumq; redegit.
 Talia dum fierent magnum germana prophetam
 Aduentasse refert hominem, qui tollere possit
 Nequitiam, scelera, errores, & reddere sanctos.
 Nec mora, proripuit celeri se concita gressu
 Inuenitq; virum cum maiestate loquentem
 Grandia, conuiuasq; graui sermone docentem.
 Et prostrata solo lachrymis vestigia Christi

Abluit.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Abluit, absterfitq̄ comis, vnxitq̄ alabaſtro
 Officio tali ſclerum de Syrtē ſuorum
 Eruta ſurrexit, ſeſeq̄ redemit amando.
 Quæ Chriſti lauere pedes, lauere furorem
 Lachrymæ, & inſanæ deliramenta iuuenta.
 Discite quos cæcus facit inſanire Cupido,
 Discite ab hoc factō quod ſit medicamen amoris,
 Discite quo poſſit vitium iuuenile domari
 Vomere, qua vinci cangrena libidinis arte.
 Querite diuinum mala qui lauat omnia fontem.
 Hinc miſeri diſcant non deſperare ſalutem,
 Nam quicumq̄ dolent vitam inſynceriter actam
 Innocui ſiunt, ægroti incendia cordis
 Tanta valent, ſiunt pueris inſontibus æqui.
 Ipſa fuit magna comes atq̄ ancilla parenti,
 Et Chriſti pars magna domus, miracula vidit
 Facta per aſſyrias cunctis notiſſima gentes.
 Affuit extremis Chriſti cruciatibus inter
 Agmina rhomphæis, grauibusq̄ horrentia pilis.
 Ipſa triumphato vidit Phlegethonte magiſtrum
 Prima reſurgentem lachrymis præ gaudio obortis.
 Cùm mala iam Chriſto ſors in ſua regna reuerſo
 Chriſtigenas premeret, patrijs de finibus ipſa
 Et ſoror, & frater ventis ad regna ſecundis
 Gallica venerunt, vbi curuo in littore quondam
 Mœnia Phocenſes noua fundauère coloni.
 Magdalena ferens ſeſe in deſerta ſub altis
 Delituit cryptis, manſitq̄ incognita longo

Tempore

Tempor
 Cum qu
 Canon
 Dicitur
 Tandem
 Exilio,
 Sunt qu
 Sed men
 Nomin
 Tempe
 Gregor
 Exiter
 Dicitur
 Sed qu
 Non cu
 Neſtar
 Cogit,
 Nos qu
 Et ſeu
 Non da

A

Ipſe v

Tempore, & à solis habuit conuiuia diuis,
 Cum quibus assidue septem, quas dicere mos est
 Canonicas modulis celebrasse suauibus horas
 Dicitur, & dulci resonasse per aëra cantu.
 Tandem ubi finito venit læthabile tempus
 Exilio, positus iuit super aëthera membris.
 Sunt qui turpe putent Marthæ infamare sororem,
 Sed memorant alia quandam de gente puellam
 Nominis eiusdem, cui sic illuserit illa
 Tempestate Venus iuuenum teterrima pestis,
 Gregoriumq; volunt fædi qui criminis autor
 Extiterit peccasse, velut peccasse Maronem
 Dicimus ob læsum castæ Didonis honorem.
 Sed quoniam diui qui supra sydera viuunt
 Non curant de se in terris quid fama loquatur,
 Nectar enim quo vescuntur dediscere terras
 Cogit, & inducit perituri obliuia mundi,
 Nos quoq; rumores hominum contemnimus istos,
 Et seu peccatrix fuerit, seu nescia culpæ
 Non dubitamus eam mensis accumbere diuim.

DE S. IACOBO.

Annua maiori vigesima quinta Iacobo
 Sacra dies aperit, Christi mater tera, mater
 Huius erat, genitor verò Zebedæus, in altum
 Primus hic ex Christi socijs migravit Olympi.
 Ipse ubi discedens petijt sua regna magister,

Longum

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Longum iter ingressus nostri maris omnia vidit
 Littora, & Hesperias ubi sol iam fessus anhelis
 Intrat equis magnum Oceanum, peruenit ad oras.
 Hic ubi setenui consumere tempora messe
 Vidit, & exiguam se mittere in horrea frugem
 Duritiem gentis pertusus, & arida corda,
 Vertit iter, rursusq; suos annauit ad agros.
 Redditus Assyrijs, notas dum permeat vrbes
 Imbutum Plutone magum verbisq; potentem
 Thessalicis, cælo audentem deducere Lunam
 Repperit Hermogenem casu, comitemq; Philetum
 Repperit, & vicin, victos in flumine lauit.
 Res ea primores Iudæam accendit, & ira
 Atq; graui liuore actos capere arma coëgit,
 Vimq; pio moliri homini: feralibus ausis
 Affuit Alecto, missis ad colla catenis
 Sistitur Agrippæ regi, capitale iubetur
 Supplicium, indignamq; pati sine crimine mortem.
 Discipulos, aiunt, noctu venerabile corpus
 Imposuisse rati, ventoq; iuisse secundo
 Rursus ad Hesperios, & Lusitana petisse
 Littora: sic patri qui temperat omnia visum est,
 Ut quos non potuit viuens post funera saltem
 Flecteret ætherei possessor & incola mundi.
 Discipuli sacrum corpus de naue ferentes
 Imposuere graui quod erat propè littora saxo.
 Continuò res mira oculis apparuit, illud
 Marmor inerstaëto quasi lymphæ cadauere cessit,

Atq; si
 Corpore
 Tunc ex
 Ingenio
 Sarcop
 Ite, ait
 Mausol
 Vestra
 Illi au
 Inueni
 Quod L
 Quattu
 Qui nu
 Quà la
 Incusse
 Ergò r
 Sub te
 Impet
 Illi au
 Teffa
 Consti
 Tum
 Cessit
 Temp
 Mune
 Incol
 Sic re
 Tbur

Atq; sinum dedit ingentem, totumq; recepit
 Corpus, & extemplo moles ea facta sepulchrum est,
 Tunc erat his opulenta locis Lupa fœmina vafro
 Ingenio, quæ discipulis poscentibus adem
 Sarcophago dignam, cupiens illudere, tauros
 Ire, ait, indomitos plaustro subiungite, & ista
 Mausolea trahant, sedes ubicunq; quierint
 Vestra sit, his homines mulier frustrarier orsa est.
 Illi autem magnis animis, & numine freti
 Inuenere pecus placidum, mite, ac mansuetum,
 Quod Lupa credebat sauum, atq; immane futurum.
 Quattuor eximios loris iunxere iuuenços,
 Qui nunquam iuga pertulerant, sed nocte, dieq;
 Quæ lauat Oceanus sparsas per littora conchas,
 Incustoditi syluis errare solebant.
 Ergo rotis busto imposito, bobusq; iugatis
 Sub temone sinunt plastrum discedere quorsum
 Impetus excierit per rura patentia tauros.
 Illi autem rectore Deo venere sub alta
 Tecta Lupa, fixisq; rotis in puluere plastrum
 Constitit, & factum est tauris immobile pondus.
 Tum Lupa perpendens opus admirabile tectis
 Cessit, & hoc pacto facta est domus ardua templum.
 Templum horrendum ingens, quo toto ex orbe feruntur
 Munera, quod visum veniunt Aquilonis, & Austri
 Incole, & Aegæas qui sulcant nauibus vndas.
 Sic regio conuersa Tagi, sic Betis, Anasq;
 Thuriaq; ad nostras leges, sic venit Iberus.

f

Hoc

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS
Hoc sortita decus longinqua Hispania tantum.

DE S. CHRISTO-
phoro.

LVx eadem magno vehit annua festa giganti,
Qui q̄ in excelsis humeris transflumina Christi
Vexit, ab officio tali cognomina traxit
Christophori, Cananeus erat Syriaq̄ colonus,
Reprobus d̄ prima sortitus origine nomen.
Corporis immensi, pote quod surgebat ad vlnas
Verticebissenas, facies amplissima nigris
Torua supercilijs, oculi splendore micantes
Sanguineo, præ se ingenium, præ se alta ferentes
Corda, nec aduersos quicquam trepidantia casus.
Iste velut nouus Anteus, velot alter Orestes
Ibat, & Athlantis Lybici qui fertur Olympum
Sustinuisse humeris, & Orionis ora ferebat.
Pectora cernenti grauis occurrebat imago
Terrigenam, qui miserunt in vincula Martem.
Brachia dixisses annosæ brachia quercus
Explorata gelu, scabroq̄ horrentia libro,
Crura putes duris natas in cotibus ornos.
Caucafeas verò cautes vestigia: latis
Sub pedibus quoties ibat late arua tremeabant.
At coma qua à mēto in pectus, qua à vertice in arma
Ibat, erat similis setis, quas tergore summo
Fert annosus aper, sed opaca obscurior vmbra.

Talis hic
Vt perhi
Dicitur,
Regna va
Thraci
Constanti
Huic igit
Nomina
Inter mo
seruinitq
Viribus h
Improb
Attentaf
Dum dese
Et vestiga
Inuenisse
Videntis
Hic vbi se
Reprobus
si sapis in
Suspice in
Ermaria
Quicquid
Termit, &
Vidisti ste
Multiplici
Nocterule
Omnia, qu
Tali

Talis hic ac tantus domino seruire potenti
 Ut perhibent cupiens, patrios liquisse penates
 Dicitur, & summum quasisse per omnia regem
 Regna vagans: tototum rex magis inclytus orbe
 Thracius Euxinis qua Bosphorus aestuat vudis
 Constantinus erat, Romanaq; scepra tenebat.
 Huic igitur, vel fortè alio, nam futilis auctor
 Nomina neglexit regis, quem credidit ipse
 Inter mortales primum, reuerenter adhasit,
 Seruuitq; diu. Sed cum didicisset Auernum
 Viribus humanos reges præcellere, tanta
 Improbilas hominem traxit, descendere ad orcum
 Attentasse ferunt, & quasuisse Charontem.
 Dum deserta igitur solus nemorosa peragrat,
 Et vestigat iter nigri Phlegetontis ad amnem,
 Inuenisse casam fertur senis, inter opacas
 Viuentis sylvarum umbras, saltusq; silentes.
 Hic ubi se dixit summum perquirere regem
 Reprobus, ô iuuenis proceri corporis, inquit,
 Si sapi inuentu facile est quod quæris Olympum:
 Inspice in excelsis habitat qui sydera fecit,
 Et maria, & terras, & quicquid in æquore viuunt,
 Quicquid & in terris, ipsi teterrimus orcus
 Seruit, & ignifero sol qui videt omnia vultu.
 Vidisti stellarum ignes, lunamq; figuræ
 Multiplicis nunc exhausto, nunc lumine pleno
 Noctæ relucentem? Christus Deus ista gubernat
 Omnia, quæ primo rerum produxit ab ortu.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Talibus attentas praebebat Reprobus aures,
 Atq; ait: O senior quotandem cernere pacto
 Fas mihi, & affari regem hunc, qui condidit orbem?
 Tum senior: Rex iste tuis non indiget armis,
 Nam propria vi cuncta potest, ieiunia quarit,
 Et studium pietatis amat, precibusq; mouetur.
 Tunc Reprobus: Quid opus multis? curuare precibus
 Crura piget, graue ferre famem. Si robore, & istis
 Quae natura dedit mihi fortia, & ardua membris
 Illi opus est doceas, patiens onus omne subibo.
 Tum senior: Pete vicini vada fluminis, inquit,
 Turba vbi consuevit mergi non parua quotannis,
 Et transfer quoscunq; vides accedere ad anem:
 Forsitan his studijs rex oblectatus aperto,
 Pandere se, teq; affari dignabitur, ore.
 Iuit, & innitens longa trabe fluminis altas
 Transmigrabat aquas tunicis adcingula tractis.
 Ocia ducentem sub acernae tegmine syluae,
 Nam sibi texerat casis umbracula ramis,
 Ex improviso puer excitat, atq; iacentem
 Nomine Christophorum verso compellat ab vndis.
 Cum verò infantem conuerso ad flumina visu
 Non vidisset, iners iacuit fususq; per herbam
 Indulgere parat somno dum praeterit aëstus,
 Ecce iterum vox prima sonat, rursumq; vocatus
 Os leuat, atq; locos mirans circumspicit omnes,
 At nihil apparere videns insomnia vocem hanc
 Credidit: & dum vult iterum recubare, repente

Vox redit
 Nectame
 Surgit, &
 In medijs
 Sentit on
 Et curuar
 Innixusq;
 Annis, &
 Ora mad
 In ripis
 Vnde, ait
 Aenea, f
 Talia fan
 Desine m
 Vexisti c
 Sunt fact
 Fige ista
 Craetina
 Vidit, &
 A senior
 Obsequin
 Ad Lyc
 Multa p
 Hic vbi
 Posse lo
 In fora
 Os alto
 Quos co

Vox redit, & Christum pueri sub imagine vidit,
 Nectamen aduertit pueri sub imagine numen.
 Surgit, & infantem scapulas attollit in altas.
 In medijs gradiens cū iam persisteret vndis
 Sentit onus graue, & immensum, sura s̄q; labare
 Et curuari humeros, & se succumbere moli,
 Innixusq; trahi contrā duo pondera pugnat
 Annis, & infantis, tandem sudore fluenti
 Ora madens, & vix plantis titubantibus harena
 In ripis deponit onus, puerumq; tuendo,
 Vnde, ait, ista tibi grauitas? nec enim tibi membra
 Aenea, ferre polum astriferum ceruice videbar.
 Talia fans verbis vix respirabat anhelis.
 Desine mirari, dixit puer, astripotentem
 Vexisti ceruice Deum miracula verbis
 Sunt factura fidem, siccam qua flumina transis
 Fige istam tellure trabem, cū venerit orto
 Crastina sole dies frondes & poma videbis.
 Vidit, & obstupuit, lotusq; in fluminis vndis
 A seniore, vias iuit, quò reddere posset
 Obsequium Christo maius, melioraq; lucra,
 Ad Lycios primò multos vbi viderat olim
 Multa pati propter Christum tormenta recessit.
 Hic vbi diuino percepit munere linguam
 Posse loqui Lyciam, Pataræaq; verba sonare,
 In fora processit, populoq; astante resoluit
 Os alto clamore docens idola, deosq;
 Quos colerent non esse deos, sed saxea signa,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

In quibus inferni manes habitare, loquique
 Sint soliti, nomenque sibi usurpare deorum.
 Utque fides fieret dictis extempore fecit
 Arentem frondere sudem, contumque trabalem,
 Quem dextra complexus erat, quid plura? repente
 Turba deuouere deos, & poplite flexo
 Extendere manus Christum clamore vocantes.
 Hec ubi primores populi sensere, ministris
 Acciuerunt hominem missis, qui sponte nec ullam
 Vim passus presenti animo stetit ante tribunal.
 Ut fuit inclusus tandem squallente baratro
 Carceris ex oculis eius per opaca refulsit
 Claustra iubar, quod captiuos exterruit omnes,
 Per quod scorta duo fuerant quae missa gigantis
 Ut caperent mentem illecebris petulantibus altam,
 Ad sanctam venire fidem, lucenia miris
 Ut videre modis excelsi lumina vultus,
 Presentem sensere Deum, mox ferrea passus
 Verbera, & ardentem galeam, considerare athena
 Est in sella igni subter flammante coactus.
 Expositus demum iaculis pendere sagittas
 In vacua fecit (res admirabilis) aura,
 Ex quibus una adiit faciem tortoris acuta
 Cuspide, & ut scopulo pupilla infixam pependit.
 Christophorus vero miserans ea vulnera dixit,
 Cum fuero vita functus de sanguine nostro
 Cum tellure lutum facies, oculumque perunges,
 Hoc certum medicamen erit. Non immerito huius

Consilij

Consilij
 Tortor
 Namque
 Tenuit
 Post tot
 Migravit
 Christoph

A
 T
 D
 I
 Ipsius est
 Et sine p
 Anna d
 Se fore, s
 Quam de
 Hec ubi
 Protulit
 Crimini
 Longum
 De Iude
 Sed Ioac
 Progeni
 Nazaret
 Acceder

Consilij fecit quod lutum frontemque perunxit
 Tortor, & ex tenebris traxit mentemque, oculosque:
 Namque ubi se sacro curatum sanguine vidit,
 Tenuit, fleuit, fontemque, fidemque recepit.
 Post tot conflictus, post tot miracula tandem
 Migravit ingulo victor super aethera caeso
 Christophorus, Dominum quem vestigabat adeptus.

DE S. ANNA.

Anna puerperio fortunatissima sancto
 Tres habuisse viros, & tres genuisse puellas
 Dicitur. In prima est magis admiranda, quae author
 Istius immensi molis, quam dicimus orbem
 Ipsius est soboles, & qui sine fine manebit,
 Et sine principio mansit generatus ab illa est.
 Anna diu sine prole fuit, sterilemque putabat
 Se fore, sed nondum gignendi accesserat hora,
 Quam dederat diuina nouis sapientia rebus.
 Hec ubi conuerso totiens erupit Olympo
 Protulit ut modo vult hominum pars maxima natam
 Criminis expertem fecit cui nomen origo,
 Longum expectato faceret quae exordia seculo.
 De Iuda prognata tribu Bethlehémica ciuis.
 Sed Ioachim vir primus erat Galileus eandem
 Progenies sortita tribum, Nazarenus ab vrbe
 Nazareth ad Libani cedros priscamque Damascum
 Accedente magis caeli glacialis ad axem.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Septima lux huic antè tuas *Auguste* Calendas
 Est sacrata suis cùm iam tritura flagellis
 Parcit, & in grandes stipulam congesit acervos:
 Hanc lucem celebrate nurus, celebrate puella,
 Ite decus vestrum nebulis suffite Sabais.

DE S. MARTHA.

Altera cùm surgens terras aurora colorat,
 Martha venit quondã trãslata procacib. vndã
 Massiliam sine remigio cùm tota per orbem
 Est dispersa domus Christi, flagrante per omne
 Assyriam Iudæum odio, ac liuore deorum.
 Hæc erat assidue turbis intenta docendis,
 Et lepido sermone potens pangebatur in altis
 Mentibus indigena gentis plantaria sancte
 Legis, & ad Christum Rhodano præsentata vocabatur
 Oppida, & equoreis contermina fluctibus arua.
 Hæc ea cui Christi restrinxit fimbria fluxum
 Sanguinis vt pleriq; putant, hæc hospita Christi
 Sedula, turbare quæ circum multa solebat,
 Dum studet hospitibus pietatem impendere totam,
 Nunquam passa marem, nunquam pertesa pudorem.
 Finitimos illis monstrum flumale diebus
 Vastabat campos, lanians in flumine nautas,
 Submergensq; rates, cui forma similima fibro
 Prima figurabat taurum, pars vltima piscem,
 Grande animal, toruum aspectu, ventrosius vro.

Hæc fera
 Ceperat
 Marebau
 Attonit
 Lugdunus
 Ad Mar
 Adsit, &
 Cum pop
 Arua, v
 Exiliens
 Vnguibu
 Eleuat o
 Ora cruce
 Vt cruce
 Demisit
 Par sta
 Projeci
 Cingula
 Annui
 Sic com
 Ocius a
 Postqu
 Latus
 Virgin
 Grand
 Tradu
 Cum v
 Iam f

Hac fera non agris tantum sed & urbibus esse
 Ceperat horrore, plebes Arelatica portis
 Mœrebat clausis, ex Auinione timebant
 Attoniti ciues prodire in rura, Viennam
 Lugdunumq; ierat virosi infamia monstri.
 Ad Martham coeunt omnes, lugubriter orant
 Adsit, & hanc diram precibus compescat Erynnim:
 Cum populis igitur petijt vicina Tarusco
 Arua, vbi cœnosa pecus hac habitabat in vluu.
 Exiliens monstrum semesa cadauera calcat
 Vnguibus, & turbis audens occurrere frontem
 Eleuat obscuram, dentesq; ostendit aduncos,
 Ora cruenta, cauas fauces: interrita virgo
 Vt crucis in formam digitos extendit, opacum
 Demisit cilium pecus, atq; immobilis hastit
 Par statua. Virgo sacros in lumina rores
 Projicit accedens, pecudisq; ad colla ligauit
 Cingula. Tum lato turbis mirantibus ore
 Annuat, vt longis peterent hastilibus hostem.
 Sic commune malum, sic est commune periculum
 Ocius ablatum, populiq; à peste redempti.
 Postquam sparsa fides, & propagata tetendit
 Latius errantes ramos, collegit in vnum
 Virgineos secum cœtus, statuitq; pudori
 Grande gynæceum, quo se sociasq; reclusit
 Traductura dies tranquillain pace quietos.
 Cum venit suprema dies cum in limine mortis
 Iam foret, inferni manes venere repente,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

*Et subitas igne extincto sparsere tenebras
Per thalamum, fuit auxilio soror altera quae iam
Iuerat ad superos magno cum lumine raptim
Affuit, & lemures atros in tartara misit,
Nomineq; appellans Martham, dissoluere, dixit,
Corpore, & ad caelos mecum germana venito.*

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE
THEOLOGI: FASTORVM

Liber Octauus.

AUGVSTVS.

DE S. PETRO IN VIN-
culis.

*Augustus iam mensis adeſt, à Caſare no-
men
Transijt ad menſem, quòd res ſubprio,
cipis huius
Auspicijs Romana foret ſublimiter
aucta,*

*Quòd ſedata illo ciuilia bella fuiſſent
Tempore, tunc etiam tellus Aegyptia noſtras
Venerat ad leges, his plebs Romana Calendis
Thus, coſtum, myrrhamq; adolens ſpicamq; Ciliſſam
Ibat ad Auguſti ſublimem Caſaris aram.*

Dicitur

Dicitur
Qui ten
Nam e
Vincula
Vexisset
Tresser
Adnon
Tunc et
Attuli
Papa N
Vna fui
Fas fui
Atq; it
Esse sa
Hac eti
Guttur
Ista fai
Oscula
Guttur
Primu
Vincula
Hac vb
Adiun
Qua tu
Atq; it
Est ali
Nam q
Quand

Dicitur hunc morem mutasse Syricius illis,
 Qui tenuit Petri caulas cymbamq̄, diebus.
 Nam cum Theodosij proles Eudoxia Romam
 Vincula ab Assyrijs ferrugineasq̄ catenas
 Vexisset, quibus Herodis petulantia Petrum
 Presserat, inuenit causam, qua flecteret urbem
 Ad noua mutato Petri solennia ritu.
 Tunc etenim coram tota concorditer urbe
 Attulit Herodis Romæ regina catenas
 Papa Neroneas. Ut se tetigere repente
 Vna fuit, neq̄ deprendi quis iunxerit illas
 Fas fuit, humanos luserunt numina sensus,
 Atq̄ ita decretum Petro debere Calendas
 Esse sacras post hac, & dici ad vincula festum.
 Hac etiam Balbina die curata putatur
 Gutturis inflati vitio, duce nata Quirino
 Illa fuit, qua cum sacris postrata dedisset
 Oscula compedibus Petri, deformia sensit
 Guttura in antiquum subito redisse decorem.
 Primus Alexander, qui tunc indigna ferebat
 Vincla sub Augusto, cui fecerat Adrianomen,
 Hec ubi resciiuit (pietas ita compulit illum)
 Adiunxit festis lucem nostratibus istam,
 Qua tulit optatam virgo Romana salutem,
 Atq̄ ita de causis lux est veneranda duabus.
 Est aliud quo leta magis solennia fiant,
 Nam qua Vere nouo prisca celebrare solebant
 Quando Aries pandit reduci sua limina Phæbo

Mittere

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBV

Mittere in hanc lucem consuevit Hilaria vulgus,
Et cyathissimo festas hilarare Calendas.

DE MIRACULO NIVIS.

Venerat ad Nonas mensis, rapidoq; sub astu
Terra laborabat, vix respirare volucres.
Vix homines poterant, sol euadebat in horas
Seuior, & radijs mundum affligebat iniquis.
Astra videbantur nobis irata minari
Excidium, quod erit quando requierit Olympus,
Tum Romæ vir clarus erat ditissimus auri,
Ac locuplex agri, magna qui munere matris
Factus erat sobolis compos, ideoq; parabat
Sumptibus immensis moliri ingentia templa,
Sed loca reddendo quærebat idonea voto.
Dum nutat similis ponto, qui porrigit vndas
Quorsum ventus agit, cursum neq; seruat eundem,
Ventus hyperboreo surgit nimbosus ab axe
Aequoris Hircani glomerans in nubila rorem
Fumiferum, cæpit cælum nigrescere, & aura
Ex antris haurire gelu, quod abegerat æstus.
It calor ad Nili fontes vbi nascitur Auster,
Et premit Aethiopes, Romæ superimminet imber
Frigidus, & sine fulgetris sine fulmine fracta
Nube pluit, totamq; Aquilo circumuolat urbem.
En super Esquilio quadam quasi candida nubes
Insedisse iugo, terræq; instrata videtur.

Nix

Nix er
Atto
Aduen
Nox r
Atq; s
Pigno
Surgit
Indica
Sic ea
Tum
Metan
Ocyus
Hoc M
In fro

L

Imm
Cen
Lect
Fon
Et a
Syd
Aë

Nixerat, accurrunt turbae, miracula cernunt
 Attonitæ, tanto quis non miretur in æstu
 Adventasse hyemem subito, gelidumq; Decembrem?
 Nox ruit, in somnis visa est assistere cui
 Atq; sacerdoti summo pulcherrima virgo,
 Pignora parua ferens vlnis, & talia fari:
 Surgite, nix vobis templi formamq; locumq;
 Indicat, Esquiliū petite, & conscendite collem:
 Sic ea, surgentes illuc vestigia vertunt.
 Tum niue conspecta figunt tellure bacillos,
 Metanturq; locum templo, quod surgere fecit
 Ocyus, & paucis absoluit mensibus author.
 Hoc Mariæ templum dixit maioris, & ipso
 In frontispitio templi niuis albicat imber.

DE S. DOMINICO.

L Vx eadem sacrata Patri, qui nomina duxit
 A Domino, genus Hesperijs qui traxit ab oris
 Aspirabat adhuc puer ad cœlestia toto
 Regna animo: pendens terrena negotia parui,
 Immonibil. Iam tunc sensus inimicus, & asper
 Censor in affectus adigebat pectora sanctos.
 Lectus humus, malè conditum fuit esca legumen,
 Fons cadus, ingenium studijs exercuit altis,
 Et quæ scire labor, quæ sunt abscondita vulgo
 Sydera, cœlestes cursus, telluris, & vnde,
 Aëris, & flamma, Superum penitissima tecta

Vidit,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIÉBVS

Vidit, & occultis Diuorum interfuit actis.
 Se quoq; cognouit deuotum sedibus illis,
 Propterea patriæ illius concepit amorem
 Magnum immortalem, quem virulenta Megæra
 Vincere cum toto non eualuisset Auerno.
 Mater adhuc pragnans noctu per somnia vidit
 Secatulum gestare vtero, qui ferret hiulco
 Ore facem totis spargentem lumina terris.
 Fœmina quæ sacro puerum de fonte leuarat
 Visa est in somnis puerili in fronte tueri
 Flammigero stellam ingentem splendore coruscantem.
 Talibus infantem monstrabant numina signis
 Grande aliquid fore cum fortes venisset ad annos.
 Cum premeret populum Cereris penuria, quicquam
 In tanta retinere fame scelus esse putauit.
 Venum cuncta dedit, libros quoq; & omnia vertit
 In pietatis opus, miserosq; à morte redemit.
 Hæreticis quorum officium confundere falsa
 Semina, seminibus veris certabat, & ista
 Non pacem, non inducias cum gente volebat.
 Propositi comites huius quarebat, & armis
 Veridica fidei instructos mittebat ad vrbes,
 Ne fruticare istam sinerent nec viuere pestem.
 Talibus intento studijs concessa potestas
 A superis sanandi ægros, lemuresq; fugandi,
 Quodq; magis mirum est, reuocandi in corpora vitas
 Vsq; à tartarei tenebris horrentibus orci.
 Sollicitus demum pro posteritate penates

Venit

Venit in
 Alta sac
 Admira
 Et genus
 Viderat
 Testa rui
 Supposui
 Taliter a
 Posse hon
 Annuit,
 Letior en
 Circumst
 Clausit, &

DE

L Vci
 Fer
 Cog
 Ch
 Ocyus E
 Perpetu
 Ver vbi
 Ille Thal
 Proxim
 Versus h
 Christus
 Mox niu

Venit in Ausonios, penetrauit limina summi
 Alta sacerdotis, qui postquam somnia vidit
 Admiranda virum blandas admisit in vlnas,
 Et genus illius durare in secula iussit.
 Viderat in somnis Laterani ingentia templi
 Tecta ruinosum caput inclinare, virumq;
 Supposuisse humeros, & sustinuisse ruinam.
 Taliter admonitus pastor succurrere fessis
 Posse hominem fidei rebus, regnoq; labanti
 Annuit, & ventis implevit vela secundis.
 Letior euentu tali pater vltima fratrum
 Circumstante choro felici tempora cursu
 Clausit, & aeternae Diuorum est additus aula:

DE TRANSFIGVRATIONE.

Lucifer Augustis octauus ab Idibus ortu
 Fert noua festa suo: Nam cum conscendit in altis
 Cognita discipulis foret vt sua gloria montem
 Christus, & Heliam, Mosemq; vocauit ab hortis
 Ocyus Eois, vbi sunt in gramine flores
 Perpetui, grauis aeternis vbi frugibus arbor,
 Ver vbi, & Autumnus coeunt sine frigore & aestu.
 Ille Thabor mons ille fuit Phœnicibus oris
 Proximus, & Solyma longè diuulsus ab vrbe,
 Versus hyperboreos axes, solemq; cadentem.
 Christus vt in tumulo fixit vestigia summo
 Mox niuis in morem splendore incanduit albo

Vestis

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Vestis, vt hybernas cum sol nouus aspicit alpes
 Ora solet montana iugis splendere niuosis.
 Induit insolitos vultus, nam lumine Phœbum
 Aequiparans, medio radios cum vibrat Olympo,
 Discipulos iubare ingenti quasi fulgure fecit
 Attonitos, adimens oculis, animisq; vigorem.
 Viribus amissis illi iacere supino
 Pectore, & extentis pedibus, passisq; lacertis
 In terram fluxere comæ, cum voce reliquit
 Halitus os, stetit immotis cor mobile fibris,
 Sicut vbi rapit humanos epilepsia sensus
 Accidit. At postquam Christus sua prima recepit
 Ora, resurgentes rursus videre magistrum,
 Cum patribus sanctis ventura arcana loquentem.
 Propterea visum priscis celebrare quotannis
 Perpetuo ritu tanti miracula casus.

DE S. ALBERTO.

GRande nefas Alberte tuam sine laudibus amplè
 Pertransire diem, Sicula tu gloria terra,
 Tu immortalis honor, tu fama eterna parentis
 Qui iuga Carmeli fecere illustria montis.
 Septimus Augusti soles tuus, omnia gaudent
 Aequora qua Drepano subsunt, Erycisq; sub alto
 Vertice, qua Libyam pulsant Lilybæaq; saxa.
 Enna tibi Hybleis hodie transmittit ab hortis
 Gramen odoratum, texunt tibi ferta Amarantibus

Flo

Flore t
 Spargi
 Pendet
 Tu Mar
 Quam p
 Et ster
 Tu inge
 Atq; o
 Splend
 Princip
 Pector
 Non len
 Peruig
 Mollia
 Sic inu
 Lux Er
 Tartar
 Cum pr
 Carmin
 Lumen
 Sed di
 Venit f
 Rur sus
 Alter
 Maxim
 Ore pu
 Et tibi
 Multa

Flore thymo Sicala matres, melilotus ad aram
 Spargitur, ante fores myrtus, Peneia Daphne
 Pendet, & in paruos contortus Amaracus orbes.
 Tu Mariæ Diuum Domina iam deditus ante
 Quam prognatus eras, nam te sibi condidit ipsa.
 Et sterili tulit in lucem genitricis ab aluo.
 Tu ingenio præstans, tu nobilitate parentum
 Atq; opibus clarus, spernis connubia longè
 Splendida, regales nec te flexere hymenæi,
 Principiò dulcis, sed amara in fine voluptas
 Pectora non mouit iam consecrata pudori.
 Non lentus, non segnis eras, sed nocte, dieq;
 Peruigil, in terris contemplabare Tonantem.
 Mollia strata, dapes lautæ, petulantia vina
 Sic inuisa tibi, sicut Cocytus Olympo,
 Lux Erebo, Christus Diti, Crux manibus orci.
 Tartareis etiam tum formidabilis vmbri
 Cum pubescis eras, tibi nam diuina legenti
 Carmina nocturnum vitrea propè lampadis ignem
 Lumen ademerunt veniente per aëra saxo.
 Sed diuina tibi vis affuit, alba per auras
 Venit flamma volans, liquidoq; insedit oliuo,
 Rursus. Auernalem lemures abiëre sub vmbra.
 Altera bella tibi, quæ sunt iuuenilibus annis
 Maxima, Lethæi manes mouere, nitentem
 Ore puellari subijt Proserpina formam,
 Et tibi in occulta residenti apparuit æde
 Multa querens, & crebra trahens suspiria ab alto

Pectore

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Pectore cum lachrymis, quod se contempseris ortam
 Sanguine regali, quod non equaris amorem,
 Quod formam, & teneros non degustaueris annos.
 Se fingeat enim sponsam, connubia cuius
 Abnueras, & te tali obsidione premebat,
 Tu maior iuuenili animo te fortior ipso
 Seruasti in tanto peccandi cardine, mentem
 Synceram auxilio magna (sic credere dignum est)
 Matris, & egisti monstrum tam immane subortum.
 Cum Messana graui bello premeretur, & omni
 Subsidio priuata famem pateretur acerbam,
 Ad patrum, populiq; preces conuersus Olympi
 Numina flexisti, nam mox annona per vndas
 Nauibus ad summum plenis adnauit ad urbem.
 Nec licuit resciri vnquam, quibus illud ab oris
 Aduentasset opis, nautis incognita lingua,
 Ignota facies, operisq; absconditus author.
 Sic meritis adiuta tuis Messana reuixit.
 Pantagia in ripis stabas cum plurima gentis
 Iudaica manus intravit crescentia in horas
 Flumina montanos riuus voluentibus imbres.
 Cum vero immensis vndarum molibus essent
 Depressi, te magno omnes clamore vocarunt.
 Nam probitas tua ad illorum peruenerat aures,
 Et tibi fidebant. Tu si respiscere vellent,
 Et Christo curuare caput, promittere certam
 Ausus opem, res mira, illi cum nutibus omnes
 Annuerent, stipula in morem torrentia calcas

Flumi.

Flumin.
 Pertuli.
 Instrui.
 Prater.
 Mortale.
 Miseris.
 Quot sty.
 Depuler.
 Ob scele.
 Traxeri.
 Id pelag.
 Non lice.
 Summa.
 Otia, &
 Sed qui.
 Prodigy.
 Ad nos.
 Vndiq; &
 Ad tua.
 Cœlituu.
 Funera.
 Exequi.
 Hec sur.
 Vrbs ad.
 Agmin.

Flumina, currentem tergo te turbidus amnis
 Pertulit immoto, grandiq; e turbine tractos
 Instruis, & sacra renouas aspergine lymphæ.
 Præterco quoties agros sanaueris, & quot
 Mortales iam spe vitæ radicitus hausta
 Miseris in lucem de limine mortis opaco.
 Quot stygios manes humana in corpora lapsos
 Depuleris, quot deuotos squaloribus orci
 Ob scelera, & mores tetros in Olympica tecta
 Traxeris officio linguæ, & sermone disertæ.
 Id pelagus nimis est amplum, quod currere lembis
 Non licet exiguis, & nunc fastigia rerum
 Summa sequor: fortasse olim maiora dabuntur
 Otia, & intrandi maris æquora lata facultas.
 Sed quid multa moror? varijs tua vita coruscat
 Prodigijs, eadem virtus concessa sepulchro
 Ad nostros manet vsq; dies, tibi vota feruntur
 Vndiq; & assidue totus tibi supplicat orbis.
 Ad tua venerunt, quod raro contigit vlli
 Cælituum, nostra multi sub imagine diui
 Funera, & in liquido pendentes aëre dulci
 Exequijs fecere tuis exordia cantu.
 Hac sunt facta palam, concursu tota frequenti
 Vrbs aderat diuino operi, populiq; patrumq;
 Agmina suspensis oculis immota manebant.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
DE S. LAURENTIO.

Christi magnus adest (ornate altaria) testis,
Ac decimam celebrate diem. Laurentius oris
Missus ab Hispanis Romana incendia vicit.
Ipse ministrabat sacris vestigia Sixti
Pontificis summi, supremaq; fata secutus.
Hunc Decius sanctis florentem moribus inter
Christigenas iussit vinculis, & carcere claudi,
Quò raperet Christo dederat quæ vasa Philippus
Aurea, regales pateras, baccataq; gemmis
Cymbia, & argentum reddens duo millia pondo.
Nam dum se Decij furias non posse Philippus
Euitare videt, donauerat omnia Christo.
Martyr vt improbitas esset frustrata tyranni
Acceptis bidui inducijs collegit in vnum
Noctu inopum turbam ingentem, sparsitq; per illa
Diuitias omneis, vltroq; ad vincula rursus
Venit, & hic hominem qui flendo euaserat orbis
Nomine Lucillum tenebris curauit abactis.
Ast vbi delusam regis se vidit auari
Ingluuias, homini ne se pateretur inultum
Obiecit titulum fidei magicosq; susurros
Contemptumq; Iouem, mox se formidine mentem
Posse putans mutare piam produxit in aulam,
Subiecitq; oculis genera omnia tormentorum,
Ac iussit dare thura Ioui, sed grandibus ausis
Fretus & auxilio diuum, conuiuia, Casar,

Talia m
Eury,
Christig
Nouim
Nec vit
Tendim
Sydera,
Multipl
Miratu
Hippoly
Tota dor
Hippoly
Vr pie
Consona
Nil veri
Actulit
Martyr
Vritur
Cum lat
Se peter
Ora viri
Martyr
Versa, in
Pascere
Impie, e
Aspice
Instuat
Audeat

Talia martyr, ait, teneris ego semper ab annis
 Esuri, quid membra putas mortalia pendant
 Christigenæ? solis animis impendere curam
 Nonimus, ipsi autem curatis corpora tantum,
 Nec vitam nisi mortalem cognoscitis. At nos
 Tendimus vltcrius, votisq; ascendimus ipsa
 Sydera, in hunc portum satis hanc educere mercem.
 Multiplici postquam stetit in certamine victor
 Miratus tam grandem animum, tam fortia corda
 Hippolytus baptisma tulit, dominumq; secuta est
 Tota domus, voluctum cursu laceratus equorum
 Hippolytus: truncata domus, sic iuit ad astra
 Vir pius austero sortitus nomina fato
 Consona. Romanus caelo aspirante seueras
 Nil veritus pœnas sacris caput obtulit vndis,
 Actulit effuso vittricem sanguine palmam.
 Martyr ad extremum lecto prostratus abeno
 Vritur, & rapidae pascuntur viscera flammae.
 Cum latebras, & Christigenum spelæa doceri
 Se peterat Casar, non es veneranda tueri
 Ora virum, non es sanctis assistere dignus
 Martyr ait: rursusq; tuens fera Casaris ora
 Versa, inquit, latus inferius satis ignibus assum est.
 Pascere iam, dentesq; avidos in viscera merge
 Impie, & eternum Romana dedecus aula.
 Aspice quas vires Deus in mortalia corda
 Influat, vt Decium regem telluris, & vnda
 Audeat vnus inops prunis torrentibus ardens

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Obiurgare palam, & tam duro incessere probro.
 Sic ait, & cælum aspiciens in limine Olympi
 Stare Deum patrem, magnoq; in lumine Sixtum
 Vidit, & expirans illas ascendit ad arces.
 Ut procul aspexit sperati gaudia mundi
 Non potuit retineri animus, sed inertia membra
 Vicit, & audaci dirupit vincula nixu.

DE ASSUMPTIONE B. VIR-
 ginis.

Sole Molorchæum iam prætereunte Leonem
 Respirare licet paulum, minus æstuat aër,
 Et minus arentes vrit canis ignea terras.
 Erigone caput attollit, secumq; coronam
 Fert Ariadnæam, spicæq; ardentis aristas.
 Iam redit Autumnus, pendet vindemia laxis
 Palmitibus, sub mole labant valliq; sudesq;
 Præla, lacus, grandesq; cadi reparantur, in orbem
 Fraxinus it, pulsata sonant cellaria passim.
 Has operas lucis decimæ solennia quinta
 Præpediunt: turba properant ad grandia sacra
 Quæ magnis hodie pompis sacer immolat ordo.
 Hæc est illa dies, qua Christus in æthera matrem
 Sustulit indutam membris, sic credere sanctum est.
 Nam nec erat locus in terris ubi viscera condi
 Fas foret, æternum qua progenuere Tonantem.
 Diui omnes Christum orabant ne linqueret illud

Tam sa
 Unde
 Princ
 Forma
 Ne fier
 Orbib
 Non ele
 Tunc o
 Gratia
 Occide
 In sup
 Non fu
 Quæ fl
 Par op
 Prodig
 Ac sup
 Et virg
 Oedipo
 Comed
 Sicut v
 Sed ne
 Dedeco
 Sola p
 In syn
 Corpor
 Spirit
 Micha
 Vestib

Tam sanctum in tetros cineres euadere corpus,
 Unde suum quasi riuus erat de flumine tractum.
 Principio matris Deus immortalia membra
 Formaturus erat, verum natura suavit
 Ne fieret, solis etenim caelestibus istud
 Orbibus indultum, quia sunt essentia simplex,
 Non elementorum coitu, & compagine ficta.
 Tunc opifex, fiant igitur mortalia dixit.
 Gratia succurret, rursumque in corpora postquam
 Occiderint, vitam immittet, viamque leuabit
 In superos, laterique meo coniuncta sedebit.
 Non fuit in terris nec erit, seu secula versis
 Qua fluxere polis, seu qua ventura reuoluas
 Paropus: Hac mulier fuit admirabile quoddam
 Prodigium ignotum nobis, populoque silentum,
 Ac superis. Nati genitrix, & filia, mater
 Et virgo non passa marem, pugnancia verba
 Oedipodioniae sphingis paradoxa videntur.
 Coniectore tamen nihil est opus, omnia nanque
 Sicut verba sonant, patris omnipotentia fecit.
 Sed neque quod tulit Adami dementia quondam
 Dedecori subiecta fuit, sine sordibus iuit
 Sola per humanas sordes, ut cernimus almam
 In sincera super sine labe incedere lucem
 Corpora, sol nitido terras ceterum respicit ore.
 Spiritus ut membris liber fuit, astitit illi
 Michael, & diuisim chorus innumerabilis, omnes
 Vestibus in niueis, fuluo radiantibus auro

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Terga per alba comis, & eum duxere volantes
 Per liquidas nubes Verni Titanis ad ortum.
 Quattuor ex vno manant vbi flumina fonte.
 Hic pater Helias riguo qui praesidet horto
 Affuit exultans, & adhuc florente senecta
 Per varios frutices, & per florentia prata
 Duxit, & ostendit sceleri loca conscia primo,
 Fluminaq; & syluas nunquam sine fruge virentes.
 Mox memor antiqui generis, quod habebat in alti
 Rupe iugi, per Phœnices, Syriamq; per omnem,
 Diua parens dixit, scio te cognoscere gentem
 In patria tellure meam, tua mœnia propter.
 Hanc cuperem superesse diu, largire fauorem
 Tu qua tanta potes, mea te custode supersit
 Posteritas, & eat supremi in secula mundi.
 Sic senior. Contrà mater sic orsa Tonantis:
 Nil opus est cuiquam sua commendare propago
 O vates praclare tua hac dum vita manebat
 Se mihi deuouit, decet illi incumbere toto
 Pectore me, Pater Helia tua vota secundo,
 Hac tua progenies nostro titulabitur olim
 Nomine, & in nostrum decus albo vtetur amictu.
 Me vexasse putet quisquis vexauerit illam,
 Me seruasse putet, quisquis seruauerit illam.
 Ne affligare, mihi curam hanc, onus hocq; relinque
 Interea Deus in melius mortale reformans
 Corpus a qua, terraq; minus, plus ignis, & auras
 Indidit, & fecit sine mole volatile clarum,

Quod ta
 Posset, e
 Tecta an
 Curia tr
 Qui can
 Pompea
 Gaudia
 Demim
 Ire thro

P Ro
 Ro
 Di
 Op
 Regna p
 Quem t
 Et ne n
 Audere
 Omnia
 Gliscer
 Iam iu
 Limina
 Est agg
 Et tunc
 Capera
 Aëra p

Quod tamen arbitrio mentis quandoq; videri
 Possit, & abscondi, mox in sua prima remisit
 Tecla animam, volucrisq; tulit super astra volatu.
 Curia tum quali resonarit Olympica plausu,
 Qui cantus cælo auditi, quam læta, frequensq;
 Pompa, quis ornatus diuim, ne discere tenta,
 Gaudia non capiunt nostri cælestia sensus.
 Demum iussa super stellis & sole micantem
 Ire thronum, cæli accepit sceptrum atq; coronam.

DE S. ROCHO.

Proxima lethali lux est contraria morbo.
 Rochus adest Narbone satus natalibus altis,
 Diuitijs, opibusq; potens, pater ampla tenebat
 Oppida, quæ patruo cessit, meliora secutus
 Regna puer, teneris etenim concepit ab annis,
 Quem tenuit quoad hinc vixit, pietatis amorem.
 Et ne mortiferi præceps audacia sensus
 Auderet dominari animo, fieriq; tyrannus,
 Omnia posthabuit, quibus est consueta libido
 Gliscere & affectu mentem viciare proteruo.
 Iam iuuenis studio impulsus Romana videndi
 Limina, & ossa patrum cryptis abscondita sacris,
 Est aggressus iter Latias peregrinus ad oras.
 Et tunc Italiam pestis seuire per omnem
 Cæperat, ex alto styx exhalabat auerno
 Aëra per totum nebulas aconita ferentes.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Tertia lux agros ad summum quarta sub umbras
 Detrudebat, erat pavor vndiq̄, & vndiq̄ luctus,
 Nec locus vllus erat fati formidine liber.
 Non seruo fidebat herus, non filia matri,
 Non genitus patri, cætus dissoluerat omnes
 Pæstus, & errabant homines montana per antra
 Soliuagi, loca vitabant habitata, ferarum
 More, relinquentes opera imperfecta, domosq̄,
 Mærebantq̄ suis orbata ciuibus vrbes.
 Rochus in hoc tanto morborum vortice ad agros
 Ibat, & vulceribus sanabat corpora tactis.
 Insuper aërium virus contundere solo
 Ore putabatur, Cesenna, Placentia Roma
 Et Pendentisa quæ plebes hoc auspice tantam
 Euasere lucem, faucesq̄ voraginis huius.
 Ipse semel tali percussus in inguine morbo
 Conualuit, tandem patrias ignotus ad oras
 Vt Laërtiades longis erroribus actus
 Venit, & à patrum seruis dum velle putatur
 Explorare locos inopis sub imagine, & vllas
 Moliri insidias, sub opacæ carceris umbram
 Missus, & in longo passus squallore catastam
 Incidit extremam, quæ terminat omnia lucem.
 Agnitus à patruo demùm post flebile fatum
 Conditur insigni patrem de more sepulchro.
 Ad latus vi perhibent eius pendebat abena
 Lamina sub tunicis à vespillone reperta
 Dum lauat ablato nudum velamine corpus,

Et par
 Pesse
 Quæstio
 Quis f
 Exped

B
 B
 T
 I
 Mater
 Se gest
 Sic De
 Ora, &
 Ipse pu
 (Bella
 Corda
 Quo V
 Cum p
 Claude
 Hospit
 Admo
 Horru
 Nequi
 Ingen
 Per in

Es parat exequias istis signata figuris,
 Peste laborantes quotquot suffragia Rochi
 Quasi fuerint, moneo tutos à morte futuros.
 Quis fuerit talis tituli si queritur auctor,
 Expediam paucis: opus hoc à nomine fluxit.

DE S. BERNHARDO.

Bernhardi lux festa venit celeberrima Belgis
 Belga fuit, sex germanos vnamq; sororem
 Traxit ad obsequium Christi. Deus omnibus vnum
 Inspiravit opus, vita genus omnibus vnum.
 Mater adhuc pragnans vidit per somnia crebris
 Se gestare vtero catulum latratibus acrem.
 Sic Deus ostendit venturi qualia partus
 Ora, & corda forent contra genus omne malorum.
 Ipse pudicitiam coluit muliebria passus
 (Bella tamen iuuenis, roseo quia candidus ore)
 Corda paroxysmis grauibus torquebat, & igne,
 Quo Venus accendit teneras incesta medullas.
 Cum peteret Celtas, & nox iam pallida cœlum
 Clauderet, hospitium subijt: temeraria noctu
 Hospita sopito iuueni petulanter adhesit
 Admouitq; latus lateri, scelus ille repente
 Horrui, & magno socijs clamore vocatis,
 Nequitiam factio vicit terrore furentem.
 Ingens forma malum, quo nulla nocentior herba
 Per iuga Thessalia legitur, per Phasidis arua.

Tradi-

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Tradidit ingenium sacris sermonibus, omne
 Quod docuit Christus, quod prædixere Propheta,
 Quod didicit Moses panchæo in vertice secum
 Assidue meditans sine præceptoribus ullis
 Scivit, & idcirco sylvas habuisse magistras
 Se dicebat, inops vixit, sed munda volebat
 Vestimenta situm damnans, sordesq; perosus.
 Id cura quod vulgus habet pro corpore solam
 Transtulit ad mentem vitiorum acerrimus hostis.
 Si populis certamen erat, discordia regnis,
 Bernhardus pacator erat legatus ad vrbes
 Ibat, & ad reges odium fracturus, & iram.
 Munere fungentem tali videre Alemanni,
 Videre insubres quondam, videre Aquitani.
 Si quando in dubijs nutabant pectora rebus,
 Ipse erat interpres, ducens mortalia corda
 De tenebris ad lumen, vti solet ignea lampas
 Longinqua de turre micans adducere noctu
 Turbine iactatos securo ad littora nautas.
 Prodigijs quot vix numero comprehendere fas est
 Claruit, occultas hominum cognoscere curas,
 Pellere auernales genios, curare iacentes
 In languore potens, ideoq; impleuerat orbem
 Fama viri, nomenq; volans peregrina per ora.
 Sex decies fundasse decem Cistertia tecta
 Dicitur, vnus valuit prudentia tantum.
 Sacra igitur meritis huius vigesima tanti
 Est aurora patris, qua sese in summa recepit

Limina

Limina

R

Transi

Rura s

Transi

Vidit i

Qui dec

Ganga

Venit a

Caucas

Prima

Vt pler

Eius in

Vsq; ad

Propte

Extera

Tale. I

Sunt h

Casari

Longa

Non b

Limina supremi quod continet omnia cæli.

DE S. BARTHOLO-
mæo.

Regia progenies priscis si credimus annis
Bartholomæus, vbi socios discedere vidit
Ab Syria in varias gentes, peregrinaq; regna
Iuit, & ipse fidem Christi laturus ad Indos.

Transiit Euphratem, qui per Chaldaea volutus
Rura secat gelidis Babylonica mœnia lymphis,
Transiit & Tigrim cui se coniungit Hydaspes.
Vidit Elamitas tandem peruenit ad Indum
Qui dedit Indorum latis cognomina terris.
Gangaridum rapidis penetrans sub solibus oras
Venit ad immensum quem fama nouemplice cursis
Caucaseos memorat fontes conuoluere Gangem.
Prima Lycaonijs pars est concessa laborum
Vt pleriq; volunt, mox Indica venit ad arua.
Eius in aduentu mens consternata Deorum est
Vsq; adeo, vt nullas auderent ædere voces.
Propterea ciues procul ad symulachra profecti
Extera, responsum sacris habuere litatis
Tale, Deos fari prohibet nouus aduena vestros,
Sunt homini grandes oculi, crispata capillis
Casaries nigris, mento fluit hispida barba
Longa q; & incipiens paucis albescere canis,
Non breuis effigies, sed nec procerior æquo,

Frons

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Frons grauis, & facies naso formosa decenti.
 Neu taceam vestes, tyrio sub murice bysso
 Vitur albenti, graditur comitante caterua
 Cœlituum, nec cum potis est dignoscere quisquam
 Si negat agnosci, Dominum cœlestis Olympi
 Quotidie toties quot iugera continet vna
 Centuria incuruis genibus submissus adorat.
 Taliter admoniti redeunt, & signa secundum
 Vestigant accepta virum, peregrina tuuntur
 Ora, comas, barbam, tunicas, & pallia. Tandem
 Proditur à genio, qui membra obsessa tenebat
 Cuiusdam de plebe hominis cui nomina Pseusto,
 Mox lare depulso regis peruenit ad aures
 Fama viri, populis autem Polemius Indis
 Rex erat, hic Diuo natam commisit acerbis
 Vexatam furijs lemurum Phlegethontiacorum.
 Aere catenatam, genioq; agitante frementem
 Vt conspexit, eas clamauit Apostolus atram
 In styga nec diuino operi grauis amplius esto.
 Nec mora cum strepitu discessit in aëra magno.
 Cùm verò meritis vellet protalibus ingens
 Argentum & gemmas princeps impendere & aurum,
 Vir pius ex oculis hominum disparuit, orto
 Sole alio foribus clausis conclauia regis
 Ingrediens vultu sic est affatus aperto:
 Diuitias, rex magne, tuas non quarimus, istos
 Me Deus ad populos misit, quò sancta reuelem
 Sacramenta quibus terras illuminat omnes.

Multaq;

Multaq;
 Vsq; ad
 In sua
 Annua
 Ingredi
 Cùm fe
 Ad sim
 Sculprit
 Ecce fe
 Nyctim
 Per del
 Naribus
 Contriu
 Ad geli
 Si quas
 Nec mor
 Lucifer
 Scripsit
 Astyag
 Flamm
 Supplic
 Cessaret
 Postera
 Abstuli
 Hinc va
 Sunt et
 Qua nu
 Sunt qu

Multaq;

Multaq; subiecit veniens ab origine Christi
 Vsq; ad supremum tempus, quo regna reuersus
 In sua, flammantes fecit descendere linguas.
 Annuit his, sacrisq; comam Rex abluit vndis.
 Ingrediens ædem tum Bartholomæus in altam
 Cum fieret populo sacrum solenne frequenti,
 Ad simulachra manum extendit, geniumq; latentem
 Sculptilibus saxi in apertum exire coëgit,
 Ecce ferens formam Aethiopsis, cum grandibus alis
 Nyctimenes instar crine ad calcanea fuso
 Per delubra volat, spargitq; per aëra flammæ
 Naribus, & diui imperio simulachra repente
 Contriuit prostrata solo, mox ire coactus
 Ad gelidas vltra capricornia sydera, terras,
 Si quas forte videt terras Antarcticus axis.
 Nec mora de superis vnus lucentior astro
 Luciferi circumuolitans crucis vndiq; signum
 Scripsit & expulso templum lustrauit auerno.
 Astyages autem regis germanus amaro
 Flammigerans odio, diuum cute nudat atroci
 Supplicio: sed cum nudato viscere nondum
 Cessaret vulgare fidem, populumq; ciere,
 Postera lux, quæ mensis erat vigesima quinta
 Abtulit ense caput, diuimq; in sydera misit.
 Hinc varij mores, varijs pro gentibus orti.
 Sunt etenim quibus est celebris vigesima quarta,
 Quæ nudata suo rubuerunt tergoe membra,
 Sunt quibus est lux festa sequens cum vita recessit.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
DE S. LODOVICO.

Magnanimus rex Gallorum Lodouicus eadem
Luce triumphato transiit in aethera mundo,
Naturæ bonitate puer, studioq; parentum
Sic formatus erat, tenerisq; affectus ab annis,
Ut merito credi posset mens illa Tonantis
Fabrefacta manu, cæloq; egressa videri
Iustitia, & veros comitans clementia reges
Religio, & pietas, ac magnificentia, virtus
Quæ facit heroës, nunquam discessit ab illo.
Sic aderat miseris, sic suscipiebat egentes,
Ut sit fama inopes illum pauisse ducentos
Quotidie, seq; ipsum illis fecisse ministrum.
Ionium magna penetrauit classe profundum,
Assyrios, Arabesq; petens, vt perdita nostras
Duceret ad leges pulsisa ea regna tyrannis.
Multaq; pro Christo passus discrimina tandem
Carmeli iuga conscendit, nostrosq; reuisit
Per montis spelea patres, vbi vixerat olim
Maximus Helias, secumq; ad Gallica duxit
Littora plerosq; illorum, sic nostra propago
Venit ad occasum, terramq; exiuit in omnem.
Religiosa iterum senio iam proximus arma
Induit, & Libycos fines vastauit, & alta
Mœnia Didonis, Tunisaq; regna subegit.
Illinc ad superos morbo confectus atroci
Fecit iter summo mutans regna infima mundo.

Cum
Vnde
Angl
Crede
Creu
Obser
Digna
Cur a
Angl
Acho
Quæ p
Accur
Ocuis
Mox b
Labitr
Corrup
Tabes
Pestife
Et qui
Audie
Non da
Impet
Et sub
Barba
Pars i
Nectu
Isti igi
Afflic

Cum genus Assyrijs nostrum descendat ab oris,
 Unde fit occiduas vt sic compleuerit vrbes?
 Anglia conuentus tot habet, tot Scotia tellus,
 Credere quot nequeant, qui non videre Britannos.
 Creuit apud Gallos, quia rex vt numina quaedam
 Obseruabat eos, quorum diuina putari
 Digna fuit probitas, & vita simillima diuis.
 Cur apud Anglorum populos ita creuerit audi.
 Anglicus in Syrias veniens exercitus olim
 Achonem Tyrij positam propè littora ponti,
 Quae prius occurrit subitis oppresserat armis.
 Accurrere Syri, se proripuerè Sabai
 Ocius externum annexi propellere Martem.
 Mox belli torrentis aquam, qui mœnia præter
 Labitur obsessis aliquem ne redderet vsu.
 Corrupere graui iumentorumq; hominumq;
 Tabe, cadaueribus saniem per flumen, odorem
 Pestiferum per vicinas mittentibus auras.
 Et quia Carmeli fontem, qui proximus vrbi est
 Audierant patribus nostris absentibus imbrem
 Non dare, quo facerent lymphas arescere factò
 Impete maëtarum quot sunt in monte reperti.
 Et subito fons clausit aquas, sed maior eorum
 Barbarica percussa metu feritatis in urbem
 Pars ierat, Deus hos rabida subtraxit ab ira,
 Nectulit ex toto genus euanescere nostrum.
 Isti igitur cum iam nostros penuria dulcis
 Afflitteret aqua, puteis, & fontibus haustis,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Atq; venenatis passim intra mœnia, & extra,
 Talibus affati verbis languentia castra,
 Ne trepidate viri, nec desperate salutem,
 Fidite cœlitibus, montis vicina repente
 In iuga tendamus, manare videbitis illinc
 Innocuos latices, & amœni pocula fontis.
 His dictis armati omnes per barbara castra
 Impunè elapsi montem subière, & in alto
 Vertice congestis saxorum molibus arcem
 Construxère nouam lati sed fonte reperto
 Funditus exhausto: nam post crudelia patrum
 Funera nostrorum defecerat: omnibus ingens
 Incubuit mœror: flexo tum poplite sancti
 Orauere patres lymphas, mox flumine facto
 Fons vitreas effudit aquas, quæ tempora belli
 Aspera perpetuo fecere salubria fluxu.
 Ista Duces tanta intuiti miracula secum
 In patriam duxere viros, quibus arma negabant
 In laribus sedem Assyrijs, & templa domosq;
 Construxère nouas, paucis ita floruit annis
 Relligio, quasi virga solo depacta feraci,
 Et veluti palmes robur translata recepit.

DE S. AVGVSTINO.

A Nnuæ septembris quinto celebrate Calendas
 (Augustinus adest) magno solennia placis,
 Sidonianatus propter Carthaginis alta

Mænia

Mæn
 Bibi
 Expi
 Quic
 Aus
 Venit
 Sollic
 Iunio
 Corda
 Mate
 Emer
 Nont
 Ant e
 Sensib
 Infœli
 Nam
 Non p
 Venit
 Rbetor
 Mani
 Amb
 Pasce
 Erui
 Ergo c
 Ocia, d
 Accin
 Seduli
 Viuen

Mænia, doctrinis animum dedit omnibus, omne
 Bibliothecarum veterum penus, omne nouarum
 Explorauit, vbi Libycis pradatus in oris
 Quicquid erat disciplina, transiuit ad vrbes
 Ausonias vidit magnæ Capitolia Roma,
 Venit & ipsa parens nati vestigia semper
 Sollicito sectata animo, cui Manicha nomen,
 Iunior impatiens Veneris fuit, ægra marasmo
 Corda ferens tali, multis emarcuit annis.
 Maternis tandem lachrymis sanatus ab vnda
 Emersit stygia, lucemq; aspexit Olympi.
 Nontamen hoc eius potuit de pectore cancer
 Antè trahi, sic est nostris immersa libido
 Sensibus, in lucem fuerit quàm proditus infans.
 Infelix infans tanto par indole patri.
 Nam dum floret adhuc raptus producere fruges
 Non potuit, virtus inconsummata recessit.
 Venit ad Insubres vbi longo tempore fungens
 Rbetoris officio, tandem fermenta reliquit
 Manichæa, quibus puerili indulsit ab æuo.
 Ambrosius qui tunc magno cum fœnore in illa
 Pascebat regione greges sermone potenti,
 Eruit illius tristem hunc de corde veternum.
 Ergo experrectus quasi qui post longa viator
 Ocia, desidia vult damna rependere cursu,
 Accinxit diuino operi feruenter, & acri
 Sedulitate animum studia ad cœlestia flexit.
 Viuendi normam instituit, memoratur eremum

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Incoluisse maris Tusci propè littora, centum
 Cellarum qua vicus erat. Tyberina petiuit
 Hostia, & hìc mater corpus mortale reliquit.
 Littoribus tandem Libycis, patriaq; potitus
 Hæreticis bellum indixit, de finibus illis
 Expulit hanc diram crebro certamine pestem.
 Non tot cæliuagis quoties è nubibus aëtas
 Fundit aquam, riuos agit Apenninus ab alto
 Vertice in vmbrosas valles, camposq; iacentes,
 Quot fluit in libros huius faciundia patris.
 Nemo quòd illorum pelagus perlegerit omne
 Se iactare potest, in tanta volumina crescunt.
 Artibus his bifido caput insignitus amictu
 Hipponense pedum meruit, gens illa sub isto
 Dum vixit pastore bonis cœlestibus aucta est
 Mirifice, sicut sub frugi terra colono
 Plus parit, & maiore onerat granaria fruge,
 Europa iam notus erat, iam notus & Indis,
 Vt Graijs Elice, Tyrijs Cynosura carinis,
 Cùm subito extremis terrarum à finibus atrox
 Vandalus erumpens, tanquàm si littore fracto
 Oceanus fluat in terras regna omnia mersit.
 Vastata primùm Europa transiuit Iberum
 Aeqsior, & inuoluens furijs Getulica rura
 Venit ad Hipponem, qua tempestate suorum
 Tristitia fata gemens pater Augustinus acerbas
 Incidit in curas, lapsoq; in corpora morbo
 Mentis ad extremam vitæ foelicibus horam

Auspicijs

Ans

H

Id Ba

Iram

Hoc b

Illa s

Huic

Filia,

Nata

Solen

Moue

Dixer

Nam

Mate

Funer

Ipsa

Ob re

Qua

O sce

Ante

Auspicijs veniens terras mutavit Olympo.

DE DECOLLATIONE
S. Iohannis Bapti-
stæ.

Herodes Herode satus vesana propago
De patre vesano, fratris con sorte Philippi
Usurpata ingens scelus, immanemq; rapinam
Ausus erat, tantumq; nefas iactabat in horas.

Id Baptista palam facinus reprehendere adortus
Iram Herodiadis, nam regis adultera nomen
Hoc habuit, subito incurrit crudelior hydra.
Illa sacro insidias vati, laqueosq; tetendit.
Huicerat eximio vultu, viridiq; iuuenta
Filia, qua cum rex proceres ad festa vocasset
Natali ccelebranda die saltauerat inter
Solennes epulas, & regia pectora tantum
Mouerat, vt serex peteret quæcumq; daturum
Dixerit, hæc sceleri vox est via facta nefando:
Nam cum consuleret matrem petitura quid esset,
Mater ait, pete Baptista, pete filia nobis
Funestum dirumq; caput, linguamq; procacem.
Ipse autem dudum vates in vincula missus
Ob regale odium fuerat, vinctusq; iacebat
Qua sedet in terris Arabum Macheronta Sabæis.
O scelus, ô immane nefas, ô cognita nunquam
Ante hac impietas: hominum sanctissimus isti

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Traditur incestæ, pellex olidissima calcat
 Fas & iura, decus mundi ludibrio habetur
 A meretrice, iocus de maiestate triumphat,
 De virtute scelus, de iure iniuria, sicq̃
 Naturæ simul ac morum subuertitur ordo.
 Quo Deus hoc vultu vidit? cur sydera non sunt
 Hoc opus indignata? solum cur pertulit huius
 Criminis authorem? cur non absorbuit orcus
 Illicò? & ad stygias subito non corruiit vmbra?
 Tempus erat, quo pascha vetus proferre solebat
 Azima per mensas, tunc est grassata libido.
 Tunc caput ablatum, tunc aduenere nepotes
 Helix viuentis adhuc, raptumq̃ cadauer
 Adiunxere suis patribus, tumuloq̃ dedere,
 Atq̃ duos inter vates posuisse feruntur,
 Scilicet Abdiam, Carmelicolamq̃ Heliseum.
 Tunc sol vernus erat, sed in hunc translata fuit
 Festa diem, quæ sextilis vigesima nona est.
 Quod tunc dum Romæ regnabat apostata Cæsar
 Dicitur exustum seruato vertice corpus.
 Nam cum quotidie fierent miracula ad eius
 Busta, sacerdotes larium, populiq̃ deorum
 Cultores prius ossa viri sparsere sepulchro,
 Eruta mox versa in cineres misere per auras,
 At caput vt lingua sese satis vltia maligna est
 Fœmina, proiectum ignota tellure recondi
 Iussit apud Solymos, vbi cum iam secula quinq̃
 Volueret astrorum cursus, se vate repertum

Ostendit

Ostem
 Dand
 Sed ta
 Pars
 Ionia
 Vesta
 Si ma
 Perde
 Hac C
 Hac o
 Et mu

BA
 TV
 T

Ostendente fuit: tandem si annalibus vlla est
 Danda fides, venit longinqua per aquora Romam.
 Sed tamen vt quidam perhibent cum puluere terra
 Pars cinerum collecta fuit, Genuamq; per vndas
 Ionias, per Tyrrheni vada carula ponti
 Vecta, facit quoties nautis irascitur aquor
 Si maris ad littus pompa comitante feratur
 Perdere vim ventos, estumq; silere furentem.
 Hac Genua ciues recitant miracula, & ipse
 Hac ope terrifico functa discrimine puppes.
 Et multi qui rem hanc oculis videre supersunt.

BAPTISTAE MAN-
 TVANICAR MELITAE,
 THEOLOGI: FASTORVM
 Liber Nonus.

SEPTEMBER.

DE S. AEGIDIO.

Ed neq; Septembris veniunt sine ho-
 nore Calenda.

Aegidij natale ferunt, qui natus
 Athenis

Cecropios inter ciues cōtemsit honores,

v 4

Non

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Non curauit opes, inopi patrimonia turba
 Factus inops tribuit, studiumq; reliquit habendi.
 At quia se faciunt humana premia laudes
 Ac merita eludunt, hominum commerita fugit,
 Et latuit syluis, & nunc habitauit in Othry.
 Nunc in Taygeto, cypressifera vel in Ida,
 Poma dabant epulas, fontes, & flumina potum:
 Et nunc Permessum, nunc Dircen, nunc Eurotam
 Hausit, & in nuda sternebat corpora noctu
 Dormiturus humo. Sed cum clarescere sese
 Vidit, & agnosci, patriam mutauit, & aquor
 Carpathium, Ioniumq; legens pertransyt Aethnam
 Tyrrhenas, Liguresq; domos, & ad hostia sedit
 Per qua Teuthonicis Rhodanus mare diuidit vndis.
 Hic nactus nemus antiquum sub quercubus altis
 Repperit amisso lactantem pignore ceruam,
 Quae plenis (homini Deus haec alimenta pararat)
 Quotidie vberibus patris veniebat ad antrum
 Exoneranda, anno fuit haec alimonia toto,
 Hic tandem latitans a venatore canum vi
 Proditur, & structis monachos collegit in vnum
 Aedibus, ac fidei docuit mysteria nostra.
 Plurima ab hoc memorant sancto miracula patre
 Facta, sed hoc vnum, quoniam memorabile visum est
 Enarrare libet, breuibusq; adiungere verbis.
 Venerat ex Gallis Romam, summusq; sacerdos
 Hospitis aduentu letus donauerat illi
 Hostia quae fuerant ex Idaa Cyparisso

Fabref
 Ista dor
 Nesciui
 Precip
 Perfer
 Repper
 Hostia,
 Prater
 Grand
 Ausus
 Viq; tu
 Restitu
 Transf

D

V

Clarior
 Dicitur
 Quae re
 Esse, n
 Dona
 Dicitur

Fabr

Fabrefacta duo, sacrisq; in sculpta figuris.
 Ista domum quo dona modo traducere posset
 Nescius in Tyberim misit, fluiuiq; mariq;
 Precipiens sacrum munus reuerenter haberent,
 Perferrentq; domum (res admiranda) reuersus
 Repperit in portu tranquillo allapsa natatu
 Hostia, & attollens templi suspendit ad antas.
 Prætereò quonam pacto deleuerit illud
 Grande nefas tibi Francorum rex Carole, quod non
 Ausus eras tanquam nimium deforme fateri.
 Vtq; tuam vitæ sobolem post fata precando
 Restituit, functus mortali carcere tandem
 Transijt ad superos, & in alto viuuit Olympo.

DE NATIVITATE B. VIRGI-
nis Mariæ.

Virginis extremos dum sol circumuolat ignes
 Et parat ardentem radys accendere Libram.
 Altera Septembris cum lux octaua resurgit
 Virgo venit, virgo ante nurus venerabilis om-
 nes,

Clarior Erigone, Phæbo lucentior ipso.
 Dicitur hæc virgo steriles habuisse parentes,
 Que res Hebræis ignominiosa solebat
 Esse, nec in templum steriles inferre mariti
 Dona sinebantur: namq; vt sine frugibus arbor
 Dicitur infelix, sic & sine prole maritus.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBV

Propterea pater illius demissus ab alto
 Sanguine Davidis, dimissa inglorius vrbe,
 Rus ierat, mater tanquam sine compare turtur
 Desolata domi viduas imitata sedebat.
 At Deus amborum sortem miseratus ad illos
 Vnum de superis misit, qui dedecus istud
 Tolleret, hic subito Solymam perlatus ad urbem,
 Anna tuo, dixit, surgens occurre marito
 Rure reuertenti, volitans in rura subinde
 Ad Ioachim dixit, venienti occurre marito,
 Concipiet, parietq; noua tibi gaudia prolis.
 Venit in occursum vir coniugis, illa mariti,
 Iunxeruntq; manus urbana in limine porta
 Aurea cui nomen: vix noni tempora mensis
 Transierant, facti pulchra sunt prole parente.
 Hunc antiqua diem fastis non intulit etas.
 Posteritas verò postquam pacata quierunt
 Tempora, prostrata iam religione Deorum
 In Maria laudes magis est accensa, diemq;
 Censuit adiungi festis maioribus istum.
 Causa pium quæ mouit opus repetenda videtur
 Altius, à superis hæc obseruantia fluxit.
 Diui homines curis vacuos terrestribus, & se
 Vertere nitentes ad cognoscenda superni
 Sublatis in cælum animis solatia mundi,
 Multa docent, ardentem amant, & sæpe reuisunt
 Aërys tecti membris, & imagine nostra.
 Ex his vnus erat super alto vertice montis

Idaly so
 Viuendi
 Namq; e
 Exiuit,
 Sic nostr
 Lam car
 Qua sup
 Hic soli
 Sexto I
 Id tam
 Ignea d
 Altius
 Postqua
 Audyt
 Grandi
 Dumq; s
 Talia ve
 Et mod
 Incipiu
 Edita v
 Fac igi
 Carmel
 Namq; t
 Illius, e
 Helicq;
 Nuncia
 Vestraq;
 Sic ait,

Italij solus degens, qui traxerat istud
 Viuendi genus à patribus Carmelidis ora.
 Namq̄ ea gens simul ac sancta confinia terra
 Exiit, Cyprios primùm se extendit in agros.
 Sic nostri annales perhibent, sic multa senili
 Lam carie corrosa docent nostratia templa
 Quae superant, & adhuc illis celebrantur ab oris.
 Hic solitus dulces cantus audire quotannis
 Sexto Idus mensis faciunt cui nomina septem
 Id tam dulce melos contemplabatur, & aures
 Ignea dum tacitam voluebant sydera noctem,
 Altius arrectas pendentiaq̄ ora tenebat.
 Postquam saepe illos symphoniacos modulatus
 Audyt, & summo resonantia carmina caelo,
 Grandius incœpit meditari, & querere causam.
 Dumq̄ stat admirans, vox est audita per auras
 Talia verba ferens: Diui annua festa frequentant,
 Et modo, quando rubens terris aurora propinquat
 Incipiunt celebrare diem, quo maxima mater
 Edita venturo fecit primordia seculo.
 Fac igitur, fac ista palàm solennia mundo
 Carmelita, tuum est vulgando incumbere festo,
 Namq̄ tuum genus illa fouet, titulumq̄ tenetis
 Illius, & patres viuens inuisere vestros
 Heliæq̄ domos priscas, fontemq̄, solebat.
 Nuncia, & inuulga lucem hanc, imitemini Olympum,
 Vestraq̄ sit posthac concors ecclesia nostræ.
 Sic ait, hic autem Cyprias descendit ad vrbes

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS
Arsinoën, Salamina, Paphum, Temesen, Amathunte.
Per Rhodon in Cretam veniens Gortynia tecta,
Gnosiaq; intrauit, celeri q; Cydonia gressu.
Talia famigerans iuit per Cycladas vsq; ad
Bosphoricos Thraces rumor, peruenit Athenas,
Appulit, & Spartam, Pelopeiadesq; Mycenas.
Per Siculos tandem Romam perlata senatum
Mouit fama: Dies sic est ea nacta fauorem.

DE EXALTATIONE
 S. Crucis.

I*Am Septembrales Idus præuertit Apollo,*
Quartaq; post decimam veniens aurora colorat
Aequora, & ingreditur lampas Titania libram.
Pars est libra Nepæ: Nam quas Nepa porrigitur
Libra capit, Chelas veteres dixere Pelasgi.
Cingitur hoc signum dextra lauaq; figuris
Pluribus, & quasi rex stipante satellite multo
Surgit ab Oceano, stellaq; natare videntur
Per mare Sydereos ignes referentibus vndis.
Sydera quæ retinent nomen, formamq; sagitta
Ecce micant, Hædusq; ferens petulantia corda.
Hic colitur magno crux exaltata triumpho.
Cosdroa Persarum rex immanissimus omnem
Cæperat Assyriam, Chrysti violare sepulchrum
Dum parat ingenti subito formidine captus
Destitit, & partem crucis à genitrice relictam

Constan
 Sufstul
 Hicera
 Qui sim
 Aenea
 Impelle
 Iste Dei
 Vsurpa
 Stabat
 Et comi
 Sub by
 Thure
 Tunc e
 Maxim
 Hic sua
 Duxit
 Venit a
 Obtrun
 Culmin
 Mox cr
 Se tulit
 Prodig
 Capit
 Hunc s
 Mercu
 Ieiuna
 Tempo
 Mercu

Constantine tua rapuit, secumq̄ reportans
 Sustulit in turrim celebriq̄ in sede locauit.
 Hic erat Aeolides tanquam Salmoncus alter,
 Qui simulare volens fulmen laquearia fecit
 Aenea, & aripede s ferrata ad plaustra iugatos
 Impellebat equos cursu super æra citato,
 Iste Dei nomen maiestatemq̄ superbo
 Vsurpans fastu, gemmis oneratus & auro
 Stabat in excelso cum maiestate sedili,
 Et comitem tanti secum retinebat honoris
 Sub bysso candente crucem, fumante volebat
 Thure coli demens, brutoq̄ indignior omni.
 Tunc erat imperij caput Heracleus in armis
 Maximus, iratus certare leonibus audens.
 Hic sua Threicio soluens de littore castra
 Duxit in Assyriam, viclis certamine Persis,
 Venit ad Aëriam turrim, regemq̄ latentem
 Obtruncavit, agens caput in fora publica ab alto
 Culmine, & euertens aulæ decus omne, thronumq̄.
 Mox cruce sublata gemmis ditatus, & auro
 Se tulit in Syriam, multis vbi cognita tandem
 Prodigijs summa cum relligione teneri
 Capit, & ingenti crux exaltata triumpho,
 Hunc sibi sacrauit solem propriumq̄ dicauit.
 Mercurij post hanc lucem, quæ prima sequetur
 Ieiunanda dies, hoc est de quattuor vnum
 Temporibus tempus, tria quod ieiunia claudit.
 Mercurij, & Veneris duo sunt, Saturnia iunge

Sunt

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBV^s
Sunt tria, sementi placidum factura Tonantem.

DE S. IOHANNE CHRYSO-
stomo.

NOmen ab aurato traxit Chrysofomus ore,
Verba, quod ex eius dum declamaret ab alto
Ad populum dulci stillarent aurea lingua.
Antiochenus erat, Persisq; parentibus ortus.
Sed Sophia studijs, linguaq; insignis vtraq;
Venit in Italiam, causas orauit, & omnem
Reddidit attonitam iuuenis facundia Romam.
Mox quasi de caelo tactus, causasq; forumq;
Liquit, & ad sacram conuertit pectora legem.
Et subito factus quasi fons pietatis, & ingens
Sanctarum thesaurus opum de turbine Roma
Assiduo in portus studuit transire quietos.
In patrios uectus fines sub monte, silentum
More patrum, qui Carmeli montana colebant,
Per spelea diu traxit syluatica vitam.
Thracia pastorem, Byzantiaciq; penates
Cum peterent tum forte nouum, Chrysofomus ipsa
Caesare ab Archadio decus ad sublime vocatus
Protinus accepit, quem non sperabat honorem.
Sed cum sacrificae peccata infamia turba
Argueret, visus mordax, onerosus, & asper.
Propterea cleri insidias, & plurima passus
Bella, etiam regale odium contraxit, & iram:

Nam d
Nequit
Contr
Bis syn
Fingent
Pontifi
Ipse aut
Ad syn
Mutua,
Hac cul
Cogitur
Sed pop
Cum vi
Per syn
Crimen
Officijs
Patrib
Demum
Audijs
Litibus
Dum re
Non tui
Ante it
Attulit
Septem
Reliqui
In patr
Tam ter

Nam dum liberius vitia infectatur, & omnem
 Nequitiam rigide impugnat, sceleriq; resistit,
 Contra illum Archadio sic procurante coacta est
 Bis synodus, positi procul vsq; à flumine Nilo
 Fingentes sermonem alijs de rebus habendum
 Pontifices multi venere ad littora Thracum.
 Ipse autem doctus fraudes, artemq; Pelasgam
 Ad synodum non accessit, ne iurgia forsan
 Mutua, & ardentem verbis accenderet iram.
 Hac culpa, si culpa fuit, discedere ab vrbe
 Cogitur, oppositas Asiae translatus in oras.
 Sed populo tandem sic exposcente reuersus
 Cum vitijs iterum pugnam indixisset atrocem,
 Per synodum rursus Romano à rege vocatam
 Crimen ob id solim quòd pastoralibus esset
 Officijs functus synodi post tempora prima,
 Patribus inuitis, Scythicos damnatur ad agros.
 Demum vbi Romanus tanta hæc opprobria pastor
 Audit, exilio solui mandauit, & illis
 Litibus imposuit post tot ludibria finem.
 Dum redit, immensum corpus mortale laborem
 Non tulit, ac placido mors blanda simillima somno
 Antè iter emensum clausis in marmore membris
 Attulit ad superos functam caligine mentem.
 Septembris lux illa fuit bis septima, Thraces
 Reliquias Iano transportauere sequenti
 In patriarchalem tumulum, cum spargeret ortum
 Jam ter nona dies Aegæa per aquora solem.

Illa

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

*Illa ideò Graijs lux est celeberrima, nostris
 Auarijs varij mores seruantur in oris.
 Multa remanserunt eius monumenta, remansit
 Bibliotheca ingens ex Pierio Helicone
 Versibus acceptis, ne dum sermone soluto
 Condita, per quam nos, per quam pascuntur Achai,
 Ut per prata greges, & per dumeta iuueni.
 Ergò pater post tot fluxa discrimina vita
 Cum patribus sanctis iam tandem in pace quiesce.
 Et dignare tuos quamuis per lubrica euntes
 Arua aliquando cadant ex alto audire clientes.*

DE S. CYPRIANO.

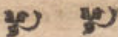
V*ersibus in nostris non est fraudandus honore
 Magne pater Cypriane tuo: Verum tua virtus
 Longius exposci, quam nunc excudere carmen
 Sim potis, in praesens satis est fastigia laudum
 Summa sequi, metamq; breui circundare gyro.
 Tu prius ad sacrum quam te diuina vocaret
 A cultu Iouis antiqui clementia fontem,
 Rhetor eras totam sapiens Demosthenis artem,
 Nec quisquam melius causas orare forenses
 Tum poterat, labi tuus Arpinatis ab ore
 Sermo videbatur, totumq; Heliconae sonare
 Atq; Meduseos fontes, tua namq; trahebat
 Vulgus, & egregios ad se facundia ciues,
 Ut fertur traxisse feras Oeagrius Orpheus.*

As v
 Conue
 Noctē
 Ingen
 Corrip
 Ve non
 Spirit
 Tunc
 Qua de
 Te sib
 Incidi
 Tunc
 Alta
 Clarui
 Magni
 Eloqui
 Nos qu
 In ser
 Vt sole
 Vuare
 Sole co
 Et qui
 Impier
 Suppli
 Vincla
 Si quo
 Verbo
 Non p

Ast ubi te Christi melior diatriba recepit,
 Conuertisti oculos ad sacra volumina, & illis
 Noctes atq; dies studijs sublimē dedisti
 Ingenium, pietas verò te tanta repente
 Corripuit, tua sic charitas præcordia cæpit,
 Vt non iam mortalis homo, sed missus Olympo
 Spiritus, humana posses sub imagine credi.
 Tunc tua Carthago Libyci regina profundi
 Quæ dederat natale solum, genus vnde trahebas
 Te sibi pastorem fecit, quo tempore Romæ
 Incidit in rigidos præsul Cornelius enses.
 Tunc, velut ex humili lampas si in tectâ feratur,
 Alta loco magis apparet, tua gloria latè
 Claruit, & totum radios porrexit in orbem.
 Magnus eras, & magna tui monumenta supersunt
 Eloquij, quæ nectærea dulcedine lactant
 Nos quoq; nunc, & cœli animas ad limen ituras.
 In sermone tuo Christi documenta relucet,
 Vt solet in vasis terso rutilantibus auro
 Vuarecens quam Creta tulit, quam Lesbia multo
 Sole colorauit per apricos vinea colles.
 Et quia tunc regnabat adhuc antiqua deorum
 Impietas, multi nostrum diuersa ferebant
 Supplicia, exilium, gladios, ignemq; ferasq;
 Vincla, fanem, Plutone truces agitante tyrannos,
 Si quos audieras istis succumbere pœnis
 Verbo aderas, longè positos, quò tendere verba
 Non poterant, subito scriptis animare solebas.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Talibus adiuti clypeis, plerique triumphum
 Emeruere, quibus iam diffidentia vires
 Fregerat, & segni titubans in pectore torpor.
 Tu quoque dum Christi causam tutaris, & omnem
 Impendis pietati operam, lacerasque deorum
 Nequitiam, procul a patria migrare coactus
 In desertam meam, atque inter lustra ferarum
 Transigis insontem, spaciens per littora, vitam.
 Tum Cæsar Galenus erat, solusque Latinum
 Imperium, capto regni consorte, gerebat.
 Prefectus vero Libycis Gallerius oris,
 Ipse sub hoc demum patriam reuocatus in urbem
 Duceris ad templum Iouis & dare thura iuberis,
 Quod renuens, magnisque Deos clamoribus omnes
 Intrepidè obiurgans, Iouis obtruncaris ad aram.
 Mox veluti paulò antè necem mandata dedisti
 Carnifici merces à curatore soluta est
 Certa tuo, quia te vita spoliauerat huius
 Tristibus erumnis, luteoque absoluerat antro.
 Gaude igitur parta per tot discrimina pace
 Et nobis placare Deum Cypriane memento.
 Lux tua Septembris lux est bis septima, quando
 Dicitur illustri Crux exaltata triumpho.
 Propterea Phæbo tribuunt tua festa sequenti,
 Et venit ad celebres tecum Cornelius aras.

Ipse T
 Collec
 Tra
 Inter
 Duplici
 Singula
 Sicut aq
 Pignori
 Debita
 Sic sua
 Discipu
 Littora
 Sint ora
 Ille velu
 Transy
 Appali
 Venit vl
 Et lux i
 Atq ap
 lam bic
 Et quas
 Ecce du
 Arpha
 Naribus
 Ora vir

DE S. MATTHAEO
Apostolo.

Ipse Teloniaco dederat qui tempora lucro
 Collector Matthæus opum de Syrte voracis
 Tractus auaritia meruit sub principe Christo,
 Inter apostolicos patres decoratus honore
 Duplici, in annales Christi documenta redegit,
 Singula qua docuit, calamo facundus & ore.
 Sicut aquis quondam Noë sua misit in orbem
 Pignora sedatis, ut gens humana per omnes
 Debita cælituum patri daret orgia terras,
 Sic sua cum vellet Deus alta in regna reuerti,
 Discipulos quosdam transmisit ad vltima mundi
 Littora docturos gentes, quo numina ritu
 Sint oranda, quibus cælum placabile sacris,
 Ille velut superis visum, conuersus ad Austros
 Transijt Aegyptum, Nilo ducente Syenem
 Appalit & Meroën, positas in flumine terras.
 Venit vbi nullam in partem declinat Horizon,
 Et lux in totidem, quot nox, extenditur horas.
 Atq; apud Eunuchum reginæ Candacis a flo
 lam biduo, cæpit sacris incumbere verbis,
 Et quas attulerat populis ostendere merces.
 Ecce duo docti magicos in Perside cantus
 Arphasath, & Zaroës adsunt, geminosq; dracones
 Naribus, ore, oculis flammam spirantibus antè
 Ora viri, monstris illum se posse putantes

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Talibus exterrere ferunt, interritus ille
 Constitit, atq; crucis fecit mansuescere signo,
 Tam fera monstra manu palpans, & tergora, & ora.
 Hoc oculis regina suis, vrhanaq; turba
 Vidit, & attonito stetit ad spectacula vultu.
 Continuò venère agri vix lenta ferentes
 Corpora, & infusam membris animisq; salutem
 Accepère alacres pulsas ex tempore morbis.
 Interea Aegippi regis pulcherrimus Euphron
 Filius, in mortem subitam prolabitur, adsunt
 Ecce Magi iuuenem ad vitam reuocare volentes,
 Sed frustra annixi, ne despicerentur in astra
 Sublatum, dixère patri, nec posse reuerti
 Amplius ad vitam. Tunc tunc regina vocato
 Euphænissa viro casum deplorat, opemq;
 Postulat: Ille oculis subito in sublime leuatis
 Restituit membris animam: quod tota repente
 Vrbs opus admirata hominem compulsa fateri
 Esse Deum, nostra in terram sub imagine lapsam.
 Munera certatim apportant, quæ protinus ipse
 Vertit in excelsæ molis delubra, Tonanti
 Sacra, sacerdotes, hymnos, ritumq; perennem
 Instituens, regem ac populum lustralibus vndis
 Lauit, & Aethiopas Christum diffudit in omnes.
 Hyrthacus Aegippo regi successit, & Euphron
 Pellitur à regno pedicas Erycina tetendit
 Matthæo, regi q; simul, nam virginis ora
 Quæ fuerat sacrata Deo iuueniliter arsit

Hyrtba
 Sed vo
 Obiurg
 Hyrtba
 Vi poti
 Lux ea
 Princip
 Sole cad
 lacta leg

A

Hinc leg
 Vbis in
 Pergere
 Christig
 In legio
 Atq; sic
 Sedimen
 Flumin
 Sacrific
 Illic con
 Ast vb
 Causa q;

Hyrt

Hyrbacus & rapidos animo conceperat ignes.
 Sed voto Mattheus erat contrarius, ore
 Obiurgans regem tetrico, violentia amoris
 Hyrbacus impulsus Mattheum obtruncat, amata
 Vi potitur, tantum potuit Venus, atq; Cupido.
 Lux ea Septembris vigesima prima serendi
 Principium faciens, nam tunc Athlantides orto
 Sole cadunt, redeuntq; grues, & semina sulcis
 lacta legunt, spumatq; lacu vindemia pleno.

DE S. MAVRITIO.

Altera Thebæo lux est sacrata tribuno
 Mauritio cui nomen erat, centū incluta portis
 Vrbis Thebæa fuit quondam, quæ Nilus ab oris
 Aethiopum, Pharias properat lapsurus in vn-
 Hinc legio, duce Mauritio, Thebæa profecta est (das,
 Vbis in auxilium Roma, cum Maximianus
 Pergeret in Gallos, bellum illaturus acerbum
 Christi genis, quod cum legio rescisset, & omnes
 In legione duces Christi, qui nomen, & vndam
 Atq; fidem induerant, castris cessere relictis.
 Sedunensis agri locus est Alemanica propter
 Flumina, quem Rhodanum dicunt, exercitus omnis
 Sacrificare volens Marti, Latioq; Quirino
 Illic constiterat, positusq; quieuerat armis.
 At vbi compertum est illinc abuisse tribunum,
 Causaq; dissidij patuit, magno impete Cesar

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

*Ite ait, & decimos omnes occidite ferro.
Hoc semel, hoc rursus factum, circumdata demum
Tota necem legio dum vult à cæde suorum
Synceras seruare manus, dum sacra deorum
Damnât inuit, pendunt alacres sine crimine panam,
Post tantam comitum cædem conuiuia miles
Dum celebrat fessus, quidam cui nomina Victor
Præteriens, verbis opus id damnauit acerbis,
Hunc quia Christigenam miles deprendit, eodem
Supplicio affectum super alta cadauera misit
Hæc referens: Et tu magno mactare Quirino.
Fama antiqua tamen quosdam de turbine tanto
Euasisse refert, quorum qui mœnia struxit
Bergomeæ gentis, positasq; in rupibus arces,
Vnus Alexander, post tempora longa cruentum
Martyrium passus, modò cum legionet triumphat.*

DE S. TECLA.

M*Aurilio vicina dies natalia Tecla
Festa colit, Pauli verbis afflata recepit
Corde Deum, Christiq; fidem, sponsoq; relicto
Perpetua cælebs in virginitate remansit.
Trahæta in iudicium pro relligione furentem
Mittitur in flammam, sed fuso è nubibus imbre
Flamma cadit, post paucorum interualla dierum
Denudata trucem iussa est equitare leenam,
Sed fera conuerso retrorsum vertice suras*

Lamberes, blandiri plantis clementius orsa est.
 Ad pecudes magis atroces proiecta leona
 Auxilio seruata fuit, lea dentibus vrsum
 Frustratim secuit, mox est congressa leoni,
 Et longo tandem simul occubere duello.
 Tortilibus fœtam colubris, fœtam aspide & hydris
 Mittitur in foueam sine vestibus, inter atroces
 Nuda feras oblita necis nihil horruit atrum
 Virus: id ingemuit solùm, quòd corpora nullis
 Inuelare modis poterat, dolor iste pudicam
 Torquebat mentem, deplorabatq; pudorem.
 A tauris demùm indomitis annexa rudente,
 Immundam per humum trahitur, sed fune soluto
 Protinus, illasam tauri liquere fugaces.
 Quæ virtus hæc mira oculis abscondita nostris
 Infrenare potens cum vult elementa ferasq;
 Nempe ea, qua tanto cœlestia corpora versat
 Ordine, & occulto descendit in omnia lapsu.
 Casibus his functam, mulier generosa recepit,
 Et miserans simul ac mirans tam fortia corda
 Virginis, heredem fecit: post tempore paruo
 In Syriam veniens petisse Seleucia fertur
 Mœnia, & hic placida discessit in aethera morte.

DE S. CLEOPHA.

Septimus Octobris cum lucifer ante Calendas
 Nascitur, ardentes Cleopham veneramur ad aras.

x 4 Hic

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Hic fuit ex illis vnus, quos Christus eundo
 Edocuit, stygijs tunc tunc egressus ab vmbribus.
 Alter erat (fama si fas est credere) Lucas,
 De quo plura dies cum venerit ille canemus.
 Ipse eodem tecto sub quod iam sole Britannos
 Prætereunte lares Christum duxere, voluto
 Dum docet, & fidei fines protendere curat,
 Insidijs captus Cleophas occiditur, anno.
 Forti ac magnanimo Christi de milite plura
 Scire vetor, nam scriptorum tunc copia rebus
 Vndiq; turbatis, vel nulla, vel obruta grandi
 Tempestate fuit, sic nos latet illius cui
 Maxima pars, nostræ primæua infantia gentis
 Tunc erat, in linguas nondum facundia, nondum
 Venerat annales rerum quæ conderet atas.
 Post istas vt adulta dies ecclesia sumpsit
 Robur, in historias cœpit transmittere facta
 Inclÿta, & heroës chartis includere nostros.
 Prodiit Eusebius, qui tempora scripsit, & annos,
 Gestaq; quæ potuit veterum cognoscere patrum:
 Sed quibus intulerat iam longum obliuia tempus
 Præterijt, nec enim nobis scire omnia fas est,
 At pater errorum resecans, Hieronymus, vmbra
 Eusebij annales vsq; ad sua tempora traxit.

E
 X
 Q
 Maior
 Sanctu
 Non fu
 Aequi
 Vidit,
 Atq; a
 Vi Pe
 Illi ete
 Isti om
 Infusa
 Audie
 Nescio
 (Crim
 Intum
 Corda
 Non da
 Simpl
 Hos ac
 Sub L
 Nam p

DE S. COSMA ET DAMIANO.

EX Arabum populis gemini medicamina fratres
 Antè alios docti sibi quasiuere medendo
 Sydera, nam gratis medicas adhibere solebant
 Qualicumq; manus, omnesq; extinguere morbos,
 Maior erat Cosmas, alter Damianus, vterq;
 Sanctus, vterq; Deos & numina falsa perosus.
 Non fuit Argolicis quisquam regionibus istis
 Aequiparandus, eat Troia qui bella Machaon
 Vidit, eat Chiron Podalirius atq; Melampus,
 Atq; alij, quorum Graij meminere poëta,
 Vt Paon, Cousq; senex & Apolline natus.
 Illi etenim quosdam poterant depellere morbos,
 Isti omnes: illi succis, & gramine, verum
 Infusa virtute isti diuinitus ambo.
 Audierat Cosmas accepto munere fratrem
 Nescio quam curasse nurum. quo crimine laesus
 (Crimen enim credebat) eum prohibebat humari
 Intumulo pos. fata suo. Sed in intima figens
 Corda Deus visum, monuit per somnia dici
 Non debere scelus quod mens syncera recepit
 Simpliciter, quod grata dedit sine fraude voluntas,
 Hos ac tres alios fratres Aegæa tyranno
 Sub Lysia vidit multas percurrere pœnas,
 Nam prius in grandem Zephyris bacchantibus æstum

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Proiectos mare corripuens reiecit in arua
 Proxima littoribus, viridiq; reliquit in herba.
 Mox adhibens flammam licet comburitur, ipsos
 Flamma fugit, neq; sacratos complectitur artus.
 Castetiam grauibus flagris, & verbere multo
 Euasere alacres, & non sensere dolorem.
 Tunc tribus in tenebras missis, & carcere clausis
 Affigunt crucibus primos, ac signa rotandis
 Efficiunt saxis, sed vis diuina retorquet
 Vulnera in authores, magico se murmure ludi
 Causatus Lysias clamat, proferte pharetras
 Rostraq; Ithyraeo iactate Cydonia neruo.
 Nec mora spicata saeuitur arundine: verum
 Tela sagittantes retrò redeuntia figunt.
 Supplicio capitis tandem victoria parta est.
 Et dum septembris vigesima septima surgit
 Vespera, in aetheros commigrauere penates.
 O gemini fratres, qui per discrimina vite
 Mortalis, veluti fluctus iactata per altos
 Nauis ad astriferi portum venistis Olympi,
 Terrigenis precor este boni, pacate furorem
 Armorum, & tantum effundi prohibete cruorem,
 Vertite ad Etruscas etiam pia lumina gentes,
 Et seruate lares Medicum, qui stirpe feruntur
 A vestra traxisse genus: seruate Leonem
 Pontificem summum, generis qui maxima tanti est
 Gloria, qui terris caelo demissus ab alto est,
 Ut fuget arumnas, totumq; refrigeret orbem.

S

Luce

Adm

Vrbis

Prin

Mon

Velle

Add

Ecce

Luxi

Arm

Et b

Inue

Conse

In sa

Hoc

Sic p

Ingr

Proff

Ad

Hoc

DE S. MICHAELE
Archangelo.

S Eptembris iam finis adest penultima festum
 Affert grande dies. Michaël celeberrimus inter
 Caelituum turmas templum sibi fecit in alto
 Vertice Gargani, factumq; dicauit, & ista
 Luce Sipontinam monti quæ subiacet urbem
 Admonuit, factiq; omnes fama iuit in oras.
 Urbis enim pastor cupiens ediscere ab ipso
 Principe militia diuum si forte sub antro
 Montis ubi nostra fuerat sub imagine visus
 Vellet adorari, precibus ieiunia longis
 Addiderat, totoq; orans se afflixerat anno.
 Ecce nouum iubar in thalamo sub nocte silenti
 Luxit, & effigies passis apparuit alis
 Arma ferens, dextraq; enses, lauaq; bilancem,
 Et breuiter populis sic est affata magistrum:
 Inuenies summo delubra cacumine, nostra
 Consecrata manu, rupem conscende, videbis
 In saxo signata hominis vestigia templi,
 Hoc erit indicium, sic fata recebit imago,
 Sic pater admonitus montem subit atq; repertam
 Ingrediens cryptam tres sub testudine saxi
 Prospicit ornatas nitidis mantilibus aras,
 Ad Lybiam geminas, vnam Titanis ad ortum.
 Hoc ubi compertum, ciues & rura repente

Conscen-

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Conſendere iugum, turbae per inhospita longè
 Saxa, per anfractus montis, nemoroſa q̄ luſtra
 Se effundunt ſumma q̄ locum pietate frequentant,
 Hic ubi libati calices, diuina q̄ ritè
 Res finita, latex ſaxo ebulliuit aperto
 Protinus in fontem, vitreis quilympidus vndis
 Viuit adhuc potis humanos extinguere morbos.
 Fama per Italiae populos effunditur omnes,
 Atq̄ per Epirigentes, Adriatica circum
 Littora, & Illyricos montes, & Achaica regna,
 Relligio noſtris animis innata coëgit
 Mortales omneis ad quos peruenerat huius
 Prodigij rumor ceſſas incendere cautes.
 Pontificum princeps, qui Vaticana gubernat
 Tempſa, per occiduas, facinus mirabile, terras
 Prodidit, & lucem faſtis ſolemnibus iſtam
 Aſſocians voluit toto celebrari orbe.

DE S. HIERONYMO.

Vltima Septembris tua lux ſanctiſſime patrum
 Hieronymè, Stridone ſatus, Romana petiſti
 Gymnaſia, & celeri ſtudio ſapientia in altum
 Aſcendiſti apicem, ſari tribus omnia lingua
 Doctus, & illius tauto ſublimior aui
 Ingenijs, quantum colles præcellit Olympus.
 Cum verò tibi fama foret lucentior aſtris,
 Vitaq̄ conſtato decies ſyncerior auro,

Dign
 Vrb
 Opt
 Iſlin
 Inſid
 Nam
 ſupp
 Ad e
 Inuid
 Indu
 Sic tr
 Hanc
 Vr m
 Et fi
 Ad J
 Conti
 Nud
 Mox
 Ethn
 Viſu
 Iudic
 Quò
 Tem
 Sina
 Volu
 Dum
 Sacr
 Ecce

Dignus habebaris Petro succedere, & omnis
 Urbs Romana oculos in te coniecerat unum,
 Optabantq; decus tibi pontificale Latini.
 Istius aggressus splendorem extinguere laudis
 Insidias tibi liuor edax mira arte tetendit.
 Nam tua subducens furtim tibi pallia noctu
 supposuit muliebrem habitum, quem cantica surgens
 Ad diuina priusquam lux albesceret (heu sors
 Inuida virtuti semper, temeraria semper)
 Induis, & sacras tendis sine lumine ad aras.
 Sic tua tam florens probitas inhonora remansit.
 Hanc Deus indignam voluit te incurrere fraudem,
 Vt mala corruptæ fugeres consortia gentis,
 Et fieres viuens cæli de ciuibus vnus.
 Ad Syria syluas igitur, saltusq; Sabæos
 Continuò transis, rapidiq; incendia solis
 Nudus & esuriens longo in mærore tulisti.
 Mox Bethlehem remeas, vbi cum diuina relinquens
 Ethnica cœpisses versare volumina, noctu
 Visus es in somnis magni stare ante tribunal
 Iudicis ac probris & duro verbere pleæti,
 Quod studia haurires sacris humana relictis,
 Temporeq; ex illo mundi primordia, legem
 Sinaicam, Patum anfractibus, Sau'æaq; regna
 Voluere cœpisti, sacrisq; incumbere chartis.
 Dum verò incœtu fratrum diuina sedendo
 Sacramenta doceres, legumq; abscondita sensa.
 Ecce leo septum ingreditur pede claudus inertis,

Aufus

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Aufugere omnes, tu solus in hospite tali
 Nil hostile timens laesa medicamina planta
 Influis, ille autem posita feritate clientem
 Setibi deuouit, quid multa moramur? Agaso
 Factus, ad hybernos, a sino uectante, solebat
 Concisa in truncos, ac discuneata securi,
 Ducere ligna focos: sed cum sopita teneret
 Lumina, iumentum pascens rapuere latrones.
 Postquam experrectus socium non uidit, amaro
 Per syluas animo, perque omnia rura cucurrit.
 Ast ubi quarendo tempus se amittere nouit
 Anxius ad fratres redit, nec ut ante solebat
 Ingenuè tectum ingressus, collegia patrum
 Erubuit, longèq; abiens à limine tristi
 Procubuit vultu culpam mærore fateri
 Visus, & aspectu misero, veniamque precari,
 Tetandem mandante feram quis tam mansuetam
 Tam docilem speret? lignis generosa ferendis
 Terga dedit, nec se regem memor esse ferarum
 Demissa ceruice humili successit a jello.
 Sic homines docuit sceleris cum pœnitet illos
 Quid sit opus facto, qualiq; ardore dolendum est.
 Ligna tulit, donec pecudem latrone perempto
 Repperit in campis, gaudensq; in tecta reduxit.
 At cum perspiceres diuina volumina multis
 Deprauata locis, & conceptacula lymphæ
 Unde bibunt animæ, primum amisisse nitorem
 Hanc tua scabriciem vigilans industria longo

Deterfu

Deterfu
 Nubila
 Tu sa
 Incola
 Fungen
 Quo M
 Tu vel
 Hæresit
 Tu qu
 Ignita
 Ore fac
 Tu sim
 Dissipa
 Qui sol
 Qui vit
 Frigora
 Ad sup
 Vipote
 Scandia
 O pater
 Prandi
 Et tran
 Est opu
 Fasce
 Tu cui
 Et fer

Deterſit ſudore, tuus labor iſta fugauit
 Nubila, & expulſa fecit vada lym-pida face.
 Tu ſalis illius, quo ſylueſtres colocyntas
 Incola Carmeli docuit compescere vates,
 Fungis officio, turaptus ab arbore ramus
 Quo Moſes purgauit aquas, fontesq; Sabæos.
 Tu velut Alcides contra Stymphalica monſtra
 Hereſiarcharum claua decernis, & arcu:
 Tu quaſi ſol lucis genitor iubar elicis almu,
 Ignitaſq; tuo totum iacularis in orbem
 Ore faces, fideiq; fugas à ſinibus hoſtem.
 Tu ſimilis Zephyro, qui pallida nubila, & imbres
 Diſſipat, & pulſo cælum ſquallore ſerenat,
 Qui ſolem lunamq; aperit, Titaniaq; aſtra.
 Qui vitam infundit paſſis horrentia plantis
 Frigora, ad Australem dum ſol procul exulat vrnæ
 Ad ſuperos tandem longo iam frigidus æuo,
 Vipote qui ſtabas annorum in limine centum
 Scandis, & æternæ fruëris dulcedine vitæ.
 O pater ad noſtras voces conuertere, & audi,
 Prandia iam dudum ſumus ad diuina vocati.
 Et tranſire prius per ſancta negotia longo
 Eſt opus in ceſſu, ſed inertia corporis obſtat.
 Faſce ſub hoc igitur ne deſciamus, adeſto,
 Tu cui conceſſum eſt epulis accumbere diuim,
 Et ſeropem poſita tanto in discrimine cymbæ,

BAPT-

BAPTISTAE MAN-
TVANI CARMELITAE,
THEOLOGI: FASTORVM
Liber decimus.

OCTOBER.

DE S. FRANCISCO.

*Quarta dies Octobris adest, celebratur
minores*

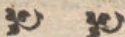
*Festa, Lauernicola, nudis solennia pan-
tis.*

*Nomen Ioannes vestro est ab vige-
ne patri,*

*Sed noua Francisci traxit cognomina fando,
Dum studet artificii Francos effingere lingua.
Iste iuuentutis virides dum perderet annos
Futilibus curis, & pernitiōsa trahendo
Ocia, in atrocis morbi genus incidit, vnde
Perpendit nihil in vita præstantius esse,
Quam toto amplecti Christum, & cælestia mixtu.
Vnber erat, coluit Tusca montana Lauerna,
Quæ furum tutela fuit, pannosus, & vltro
Factus inops, misso sua sub vestigia fastu
Mortales longè antè alios mitemq̃, humilemq̃*

Se ex
Sen
Et qu
Illius
Vuln
Sicq̃
Sicut
Ange
Hum
Verin
Lasci
Esse re
Huius
Copia
Poster
Nomi
Cinger
Innum
Sparsa
Grand
Cum s
Ange
Discip
Sump

Se exhibuit, Christi ante oculos patientis imago
 Semper erat, plagas, & verbera mente ferebat,
 Et quas mente tulit Deus apparere figuras
 Illius in membris voluit, nam vulnere pectus,
 Vulnere signauit palmas, & vulnere plantas.
 Sicq; sigillato Christus se expressit in illo,
 Sicut ab Assyria veniens regione futurum
 Angelus admonuit Laterani in limine templi.
 Humanos verò non solum spreuit honores
 Verùm etiam timuit, quia mens inflata fauore
 Lasciuire solet, tali ratione sacerdos
 Esse recusauit: neq; sacrificauit ad aras.
 Huius ad exemplum vitæ se magna virorum
 Copia conuertit, numerumq; effluxit in amplum,
 Posteritas huius patris appellata Minorum
 Nomine, nodoso lumbos consueta rudente
 Cingere, & in soleas calces inferre salignas.
 Innumeras eius laudes, miracula & acta
 Sparsa per annales, atq; impletura volumen
 Grande, superuacuis labor est includere versu,
 Cùm sint nota satis, vulgiq; per ora ferantur.
 Angelica tandem vitæ præcepta relinquens
 Discipulis omnes quæ seruarentur in annos,
 Sumpsit honoratis Diuim de sedibus vnam.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
DE S. PETRONIO.

Hæc eadem tibi, Petroni celeberrime gentis
Flaminia princeps, lux est sacrata, tuarum
Felsina, qua Tusci quondam caput esse solebat
Imperij, laudum servat monumenta, fuisisti
Et pater & pastor tanta dignissimus urbis.
Graius eras magni veniens à sanguine regis,
Qui sua Threicio positus in littore muris
Nomina coniunxit, Romanaq; mœnia Christo
Cessit, & Aegæas sedem sibi legit ad undas.
Hoc adeò sublime genus satis indicat illud
Quòd tua Theodosio nupsit germana secundo.
Graugenas inter procures tu primus, & ipso
Alter ab Augusto tantum splendoris habebas
Cæsaris in regnis, quantum inter sidera Luna.
Tu puer in genuas artes, & vtranzq; Mineruam
Cecropis, atq; Numa doctus superare coæuos
Non minus es visus, superet quàm flumina pontus.
Missus ab Augusto Romam legatus ad urbem
Occurrente tibi vada per Tyberina senatu
Ductus es insigni Laterana ad limina pompa.
Imperium Petri tunc Cælestinus habebat
Insignis pietate senex, cui nocte cubanti
Clauiger in somnis hæc est oracula fatus:
Orba suo luget pastore Bononia, & orat
Hunc sibi concordique cras Tyberina subibit
Hostia, Thraicijs veniens orator ab oris.

Annuit

Annuit
Quid pe
Hoc onus
Tunc libr
Ad sacra
Dicit ret
Spiritu
Tunc tua
Virtutum
Splenduit
Induit as
Adiuntur
Et dispers
Tunc tibi
Insidias
Mercurius
Irritare s
Desidia ob
Huc illucq
Eumenide
Acupius
Agmina
Tartara
Mensa bre
Invigilans
Sciuit, &
Religionis
impulit a

Annuit oranti Deus, hanc tu amplectere curam.
 Quid per multa vagor? longa prece victus adisti
 Hoc onus, & sacro tandem succedis honori.
 Tunc libris, qui inuenta docent humana, relictis,
 Ad sacras animum leges, ad mystica vatum
 Dicta retraxisti, quærens alimenta, cibosq;
 Spirituum, quibus atheream Deus annuit arcem.
 Tunc tua mens vti vere solum se floribus ornat
 Virtutum decus omne tulit, prudentia late
 Splenduit, accensa est charitas, clementia mitem
 Induit aspectum, pietas miserabile vulgus
 Adiutura manus ambas extendit ad aurum,
 Et dispersit opes per rustica tecta, per urbem.
 Tunc tibi tota domus Ditis molita repente est
 Insidias. Venus in primis, Iocus, atq; Cupido,
 Mercurius venator opum, Mars belliger iram
 Irritare sciens, animos Saturnus inertii
 Desidia obscurans, Luna inconstantia corda
 Hoc illucq; ferens, missæ de sedibus imis
 Eumenides doctæ ingluuiem, doctæ omne animarum
 Aucupium, sed tu diuis fautoribus ista
 Agmina fudisti, lemuresq; sub alta fugasti
 Tartara, Lethæo referens ex hoste triumphum.
 Mensa breuis, rudis esca, fames ieiuna, pudori
 Invigilans, Venerem duris frenare lupatis
 Sciuit, & enormes legi submittere sensus.
 Religionis amor mentem, linguamq;, manumq;
 Impulit ad cultum superum, plebemq; docendam.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Sunt quoq̄ qui dicant veterum sanctissima patrum
 Acta voluminibus te commemorasse disertis,
 Quae valeant Crispi laudem sperare Salusti.
 Sic tuus, ô pater omnipotens, qui regna gubernas
 Omnia dispensans scite, tua dona minister
 Sollicitis omnes curis exercuit annos.
 His studijs animosam urbem, belloq̄ superbam,
 Et populum numero, ingenijs, opibusq̄ potentem
 Composuit, sicut vigilans industria docti
 Agricola syluestrem agrum, terramq̄ rebellem
 In virides hortos, atq̄ in sola pingua vertit.
 Ut bonus acceptam posuit pater ordine gentem
 Ad sacras Diuorum ades curam appulit omnem,
 Et studuit templis celebri decus addere cultu.
 In primis Stephano delubrum insigne, domosq̄
 Struxit, & in morem busti, quo dicitur olim
 De cruce sublatum Christi iacuisse cadauer,
 Adiunxit quod adhuc superest insigne sepulchrum.
 His ita compositis, populoq̄ in pace relicto
 Ut consanguineos, patriamq̄, ipsamq̄, sororem
 Viseret, & regem, Thracum remeauit ad oras.
 Reliquiasq̄ domum rediens, & plurima Diuim
 Corpora quae Augustus magno pro munere Caesar
 Tradiderat secum longinqua per æquora, demum
 Per mare cui nomen fecit vetus Adria vexit,
 Vectaq̄ sub Stephani templo reuerenter honestos
 In loculos tanquam populi munimen & urbis
 Intulit, & functus vita, post tempore paruo

Ipse

Ipse pius
 Prostrat
 Atq̄ ita

C
 V
 Q
 M

Mandau
 Indigna
 Et quec
 Feruida
 In mea n
 Guttura
 Lampad
 His defu
 Applici
 Crate si
 Sic assat
 Ut timo
 Ferro it
 Segmin
 Humori
 Acribu
 Quam n
 Et lania

*Ipse pius pastor tota in singultibus vrbe
Prostrata, & lachrymis templo sepelitur eodem,
Atq; ita cum Diuis habitat tellure, & Olympo*

DE S. REPARATA.

C*Aesariensis eram viuens, post fata cadauer
Venit in arua meum Fesulis subiecta, cubatq;
Qua Tuscus decurrit aquis torrentibus Arnus,
Me Decius Caesar nulli feritate secundus
Mandauit libare Ioui: scelus ipsa nefandum
Indignata magis volui genus omne dolorum
Et quaecunq; pati potius tormenta, liquato
Feruida nudatam misit me in balnea plumbo.
In mea mox feruens fundi mandauit acetum
Guttura, & accensis latus inflammauit vtrumq;
Lampadibus, post haec mergor flagrante camino.
His defuncta malis alios traducor ad ignes.
Applicita lateri crucior face, viscera torret
Crate super, miserosq; artus depascitur ardor.
Sic affata trahor populo admirante per urbem
Vt timor excuteret vulgi de pectore Christum.
Ferro iterum lanior, lapidum per acuta volutor
Segmina, calcefricor mixto sale: trida sinapis
Humori confusa acido languentia membra
Acribus afflicta stimulis, neu poena supersit
Quam non pertulerim, spinoso verberare plector,
Et laniant suras, faciem, terga, vbera, sentes.*

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Ultima pœnarum quæ me crudelibus istis
 Solut ab ærumnis, fuit à ceruice reuulsum
 Ense caput, formam niuæ vestita columba
 Mens abiit, raptimq; volans intrauit Olympum:
 Octobris bis quarta dies mihi sacra, per vrbes
 Tunc cessat labor Etruscas, mea templa sacerdos.
 Ornat, & accensis lucent funalibus aræ.
 Vita fuit terrena breuis: quò liber ab orbe
 Infrenato animus citò consequeretur Olympum.
 Vix mea bis senos atas exegerat annos
 Cùm tormenta tuli tam formidanda, tulissem
 Et maiora, Deus tanto me accenderat igne.
 Sic animam fouit virtus diuina recentem,
 Vt mihi terribilis facies irata tyranni
 Non fuerit, neq; tam validis quassata procellis
 Mota sit admorsa Christi semel anchora caute.
 Sic miris humana modis attollere corda
 Scit Deus, illaqueat tali dulcedine mentes,
 Vt tormenta nihil quamuis durissima pendant.
 Hoc est quod potant inter conuiuia Diui
 Nectar, hic ambrosiæ suavis liquor ille, beatas
 Qui reddit gustando animas, hæc illa voluptas
 Sancta, voluptates vetitas quæ funditus haurit.
 Tyrreni gaudete lares, celebrate quotannis
 Hæc mea festa, Deus meritis pro talibus vrbes,
 Castella, & vicos, omnes custodiet agros.
 Talibus Arnenses verbis Reparata colonos
 Est affata, sui residens in culmine templi.

Sic pre
 Sed te
 Sacra a
 Ipse ten
 Ius hab
 Et stygi

C
 S
 E
 T

Cognita
 Hic Ma
 Ora vol
 Vidit, &
 Setulit
 Magnu
 Tendsr
 Per fret
 Post ob
 Nauicu
 Persua
 Aëria
 Attuli
 Parrhi
 Plurim

*sic precor vt fata est virgo Deus omnia seruet,
 Sedte præsertim, quæ fers insigne pilarum
 Sacra domus, decimum partu connixa Leonem,
 Ipse tenens Petri clauis, vitæq; necisq;
 Ius habet, & missa totum ditioe per orbem,
 Et stygis & cæli portas, aperitq; seratq;.*

DE S. DIONYSIO.

C*Aecropides nono Phæbi Dionysius ortu
 Surgit Athenæi sapiens auriga senatus,
 Hic de principibus, regnoq; nouemplice diuitem
 Plurima conscripsit, diuinaq; nomina fecit
 Cognita sub Paulo, qui tunc habitabat Athenis.
 Hic Mariæ uiuentis adhuc veneranda tueri
 Ora volens, naue Assyrias annauit ad oras,
 Vidit, & ascenso Carmeli vertice nostros
 Setulit ad patres, spelæaq; sancta reuisit
 Magnus vbi Helias legitur vixisse, priusquàm
 Tenderet Eoos curru translatus ad hortos.
 Per freta deuenit Romam post funera Petri,
 Post obitum Pauli, qua tempestate tenebat
 Nauiculam Petri Clemens Romanus, & ipso
 Persuadente viam secuit Dionysius vltra
 Aërias Alpes, Rhodanum transiuit, & omnes
 Attulit ad Celtas Christum, tentoria figens
 Parrhisios bifido quæ Sequana circuit amne,
 Plurima postremum passus tormenta, ferasq;*

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

*Vt memini cecinisse olim maioribus orsis,
Cum socijs pœna capitali affectus in vlnas
Ipse suum caput assumpsit, truncusq; propinquum
Attulit in collem, quo nunc sublimia regum
Busta loco resident magni sub culmine templi.*

DE S. LVCA.

Signa Nepæ redeunt, alio quæ nomine fertur
Scorpius, ara venit, formaq; bicorporis astrum,
Fertilis Autumni pars vltima colligit vnas
Solibus affectas longis, ac vina ferentes
Dulcia, & extremas deportat in horrea fruges.
Mespila quæ Medici dixere tricocia mala
Mitigat attritis duro sub verberè culmis.
Antiochenus adest Lucas, & cornua fronte
Bubula fert, illum vates fecere iuuenicum,
Vt memini tractans diui solennia Marci.
Historiam Christi verbis complexus Achaïs
Vertere Apostolicos calamum properavit ad actus.
Ipse comes Paulo semper fuit, illius inter
Barbaricas gentes iter est sectatus, Athenas
Venit, & in Cyprum remeans, vt sanctus agebat
Spiritus, in Christum vicos animabat & vrbes.
Ipse fuit magnæ matri custodia longo
Tempore, & ex eius fertur didicisse relatu
Plurima de duplici natura, & origine partus
Virginei sine patre sati, sine semine nati.

Spremit

Spremit
Coniugis
Cum Cleo
Sub pere
Esset ab
Hic Med
Plurima
Exleges
Regna ley
Atq; ibi
sparger
in placi

P
OST
AN
De
Nil
Iste Lati
Inclya
Indulsi
Mœnia i
Atq; fia
Infont
Inuider
Apis, &
Et reliq

Spreuit opes, spreuit Veneres, ad funera venit
 Coniugis ignarus. Veterum pleriq; putarunt
 Cum Cleopha Lucam Christum vidisse latentem
 Sub peregrinantis specie, cum nocte reuersus
 Eset ab inferna, superasq; redactus ad auras.
 Hic Medicus, pictorq; fuit, monumenta supersunt
 Plurima, & Iconica Christi, Mariaq; figura.
 Exleges iterum populos, vicinaq; Ponto
 Regna legens senior Bithynica venit in arua,
 Atq; ibi post decimam cum lux octaua pruinis
 Spargeret Octobrem, gelidoq; ascenderet ortu
 In placidam lapsus migravit ad æthera mortem,

DE S. PTOLEMAEO.

Post Lucã Ptolemaeus adest de sanguine, vt aiunt,
 Antiqui stirps nata Lagi, genus vnde superbum
 Descendisse ferunt regum, qui sceptrataulerunt
 Niligenas inter per plurima secula gentes.
 Iste Latinorum magno sub principe quondam
 Incluta cui virtus pietas cognomina fecit
 Indulsi bellis, & Alexandria colebat
 Mænia in Aegypto, Christiq; receperat vndam
 Atq; fidem, solitis viuens sine crimine in armis,
 In fontemq; trahens cum relligione iuuentam.
 Inuidere homini lemures, latrator Anubis,
 Apis, & Inachys virgo quæ venit ab oris,
 Et reliqui, quorum locuplex Aegyptia semper

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Terra fuit: diuis igitur satagentibus orta est
 Seditio, contra nostra primordia gentis,
 Cumq; sacerdotum rabies sauiret in omnes
 Christigenas vinclis, flagris, & acinace, & igne,
 Continuo in medios venit Ptolemaus, & alta
 Voce scelus tantum increpuit, mora nulla ministri
 Sacrorum exciti iuuenem traxere sub vmbra
 Carceris, insignem non ausi extingueret ali
 Morte virum, neq; vulgari delere tumultu.
 Dum sedet in tenebris sub opaci fornice claustri
 Sæpius admonitus Christo dare terga, deosq;
 Quos reges, quos antiqui coluere parentes
 Suscipere, & fumo culpam expurgare Sabao,
 Mansit, vt aduersus Boream Rodopæia cautes,
 Forti inconcussoq; animo mala numina contra.
 At cum sæpe deos insectaretur acerbè,
 Rideretq; minas, Christumq; extolleret ore
 Libero, & audaci, turbam irritauit atrocem,
 Insultuq; hominem factò rapuere. Tyrannus
 Qui præerat genti cupiens sedare tumultum,
 Se in fora proripuit, plebisq; è vortice tractum
 Fascibus afflixit, populoq; urgente proteruis
 Ausibus, & misso in cælum clamore securi
 Tristis & inuitus fatis occumbere iussit.
 Lucius in bellis qui te Ptolomæ secutus
 Semper erat, te in morte sequi, tecumq; venire
 Ad superos voluit, miseratq; relinquere terras.
 Supplicijs igitur cum se clamaret aperte

Chri-

Christig
 Tum
 Aproa
 Floruit
 Et dem
 Ingeny
 Terrar

Insula
 Angl
 Angu
 Vel q
 Angela
 Saxonæ
 Tunc ge
 Transyt
 Oceani
 Britone
 Vrsula
 His eten
 Paulò m
 Hic sobo
 Ac viri
 Post du
 Vrsula
 Quàm s

Christigenam, paribus tecum migravit in astra.

Tum quoq; scrutator cæli præclarus eisdem
 Aproavis veniens, & sanguine proximus isti
 Floruit Isiacis alter Ptolemæus in oris,
 Et demum moriens nunquam peritura reliquit
 Ingenij monumenta sui, nam sydera, & ipsum
 Terrarum proprijs inclusit legibus orbem.

DE S. VRSULA.

Insula ab antiquis, quæ dicta Britannia, nunc est
 Anglia, vel quoniam terris auulsa videtur
 Angulus, extremi latitans in finibus orbis:
 Vel quoniam regina locis regnavit in illis
 Angela, quæ signis illuc victricibus egit
 Saxonas, & fecit pulsis nova regna Britannis.
 Tunc gens pulsa suis laribus, cum nomine prisca
 Transijt ad Gallos, seditq; in littore magni
 Oceani primis non longè à finibus. Hi sunt
 Britones, ex quorum regali sanguine virgo
 Vrsula processit Mauro generata parente.
 His etenim rex Maurus erat, sed & Anglia regem
 Paulò mox habuit Christi cultoribus hostem.
 Hic sobolem Mauri quòd præstantissima forma
 Ac virtute foret, Nato cupiebat, & acta
 Post diuturna tulit Deus hæc in fœdera reges.
 Vrsula Christigenis prognata parentibus antè
 Quàm subeat thalamos, iungat sibi mille puellas,

Atq;

Chri.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Atq; decem comites præstanti corpore, & vna
 Quæq; decem comitum veniat comitata phalange
 Mille puellarum, cum talibus Ursula castris
 Virgineam ducat tota trieteride vitam,
 Interea iuuenis Christum doceatur, & vnda
 Diluat antiquas labe, cultumq; deorum.
 Ursula virginis igitur stipata cateruis
 Assiduis operam ludis impendit, & omnes
 Prouocat ad Phrygiæ socias certamina Troiæ,
 Strenuaq; assumptis imitatur Amazones armis.
 Mens erat has secum comites ad limina Roma
 Ducere, & hanc alto seruabat pectore curam.
 Ast ubi iam Christi cunctis infudit odorem
 Virginibus, summo venit Paranympus Olympo,
 Qui docuit fecitq; viæ cognoscere casus,
 Et mortis genus, atq; locum. Tunc classe parata
 Conscendere maris fluctus, & in hostia Rheni
 Nauibus immisissis Agrippæ mænia postquam
 Intrauere, viæ reliquum pede carpere visum est,
 Rhenus enim rapidum voluens ex Alpibus amnem
 Præcipitat cursus versum Oceanitidas vndas,
 Et labor aduerso nimis est grauis ire fluento.
 Quot proceres, claraq; nurus spectacula visum
 Hæc venere, loqui longum, vix agmina campi
 Pascere vix vrbes poterant. Saturnia tandem
 Iam pedibus teneræ fessis in regna puellæ
 Per Venetos, per Flaminius venere, per Umbros.
 Dixissent veteres hæc vna in castra Dianam

Omnibus

Omnibus
 Virginib
 Busta an
 Inuisere
 Mænia r
 Mille hab
 Oscula, m
 Cum gen
 Tam pia
 Cyriacus
 Pontific
 Catibus
 Virginea
 Per iuga
 Mænia
 Tunc ere
 Heu gra
 Deuastat
 Virginea
 Aggress
 Longa g
 Dilaniar
 Armige
 Ursula i
 Nec Ven
 Eiacula
 Formosa
 Sunt qu

Omnibus è syluis nymphas egisse, suisq;
 Virgibus cinctam patrij iuga querere Cynthi.
 Buxta antiqua patrum celebri templa incltyta fama
 Insistere, nihil prætermisere, quod intra
 Mœnia relligio Christi insigniuit, & extra
 Mille habuit paries omnis, mille omnis imago
 Oscula, mille solum, prosternebantur ad omnes
 Cum gemitu, & lachrymis, & cum singultibus aras.
 Tam pia nunquam aliàs vidit spectacula Roma.
 Cyriacus qui summus erat (sic fama) sacerdos
 Pontificis curam maiestatemq; relinquens
 Catibus his tantis sese coniunxit, & inter
 Virgineas acies ductor Germanica tandem
 Per iuga quàm primùm, Rheno duce, venit ad vrbis
 Mœnia Agrippina, sauo deprensus ab Hunno est.
 Tunc etenim patrijs egressi finibus Hunni,
 Heu graue terrigenis atq; illatabile fatum,
 Deuastatum ibant vicos, rura, oppida, & vrbes.
 Virgineas igitur turmas furialibus armis
 Aggressi laniant, sicut ieiunia passus
 Longa greges vrsus, Libyciq; armenta leones
 Dilaniare solent, adeò genus illud acerbum est.
 Armigero tandem furiosus in agmine princeps
 Vrsula in innocuum, quia nec deponere Christum
 Nec Venerem sancto voluit præferre pudori,
 Ei aculans pectus contracto spicula cornu
 Formosam formoso animam de corpore soluit.
 Sunt quoq; qui dicant ipsum redeuntibus illo

Occur

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBV'S

Occurriffe loco caesumq; furoribus hisdem
Dum sponsam, & comites certat seruare maritum.
Sic sponsa coisse suae, sic sanguine mixto
Festa penes superos celebrasse iugalia diuos.

Cordula in hoc tanto fertur latuisse tumultu,
Nec socias comitata fuit, sed luce sequenti
E latebris veniens strictos se misit in enses,
Et subito assumptis caelo sese intulit alis.

DE S. SIMONE ET
Iuda.

Simonis Iudaeq; dies est quinta Calendas
Ante Nouembrales, horum matertera Christi
Mater erat. Iudae verò duo nomina, Iudas
Et Thadeus erant. Hic est qui venit Edessam
Abbagari regis morbos, elephantiasimq;
Curaturus, vti Christus promiserat olim:
Christus enim regi sese in sua regna vocanti
Scripserat auxilium, postquam remeasset in astra
Se fore missurum, Post hac Aegyptia Simon
Arua petens, Iudas verò Babylonica Christi
Sancta per ignaras mittebant semina gentes.
Mox ubi coniunctis in Persida gressibus ambo
Peruenere, lares qui per simulachra latebant
Protinus amissa tenuere silentia voce.
Tunc Indos, Persasq; grauis discordia in arma
Miserat, instabatq; dies saevi aspera Martis.

Dux super euentu belli dum consulit aras
 Et simulachra, lares trepidi responsa negarunt
 Insuper imperio, tandem ventura coacti
 Videre si scirent, nimium crudele futurum
 Excidium cecinere hominum, pugnamque cruentam.
 Tum gemini fratres rugas risere deorum,
 Atque Duci, ne praebe aures dixere nefandis
 Verbis. haud dubium, tibi cras orator ab Indis
 Sacrificæ veniet portans ramalia palmae.
 Altera lux aderat, venit legatus ab Indis
 Pacem orans, pacemque ferens in Persida totam.
 Inopia successu hoc mens indignata Magorum
 Se posse putans sanctis imponere, coram
 Rege ipso, tulit in medium genus omne veneni,
 Scorpiones, et iaculos celeres, hydrosque, nepasque,
 Scorpiones, colubros, et cetera quæ per Eremum
 In solis arentem virosa animalia serpunt.
 At gemini fratres pecus hoc in membra Magorum
 Convertere, diu tortos, sanieque fluentes
 Pestifera miserati homines pepulere colubros
 In desertis procul nullis habitata colonis.
 Premerent rixas, incerto semine natum
 Infantem, qua luce parens produxerat illum
 Et populum fecere loqui, nec proditus author
 Verus adulterij, sed falso crimine functus,
 Adde quem voluit mendax infamia fontem.
 Quibus ea clatrato clausas in carcere Tygres
 Ante habuit, quæ tunc aditum praebebat Megara

Exie-

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Exierant, & iam strages asperrima passim
 Editas, per turbas totam tremefecerat urbem.
 Hoc ubi nouerunt fratres crudelia monstra
 In naturam ouium mitem vertere precando,
 Atq; immansuetum subito extinxere furorem.
 Post varios casus, & post miracula tandem
 Plurima digressos alias traduxit adoras,
 Spiritus ille potens homines impellere quò vul:
 Obseruata illic, qua totus ad orgia luce
 Conflueret populus templum subire, palamq;
 Ex statuis iussere deos prodire latentes,
 Et latebras aperire suas, ac frangere saxa.
 Ecce duo visi subito volitare per auras
 Aethiopes, suaq; horrisono simulachra fragore
 Sternere humi, penitusq; suas lacerare cauernas.
 Protinus hoc tanto plebs exanimata tumultu
 Pernici dat terga fuga. Tum tota repente
 Turba sacerdotum sanctos inuasit, & armis
 Oppressere viros, simulachrorumq; ruinis
 Contriuere, deos animis furialibus vlti.
 Nec mora, cœperunt mugire tonitrua cœlo
 Nigrescente, micant subitis ardoribus aura,
 Fulminaq; in templi molem contorta superbam
 Dissoluunt conquassatis laquearia tectis.
 Ecce ruit sublimis apex, luxata sequuntur
 Marmora cum strepitu ingenti, sublatus in auram
 Puluis it, & templum in partes est quattuor actum.
 Sic ubi traxerunt ad Christum Persida totam

Migra-

Migra-

D

R

Nam ce

Millia,

Res mir

Tanta r

Tot pec

De cliu

Iosapha

Cade, te

Non ab o

Addidi

Gramin

Balsama

Cinnamo

Addidi

Aspera,

Hoc ideo

Omnia d

Omnia q

Assidue

Migrauere animæ fratrum super aethera sanctæ.

DE DEDICATIONE TEM-
pli.

R *Ex Solyma gentis Salomon prudentia, & auro
Inclutus, vt fecit templa illa excelsa, manumq;
Imposuit summam, celeberrima sacra vocata
Principibus magna cum religione peregit.*

*Nam centum viginti ouium cecidisse feruntur
Millia, viginti verò duo millia (visu
Res miranda) boum, sacras holocausta per aras
Tanta renidentes illis arserunt diebus.*

*Tot pecudum fusus potuit decurrere sanguis
De cliuo pendente Sion procul vsq; iacentem
Iosaphath in vallem, riuumq; implere rubenti
Cade, tenebrosa factum cui nomen ab umbra,
Non ab odoratis, vt plebs putat inscia, cedris.
Addidit & varia decerptas arbore frondes,
Graminaq; & flores, & millecoloriaserta,
Balsama, & ex pingui stillantem corticemyrrham.
Cinnama, thura, Arabes lambebant sydera fumi:*

*Addidit argenti decus, & vasa aurea signis
Aspera, & auectas Gangis de littore gemmas,
Hoc ideo factum, quò rex ostenderet ipsis
Omnia deberi superis, magnoq; Tonanti,
Omnia qui vitæ nobis alimenta ministrat
Assidue, & moto vires dat rebus Olympo,*

Σ

Quas

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Quas generat tellus, & quanaſcuntur in vndis.
 Ipſe etiam populo faciente ſilentia & aures
 Ad longas tendente preces, multa ore profatus;
 Vt Deus æternum templi cuſtodia & vrbis
 Eſſet, & ad gentis corda inclinaret amorem.
 Pro pietate Deum tali de culmine mundi
 Aduentasse ferunt, regisq; ad limina lapſum
 Collaudaſſe pios animos, operumq; labores,
 Promiſiſſe etiam templi populiq; habiturum
 Se vigilem ſemper ventura in ſecula curam.
 Mox hic ab antiquis noſtros deuenit in annos,
 Nam noua cælitibus magnis delubra, Deoq;
 Pontificum prece, thure, mola ſacramus, & igne;
 Ac crucibus circum piſtis, qua dæmones arcent.
 Marmoreas etiam Diuum ſacra oſſa per aras
 Condimus, & tales ritus Encœnia dicunt.
 Aduertendum etiam calices, & liba teneri
 Inter ſacra ſuper menſas de marmore viuo
 Eſſe opus, & triplici velanda altaria lino,
 Vel duplici ſaltem: Nam lintea plura leguntur
 Exanimum Chriſti quibus inuolueſſe cadauer.
 Talibus obſequijs Deus inuitatus in ipſa
 Tempora venit, ſuperi veniunt, & vota precantum
 Intellecta ferunt patris omnipotentis ad aures.
 Cùm Solyma quondam ſupremum incumberet vrbis
 Excidium, ſuperi qui templa, arasq; tenebant
 Auditi ſunt nocte loqui, migremus ab iſtis
 Sedibus, iſta graui moles deuota ruina.

Hinc

Hinc pat
 Officio f
 Propter
 Dicere fa
 Vota, pre
 Tempore
 Hic muli
 Pectoraq;
 Nam nihi
 Tempora q
 Quod qui
 inde trah
 Nam tem
 Non patit
 os etiam
 ſe habita
 qualia ſun
 Et nullum
 ratius ho
 ſiq; Sibyl
 Pectora ve
 cornanda
 titia, pie
 electare ſ
 molum a
 cit ab ex
 minaq; a
 ſua perp

Hinc patet in templis Diuos habitare, quòusq;
 Officio functi fuerint, aliòq; vocati.
 Propterea in templis nihil exercere, nihilq;
 Dicere fas, quod Diuum oculos offendat, & aures.
 Vota, preces, & sacra decent altaria, & omni
 Tempore diuinis illic de rebus agendum est.
 Hic mulier velare comas, abscondere vultum
 Pectoraq;, & gestus debet cohibere petulcos.
 Nam nihil est quod sic mores, vt femina, frangat.
 Tempa quoq; a Graijs appellabantur Asyla,
 quòd qui confugerent illuc iura ipsa vetabant
 iudè trahi, mos hic nostro seruatur ab xuo.
 Nam templum est diuina domus, legesq; profanas
 Non patitur, sed colla iugo fert libera ab omni.
 Nos etiam, nos templa Dei sumus, intima corda
 Ipse habitat, stygionisi sint incesta veneno,
 talia sunt per lustra hominum tenebrosa vagantum.
 nullum est aliud templum aequè nobile, nullum
 ratius hospitium superis, reminiscere vatam
 atq; Sibyllarum, quorum Deus ora mouendo
 pectora venturos docuit mortalia casus.
 ornanda igitur mens relligione, pudore,
 stitia, pietate, fide, nam talia Diuos
 delectare solent, & nos in sydera ducunt.
 templum aliud Deus ipse sibi mirabile quondam
 cit ab exortu rerum, cui nomina cælum.
 omina q; appendit semper lucentia, solem
 sua perpetuò variantem cornua lunam.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Magna etiam Venus est lampas, quæ porrigit umbrā
 Iuppiter, & Maiors rubet hic, argenteus ille,
 Post Venerem lucent, summo Saturnus in orbe
 Pallet: Athlantiades se in paruum colligit ignem.
 Hoc est vestibulum templi sublimis: eunti
 Altius offertur spacium sine fine sub alta
 Abside, & aternis illic splendoribus ignes
 Tot numero lucent, quot sunt per littora arena.
 Multiplices rerum formas ea lumina certis
 Distincta ordinibus reddunt: apparet imago
 Lanigeræ pecudis, Tauri, Iuenumq; duorum.
 Cancer in obliqui sedet alto limite circi
 Versus Hyperboreos axes, Leo proxima Cancro
 Teeta tenet, sequitur Virgo, sub Virgine Libra,
 Scorpius, & formæ senior coniunctus equina.
 Mox Caper humentem tollens sua cornua ad Austrū.
 Ac iuuenis qui spargit aquas, piscesq; nitenti
 Tergore, & obrizum squammis imitantibus aurum.
 Stant leua dextraq; alia, quas dicere longum est,
 Vndiq; difformes, pecudumq; hominumq; figura,
 Rerum etiam plantarum anima, sensuq; carentum
 Vt Quadriga, Ratis, Crater, Lyra Thracia, Plaustrum,
 Araq; & ardenti radians mucrone sagitta,
 Atq; vtrinq; poli, rectoq; per inuia mundi
 Viscera discursu longus se porrigit axis,
 Qui volucris motam torquet vertigine molem.
 Si magis alta petas, semper maiora fereris
 In spacia, & missos longè sine limite tractus.

Hic ater
 Huc ven
 Facta na
 Vitaq; c
 Qui tem
 Et solida

BA
 TV
 TH

IN

si quid in
 Hic delem
 Ante die
 Mensis, &

Hic

*Hic aeterna quies, hic est aeterna voluptas.
 Huc veniunt humanae animae quae templa frequentant
 Facta manu in terris, quibus est pietasq; pudorq;
 Vitaq; compagem carnis pertusa caducam.
 Qui templo defertur honor reuocatur in annos.
 Et solida redeunt ad festa reciproca laudes.*

**BAPTISTAE MAN-
 TVANI CARMELITAE,
 THEOLOGI: PASTORVM**

Liber vndecimus.

NOVEMBER.

IN SOLENNITATE OMNI-
 um Sanctorum.

*Fert prima dies solennia magna No-
 uembris,
 Nam superos omnes vno celebramus
 honore,
 Et noua communi persoluimus orgia
 ritu.*

*si quid in hoc igitur toto peccauimus anno
 hic delemus: Idem veteres fecere Latini
 Ante dies Christi, sederant ea festa secundi
 Mensis, & his nomen festis dementia fecit,*

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Stultorumq; dies illos dixere Quirites.
 Extat adhuc Roma moles amplissima, & author,
 Ut perhibent, Agrippa fuit testudine grandi
 Aethereo similis caelo, qua dicitur olim
 Vitori sacrata Ioui, magnaq; Deorum,
 Ut meminit Graiorum atas antiqua, parenti.
 Hec igitur Diuum genitrix sua pignora molis
 Istius heredes faciens, cognomina traxit
 Omnibus à Diuis, dixitq; immania tecta
 Pantheon, hoc templum Phoca donante recepit
 Sacrorum antistes Bonifacius, atq; fugatis
 Inde simul cum matre Deis, solenniter omnes
 Transtulit ad superos, verboq; sacravit, & vnda:
 Ac Maij celebranda die solennia nono
 Instituit: Sed in has patres traxere Calendas.
 Nam modo collectæ fruges & in horrea missæ
 Otia parturiunt, iam transiungere labores,
 Cassauere opera, tempus geniale propinquat.
 Bruma venit, glacialis hyems apparet in altis
 Montibus, & canis albens iuga summa capillis:
 In campos gelido iam descensurus ab axe
 Implet Rhiphæis Boreas Aquilonibus vtres.
 Apta celebrandis, & idonea tempora festis
 Hec prisca videre patres: Sed tempora Maij
 Etsi fronde virent multa tamen aspera fiunt
 Sapius absumptis iam frugibus, atq; laborum
 Et solis crescente æstu spatiaq; dierum.
 Cum sacrata ædes Diuis fuit ista, repente

Prorip
 Collu
 Ianicu
 Iuppit
 Iuno S
 Delius
 Filia L
 Protin
 Pallas
 In iug
 Cælitu
 Egit, &
 Tum ve
 Et cum
 Et qua
 Illustre
 Afflix
 Proiecc
 Antè L
 Nos igi
 Tendim

P
 Ri
 Ex
 Qu
 Se

Proripuit sese veterum tota illa Deorum
 Colluuijs: Cybele petijt sua Dindyma, coniunx
 Ianiculi fertur specubus latuisse sub altis,
 Iuppiter Ideos saltus, Venus alta Cythara,
 Iuno Samum, soboles Maia Cyllenia lustra,
 Delius in Delphos abiit, Vulcanus in Aethnam,
 Filia Latonæ syluis præfecta recessit
 Protinus in Delon, Neptunus in aquora fugit.
 Pallas in Actæos montes, Rhodopeia Mauors
 In iuga, Dirænos Euan volitavit ad agros.
 Cælituum verò populos, ad festa voluptas
 Egit, & ornati roseis venere coronis.
 Tum veterum Cunei patrum Pæana canentes,
 Et cum virginibus matres duxere choreas.
 Et quæ supplicijs ac fuso sanguine Christum
 Illustrem fecere animæ, quæ corpora longis
 Afflixere malis, nec in otia, delitiasve
 Proiecere dies, palmas gessere virentes
 Antè Deum, lateq; choros habuere frequentes,
 Nos igitur patriæ memores cui vivimus, ad quam
 Tendimus, hos tantos lati celebremus honores,

IN DIE MORTUO-
rum.

Prima dies superos ciues colit, altera manes
 Expiat, æternos non qui damnantur ad ignes,
 Quos spes nulla fouet, quos nulla piacula solunt:
 Sed quibus est veniale nefas, vel origine ab ipsa,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Vel capitale prius, factum veniale dolendo.
 Sunt quos errorum bene pœnitet, atq; doloris
 Igne coquunt animi maculas, elephantiasimq;
 Atq; cicatrices, isti post fata feruntur
 Ad superos: Sunt qui scelerum moriantur opacis
 Impliciti tenebris, hi sunt qui tartara, & altum
 Præcipites Acheronta petunt; exiliter, ægrè,
 Frigide, & insipide nec toto pectore quosdam
 Pœnitet, hos quanquam patris clementia in vmbrae
 Non agat æternas, tamen vt terrena relinquat
 Somnia, & antiquos habitus, & iniusta malarum
 Semina curarum per regna Catartica mittit,
 Et quosdam permittit agi tenebrosa per antra
 A stygijs laribus, quosdam transire per ignes
 Et per stagna facit, latrinalesq; lacunas,
 Illudiq; malis lethæi à manibus Orci,
 Acrius ac lenius, meritorum examine factò,
 Sicut in Alfonso dictum reminiscimur olim.
 His præsens deuot adies, suffragia dantur
 His hodie, his crebris lucent altaria flammis,
 Et paribus studijs vrbes ac rura parentant,
 Februaq; exercent, sicut Romana secundo
 Mense superstitione Ioue tunc regnante solebat.
 Quintuplici verò manes ratione iuuantur.
 Prima salus oblata Deo sunt azima liba,
 Et calices, prosunt animis ieiunia, prosunt
 Quæ miseris donantur opes, Litanea, precesq;
 Est aliud, si vera recens sententia patrum,

Mami-

LI.

Manibus
 Conflari e
 Aethera.
 Partiriq;
 Corpore,
 Auxilio
 Indulgere
 His Deus
 Assignat
 Luce anim
 Merore, e
 sicut vbi i
 Nuptia, &
 In cry
 quem f
 conspician
 Descendi
 que fortu
 Terrarum
 Ast vbi
 In sua tel
 Mente fer
 Tunc etia
 Dimittunt
 Atq; mag
 tara mini
 Et quasi
 sicut in A

Manibus auxilium: Nam quædam araria dicunt
 Conflari ex meritis Christi Diuimq; colentum
 Aethera: Romanus quæ dispensare sacerdos
 Partiriq; potest, animisq; impendere functis
 Corpore, qui Elysios possunt sperare penates.
 Auxilio tali factum indulgentia nomen,
 Indulgere etenim blandè inscruire vocamus,
 His Deus extenuat pœnas, & tempora pœnis
 Assignata modis breuiat: nec credimus ista
 Luce animis tormenta dari, sed gaudia pulso
 Merore, & lachrymis campos resonare per illos,
 Sicut vbi lautis ineunt conuiuia mensis
 Noptiæ, & antiquo celebrata charistia more.
 Que in cryptis fuerant veniunt ad compita visum
 Quem fortè suæ gentis, patriæq; per amplum
 Conspiciant Erebum superis à sedibus illuc
 Descendisse, manus iungunt, dant oscula, querunt
 Que fortuna manet viuos, quid agatur in orbe
 Terrarum, letiq; trahunt solatia fando.
 At vbi conuerso Titan delabitur axe
 In sua tecta pedem referunt patienter, & equa
 Mente ferunt quæcunq; suis sunt debita fatis.
 Tunc etiam multæ vinclis, & carcere functæ
 Dimittuntur: habent proprios ea regna toparchas
 Atq; magistratus, qui certa silentibus vmbri
 Tura ministrantes animas soluuntq; ligantq;
 Et quasi Minoës quidam dominantur Auerno,
 Sicut in Alfonso dictum reminiscimur olim.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
DE S. LEONHARDO.

Inclita Gallorum pars est Aquitania, monti
Proxima Pyrena, Ligerim videt, atq; Garumnam
Per sua piscosis deducere pascua lymphis,
Hic fertur traxisse genus Leonhardus ab alta
Stirpe Clodouxi Francorum regis, & omnes
Contempsisse sua titulos & stemmata gentis,
Et coluisse nemus, consorsq; fuisse ferarum
Asper, & incultus, cum posset episcopus esse,
Ac nitidas habitare domos, & viuere lautè.
Hic erat accensus studio pietatis, & ibat,
Esset vt auxilio vinctis, & carcere clausis,
Assidue ad regem, quòd si quandoq; se uero
Rex animo se difficilem præbebat, ab ipsis
Cœlitibus poscebat opem, precibusq; solebat
Soluere vincla, fores clausas aperire, catastas
Frangere, & ex altis miseros educere claustris,
Contigit vt saltus rex & regina per illos
Venarentur, & vt sauos regina dolores
Inciderit subiti partus, querimonia ad auras
Iuit, & audita per lustra silentia voces.
Tanta pater subito pius ad lamenta cucurrit,
Et prece iam propè ducentem suspiria vitæ
Vltima, cum tenero seruauit pignore matrem,
Rex igitur meritis illi pro talibus omne
Id voluit donare nemus, sed grandius æquo
Ipse ratus donum, dixit sibi velle relinqui

Quantum

Quantum
Ergò si
Propos
Cenobiu
Atq; ibi
Ad cap
Surgere
Iuit in
Prætere
Ad Rho
Prodigi
Dum lai
Elicit, a
Prodigi

P
Er
Pr
Cro
Ia
Ac sim
Autum
Triftis
Nubibus
Alget, &
In glaci
Stiria fi

Quantum nocte suo gradiens ambiret a fello.
 Ergo suo postquam plures collegit in unum
 Propositi socios, sylvis erexit in illis
 Cœnobium statuens magna delubra parenti.
 Atq; ibi diuinos ritus exercuit vsq;
 Ad capulum, summamq; diem: Cum sexta Nouembri
 Surgeret incedens croceis aurora capillis,
 Iuit in Elysios fœlici funere campos.
 Prætereo quantis viuens resplenduit vsq;
 Ad Rhodani ripas, ad Iberi fluminis undam
 Prodigijs, grauibus morbis dum liberat agros,
 Dum latices quos sicca loci natura negabat
 Elicit, atq; nouis vetitas dat fontibus undas.
 Prodigium maius, vita es! sine sordibus acta.

DE S. MARTINO.

Per postica Nepa fugiens ad limina tendit
 Prima sagittiferi Titan retrogradus astri.
 Cras cum sole senex aderit, coniunctus ab arcto.
 Iam parat Arcturus sua sydera, Cygnus ab Au-
 Ac simul hybernos solem comitantur ad ortus. (stro,
 Autumnum missura foras subit hostia furtim
 Tristis hyems, humeros niuibus conspersa, caputq;
 Nubibus, vt quondam pluuiali umbrata galero
 Alget, & amphitapi circum velaminis oras
 In glaciem, ventis fluidum glomerantibus imbrem,
 Stiria fit, dicas hyali translucida frustra

Dura

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Dura manus longos nervis extantibus unguis
 Porrigit, & cilijs horrent caua lumina toruis.
 Stat corio defensa rudi, surasq; pedesq;
 Fronte truci, mento incano, voce aspera, & agra,
 Naribus immundis, & semper in ora fluente
 Pituita, pulmonem agitans praecordia vellit
 Tussis, it incuruo pendens in pectora tergo,
 Atq; vacillantem sustentat arundine gressum.
 Aemonias igitur sole ingrediente sagittas
 Surgit hyems, onerosa inopi, damnosa senecta.
 Temporis haec inter duplicis confinia cum lux
 Altera post decimam redijt, Martinia festa
 Letabunda colit solenni Ecclesia ritu.
 Sabariensis erat civis Martinus: At intra
 Italiam Ticini alitus, damnata parentum
 Numina contempsit, Christumq; secutus ad yndam
 Spontè salutarem teneris confugit ab annis.
 Cum puer esset adhuc tacitam cupiebat eremum
 Vivere, tunc etiam nudum miseratus egentem
 Cum scuiret hyems solito crudelior, ense
 Quo praecinctus erat chlamidem diuisit, & illum
 Parte tegens aliam suatraxit ad ilia partem:
 Nec dum tinctus erat, sed adhuc catechumenus illud
 Tam magnæ pietatis opus puer inclytus orsus.
 Expulerant lucem tenebrae, per somnia Christum
 Audijt addinos illa sub veste loquentem:
 Metunica Martinus adhuc catechumenus ista
 Induit: hinc constare potest, quod habetur Olympo

Calcu-

Calculu
 Premia
 Miles er
 At cum
 Destitue
 Segniter
 Auxilio
 Cum fre
 Hostiles
 Tunc in f
 Qui sapi
 Pictaue
 Insignis
 Ora min
 Mox pat
 Transfili
 Infamesq
 Mox redi
 Treis an
 Plebe sub
 Tam vero
 Aronense
 Officio v
 Oblimen
 Sues opu
 Numeri
 Prodigijs,
 Ante min

Calculus humanorum operum, quod debita nostris
 Premia sunt operis, & quod Deus omnia curat.
 Miles erat proavos imitans studiumq; paternum.
 At cum pugna foret iam proxima sanguinolentam
 Destituens artem, renuit stipendia, sed ne
 Segniter ac timide posset fecisse putari,
 Auxilio diuini defensus, & auspice Christo
 Cum fremeret Mauors, & cum seuiret Enyo,
 Hostiles stetit ante acies, sine lancea, & ense.
 Tunc in flore fuit diuina scientia, Christum
 Qui sapiebat oues Petri pascebat, & agnos,
 Picta uense pedum gestabat Hilarius alta
 insignis pietate senex. Martinus ab illo
 Cura ministrandi sacris temploq; recepit.
 Mox patrios longo repetens sudore penates
 Transtulit ad Christum matrem, pater arma secutus
 Infamesq; deos sua in impietate remansit.
 Mox rediens uita functas in membra reduxit
 Treis animas, vixitq; diu secretus ab omni
 Plebe sub occulta sanctis cum fratribus ade:
 Cum uero foret orbem illis pastore diebus
 Taronense solum, Martinus idoneus illi
 officio uisus populo plaudente cathedram
 obliuimem suscepit inops auriq; animiq;
 uices opum quibus arx emitur: ælestis Olympi
 numeris postquam toto resplenduit orbe
 prodigijs, postquam multas est passus ab Arri
 gente minas, longa moriens in pace reliquit

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Cælo animam spoliū terris, famamq; perennem.
Hæc est læta dies, ista populūsq; patresq;
Luce cadōs relinunt, & defæcata per omnes
Vina ferunt mensas, ac libera verba loquuntur.
Talis apud veteres olim sacrata Lyæo
Lux erat à priscis vocitata Pithægia Graijs,
Quòd signata dies aperiret dolia festus.
Sòl hodie si clarus obit, denuntiat acrem
Atq; molestam hyemem: si nubilus, aëra mitem
Prædicat hybernum, dant hæc prognostica natis
Pastores ouium, cum seria fantur ad ignem.

DE PRAESENTATIONE

B. Virginis Ma-
riæ.

Plaudite, lux venit vigesima prima Nouembris.
Trima erat æthereum virgo paritura Tonantē
Dulce refrigerium patri, spes vnica matri,
Cum templo deuota fuit, cum prole parentes
Per ter quinque gradus viuo de marmore factos
Ascendere domum sacrato in colle sedentem.
Nam templo muliebris erat domus addita, solis.
Dedita virginibus, quibus adiungebat honestas
Publica curaturus, viduas, vt sancta docerent
Iura puellares annos, castumq; pudorem
Influere illarum animis, & Palladis artes

Ingenio

ingenio muliebri habiles: sunt Palladis artes
 Texere candentes byssos, & vellera Serum,
 Tebis acu varium decus addere, fingere Arachnem,
 Palliaq; à multis ducentia nomina filis
 Artifici plumare manu, deducere eburna
 Illa colu sacras vestes factura Leuitis.
 Ita tamen nurus inter eas velut altera Sappho
 Docta peregrinas voces, Sophiamq; Academi,
 Quae forsitan erant studijs maioribus aptae,
 Quandoq; inter virides vsu euenit annos,
 Vita puellares animos ad magna vocabat.
 Ita videns Mariam socias praecellere in omni
 Domere, doctrinis vegetam, docilemq; puellam
 Excoluit varijs. Mosæa volumina primùm
 Explicuit, mox deduxit per Persica regna,
 Armenios docuit reges, Medosq; Scythasq;
 Troianosq; Duces, & quae gessere Pelasgi,
 Quae Libyci, quae Romani, genus omnibus vnum
 Relatum populis, & gens fortissima quondam.
 Multaq; praeterea ad mores spectantia, multa
 Vererum natura aditis translata ab Achæis
 Tradidit, & menti tantum decus addidit alta,
 Quam quoq; cum superis habuit commercia virgo,
 Multaq; de caelo didicit, de principe mundi
 Quae mox ipsa suas comites, ipsamq; docebat
 Quae tot audierat dudum praecepta magistram.
 In nymphæ studijs exercebantur ad annos
 Libertatis, vbi nubendi accesserat aetas,

Sicut

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS.

Sicut ademporium merces, ad tecta parentum
Ducebantur, ubi fierent connubia more
Legitimo, genus vnde nouum, noua surgeret atas,
Quae suppleret auos, vt sic in prole manerent,
Qui nequeunt ipsi semper superesse parentes.
Hanc Deus, & natura dedit mortalibus artem,
Vt quam fata negant vitam retinere, suis dent,
Et viuente aliqua viuant in imagine saltem.
Hae est illa dies igitur, qua Diua sub istas
Est ingressa domos, ipsam celebrate puella
Nubere qua vultis: quod si neq; nubere vultis,
Non minus est celebranda dies. Seruauit vtramq;
Caelibis & nupta vitam, pulcherrima virgo.

DE S. CAECILIA.

Caeciliam memini quondam cecinisse, sed ortus
Suppressisse diem, quam nunc opus addere fastis.
Hanc decimi mensis decimo vetus ante Calendas
Mos celebrat. Romae matres delubra frequentant
Trans Tyberina, manu faculas & vota ferentes.
Talibus aeternos animis debemus honores,
Qui non Circenses ludos nec Olympica, sed quod
Est grauius, vicere sui certamina sensus,
Et larium fraudes, occultaq; bella deorum,
Ac reges, regumq; duces, & verbera, & ignes.
Corpus erat tenerum, sed mens adamantina, membra
Mollia, sed constans, & inexpugnabile pectus.

Alma-

Alma
Irrideb
Vi ma
Cyclade
Hircini
Tela sob
Nupta v
Misit ad
Dedere p
Feruent
Mortife
Romana
Agmin
Et Satur
Esse deo
Femina
Non tim
Et per pu
Inuulgab
Disce qu
Quantag
Deniq; cor
Ad super

Al
Sp
Vi

Almachium virgo ferrum, flammâsq; minantem
 Irridebat, vti cautes Marpesia ventos,
 Vi maris irati feruorem immobile littus.
 Cyclade sub Coa, Tyrio sub murice, & auro
 Hircinis vestita sagis, quæ texere contra
 Tela solent Cilices, iuuenilia membra domabat,
 Nupta virum, fratremq; viri conuertit, & ambos
 Misit ad Urbanum, docuit seruare pudorem
 Dedere se Christo, cultumq; negare Deorum.
 Feruentes derisit aquas, ludebat in illo
 Mortifero, & bullas extra iacente lauacro,
 Romanaq; loquens ad circumstantia gentis
 Agmina, damnabat Martem, Phœbumq; Iouemq;
 Et Saturnigenas alios, quos Roma putabat
 Esse deos, potuit Christum suadere Latinis
 Remina, & à veteri laruarum auertere cultu.
 Non timuit gladios, sed merso in guttura ferro
 Et per pulmōnes vsq; ad nuda inguina misso
 Inuulgabat adhuc Christum, populoq; ciebat:
 Disce quod illius regeret præcordia numen,
 Quantaq; in arcano latitaret pectore virtus.
 Deniq; compositis rebus, Christiq; suisq;
 Ad superos victa fugit virguncula Roma.

DE S. CLEMENTE.

A ltera Clementi lux tinnula verberat æra,
 Spargit humū redolente thymo, suspēdit ad aras
 Virgineas lauros & purpuros amarantos.

A a

Nam

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Nam cum cessat humus flores proferre, coronas
 Transiit in hybernas tepidis amarantibus in undis
 Lotus, & hæc primum reparat medicina colorem.
 Hic Romanus erat satus ex primoribus vrbis
 Ore, clientelis, ac sanguine clarus, & auro.
 Hunc sibi mandauit Petrus succedere tanti
 Instituens regni heredem. Reuerentius autem
 Prætulit ipse sibi geminos Cletumq̄, Linumq̄,
 Insignes pietate viros, ætate priores.
 Adde quod hunc morem de successore creando
 Taliter, expungi penitus, ne forsitan illinc
 Sumeret ambitio vires, debere putant.
 Hic quia Faustina magni de sanguine Nernæ,
 Sisiniumq̄ virum illustrem cum coniuge Christo
 Subdiderat, Roma procul ablegatus ab vrbe
 Hellepontiacæ petiit consinia terra,
 Peruenitq̄ Paron lapides vbi multa secabant
 Millia Christigenum Parios, quibus alta theatra,
 Tempa deum, regumq̄ domos ornare solebant.
 Vt didicit quàm magna foret penuria genti
 Dulcis aqua miserans turbam prece mouit Olympum.
 Nec mora sublato vidit pede velleris agnum
 Albicomi stantem vicini in vertice saxi,
 Accessit, ferroq̄ locum percussit acuto.
 Ecce latex fluit vbertim de marmore fracto,
 Atq̄ coit quæ terra cauo submittitur agro.
 Et quia magnus ad hæc miracula littore ab omni
 Græcorum concursus erat, ne templa deorum

Desolata

LI

Desolata
 Ausdian
 unuta
 Est vbi
 Desauire
 Anchora
 ad cum C
 simul o
 orneli, T
 re. procu
 lequora,
 ego intr
 thar opu
 ecophag
 oxima
 Anchora,
 didit i
 ex vbi d
 rada c
 citur hic
 seruasse
 tyris,
 ormatim
 d sensim
 ubores
 pexere
 lecti a n
 periére

Desolata forent, Traiano à Cesare missus
 Aufidius ad hoc littus tentavit eorum
 mutare animos, Christumq; abolere minando.
 Est ubi se frustra niti cognovit, in ipsum
 desuere caput statuit, iuguloq; ligata
 anchora in Argæas Clemens demergitur undas.
 cum Christigenæ starent ad littora tristes,
 simul ob tanti patris dispendia flentes
 Arneli, Phæbiq; preces fecere marinos
 et procul fluctus, & iter præbere per alta
 lequora, murorum in speciem pendentibus undis.
 introgressi passum tria millia, templi
 opus videre novum de marmore, & album
 trophæum cum reliquijs, stabatq; sepulchro
 proxima quæ fuerat funesti conscia casus
 anchora, in abstruso maris hæc habitacula fundo
 cecidit ipsa suo diuina potentia testi.
 ubi discessit populus, via clausa repente,
 ruda constravit pelago salis vnda relapso.
 hunc morem per secula longa quotannis
 seruisse fretum: Nam cum natale redibat
 martyris, excluso ducebat semita ponto
 matim populos usq; ad subaquatica templa,
 sensim labente fide cum tempore, Diui
 labores istorum operum mortalia regna
 exere malis offensi moribus, atq;
 lecti à nobis nos neglexere vicissim,
 perière fidem decorantia plurima nostram.

DE S. KATHARINA.

Regia progenies, sicut memorauimus olim
 Carmine prolixo, Katharina per Isidis arua
 Floruit ingenio, forma facundia in annis
 Pubertatis adhuc, maiorq; euasit in horas
 Non loquar vt nupsit (si vera insomnia) Christo,
 Vt digitos fuluo nitidos inuenerit auro.
 Cum populo presente deos damnaret, & aras,
 Et sacra quæ Dores appellabant Hecatomben.
 Nuper eò uetus Cæsar Maxentius, illam
 Arsit: At obscænos cum nil curaret amores
 In Chaos obscurum missa est onerata catenis,
 Passa famem, longisq; minarum afflictæ procellis.
 Rhetoras orantes pro religione deorum
 Vicit, & ex tanto referens certamine palmam
 In se hominum sic conuertit mentesq; oculosq;
 Vt solet athereo vapor inflammatus ab igne,
 Qui latè longèq; comis flagrantibus umbras
 Discutit, & tristi magnos ferit omine reges.
 Præstantem, clarumq; Ducem cum milite multo
 Porphyrium, reginam ipsam, nuruumq; cateruam
 Nobilium magnam, sacras perduxit ad vndas.
 Armatos gladijs orbes, magnoq; volantes
 Cum stridore rotas ventorum turbine, & igni
 Fregit, agens frustra in fluctus conuulsa marinos.
 Supplicio demum capitali affecta cruorem
 Non habuit, sed lac niueum pro sanguine fluxit.

Cælicola

Gallicolæ corpus trans æquora rubra per altum
 Aëra portantes posuere in vertice Sinæ
 Et liquor ex Membris mox vt tumultata fuere
 Incipit manare potens extinguere morbi
 Omne genus, testis memphis, Babylonia testis,
 Totaq; thuriferis redolens Panchaia syluis,
 Tam late vulgata huius miracula Diua.

DE S. ANDREA APO-
 stolo.

Andrea germane Petri sanctissima Iona
 Progenies, qui Baptista documenta, viamq;
 Antè sequebaris, quam te cum fratre vacante
 Retibus acciret soboles diuina, Nouembris
 Prima fert aurora tibi pluuialia festa.
 Galileus eras, tu circa littora cymba
 Labare trahens varios ex gurgite pisces.
 Et sine remigio, Christus, sine retibus vllis
 Docuit piscari homines, animasq; vocare
 Scelerum stagnis, stygijsq; paludibus orci,
 Interq; ingentem diuum in viuaria prædam.
 Pelopis gentes, & Achaica regna peragrans
 Urgebas radios vitæ ad mortalia corda,
 Aut ad humanas acies crinitus Apollo,
 Quarta vetus meminit, Lacedæmoniaq; Mycena.
 Argos, Amyclaiq; lares, Alphaeq; Pisa,
 Et alia Danaorum vrbes, quas alta Corinthus
 Claudit,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Claudit & angusto duplex mare diuidit Isthmo.
Cum paritura nurus magno clamore vocaret
Lucinam, Lucina dedit responsa, vetatur
O dilecta nurus vobis succurrere, nostram
Vir prohibet Galileus opem, concurrite ad eius
Auxilium sibi namque meum decus arrogat ipse.
Sic ait, Andreas interpellatus ad illam
Misit opem, sic diuinam compulsa fateri
Virtutem Lucina fuit, sic inuidus orcus
Cogitur inuitus Quorum accedere votis.
Aest ubi deuenit Pelopnesia mœnia Patras
Vnde patet procul Aetolas prospectus ad vrbes
Aegeas, proconsul erat, qui grandibus actus
Prodigijs, metuebat enim ne sacra deorum
Corruerent, voluit diuino obstare furori,
Quineque vulgares poterat componere rixas.
Aegeas igitur cum nec terrore nec armis
Posset ab inceptis hominem reuocare leuauit
In lignum sublime crucis, quo maximus heros
Supplicio delectatus clamabat ab alta
Arbore ad astantes populos, Christumque docebat
In ligno voluisse pati, quod semina mortis
Traxerit a ligno princeps in stemmate nostro.
Talia vociferans biduos sic pectora plebis
Mouit, ut Aegæa mortem intentaret atroci
Voce fremens, quibus ille minis perterritus ibat
Cum litore volens motos sedare tumultus,
Et seruare hominem fractisque absolvere vinclis.

Id pius
Ite pro
Christi
Omnia
Talibus
Aureu
Et long

BA
TV
T

Expecta
Propter

Id

*Id pius Andreas metuens clamabat, abite
 Ite procul, neu me tali fraudate corona.
 Christe faue, securre animæ terrena perosa
 Omnia, & in superos tua me clementia tollat.
 Talibus orantem Deus audiit: Ecce repentè
 Aureus erumpens hominem circumstetit ardor,
 Et longis mens functa malis in sydera fugit.*

BAPTISTAE MAN-
 TVANI CARMELITAE
 THEOLOGI: FASTORVM
 Liber duodecimus.

DECEMBER.

DE ADVENTV.

*Atidici vates orituri tempora Chri-
 sti
 Prædixere, velut cantu prænuñciat
 ales
 Venturam cristata diem, multosq; per
 annos*

Expectata fuit diuini gloria partus.

Propterea postquam cælo descendit aperto

Aa 4

Lux

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Lux ea tam foelix, patres voluere quotannis
 Tempore brumali vota illa antiqua parentum
 Pendentesq; animos, & spes ostendere longas.
 Tempus id (Aduentum dicunt) modò quattuor vsq;
 Tendit in hebdomadas, modò treis, sed semper oportet
 Histribus hebdomadis patrem superaddere quarta,
 Ad sex vsq; dies, quod sexto implebitur anno,
 Septimus hebdomadem cum iam compleuerit annus
 Ad tres hebdomadas, lucemq; reuertitur vnam.
 Hac via perpetuum varians decurrit in orbem.
 Meta dies natalis erit, mutabile verò
 Principium, quandoq; opus est intrare Nouembrem
 Atq; dies auferre aliquot, quandoq; December
 Sufficit, hæc autem fluit inconstantia ab ipso
 Natali quem fert modò sol, modò Cynthia, & astra
 Cætera, qua septem nomen fecere diebus.
 Cum solenne Dei Titan natale reportat
 Maximus Aduentus, cum Luna breuissimus exit.
 Mars & Athlantiades & Iuppiter & Venus addunt
 Vnam quisq; diem, dat lux Saturnia sextam,
 Cuius apud Solymam manet obseruantia gentem.
 Tempus id adnotat Aduentum, quo funera Christus
 Ad sua, & ingratam venit passurus ad urbem,
 Cum pueri frondes oleæ, palmasq; ferentes
 Altisonis alacres cecinerunt vocibus hymnos.
 Tempus idem ventura refert in fine dierum
 Secula, cum posito requiescent sydera cursu.
 Lucem illam metuendam, illud lachrymabile tempus
 Plurima

Plurima
 Prostrat
 Nam m
 Toraq; st
 Tunc Bon
 Bella ger
 in magn
 Forticib
 Aut ad
 Mortales
 in varia
 Terrigen
 Tempa p
 religio f
 Nec min
 olmina,
 Hac sum
 Astra vic
 perdere
 a cinere
 gloria fla
 abbit, &
 vna aut
 cidet, &
 ueret in
 Ecubi c
 Gamma
 daq; qu

Plurima prouenient dira, atq; horrentia signa,
 Prostratura metu mortalia pectora magno.
 Nam mare, nam tellus perturbabuntur, & aër,
 Totaq; stelliferi lugebit machina mundi.
 Tunc Boreas Austro, Zephyrus contrarius Euro
 bella gerent, pontumq; graui clamore frementem
 in magnos adigent fluctus attollere montes,
 porticibus quoq; spumosis sorbere carinas,
 Aut ad marmoreas scopulorum allidere cautes.
 Mortales etiam bellis flagrantibus orcus
 varias aget ærumnas, requiemq; negabunt
 terrigenis manes, sæua ac sine numine gentes
 templa profanabunt, diuim reuerentia, & omnis
 religio fluet, vt fractis solet vtribus aër.
 Nec minus imbriferæ nubes, & saxea grando,
 & ardores, & signa horrenda cometæ
 hæc summos ferient animos, terrenaq; regna.
 Astra videbuntur cælo labentia sensim
 perdere splendorem, sicut scintilla volatu
 in cineres it tota breui. Sol maxima mundi
 gloria flaccescet, gelidoq; inglorius ore
 habit, & obscuro tectus mærebit amictu.
 Iam autem iubar à Phæbi splendore receptum
 cadet, & prima sine maiestate latebras
 queret inops lucis, totusq; erit ater Olympus.
 Hæc ubi contigerint magnum amplexabitur orbem
 Gamma volans, terræ moles qua innittitur vndis,
 quæquam gremio circumflua sustinet aura

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Conflagrabit, & hæc tam magna incendia surgent
Trans iuga, montanosq; apices vbi fulmina fiunt.
Hæc vbi facta, leues Deus in defuncta vocabit
Membra animas resonante procul clangore tubarum.
Nec mora, cœlituum Christus stipante caterua
Adueniens magna cum maiestate sedebit
Aërio in folio, stabitq; antè illius ora
Omne hominum genus attonitum, & parere paratum.
Terrigenum vero vitas scrutabitur omnes
Acriter, atq; nouis formabit legibus orbem.
De triplici aduentu satis hæc adiungere fastis.

DE S. BARBARA.

Barbara in excelsa, quia formosissima, turri
Clausâ tenebatur, sed cum contenta duabus
Non esset speculis, accito tertia fabro
Additur: id genitor cernens deprendit in illa
Nescio quid discors à religione deorum.
Adde quod in saxo crucis apparebat imago
Vndiq; quam digitis virgo capiente figuram
Marmore signabat, cum perniciosus acuto
Inuasisset eam telo pater, illa volucris
Se pede proripiens montem diuisit, & altas
Se tulit in syluas, latuitq; silentibus vmbis.
At pater inuectus furijs per summa cucurrit
Saxa, per anfractus montis, tandemq; repertos
Pastores scitatur vbi fugitiua lateret.

Nec

Nec mora, mentitur se non vidisse puellam
 Primus adulterium sperans. Vidisse secundus
 Se confessus uti pater illam perderet, iuit,
 Ostenditq; locum latebra: crudelior ipso
 Patre, ambo longè indigni vitalibus auris.
 Quod docet euentus, nam mox diuina secuta est
 Vltio, pastores conuersi in saxa, gregesq;
 Criminis admissi durant in secula testes.
 At pater apprehendens fusos in terga capillos
 Ad Nicomedeam traxit velocius urbem,
 Nam Bithynus erat, statuitq; antè ora superbi
 Iudicis, accusans de relligione puellam.
 Barbarus indigno suspendit ab arbore nudam
 Supplicio iudex (heures obscena) pependit
 In caput ad lignum pedibus sublime ligatis.
 Hic ferrum, hic flammam, hic verbera passa, subinde
 In cæcas demissa domos onerata catenis,
 Extenuata fame, tandem concessa parenti
 Ducitur in montes, ad quos confugerat antè,
 Et post mille minas, & post opprobria mille,
 Verberaq; ad summum manibus iugulata paternis,
 Cum foret orta dies Nonis vicina decembris
 His defuncta malis superas euasit ad arces.

DE S. NICOLAO.

P OSt Nonas cum prima dies ascendit ab ortu
 Thura cremant Cilices, redolent altaria myrrhâ,
 Terra crocū quod Tmolis alit, viret vndiq; laurus
 Pen-

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Pendula, littoreas figunt ad limina myrthos.
 Nicoleos Pataraus adest, qui oracula Phœbi
 Sustulit, & Lycias fecit desistere sortes.
 Credimus hunc nondum voces formare potentem,
 Quam primum spirare datum est, habuisse dierum
 Notitiam, sciuisse Deum, diuinaq; iura.
 Ieiunabat enim (testis Pamphilia, testes
 Phœnices, Lycij, Cilices, & Achaia tellus)
 Mercurij, Venerisq; diem. Nam lactea matris
 Nutrimenta semel tantum potare solebat.
 Cum puero creuit pietas, reuerentia, & omnis,
 Vt paucis vtar, diuina, humanaq; virtus.
 Quidam ciuis erat Patarae malè sanus, opumq;
 Prodigus, hunc iuuenis rebus iam funditis haustis
 Velle inopes stupro natas exponere sanctus
 Audierat, quod ne fieret, tali oblitit arte.
 Manè sub aurora radios ter in illius ades
 Conflatum nitidos aurum proiecit in orbes.
 Hac ope paupertas hominis curata, pudorem
 Virgineum, miseraeq; domus seruauit honorem.
 Vrbs Cilicum præclara Myron pastore carebat,
 Propterea de vicinis regionibus illuc
 Pontifices se contulerant, precibusq; petebant
 Assiduis quid vellet agi sententia diuim.
 Dumq; ita consultant vox hæc audita per vmbra
 Intempesta suos dum nox conuolueret ignes.
 Nocte fores templi, qui primus adiuerit esto.
 Nec mora, dum templi limen custodia seruat,

In foribus Nicolaus adest, collegia patrum
 Suscepere hominem tanquam si lapsus Olympo
 Effet & à superis, atq; imposuere coronam.
 Quot verò memorabilibus resplenduit actis
 Prodigijsq; potens non est mea pandere Clio.
 Pauca tamen narrare libet. Cum turbine nautæ
 Depressi Cilices, magno clamore vocarent
 Nicolai viuentis opem, descendere quidam
 Celituum visus sancti sub imagine patris,
 Qui freta depulso fecit placidissima vento.
 Treis pueros quos impatiens Proconsulis ira
 Iusserat occidi properans subtraxit ab icu
 Cæsis, & absoluit iustos à crimine falso.
 Quam tiliam Triuiæ sacram prostrasset, in aura
 Est audita graui fugiens dea flere vlulatu.
 Quam ieiunia fames illas sauiret inoras,
 Venit ad appulsas vicina ad littora puppes,
 Et Cereris magnam, Pharias quæ annabat ad vrbes,
 Mercatus partem, nautis, mihi credite, dixit
 Crescet vestra Ceres, eadem mensura redibit
 Quæ fuit in Sicula Cererem quæ protulit ora.
 Sic senior, sic dicta fides sine fraude secuta est.
 Cætera prætereo longum factura volumen.
 Pertransire tamen nequeo, quod funere ducto
 Capit ab illius membris decurrere riuus
 Membris odorati, qui longa in secula fluxu
 Perpetuo labens morbos auferre solibat.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
DE CONCEPTIONE VIR-
ginis Mariæ.

GRata salutipara lux est octava parenti
Hæc, etenim fuit illa dies, qua iuncta marito
Anna diu sterilis tandem concepit, & ista
Pullulat ab radice grauis discordia rixa:
Sunt etenim qui conceptus contagia in istos
Lapsa velint, magnamq; putent traxisse parentem
Fomitis antiqui vitium, cui fecit origo
Nomina: sunt alij quibus hæc absurda videntur.
Sicq; duæ veniunt ista in certamina sectæ,
Nonnunquam magno implentes subsellia risu.
Aequanimis autem volumus si vera fateri,
Vanus vterq; labor, pietas temeraria, præceptis
Relligio, leuitas velata scientiæ amictu,
Nec natura potest illuc extendere visum,
Nec Deus hoc docuit, nec re dependet ab ista
Nostra Jalus. Quæ nos igitur dementia torquet,
Ut studeamus in his consumere litibus annos?
Siue sit hoc vitium labes, qua sordida fiunt
Semina, seu sicut perhibent, absentia tantum
Iustitiæ, quam peccando fregere parentes,
Et sine qua qui nascuntur de semine patrum,
Exilio subsunt, postquam Deus omnia, solo
Emaculare potest, & reddere splendida, nutu.
Quid seu munda fuit semper, seu sorduit olim?
Hæc ea mortales non sunt quæ numina poscunt

Obje-

obsequia à nobis, studio dominatur in isto
 ambitio, & tumidis pugnans iactantia verbis.
 At si sancta fides operas exposceret istas,
 esset opus pugnare pium, sudare sub armis,
 auxilium, mortemq; pati, sed salua sepultis
 his nugis est ipsa fides discrimine ab omni.
 Adde quòd in validis certant pueriliter armis
 pugiles, nec tela ferunt imbellia vulnus,
 ac si femineo fuerint contorta lacerto.
 prolem maculare volunt ad tempora primi
 spiciunt hominis, cuius peccata nepotes
 fecere omnes, lapsamq; in corpora mentem
 verbis inuoluunt, sed mox ne seruiat orco,
 efficiant. At qui nolunt in sorde volutam
 attingunt in carne nefas à debito habendi
 vitiam soluunt, animam charitate perungunt
 et nouos quàm vita recens labatur in artus.
 vitiam charitas etenim (si credimus istis)
 equiparat, maiusq; animæ decus addere fertur.
 suos iusta affectus in somnia fingunt.
 miseri, nonne hac deliramenra videtis?
 igitur tam ridiculis popularia corda
 curare opus est gerris? & scindere pacem
 mortales, qua nil descendit ab astris
 nobis? belloq; inuoluitis orbem?
 est laudis inops virgo, tot floribus Hybla
 redolet, cum sol auersi sydera Tauri
 creditur, segetes non tot spicantur aristis

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Per Libyam, quot sancta parens præconia laudum
 Verarum si quæris habet, figmenta relinque,
 Et quod scire nequis, ne diuinare labora
 In cassum, dignoq; diem celebremus honore.
 Nulla fuit super hoc vnquam sententia iusto
 Proximior, quam' quæ magni de matre Tonantis
 Consuluit quoties aliquo de crimine sermo
 Noster agit, quoties tractat peccata silentum.
~~Præter hæc, infestum diem, nec labe carentem.~~
 Obmutescere: Deus sciri hæc arcana negauit.
 Cum redit ista dies, si nil præstantius isto
 Forsitan occurrit, missus narretur Olympo
 Nuncius, vt sterili virtutem infunderet aluo
 Defectum naturæ abolens in vtroq; parente,
 Vt fieret talis diuino fæmina dono
 Qualem progenies cælo ventura petebat,
 Qualem nec causæ, quæ sunt sub sydere lunæ
 Quæq; super lunam poterant plasmare secundæ.
 Nam Deus hanc opus esse suum decreuit, & ipsam
 Maiori quàm nos studio, quàm cætera finxit.
 Verba hæc pondus habent, & in hoc sermone reposita est
 Emphasis, humanæ cui nil facundia linguæ
 Par proferre queat: Lectam diuinitus esse
 Vt nostrum, cæleste genus, portaret in orbem,
 Grandius est quàm naturæ fugisse tyrannum.
 (Sic etenim nostri labem dixere parentes)
 Quod præesse velit sensum ratione fugata.
 Et licet his olim nugis iuueniliter aures

Præbuerim, tamen ut melius cum tempore factum est
 Iudicium, his hæc mihi perniciofa videri
 Capit, & ex grauium cuneis abigenda virorum.
 Propterea modus iste magis quadrare videtur:
 Nam secreta Dei, quæ vestigare nefandum est
 Clausa sinit, ratio magna sic vndiq; matris
 Est habita, & legi non fit violentia nec fraus.
 Hic iuuat istius, quibus obseruantia festi
 Venerit ex causis, breuibus subnectere verbis.
 A Dacis rediens Abbas Helisinus ad arua
 Anglica, iam maris Oceani spaciota secabat
 Aequora, cum Boreas vastos attollere fluctus
 Capit, & obscuro cælum subtexere nimbo.
 Iam crebro polus igne micat, cum grandine raucus
 Erumpit fragor, & tonitru caua nubila frangit.
 Ecce ratis concussa salit, proramq; supinam
 Porrigit in nubes, subitoq; cadentibus vndis
 Prona ruit, rursusq; leui volat ardua saltu,
 Auster adest feriensq; ratem contorquet, agitq;
 In gyrum, pelagusq; vomit per transtra forosq;
 Nec mora flagranti correptum fulmine velum
 Scribis ignescit flammis: incendia rector
 Anta videns clauo præcep de puppe relicto
 Abitur, & nautis gelidus timor alligat vlnas.
 Nam trepidant omnes, subito super æquora visa est
 Arma viri procera humeros vestita, caputq;
 Pontificali habitu, vocesq; erupit in istas:
 Helisine veni, tibi enim, tibi nuncia porto.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS

Prodiit exiliens, quem sic affatur imago:
Si cupis incolumes socios è turbine tanto
Ducere, & in patrios tutus remeare penates,
Egregiam promitt. e diem celebrare quotannis
Qua Christi concepta parens, octaua Decembriæ
Lux ea, si menses eius numerabis ad ortum.
Annuit his, votumq; pater suscepit, & aër
Continuò incepit puiso clarescere vemo,
Mo. aq; composito siluerunt æquora fluctu.
Fluxit ab hac maris irati formidine festum.

DE S. LVCIA.

Venit ad Australem lampas Titania metam
Et subit Aegoceron, verso temone quadrigam
Fleñit ad Arcturū, pluuiòq; recedit ab Austro.
Producit ꝑ dies, dederat quæ tempora nocti
Subtrahit, & longè nimium iam pœnitet vmbra.
Manè oritur cum sole Draco contortus in orbcs,
Complectensq; virum, piscis quoq; & aurea quondam
Thraiciꝝ vatis lyra, quæ placauit Auernum,
Ac maris vt perhibent olim, nunc incola cæli
Cæruleus Delphin: tali stipante caterua
Phæbus ab infernis superos ascendit in orbcs.
Diua Syracusias inter sanctissima nymphas
Lucia, quam magno quondam celebrauimus orsu,
Nunc addenda breui nostris modulamine fastis.
Pascafio Siculæ dum sub Proconsule gentes

Vitam

Vitam agerent infelicem, quia durus & atrox
 Prædabatur opes, ac insidiatus honori,
 Iudibus instabat, Christum confessa virago
 Matris Eleusinae calathos derisit, & aras.
 Persephones reginae Erebi, si fabula vera est.
 Hac ratio quod vincula tulit, quod clausa profundo
 Carcere, quod perpeffa graues virguncula pœnas,
 Et quia virginitas res est odiosa tyrannis,
 Iussa est ad commuæ trahi vitianda lupanar.
 Ad noua res, & opus cunctis mirabile seclis
 Contigit, ex templo facta est immota, soloq̃
 Hac seere pedes, ac si radicibus alte
 Reflexis in grande nemus conuersa fuisset,
 Memorant prisca vates de virgine Daphne,
 Et Dryope, & Myrrha, de germanis Phaëthontis
 Ille viris iuga multa bouum coniuncta labore
 Adauere diu inualido: stipata deinde
 Inflagrante rogo non est exterrita flammis,
 Non est læsa igni, demum per guttura ferro
 In sacras animæ latebras spirauit adacta.
 Quæ Decembrales aurora reduxerat Idus
 Non patuit reduci superum domus alta puella.
 Mercurij post ista dies solennia secum
 Tempora quæ vulgus dicit, ieiunia portat
 In complexa dies, quæ constituere parentes
 Transiret hyems nostris innoxia rebus,
 Præperet vites Boreæ penetrabile frigus,
 Vitæ nec auferret glacialis ouilia Bruma.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS
DE S. LAZARO.

Ezcharia genitrice, Syro genitore creatus
Lazarus antiqua vir nobilitate, per omnem
nclytus Assyriam, Christi sectator & hospes,
Ut Stephanum seui præceps violentia Sauli
Sustulit e medio, pelagi se credidit undis,
Et sine remigio geminas ad regna sorores
Gallica perduxit, terris peregrinus & alto:
Masilix tandem portus quos proxima terris
Insula defendit, pulso procul aquoris astu,
Subgreditur sospes parua cum plebe suorum.
Hæc ubi pauit oues Christi per pascua longo
Tempore, concessit fati, mortiq; secunda
Septima post decimã cum lux foret orta Decembris.
Hic est qui quondam vita defunctus ad umbras
Iuit auernales, & subterranea regna,
At cum quarta dies à funere nata fuisset,
Vox ingens instar tonitru perterruit orcum
Tale sonans, Dominus rerum regnator Olympi
Lazare te clamat, retrò vestigia verte.
Attoniti manes tenuere silentia, & aures
Vocis ad euentum intentas, oculosq; tenebant,
Asimiles damis cum per dumeta latentes
Aduentare vident vrsu, factamve leenam.
Ecce animam claro cernunt splendore nitentem
E latebris limbi obscuris prodire, viamq;
Admirante orco superas inuadere ad auras.

per caua terrarum mox spiramenta relabens
 in vetus hospitium redijt, iam tabida membra
 intruerant, spirabat odor teterrimus antro
 marmoreo, sed viua anima praesentia fecit
 viscera, & ex templo fugit situs ille per auras,
 saliter ad vocem Christi reuocatus ab orco
 exiit, apostolica retinens consortia turba.

DE S. THOMA APO- stolo.

Annua festa Thomae vigesima prima Decembris
 Fert Aurora, patres Didymū dixere, quod ipso
 Nouerit ex tactu sanctae vestigia plage.
 Nā duo cōplexa est perfecta scientia, firma est,
 manifesta fides, firma est, manifesta vocari
 non potest caeca nequit, sed quae de sensibus exit
 virtutibus ex geminis constat, nam firma vocanda est,
 in dubio careat, clara est, manifesta, patensq;
 non sibi sola sat est, omnisq; superfluit auctor.
 In oratione Thomam Didymum dixere parentes.
 Sed tamen aduertat, quod & a'tera nominis eius
 ratio forsan melior, Thoma namq; vocatur
 in parte Palestina (geminum) quod Roma, quod Hellas
 appellat didymum, didymum dixere Pelasgi,
 quod ei fuerit geminata scientia, verum
 id nomen Thoma significet, monstrare volentes.
 Quae quidem ratio plus ingeniosa, sed ista

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Verior est, si vis ambas, amplectitor ambas.
 Medigenas postquam gentes & Parthica regna
 Hyrcano vicina solo peragrauit, & illis
 Fecit nota locis magni mysteria Christi,
 Nuncius Indorum regis rubri æquora ponti
 Mensus in Assyriam venit, fabrumq; per vrbes
 Querebat, qui tecta suo sublimia regi
 Schemate Romano fabricaret, & amphitheatrum.
 At faber astrorum natus de coniuge fabri
 Astitit, & fabrum sese confessus, habeto
 Hunc ait, ostenditq; Thomam tum fortè per vrbes
 Cesaria fora reptantem, quid plura? subintran
 Æquora Rhiphao spirante ad carbasa vento.
 Nam ruber humentes sinus est porrectus ad Austros,
 Quo gelidus cursu Boreas fert vela citato.
 Aduenere locos vbi conubialia princeps
 Festa celebrabat discis redolentia plenis,
 Viscera firmabant, & erant communia vulgo,
 Accubere epulis. Casu Cytharistria virgo
 Hebraico modulans laudem sermons Tonanti
 Hic aderat, dulces vt sensit Apostolus hymnos
 Iuit in excessum mentis, subitoq; remansit
 Attonito similis conuerso in sydera vultu.
 Ecce ministrorum quidam dum forsitan illum
 Deridere dapes putat, & contemnere festa.
 Sancta hominis stricto percussit tempora pugno.
 Talenefas Deus est vltus, nam solus aquatum
 Dum petulans percussor abit, ieiuna leonum

Venit in
 Sicut noj
 Nec mor
 Attulit
 Principu
 Hoc anim
 Esse viro
 Protinus
 Totaq; p
 Barbara
 His ita in
 Oceani su
 Persidat
 Qui fuer
 Rege salu
 A Quaste
 Ergo oper
 Rex abien
 Interea si
 Mendicos
 Omne Th
 Rex vbi c
 Tas opus
 Carceris a
 Vi superu
 Tecta man
 Penituit
 Aere vir

Venit

Venit in ora, tenent etenim rura illa leones
 Sicut nostra lupus fera Martia, Dorcas & vrsus.
 Nec mora longa fuit, serui canis ore cruento
 Attulit ad mensas, posuitq; sub ipsius ora
 Principis inuento diuulsam à corpore dextram.
 Hoc animaduertens princeps deprendit in ipso
 Esse viro diuini aliquid, Christoq; recepto
 Protinus ad sacrum venit cum coniuge fontem.
 Totaq; paulatim fines diffusa per illos
 Barbara gens confessa fidem, Christumq; secuta est.
 His ita in Aethiopum sterili regione peractis
 Oceani sulcantur aqua, Zephyroq; secundo
 Persida transgressi patrijs potiuntur arenis,
 Qui fuerant magno statuenda palatia sumptu.
 Rege salutato quam primùm Lucifer ortus
 A Quastore Thoma conflata pecunia dudum
 Ergo operis tanti subito numerata, subinde
 Rex abiens totum bellis exercuit annum.
 Interea sine re viduas sine dote puellas
 Mendicosq; omneis cogens, dispescuit aurum
 Omne Thomas, Regiq; domum construxit Olympo.
 Rex vbi cognouit fraudem, si dicere fraudem
 Fas opus est sanctum, subito coniecit in atri
 Carceris antra virum, sed mox reuocatus ab orco
 Si superum regis frater regalia narrat
 Tecta manu constructa Thoma, quæ vidit in astris
 Penituit facti regem, Christumq; professus
 Vere virum soluit, qui mox conuersus ad ortum

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Solis, & ad terras quibus est Peninsula nomen
 Aurea, dum lemures abigit, dum languida sanat
 Corpora, dum verbis Venerem proscindit acerbis,
 Ducta pudicitia studio Regina maritum
 Odit, & amplexus latuit pertasa iugales.
 Hoc agræ rex mente ferens, nudata coëgit
 Ferre super candens hominum vestigia ferrum,
 Sed gelidis grauis ardor aquis extinguitur orto
 Fonte, per herbosos saliens qui murmurat agros.
 Ductus & ad Solis templum prodire coëgit
 Aere larem, suaq; in terram simulachra repente
 Sternere, & ingenti templum prostrare tumultu.
 Diuum ignominiam, confractaq; templa dolentes
 Arma sacerdotes animis flagrantibus, arma,
 Arma, vocant, nudisq; Thomam mucronibus vrgent,
 Atq; ita subuerso migravit in athera sole.

DE NATIVITATE DO-
 mini.

Fortunata dies vigesima quinta Decembris
 Tot titulis splendens tantis ornata trophæis
 Tota sub Augusto gemini quem limina Iani
 Ter clausisse ferunt, tellus pacata silebat,
 Saevaq; depositis Bellona, quieverat armis,
 Cum bonatam felix pepererunt sydera tempus.
 Roma triumphatum scribi mandauerat orbem,
 Solennemq; dari sibi regna per omnia censum.

Et cum
 Tender
 In Bet
 Venit a
 Hospiti
 Vndiq;
 Omem
 Nox era
 Sol gra
 Cancer
 Stabat,
 Dux sig
 Cum so
 Prodyt
 Mox iul
 In teneb
 Olux qu
 Tum su
 Progeni
 Mente
 In puer
 Et genu
 Numen
 O vener
 Ecce che
 Cantibu
 Nunqua
 Sollicita

Et cūm quisq̄ solum peteret natale, suamq̄
 Tenderet in patriam, senior cum coniuge Ioseph
 In Bethlehemo ducens a sinuq̄ bouemq̄,
 Venit agros, quod ab oppidulo descenderat illo.
 Hospitibus verò cūm plena frequentibus essent
 Vndiq̄ tecta, larem paruo sibi legit in antro.
 Memoranda dies, & apertò splendida cælo.
 Nox erat, & Capro iunctus tellure sub alta
 Sol gradiens nostri radiabat sydera cæli.
 Cancer in excelsò stellati cardine mundi
 Stabat, in occasu qui fert in vertice Delta
 Dux signorum Aries. Libræ duobrachia in ortu,
 Cūm soboles diuina nouem iam mensibus actis
 Prodiit, & Christus terris apparuit infans.
 Mox in bar immensum sine lumine solis & ignis
 In tenebris ortum toto resplenduit antro.
 O lux quæ nostri decus es, & gloria seculi.
 Tum subito ex sese, quam non acceperat ortam
 Progeniem cernens tanti miracula partus
 Mente volutabat genitrix, aciesq̄ silentem
 In puerum fixas admirabunda tenebat,
 Et genua insistens palmis ad pectora iunctis
 Numen adorabat latitans sub imagine nostra.
 O veneranda dies cunctis prælata diebus.
 Ecce chori superum magnis pæana sonantes
 Cantibus assistunt timidis pastoribus, ô res
 Nunquam visa prius, diui pastoria corda
 Sollicitant, pueriq̄ docent cunabula nati

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Pastores igitur caulis abiēre relictis
 Et vidēre Deum propter iumenta cubantem
 O miranda dies nascenti conscia Christo.
 Hac quoque nocte Magi clarum vidēre cometam
 Impendere iugis, cœloque ardere sereno.
 Hic est ille puer, de quo vulgata per orbem
 Carmina fatidica quondam cecinere Sibyllæ.
 Tantaque concordia vates præ sagia cantu.
 Ille suo adventu renouat puer omnia, leges,
 Sacra, sacerdotes, secum noua secula portat,
 Nec contentus erit Iudæi limite regni.
 Sed faciet gentem regnis ex omnibus vnā,
 Imponetque suo tractum de nomine nomen
 Gentibus, & regnis usque ad consinia terræ
 Vltima, & obsessis circumfuso aquare terris,
 O præclara dies omni memorabilis æuo.
 Ite lares procul inferni, discedite templis,
 Gloria vestra ruit, veterem deponite fastum.
 Delphice claude fores templi fallacis Apollo
 Cortinam tripodasque ferens ceruice sub orcum
 Labere, & ad stygias tua fer responsa lacunas.
 I Venus in tenebras, & tu Saturnia Iuno
 Cum Ioue, maiestas vobis cum nulla supersit
 Amplius in terris, Erebi descendite ad umbras.
 Rex verus sua regna subit, procul ite tyranni,
 Ponite personas, & quos rapuistis honores.
 Hic puer, hic infans est, qui Titania fecit
 Sydera, qui solem docuit consurgere ab ortu,

Tendere

Tendere
 Ordine
 Semina
 Exigu
 O dilect
 Aethe
 Et late
 Quæ ca
 Hanc o
 Maiest
 O iucu
 Ille pu
 Ventor
 Ex styg
 Cùm v
 Infuna
 Et qua
 Non ex
 O lux f
 Quæ De
 Aspici
 Aethe
 Pauper
 Noster
 Rerum
 Querit
 O nox
 O nox

Tendere ad occasum, quò tempora quattuor anni
 Ordine partiri, terrisq; infundere posset
 semina tot rerum, tanta est in corpore virtus
 Exiguo teneris tam mira potentia membris,
 O dilecta dies albo numeranda lapillo.
 Aetherei patris manet alta mente repostum
 Et latet in membris verbum mortalibus, o res
 Quae caret exemplo, pietas diuina ferenda
 Hanc opis est meditata viam, descendit ab alta
 Maestate, volens humili succurrere mundo.
 O iucunda dies alacri dignissima plausu.
 Iste puer siccis ibit super aquora plantis,
 Ventorum pelagiq; potens, dominabitur orco,
 Ex stygijs renocabit aquis in corpora vitas
 Cum volet, agrotis eius diuina voluntas
 Infundet quoties erit implorata salutem.
 Et quandoq; prius, nobis amor illius ingens
 Non expectatis precibus succurrere nouit.
 O lux fausta nouos inter celeberrima fastos,
 Quae Deus incepit fracto succurrere mundo.
 Aspiciate ut nobis hodie se credidit, alto
 Aethere descendens nostras se misit in vlnas,
 Pauperis hospitij sordes non horruit auctor
 Noster & humanis oculis apparuit ipse
 Rerum opifex, quòd si causam quae mouerit illum
 Queritis, hoc pietas opus admirabile fecit.
 O nox quae superas lucem splendore diurnam.
 O nox delicias, nox quae fers omnia tecum

Gaudia,

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Gaudia, nox omni maior meliorq; triumpho.
O nox angelico cantu quæ sola fuisti
Digna frui, nox fausta die festiuior omni.
Qua Deus in terras nectar pluit, ambrosiamq;
Mannaq;, Coryciosq;, crocos, & Hymettia mella.
Salue sancte puer seculi venientis origo,
Progenies magni semper mansura Tonantis,
Sis bonus atati nostra, miserere tuorum,
Et tua sit semper miseris clementia portus.
Hic vulgata leues aperire licentia ludos
Consuevit, dubiaq; aurum committere sorti.
Alueolum date taxillos afferte, cubosq;
Post epulas clamant, longas consumere noctes
His studijs puerile opus est, & auara voluptas.
Ludere vis? ne quid nimium, curare memento.

DE S. STEPHANO PRO-
thomartyre.

Altera lux primi celebrat solennia testis,
Primores fidei septem legere ministros
Insignes probitate viros, ante omnia castos,
Qui regerent muliebregenus, viduasq;, nurusq;
Istorum e numero Stephanus fuit: ipse docendi,
Ipse gubernandi curam officiumq; gerebat
Strenue, & hunc odijs insectabatur acerbis
Plebs Iudæa, neci iuuenem dare certa pudicum.
Prodigijs etenim magnis erat inclytus inter

Christi-

Christi
Perfici
Dum
Ecce l
Sese in
Ingre
Semin
Pro p
Non p
Esse op
In ten
Immo
Talib
Saxa r
Marm
Nec m
Quoq;
Ipse v
Vicinn
Suspici
Atq;
Carnij
Nam
Christi
Sic ait
Suspici

Christigenas, mirisq̄ modis taxare solebat
 Persidiam Iudæorum, figmenta, dolosq̄.
 Dum fremit hæc rabies, laqueos dum tendere certat
 Ecce lupus de gente rapax Isacide Saulus
 Sese infert, vt in hunc primas exerceat iras.
 Ingreditur turbam, verbisq̄ potentibus ignem
 Seminat, accenditq̄ animos, & suscitât arma.
 Pro patria, pro gente monet, pro lege, Deoq̄
 Non pugnare nefas, genus extirpare nefandum
 Esse opus exclamat, falsi mala semina Christi
 In teneris abolenda herbis, ne surgat in altum,
 Immortale seges animis paritura venenum.
 Talibus alloquijs præceps excitat iuuentus
 Saxa rapit, volitant in morem grandinis orbes
 Marmorei, multiq̄ fugant de mœnibus vnum,
 Nec mora, nec requies, pulchrum scuire putabant,
 Quòq̄ magis noceant, auget clamore furorem.
 Ipse vbi se fractum sentit, madidumq̄, cruore
 Vicinumq̄ neci, genua incuruauit, & astra
 Suspiciens vidit Christum, cœlosq̄ patentes.
 Atq̄ ait: ò cœlorum opifex, ignosce meorum
 Carnificum furys, Sauli miserere iuuenta,
 Nam neq̄ se peccare vident, meq̄ accipe testem
 Christe tuum, gentemq̄ tuam seruare memento.
 Sic ait, & sanctam tenues efflauit in auras
 Suspiciens animam, iacuitq̄ in sanguine corpus.

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBVS
DE S. IO ANNE APOSTO-
stolo & Euangelista.

Læta dies Iani sexto celebranda Calendas
Surgit: Ioannes centeno proximus anno
Auroram solito citius perducit ad ortum,
Consobrinus eum Christus (sic fama) volentem
Nubere cum Lympham dulci mutauit Hiaccho
Traxit ab incepto, Venerisq; coërcuit astum,
Commendauit ei matrem suspiria ducens
Vltima, & hanc eius tulit vsq; ad funera curam.
Hoc studio liber Lycias peruenit ad oras
Multa vbi perpeffus scæui rectoris ob iram.
Missus enim Romam portæ fuit antè Latina
Limina, supplicio quo non crudelius vllum
Nequiter affectus, feruens intrauit oliuum
Nudus, & in tristi sensit nil triste lauacro.
Vntus in athletæ morem sublimibus ausis
Exijt ad luctam inuitans hominesq; deosq;
Securus vitæ atq; necis, rursusq; reuersus
In Lyciam Pathmi exilio multatur, inopsq;
Cogitur in nudis vitam traducere saxis.
Dicitur huc venisse magum certare volentem
Cum sene, & auxilio larium tentasse marinos
Ire super fluctus, & abyssum intrasse profundam,
Quà delphines eunt, habitant vbi grandia cæte.
At Deus extemplò lemures horrescere fecit,
In medioq; suas vires amittere ponto,

Tum m
Est opp
Casaris
Regredi
A Crat
Vt vari
Argue
Edocui
Incum
Fortè d
Penitu
Pauper
Continu
Compit
Antè o
Postqu
Et fact
Ponite
Ferte d
Ipse est
Qui fri
Arbori
Hac vi
Non ego
Gigner
Rorem
Chrysol
Pars h

Tum magus infelix stygijs desertus ab vmbria
 Est oppressus aquis animamq; reliquit in alga.
 Caesaris extincti post tristia funera tandem
 Regrediens Ephesum viduam reuocauit ab orco.
 A Cratone viro fractos sapiente lapillos
 Vt varias hominum curas & inania vota
 Argueret signo crucis integravit, & ipsam
 Edocuit Cratona fidem, gemmisq; redactis
 Lucumulos nummum ingentes donauit egenos.
 Fortè duos iuuenes Christi documenta professos
 Penituisse videns sua quòd patrimonia turbis
 Pauperibus subita nimium pietate dedissent,
 Continuo fruticum fasces in publica missos
 Compita, in argentum vertit, iuuenesq; vocatos
 Antè oculos plebis sermone redarguit isto:
 Postquam diuitias bene distribuisse doletis
 Et facta est vobis pietas odiosa, querelas
 Ponite, restituit Christus quæ acceperat ista
 Ferte domum, Christus vestro non indiget auro.
 Ipse est qui syluis frondes, qui gramina campis,
 Qui frumenta solo, qui poma, nucesq; quotannis
 Arboribus tribuit, qui cuncta animantia pascit,
 Hæc virgulta, istos fasces quos cernitis, ipse,
 Non ego, in argentum vertit, nec cessat in horas
 Gignere opes varias, terram transformat in aurum,
 Rorem in margaritas, gignit per littora gemmas,
 Chrysolitos, & carbones, nitidosq; pyropos,
 Pars hæc vestra, nihil cæli sperate deinceps.

Ista

BAPT. MANT. DE SACRIS DIEBUS

Ista senex. Iuuenum subito mutata quierunt
Pectora, & in lachrimas versi mala lucra, & auaras
Execrantur opes, auriq; ardore leuantur,
Viminaq; in formam subito rediere priorem.
Cum foret in populo paucis post nata diebus
Seditio, Trinia ad templum, quò dona ferebant
Vndiq; mortales terris ex omnibus, vna
Cum plebe, & patribus veniens à culmine summo
Illud opus, quod tota Asia immortale putabat,
Et quod erat numeratum inter miracula septem
Cum tonitru in terram fecit procumbere magno,
Et quò flagrantem premeret Proconsulis iram
Mortiferis hausit cyathis aconita duobus.
Atq; duas tali potu de corpore pulsas
In sua membra animas tulit ex Acheronte profundo,
Prospiciens tandem sibi summum incumbere tempus
Viuus humum subiit, corpusq; in manna redactum
Sunt qui translatum credant orientis ad hortos,
In superos quidam, cœloq; ardente potiri.
Huic vates Aquila formam tribuere, quòd alto
Describat sermone Deum, quòd lumine viuo.
Ac vegeto sensu vidit mysteria Christi.

DE INNOCENTIBVS.

Altera mœrorem, lachrymas, miserandaq; secernit
Fert lamenta dies: Nam res audita Magorum
Herodes post verba anno crudele sequenti

Est

Est aggressus opus, cui par non viderat unquam
 Sol qui cuncta videt tellure, nec omnibus vndis.
 Nam Bethlehemiticos perfundi sanguine campos
 Iussit, & infantes quot erant in finibus illis
 Ense trucidari, cupiens extinguere Christum.
 Quem dixere Magi dominum, regemq; futurum.
 Sed celer aërio labens per nubila cursu
 Nuncius, hæc scelera, & casus prædixerat istos
 Antè seni, puerumq; illis curarat ab oris
 Hermopolim, qua tunc erat vrbs Ægyptia, ferri.
 Infame nefas, quod detestanda libido
 Regnandi, quod mens fastu vitiata superbo
 Protulit, infantes nudos à pectore matrum
 Diuisos striкто miles mucrone secabat.
 Nec sceleris tanti causam furor ille sciebat.
 Nam puduit regem causas aperire nefandæ
 Atque in excelsas nubes in sydera clamor
 Exit, & spumans fluxit cruor vsq; sub Orcum.
 Vicina planxere vrbes, audita per agros
 Noctes atque dies flentum suspiria matrum,
 Et quoque (sic fama est) in tempestate peremptus
 Regius est infans, qui lactabatur in illis
 Inerte locis, tantum dabat ira furentibus ignem.
 Propterea letos luce hæc Ecclesia cantus
 Interit, & tristi luget tot funera voce.
 Sed tamen in Solis sacram solennia lucem
 Non veniunt, quia lata eius natura diei est,
 Quæ nulla suppressimus tristem testantia casum,

BAPTISTAE MANTVANI.
Et per templa chori repetunt Aleluya canentes.

DE S. THOMA.

Altera lux tua diue Thoma clarissima gentis,
Fama Calydonia, sauiq; infamia regis.
Regia tu solitus tractare negotia magno
Cum splendore venis ad pontificalia tandem
Culina, & excludens mores habitusq; profanos
Vertice sacrato bifidum diadema tulisti.
Sed regale odium dum relligiosa tueris
Iura ferens, mare transisti, Senonesq; petisti
Missus in exilium pro libertate tuorum.
Sed tibi Romano, qui tunc ea regna colebat,
Auinione sedens Rhodani spumantis ad vndam
Pontifice, auxilium contra bella ista ferente,
In patrios repedasti agros post tempore paruo.
Hinc magis exarsit liuor regalis, & ira,
Nec tua te probitas illa inculpata, micansq;
Vndiq; ceu Titan summo cum incanduit axe,
Te potuit seruare ferox immane cruentum
Virus in indomiti flagrabat corde tyranni.
Nanque satellitibus sacra intra limina missis
Excussit tibi sacrum illud, sanctumq; cerebrum,
Quod fuit aethereo flatus labentis ab orbe
Hospitium totiens, animaque insigne sacellum.
Ad tua caelestes Diui venisse feruntur
Funera, & exequias cantu celebrasse suau.

P
De
Integri
Impera
Ciuis er
Ac locu
Fundeb
Multa s
Tarquin
Se in So
Albula.
At postq
Constan
Nactus
Et Petri
In terren
Regna, c
Tum red
Atque su
Credidit
Tunc syn
Caesare, &
Partiri n
Caesar hic
Maxima
Imensa

DE

LIBER XII. DECEMBER.
DE S. SYLVESTRO.

26

Pontifici summo lux vltima mensis, & anni
Dedita Syluestro: præclara negotia, vitæ
Integritas, non ambitio, quæ tempore nostro
Imperat, ad tantos illum perduxit honores.
Ciuis erat Romanus opes, penus, horrea, mensas.
Ac loculos in egenorum miserabile vulgus
Fundeat pietas imis immersa medullis.
Multa sub atroci vitæ discrimina passus
Tarquino præfetto vrbis secessit, & altum
Se in Soracte tulit, sub quo delabitur annis
Albula, & in tacito fugit mala tempora saltu.
At postquam soboles Helena sanctissima Caesar
Constantinus apud Diuos, hominesque fauorem
Nactus in excelso vidit crucis aëre formam,
Et Petri, & Pauli veros assistere vultus,
In terrena Deus fecit descendere pacem
Regna, cruentatos prohibens regnare tyrannos.
Tum redijt tandem Romam Soracte relicto,
Atque sub Augusto magnos sortitus honores
Credidit è Stygijs vmbrijs se in sydera tolli.
Tunc synodus Nicæna fuit celebrata sub ipso
Caesare, & impietas Arri damnata volentis
Partiri naturam vnâ Natiq;, Patrisq;.
Caesar hic in nostram gestans pia pectora gentem
Maxima templa Deo, Diuisq; eduxit in curas
DE mensas donauit opes, vasa aurea, fundos,
Cc 2 Vnde

DE SACRIS DIEBUS.

Vndè sacerdotes magnis prouentibus ausi.
 Romam ipsam (quid multa moror) donauit, ad agros
 Threicios abiens aliam sibi condere Romam
 Instituit, qua se angustis duo faucibus ampla
 Equora coniungunt contra Chalcedonis arua,
 Magna quidem memorant alij miracula ab ipso
 Edita Syluestro: sed nullus idoneus auctor
 Nec testis productus adhuc, ideoq; relinquam
 Talia, quod possunt quedam figmenta videri:
 Nostra etenim nugas, deliramentaq; damnat
 Relligio, nec dat linguis mendacibus aures.
 Tunc quoque Rhiphæo qui sunt sub cardine Iberes
 Ad Christi venère fidem: captiua putatur
 Conuertisse feras gentes, & barbara regna
 Fœmina, quæ fines bello peruenit ad illos.
 Per varios igitur casus, per plurima vitæ
 Tædia Syluester placidam sine sanguine tandem
 Mortem obiit, Diuimq; domos peruenit ad altas.

EPILOGVS.

GLoria vestra meo, quia vulgatissima, cantu
 Non eget, o superi, vestræ plena omnia laudis.
 Hac cecini solis mortalibus, vt sua sursum
 Ad vos corda leuent, & vos clementer eorum
 Præsidium sitis contra Phlegethontida gentem.
 Et curetis apud magnum pro pace Tonantem
 Assiduas proferre preces. Nam regna fatiscunt

Omnia

*Omnia bellorum longo vexata tumultu.
Impetretis item cum corpora nostra repofcent
Fata, domos nobis in summi vertice mundi.*

BAPTISTAE MANTVANI
VITAE SVAE EPITOME
ad Posteritatem.

O Bona Postcrias, quam post mea fata relinquo,
Qua fuerit vita per lege summa mea:
Illiis accepi lucis primordia, Quintus
In folio Petri cum Nicolaus erat.
Nunc in puppe sedet, rector qui nonus ab illo est
Iulius, & pacem doctus, & arma senex.
A teneris colui Musas, mihi semper ad artes
Ingenuas calcar cura paterna fuit.
Propterea manes eius reuenter adoro,
Et precis assidua sedulitate iuuo.
Religio placuit iuueni, placuere cuculli,
Vitaq; claustrali semisepulta domo.
Cum patribus vixi, quibus a genitrice Tonantis
Nomen, & Heliae sub ditione fui.
Ne virtutis amor multas perduxit ad vrbes,
Et sophia varios fecit habere duces.
Turrima perlegi, didici, docuiq; nec vllum
Dum licuit studij tempus inane fuit.
Multiuagam Christo feci seruire poësim,

AD POSTERITATEM.

Et superis vires, ingeniumque dedi.
 Et mihi cura fuit nostros extollere ritus,
 Ac semper veteres extenuare Deos.
 Plurima conscripsi, quæ si ventura probabunt
 Secula, durabit nomen in orbe meum.
 Nolo tamen meriti precium pro talibus istud,
 Maius amant animæ, nobiliusque bonum.
 Hæc eat, æterna modò sit mihi gloria vita,
 Humanae titulo nil mihi laudis opus.
 Sæpè magistratus, & publica mænera gessi,
 Vitaq; perpetuo fracta labore fuit.
 Sed quoties adij perplexa negotia, semper
 Eximia iuuit me pietate Deus.
 Per mare, per flumines iui, per saxa, per Alpes,
 Mortiferam pestem, bella, famemq; tuli.
 Sed superi casus mecum venere per omnes,
 Et mihi se fidos exhibuere duces.
 Sic precor vt vitam quæ me rexere per omnem,
 Prospera sint fini Numina sancta meo.
 Ad senium veni, stadium vitale cucurri,
 Et fero iam dudum pro pugione rudem.
 Liber ab hoc tandem mortali corpore vadam
 Ad superos, vel quò me Deus ire volet.
 Ipse mihi pater est, quocumque vocauerit, ibo:
 Et mala non ægra singula mente feram.
 Me tamen illius precor vt clementia blandè
 Suscipiat, sceleri nec sit acerba meo.
 O populi pacem qui me coluistis habete,

Et pro

AD POSTERITATEM.

188

Et pro me accensis sacrificare focis.

Tu quoque Carmeli montis longana propago

Spiritui fac sis officiosa meo.

Crebra sacerdotes pro me libamina Christo

Reddite, & ad veniam sollicitate Deum.

SECUNDI TOMI OPERVM
BAPTISTAE MANTVANI
FINIS.

Et pro

